MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA

MAGYAR
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ELSŐ OSZTÁLY

OKMÁNYTÁRAK

HARMINCZHARMADIK KÖTET

EGY TÉRKÉPPEL ÉS HÁROM PECSÉTRAJZZAL

Ára 10 korona.

BUDAPEST,
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
1907.

MONUMENTA

HUNGARIAE HISTORICA.

DIPLOMATARIA.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA

MAGYAR
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ELSŐ OSZTÁLY

OKMÁNYTÁRAK

XXXIII. KÖTET

BUDAPEST, 1907.

HORNYÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJA.

CODEX DIPLOMATICUS PARTIUM REGNO HUNGARIAE ADNEXARUM

MAGYARORSZÁG MELLÉKTARTOMÁNYAINAK OKLEVÉLTÁRA

MÁSODIK KÖTET

A MAGYARORSZÁG ÉS SZERBIA KÖZTI ÖSSZEKÖTTETÉSEK OKLEVÉLTÁRA

1198—1526

A. M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTÉK

THALLÓCZY LAJOS ÉS ÁLDÁSY ANTAL

EGY TÉRKÉPPEL ÉS HÁROM PECSÉTRAJZZAL

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1907.

BEVEZETÉS.

A „Magyarország Melléktartományainak Oklevéltára (Codex Diplomaticus Partium Regno Hungariae Adnexarum)“ czímet viselő oklevéltár-sorozat második köteteként a magyar-szerb összeköttetések oklevéltárát mutatjuk be ezennel.

E kötet czélja lehetőleg teljes anyagát nyujtani azon történeti összeköttetéseknek, a melyek a magyar és szerb történelem folyamán okleveles bizonyíték alakjában korrendi sorozatban összeállíthatók. Határpontul tűztük ki a mohácsi vészt, a mely a mi középkori fejlődésünknek zárókövét alkotja. Nem kivánjuk bővebben indokolni e határpontot, de még az esetben is, ha szó esnék e nézet elfogadhatása vagy el nem fogadhatása iránt, a mohácsi csata mélyreható fordulatot jelent a magyar és szerb összeköttetések terén és így a tárgyat illetőleg is ez volt a leghelyesebb eljárás.

Azzal, hogy ez oklevéltárat ebbe a sorozatba illesztettük, éppenséggel nem akartuk a középkori Szerbiát a magyar birodalom melléktartományaként tüntetni fel, mert nem volt az. Hűbéres viszony állott fenn a magyar korona és a középkori szerb államból kivált politikai részek között, de ez inkább nemzetközi viszonylatnak minősíthető, mint belterjes kapcsolatnak. Minhogy azonban a szávántúli mácsói bánság három évszázadon át a magyar birodalomnak sokszor megtámadott, de mindig megvédelmezett szerves járuléka volt és leginkább ezen a réven került közelebbi viszonyba Magyarország és a szerbség, s ennek a mácsói bánságnak rendelkezésünkre álló okleveles történeti adatai szolgálnak e kötet anyaga vezérmotivumául, indokoltnak tartottuk,

hogy ez oklevéltár ebben a sorozatban jelenjék meg. De volt rá más ok is. A különféle levéltárakból összegyűjtött adatok ebből a szempontból összeállítva, képet adnak arról a szerepről, a melyet a szerbség a középkorban Magyarország területén belül játszott. Megvilágítják Belgrád jelentőségét Magyarország történetében. Elénk állítják Lázárevics István deszpotának és a Brankovicsoknak szerepét, birtokviszonyaikat Magyarországban. S összevéve minden vonatkozást, a kutató újabb történeti értéket talál e kötetben, a mely Magyarország középkori szereplését erről az oldalról helyesebb világításba helyezi.

A magyar történeti kutatás e tekintetben sokkal szerencsésebb helyzetben van, mint a szerb történetírás. A szerb régi oklevelek túlnyomó része elpusztult, úgy hogy bizonyos dolgokat csakis a magyar adatok révén lehet megállapitani. Igaz, hogy egyoldalú a kép, de mégis jobb, hogy bizonyos részletekről legalább így nyerünk tudomást. Történetíróink látni fogják, hogy a hézagok daczára is mennyi új vonatkozás constatálható az egyes események rekonstructiójánál. Mennyire teljesebb lenne a kép, ha módunkban lenne a középkori Magyarország hatását Szerbia belső állami életére megállapíthatnunk. Mennyi mindenre enged sejtenünk ez oklevéltárnak csak első száma is (1198. Nemanja István Szerbia nagyzsupánja a magyar állami szervezetről). De e részben — ismételjük — még csak a kutatás küszöbén állunk.[1]

E bevezetésnek nem lehet czélja, hogy az oklevéltár alapul vételével a magyar és szerb összeköttetések pragmatikus összefüggő történetét adja. Ez feldolgozóra vár és kell is, hogy megtalálja a maga munkását. Történetírásunk elsőrangú érdekeihez tartozik, hogy a balkáni vonatkozások a szigorú tárgyilagosság alapján felderíttessenek. A mi középkori történetírásunk is tele van még legendákkal, öszszefüggéstelen mozaikokkal, de ezeknek tisztázása távolról sem oly nehéz, mint a különböző nemzeti előítéletek által

[1] L. továbbá Jireček Konstantin tanulságos birálatát Novakovič munkájáról: Archiv für slavische Philologie XXII. köt.

elhomályosított balkáni történet, a melyet a saját modern csiszolású szemüvegén át néz kevés kivétellel majdnem minden balkáni kutató. A tárgyilagosságra való törekvést, a rendszeres vizsgálódást nemzetietlen iránynak bélyegzik s csak nagy lassan tör utat magának a történeti igazság. Ennek a szolgálatába szegődtünk mi, midőn ez oklevéltárat közzéteszszük.

Kötelességünknek tartjuk azonban megjegyezni, hogy kitűzvén magunk elé a czélt, a közlött anyagot nem derűre-borúra gyűjtöttük. Nem akart ez egy kötetre való oklevél halmaza lenni, hanem az elért irodalmi eredmények és munkálatok lehető teljes ismeretével, átgondolva illesztettük egymás mellé az okleveleket. Ismervén a Balkán-félsziget történelmi fejlődését, s tudván, hogy ott a középkor folyamán, mindaddig, míg a török nem egyesítette az egész félszigetet, az egyes nemzeti és országos központok között folytonos harcz és ezzel kapcsolatban folytonos területi változások mentek végbe, évek során át összegyűjtöttük a bosnyák, albán, szerb, bulgár és részben oláh anyagot is. Csakis ebből a gyűjteményből, az összes vonatkozások összemérése után válogathattuk ki azt az anyagot, melyet itt közrebocsátunk. Igazolásául annak a körülménynek, hogy itt nemcsak egyoldalú oklevél-publikatióról van szó, kötelességünknek tartjuk, hogy legalább vázlatosan közöljük impressióinkat, a melyeket az anyag felbuvárlása közben nyertünk a tárgyról.

A szerb-magyar viszony történeti fejlődése folyamán a középkorban első sorban az Árpádok és Szerbia viszonya említendő fel, melyet — az Anjouknak a mácsói bánságért és a politikai egyensúlyért folytatott harczát közbevetve — 1426-ban zárhatunk le, midőn a tatai szerződés biztos alapra helyezi a magyar-szerb középkori közjogi viszonyt. Ez a viszony 1526-ig tart, meg-megszakítva 1459-ben, midőn a szávántúli szerb deszpotátus török kézre jut, Mátyás király hadjáratai pedig megkisértik az egyensúly helyreállítását, s 1521-ben. Belgrád eleste, illetőleg 1526-ban a mohácsi vész a szerb elemeknek újabb szerepet nyit. Külön — és már történeti adatokkal is bővebben illustrálható —

mélyreható jelentőségű az 1526 utáni viszony, mely 1690-ben a balkáni szerbség újabb beözönlésével a szerbségnek új hazát nyit Magyarország területén belül. Ezt az imént említett fejlődési mozzanatot csak a teljesség kedvéért jelezzük; egyes részletei máris találtak feldolgozóra, de a tárgy oly nagy és oly széles keretű, hogy annak feldolgozása egy-két nemzedék feladata. Mi csak a kiindulási pontot akarjuk megadni.

I. Az Árpádok és Szerbia.

A déli szláv törzsek közül a szerbség aránylag legkésőbb emelkedett a középkori értelemben vett államiságra. Az ősi törzsszervezet ugyanis a szerbségnél maradt meg legtovább, minthogy az egyes területeken megtelepedett törzsfőnökök (zsupánok) közül hosszabb ideig egyik sem tudott a másik fölé kerekedni. A horvátok neve alá fogott s a Balkán-félsziget északnyugati tengermellékén és hátmögén megtelepedett törzsek csoportozata geographiai helyzeténél és ebből kifolyólag a nyugati hatásnál fogva, szervezettebb formában jelentkezik. A boszniai földrajzi név alatt ismeretes, később teljesen önálló irányban fejlődött organizmus déli és délkeleti szomszédjában, a szerb törzsek története a XII. századig nem egyéb, mint nem teljes bizonyossággal reconstruálható zsupáni névsor s határharczok története, melyeknek teljes hitelű egymásutánját még a szigorú kritika is csak hozzávetőleg állapíthatja meg.

A szerbség történetében két elhatározó tényező játszik szerepet: egyfelől viszonya Bizanczczal szemben, másfelől pedig a vallás kérdése. A Balkán-félsziget nyugati adriamenti partvidéke, jelesül annak délebbre fekvő része a hegyes parti belfölddel egyetemben, mely a régi Makedoniába nyílik, politikai központul Bizanczot vallotta a magáénak. Ez a geographiai és politikai hatás abban nyilvánul, hogy a keletrómai császárság eszméje politikailag és ethikailag egyaránt áthatott minden törzset, a mely e területen megtelepedett. Azonban a nyugat ereje is megnyilatkozik, a

mennyiben a határszél beleesik a kelet és nyugat elválasztó vonalába és ennek következtében bizonyos nyugatias hatások is nyilvánulnak a szerbség fejlődésében, noha a keleti hatás közvetlenül érvén őket, az alól soha teljesen megszabadulni nem tudott. Ebből magyarázható Bizancznak az a hagyományos felsőbbsége, mely akkor, midőn e törzsek északról délfelé nyomulván, új megtelepedési területekre tettek szert, csak névleg nyilvánult ugyan, de később erőteljes uralkodók idejében tényleges felsőbbségi viszonynyá alakult a szerbekkel szemben. Ez a bizanczi szupremáczia sokkal belterjesebben nyilvánult a szerb, mint a horvát területet illetőleg, a mely utóbbinak északnyugatra nyilt az ú. n. történeti határszegélye. Viszont érthető az is, hogy akkor, midőn gyönge császárokat uralt Bizancz, a szerbek sokkal veszedelmesebb ellenfelei voltak a keletrómai uralomnak, mint a többi délszlávok, eltekintve természetesen a bulgároktól, kiknek a Balkán-félsziget keleti részén jutott vezérszerep. Bizancznak e törzsekkel szemben az volt a legtermészetesebb politikája, hogy felhasználta a törzsek versengéseit. A császár személye, mint döntő legfelső fórum szerepelt azon esetben, ha a törzsek hozzá fordultak. Hozzá fordultak pedig azon természetes oknál fogva, mert köztük még ilyen döntő, egyaránt elismert hatalmi tényező vagyis államfő nem volt.

Közhelylyé változott immár, hogy Bizancz a balkáni népek felett csak mesterséges eszközökkel, a divide et impera alapján tudott uralkodni oly soká. Mintha a világon lett volna valaha szervezett társadalom, szerves állami erő, mely nem e természetszerű elvnél fogva tartotta volna meg felsőségét a még *meg nem szervezett*, nem állami organizmusok felett! A gyöngébb és fejletlenebb fajok ereje mindig a szövetkezésben állott az erősebb ellen; az erősé pedig abban a hatásban, a melyet kellő pillanatban kifejteni tudott a laza összefüggésű elemekre. Nem kellett ennek mindig a nyers erő formájában nyilatkozni, hanem az ellenfél gyöngeségeinek a kellő pillanatban való felismeréséből állott az a ráhatás, mely a diplomatia diadala volt. A Balkán-félszigeten, tehát akkor bizanczi területen megtelepedett

szláv népek történeti életfolyamát nem az összesimulás eszméje tölti be, hanem egyik faj, egyik törzs mindig a másik rovására akar gyarapodni, egyik a másikát akarja letiporni s így nem is kellett hozzá különösebb művészet, hogy Bizancz az egymás ellen pörlekedő, harczoló főnökök urának maradjon. Bizancznak ez a feltétlen hatalma akkor szűnik meg, midőn már más fórumhoz is fordulhatott a szerbség. Ilyen forumot, illetőleg számbaveendő államiságot alkotott a magyarság. A magyarságnak ez a keleti szereplése a XII. században kezdődik.

A magyarság honfoglalása a IX. században a Balkán-félsziget délnyugatán telepes szerbséget csak annyiban érinté, hogy egyes magyar portyázó csapatok hozzájuk is elértek. Ezen portyázásokhoz fűződik az a X. századbeli hagyomány, hogy Csaszláv szerb zsupán ilyen összetűzésnek lett az áldozata. Minthogy azonban a XI. század első felében II. Vazul bizanczi császár egyidőre teljesen megtörte a déli szlávságot: a magyar királyság még nem éreztethette hatását a szerbséggel, melynek főnöke Mihály nagyzsupán, nem hitbéli buzgalomból, de Bizancz elleni védelmi szempontból a pápasághoz fordul. Az orthodox népek a „hajnal“ hasadását *akkor* mindig azon a világtájon keresték, a honnan a maguk földjére jó időt várhattak, — a nyugattal kerestek tehát bensőbb összeköttetést. Ez az alkalmi nyugatiság a szerbek politikájának egyik jellemző vonása; egyes uralkodóik, a politikai fejlődés azon phasisaiban, midőn a keleti császártól tarthattak, Bizancz ellen a pápát játszották ki. Hogy azonban ez a nyugati szövetség nem hathatott tartósan a szerb népre, annak oka a földrajzi helyzetben rejlett. A latin elemnek Dalmáczia mai déli részén ugyanis már nem voltak életrevaló gyökerei s a bizantinizmus határa épp itt esett össze a szerb politikai határral. Való az is, hogy míg a horvátok Dalmáczia északi részén még latin elemekkel érintkeztek s kultura tekintetében sokat nyertek, addig a szerbek sokkal primitivebb illír lakosságot olvasztottak magukba.

A XII. század elején a pápaság erkölcsi hatalma mellett a mi Kálmánunk erejét érzi az Adria mente, ugyan-

akkor, mikor Szerbia ősi kantonja: a Zeta, immár a gazdagabb Raškának[1] (Rasa, Rascia, Ráczország) engedi át a hatalmat. A ráczok zsupánja Bela Uroš lesz, a kinek természetes szövetségese a magyar király: a lobbanékony II. István.

A magyar királyságnak ekkor Szerbiával szemben kisebbek voltak az ellentétes érdekei, mint a milyen életkérdéssé vált a szerbekre nézve Bizancz túlsúlyának leverése. Hogy a magyar-dalmát hódítás a déli kisebb zsupákban lakó szerb törzseket veszélyezteti, nyilvánvaló volt, de a szerbek főérdeke csak a Bizancztól való szabadulás lehetett, s ezért szövetkeztek Magyarországgal.

1127-ben történt, hogy Komnen János bizanczi császár azt mondotta az ő magyar feleségének, Piroskának, Szent László leányának: „A magyar király is az én alattvalóm". II. István az „alattvaló" azzal fizetett, hogy megdúlta a még görög „túlsó Szerémséget" — a mint akkor a mai Szerbia keleti részét nevezték — s bevette Belgrádot, Braničevot, Ništ, Szófiát. A szerb Uroš, István királyunkkal szövetségben hatol előre s kiveszi a maga részét a dúlásból. A szövetkezésnek családi összeköttetés lett a vége. Uroš nagyzsupán leánya Vak Béla felesége lesz s vele együtt fitestvére Belos bán is bejön az országba, prototypusa annak az erélyes rácz karakternek, mely a magyarral csakhamar összeforr s hazánknak annyi jelest adott. Belos, noha magyarrá lett, nem tagadta meg a faját, sógora és öcscse II. Géza idejében tizenhat esztendőn át támasza lett a magyar politikának, előharczosa a magyar-szerb együttműködésnek, óhajtván, hogy „hazáját, Szerbiát, rokona (II. Géza) és növendéke hatalma alá helyezze".

Mánuel császár fellépése megbénítja a magyar-szerb szövetkezés erejét. Ekkor már a szerbség tényezője lett a magyar politikának: védő eszköze Bizancz ellen. Hogy a magyar király állandó viszonyra, hűbéri összeköttetésre törekedett, az Belos czélzatából világos, de Mánuel, átlátván a veszedelmet, fölényes taktikájával 1151-ben a Tara

[1] Novi-Bazar, Lim, Mitrovicza. Innen a *rácz* elnevezés.

mellett legyőzte a magyar-rácz sereget s újból helyreállította a bizanczi felsőséget Szerbia fölött. A szerbség ezután ugyan a bizantin-magyar harczokban régi szövetségesei, a magyarok ellen harczol, de csupán kénytelenségből s Uroš mihelyt teheti, melléjök áll. Mikor Mánuel Belost megkinálja a nagyzsupánsággal, annak az nem kell, Dessa pedig, „az ajk esküszik, de a léleknek nincs része benne"-féle elv vallója, esküje daczára nem harczol a magyarok ellen, a miért Mánuel császár elzárja a tesiczai várba.

Ezután kerül uralomra Nemanja, a szerb állam egyesítője. Előtte a magyar király vitte be a szerbséget a nyugati szövetségbe, s a kelet túlsúlya ellen a magyar-latin hatás volt Bizancz fékezője. Nemanja, mikor a bizanczi felsőségtől való elszakadást akképen valósította meg, hogy a sok apró törzs területét a maga hatalma alá hozza, megalapítja a szerbség nemzeti létét. Eltért azonban a latin iránytól, mert országában az orthodoxia lett uralkodóvá. Érdekes, de a két ország helyzetéből magyarázható tünet, hogy a bizanczi udvarban növekedett magyar királyfi, a későbbi III. Béla, kit trónralépte alkalmával az orthodoxiához való hajlandósággal gyanúsították, tántoríthatatlan védőjévé szegődött a latin hitnek, míg Nemanja, ki ifjú korában katholikusnak nevelkedett, mint uralkodó az orthodoxiát terjeszti, lelkes pártolója a keleti ritusnak s maga is mint barát hal meg.

A magyar-szerb viszonyok alakulásában a XII. század végéig kizárólag az országos, politikai szempontok döntöttek, a szövetkezésnek a ritusban való különbség nem volt akadálya. A szerb politikát — ismételve hangsúlyozzuk — az a döntő körülmény irányította, hogy Bizancz ethikai és némi részben, legalább a szerbeket illetőleg, tényleges felsőbbségét megtörjék. Még Nemanjanak is csak III. Béla király segedelmével sikerül Ništ, Prizrendet s Bulgáriának délnyugati részeit elfoglalni (1183), hiszen egyesült magyar-szerb sereg pusztítá el Ništ, „hol kő kövön nem maradt" és Szófiát.

A XII. század végén azonban nagyot változott a helyzet. III. Béla fiai: Imre s II. Endre a délvidéki magyar bal-

káni politikát azonosítják a római katholicismus eszméjével, minek szükségszerű folyománya lett, hogy a magyar katholikus állam a szerb orthodox állammal vallás-politikai ellentét révén szembe került. Mikor Endre, Imre magyar király öcscse, a dalmát-horvát részeket bírja, 1198-ban ezen katholikus ellentétnek a czímén szorítja ki a szerbeket a mai Herczegovinának egy részéből.

Bizancznak a szerepét Szerbiával szemben most már a magyar királyság vette át. Nemanja alkotása csak addig tartott, a míg erős kézzel ő maga állott országa élén. Örökségén fiai összetűztek: az idősebbik, István, volt a nagyzsupán, a fiatalabbik, Vuk (Vlkan), a tengermelléki részeknek (Zeta, Primorje, Dioklea) a királya. Mindketten a pápához közelednek, azonban Vukot Imre magyar király segítette, mert szomszédja volt, meg azután megbízhatóbbnak is tartotta. Ekképen jutott magyar segedelemmel Vuk a nagyzsupánsághoz, de mint ilyen az Árpádok hűbérese lett s Imre király óta (1202) a magyar törvényes király a „Rex Serviae“ czímet viseli.[1]

A „Rex Serviae“ czím annak a viszonynak a jelzése, hogy a szerb nagyzsupán feltétlen ura ugyan országának, belső s külső dolgait felségjogainak teljes érvényesítésével intézi, de a magyar király akaratától függ, ha ez ügyek magyar érdeket érintenek s ennek az elismerése fejében viszont a magyar király tényleg megsegéli. Természetes, hogy ez a viszony csak oly esetekben állapítható meg, mikor a magyar királynak meg is volt hozzá az ereje, mert a szerbségnek voltak ugyan érdekei az Adria mentén, de természetes terjeszkedési vonala a bizanczi császárság felé esett. Imre királynak egyenesen bevallott czélja volt a katholizálás s a kalocsai főpapnak jutott volna az apostoli szerep. Nem volt kifogása az ellen sem, hogy Vuk a pápától kapjon koronát (1202), de csak úgy, — mondja a kalocsai érsek, János, kit a pápa megkérdezett — hogy „a magyar király *fenhatósága* csorbát ne szenvedjen.“

Vuk halála után utódja, István „a szerb részek, Dal-

[1] Okltár II—VII.

matia, Travunia" *helyettes* (намѣстный) királya, ki magát csak vezérnek tartja (mert görög czíme: Στέφανος ῥὴξ ὁ δούκας). Koronát ő is a pápától kap, de csakhamar visszatér az orthodoxiához s görög ritus szerint lesz első megkoronázott királya a szerbeknek (Prvovjenčani kralj). A magyar viszony megmaradt — bár nem abban a teljességében, mint Imre idejében — II. Endre s István között is. 1208-ban a magyar és szerb fegyver együttesen tarolja a keleti birodalmat; a magyarok a mai Čuprijáig hatolnak, a szerbek Ništ kerítik kézre (1212). A hódítás, daczára a szomszédos viszonynak, nem vezetett összeütközésre, mert a szerbség a görög birodalom déli részeire tört, míg a magyar király a mai Szerbia nyugati részén a mácsói bánságot szervezte s ezzel déli határának egyik végerődjét állítá fel (1226).

István óta a szerbség és magyarság, daczára annak a körülménynek, hogy érdekeik határai rendkívül hosszú vonalon: Ragusától Nišig érintkeztek, megmaradt régi, nem ellenséges viszonyában, pedig az Árpádok öntudatosan zárták el a szerb királyságot a Duna vonalától: Bosznia, Mácsó képezik őrseit (1256), mert csak így tarthatták biztos kézben az Adria mellékét. A szerbség eladdig, míg a bizancziakkal szemben meg nem erősödött s az új latin császársággal szemben nem tisztázta helyzetét, nem használhatta fel Magyarország ellen a tatárjárás okozta siralmas katastrophát. Istvánnak a fia, I. Uroš azonban IV. Béla idejében tényleg is megkisérlette, „hogy az ország fennhatósága alól kivonja magát". A mácsói bánság volt szemében a legnagyobb szálka, azt pusztította. 1268-ban csatára került a dolog, a magyarság győzött, Uroš maga főbb embereivel fogságba jutott.[1] „Sok gonoszságot és fájdalmat szenvedett a magyar királytól", mondják a szerb források (многа же о злоь ленса и скрьсті оть угрьскаго крала).

IV. Béla diplomatiája e győzelmet arra használta fel, hogy egyfelől biztosítván a Duna vonalát s a magyar fennhatóságot, másfelől a szerb dynastiát, — hogy ne tegye ellen-

[1] Oklt. IX.

ségévé, — családja körébe vonta. A szerb dynastiának minden orthodoxiája mellett voltak katholikus traditiói. Uroš örömmel fogadta menyének IV. Béla fiának, V. Istvánnak [1] a leányát, Katalint, a ki legöregebb fiának, Dragutin Istvánnak lett a felesége. A magyar királyleány hamar beléilleszkedett az új viszonyokba. Az Árpádház leányainak különböző sors jutott osztályrészül: Katalin szegényes ruhában a szerb udvarban gyapjat font, testvére, Mária meg a fényes és gazdag nápolyi udvarba került repraesentáló királynőnek.

Ez az újabb családi összeköttetés újabb viszonyoknak lett a kiinduló pontja. I. Urošt halála után fia, Dragutin István követte ugyan a trónon (1277—82), de öcscse, II. Uroš Miljutin megfosztotta tőle, úgy hogy Dragutin teljesen magyar felsőség alá adta magát. A mácsói herczegséget és Bosznia keleti részét ő tartotta meg a magyar király hívségében. 1289-ben római katholikussá lesz s nálánál senki jobban nem irtotta a bogomilokat, a bosnyák „eretnekeket", kik egyaránt ellenségei voltak Magyarországnak és Szerbiának. A mi annak idejében Belos bán volt politikai tekintetben, az volt Dragutin a vallás terén, kíméletlen, nyers, de kitartó s hű ahhoz, a kihez állott.

A magyar király hűbéri fővédnöksége az által, hogy Dragutin, a szerb kir. család egyik tagja magyar főúrrá lett, a *tulajdonképeni Szerbiára* nézve hosszú időre megszűnt. A *későbbi* szerb államfejlődés ugyanis *déli* irányban terjeszkedvén, más irányt vett, s menten a magyar állam behatásától fejlődött, de a magyar Árpád politikának a hagyománya oly erős volt, hogy a szerbség későbbi megpróbáltatása idejében ismét visszatért a magyar felsőség alá.

Oklevéltárunk idevonatkozó számai alapján, (XIX—CXXXIII.) a kútforrásokkal kapcsolatban meg kellene immár az Anjouk és Zsigmond király dunamenti és a mácsói bánságért vívott harczait és azon politikai mozzanatok fejlődését említenünk, a melyeket a magyar-szerb viszony ezen-

[1] Oklt. X—XVIII.

kori folyamatában észlelhetünk. Azt véljük, hogy azt leginkább úgy oldhatjuk meg, hogy középpontul véve Lázárevics István és Brankovics György szereplését, e köré csoportosítjuk mindazt, a mire ez oklevéltár anyaga új világot vet.

II. Brankovics György deszpota.

Általános politikai jellemzés.

Brankovics György a Balkán-félsziget történetének kimagasló alakja. Kétségbeejtő körülmények között, élete végéig az ország birtokában tudta magát tartani, még pedig nem karddal és erővel, hanem ildomosságával és okosságával. Éppenséggel nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy az öreg Brankovics minden idők nagy diplomatáinak egyike s a legkiválóbb szerb államférfiú volt. Életrajza megírva még nincsen. Mijatovics Csedomil igen szépen megírott munkájában a forrásokat még csak hézagosan használhatta fel, aztán a dolgokat nem egyszer subjective ítélte meg. S bár a kitűnő írónak, mint politikusnak, nagy tapasztalása van, a nemzetközi vonásokat mégis igen gyakran egyoldalúan ítélte meg. Brankovics György személyiségét nem kell tisztára mosnunk, nincs miért ravaszságát, szószegését és jellemgyöngeségét letagadnunk. Nagy ember volt ő mind e hibák mellett is s működése nemcsak nemzeténél, hanem az akkori keleteurópai népeknél is élénk emlékezetben maradt. A félsziget akkori kisebb dynastái, a kik függetlenségüket részben elveszítették, részben veszélyeztetve látták, üdvöket kölcsönös családi összeköttetésekben keresték, hogy hatalmukat ezzel is növeljék. Működésüknek mindenkor az volt a czélja, hogy nemzetségüket fentartsák és házuk fényét és gazdagságát növeljék. Minden működésük az állami közérzés híjával volt s mert mindegyik kizárólag csak magával gondolt, ez a politika a hatalmasan feltörekvő, központosított török uralomnak az útját önkéntelenül egyengette. Míg az ozmán birodalmi politika végső czélja nem tűnt elő teljes világossággal, a szomszédos keresztény nemzetek csak esetről-esetre szövetkeztek és csak akkor fejlődött ki bennük a solidaritas érzése, mikor a török

kezét már nyakukon érezték. Egyfelől azt látjuk, hogy a magyar, német, bosnyák, albán, olasz, lengyel, görög és oláh családok a különféle keresztény és patarén felekezet daczára is vérségi összeköttetésbe lépnek, de másfelől a rokonság érzete köztük azonnal megszűnt, mihelyt azt egyiknek vagy másiknak a külön hatalmi érdeke megkivánta. Az ozmán uralkodó családban is gyakran fordultak elő családi viszályok, de mindig diadalmasan emelkedett ki a török politika alapelve: a hódítás, a kardnak ez az igazi vallása. De még egyéb indokokat is meg kell említenünk. Az újabb történetirodalomban már többen rámutatnak arra a körülményre, hogy a keresztény népek solidaritása a mohammedánokkal szemben Konstantinápoly eleste előtt épenséggel nem volt oly nagy, mint a hogy azt későbbi felkelésekből és az újjáébredt nemzeti érzelmekből következtetni lehetne. A török szultán, mielőtt Konstantinápolyt meghódította, a keresztényekkel szemben nem volt az a halálos ellenség, a kinek az elnyomás idején tapasztalták, hanem a különféle balkán fejedelmek értékes szövetségest láttak benne belviszályaik alkalmával. Azután nem szabad megfeledkeznünk arról a körülményről, a mely a középkorban a török hatalom lebecsülésében nyilvánul. Csak akkor, mikor már későn volt, tapasztalták meg a hősködő keresztény fejedelmek, hogy mennyi erő lakozik az egységes vezérletű török seregben és a mohammedanismus fegyelmezett morális erejében. Csakis akkor hajlítá oda fülét a keresztény közvélemény a pápaság szózatához, a mely a félhold ellen keresztes hadjáratot hirdetett, a mikor a török már lerombolta a kereszténység előfalát. S a győzedelmes törökség tudott is élni a hatalommal, a mennyiben azonnal beleélte magát és beleilleszkedett az európai államszervezetbe. Mint a bizanczi hatalom örököse, az akkori európai politikának félelmes tagjává lett, melyet mindegyik a maga czéljainak igyekezett megnyerni.

A rigómezei nevezetes ütközet 1389-ben rendesen olybá vétetik, mint hogyha ez a csatavesztés a szerb állami élet végét jelentené. Nem szabatos ez az állítás, mert a szerb deszpotátus 1459-ig fennállott s az egyes politikai központokat

alkotó szerb népelemek csak Belgrád eleste (1521) után hódoltak be végleg. Hiszen e csata után Lázárevics István és Brankovics György emlékezetes szerepet játszanak a Balkán-félsziget történetében. És mit látunk a csata után? Talán azt, hogy a megbukott dynastia és a szerb nemzet az ozmánok ellen kiolthatatlan gyűlölettel viseltetik?

Ellenkezőleg, azt látjuk, hogy a Kossovonál (a Rigómezőn) elesett Lázár kenéz leánya, Milieva I. Bajazid szultán háremébe kerül és hogy a szerbség e halálharcza után 7 évvel Nikápolynál s 13 évvel (1402) azután szerb csapatok hősileg küzdenek az angorai csatában ugyancsak azzal a szultánnal, a kinek atyja teljes államiságoknak véget vetett. Brankovics György, Lázárevics István utódja pedig ugyancsak megalkuszik a körülményekkel, midőn leányát Marát II. Murad szultán háremébe adja. A Balkán fejedelmeit egyrészt a kényszerhelyzet, másrészt az ozmánok természetes állami fensőbbsége vitte rá, hogy a török politika kereteihez alkalmazkodjanak. Brankovics György a maga csodálatos alkalmazkodási képességével arra törekedett, hogy a török túlhatalommal szemben megálljon, pedig az akkori Magyarország, a mely katonai és állami szempontból a keleti imperiumot képviselte, a legtöbb esetben nem kedvezett czéljainak, mert azzal a párttal volt rokonsági összeköttetésben, a mely a feltörekvő Hunyadi-házzal szemben ellenzéket alkotott. Pedig Hunyadi János a magyar nép és közvélemény többségét bírta, ő képviselte akkoriban a keresztény hősiesség eszméjét, a melylyel szemben Brankovics — igaz, hogy kényszerítve — csak mint opportunista jelentkezik.

Brankovicsék politikája.

I. A Brankovics-család politikájában két szempont játszott irányadó szerepet. Brankovics György mindenkori magatartására ugyanis elsősorban a szomszéd török és a magyar hatalmak erőviszonyai szolgáltak irányadással, másodsorban pedig számot kellett vetnie nemzetének azon részével, a mely őt maga fölé emelte. Nem ujság ez a szerb politikában; nem is játszhatott ő más szerepet. Dusán czár halála és a szerb birodalom elhanyatlása után, a melyet csak az ő erős keze tudott, habár ideiglenesen, egy tömbbé forrasz-

tani, az ismét elvált külön területek csakis időről-időre való egyezkedések segedelmével tarthatták fenn magukat, mert ha nem ekkép cselekesznek, a török hatalom árjában rögtön elmerültek volna.

A török hódítás a XIV. és XV. század folyamán nagy szélviharhoz hasonlít, mely ledönti az őserdő szálfáit, a hol éri, de egyes védett helyeken megmarad egy-egy csoport. Elpusztultak a Nemanjidák, levitézlett a nyomukba lépett Vlkasin és nemzetsége. Ez utóbbinak fia, a hires Králjevics Marko ugyan tovább élt nemzete hősregéiben, akárcsak valami balkán Herkules, de azt már kevesen tudják, hogy fia Mitrasko (Demeter) 1404. és 1405-ben Zaránd vármegye főispánja és a világosi vár kapitánya volt hazánkban, Zsigmond királynak pedig hűséggel engedelmes szolgája.[1] Azután a Grebljanovicsok jutottak kormányra, Lázár kenéz és fia Lázárevics István.

Az erőteljes nemzetség nem volt hosszúéletű, s bármiként szorongatta is ez utóbb említett Lázárevics versenytársát Brankovics Vukot, a hatalom megszerzésében mindazonáltal ennek a fia, György jutott a szerbek élére.

Lázár kenéznek már családi viszonyai is élénk világot vetnek hatalmi helyzetének egyes phasisaira. Mara leánya a hatalmas Vuk Brankovicsnak lesz a felesége, Ilona leánya a Primorjei Stratimirovics Györgynek a felesége, majd özvegy sorba jutván, a későbbi Herczegovina hírneves dynastájának Hranics Szandálnak lesz a neje. Másik leánya Magyarország egyik nagyurának, Garai Miklósnak, a későbbi nádornak lesz a felesége, Deszpina leányának pedig a bolgár Sisman a férje. Lázár halála után pedig Olivéria vagy Mileva leánya, mint már említők, az atyja hatalmát megsemmisítő szultán fiának jut a háremébe. E házasságokból feltetszik a családi politika. Ugyancsak politikai érdeket tartott szeme előtt Lázárevics István, a midőn atyja halála után azzal mentette meg házát a teljes elbukástól, hogy Bajazid szultánhoz csatlakozott. De azért nem feledkezett meg arról sem, hogy a szultánnal szemben bizonyos hát- **Lázárevics István.**

[1] Okltár XCVII—XCVIII. sz.

védre tegyen szert. Ezt az ő mentsvárát megtalálta a hatalmas Magyarországban. Ekkép mindkét oldalról biztosnak érezte magát, csak éppen az ország belsejében sajnálta tőle a hatalmat Brankovics Vuk, a saját sógora, a kit a kossovói ütközetnél áruló szereppel vádol a hagyomány. Nincs miért czáfolnunk e hagyományt, csak ráfogás ez, hogy Brankovics Vuk áruló volt.[1] Csak az bizonyos, hogy Brankovics Vuk 1389-ban Zsigmond királynak ajánlatot tett a kossovói ütközet előtt, hogy kezére juttatja Ráczországot.[2] A szerb politikának ez a tipikus belső vonása, hogy az egyik nemzetség nem engedi a másiknak teljes kifejlődését, megnyilatkozik abban, hogy ha a deszpota a török pártján van, akkor testvére bizonyosan magyarpárti, vagy megfordítva, ha Lázárevics híven kitart Zsigmond mellett, akkor vetélytársai a szultánnál árulják be.

Mind e családi viszályok, segédeszközeinek gyengesége és politikai kétlakiságának daczára Lázárevics István aránylag nagy sikereket mutathat fel. 1403-ig az angorai csatáig híven kitart Bajazid szultán mellett, azután a török hatalom pillanatnyi elhanyatlása folyamán a szabad kéz politikáját követi. Ebbeli magatartásában nem az volt a czélja, hogy a török főhatalmat lerázza, mert hiszen ezt gyöngesége miatt nem is tehette, csak azt akarta elérni, hogy a török trónvillongások közepette a régi szerb határok visszaállítását elérje. 1403-ban Lázárevics István megkapta a bizanczi császártól a „deszpota“ czímet. Ennek a czímnek a görög birodalom szempontjából semmi mélyebbre ható jelentősége nincs, mert hisz a bizanczi császár már régóta nem volt Szerbia ura, nem is adhatott tehát Istvánnak tényleges deszpotátust, mint ezt a szultán hatalmánál fogva tényleg megtette nemzete fejedelmének. Ennek a czímnek más jelentősége nem lehetett, minthogy a bizanczi császár, a ki tehetetlensége mellett is a keresztény fejedelmeknek a Balkánon legalább is czímleges fővédnöke maradt,

[1] V. ö. az erős kritikájú Ruvarac Ilarion munkájával Lázár kenézről. Ujvidék, 1880.

[2] Dipl. Ragusanum 113 l. 1389 júl. 7.

ezzel a méltósággal Istvánt a magukat vele egyenrangúnak tartó szerb országnagyok *fölé* emelte. Ezzel a fejedelemségnek bizonyos ethikai tartalmat adott. Eladdig ő csak primus inter pares volt, és a Brankovics-család szerb szempontból bizonyára jogosítottnak érezte magát, hogy épp oly jónak tartsa a maga nemzetségét, mint a Grebljanovicsokét, de ezentúl deszpota csak egy volt és a czím csakis Lázárevics Istvánt illette. Ámde bizonyos, hogy a deszpota tényleges hatalma a szultántól függött. Ebben az időben (1408 után) fordult a török túlhatalommal szemben Zsigmond királyhoz az új szerb deszpota, és elismerte főhűbérurának.[1] Ez a viszony megmaradt a magyar király és a deszpota között Lázárevics István haláláig.

Természetes, hogy a deszpota hűségének megvolt a maga látható jutalma is. 1411-ben megkapta Zsigmond királytól a mai Kelet-Bosznia bányáit közvetlen hűbérképpen. És Szrebrenicza akkor még igen gazdag hozadékú ezüstbányái nemcsak őt, hanem utódait is gazdagították. Azonban nemcsak a hűbéres tartományokban, hanem Magyarország területén belül is számos birtokot adományozott Zsigmond hívének, igy Szatmár-Németi várost, Nagybányát és Felsőbányát összes jövedelmeivel,[2] mely birtoka kormányzójául Remetei Istvánt rendelte ki.[3] Adományt nyert Debreczen városára és nagyterjedelmű bihari és szabolcsi birtokokra.[4] Számos birtoka volt Torontál vármegyében, úgy hogy ezeknek külön alispánt rendelt. (1417 márczius 29.).[5]

Magyarországi birtokaiban a törvény értelmében, a mely nem tűrte, hogy idegen befolyások érvényesüljenek, született magyarokat alkalmazott. Szatmárnémetii jószágigazgatója, az említettük Remetei István, mint meghatalmazott tárnokmestere szerepelt, a ki minden jogügyletben a magyar tárnoki jog szerint járt el. Szatmáron kívül még Nagybánya

[1] 1408—11 a forduló pont a magyar-szerb viszony ez újjáalakulásában. Okltár CVIII—CIX. sz. V. ö. CVII. sz.

[2] Okltár CX., CXIII, CXV., CXXVI—XXIX. sz.

[3] CXX. sz.

[4] CXII. sz.

[5] CXVIII., CXXXIII. sz.

is a deszpota birtokában volt, s alkalmazottait az ország minden jogos igényükben támogatta. Lázárevics István kormányzata, noha sok belviszálylyal kellett megküzdenie, mindamellett conserváló hatással volt a szerbségre, és midőn 1427. jún. 11-én meghalt, utódjának, ha nem is független, de mégis tekintélyes országrészt hagyott. Halálát megelőzőleg egy évvel kötötte meg István deszpota Zsigmond királylyal Tatán azt a közjogilag fontos szerződést, a melynek értelmében Lázárevics Istvánt unokaöcscse követi a deszpotaságban.

Novákovics Sztoján, az érdemes szerb diplomata és történetíró legújabb munkájában[1] Lázárevics István vázoltuk magyar politikájáról a következőket írja:

„Az a gyógyszer, a melyhez István deszpota politikája által kényszerítve nyult, t. i. hogy államát a török elől megvédje, egy magyar fajtájú hűbéres viszonyt teremtvén, csak nagyobbította a szerencsétlenséget, a nélkül, hogy segített volna rajta, s az egyik baj helyébe a másikat ültette."

„S hogyha ez a hűbéres viszony legalább tisztán és határozottan lett volna megállapítva, s ha általa a török hűbéres viszonyt teljesen pótolni lehetett volna! Mert Szerbia az 1413-iki békekötés után kettős hűbéri kötelezettséget vállalt: egyfelől a törökkel, másfelől a magyarral szemben. Ez a kettősség a legnagyobb veszedelmet rejtette magában s azért ez volt a legrosszabb gyógyszer, a mi abban a rossz időben alkalmazható volt."

„Midőn a magyarokkal kötött egyezmény következtében Belgrád és a Mácsva átadatott Magyarországnak, illetőleg az átadás apránként megkezdődött (1426), ez a politikai eljárás a szerb népben megingatta a politikai bizalom minden alapját. Mijatovics Čedo munkájából olvashatjuk azt a kellemetlen benyomást, a mit ez a tény előidézett. Ez által ugyanis ürügy adatott a folytonos viszályokra a magyarok és törökök, valamint a szerbek és a törökök

[1] Balkanska pitanja (A balkáni kérdés stb. történeti szempontból). Belgrád, 1906. 202—3. ll.

között. Törökország nem nézhette nyugodtan, hogy Szerbia, a mely vele szemben kötelezettséget vállalt, országrészeket és várakat adott át a magyaroknak, a törökök akkori főellenségének. A folytonos hódításra törekvő török politikának ez csak alkalmas ürügyül kinálkozott. Az ország népében pedig a veszedelemnek bizonyos borús előérzete támadt és abban a dilemmában nyert kifejezést: vagy Törökországgal, vagy a magyarokkal, de semmiesetre sem egyszerre mind a kettővel. S a népnek ez az érzése az akkori politika legrosszabb oldalát sziven találta. Nyilvánvalóvá lett, hogy ez a kettősség számos nyugtalanságnak lett okozójává s hogy ez által leginkább az ország gazdasági érdekei szenvedtek. Sohasem nehéz pártot szerezni egy olyan elv számára, a mely csak valamiképen is nagyobb nyugodalmat és békét biztosít. István és György deszpotáknak az a gondolata, hogy a Magyarországgal, mint nagyobb keresztény hatalommal való szövetkezés arra fog szolgálni, hogy a törököt végleg visszaverjék, vagy Európából kikergessék, nagyon is eszményi gondolat volt. A tömeg ez eszméket nem igen értette meg és ösztönszerű sejtelmei megölték benne a reményt és az ilyen politika iránt való bizodalmat."

A magunk részéről a jeles történetírónak és politikusnak ezt a fejtegetését rendkívül ideálisnak tartjuk, de az a nézetünk róla, hogy az éppenséggel nem felel meg a történeti valóságnak. Könnyű ma, századok lefolyása, bizonyos nagy történeti és politikai evolutiók lezajlása után, modern politikai mérlegbe vetve az akkori esélyeket, eldönteni, hogy mi volt a rossz ebben vagy abban az állásfoglalásban. Lázárevics István és Brankovics György a maguk helyzetében nem is tehettek egyebet, mint hogy a törökkel is szövetkeztek és Magyarország felől is biztosították magukat szövetség által. A szövetkezésnek az a jellege, a melyet ma modern nyelven „viszontbiztosításnak" neveznek, mindenkor megvolt, de a legprimitivebben ott jutott kifejezésre, a hol a földrajzi helyzet egyenesen diktálta az ilyet. A népek fejlődésének, az uralkodók állásfoglalásának s minden actiónak megvan a megváltoztathatlan tényezőkből álló, kény-

szerű rendeltetése. Ezzel vetett számot a két deszpota, a ki egyszerűen biztosítani akarta magának és ez által nemzetének is a létet. Hogy a nép akkor mit érzett és hogyan fogta fel vezérei politikáját, azt ma hozzávetőleg, egy-két tetszetős phrasissal elütni vagy megmagyarázni nem lehet. Arra adatunk sincsen. De tudatában a szerbség akkori szervezetének, nem hiszszük, hogy tévedünk, ha azt állítjuk, hogy Lázárevics István pártja helyeselte a deszpota eljárását és ugyanígy a Brankovics Györgyé is. Lázárevics István ugyanazt tette, a mit később a mi II. Lajos királyunk, a midőn a török ellen nem tudván az ország véghatárának egy részét megvédelmezni, sógorával Ferdinánddal katonai egyezményt kötött és német csapatokat fogadott el segítségül. Csak az a különbség, hogy a souverainitása nem csorbult meg vele, Lázárevics Istvánnak és Brankovics Györgynek pedig okvetlenül engedni kellett a felségiségből és nagyobb befolyást engedni a segélyt nyujtó hatalomnak, mert erre kényszerítve voltak. Sőt egybevetve a körülményeket és azt a veszedelmes helyzetet, a mely elvégre is a szerb deszpotátus bukására vezetett, a tatai szerződés és Brankovics megállapodásai határozottan sok előnyt biztosítottak nekik és nemzetüknek.

Lássuk közelebbről.

Tatai szerződés.

II. A Zsigmond király és Lázárevics István között létrejött tatai szerződés Ráczország (Regnum Rasciae) történetében korszakot alkotott.

Ezt a szerződést legelőször Engel közölte (Geschichte Serbiens und Bosniens 170—172. lap.) Liszti Sebestyén esztergomi érseki kanczellár stilionariumából. (1553.)[1]

Liszti Sebestyén ezt az ő példakönyvét vagy egykorú, vagy későbbi másolatokból állította össze irodai czélokra. Eredetije, sajnos, elveszett, valószínűleg 1526-ban. Azonban mint fontos okiratot többször lemásolták, így Verancsics

[1] E kódex a bécsi udvari levéltárban őriztetik; eleinte 156. sz. alatt a magánjogi kódexek között és nem mint Engel tévesen mondja, a történeti kéziratok osztályában; az új rendezés után a 8471. sz. kapta

Fausztin, a bibornok unokaöcscse is lemásolta, mely az országos levéltárban őriztetik[1].

Ezek a publicatiók állottak történetíróink rendelkezésére, valamint Turóczi és Istvánffy hézagos közlései, de tartalmát tételesen szétszedve eleddig nem tárgyalták. Újabb történetíróink között Pesty Frigyes tárgyalja.[2] Részletesen fejtegeti ugyan, de topographikus tekintetben nem elégít ki előadása. Mijatovics Engel nyomán tárgyalja a szerződést.[3] Pestyt megelőzőleg pedig Dimitrijevics Milán karloviczai tanár fejtegette a szerződést, melyet ő Zsigmond király levelének tart.[4] Ez utóbbinak munkája indította Pestyt arra, hogy a magyar levéltári anyag alapján tárgyalja részletesebben a deszpota kérdését.

Megkiséreljük a magunk részéről is ezt a jogtörténeti szempontból oly érdekes okiratot részletesebben fejtegetni. Előre bocsátjuk, hogy az okirat teljes hitelességű, egykori események bizonyítják, hogy valamennyi pontja annak idején életbelépett, stílus, szerkesztés — noha egyes közlőknél a sokféle másolás következtében a phrasisok eltérnek — teljesen megegyeznek az azonkori levelekkel.

A szerződés a következőket tartalmazza:[5]

I. Mi Zsigmond sat. tudatjuk sat., hogy hívünk a nagytekintélyű István, Ráczország deszpotája abbeli bölcs elhatározásával és a körülményeknek szorgos mérlegelésével, hogy a rácz királyság jogaival és tartozékaival szent koronánkhoz és nevezett magyar királyságunkhoz tartozott mindenha és régtől fogva alá volt vetve és hogy felségünknek, a szt. koronának és fent nevezett királyságunknak közvetlen jogos tulajdona volt, és most is az, és attól az óhajtól

[1] Közölte Fejér, C. D. X. 6. 809—813. Szalay László is közölte: A magyarországi szerb telepek története cz. értekezésében. 119—122. lapokon. Oklevéltárunkban l. a CXXXV. számhoz fűzött jegyzetet.

[2] Brankovics György szerb despota birtokviszonyai Magyarországon és a rácz despota czím. Budapest, 1877. 4—6. l.

[3] I. m. 43—44. l.

[4] Gyurgye Brankovics, Despot der Serben, 1876. Ujvidék.

[5] Pontozatokban állítottuk össze a szerződés tartalmát, lefordítva azt magyarra.

vezéreltetve, hogy Ráczország az idők folyamán ne kerüljön idegen kezekbe, országnagyjaival egyetemben felségünknek, valamint magyar királyságunk országnagyjainak, egyháznagyjainak és nemeseinek hűséget és engedelmességet fogadott és esküt tett szt. koronánknak, valamint a magyar trónon következendő utódoknak, valamint a már említett egyháznagyoknak, országnagyoknak és az ország nemeseinek s magának az országnak.

II. Ezzel kapcsolatban alázatos kérelmére elérte felségünktől, a mi hívünk, vitézlő Brankovics Vlk fiának, Györgynek az ő unokájának magyar királyságunk bárói sorába leendő felvételét.

Tekintetbe véve fennebbi körülményeket, de István deszpotának hűséges és engedelmes szolgálatait és ragaszkodását, a melyekkel a mi és a magyar királyság nehéz, úgy kedvező, mint kedvezőtlen vállalataiban, úgy a maga, mint övéinek jószágait a mi nagyságunk dicséretére és tiszteletére a sors esélyeivel szemben nagy kitartással, éberséggel, ernyedetlen szorgalommal és buzgósággal koczkáztatta és minket az idők és a helyzetek forgandósága közepette hálára kötelezett.

III. István deszpota fennebbi kérésének megfelelőleg és tekintve István deszpota előnyét és hasznát, azt elibe tesszük abbeli örömünknek, a melyet éreznénk, hogy ha a rácz királyság kormányát és vezetését magunk vinnők, de abbeli akaratunk kifolyásakép István deszpota iránti császári kedvezéstől indíttatva, Ráczországban az ő véréből való trónutódot akarván adni, bőséges meggondolás, felségiségünk teljes tudatában és báróinkkal és egyháznagyjainkkal való beható tanácskozás után a fennebb nevezett Vlk fiát: Györgyöt és férfi ágon való törvényes örököseit úgy a jelenben, mint azokat, kik a jövendőben születendnek, István vajdának azon esetre, ha férfiörökös nélkül találna elhalni, Ráczországban való utódjaiként helyezzük be.

IV. Nevezett Ráczország minden igazaival és minden jogaival Tisnicza[1] várának és tartozékának kivételével és

[1] Tresnica.

kizárásával, a melynek az Ozach (Užiche) kerületben vannak, valamint Szokol vára tartozékaival, a melyek a Polanczi kerületben vannak, a melyekben egykor Hervoja birta Brodart és a szomszéd várakat,[1] valamint a Szokol vára melletti Dragisa és Halap birtokot, a melyek utód hiányában felségünkre szállottak, valamint Mácsó várát tartozékaival, a melyről a mácsói bánság viseli nevét, azonfelül a Radszláv Chasta fiához tartozó birtokot képező kerület, a mely ugyanoly módon jutott királyi fejedelmünk birtokába, valamint a Bitva nevezetű kerület, a melyben egy vár állott, valamint a Felső-Abna és Alsó-Abna járások és kerületek, továbbá a Radio nevezetű kerület Abna mellett, valamint a nepricsovi, ligi és e mellett a rabasi, a Kolubara nevezetű, a belastenai ugyanazzal a várral, valamint tartozékaival, az Ug melléki, a Tamava melléki, továbbá Nándorfehérvár minden tartozékaival, Galambócz minden tartozékával, egyéb várakkal, tanyákkal, országokkal, községekkel, várósokkal és falvakkal, a melyeket a mi kedves emlékezetű néhai apósunk Lajos magyar király és mások is Magyarország királyságával egyetemben bírtak.

Mindezt mi összesen és egyenkint összes jogaikkal és tartozandóságaikkal hogyha az előbb említett István deszpota férfiörökös nélkül találna e világból kimulni, mit az Isten távoztasson, magunk koronánk és az említett Magyarország részére mindenkorra fenntartjuk.

V. Különös kegyelmünkből, a mennyire mi tehetjük és bírjuk, mostanra és mindenkorra adományoztuk és átszármaztattuk, illetőleg adjuk, adományozzuk és átszármaztatjuk, úgy a hogy mi Magyarország báróinak adományokat szoktunk tenni az ő és örököseik számára birlalandó birtokképen, és pedig akkép, hogyha György a Vlk fia és az előbb említett örökösei a mi szent koronánknak és utódainknak mindenkor híven — és a mi és utódaink parancsának habozás nélkül engedelmeskednek, továbbá hogy a mi felségünket, királyi udvarunkat és utódainkat, mint a mi magyar királyságunk többi bárói személyesen keresik fel, vala-

[1] Nem constatálható!

mint György maga a mi tanácskozásainkon jelen lenni tartozik, de azonfelül azt akarjuk, hogyha a mi felségünk vagy utódaink valamely alkalommal a többször nevezett Vlk fiát, Györgyöt vagy örököseit felszólítanák, hogy ők maguk és az övéik közül bárki általuk bírta Ráczországból teljes erejükkel és hadi népeikkel lehetőség szerint nekünk, koronánknak és országunknak a hányszor szükség és alkalom kínálkozik rá, mindenütt és mindenhol hűen szolgálnak, azzal a határozott kikötéssel, hogy:

VI. Azon esetben, ha György a Vlk fia, férfiörökösök nélkül találna kihalni, mindaz, a mit a mi királyi felségünk neki átadott és ráruházott, a mi felséges koronánkra és országunkra háruljon vissza, ezen a mi titkos pecsétünkkel megerősített oklevelünk rendjén, hogyha ezek e formában, mint előadottak szabadalomlevél alakjába hozatnak. Adatott Tata városunkban, az Úr 1426-ik esztendejében.

A szövegből kitűnik, hogy 1. Ráczország az akkori magyar közjog szempontjából a multban is Magyarország tartozékának tekintetett[1] és ezt a viszonyt tényleg megerősíti a vázoltuk szerződés. E jogviszony megerősítésekép szerepel a hűségeskü, a melyet a deszpota alattvalói tesznek *a*) a király személye, *b*) a szent korona, *c*) a király utódjai, az ország és egyház nagyjai, bárói és nemesei és az ország egyeteme irányában. Nem elég a deszpotának magának személyes jótállása, hanem a hűségeskü külön-külön is leteendő. Körülményesebben nem is lehet ezt a viszonyt magyarázni. 2. Az a követelmény, hogy Brankovics György Magyarország zászlósának neveztetik, nem abból a czélból mondatott, mint Dimitrijevics állítja, hogy ennek alkalma legyen a magyar országgyűlés határozataiba befolyni, mert ez a zászlósúri méltóságnak természetes folyománya, nem mint szerb deszpota, hanem hogy mint magyar zászlósúr gyakorolja ezt a jogot. Ezáltal a magyar szent korona tagja lett, elvállalta vele azt a természetes kötelezettséget, hogy azt megvédelmezi, s ha nem teszi, hűtlenséget követ el. Ez a kötelezettség különben az oklevél ötödik pontjából is nyilván kitűnik. Brankovics

[1] V. ö. védelmi szempontból, Oklvt. CXIX. sz.

György elvállalta ugyanis, hogy a magyar birodalom határait Ráczországban és melléktartományaiban védelmezni fogja, minthogy ez országok akkoron a magyar birodalom egyeteméhez tartoztak. Ez országok viszonya a magyar korona egyeteméhez valóságos véd- és daczszövetséget alkotott, a melynek kifejezését Zsigmond király 1433-iki ú. n. védtörvényében találjuk, mely így szól: 1. §. Minthogy a magyar királyságnak régtől fogva alaptörvénye és törvényes szokása, hogy azon a védelmen kívül, a melylyel a király, a királyné, az egyháznagyok és urak jövedelmeik arányában az ország határainak mindennemű védelme tekintetében tartoznak, a nemesek és birtokosok egyeteme is köteles az ország határait minden ellenség és pártütő ellen az ország hadseregében védelmezni. 2. §. Minthogy a magyar király, a magyar királyság czímén kívül még a következő országok, mint Dalmáczia, Horvátország, Ráma, Szerbia, Galiczia, Lodoméria és Bulgária czímét viseli, a mely országok régtől fogva Magyarországba kebeleztettek, ezen országok határainak védelme a királyt, királynét, az egyháznagyokat, a nemesség és földbirtokosok egyetemét kötelezi.[1] Ebből kifolyólag, a király „Rex Serviae“ czímének az volt a tartalma a XV. századbeli magyar közjog értelmében, hogy ezen ország a magyar koronának tartozéka abban az értelemben, hogy azt nem mint inkorporált, de a szent koronához aggregált részt tartozott megvédelmezni.

Midőn tehát Brankovics György Magyarország zászlósa lett és arra köteleztetett, hogy a magyar királynak hűséggel tartozik, parancsainak engedelmeskedik, hogy a királyi udvarban személyesen meg fog jelenni, hogy a tanácskozásokban résztvesz, ennek a kapcsolatnak essencziája van jelezve.[2]

A harmadik és hatodik pontok Brankovics György trónöröklését illetik. E részben megjegyezzük: *a*) hogy a

[1] Kovachich: Suppl. ad Vest. Com. 1433.

[2] Megtörtént gyakran. Lázárevics Istvánnal Bácsban tanácskozás. Oklvt. CXVI. sz. Brankovics György Pozsonyban 1435. máj. 5. Mon. Conc. med. aevi. I. 543.

magyar király határozza meg, kit illet meg Ráczországban a trón, *b*) a trónöröklés Brankovics Györgyre és törvényes férfiutódjaira szorítkozott, *c*) azon rendelkezés pedig, hogy a Brankovics-család, a mely természetesen csak a Lázárevics-családnak magtalan kihalása esetére ruháztatott fel a trónöröklés jogával, magtalan kihalása esetére Ráczország Magyarországhoz esik vissza közvetlenül, a szent korona főbirtoklási jogát jelzi. Ráczország tehát a koronának az a tulajdona, a melynek élén *örökös joggal a szent koronának egyik tagja a zászlósúri minőségben is örökös jogú rácz deszpota állott.* A deszpota *örökös* birtokául, családjának férfitagjaira szorítva, megkapta Ráczországot (iure possessionis hereditariae), de a család kihalása esetén, az ősiségi jognál fogva, visszaszármazik a koronára a tulajdon.

Midőn Lázárevics István a szerződésnek e pontját magára nézve kötelezőnek ismerte, ez mindig azon esetre vonatkozott, mint már megjegyeztük, ha férfiágon kihal családja. Meg van ez a negyedik pontban világosan mondva. Míg a többi pontozat elvi jelentőségű, addig a szerződésnek negyedik pontja nyujtja a szerződés garantiáját. Eltekintve a szerb országnagyok esküjétől, a király még anyagi zálogot is kötött ki magának, midőn egyrészt a hűség jeléül, másrészt országvédelmi szempontból a várak egész sorozatát kötötte ki közvetlen birtokául, ekkép a magyarság határán védelmi vonalat teremtvén.

Mácsó. A régi magyar határ ugyanis a középkorban nem esik össze a Száva, Duna vonalával, hanem mélyen belenyúl a bosnyák Poszavinába és a mai szerb „Mácsvába" (Mácsó). Manap Mácsva név alatt értik azt a síkságot, a melyet a Drina, a Száva hajlása Rácsától Sabáczig, délen pedig a Czerplanina határol. Még él a hagyomány, hogy egykor ez a Planina is és a Zadartól Lozniczáig terjedő síkság is ide tartozott. A mai mácsvai politikai járás Rogatics felől délen a Jadarig terjed, úgy hogy Lesnicza is oda tartozik. De keleti határa már a szerb Mitroviczánál éri el a Szávát, míg a síkság másik része Sabáczhoz tartozik.

A középkorban e terület középpontját a ma már csak neve után ismert Mácsó (Macsva) képezte; ez a mácsói

bánság a Száva tulsó partján is kiterjedt és politikai középpontja Száva-Szent-Demeter (a mai Mitrovicza) volt. E IV. Béla király alapította bánság századokon át Magyarország déli védőfala gyanánt szerepelt Szerbia ellenében. Az idők folyamán azonban e terület egyes részei elszakadoztak, részben Lázár kenéz is foglalgatott belőlük; egy részét pedig Zsigmond király Lázárevics Istvánnak engedte át. A mácsói vár a XIV. század elején kitört zavargások alkalmával Uroš Milutin kezére jutott, azonban Károly Róbert 1319-ben visszafoglalta és a magyar hadak az Ug folyóig, Valjevóig nyomultak előre. Laczkfi István vezér ekkoron elégette azokat az erődítéseket, melyeket a szerbek Belgrádban emeltek. Dusán czár 1340 előtt pusztította a mácsói bánságot és Szerémet, de Ostffy Domokos bán visszaszorította. I. Lajos a mácsói határ és várak őrizetét Garai Miklósra, a későbbi nagy nádorra bízta, a kinek felesége — mint említők — Lázár kenéz leánya volt. Garai Miklósnak a bánság határán várai és birtokai voltak, azzal a kötelezettséggel lévén ezeknek tulajdonosa, hogy az ország határait védelmezze. Igen valószínű, hogy az 1359-iki hadjárat után a magyar határokat, jelesül a mácsói bánságot Szerbia rovására megbővítették. Garai Miklós a bánságot 1356—1375-ig igazgatta, azután 1380-ban Horváthy János került sorra, a ki Lajos király halála után Tvrtkóval és a magyar meg horvát elégedetlenekkel Lajos király özvegye és Mária királynő ellen szervezte azt a nagy küzdelmet, a melynek annyi katastropha volt a folyománya. Garai Miklós nádor megöletése után (1386) fia, Miklós lesz a mácsói bán, a ki 1390-ig állott e veszélyezett területek élén.[1]

Zsigmond király a folytonos zavarokra való tekintettel közvetlenül a királyi hadak alá rendelte az egész területet, és 1392 márczius 10. Garai Miklós Mácsó várait elcserélte Kőszeggel és Csesznek várával.[2] E fontos csere-okiratból látjuk, hogy a mácsói bánság területe pontosan összevág

[1] Oklvt. XX.—LXIX. sz.

[2] Oklt. LXXV. sz.

a tatai szerződésben részletezett határokkal. A XV. század elején azonban, legkiváltkép pedig a nikápolyi csata után a magyar fegyverek dicsősége elhalványult és csak 1411-ben sikerült Zsigmond királynak az egyensúlyt helyreállítania. Látjuk ezt abból, hogy 1412-ben valamennyi bosnyák és szerb főúr megjelenik a budai királyi várban, köztük Lázárevics István kétezer lóval, és Zsigmond király nagyon barátságos fogadtatásban részesítette és sokféleképen kitüntette.[1] 1413-ban Bácsban a magyar zászlósurak és Lázárevics István között értekezés folyt ez utóbbinak az országhoz való viszonya rendezése ügyében, a mi azután 1423-ban hivatalosan is kifejezésre jutott a nemzetközi érintkezéseknél, midőn Lázárevics István már az ország zászlósaként szerepel, valamint Zsigmond királynak Ulászló lengyel királylyal és Vitold lithván fejedelemmel kötött kézsmárki szerződésében is. Ettől az időtől kezdve Zsigmond király és Lázárevics István között zavartalan baráti bizalmas viszony állott fenn, a melyből értelmezhető a tatai szerződésnek az a pontja, mely szerint Lázárevics István azon feltétel kikötése mellett, hogy Brankovics György lesz az utódja, várait átadni igérte.

Az a terület, a melyet Lázárevics Istvánnak át kellett adni, az I. Lajos király idejében fennállott határterület volt. Északon, a hol a Bitvareka Jaraktól északra a Szávába torkollik, a kerület középpontját egy vár alkotta, azután a Tisnicza erőd említtetik, a melyet Dimitrijevics vagy Lesniczának vagy Losniczának tart, mi azonban azt hiszszük, hogy ez a mai drinamelléki Tresnicza az užicei kerületben. Azután Szokol említtetik. Brodar és a szomszéd várak Szokol közelében feküdtek, Hervoja építette ezeket. A brodaczi láp a Száva torkolata közelében feküdt, tehát a mácsói határ közelében lehetett. Nehezebb meghatározni Szokol fekvését, mert Szokol sok van. Szerbiában találunk egy Szokolt a valjevoi vonalon. A szerződés szövege szerint ez a polyani kerületben volt, tehát a mai Dolnja-Tuzle környékén. A gracsaniczai kerületben is találunk egy Szokolt, Gradačac felé. Az a valószínű, hogy a mácsói bánság

[1] Szerző: Hervoja hg. missaleja cz. tanulmánya.

területe a Drinán át a mai Boszniára is kiterjedt és a Drina alterületével a mai tuzlai kerület egy részét ideiglenesen magába foglalta. A keleti határ a Kolubara mentén terjedt el, itt találjuk Felső-Abna és Alsó-Abna járásokat, az Obnicza pataknál Valjevo mellett, a hol a mai Ragjevo fekszik. Északkelet felé a valjevói-ubi úttól nem messze fekszik Nepricsava, az ugi kerülettel határosan a Lig folyóval, a mely Nepricsava fölött folyik a Kolubarába. Azután nyugotnak a Ravas hegy körül terül el a hasonnevű járás, majd a Kolubara mentének középső része, továbbá a belasztinai vár, a mai Balyevácz mellett, a Kolubarától kelet felé. Ezután az ugi kerület következik az Ug folyó mellett, a mely a Tamnava folyóval egyesülve, nem messze a Kolubarától ömlik a Szávába, ez a Tamnava melléke szintén a határhoz tartozott (a Tamnava és Kolubara között). Ennek a területnek, a Drinától éjszakkelet felé a Száváig, a Lesnicza, Ub és Kolubara mellett elhúzódó vidéknek Mácsva vára volt a középpontja.

Hogyha a szerződésben említett helyeket a fentebb említett 1392-iki okmánynyal összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy Garai Miklós Dettosföldét, Belasztinát, Nepricsávát, Debreczent, Kolubarát, Ubot, Topliczát, Popoláczot, Kalizárt, Tromlát, Radiot, Jazvigot, Abnát és Ugot bírta és mindezek Toplicza, Popolácz, Kalizár, Jazvig és Dettosfölde kivételével a szerződésben is előfordulnak.

Toplicza a Kolubara mellékfolyója, s az említett kerületek Nepricsavatól északkeleti irányban a Kolubara mellett terültek el. Ennek az alapján egész bizonyossággal állíthatjuk, hogy a bánság határai éjszakon a Racsa-Mitrovicza vonal bal partján, továbbá a Száva mentén Kulpinnal Obrenováczig, nyugaton a Drina vonala Ragjevoig, de talán a mai Tuzla kerületben Boszniába is átmenve, délen a Krupanj-Valjevoi vonal, keleten a kolubarai vonal volt. A munkánkhoz mellékelt térkép jelzi ezeket a feltételezett határokat.

Ezen védővonalon kívül még Belgrád és Golubácz (Galambócz) vára is átadandó volt. Mácsó volt a bánság, de Belgrádba oly parancsnokot rendelt a király, a ki a bánnak alárendelve nem volt.

Magyarországra nézve a szerződésnek ez a pontja a legnagyobb fontossággal bírt. A török elleni védelem súlypontja ugyanis Belgrádba helyeztetett és ezen időtől fogva ezen vár volt az ozmán és magyar hatalom ütközőpontja, a dunai síkság valóságos vaskapuja. Magyarország 91 évig védte meg ezt a várat és az éjszaki balkán államokkal egyetemben felfogta az életerős ozmán elemnek első és legkeményebb csapásait.

A törökök csakhamar értesültek a szerződésről és Murad szultán, az 1421-ben meghalt Mohamednek utódja, 1427 elején csapatokat küldött Ráczország elpusztítására. Csakhogy Maróthy János, a ki Oláhországban Radul vajdát, a szultán kedvenczét megtámadta, harczedzett csapataival helyt állott a töröknek, s a Szerbiába benyomult ozmánok visszaverettek. E török csapatok Ravenicza várát ostromolták és vették be (Paratyin mellett, a Morava egy mellékfolyójánál) és széltében pusztítottak az országban. Ezeket a csapatokat Bocskay Miklós állította meg és visszavette a várat is, megszabadítván a foglyokat.[1]

Lázárevics István 1427 június 19-én halt meg Szrebernikben. Halála után a már idősebb, de tapasztalatokban annál gazdagabb Brankovics György követte a deszpotaságban.

Belgrád átadása.

III. A tatai szerződés Lázárevics halála után azonnal életbe lépett. Zsigmond király sietett Belgrád megszállásával s már 1427 szept. 10-én keltez okiratokat, rendelkezéseket tevén a vár védelmét illetőleg. Brankovics György azonban húzódozott a szerződés végrehajtásától. Késedelmezésének okát jól értjük, mert hiszen a várak átadásával országa közvetlen védelmének eszközeit adta ki kezeiből. Biztonságban akart ugyan lenni egyfelől a töröktől, de másfelől a várak kezében lévén, Magyarország politikája ellenében azokban bírta főtámaszát. Minthogy azonban kénytelen volt az átadással, természetesen azon igyekezett, hogy mennél nagyobb kárpótlást kapjon. Ha már át kellett adnia a várakat, mint magyar zászlósúr mentől több birtokot óhajtott, hogy az ország politikájára annál nagyobb befolyást gya-

[1] Oklvt. CXXXVII—CXLII. szám.

korolhasson. Ünnepélyes szertartással kineveztetett Szerbia és Albánia deszpotájának, Zsigmond király megadván neki, a korona, országalma, kard viselése jogát.[1] Ezzel tetézte a tatai szerződést a király s most a magyar felségiségből kifolyólag lett Brankovics deszpotává. Lázárevics István általános örököse lévén, annak tetemes magyarországi birtoka Brankovics Györgyre szállott, de csakhamar látjuk, hogy az új birtokoknak egész sorozatával növelte azt. Lazarevics Istvántól örökölte Szatmár-Németit, Nagy- és Felsőbányát, Debreczen városát, Tokajt, Becsét és Becskereket Torontál vármegyében, továbbá Böszörményt, Tályát, Regőczöt Munkácsot és a világosi uradalmat száztíz faluval, Érdsomlyót, Kulpint, Mitroviczát, Zimonyt Szerémmegyében, Vályt és Avargóczot Krassómegyében és Budán egy házat, Szolnokot, Tevcsak várát Boszniában. E birtokokat Brankovics Zsigmond, Albert és V. László királyok adományából birta.[2]

Krónikásaink tévesen állítják, hogy Brankovics György e birtokokat cserébe kapta a királytól, a miért a ráczországi területet átengedte neki. Már Dimitrijevics helyesen megjegyezte, hogy a tatai szerződésben cseréről nincs szó s hogy Brankovics e jószágokat mint Lázárevics István örököse kapta. Csak abban téved a szerb történetíró, midőn azt állítja, hogy Brankovics valamennyi birtokot örökség czímén bírta, pedig azok legtöbbnyire adománybirtokok voltak. Mi e bevezetés folyamán nem akarjuk megírni Brankovics György életrajzát, nem is óhajtjuk érdemes elődünk, Pesty Frigyes idéztük tanulmányát kibővítni, csak jelezni akarjuk a magyar és szerb összeköttetések középkori közjogi jellegét. Ezért fektetünk nagy súlyt oklevéltárunkban Brankovics György magyarországi birtokviszonyaira, mert ezekből magyarázható az a nagy befolyás, a melyet a deszpota Magyarország belügyeire is gyakorolt. Brankovics György a *magyarországi nagybirtokos* természetszerűleg beleszólt az ország ügyeibe s minthogy politikájának deszpotai méltóságából kifolyólag nemzetközi színezete is volt, ebből

[1] L. e nevezetes okleveleket CXLIV. sz. alatt.
[2] L. az Oklt. idevonatkozó számait.

érthető, hogy a szerb befolyás Magyarország történetére nem annyira belső hatásánál, mint inkább külső vonatkozásainál fogva fontos. Hiszen a törökökkel szemben, már mint Lázárevics Istvánnak, Bajazid szultán sógorának az öcscse, s mint az ozmán birodalom közvetlen szomszédja, jelentős, de egyúttal veszedelmes helyzetet foglalt el. Hogy megállhasson, természetesen nagy ildomosságra és ravaszságra volt szüksége. Minden körülményt felhasznált úgy Magyarországgal, mint a törökökkel szemben, hogy személyének értékét mentől inkább érvényre juttassa. Mind a két félnél igen jelentős érintkezési pontjai lévén, csak így volt lehetséges, hogy a körülmények változása közben a győztes révében vessen horgonyt. Csakis így tarthatta meg annyi balsors közepette hatalmát. Ez a politikája személyét megmentette ugyan, de ebben a nagy világtörténeti evolutióban házát és országát természetesen nem vonhatta ki a fejlődés végzete: a bukás, illetőleg a török hódítás alól.

Családi összeköttetések.

Brankovics György családi politikáját — azonkép, mint elődjéét, a Lázárevics Istvánét — jellemzik családi összeköttetései.

Fontos körülmény, hogy Brankovics György egyik leánya Czillei Ulriknak volt a felesége (1434), annak az ú. n. nyugat-európai befolyás képviselőjének; egy másik lánya, a szép Mara, mint már említettük, Murad szultán neje lévén, mintegy összekötő kapcsot alkotott a szerbek és törökök között. Czillei Ulrikné révén a vén deszpota a Czillei vezette párttal állott személyes és benső összeköttetésben, és ezáltal hátvédet nyert mindazon családokban, a melyek e hatalmas nemzetséggel szövetkezve, Magyarországban, Csehországban és Ausztriában domináló helyzetet foglaltak el.

Hunyadi és Brankovics György.

A Czilleiek a Jagellókkal Lengyelországban, a Kotromanovicsokkal Boszniában, a görczi grófokkal, a Garaiakkal és ennek révén az Ujlakyakkal és a mi még fontosabb volt, Czillei Borbála, Ulrik — Brankovics vejének — nénje révén Zsigmond, Albert és V. László királyokkal kerültek rokonságba. Ezek, a gazdagságuk és ennek következtében politikai befolyásuk által kiváló családok tényleg gyakran szerződések révén erős szövetkezetet alkottak, melynek czélja a hatalom gyakorlása volt. Ez a személyes érdek Magyar-

országnak, mint államnak érdekével a legtöbb esetben ellenkezett. Az erőteljes ozmán hatalommal szemben Magyarországnak, mint Kelet-Európa akkor vezető katonai hatalmának erős vezetőre volt szüksége, a kiben garantiát láthatott a szultán absolut hatalma ellen. A kor Hunyadi János személyében teremtette meg azt a vezért, a kire a nemzetnek akkoron szüksége volt. A magyar nemzet létének fentartása összeesett Hunyadi János magánérdekeivel és ezért lett Hunyadi János tulajdonképen az a keresztény nemzeti hős a török ellenében, a kit a nemzet többsége istenített, a fentebb jelzett szövetkezet pedig ádáz ellenségének tekintett.

Brankovics György és rokonsága is jó keresztények voltak, Brankovics György maga is nagyban pártolta egyházát. De csakis önmagukban látták a kereszténység igaz képviselőit, Hunyadiban pedig ellenségöket. Az objectiv históriai kritika természetesen megtalálja Hunyadi Jánosék szemében is a szálkát, valamint constatálni kénytelen, hogy a Czillei-Brankovics-párt nem mindenben volt hibás. De a világhelyzet és a tények logikája Hunyadi czélzatait igazolták. A deszpota daczára bámulatos ügyességének, a hatalmi szövetkezet politikájának volt részese, és mint magyar mágnás a Czillei-féle párt kedvező és kedvezőtlen változásaiból kivette a maga részét.

Abban a küzdelemben, melyet Hunyadi nyugaton a Czilleiekkel, délen pedig Brankovicscsal folytatott, a siker majd az egyiknek, majd a másiknak kedvezett. Általában véve constatálható, hogy Hunyadi maradt a győztes, noha Várnánál és a Rigómezőn a török maradt felül. Ez a két nagy ember gyűlölte egymást, Hunyadi vaskézzel büntette a deszpota ingadozását, másfelől Brankovics György, midőn a rigómezei ütközet után elfogta Hunyadit, zsarolásával többé jóvá nem tehető hibát követett el. Ezután már becsületes kibékülés alig volt lehetséges. Brankovics György csökönyös és a pillanatnyi sikertől elkábított nagyzolása kitűnik abból a módból, a mint a magyar országgyűlés bizalmi emberének, Kállay János szabolcsi főispánnak, a ki pedig neki is bizalmi embere volt, azt felelte, hogy neki közvetítőre nincs szüksége. Azt hitte, hogy most már ő kerekedett felül. Midőn azután Hunyadi megfenyegeti, azt írja

Szendrőből Kállaynak 1450 április 21-én, hogy ő Hunyaditól nem fél és minden csirkéért egy emberfejet vágat majd le.[1] Azonban Hunyadi szavát állotta és végigpusztította Ráczországot. Csak akkor egyeztek meg 1451-ben, mikor Hunyadi János fia, Mátyás, eljegyeztetett a deszpota unokahúgával, Czillei Erzsébettel. Azonban a fiatal menyasszony csakhamar meghalt és így az a lehetőség, hogy Hunyadiék az oligarchikus szövetkezettel szorosabb összeköttetésbe jussanak, megsemmisült.

Azonban a szép Marának Murad szultánnal való házassága sem volt boldog, mert a török fanatikusok azzal a hírrel operáltak, hogy a szultán felette gyengén viselkedik Brankovicscsal szemben és ezáltal felizgatták a szerbek ellen. Ismeretes, hogy Murad szultán két sógorát, Gergelyt és Istvánt, megvakittatta (1439—40) és Marától, mert nem volt gyermeke, elhidegülvén, a szép deszpota-lány haláláig (1451) ugyancsak szomorú életet élt. Murad utódja, Mohammed, egy rabszolgával akarta összeházasítani, de nem akarván miatta háborút viselni, visszaküldötte apjához. Noha a szultána magánélete boldogtalanul folyt le, mindamellett az a körülmény, hogy Konstantinápolyban a szultán környezetében élt, mégis bizonyos protekcziót biztosított Brankovicsnak a török udvarnál. Mert a vén deszpota nem volt sentimentális ember. Még szerencsétlenebbül járt másik lánya, Czilleiné. Házassága első éveiben férje nagyon szerette, de azután csakhamar Bécsben nyilvánságos viszonyt kezdett és feleségét cserbenhagyta, ki azután imádságban keresett vigaszt. Midőn 1456-ban férjét megölték, a mindenkitől elhagyatott szerencsétlen asszony hazájától távol, bújdosásban töltötte életét.

Noha előadásunk folyamatát megszakítja, mégis ki kell térnünk Czillei Ulrik özvegye sorsának közelebbi megvilágításához.

[1] Ebből az akkor köztudomásra jutott feleletből származott bizonyára Bonfininek elnagyzolt mondása, hogy Czillei Ulrik Brankovics György rácz deszpotának levélileg két golyót igért küldeni, melyekkel kénye-kedvére játszhatik, értve ez alatt a két Hunyadi-fiú fejét. „Ad despotem is (t. i. Czillei) dudum literas scripserat, post ubi cum rege Albam applicuerit, se duos propediem globulos esse missurum, quibus optime sibi ludere licebit. In his amborum filiorum Corvini capita pollicebatur". Bonfini, Rerum Ungaricarum decades. Dec. III. 1. 8.

IV. A Czillei-jószágok és uradalom egykoron Görzzel voltak összekapcsolva. A görzi grófság az Izonzo folyó innenső partján terült el, a grófok azonban az aquileai patriarcha fenhatósága alá tartozó több egyházi hűbért is bírtak. Midőn a velenczeiek Friault elfoglalták, Aquilea fenhatósága a friauli jószágokat illetőleg Velenczére ment át, a köztársaság azután Henrik görzi grófot és testvérét (1424) megadományozta ezekkel a jószágokkal és Friaul marsalli tisztével. A Czilleiek.

1376—1454-ig az említett negyedik Henrik görzi gróf uralkodott. Két felesége volt. Az első, Erzsébet, Czillei Hermann grófnak volt a lánya, Kotromanovics Katának unokája, de csakhamar meghalt. Második felesége (1426 után) Garai Miklós nádornak volt a lánya, Katalin. Garai Miklósról tudva van, hogy mint mácsói bán Hreblyanovics Lázár szerb kenéznek (Ilona?) lányát bírta feleségül. Második felesége Henrik görzi gróf első feleségének és Czillei Borbálának, Zsigmond királyunk második feleségének volt a testvére, Anna. Így jutottak rokoni összeköttetésbe a görzi grófok, a Czilleiek, az Ujlakyak, a Kotromanovicsok és a Luxemburg-Habsburg házak.

Garai Miklós nádornak László nádor volt a fia, Hunyadi János legnagyobb ellenfele (meghalt 1459-ben). Garai László Alexandra tescheni herczegnőt bírta feleségül. Azt hiszszük, hogy Katalin, Henrik görzi gróf felesége, László nádornak volt a nőtestvére. Úgy a görzi grófnő, mint Garai László anyaágon Czillei vérbeliek voltak, és többszörös rokonságban állottak ugyancsak a Czilleiekkel. Ha újból megemlítjük még a Kotromanovics-ház atyafiságát a Czilleiekkel, második Garai László nexusát Lázár kenéz lányával, a mely Lázár kenéz lánya Brankovics Györgynek volt az anyja, és azután második Czillei Ulrik említettük Brankovics Kata feleségét, tisztán állanak előttünk azok a sokféle szálak, a melyekből a magyar-osztrák-cseh szövetkezet merítette erejét.

Szép Garai Katának ugyancsak szomorú sorsa volt Henrik görzi gróf udvarában, a ki nagyfokú idegzüllésben szenvedett. Ebből a házaséletből három gyermek született: János, Lajos és Lénárd, kiknek gyámja 1443-tól kezdve Czillei Ulrik volt. Ulrik gróf haláláig elhatározó befolyást

gyakorolt a görzi grófság ügyeire, minthogy neki magának is voltak birtokai Friaulban és Görzben. A görzi grófnő, a kivel a szerencsétlen Czillei grófnő baráti összeköttetésben állott, vad természetű lévén, férje halála után nem jól érezte magát özvegyi székhelyén, annyival kevésbbé, mert legidősebb fia, János, rosszul bánt vele. Azért legifjabb fiához, Lénárd grófhoz költözött, a kire magyarországi birtokait is hagyta. Ez a Lénárd azután, mint Görz utolsó grófja bezárja a görzi uralkodó grófok sorozatát. Az ő felesége is magyar lány volt, Ujlaky Miklósnak, Bosznia czímzetes királyának a leánya. Ujlaky már régtől fogva Bosznia birtoka után vágyott. A Czilleiekkel és a Garaiakkal való atyafisága, továbbá jószágainak helyzete — sok tudniillik a Száva vidékén, Tevcsákban volt, később a tevcsáki őrgróf nevét vette fel — gyakori érintkezésbe hozta Boszniával. Mint mácsói és horvát bán a magyar birodalom természetes képviselője volt. Mátyás király e kemény ellenfelét már trónralépése alkalmával 1459—1462 időközben a bosnyák trónnal kecsegtette és midőn a bosnyák királyság 1463-ban elesett, Ujlaky Miklós tényleg nagy erélyt fejtett ki a visszafoglalásánál. Mátyás azonban igéretét csak 1471-ben teljesítette, a mikor bosnyák királyi czímet adott neki és megengedte, hogy Jajczában megkoronáztassa magát.

Mint bosnyák király azonban Ujlaky csak passiv-szerepet játszott, inkább méltóság volt, mint valóságos uralkodó, mert Jajczát nem ő, hanem királyi csapatok védelmezték. Csak nagyobb fényű zászlósúr volt a többinél, mert vagyonosabb is volt náluk. Fia, Lőrincz, nem király többé, hanem csak herczeg.

Valamint Szerbia bukását sem keltezhetjük a rigómezei csata idejétől, különben Lázárevics István és a Brankovicsok szerepének vajmi kevés fontosságot tulajdonítanánk, azonkép Bosznia sem bukott el végkép a nemzeti dynastia elhanyatlása után 1463-ban, mert Jajcza ennek életerős organizmusát alkotta a magyar korona közvetlen birtokaként. Ujlaky 1475 június 19-én vejét, Lénárdot értesítette, hogy nem lévén annak gyermeke, jőjjön haza Magyarországba és megbízta ez üzenetével Rácz György tiszttartó-

ját. A görzi grófnak ugyanis anyai juss czímén Magyarországon birtoka volt Szőllős, Simontornya, Vágvecse, Árva, Cseszneк, Ujvár, Somló, Pápa, Gara, Szomszédvár.

V. A Czilleiek görzi és friauli atyafisága a Brankovics-család további történetében elhatározó fontosságot játszott.

Világtörténeti fontosságú esemény az 1456-iki belgrádi ostrom. Kapisztrán, Hunyadi János és Brankovics szerepe egy nagy eseménynél, a mely úgyszólván megállította 1521-ig a világtörténetet, oklevéltárunk kiadatlan anyaga nyomán élesebb világításban tűnik fel. Azonban nemcsak a magyar-szerb összeköttetések, nemcsak Belgrád szereplése és az ütközet hatása, hanem számos más körülmény is adatos bővülést nyer munkánk alapján. Csak utalunk a CCLVII—CCXC. számokra és a pótlék illető darabjaira.

1456—57-ig az eddig említett személyiségek felett eljárt a sors keze. Hunyadi János meghalt, Czillei Ulrikot levágják, majd meg Hunyadi László követi őt a vérpadon és végre meghal a deszpota is, mint 91 éves aggastyán, halálra hajszolva Hunyadi sógorától, Szilágyi Mihálytól; V. László király méregnek esik áldozatul. Magyarországra nézve egy újabb fényes korszak következett, a Korvin Mátyásé, a délszláv kereszténység közös hősének, Hunyadi Jánosnak fia, a ki a különféle népességeket egy közös eszme a magyarság szolgálatába tudta összehozni. Azonban Brankovics halála következtében (1458 január 5-én) elfogyott az erő, egyfelől a családi viszály, másfelől a magyar trónváltozás miatt, melyeknél fogva Szendrőt, a későbbi bosnyák király Tomasevics István a Lázár veje (Brankovics György ifjabb fia) cserbenhagyta és Mohammed szultán elfoglalta. Szerencsére még Belgrád és a mácsói bánság megmaradt keresztény kézen. Szerencséjére a szerb népnek, a mely legalább Belgrádban talált menedékhelyet, nemessége pedig Magyarországba gravitált. Erre példát maga a Brankovics-család adott.

Brankovics György legidősebb fia Gergely volt, a ki öcscsével, Istvánnal egyetemben megvakíttatott. A legifjabb fiú második Lázár. Az öreg deszpota akkép intézkedett a trónörökösödés kérdésében, hogy három fiából tanácsot alkotott és feleségét megtette mintegy tanácselnöknek. Lázár

azonban csakhamar megunta a gyámságot és anyját láb alól eltétetvén, már 1458 január elején elfoglalta a hatalmat.

A vak Brankovics Gergely erre nővérével, a szultán özvegyével, Marával, Mohamed szultánhoz menekült, a ki mindkettejöket igen barátságosan fogadta és a szultanának az Athos hegy közelében egy birtokot adott haszonélvezetül. Gergely maga reményeiben csalatkozván, Chilindarban baráttá lőn és 1460-ban meghalt. Így szólt eddig a krónika. Feleségétől, a kinek nevét nem ismerik, egy fia maradt, Vuk, Az sem bizonyos, hogy Vuk törvényes vagy törvénytelen fia volt-e neki, vagy pedig, hogy Gergelynek e Vukon kívül még egy más törvénytelen fia is volt-e? Mi azt hiszszük, hogy Vuk törvényes Brankovics-utód és mint ilyen lett azután később deszpota.

Gergely menekülése után kitört a háború; Brankovics Lázár meghalt, még mielőtt a török csapatok Ráczországot megszállották. Özvegye, Ilona, a Paleologok családjából, elkövetett mindent, hogy az országot megmentse. Sőt felajánlotta a pápának is hűbérül.

A pápai kuria keleti politikáját akkoron Carvajal János, S. Angelo bibornoka képviselte, a kihez még Brankovics György is, Belgrád ostroma idején a közelgő törököktől való féltében, bizalommal fordult.

Fraknói Vilmos azt hiszi, hogy már Brankovics György ajánlotta fel Szerbiát végrendeletében a szent széknek és ezt a pápának 1458 márczius 15. kelt levelével bizonyítja, a melyben ez azt írja: „a deszpota, a ki örökös nélkül halt el, a bibornok útján országát a szent széknek hagyta“. Eleddig úgy tudtuk, hogy második Lázár ajánlotta fel az országot a pápának, azonban a pápa e levelében nyiltan írja, hogy a deszpota ajánlotta fel, de minthogy levelében azt említi, hogy a deszpota örökös hiányában ajánlotta fel az országot a pápának, már pedig Brankovics Györgynek volt örököse, tehát ez csak Lázárra vonatkozhatnék. Azonban meg kell gondolnunk azt is, hogy ha Ilona, a Lázár özvegye ajánlotta fel Szerbiát a pápának, akkor hogy lehetséges az, hogy a pápa már 1458 márcz. 15. rendelkezik Szerbiáról? Azt teljességgel nem hihetjük, hogy a vallásához erősen

ragaszkodó öreg Brankovics György a pápának ajánlotta fel birtokát. Hogy Magyarország jogigényeit ne sértse, Carvajal kivitte, hogy Szerbia a pápa és Magyarország kettős védelme alatt álljon és ezen a czímen keresztes hadat indított Szerbiában, de csakhamar elhagyta az országot.

Mátyás királynak trónralépte alkalmával (1458) először nemzetközi helyzetét kellett kivívnia és így történt, hogy Szerbia magyar segedelem nélkül maradt. Ehhez járult még Szilágyi Mihály szereplése, a ki mint szerb trónpretendens lépett fel.

Brankovics György második megvakított fia, István, a ki Lázár uralkodása folyamán Szerbiában maradt, úgy látszik, a Szilágyi pártján volt. A vak deszpotafi Lázár özvegyét is rábírta és így azután tárgyalások folytak köztük és Szilágyi között, a ki megigérte nekik, hogy a Hunyadi-jószágok egy része nekik jut, azonban nővére, Hunyadi János özvegye tiltakozott ellene.

Ráczország deszpotatusa Szilágyi minden iparkodása daczára Tomasevics István bosnyák királyra szállott át, még pedig a szegedi magyar országgyűlés (1459 január 6.) végzése következtében, de ez sem vezetett kedvező eredményre, mert Végszendrő elbukása után minden elveszett.

Mátyás király ezt a csapást nem bosszulhatta meg, mert Frigyes császár a Hunyadi-ellenes párttal ellene fordult. Ezzel a párttal szövetkezett most Szilágyi Mihály is unokaöcscse ellen, a kit ő segített a trónra. Mátyás király ugyan lecsendesítette, de 1459 folyamán újból fellépett a király ellen, a ki őt elfogatta és Világos várába záratta.

Midőn Szilágyi vállalata nem sikerült, a vak Brankovics István számos menekülttel Szerbiába ment azzal a szándékkal, hogy ha a törökök majd elüzetnek, ő ismét beül a rácz örökségbe. Engel meg is jegyzi, hogy őt Magyarországon elismerték Szerbia deszpotájának. Ez különben magától értetődik, mert István amúgy is jog szerint rácz deszpota volt és elismertetése elsősorban a királytól függött, a ki azonban ezt a vak pretendenst nem segitette. Azt is mondják róla, hogy a törököket meg akarta támadni, de ez nem sikerült neki, mert a saját emberei félelemből cserben hagyták. Ezt különben Brankovics történetírója mondja róla.

A török háború a családot csakhamar megfosztotta minden pénzétől. Brankovics György annak idejében fiai részére Ragusában, a melynek kiváltságait fiaival egyetemben megerősítette, egy nagyobb összeget tett le, a melyet azonban már 1451 deczember 14-én felvettek a testvérek. Istvánnak Végszendrő eleste után nem volt pénze, hogy magát és embereit tarthassa és azért nővéréhez, a Czillei Ulrik özvegyéhez fordult. Czilleiné azonban maga sem élt kedvező anyagi körülmények között. Férjével kihalván a Czillei-család, a Czillei-birtokok emberei, lovagok, várnagyok és szolgák magukat tartották a fejedelmi vagyon haszonélvezőinek és mindegyik arra törekedett, hogy a szomorkodó özvegy a nemes Katalin fejedelemasszony vagyonából hasznot húzzon, a mint a Czillei-krónika írja.

Czillei Ulrikné a férje halála után kiütött viszályokban segedelem nélkül állott. Vitovecz János, a hatalmas krajnai kapitány, a ki mint cseh szegénylegény három lóval kezdette meg pályáját, a legnagyobb részt vette ki a vagyonból és midőn V. László király meghalt, Katalin özvegy grófné elfogadta Frigyes császár ajánlatát, a ki Gurkfeld várát évi kétezer forint díjjal ajánlotta fel neki, a miért férje összes birtokait átengedi a császárnak. A horvátországi birtokokat pedig, a melyek a Száváig értek, az özvegy Vitovecznek adta el és csak Gurkfeldet tartván meg, Ragusába ment. A vak István, úgy látszik, 1461-ben házasodott meg, feleségül vévén Angelinát, a híres Skanderbég sógorát és Georgis Arinát Komnenos Topi Agaolem, egy katholikus albán főember leányát Skutariban. A vak deszpota azután Skanderbég védelme alatt eléldegélt néhány évig, de a török veszedelme elől csakhamar menekült. Hogy életét valamikép biztosíthassa, legelőször is Apuliába ment a felesége rokonaihoz, onnan azután Friaulba Katalin testvéréhez, a kinek ott Belgradoban birtoka volt.[1]

[1] Özvegy Czillei Ulrikné Brankovics Katalin és özv. Brankovics Istvánné Topia Angelina friauli viszonyairól a bécsi titkos levéltár alapján értekezett szerző a „Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Herzegowina" 3. kötetében 1895. 48—56. lapokon.

VI. Brankovics György családját szomorú sors érte. Két szerencsétlen lánya, Katalin, a ki Belgrád várát Friaulban eladta és a szultán özvegye, Maczedoniában élt Jezsevóban. Erős orthodox érzésű szerb asszonyok voltak, minek az a bizonysága, hogy Katalin szigorú katholikus férjénél keresztülvitte, hogy a leányokat az orthodox vallásban neveljék. Az özvegy szultánáról azt tudjuk, hogy Ragusával barátságos lábon állott. 1479-ben akkép intézkedett, hogy a ragusaiak ezer hyperberből álló adójukat a chilandarai és a szt. Pálról elnevezett athosi kolostornak fizessék. A ragusai köztársaság, mely a Brankovicsoknak úgyszólván bankárja volt, a deszpota halála után is híven teljesítette a család rendelkezéseit, mert hiszen a köztársaságnak a deszpota élete idején nagy haszna volt a szerb bányákból. A két özvegy Brankovics-lány távol hazájától jámbor lélekkel mult ki ez életből. Sógornéjuk, a vak István özvegye, Angelina, a ki egy ideig Friaulban tartózkodott, 1481-ben Bécsbe került, a honnan Brankovics Vuk, a Gergely fia, a kit Mátyás király vitézsége következtében (1471.) megtett rácz deszpotának, Magyarországba hívta, a hová két fiával el is jött. **Brankovicsok sorsa.**

A szerbek hűségét a magyar országgyűlés az 1481: 3., 4. törvényczikkel jutalmazta, a mennyiben a ráczoknak, a mi akkor nagy sorba ment, szabad vallásgyakorlatot, illetőleg vallásuk védelmét biztosította. Ezt különben bőven kiérdemelték azért a segedelemért, a melyet Vuk Brankovics vezérlete alatt Mátyás király idejében nyujtottak a királyi hadaknak.

Özvegy Brankovics Gergelyné két fiával Szerbiában telepedett le, a melynek déli részét akkor a ráczok lakták. Itt élt mint jámbor asszony Kölpényben, gazdag ajándékokat küldözve az Athos hegyi kolostornak és a szerémi híres krusedoli zárdának. Itt is halt meg 1500-ban és mint Angelina anyját, szentként tisztelik.

Brankovics Vuk, mint deszpota Magyarország első zászlósurai között foglalt helyet, jó tanácsaival, kardjával szolgálván királyának. Nem is látta kárát, mert hűségét nagy adományokkal jutalmazta a király.

Mátyás király, tekintettel Vuk érdemeire, beleegyezett

abba az adományba is, melyet Vuk, minthogy nem voltak gyermekei, feleségének, Frangepán Borbálának tett.[1] 1486-ban a deszpota többé nem volt életben és felesége másodszor grabarjai Beriszlavics Jánoshoz ment férjhez.

Brankovics Vuk birtokai Mátyás király adományai révén az elhalt vak Brankovics István fiainak: Györgynek és Jánosnak jutottak. Ez adományban Györgyöt illustris princepsnek és Jánost deszpotának nevezi. Pesty ebből azt következteti Engel után, hogy György, a ki a kölpényi zárdában baráttá lőn, letett a deszpota czímről, azonban ez nem egészen így van. Mindketten éltek e czímmel, csakhogy György, mint elsőszülött, volt a zászlósúr. Mint ilyen, írta alá 1492-ben a Miksa császár és Ulászló közt kötött pozsonyi békét. A szerződéses levélben, tizedik helyen fordul elő a tárnok és főajtónálló között, tehát a zászlósurak közt. Pecsétjén látjuk a kétfejű sast, mint a deszpotaság jelképét; az oroszlánt, a Brankovicsok czímerét és balról a magyar állami czímert. Ez világos bizonysága annak, hogy a magyar zászlósúr pecsétjét példázza. Az 1498: XXII. t.-cz. értelmében a deszpota ezer lovast volt köteles kiállítani. A két testvér azonban nem nagy szerepet játszott Magyarország történetében; János, a ki Jaksics István feleségét bírta nőül, 1503 deczember 10-én halt meg. Egyetlen leánya Frangepán Ferdinándnak volt a felesége. György, a ki később mint püspök, Maxim nevet vett fel, nagyra tisztelt egyházi fejedelme lett a szerbeknek és vele 1516-ban a Brankovics-család férfiágon kihalt.

A Brankovics-család kihalása után a deszpotaság az 1426-iki szerződés értelmében megszűnt, mert a 6. pont szerint Ráczország most közvetlenül visszaszállott a magyar koronára. Azonban a szerződésnek e pontja végrehajtható nem volt, mert Ráczország török kézre jutott. Ulászló király ekkor a ráczországi deszpota czímet, hogy egyfelől kielégítse a jelentékeny szerb exdynasta hiúságát, másfelől pedig hogy a korona érdekében fentartsa a visszaszerzés gondo-

[1] Oklvt. CCCXCIII. sz.

latát, a Brankovicsok kihalása után az ezekkel atyafiságba jutott Beriszlavics-nemzetségnek adományozta.

Beriszlavics, magyarul Beriszló Ferencz ugyanis, mint említők, elvette Brankovics Vuk özvegyét és vele együtt haszonélvezetet nyert a Vuk-féle jószágok egy részére. Azonban Beriszlavicsék csakhamar a törökkel szövetkeztek a király ellen, a miért 1496 január 15-én a király megfosztotta őket birtokuktól. Később Beriszlavics ismét a király hűségére tért vissza. 1499—501—03. a jajczai bánság élén állott. Beriszló Ferencz testvére János, bátyja halála után elnyerte a deszpota czímet.

1503—26-ig sok zavaros, még felderítésre váró körülményt kell kiderítni a rácz deszpotaság történetében. Stojkovics A. írja, hogy Brankovics Jánost a deszpotaságban felesége, Ilona követte és ez azután Siljanovics Istvánt tette meg deszpotának és csak ez után lett Beriszló István deszpota. Stojkovicsot idézi azután Szentkláray Jenő is, a dunai hajóhadakról írott munkájában. Mind ez azonban tévedés.

Midőn Brankovics János meghalt, özvegye támasz nélkül maradt. Hogy a törökök ellen védje magát, azért nevezte ki Siljanovics Istvánt, írja Szentkláray. Ez azonban hibás, mert nem a deszpotára volt Belgrád védelme bízva, hanem a várkapitányra. Továbbá Ilonának nem volt joga, hogy deszpotát nevezzen ki, mert ezt csak a király tehette. Siljanovics István a dunai hajóhadaknak volt kapitánya, fővajdája, vezére, ha így tetszik, de nem deszpota. Brankovics János utódja a deszpotaságban Beriszlavics János volt, az Ilona férje. Beriszló János, mint rácz deszpota a Brankovics-féle szerémi jószágokat bírta és a magyar zászlósurak között foglalt helyet és mint ilyen írta alá az 1505-iki, a trónválasztásból idegeneket kizáró törvényt. Beriszló János, a mint Verancsics írja, 1526-ban meghalt, éppen Nándorfehérvárnak a törökök által történt bevétele idején. Azonban már 1520-ban Brankovics Jánost, mint néhait és fiát Istvánt, mint tényleges rácz deszpotát említi néhány okirat.

Beriszló István túlélte a mohácsi katastrophát, s a Habsburg-házhoz csatlakozott, Bakics Pállal, a híres rácz

jövevény vajdával Bécs első ostrománál dicsőséges részt vett. Azonban nem neki, hanem a vitéz Bakics Pálnak jutott a rácz hadak felett a vezérszerep. Körülbelül 1530-ban történt István deszpota halála és vele kihalt a Beriszlók nemzetsége. Azonban már élete folyamán deszpotai méltósága árnyékká sülyedt s az ú. n. fekete Iván, vagy Jovan czár fellépése más irányt adott az e méltósággal összekötött igényeknek.

Szapolyai János, a másik magyar király, ugyanis letette Beriszló Istvánt és Radics Bosics vajdát, — a ki a mohácsi csatában is részt vett, — tette meg deszpotának és ezzel ama szerbek fejének, a kik Kelet-Magyarországban Szapolyait és azután az erdélyi fejedelmeket uralták.

Mind ezek a részletek azt bizonyítják, hogy a szerb deszpotatus a Brankovics-családban örökletes volt, s minthogy a deszpoták szerémi birtokai és a bevándorlott szerb családok birtokfoglalásai bizonyos anyagi súlyt kölcsönöztek e méltóságnak, a mohácsi csatáig bizonyos belső jelentőséggel is bírt.

A mohácsi csata és Szerém elfoglalása után a rácz elem elvesztette hátvédét és fejét, és a deszpotaság, mint az akkori államélet egyik ere, megszakadt és a Brankovicsokkal ez a méltóság is elvesztette a maga, eredetileg nemzetközi szerződésen alapuló, később belföldi jelentőségű jellegét. Tudta ezt az az ál Brankovics is, a ki 1688-ban, mint a Brankovicsok egyik utódja fellépett és ezért ehhez a származásához fűzte igényeit.

Fejtegetéseink végére jutottunk, a melylyel csak az volt czélunk, hogy ezt a fontos kérdést egyes részleteiben és homályosabb pontjaiban megvilágítsuk.

Vázolnunk kellene még Mátyás király harczait és a magyar birodalom 1490-től 1526-ig terjedő extensiv hatalmának folytonos hanyatlását, a mely a délvidéken teljesen új alakulásra vezetett. Minthogy azonban nem az a czélunk, hogy teljes feldolgozást nyújtsunk, beérjük az eddig mondottakkal, máskorra tartván fenn magunknak e kérdések részletes tárgyalását.

Ezúttal elég utalnunk arra a gazdag anyagra, a melyet Oklevéltárunk e részben a CCCIX—DXX. számok alatt közlött okleveles anyagban tartalmaz. Nem egy vonatkozását

látjuk ebben tisztázva a délvidék történetének; elénk tárul a Brankovics Vukkal bejött szerbségnek, a Jaksicsoknak, Belmosevicseknek szereplése. De nemcsak a szerbségnek, hanem Bosznia történetének egy és más részlete is új világításban áll elénk, nevezetesen látjuk, hogy Szrebrenica bányászata csak 1476-ban ér véget.[1] Egy és más értékes mozaikot kapunk a belgrádi kapitányság történetéből 1521-ig és ha mindent összevetünk, az Oklevéltár történeti értékekép kiderül, hogy a közlött adatok nemcsak szám szerint, de belső értéküknél fogva is felderítenek egy és más eddig teljesen homályban maradt részletet.

Még csak arra a körülményre utalunk, hogy a magyar-szerb összeköttetések történeti vonatkozásainál a kutatónak nemcsak a külső politikai vonatkozásokra kell tekintettel lenni, hanem egyúttal a szerbség bevándorlására és azon hatásra is, a melyet a bevándorlott elemek hazánk déli részeire gyakoroltak. Minderre nézve a szorgos buvár Oklevéltárunkban is talál nyomokra, de még ezzel távolról sincs befejezve a kutatás, mert azt nemcsak történeti, hanem régészeti, nyelvészeti és folkloristikus alapon is kell folytatni.

*

Végezetül be kell számolnunk az Oklevéltár szerkesztéséről és azon elvekről, a melyeket szem előtt tartottunk. Áldásy Antal szerkesztőtársunk ez iránt a következőkben foglalja össze úgy a provenientiáról, mint az eljárásról szóló megjegyzéseit:

„Oklevéltárunk összesen 539 sorszámot tartalmaz; anyagából 291 szám már megjelent oklevelek regestáit adja, 248 eleddig kiadatlan. A levéltári anyag a következőkép oszlik meg:

Első helyen áll a m. kir. országos levéltár 84 számmal, utána a múzeumi levéltár törzsgyűjteményére 16, az ott letéteményezett családi levéltárakra pedig 33 esik, és pedig: a Kállay-levéltárra 24, a báró Balassa-levéltárra 3, a báró Perényi- és a Sombory-levéltárra 2—2, a Hanvay és Szirmay levéltárra 1—1 szám. A milanói állami levéltár 53, a leleszi konventé 18, a gróf Erdődy-család galgóczi levéltára 5, a herczeg Batthyány-

[1] Oklt. CCCLXIX. sz.

levéltár Körmenden 4, a horvát orsz. levéltár 4, a gróf Zay-család zayugróczi levéltára 3, a báró Révay-család kisselmeczi, a Debreczen városi, a Pozsony és Sopron városi és a bécsi állami levéltár 2—2, a pécsi püspöki könyvtár, a herczeg Eszterházy kismartoni, a gróf Vay-család berkeszi, a Szegedy-család hermányi, a gróf Erdődy-család monyókeréki, a herczeg Schwarzenberg-család wittingaui és a nápolyi állami levéltár 1—1, a Kaprinay-féle kéziratgyűjtemény 7, Thallóczy Lajos gyűjteménye 4, a római Vittorio Emanuele könyvtár 1 számmal szerepelnek oklevéltárunkban.

Az Oklevéltár szerkesztésénél azon elv szerint jártunk el, hogy a nyomtatásban már megjelent okleveleket csak kivonatban adtuk, tekintet nélkül az oklevelek fontos vagy kevésbbé fontos voltára. A mely oklevél több ízben látott napvilágot, annál a különböző kiadásokat is — a mennyiben teljességről szó lehet — felsoroltuk, csillaggal jelölvén meg, hogy mely szöveg szolgált a regesta készítése alapjául, illetőleg melyik adja a viszonylag legjobb szöveget. Egyes okleveleknél, melyeket Fejérből vettünk s melyeknél Fejér pl. az adományozott birtokok neveit kihagyta, a menynyiben az illető oklevél eredetije feltalálható volt, a kihagyott neveket az eredetiből pótoltuk.

A levéltárakból vett és itt első ízben közzétett oklevelek közlésénél háromféle eljárást követtünk. A fontosabb okleveleket teljes szövegükben adtuk, s a szövegközlésnél a gróf Blagay-család oklevéltáránál követett eljárást tartottuk irányadónak. Okleveleket, melyek adományozásokat foglalnak magukban, vagy kevésbbé fontos okleveleket csak részben közöltünk, adva az oklevélnek azt a részét az eredeti szöveggel, a mely oklevéltárunk tárgyával szoros összefüggésben van. Végül a csekély fontosságú okleveleknek csak regestáit adjuk. Azonos tartalmú, pl. perhalasztási, pörös ügyekben kiadott okleveleket, valamint a másodpéldányokra vonatkozó adatokat az egyes számokhoz függesztett jegyzetekben dolgoztuk fel.“

Indokolni tartozunk még bizonyos egyenetlenségeket, a melyek azonnal feltűnnek a feldolgozó előtt, ha oklevéltárunkat forgatja. T. i. az oklevéltár nyomtatása közben

több új oklevél látott világot más gyűjteményekben, valamint elnézésből is elmaradt egypár. Ezeket a Pótlékban közöljük. A Pótlék befejezése után újabb revisio alá vétetvén az anyag, ismét előkerült néhány olyan oklevél, a melyeket a munka czélja szempontjából okvetlenül fel kellett még vennünk s így az egy második függelékbe került. A pontos név- és tárgymutató csak az eredetileg felvett 513, illetőleg a Pótlékkal együtt 521 számra vonatkozik, míg a Függelékben közlöttek név- és tárgymutatóját e Függelék után foglaljuk össze röviden. Ez az egyenetlenség mindenesetre hiba, de azon dilemma előtt állottunk, vajjon *tudva* hagyjunk-e el oly számokat, a melyek okvetlenül a tárgyhoz tartoznak, csak azért, hogy a munka egyenletes legyen, — vagy pedig megvallván és megmagyarázván az egyenetlenség okait, felvegyük ez adatokat. Azt hiszszük, hogy az utóbbi móddal jobb szolgálatot tettünk.

Okleveles publicatióknál régóta túlestünk azon a hiedelmen, hogy sikerül oly oklevéltárat nyujtanunk, a mely *teljesnek* mondható. A fő az, hogy lelkiismeretesen átvegyük az irodalmat és azt kritice feldolgozzuk. Ez legjobb tehetségünk szerint megtörtént. Azután pragmatice végig vettük a hozzáférhető oklevélgyűjteményeket. Vajjon melyik avatott történetbúvár fogja állíthatni, hogy felvett tárgyára vonatkozólag egyebütt már nincs anyag? Még a legrendezettebb levéltárakban is akadnak úgynevezett „leletek“ és igen gyakran megesik, hogy a legszorgosabb kutatás, a legszélesebb körű nyomozás daczára is éppen azokat a gyűjteményeket kerüli el a kutató figyelme, a melyekben esetleg igen fontos adalékokat találhat. De az ilyen egy czélra gyűjtött oklevelek publicálásánál csakis a *lehető teljesség* képezheti a főczélt. Az utánunk következő nemzedék, a mely bizonyára intensivebben fog kutatni, mint mi, meg fogja rostálni a mi működésünket és már az is kellő jutalom, ha constatálni fogja, hogy a mai színvonalhoz képest tehetségünkhöz mérve megtettünk mindent, a mi módunkban állt.

Nem véltünk felesleges munkát végezni, midőn a Függelék első részében a mácsói bánok névsorát közöltük. Pesty Frigyes volt az első, a ki a Századok 1875. évfolya-

mában összeállította a mácsói bánok lajstromát, akkori publicált és általa felkutatott levéltári anyag alapján. Mi újból átvettük az azóta megjelent anyagot, kritice megrostáltunk mindent és adjuk a maig közzétett anyag teljességéhez képest a névsort.

Akadémiai kiadványaink sorában helyet szorítottunk mindig a topographiai adatok szemléltető feltüntetésének. Ennél az oklevéltárnál is összeállítottuk a kötetben előforduló és a mai és régi térképek nyomán megállapítható helyneveket a mácsói bánságban. Azonfelül még a mellékelt térképvázlat feltünteti a többi helynevet is, melyek a mai Szerbiában feküsznek és az oklevéltárban említve vannak. E térképvázlat természetesen nem tarthat igényt a teljességre. Mozaik az csupán, a mely megkönnyíti a feldolgozó munkáját. A mácsói bánság határait már csak azért sem lehet megállapítani pontosan, mert azok majdnem mindig változtak. Talán 30 térképet is kellene adnunk, hogyha a mácsói bánság területét az egyes időszakokban fel akarnók tüntetni. De még akkor sem volna bizonyos a határ. Az impressio határoz itt: esetleg itt ment a határ — mondhatjuk hypothetice. Vagy ha nagyobb bizonyossággal akarunk beszélni, feltételezzük határozottan, hogy itt ment a határ. De biztosat csak egyes pontokra nézve lehet állítani és azt is csak ebben vagy abban az időben. Mindamellett azt hiszszük, hogy leköteleztük kutatóinkat e kis vállalattal is, mert rendkívül sok fáradsággal és combinatióval lehet csak az egyes helyneveket megállapitani. Azt hiszszük, hogy a mit megállapitottunk, az biztosan megállhat. De ha mégis tévedés volna benne, az vessen ránk legelőször követ, a ki a középkori helynevek vagy földrajzi helyek megállapításánál sohasem tévedett. A munkálat főérdeme e részben *Hodinka Antal dr.* szerkesztőtársunkat a Horvát Véghelyek Oklevéltáránál illeti meg, a kinek e helyen köszönetet mondunk. Ugyancsak köszönettel tartozunk *Šufflay Milán dr.*-nak (M. N. Múzeum) számos útbaigazításáért.

A relativ teljesség okából és tekintve a délszláv ép pecsétek ritkaságát, ide mellékeljük Lázárevics István és Brankovics György pecsétjeit, leírásukkal egyetemben.

Az 1. ábra Lázárevics István rácz deszpota pecsétjét ábrázolja.[1] A 10 cm. átmérőjű pecsét képe balradülő, balharánt pólyával osztott, háromszögű pajzst ábrázol, mindkét mezejében egy-egy liliommal. A czímerpajzs fölött szembenéző csöbörsisak, melynek két oldalt lehulló és végein növényszerű ornamentikába átmenő takarójába egy pár bölényszarv van illesztve, melyek között kiterjesztett szárnyú kétfejű sas egész alakjában ábrázolva látható; körirata a következő:

1. ábra.

[1] A pecsét fényképe Thallóczy Lajos gyűjteményében.

† [вь хрïс]та бга благовѣ· и [хрı]столꙋб· [всѣмь срба]юм и по[д]ꙋи[авïю] деспоть стєф[ань]

vagyis

† [vь hris]ta b(o)ga bl(a)govê(ni) i [hri]stolub(ivi) [vsêmь] srbljemь podunaviju despotь Stef[anь]

Magyar fordításban:

† A Krisztus Istenbe hivő és Krisztust szerető az összes szerbek és Podunavije (Dunamellék) deszpotája István.

A kétfejű sas magában is előfordul Lázárevics István gyűrűs pecsétjein, így az 1424 jún. 15-iki oklevelén, melynek papirfölzetű pecsétjén eltörlődött kinyomatban a kétfejű sast látjuk. Lázárevics István ez évet megelőzőleg más gyűrűs pecsétet használt. A Kállay-levéltárban őrzött 1417-ből származó oklevelein vörös viaszba nyomott gyűrűs-pecsétjein ugyanazt a pecsétképet találjuk, a minőt Brankovics György alább közölt két pecsétje mutat. A kétfejű sas bizanczi eredetű, a deszpotátus igényczímere, s ennek az alapján ment át a mai Szerbia czímerébe is.

A 2. és 3. ábra Brankovics György deszpotának két gyűrűs pecsétjét mutatja. A pecsétkép jobbra néző csőrsisakot mutat, melynek takarójába egy pár bölényszarv van illesztve. Mindkét pecsét átmérője 2·1 cm. a pecsétképet illetőleg mindkettő megegyezik egymással. Tartalmilag megegyezik a két pecsétkörirat is egymással, csak az írásban van eltérés; a míg a 2. számú pecsétkörirat:

2. ábra.

3. ábra.

† гдиь деспоть гꙋргь

† g(ospo)d(i)nь despotь gurgь

addig a 3. számú pecsét a következő feliratot mutatja:

† гиь деспоть гюргь

† g(ospodi)nь despojь gjurgь

A feliratszalag külső és belső pereme a 2. számú pecsétnél gyöngyözött, míg a 3. számúé sima. Eltérést mutat a két pecséten a felirat alkalmazása is, a mint ez a közölt rajzokból látható. Mindkét pecsét Brankovics Györgynek a Kállay-levéltárban őrzött okleveleiről vétetett, az első az 1435. jún. 2-án, a második az 1450. aug. 10-én kelt oklevélről.

Kapcsolatban e pecsétekkel megjegyezzük, hogy a magyar birodalom úgynevezett szerbiai igényczímere: vörösben fekete vadkanfej, szájában arany nyíllal. E czímer eredetét hosszabban kutattuk, de megvalljuk, hogy nem jutottunk eredményre. Érmeinken először II. Mátyás király koronázási érmén fordul elő (Veszerle Érmészeti Táblái CVI. tábla 5. rajz), utána II. Ferdinánd korában (rajza u. o. VIII. tábla 4. rajz). E rajzokban a czímer mellett az S betű is olvasható. Előfordul III. Ferdinánd érmein (u. o. IX. tábla 15. rajz). A királyi pecsétek galvanoplasztikai gyűjteményében II. Mátyástól V. Ferdinánd király koráig a nagy felségpecséteken szerepe van a vadkanfős czímernek és pedig különféle változatokban, részint a többi igényczímer sorában elhelyezve, vagy pedig egy pajzsban egyesítve, mint V. Ferdinánd pecsétein. Alkalmazást nyert e czímer a könyvalakban kiállított és kiválóan díszes formában kiadott magyar nemesi czímeres levelek czímerlapjain is, a hol a czímerpajzsot körülvevő architektonikus vagy stilizált czímereken nyertek a melléktartományok czímerei elhelyezést. Kétségtelen, hogy e czímer régibb eredetű s a XV. században már ismeretes volt. Erre nézve is rendelkezünk adatokkal, jelesül német czímerkönyvekből reprodukálható rajzokkal és egyéb emlékekkel, a hol „Sirfey" vagyis Szervia név alatt fordul elő, de biztosan nem constatálhatjuk, hogy mikor és mely alkalommal és micsoda motivumok között jött létre e czímer. Az csak feltevés, hogy Zsigmond idejében, midőn a deszpotátus megalakíttatott, ez lett volna a mácsói bánságnak, vagyis a mai Szerbia nyugati részének quasi tartományi czímere. Nem is hiszünk benne. Mindamellett megemlítettük e kérdést, mint a mely még tisztázásra vár.

És ezzel a kutatás számára útnak bocsátjuk e kötetet.

Thallóczy Lajos.

TARTALOMJEGYZÉK.

1 Az oklevelek között hibásan 1426. évszámmal CXXXVI. sz. a. közölve.
2 Az oklevelek között CXXXV. sz.

Az oklevéltárban gyakrabban használt rövidítések.

A. O. = Anjoukori okmánytár. Budapest, 1878. s kk.

B. O. = A gróf Blagay család oklevéltára. Budapest, 1897.

D. R. A. = Deutsche Reichstagsakten. Bd. IX. Gotha, 1887.

E. K. = Budapesti kir. magy. tud. egyetemi könyvtár.

Farlati I. S. = Illyricum Sacrum auctore Danieli Farlatio. Venetiis 1751. s kk.

Fejér, C. D. = Fejér Georgius: Codex diplomaticus regni Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Budae, 1829. s kk.

Fejér, Comm. Hist. = Commentarii historici de Bosniae, Serviae, Valachiae, Moldaviae ac Bessarabiae cum regno Hungariae nexu. Edidit Georgius Fejér. Budae, 1837.

Fejér, Genus = Fejér Georgius: Genus, incunabula et virtus Joannis Corvini de Hunyad, regni Hungariae gubernatoris, argumentis criticis illustrata. Budae, 1844.

Fraknói, M. K. L. K. O. = Mátyás király levelei. Külügyi osztály. Közzéteszi Fraknói Vilmos. Budapest, 1893—1895.

H. O. = Hazai okmánytár. I—V. kötet Győrött 1865—1873. VI—VIII. kötet. Budapest, 1876—1891.

H. Okl. = Hazai oklevéltár 1234—1536. Budapest, 1879.

Kaprinai, H. D. = Kaprinai Stephani, Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad regis Hungariae. Vindobonae, 1767—1771.

Katona, H. C. = Katona Stephan., Historia critica regum Hungariae. Pestini-Budae, 1779. s kk.

Magdics, D. R. = Magdics, Diplomatarium Ráczkeviense. Székesfejérvár, 1888.

M. D. E. A. = Magyar diplomácziai emlékek az Anjou-korból. Szerkesztette Wenzel Gusztáv. Budapest, 1874—1876.

M. D. E. M. = Magyar diplomácziai emlékek Mátyás király korából. Szerkesztik Nagy Iván és báró Nyáry Albert. Budapest, 1875—1878.

Marino Sanudo = I diarii di Marino Sanudo. Venezia, 1879. s kk. és Wenzel: M. S. világkrónikájának Magyarországot illető tudósításai. Magyar Történelmi Tár XIV., XXIV. és XXV. kötet.

Milánói Á. L. = Milánói Állami Levéltár.

M. N. M. = Magyar Nemzeti Múzeum.

M. O. D. L. = Magyar kir. országos levéltár diplomatikai osztálya.

Pesty, E. V. = Pesty Frigyes, Az eltűnt régi vármegyék. Budapest, 1880.

Pray, E. P. = Pray Georgius, Epistolae Procerum regni Hungariae, quas collegit—. Viennae, 1805.

R. O. = Ragusa és Magyarország összeköttetéseinek oklevéltára. Budapest, 1887.

Simonyi Ernő, M. T. O. = Simonyi Ernő, Magyar történelmi okmánytár londoni könyv- és levéltárakból 1521—1717. Pest, 1859.

S. O. = Sopron vármegye története. Oklevéltár. Szerkeszti Nagy Imre. Sopron, 1889—1891.

Szt. O. = A Nagymihályi és Sztárai gróf Sztáray család oklevéltára. Szerkeszti Nagy Gyula. Budapest, 1877—1889.

Teleki, H. K. = Gr. Teleki József, Hunyadiak kora Magyarországon. X. s kk. Pesten, 1853. s kk.

Theiner, M. H. = Vetera Monumenta Historica Hungariam sacram illustrantia . . . ab Augustino Theiner. Romae, 1859—60.

Theiner, V. M. S. M. = Vetera Monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia . . . ab Augustino Theiner. Romae—Zagrabiae, 1863—1875.

V. M. O. és M. V. H. = Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia. Vatikáni Magyar Okirattár. Relationes oratorum pontificiorum. Magyarországi pápai követek jelentései 1524—1526. Budapest, 1884.

Wadding, A. M. = Wadding, Annales Minorum. Tom. XII.

Wenzel, Á. U. O. = Árpádkori új okmánytár. Közzéteszi Wenzel Gusztáv. Pest, 1860. s kk.

Z. O. = Zalavármegye története. Oklevéltár. Szerkesztik Nagy Imre, Véghely Dezső és Nagy Gyula. Budapest, 1886—1890.

Zichy O. = A gróf Zichy család idősb ágának okmánytára. Pest, (Budapest) 1871. s kk.

I.

—1198.

Nemanja István Szerbia nagyispánja az Athos-hegybeli Chilandari kolostor részére tett adománylevele bevezetésében így szól:

„Kezdetben teremté isten az eget és a földet és rajt' az embereket . . és egyeseket császárokká, másokat fejedelmekké tett . . és mindegyiknek hatalmat adott népét gondozni. Azonkép a görögöket császárok, a magyarokat királyok által (Оугре кральми) megerősítette, minden nyelvet külön választván és törvényt adván . . ."

Fr. Miklosich: Monumenta Serbica 4 l.

II.

1200—1201.

(István) Szerbia nagyispánja III. Incze pápához intézett levelében tudatja, hogy úgy azt, a mit a pápa neki írt, valamint azt is, a mit a pápai legatusok, J(ános) káplán és Simon alszerpap szóval közöltek vele, megértette. Mindig azon lévén, hogy a római egyház nyomdokait kövesse, a mint az atyja tette, s az egyház parancsait akarván követni, legközelebb követeket[1] fog Rómába küldeni.

„Litteras sanctitatis vestrae."

* Raynaldus: Ann. eccl. ad 1204, 44. sz. — Katona: H. C., IV. 627 — Fejér: C. D., II. 390. az 1202. évhez. — Ha Szerbiát Imre király — mint Pauler Gyula véli: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt, II. 20. j. — 1201-ben foglalta el, e levél vagy 1200. vagy 1201. kelt. V. ö. a III. sz. kivonattal.

[1] A pápa 1204. szept. 15-iki leveléből (v. ö. V. sz.) kiderül, hogy e követség tényleg megjárta Rómát.

III.

Laterán, 1202.

III. Incze pápa Imre magyar királynak hozzá küldött követétől értesülvén, hogy a király (István szerb) nagyispán földjét ismét a maga urasága alá vette, a királyhoz intézett levelében a következőket tudatja vele: ámbátor ő, a pápa, a nevezett nagyispán kértére már kirendelte a maga legatusát Szerbiába, a magyar király szándékának hallatára ettől eláll és a királyra bízza ott a római egyház megőrzését és az országnak a pápa engedelmességére való visszatérítését; ez felel meg leginkább a király s országa érdekének.

„Scientes serenitatem."

Baluze: Epistolarum Innocentii III. Tom. I. 619. — Fejér: C. D., II. 389. — *Theiner: V. M. S. M., I. 14.

IV.

Laterán, 1203. márcz. 22.

III. Incze pápa W(lk, Vuk) szerb nagyispánnal tudatja, hogy Meraniai János kalocsai érseket bízta meg, hogy az ő nevében látogassa meg, erősítse meg őt az igaz hitben és térítse a pápa lelki engedelmességére. Kéri, fogadja szivesen az érseket, kövesse és szívlelje meg annak intéseit és tanácsait.

„Mediator dei".

Theiner: V. M. S. M., I. 18. — Ugyanígy: »scriptum est archiepiscopis, episcopis et baronibus per Serviam constitutis". Megjegyzendő, hogy Szerbia gör. keleti hierarchiája ez időben 9 püspökségből és 1 érsekségből állott.

V.

Laterán, 1203. márcz. 22.

III. Incze pápa tudatja Meraniai János kalocsai érsekkel, hogy a szerb egyházfők és nemesek lelki üdvéért aggódó W(ulk, Vuk) Szerbia nagyispánjának kérésére kirendelte W. meglátogatására. Ennélfogva meghagyja neki, hogy Szerbiába menvén, a nagyispánt, az egyházfőket és a nemeseket erősítse meg az igaz hitben és eskesse meg őket arra, hogy a pápának és utódainak mindenben engedelmeskedni fognak. Egyúttal

pápai teljhatalmánál fogva elrendeli és fölhatalmazza az érseket, hogy azokat, a kik a konstantinápolyi patriarchának tett engedelmességi fogadalom által lekötve érzik magokat, ez alól feloldozhassa.

„Mediator dei".

Katona: H. C., IV. 672. — Fejér: C. D., II. 408. * Theiner: V. M. S. M., I. 19. — Dobner: Mon. Hist. Bohemiae etc., II. 335. — Ugyanily értelemben írt a pápa a magyar királynak is, u. o.

VI.

Anagni, 1204. febr. 25.

III. Incze pápa Szerbia egyháznagyjainak és papságának ajánlván legatusát, Leót, a Szt-Keresztről czímzett egyház bibornokát, meghagyja nekik, hogy a legatus parancsainak okvetlenül engedelmeskedjenek.

„Volens apostolica."

Katona: H. C., IV. 706. — Fejér: C. D., II. 426. — * Dobner: i. m., II. 345.

VII.

Róma, 1204. szept. 15.

III. Incze pápa, legatusához, Leohoz, a Szt. Keresztről nevezett egyház bibornokához küldi azt a választ, melyet Imre magyar királynak őhozzá küldött levelére ad.

Imre királynak öt pontba foglalt megkeresésében a szerb ügyeket illető ama panaszát, hogy János bolgár uralkodó a magyar korona fennhatóságához tartozó Szerbia földjét elpusztította, a pápa megütközéssel hallja s mindenkép azon lesz, hogy Imre király elégtételt kapjon.

Továbbá Imre király levelének harmadik pontjában ugyancsak a bolgár uralkodó ellen emelt panaszával kapcsolatban elmondja a pápa, hogy a mikor István, Szerbia nagyispánja, követség útján legatust, — a ki Szerbiát a római hitre térítse — és királyi koronát kért (v. ö. II. sz.), ő ezt a kérést teljesíthetőnek tartotta s J(ános) albanoi püspököt bízta meg a követséggel; megértvén azonban (v. ö. III. sz.), hogy ez a király fenségjogának ellenére van, az ő kedvéért elállott szándékától. A pápa azonban értesülvén, hogy a király elfoglalta Szerbiát, s István helyébe Vulkot tette meg uralkodónak, követei által pedig tudatta vele, hogy ez országot a római egyház hitére óhajtja visszatéríteni s fenségjogai épségben tartása mellett nem tesz ellenvetést, hogy Vulk királyi koronát nyerjen az apos-

toli széktől, ő ez ügy végrehajtásával János kalocsai érseket bízta meg (v. ö. III—IV. sz.), de jól lehet két év telt el azóta, nem látja az eredményt.

„Ad literas.“

Theiner: V. M. S. M. I. 36. — V. ö. Pauler i. m. II. 48.

VIII.

H. n., 1256. decz. 17.

IV. Béla király helybenhagyja a Csanád nemzetségbeli Belenik fia Kelemenös bán fiai Pongrácz, Csömör, Izsák és Elek és ezek fiai, ú. m. Pongrácz fiai László és Tamás, Csömör fia István, Izsák fia Makó, Elek fiai Donkus és Gergely között egyrészt, másrészről a Belenik fiától Waffa comestől származó Csanád és fiai Dénes és Gergely; Barnabás és fiai Mihály, Barnabás és Domokos; Fülöp és fiai Szuna és Benedek között Csanád, Temes, Vas, Győr és Mosony vármegyékben, továbbá *Szerém vármegyében, a Száván túl fekvő mácsói kerületben* bírt birtokaik körül tett osztályt.

Wenzel: Á. U. O. VII. 429—431. — V. ö. Karácsonyi: M. Nemz. I. 257.

IX.

H. n., 1268. vagy 1269. ápr. 2.

. Béla király a Liptó-vármegyében fekvő Verbicze birtokot Szepesi Márk ispán fiának Miklósnak, István pozsonyi comes, a királyné országbírája hűbéresének adományozza, jutalmul azért, hogy az Uros szerb királyon nyert győzelem hírét a királynak meghozta, és pedig épen akkor, midőn Mihály görög császár, Konstantin Asên bolgár fejedelem, II. Ottokár cseh király, IX. Lajos franczia király, továbbá Mongon Timur tatár fejedelem követei, névszerint Vybar Beubarth fia, Abachy és Thamasy, továbbá Béla leányai Konstanczia, Kunigunda és Ilona, férjeikkel Leo Galiczia és Lodomeria, Boleszló Krakkó és Sandomir és Boleszló kalisi herczeggel együtt a királynál látogatóban lévén, ez által a győzelemről éjszak, kelet, dél és nyugat értesült.

H. O. VIII. 96—97., hol az oklevél, a keltezésnek megfelelőleg, 1264-re van téve, Béla király uralkodásának 30. évére, a mi a valóságnak nem felel meg, mert IV. Béla 1235-ben lépett trónra. Pauler Gyula (i. m. II. 347—348. a 208. jegyzetben) utalással arra, hogy az oklevélben em-

lített István pozsonyi comes 1267-ben említtetik először az oklevelekben, továbbá utalással Demeter kanczellárra, az oklevél keltét 1268 vagy 1269-re teszi, magát az Uros elleni hadjáratot pedig, mert egy téli hadjáratot nem tart valószínűnek, 1268-ra helyezi.

X.

H. n., 1269. ápr. 9.

IV. Béla király a Csák nemzetségbeli Péter fia Mihály veszprémi ispánnak, ki a mácsói bánságot pusztító Uros szerb király ellenében a király unokája Béla mácsói herczeg segítségére küldött királyi hadban harczolván, Uros király vejét és tárnokmestere fiát elfogta, s miután vele 800 márka váltságdíjban megegyeztek, ennek fejében gyöngygyel és drágakővel ékített másfél arasznyi hosszú, egy arasznyi széles, Krisztus keresztfájából készült — mindenestől 500 márkára becsült — aranyos keresztet adtak neki, melyért cserében a Somogy-megyében fekvő Csokonyát (Erdőcsokonyát), továbbá Nyergestartó-Fel-Dobost, Aldobost, Zöldet és Tófalut Fejér-megyében adományozza.

Fejér: C. D. IV/3. 490. — IV. Béla ez oklevelét V. István 1270. jún. 15. átírva megerősíti. U. o. V/1. 24—26.

XI.

Pozsony melletti tábor, 1271. júl. 3.

V. István király II. Ottokár cseh királylyal békét kötvén, az erről kiállított ünnepélyes oklevélbe belefoglalja Szerbiát, továbbá Béla mácsói és boszniai herczeget, Uros szerb királyt, a király sógorát.

*Theiner: M. H. I. 299. — Wenzel: Á. U. O. III. 247. — Töredékben közölte Fejér: C. D. V/1. 124. — V. ö. Fejér: C. D. VII. 373.

XII.

Buda, Margitsziget, 1271. szept. 7.

Erzsébet királyné Imrének, Itemér ispán fiának az Uros szerb király ellen indított hadjáratban szerzett érdemeiért, mely hadjáratban Uros király maga is fogságba esett, Teskánd és Dobroncz birtokokat Zalavármegyében adományozza.

Z. O., I. 57—58. Az oklevél az 1268-iki hadjáratot érti. — V. ö. Pauler: i. m. 348. és 208. j.

XIII.

H. n., 1272.

V. István király a Csák nemzetségbeli Péter ispán fiainak Domokos ispánnak és Mihály mesternek, tekintettel az utóbbinak a IV. Béla és Uros szerb király között lefolyt hadjáratban szerzett érdemeire, mely alkalommal Uros király maga is fogságba esett, Körös földét adományozza.

Fejér: C. D. V/1. 238—40. — V. ö. IX., X., XII. sz.

XIV.

Buda, 1281. jan. 2.

Erzsébet id. királyné, mácsói és boszniai herczegnő, Kálmáncsehi várost Jakabnak, Ponyth fiának adományozza, érvénytelennek nyilvánítva a Csehi város lakóinak adott kiváltságleveleket.

H. O. VIII. 209. — Erzsébet id. királyné, a mácsói és boszniai herczegnői czimmel él 1280. évi, a Szepes vármegyében fekvő Hernád folyó melletti erdőségről Vitk részére kiadott oklevélben u. o. VI. 272., és 1280. okt. 31-én, a szepesi székesegyházat tizedszedési jogába behelyező oklevelében u. o. VI. 261.

XV.

Pozsegavár, 1283. jan. 13.

Erzsébet özv. királyné, Szlavonia, Mácsó és Bosznia herczegnője, meghagyja Valkó vármegye hatóságának, hogy Izsip fiait, Jánost, Adorjánt és Izsipet a IV. László királytól cserébe nyert Szelepcse és Eydevolu valkóvármegyei birtokokban ne háborgassák.

H. O. VI. 288.

XVI.

Orvieto, 1291. márcz. 15.

IV. Miklós pápa Istvánt, Szerbia királyát és országát szent Péter és az apostoli szentszék oltalma alá fogadja és annak háborgatása ellen tiltakozik.

„Quanto devotiori."

Farlati: I. S., VII. 49. — *Theiner: M. H., I. 375.

XVII.

Brinonie (?), 1292. aug. 8.

II. Károly szicziliai király tekintettel László, István szerb király elsőszülött fia, Martell Károly magyarországi királysága ügyében szerzett érdemeire, megerősíti ugyancsak Martell Károly oklevelét, melylyel Lászlónak a szlavon herczegséget adományozta, megjegyezvén, hogy e megerősítésben nem foglaltatnak a Radoszló bán és testvérei, továbbá János vegliai és modrusi ispán és testvére, és Dujm comes, János gróf unokatestvére bírta kerületek.

M. D. E. A. I. 94—95. — Radoszló bánra nézve B. O. 23., 40. 43., 59., 62., 63., 65., 69., 72. és 76. ll.

XVIII.

H. n., 1298. júl. 13.

III. Endre király a Csák nemzetségbeli Orbán fiainak: Máténak, Pálnak és Mihálynak, a *mácsói bánságot* elpusztító és Magyarországra támadni készülő tatárok ellen Pócs fia, Ugrin, szolgálatában szerzett érdemeikért, mely alkalommal Ugrin vitézeivel a Száván átkelve megütközött az ellenséggel és több tatárfejet Budára küldött a királynak, a Valkó vármegyében fekvő Pabar birtokot adományozza.

Wenzel: Á. U. O. XII. 617—618. — A hadjáratot Pauler (l. i. m. 577. l. és 348. j.) az 1297 nov. 11. és 1298 jan. 7. közti időre helyezi. — Pabart illetőleg v. ö. Pesty Fr.: E. V. I. 325. és Csánki: Magy. Tört. Földr. a H. K. II. 340.

XIX.

Pozsony, 1309. decz. 25.

Gentilis bíbornok, a szentszék magyarországi követe, László erdélyi vajdát, mert a Róbert Károly javait elfoglalta, leányát pedig II. Uros István szerb király fiához, III. Uros Istvánhoz (Decsánszki) nőül adta, egyházi átokkal sujtja.

Fejér: C. D. VIII/5. 64.* Fraknói: Gentilis bíbornok magyarországi követségének okiratai. M. V. H. I. sor. II. 369—374. Gentilis arról, hogy László vajda és István szerb király között e házasság ügyében tárgyalások folytak, Budára érkezte előtt zágrábi tartózkodása alatt (1308. szept. 9—25 közt) értesült. — V. ö. a Szilágyi-féle M. N. T. III. 44—45. Pór Antal: László erdélyi vajda. Erdélyi Múzeum VIII. 467. — Wertner: Délszláv uralkodók 84—86.

XX.

Bars, 1310. márcz. 20.

I. Károly király a Dorozsma nemzetségbeli Garai István bán fiának, Pálnak, a Pozsega várához tartozó Darnocz földet adományozza, tekintettel nevezett Pálnak szolgálataira, melyek közül különösen azt említi meg, hogy Erard fia János ellen, ki István szerb királylyal szövetkezve a szerémi és valkói részeket megtámadta, vitézül harczolt és nevezett Jánost csatában elfogva Ugrin mesternek kiszolgáltatta.

A. O. I. 197.

XXI.

H. n, 1319. jún. 17.

I. Károly király Nagymartoni Simon ispán fiainak, Pál mesternek és testvérének, Lőrincznek, a Szerbia elleni hadjáratban és Mácsó várának visszafoglalása körül szerzett érdemei jutalmául Kabold várát visszaadja.

Fejér C. D. VIII/2. 200. — V. ö. e hadjáratot illetőleg Pór Antal: Délszláv tört. tan. Századok 1894. 142. l. és u. a. Szilágyi S.: M. N. T. III. 99—101. — Wertner: Magy. hadj. i. h. — Az 1319. Uros szerb király elleni hadjáratban szerzett érdemekért adományozza Károly király 1319. decz. 8. Perényi Miklós ispánnak az Amade fiainak birtokát képezett Kabalaföldje birtokot és 1326 máj. 11. Bodoméri Egyed fiának, Jánosnak Abauj vármegyében egy erdőséget. Fejér: C. D. VIII/2. 207. és VIII/3. 72.

XXII.

Pétervárad, 1319. aug. 15.

Hont-Pázmán nemzetségbeli Lampért országbiró a Bogár István és a Gábor fia, István, közti pörben Szent-Jakab nyolczadjáról, az Uros szerb király elleni hadjárat miatt, Szent-Mihály tizenötöd napjára halasztást rendel el. 1319 okt. 13.

Zichy O. I. 170. — A hadbaszállás aug. 8-ra esett. Valószinűleg e hadjárat értetődik az esztergomi keresztesek konventjének 1319. szept. 12-én a Karcsai Lukács özvegye és Péter esztergomi kanonok közti pörben kiadott halasztó oklevelében. Knauz: M. E. Str. II. 704. — V. ö. XXI., XXIV. és XXV. sz. és Wertner: Magyar hadjáratok a XIV. században. Századok, 1905. 420—452.

XXIII.

H. n., 1322. jan. 4.

Károly király a Pécz nemzetségbeli Gergely fiainak, Lukácsnak és Gergelynek, tekintettel az előbbinek különösen az Uros király elfoglalta Mácsó várának ostrománál tanusított vitézségére, a Szabolcs vármegyében fekvő Egyházas-Ibrány, Ör és Szut birtokokat adományozza.

Fejér: C. D. VIII/2. 324. — A hadjárat alatt az 1319-i értendő. V. ö. XXI. sz.

XXIV.

H. n., 1323 márcz. 29.

I. Károly király a Guthkeled nemzetségbeli Omode fia, Miklós soproni ispán részére átirja 1317. febr. 24-én kelt és Berény, Dencs, Sztupán, somogyvármegyei birtokokra vonatkozó adománylevelét, tekintettel azokra az érdemekre, melyeket Miklós magának a *Mácsó vára* elfoglalására indított hadjárat alkalmával szerzett, a mikor a Száván való átkelést nemcsak a tél hidege, hanem Uros (szerb) királynak a túlsó parton felállított serege is akadályozta, midőn Miklós jelölte ki a magyar seregnek a gázlót és Mácsó vára visszafoglalásához derekasan hozzájárult.

A O. II. 69—70. — V. ö. XXI. sz.

XXV.

H. n., 1323. jún. 20.

I. Károly király Köcski Sándornak, — tekintettel különösen *Mácsó vára* ostrománál tanusított vitézségére, mely alkalommal a király szeme láttára a várból dobott kövektől súlyos sebet vőn, — Nagy-Écs és Pázmánd helységeket Győr vármegyében adományozza.

H. O. I. 124. — V. ö. XXI. sz. — Köcski Sándorra nézve l. Pór Antal: Századok, 1888. évf. 785. A birtokokba Köcski Sándort a győri káptalan 1323. okt. 18-án vezette be. H. O. I. 126—131.

XXVI.

H. n., 1323. okt. 28.

I. Károly király Doroszló fiainak, Gergelynek és Doroszlónak adományozza a Rum, Balozsaj és Töttös birtokaik határolta balozsaji földterületet, mely előbb az örökösök nélkül elhalt Gothárdnak volt birtoka,

tekintettel amaz érdemekre, melyeket maguknak *Mácsó várának* visszafoglalásánál és Uros szerb királynak *Kolobar* (*Kolubara*) nevű vára ostrománál szereztek.

A. O. II. 91—93. — V. ö. XXI. sz.

XXVII.

H. n., 1324. ápr. 27.

I. Károly király az Uros szerb királylyal való szövetkezés következtében hűtlenségbe esett Guthkeled nemzetségbeli Lothárd fia, Dénes fiaitól: Andrástól, Dezsőtől és Lothárdtól elveszi valkóvármegyei Jarimna (Jarumpna) birtokukat s azt Gergelyfia Miklósnak adományozza amaz érdemeire való tekintettel, melyeket a Lothárdfiakkal szövetséges Uros szerb király elleni hadjáratban szerzett, melyben súlyosan megsebesült.

A. O. II. 127—130. — V. ö. XXI. Jarimnára nézve Pesty: E. V. I. 297. — V. ö. Csánki: i. m. II. 321. Karácsonyi: i. m. II. 36.

XXVIII.

Visegrád, 1325. febr. 23.

Köcski Sándor országbíró az Azarai Ambrus fia, Sándor, és Rady Konrád fia, Márk között, a Tolna vármegyében fekvő Kónya birtok felett támadt pörben ítéletet hoz és a vitás birtokot Azarai Sándornak ítéli oda, Rady Márk azon állítása daczára, hogy e birtokot Azarai Sándor erőszakkal foglalta el azon idő alatt, míg ő a *Mácsó vára* visszafoglalására indított hadjáratban részt vett.

Eredeti, hártya, függő pecséttel, a hg. Esterházy cs. kismartoni lt., 35. L. 270. et A.

XXIX.

H. n., 1326. máj. 12.

I. Károly király Báthori Bereczknek és fiainak, Jánosnak és Lőrincznek, tekintettel a Szerbia ellen viselt hadjáratban, főleg Mácsó és Kolobar várak ostrománál szerzett érdemeikre, a hűtlenségbe esett Guthkeled nemzetségbeli Lothárdfiaktól elvett Fejértó birtokot Szabolcsvármegyében adományozza.

Fejér: C. D. VIII/5. 156. — V. ö. Karácsonyi: i. m. II. 36.

XXX.

H. n., 1330. okt. 6.

A szenternyei káptalan bizonyítja, hogy Sándor fia Pál fiai, Mihály és Márton, kiknek ifjabb testvére Domokos a sizmatikusok elleni harczban elesett, összes birtokaikat Tamás fiára, Thonk szerémi nemesre, ruházták át.

A. O. II. 70. — Hogy az 1330-iki hadjárat Szerbia ellen irányult, az kitűnik Lajos királynak 1347. jún. 30-án Laczkfi István erdélyi vajda részére kiadott adománylevelébõl. E hadjárat értendő valószínűleg a Nagymartoni Pál országbirónak 1330. szept. 23. Becsei Imre részére kiadott pörhalasztó oklevelében is. Zichy O. I. 367. — V. ö. a XXXI. számot és Wertner: Magy. hadj. i. h.

XXXI.

Visegrád, 1335. febr. 5.

Nagymartoni Pál országbíró a hűtlenségbe esett Guthkeled-nemzetségbeli Omode és Pongrácz fiaitól elkobozott s János fia, Péter mesternek adományozott Sztára és Kazsuh birtokokat, valamint Széplak egy harmadrészét, — a mi ellen Omode és Pongrácz fiai tiltakoztak s ez ügyben többször, legutóbb a *szerb sizmatikusok elleni hadoszlás tizenötödik napjára* határidő tüzetett ki, mire tiltakozók nem jelenvén meg — végérvényesen nevezett János fia, Péter mesternek ítéli. jan. 20.

Zichy O. I. 443—447. — A hadoszlás ezen oklevél, valamint Fejér VIII/4 143. szerint *1335. jan. 6.*, Zichy O. II. 221. szerint jan. 20-ra volt kitűzve. Gilétfia Miklós nádornak 1347. febr. 20. a Báthoriak részére kiállitott oklevéléből pedig kitűnik, hogy a hadoszlás 1334. nov. 8. után történt. A. O. V. 15. Erre a hadjáratra vonatkozik Lajos királynak 1347. jún. 30. Laczkfi István erdélyi vajda részére kiállított oklevele is. L. a XXXIX. számot, valamint az 1335. évi hadjáratról van szó Nagymartoni Pál országbirónak 1335. ápr. 16. az Elefántiak részére kiadott oklevelében is. A. O. III. 155. — V. ö. XXX. sz. Knauz: Kortan 257. és Wertner: Magy. hadj. i. h.

XXXII.

Zágráb, 1337. aug. 29.

Ákos nemzetségbeli Micsk tótországi bán a szerb határszéleken fekvő Galambócz várában tartózkodó Bánfi Pál fiának, Miklósnak, Peturkegoricha nevű birtokát Farkas fiának, Istvánnak és testvéreinek ítéli oda.

A. O. III. 402. — Marković Petar: Szerbia és Magyarország közti viszonyok (szerb nyelven) cz. értekezésében Ljetopis Mat. srp. 1903. évf. 20., azt hiszi, hogy Dusan szerb császár az egész mácsói bánságot elfoglalta és csak egy pár erőd, mint Belgrád, Galambócz maradt meg a magyar király kezében.

XXXIII.

Avignon, 1339. jan. 17.

XII. Benedek pápa a magyarországi és a szomszédos tartományokban élő sizmatikusok és pogányok elleni hadjáratokban résztvevőknek hat évre terjedő teljes bűnbocsánatot engedélyez.

„Innotuit nobis."

*Raynald: A. E. ad an. 1339. n. 83. — Fejér: C. D. VIII/4. 392.

XXXIV.

Buda, 1339. decz. 20.

Drugeth Vilmos nádor a Móróczi Mihály részéről Gyurk fiai, István és Pál ellen inditott pörben, miután utóbbiaknak az a kifogása, hogy a kitűzött határnapon azért nem jelenhettek meg, mert Garai Miklós mácsói bán seregében a Ráczország ellen intézett hadjáratban vettek részt, valótlannak bizonyult, Gyurk fiait feleletre vonja, és újabb határnapot tűz ki.

A. O. III. 622.

XXXV.

Visegrád, 1343. márcz. 22.

I. Lajos király Haholt unokájának, István fiának, (Lendvai) Miklósnak, tekintettel annak az I. Károly király által az Uros rácz király ellen inditott hadjáratban tanusitott vitézségére, midőn Miklóst, az Abona folyón átkelőben lábán egy ellenséges nyílvessző érte, a Zala vármegyében fekvő Nempti várat adományozta.

Fejér: C. D. IX/1. 85. — V. ö. XXI. sz. — Perényi Péter országbiró 1415. szept. 17-én az Alsólendvai János fia, István mester és Lipcsei Miklós fia, László között Erdőhát, másképp Ivánkafalva birtok körül fennforgó pörös ügyben kelt itéletlevele a fenti oklevél keltét márczius 26-ra teszi. Z. O. I. 409.

XXXVI.

Villeneuve, 1344. márcz. 18.

VI. Kelemen Vasvári Vitus nyitrai püspöknek meghagyja, igyekezzék a kalocsai egyházmegyében, a szerb határszélen fekvő, a sizmatikus ráczok területe felé eső Szent-Demeter apátság elidegenített javait visszaszerezni.

„Suscepte servitutis."

Fejér: C. D. IX/1. 223.

XXXVII.

Visegrád, 1345. máj. 26.

I. Lajos király Oslfia Domokos mácsói bánnak és fiainak a magyar király fennhatósága ellen fellázadt ráczok ellen indított hadjáratban szerzett érdemeik fejében a Sopron vármegyében fekvő Sárkány helységet és a Marczal folyó mellett fekvő Högyész birtokot adományozza.

H. O. II. 82—84. — V. ö. I. Lajos királynak 1351. febr. 27-én kelt oklevelét, alább XL. sz. a. — Osl fia Domokos mint mácsói bán 1340-ben említtetik legelőször, testvérét Miklóst követvén a bánságban; utoljára 1353. ápr. 27-én említtetik. V. ö. Pór Antal: Az Osl nemzetség története a XIII. és XIV. században. Turul, 1890. 153.

XXXVIII.

Visegrád, 1346. márcz. 31.

Nagymartoni Pál országbiró az esztergomi káptalannak meghagyja, hogy indítson vizsgálatot a Mogh fia Lukács által Magyarádi Benk fia, Balázs által hamisnak állított oklevél tárgyában, megjegyezvén, hogy e birtokot Lukács azon idő alatt foglalta el Balázstól, a míg az a Lajos király által Szerbia ellen indított hadjáratban vett részt.

A. O. IV. 573.

XXXIX.

H. n., 1347. jún. 30.

I. Lajos király Laczkfi István erdélyi vajdának, a Károly király által a rácz sizmatikusok ellen indított hadjáratban szerzett érdemeinél fogva, jelesül a midőn is a király az országnagyokat Péterváradon visszahagy-

ván, Laczkfi Istvánt, akkor főlovászmestert, Ráczországba küldte, melyet az Abona folyóig elpusztított és tekintettel a szerbek építette Nándorfejérvár várának elfoglalásakor tanusított vitézségére, Simontornya várára új adományt ad, illetve az 1343. jan. 13-án Visegrádon kelt adománylevelét megújítja.

S. O. I. 198—199. — Az itt említett hadjárat 1330-ban folyt le. — V. ö. a XXX. számot és Wertner: Magy. hadj. i. h. 431.

XL.

Visegrád, 1349. júl. 22.

I. Lajos király az Aba nemzetségbeli Bertóthi Egyed fiának, Simonnak és testvérének, Demeternek, tekintettel Simonnak a rácz király ellen indított hadjáratban szerzett érdemeire, Bertót birtokukra pallosjogot adományoz. Lajos királynak 1355. évi átiratából. Fejér: C. D. IX/1. 647.

XLI.

H. n., 1351. febr. 27.

I. Lajos király Osl fiai, Miklós és Domokos, mácsói bánok részére, tekintettel amaz érdemekre, melyeket előbb Miklós, majd halála után Domokos bán a mácsói és szerémi részeket pusztító rácz király elleni küzdelmekben, továbbá a ráczok által elpusztított határszéli területek betelepítése körül maguknak szereztek, 1345. máj. 26-án Visegrádon Sárkány és Hőgyész birtokokról szóló adománylevelét átírja és megerősíti.

H. O. II. 88—89. — V. ö. a XXXVII. számmal.

XLII.

Buda, 1352. jún. 12.

Miklós nádor Várdai Jánosnak Losonczi Tamás ellen Kalongya birtok miatt folytatott pörében halasztást rendel el, megemlítvén, hogy e pör 1350. okt. 6-ra volt kitűzve, mely alkalommal a rácz király ellen akkor indított had eloszlásának tizenötöd napjára halasztotta volt el.

Zichy O. II. 486. — A hadoszlás napja ismeretlen. — V. ö. Wertner: Magy. hadj. i. h.

XLIII.

Avignon, 1354. nov. 22.

VI. Incze pápa az egyház uniójának megvalósítása czéljából István rácz királyhoz küldött követeit: Bertalan traui és Péter portoi püspököket Lajos magyar királynak ajánlja, kérve a királyt, hogy őket működésükben támogassa.

„Cum venerabiles."

M. D. E. A. II. 445.

XLIV.

Buda, 1355. febr. 10.

Drugeth Miklós országbiró Rumi Németh Jánosnak és fivérének a Péter szentgotthárdi apát ellen, Sebehadnagyfölde nevű, Zala vármegyében fekvő birtok körül indított pörében a Ráczország ellen hadbaszállt sereg leszál- 1355 lásának tizenötöd napjára, mely jan. 20-ra tüzetett ki, halasztást ad. febr. 4.

A. O. VI. 259. — A váradi káptalannak egy 1354-iki följegyzése szerint Lajos király öcscse, István herczeg, 1354. aug. 9. a ráczok ellen indított hadjárat napján halt meg (Fejér: C. D. IX/1. 46.), a mi arra mutat, hogy e hadjárat 1354. második felében indult meg. V. ö. Knauz: i. m. 259. Wertner: Magy. hadj. i. h. — Ugyanerről a hadoszlásról tesznek még említést: Drugeth Miklós országbirónak a János veszprémi püspök által Csab birtok iránt indított pörében kiadott oklevele, H. O. I. 211.; László egri prépost és püspöki helynök 1355. jan. 24. a Somosi Miklóst birságoló oklevele, Zichy O. II. 590.; Miklós nádor 1355. jan. 29. Vetési Zongo Pálnak Várdai János elleni pörében halasztást engedélyező oklevele. U. o. 591.; Drugeth Miklós országbirónak 1355. febr. 12. a Palágyi Miklós ispán és Grifomoi Miklós fia, István közti pörben kelt halasztó oklevele. H. O. 261.; ugyanannak 1355. febr. 10. Budán Korongi Simon fiának, Miklósnak, Nagymartoni Lőrincz fia, Miklós elleni pörében kelt halasztó oklevele, A. O. VI. 260.; Miklós nádornak Lengyel János fiát, Ábrahámot, Panyolai János fia, Pál, fiai, János. László és Lökös ellenében 1355. febr. 14. Budán kiadott marasztaló oklevele, M. N. M. Kállay cs. lt.; Drugeth Miklós országbirónak 1355. febr. 17. Budán a Tárnoki Andrást Töttös fiai ellenében birságoló oklevele, Zichy O. II. 593.; ugyanannak 1355. febr. 18. Budán Laczkfi András bán neje, Erzsébet, Mortunus leánya részére kiadott ítéletlevele, A. O. VI. 263—268.; ugyanannak 1355. febr. 22. Budán Vilmos pannonhalmi apát és Kemény fia, János, fia Dénes közti pörben oklevelek felmutatását elrendelő oklevele, Fejér: C. D. IX/2. 460.; László csázmai prépost a királyi kanczellária ispánja és

királyi korlátnoknak 1355. febr. 24. Váty István, László és György birtokosztályáról kiadott oklevele, H. O. I. 212.; Miklós nádornak 1355. márcz. 18. Budán a néhai Mikch bán fia Loránt és a Tarkeői Rikolf fia, László közti pörben kiadott ítélőlevele. Fejér: C. D. IX/2. 438.; Lajos királynak 1355. márcz. 28. Szügyi Miklós esztergomi érsek és testvérei, János és Tamás részére Rohoncha és Nagyfalu, Veresmart és Harmad csanádmegyei birtokokról szóló adománylevele. Turul, 1899. 137. Szécsi Miklós országbirónak 1355. jún. 19. Budán a szinnai polgárok és Drugeth Fülöp nádor özvegye közti pörben kelt ítélőlevele A. O. VI. 337.; ugyanannak Pelejtei Lászlónak Füzéri János ellen Nagy Azar birtokra vonatkozó 1355. nov. 26. Visegrádon kelt ítélőlevele, K. O. I. 228.; Miklós nádornak 1355-ben a Szécsi-család tagjai közt történt birtokosztályt jóváhagyó oklevele, Zichy O. II. 633—641.; továbbá 1356-ból Szécsi Miklós országbirónak márcz. 23. Visegrádon a Hosszúbácsi János és Szentmihályi fiainak a Garaiak ellen indított pörében és ugyanannak május 23., Somlyó birtok határjárása tárgyában kiadott oklevelei, A. O. VI. 439. és 466—473.

XLV.

Zágráb, 1356. jan. 10.

Margit, Szlavonia, Horvátország és Dalmáczia özvegy herczegnője Tamás fiának, Istvánnak, testvérének, Miklósnak és unokatestvérének, Mihálynak, a férje, István herczeg és a saját személye körül, főleg azon időben, midőn férje a rácz király ellen indított hadjáratban vett részt, teljesített szolgálatokért a Podgorja földrész után járó vámot örök időkre adományozza.

* Fejér: C. D. IX/2. 500. Klaić: Povyest Hrvat. (A horvátok történelme) II. Adalék 6. sz.

XLVI.

Zágráb, 1356. jún. 4.

I. Lajos király, mint katholikus és legkeresztényiebb fejedelem, tudatja VI. Incze pápával, hogy az egyház és a hit védelmére Szerbországot, mely elődeit és őt magát joggal illeti meg, s melyet most a szentegyház ellenségei, lázadó sizmatikusok, tartanak elfoglalva, kötelességszerűleg az igaz hitre akarja visszavezetni, s a régi viszonyt közte és Szerbia között visszaállítani. Ez okból a pápához követül küldi káplánját, Istvánt a budai egyház prépostját, ki a pápát a király céljairól felvilágosítja. Czélja a keresztény hit dicsőségének növelése és az elődeit és őt megillető jognak megerősítése és felújítása. Ez okból igaz keresztények birta területeket és országokat nem fog e czímen elfoglalni, a meghódítandó részeket, várakat,

városokat sem fogja kelletén túl megterhelni, azokat régi szabadságaikban meg fogja tartani, visszavezeti az egységre, s a pápa apostoli legatusa belátása szerint hirdetheti ellenök a kereszt igazságát. Igéri, hogy a pápa szándokai szerint fog eljárni, s ezért követének teljhatalmat ad.

* Raynald: A. E. ad an. 1356. Fejér: C. D. IX/2. 471—475. — VI. Incze pápa ezért Lajost nyilt ülésben „Signifer ecclesiae" czímmel illette. A király levelében említett István, ki választott zágrábi püspöknek mondatik, elvégezvén küldetését megesküdött a király igéretére, és vissza akarta vinni a király levelét, de a pápa azt a levéltár részére visszatartá. V. ö. Theiner: M. H. II. 28. Tkalčić: M. C. Z. I. 213.

XLVII.

Villeneuve, 1356. júl. 4.

VI. Incze pápa Lajos magyar királyt azon szándékáért, hogy a ráczországi eretnekeket elnyomni igyekszik, dicsérettel illeti. Panaszkodik, hogy a király és Gradenigo János velenczei doge között viszály tört ki. Ajánlja neki Bonjohannes fermoi püspököt, kinek megbizatása van közte és a doge közt békét létesiteni.

„Nuper fili carissime."

* Raynaldus: A. E. ad an. 1356. — Fejér: C. D. IX/2. 502. kivonatban. — M. D. E. A. II. 475.

XLVIII.

Villeneuve, 1356. júl. 17.

VI. Incze pápa az István rácz király és a velenczei köztársaság közt kötött szövetséget azért is semmisnek nyilvánítja, nehogy az a velenczei köztársaság és Lajos magyar király között, ki a ráczok ellen az eretnekség kiirtása végett hadat szándékozik indítani, visszavonásra adjon okot.

„Ad audientiam nostram."

M. D. E. A. II. 478.

XLIX.

Villeneuve, 1356. aug. 18.

VI. Incze pápa mindazoknak, a kik Ráczország és az eretnekek ellen harczoló Lajos magyar király életéért és győzelméért imádkoznak, 40 napos bűnbocsánatot engedélyez.

„Quamquam pro universis."

M. D. E. A. II. 480.

L.

H. n., 1357. jan. 18.

I. Lajos király Károly királynak a Kanizsaiak részére 1324. nov. 10-én kiadott, Nymygh (mai Fertő-Szent-Miklós) birtok adományozásáról szóló oklevelét Kanizsai Lőrincz fia, István, zágrábi püspök és testvérei kértére, tekintettel azoknak a Ráczország ellen indított hadjáratban szerzett érdemeire, megerősíti.

S. O. I. 264—267.

LI.

Knin, 1358. okt. 6.

Csuzi János dalmát és horvát bán, Halomfölde ura tudatja a velenczei tanácscsal, hogy Lajos magyar király a *szerb* eretnekek ellen indul, s kéri a tanácsot, hagyja meg a velenczei gályáknak, hogy a tengeren átvonuló magyar hadakat ne bántsák.

M. D. E. A. II. 254.

LII.

Visegrád, 1359. máj. 8. körül.

Ujlaki Ugrin fia, Miklós országbiró, a Petőcz fiai, György, László, Mihály és Péter és János fia, Jakab közt egyrészt, másfelől a Bertolthi Egyed fiai, Demeter és Simon között Szentkeresztur és Karakkó birtokok körül fennforgó pörben, tekintettel arra, hogy Petőcz fiai közül Mihály a szerb király ellen indított hadjáratban Kont Miklós nádor kiséretében részt vesz, halasztást rendel el.

Fejér: C. D., IX/3. 129. — V. ö. Knauz i. m. 260. — Wertner: Magy. hadj. i. h. 443. — A Kont Miklós nádor vezérlete alatt 1359-ben lefolyt szerb hadjáratban maga Lajos király is részt vett, ez alkalommal a magyar sereg Szerbiában a Rigómezőig nyomult előre. A szerb hadjáratnak nyomait 1363-ig követhetjük, a mikor Dusán czár fia, V. Uros István, kénytelen magát Lajos királynak alávetni. — V. ö. Pór Antal: i. m. 257.

LIII.

Visegrád, 1361. máj. 8.

Bubek István országbiró a Lindvai Miklós bán fiai és a Zicsi Paska fiai közt folyó pörben a Ráczország ellen most folyó hadjáratban résztvevő királyi sereg leszállásának tizenötöd napjára halasztást rendel.

Fejér: C. D. IX/3. 283. — A residentia napja nem ismeretes. — Bubek István országbiró 1360. júl. 12-én a Csicseri Domokos fiainak, Jánosnak és Istvánnak, a Bánóczi István fia, Jakab és társai ellen indított pörében, Csicseri János részére ötvened magával leteendő esküt ítél meg. A pörlekedésre az adott okot, hogy a vádlottak a Ráczország ellen induló királyi sereghez utazó Csicserieket a szentesi ligetnél megtámadták, mely alkalommal Csicseri István életét veszté. — Eredetije, papiron, zárlatán pecsét nyomaival, M. O. D. L. 31290. sz. Regestája Tört. Tár., 1900. 408. — V. ö. Wertner: Magy. hadj. i. h. 444.

LIV.

Róma, 1370. ápr. 8.

V. Orbán pápa Lajos magyar királyt megkeresi, hogy a néhai Brebiri Subić Pál dalmát és horvát bán fiának, Gergelynek, leánya (Katalin) és Simon (Vukasin) *rácz* király fia között tervezett házasságkötést, melyet Tvartko bosnyák király, — kinek udvarában Katalin, apja halála után növekedett, — létrehozni igyekszik, akadályozza meg.

„Ad nostrum pervenit".

Theiner: M. H. II. 97. — M. D. E. A. II. 684. Ugyanily értelmű megkeresés ment Erzsébet királynéhoz u. o.

LV.

Villeneuve, 1372. szept. 11.

XI. Gergely pápa Szigeti István kalocsai érseknek meghagyja, hogy Garai Miklósnak, ki a kalocsai egyházmegyében a szerb eretnekek lakta vidékhez közel fekvő Csereg nevű nagy keresztény községben az általa a minoriták részére alapított, Szt. Péter apostolról czímzett egyház mellett mellék-épületekkel fölszerelt rendházat óhajt építeni, erre adja meg az engedélyt.

„Piis devotorum desideriis".

Theiner: V. M. S. M. I. 278. — Csereg község Bács vármegyében 1440. körül Brankovics rácz deszpota kezén volt. V. ö. Pesty: Brankovics György rácz despota birtokviszonyai Magyarországban és a rácz despota czím. Budapest, 1877. és Csánki: i. m. 146. és 170.

LVI.

Avignon, 1372. nov. 13.

XI. Gergely pápa meghallván, hogy a törökök Görög-, Oláh- és Ráczország felett oly nagy győzedelmet arattak, hogy egész Ráczország, Albánia, Achaja és az athéni herczegség határáig mindent elfoglaltak, felhívja Lajos magyar királyt, szálljon szembe velök és a következő év
1372. okt. 1. okt. 1-re küldjön követeket a törökök elleni unio érdekében Thebaba, egyúttal adjon minél előbb segítséget.

„Dudum per nos".

M. D. E. A. III. 40.

LVII.

Avignon, 1375. decz. 13.

XI. Gergely pápa meghagyja a magyar és dalmát templomos vitézeknek, hogy készüljenek föl a törökök ellen, kik már Bulgária és Szerbia határszéléig előrenyomultak.

„Ingentissima damna".

Fejér: C. D., X/8. 184.

LVIII.

Szentdemeter, 1376—1378. nov. 13. után.

Horváti János mácsói bán levele testvéréhez, Horváti Lászlóhoz, melyben egy telepes vállalkozó (kenéz) viselt dolgairól értesíti.

„Fraternali salutatione premissa. Vestra fraternitas scripserat nobis, quod ad servitia domini nostri regis et etiam ad nostra promptus essetis, de quo vobis multum regratiamur et nos etiam ad servitia vestra promptum fore

sciatis. Verum esset, quod ipse Branus ad illas partes venerat ad decipiendum homines ibi existentes dicendo, quod dominus rex terram illam ei contulisset et etiam nos. Et per istum modum in illa terra situs kenezii stabat ac etiam aliquos olachos decipiendo deduxit, sed postquam nos audivimus illic equitavimus, et idem Branus de illo loco recessit postquam audivit, quod nos illic equitamus, et dum illic venimus quam plures ex ipsis olachis iterum sunt reversi. Ideo frater karissime et hoc bene sumus, de vestra autem complacentia multum vestre magnificentie regratiamur. Datum in Sanctodemetrio feria sexta proxima post festum beati Martini confessoris". 1376–1378 nov. 13 után

Johannes de Horvaty
Banus de Machou.

Kívülről: Magnifico viro domino Ladislao bano fratri nostro karissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel, M. O. D. L. 25330. — A keltezés az orsz. levéltár meghatározása szerint.

LIX.

Kőrös, 1387. aug. 6.

Zsigmond király Korógyi Fülpös fiának, ki a lázadó Horváti János bán és Horváti László elfoglalva tartotta mácsói bánságot visszahódítván, az ellenségtől visszafoglalta Bitva, Kölpény és Nándorfejérvár várakat s a Palisnai János volt vránai perjelnek a lázadókhoz állott fiát, Jánost, a Száván átűzte, a Temesvármegyében fekvő Cseri birtokra új adományt ad.

Ortvay: Temes vmegye és Temesvár város története. IV. 147.

LX.

Buda, 1387. nov. 29.

Zsigmond király a ragusai tanács kértére elrendeli, hogy a Szerémségben letelepült ragusai kereskedőket a Boszniában és Ráczországban nyert arany és ezüst ki- és bevitelében senki háborgatni ne merészelje.

M. D. E. A. III. 650.

LXI.

Keve é. n. (1387—1388.) márcz. 22.

Domonkos, kevei várnagy, tudatja a kevei főispánnal, hogy Lázár szerb deszpota emberei megszállották Galambócz várát.

Ortvay: i. m. IV. 299. l. — Zsigmond király 1389 elején készült Lázár deszpota ellen hadbaszállani; Galambócz elfoglalása tehát valószínűleg 1—2 évvel előbbre teendő. V. ö. Wertner: Magy. hadjár. i. h. 448. 1385. Korogi István a kevei és krassói főispán; 1386—1389. nincs adat, 1389. ismét Korogi István. Pesty: E. V. I. 408.

LXII.

Visegrád, 1388. ápr. 28.

Zsigmond király Korógyi Fülpös fiának, István bánnak, ki a mácsói bánságot megszállott Horváti Péter fiát Lászlót kiűzte és a kezén lévő Bitva, Kölpény és Nándorfejérvár várakat visszafoglalta, továbbá a bosnyákokkal és ráczokkal szövetkezett Horváti Péter fia, János, ellen, ki a Száva folyón átkelve, a basaközi, a szerémi és valkóvármegyei területeket pusztította, sikeresen harczolt, és őt a nevezett kerületekről kiűzte, a Baranya vármegyében fekvő Harsány várát adományozza.

* Kaprinai: Hist. Dipl. I. 360. l. — Fejér: C. D. X/1. 414.

LXIII.

Szentmárton, 1389. febr. 16.

Mária királynő Garai Miklós mácsói bánnak, illetőleg János szegedi alispánnak meghagyja, hogy a barcsi és becsei jobbágyokat, ha a jelen hadjáratra a kirótt 80 forintnyi tartozásukat már lerótták, ennek mégegyszeri megfizetésére ne kényszerítsék.

Maria dei gratia regina Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. fideli suo magnifico viro Nicolao bano Machoviensi vel Johanni filio Antimus vicecomiti Segediensi salutem et gratiam. Conqueruntur nobis universi pauperes iobagiones nostri de Barch et de Bewche, quomodo vos super ipsos pro collecta exercituali octuaginta florenos imposuissetis. Cum tamen ipsam collectam exercitualem semel more solito

vobis persolvissent, nunc eandem collectam in maximam desolationem earundem villarum nostrarum secunda vice super ipsos exigere conaremini et velletis, et quia iidem iobagiones nostri, prout ex quorundam relatione percepimus, varia dampna et per superfluas collectarum exactiones, spoliationes non modicas perpessi fore perhibentur, ideo vestre fidelitati firmiter precipiendo mandamus, quatenus eosdem iobagiones nostros, ratione prefate collecte exercituali, si iidem ut prefertur, semel persolverunt non inpediatis, nec eosdem ad solutionem huiusmodi iniustarum collectarum astringere debeatis, ne ipsa villa nostra desoletur, et aliud facere non ausuri. Datum in villa Zenthmarton in festo beate Juliane virginis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo}. 1389 febr. 16.

Eredeti, papir, alján rányomott pecsét-töredékével. M. O. D. L. 7483.

LXIV.

Lippa, 1389. febr. 24.

Zsigmond király az ország védelmére Lázár (szerb) fejedelem ellen hadba indulván, meghagyja híveinek, Nagymihályi György fiának, Jánosnak és Tibold fiának, Jánosnak, hogy egyesülve Nagymihályi Albert vránai perjellel, védelmezzék meg Szlavoniát a lázadó Horváti János és a Palizsnai testvérek ellen.

Kaprinai: Hung. Dipl. III. 98. — Fejér: C. D., X/1. 517. — H. Okl. 321. — * Szt. O. I. 485. — V. ö. a LXVI. számot.

LXV.

Zólyom-Lipcse, 1389. júl. 17.

Zsigmond király tudatja Brankovics Vuk Istvánnal, Lázár szerb király vejével, hogy a ráczországi ügyek elintézése céljából Garai Miklós mácsói bánt küldte hozzá.

R. O. 113. — Brankovics Vuk István († 1398. okt. 6.) felesége Mária, Lázár szerb fejedelem leánya († 1425.) volt. V. ö. Wertner: Délszláv uralkodók 109.

LXVI.

Branicsevo vára alatti tábor, 1389. nov. 9.

Zsigmond király Gyulaházi László fiát, Pétert, a ki a Horváti János-féle mozgalmakban részt vett ugyan, de gyalázatosságaiban része nem volt, és Korógyi Fülpös kevei ispánhoz csatlakozván, az akkori ráczországi hadjáratban részt vett és megfogadta, hogy a ráczoktól e hadjárat alatt visszafoglalt Branicsevo vára megtartása körül a királynak mindenkép szolgálni óhajt, királyi kegyeibe visszafogadja.

Fejér: C. D., X/1. 515. — Branicsevo vára alatti táborban kél Zsigmondnak 1389. nov. 9. egy másik oklevele is, melyben a Horvátiak javairól Korógyi Fülpös fia, István, részére új adományt tesz. M. O. D. L. 7533. sz. úgyszintén nov. 11-iki oklevele, melyben a Kisdobroni nemeseket kisdobroni birtokuktól megfosztva, azt Szeretvai Ramocsa fiának, Péternek, Császlóczi László fiának, Mihálynak és János fiainak, Miklósnak és Lászlónak, adományozza. M. N. Múzeum, Dessewffy cs. lt.

LXVII.

Tata, 1390. márcz. 31.

Zsigmond király Kállay István fia, Istvánnak, a ráczországi Borics és Csesztin várak ostroma alkalmával szerzett érdemeit jutalmazni akarván, Kálló városában Szent-György napján tartandó országos vásárjogot adományoz.

Relatio Johannis filii Georgii.

Nos Sigismundus dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchioque Brandemburgensis etc. Memorie commendamus per presentes, quod nos tum pro fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis magistri Stephani filii Stephani de Kallow per ipsum nostro culmini locis et temporibus opportunis in cunctis nostris et regni nostri negotiis et expeditionibus prosperis et adversis, signanter *in nostro exercitu pridem contra Rascianos habito in expugnatione castrorum Borych et Chestyn vocatorum* per nos victoriose reoptentorum exhibitis et inpensis, tum pro utilitate et commodo regni nostri nundinas seu forum annuum singulis annis in festivitatibus cunctis beati Georgii martiris ceterisque

diebus ipsum festum precedentibus et subsequentibus omnino sub hiisdem libertatum et gratiarum prerogativis, quibus nundine civitatum nostrarum regalium insignite fore perhibentur, in possessione sua Kallow predicta in comitatu de Zaboch sita perhempniter celebrandas et iugiter peragendum sancimus possessionem ad eandem gratiose concedendas et annuimus presentium per tenorem. Quapropter vos universos mercatores, institores et ceteros quoslibet homines cum rebus venalibus et quibuspiam mercibus procedentes presentium serie affidamus, certificamus et securos reddimus, quatenus cum rebus et mercibus vestris ad dictas nundinas seu forum annuum, uti meminimus, in pretaxata possessione Kallow vocata in festivitatibus antefatis singulis annis perpetuo celebrari concessas per nos et commissum secure et absque omni pavore pergatis, properetis et accedatis, peractisque inibi in emptionibus et venditionibus cunctis vestris mercantiis et negotiationibus ad propria vel ad alia loca, que malueritis, remeare, transire et procedere possitis secure et valeatis. Salvis vestris rebus per omnia et personis sub tutela et protectione nostra speciali. Et hec volumus ubique in locis necessariis palam facere promulgari. Datum 1390
in Tata feria quinta proxima ante festum resurrectionis márc.31.
domini, anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} nonagesimo.

Eredeti, hártyán, hátlapján nagy pecsét nyomaival, alatta: Relatio Johannis filii Georgi. M. N. M. Kállay cs. lt. — Csesztin és Borics várának ostroma Zsigmond királynak 1389-ben indított ráczországi hadjárata alatt történt. E két vár ostrománál tüntette ki magát Szerednyei István fia, Jakab, kinek Zsigmond 1398. decz. 1. ungmegyei és egyéb birtokaira pallosjogot adományoz. Wagner: Coll. Gen. Dec. I. 77. után Katona: H. C. XI. 278. Fejér: C. D., X/1. 525. Ugyancsak az 1389-i hadjáratban a Csesztin és Borics vára alatt szerzett érdemekért nyernek decz. 2. néhai Szécsényi Kónya bán fiai Frank és Simon Zsigmond királytól új adományt, Krassó, Temes, Keve és Arad vármegyékben, valamint egyebütt fekvő birtokaikra. Ortvay: i. m. 181—184. és ugyanaz nap Mária királynőtől, M. O. D. L. 7659. sz. Borics és Csesztin vára körül szerzett érdemeikért nyernek adományt Zsigmond királytól 1389. decz. 2. Perényi Péter fiai, Miklós, János és Imre, a Bereg vármegyében fekvő Potrénfalva (ma Podherény) birtokra, M. O. D. L. 7535. sz. — Borics vára ostrománál tanusított vitézségéért Nagymihályi György fia, János, 1390. máj. 8. Mária királynőtől Kovászó és Vári beregvármegyei birtokokra nyer új adományt. Szt.

O. I. 490—491. — Borics és Csesztinnek ekkor történt ostrománál szerzett érdemeikért nyerik végül a Kanizsaiak is Zsigmondtól adományleveleiket 1390. márcz. 20. Kanizsai István és testvérei, János esztergomi érsek és Miklós mester, a somogymegyei Barbach birtokra, Fejér: C. D. X/1. 599—605. Kéler Anal. III. 551., továbbá 1397. decz. 12. birtokaikban megerősítő oklevelet, Fejér: C. D. X/2. 438. 1401. febr. 17. Simontornya és Row várakat tartozékaikkal, nemkülönben Szenthe, Endréd, Sereglyén, Kisbakonok és Korpád birtokokra, Fejér: C. D. X/4. 48—63., végül 1401. febr. 17. Kapu, Borostyánkő, Léka várakra és Csepreg mezővárosra. S. O. I. 541. Továbbá ez a hadjárat értendő Csáktornyai István nádornak 1390. máj. 8. Visegrádon a Császlóczi János fia László és Drugeth János és társai közti pörben kiadott halasztó oklevelében, Zsigmond királynak 1390. szept. 23. Temesvárott a Szeretvai Ramocsa fia, Péter és társai és Császlóczi László fia és társai közti pörben, Csáktornyai István nádornak 1390. nov. 4. Visegrádon ugyanazok pörében, és Bubek Detre nádornak 1390. nov. 7. Visegrádon Császlóczi László fia Péter és Szeretvai Gergely fia, László és társai közti pörben kiadott halasztó okleveleiben, valamennyi M: N. M. Kállay cs. lt.

LXVIII.

Buda, 1390. aug. 14.

Zsigmond király Sarui Péter fia László, temesi főispánnak, tekintettel különböző alkalmakkor, így főleg a lázadó Horvátiak és Palisnayak leverésében, továbbá a ráczok és törökök elleni hadjáratokban szerzett érdemeire, Világosvár várát adományozza.

Sarui László érdemeiről az oklevél a következőkép emlékezik meg: „. . . . in variis et sedulis nostris et regnicolarum nostrorum expeditionibus arduis prosperis scilicet et adversis, signanter ipsius domine Marie regine consortis nostre pretacte per utrosque Johannem condam banum scilicet et priorem nostros notorios infideles, temporibus iam retrolapsis inopinate detentionis obice proh dolor prepedite, felicem liberationem ac nonnullorum castrorum nostrorum et districtuum erga et per manus eorundem nostrorum infidelium rapaces nostrum ingens ad fastidium habitorum et vi occupatorum in regno nostro Sclavonie existentium, nec non castrorum Chestÿn et Borÿch

vocatorum in terra Rasscie situatorum recuperationem ac reoptentionem, ipsorumque nostrorum infidelium exterminationem et exilium concernentibus. In quorum premissorum executione scilicet ipsius reginalis maiestatis liberatione et dictorum castrorum expugnatione ac districtuum recuperatione et reoptentione ac eorundem infidelium nostrorum contritione et expulsione idem magister Ladislaus nobis cernentibus retrorsum non abiit, sed leonino cinctus robore uti tiro fortis suam personam iugi bellico certamini pro nostre et ipsius reginalis maiestatuum gloria et honore gratanter annectendo et exponere non verendo et emulorum nostrorum acriter servientium proterviam viriliter elidendo, nostri regiminis nimio cum decore auxit, insigniteque suffulsit vigorosam potestatem. Penultimoque et ex novo dicto magistro Ladislao per nos titulo honoris comitatus Temesiensis antefati more solito insignito idem magister Ladislaus sicuti assecla sidus, bona bonis accumulare satagendo et incolas regni nostri in Machoviensi, Sirimiensi, Crassoviensi et Temesiensi antefato districtibus ac comitatibus incolatum habentes, per turmam pestiferas et hosticos grandes insultus paganorum, scismaticorum Rassciensium et Turcorum ex subdolo astu confederatorum, quorum inhumani rigoris austeritas utpote locuste in mense pluralitatis ex abyssi puteo ad nocendum nobis et ipsis regnicolis nostris vicibus sedule replicatis erumpentes, nos et regnum nostrum nequiter offendere maluit et ferire non modicum in personis et rebus mobilibus et immobilibus afflictos derobatos, exhaustos et exustos, de faucibus et potestatis iugo anxietateque valida dictorum scismaticorum in christianorum necem et sanguinis effusionem absque temporis intervallo immaniter sevientium devicere, eripere et liberare anhelando cum nonnullis nostris fidis militibus et proceribus pro tuitione et custodia confiniorum regni nostri per nos deputatis ac suis propriis armatis complicibus fidelibus nostris agnitis. et perceptis adventu processu et ingressu ipsorum Rasciensium et Tur-

corum, nostrorum ymo potius totius christiane caterve emulorum, ad territoria ipsius regni nostri antefati denuo et ex novo exercenda fiendis fluvium Danubii versus regnum Rascie navigiis copiosis in superficie ampnis fiuvii antefati situatis, deo duce, suffragantibus, transmeando et in occursum ac obviam dictorum scismaticorum in districtu dicti regni Rasscie Brancho vocato, cis castrum Vytiniche appellatum, pro tunc pululantium et in desolationem ipsius regni nostri ab eodem progredi anhelantium festinanter properando et scuto bone fidei protectus, cum ceteris nostris militibus et proceribus, suis scilicet consodalibus antefatis, ferventius et celerius ac eminentius absque metu leti, leonina fretus audacia in orrendam ipsorum scismaticorum armatam aciem et immensam falleratam cohortem lanceis, frameis et sevissimis iaculis suis, ingenti hostico cum insultu adversus ipsos nostros fideles ingenti rigiditate bellantium personaliter prorumpens, in areaque ipsius certaminis zelo sincere fidelitatis ferventer armatus, cunctis suis bonis postergatis, maluit enim per fame utilis gloriam potius post mortem vivere, quam gressus facere retroflexos et desistere aliquatenus ab incepto diutius viriliter scismaticis cum eisdem dimicando ac domino opitulante tumultum agminis et cetum crudelem ipsorum Rassciensium et Turcorum militari austeritate et eximio sui bellici ingentis certaminis vigore dissipando, concassando et in acie gladii validam stragem, necem et cruorem unacum ipsis nostris fidelibus subditis laudabiliter in eisdem perpetrandos vexilloque quinque scismaticorum prescriptorum creberrimis hastarum et ensium rigidis ictibus ad telluris superficiem precipitando et cum triumfo victorie potenter elidendo. Demum eadem illico nostre versus Zolium et consequenter ipsi reginali maiestatibus ad Budam vexilla reverenter destinavit pro ipsarum nostre et reginalis maiestatum honoris eximii et glorie ingentis uberrimis incrementis ac totius nostri commodo regni antefati . . . .“.

Eredetije a hg. Eszterházy család kismartoni levéltárában, 47. S. 12.

LXIX.

Németi. 1390. nov. 21.

Zsigmond király Losonczi István később mácsói bánnak a Horváti-féle lázadásban Ivanics s Gumnech vára ostrománál, a ráczok elleni hadjáratban Borics vára ostrománál és a törökök elleni hadjáratban szerzett érdemeiért az előbb Toldi Miklós mester bírta Bihar vármegyében fekvő Kőrösszeg és a Szatmár vármegyében fekvő Darócz birtokokat adományozza.

Losonczi Istvánnak a ráczok elleni hadjáratban való részvételéről az oklevél a következőkép emlékezik meg: „. . . . in anno proxime elapso in exercitu nostro contra Rascianos fidei katholice scismaticos nostri et regni nostri 1389.
rebelles, in expugnatione ac optentione castri Borych in dicta terra Rascie situati per nos habiti, consequenter dum idem Stefanus in quadam insula fluvii Zave prope villa Cheturtekhel pro defensione nostri banatus Machoviensis cum suis descensum anno in presenti fuit, dumque Demetrius filius Ladislai filii Kazta, similiter noster infidelis, coa- 1390.
dunatis compluribus Turcis et Rascianis nocturnali tempore descensum dicti Stefani hostiliter invasit, in qua plures sequaces dicti Demetrii in ore gladii interempti sunt, in qua insula idem Stefanus etiam pro defensione confiniorum regni nostri unam bastitam ligneam construxit, ultimatim in proximo nostro exercitu contra prefatos Rascianos consummato studuit complacere".

Zsigmond királynak 1392. márczius 6-án kelt átiratából, a gr. Erdődy család galgóczi levéltárában Lad. 28. fasc. 17. No. 2.

LXX.

1391. máj. 6.

Perényi Miklós szörényi bán sürgeti Zsigmond királyt, intézkedjék az iránt, hogy az általa fegyverbe szólított nemességet pénzzel, vagy legalább sóval fizessék ki.

Fejér: C. D., X/I. 724. — Pesty: Szörényi bánság III. 13. l. — Az oklevélben nincs kitéve, hogy a nemességet Zsigmond mely ellenség ellen szólította fegyverbe, de tekintettel arra, hogy az előző LXIX. sz. oklevélben Perényi Miklósnak Ráczország elleni vállalatáról van szó, s

hogy 1390—1399 között Zsigmond déli hadjáratai a törökök ellen Ráczország területén folytak le, ezt az oklevelet is a ráczországi expeditióra kell vonatkoztatnunk. (V. ö. a LXXVI. számú oklevéllel.) Zsigmondnak nyilván ez években viselt hadjáratait kell értenünk a Bubek Imre országbirónak 1390. nov. 5. Kállay László fiai, Mihály és Ubul és a Szalóki Domokos és társai közti pörben, továbbá Csáktornyai István nádornak 1392. nov. 4. a néhai Debrenthei Benedek bán fia Miklós fia Bazil és a Kerecsei Péter fia István és Kun János közti pörben kiadott tárgyaláshalasztó oklevelében előforduló hadbaszállások alatt. Mindkét oklevél a Kállay cs. levéltárban a Magyar Nemzeti Múzeumban. Ugyancsak 1391. jún. 27. Zsigmond király Temesvárott kelt oklevelével a hadbainduló Nagymihályi László fiának Lőrincznek, minden peres ügyében halasztást rendel el. Szt. O. I. 500. — Nemkülönben 1391. január 30. Mária királyné a hadba induló Vesen Miklós fia László ügyében rendeli el a halasztást Fejér: C. D., X/I. 663. — E két utóbbi oklevélben említett hadbaszállás alatt is kétségkívül a Ráczország területén lefolyt hadjáratot kell értenünk.

LXXI.

Buda, 1391. júl. 3.

Zsigmond király Sarui Péter fia László, temesi főispánnak világosvári birtokát, tekintettel nevezettnek különböző alkalmakkor, így főleg a Horvátiak és Palisnaiak lázadásának leverésében, továbbá a Ráczországban és a törökök ellen viselt hadjáratokban szerzett érdemeire, Ujvár várával és Kőszeg városával elcseréli.

Az oklevélnek az adományszerző érdemeiről szóló része szórólszóra egyezik Zsigmond királynak 1390. aug. 14-én kelt és Világosvára adományozását tárgyaló oklevelével. L. ezt LXVIII. sz. a.

Zsigmond királynak 1406. jan. 26. kelt privilegiális átiratából, melynek eredetije hártyán, függő pecsétje elveszett, a b. Balassa család levéltárában M. N. M.

LXXII.

Zimony mellett, a Száva torkolatánál, 1391.

Zsigmond király Konszkai Domokosnak és fiainak, Lászlónak és Miklósnak, Ráczországban és Boszniában szerzett érdemeiket jutalmazandó, Konchicha, másként Saulfölde és Bakpéterfölde, Rovistye vármegyei birtokokra új adományt ad és őket a várjobbágyok sorából kiveszi.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel M. O. D. L. 33682.

LXXIII.

Kevi, 1390—1391. aug. 31. vagy szept. 1.

Perényi Miklós szörényi bán Remetei Péter fiával Istvánnal tudatja, hogy szept. 8-án Ráczországba szándékozik átkelni, s miért is kéri őt, hogy a mondott napon élelmiszerekkel lássa el.

Pesty: A szörényi bánság és Szörény vármegye története, III. 12. — Az oklevél keltezése, melyben az évszám nincs kitéve, így hangzik: „Scripta in Kevy feria quinta proxima post festum decollationis beati Johannis.“ — Pesty, az oklevél keltét 1390—91-re teszi, a mit el is lehet fogadni.

LXXIV.

Buda, 1392. febr. 25.

Zsigmond király a törökök ellen a rácz határszéleken viselt háborúban résztvevő Remetei Péter fiának Istvánnak pörös ügyében halasztást rendel el.

Eredeti, papir, hátlapján rányomott pecsét nyomaival, M. N. M., Kállay cs. lt. — Ugyanez év máj. 13. a (ráczországi) hadjáratban való részvétel alól Vitéz Lőrincznek mentességet ad. Eredeti, papir, alján töredezett pecséttel, u. o.

LXXV.

Buda, 1392. márcz. 10.

Zsigmond király Garai Miklós nádor fiainak, Miklósnak és Jánosnak a rácz határszéleken, nevezetesen a mácsói bánságban fekvő Dettosfölde birtokért, melyet Belaztena, Nepričov és Debrecen várakkal, továbbá Kalabar, Lijg, Toplicza, Pepeljevac, Nepricsava, Kalizar, Tomla, Raggis, Jezuik, Debreczen, Abona és Ubmelléke területekkel együtt a mácsói bánság könnyebb megvédhetése szempontjából a király kezére adtak, Kőszeg és Csesznek várát adja kezeikbe.

H. O. VII. 428—429. — V. ö. Thallóczy: Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und Herzegovina, III. 331.

LXXVI.

Branicsevo, 1392. júl. 12.

Zsigmond király Perényi Miklós volt szörényi bánnak a Ráczország ellen vezetett hadjáratban szerzett érdemei jutalmául adományozott Érsomlyó várát tartozékaival együtt elcseréli Patak és Ujhely városokkal.

Eredeti, hártya, alján vörös viaszba nyomott gyűrűspecsét töredékeivel, a b. Perényi család nagyszőllősi levéltárában. — Patak és Ujhely városokat Zsigmond 1390 szept. 29. adományozta Perényi Miklós szörényi bánnak, tekintettel a Ráczországba nyomuló törökök elleni harczokban szerzett érdemeire. — Fejér: C. D., X. I. 610.

LXXVII.

Branicsevo, 1392. júl. 13.

Zsigmond király Kökei Szomraknak, a kinek szerémi birtokát a törökök földúlták, több mácsói bánságbeli birtokot adományoz.

Nos Sigismundus dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. ac marchyo Brandemburgensis etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos recensitis ac in nostre maiestatis memoriam reductis preclaris fidelitatibus et obsequijs gratuitis fidelis nostri nobilis viri magistri Somrakus de Kuke, quibus idem maiestati nostre et sacro regio diademati sub diversitate locorum et temporum non parcendo suis rebus personam suam mortis casibus exponendo multimodo studuit conplacere, animadvertentes nichilominus quomodo hiis proximis diebus elapsis possessiones ipsius magistri Somrakus in Sirimio existentes per nepharios Turchos crucis hostes depredate existunt ipseque per eorundem insultus non modica sustulit dampna et detrimenta. Volentes itaque eidem aliquantisper regio occurrere cum favore possessionem nostram regiam Padina vocatam in banatu nostro Machoviensi existentem ac Harastich, Lizkoth, Chakarya et Negramazmelleky et similiter in banatu nostro predicto Machoviensi existentes simul cum universis earumdem utilitatibus et pertinentiis cuiusvis nominis vocabulo appellatis sub earun-

dem veris et antiquis metis, quibus per nostram maiestatem tente existunt et possesse memorato magistro Somrakus ipsiusque heredibus et posteritatibus universis de manibus nostris regiis nove nostre donationis titulo ac omni eo iure, quo dicte possessiones nostre rite incumbunt collationi, dedimus, donavimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus perpetue possidendas, tenendas pariter et habendas salvo iure alieno. Presentes autem dum nobis in specie fuerint reportate in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum in descensu nostro campestri in Rascia districtu Brancho, in festo sancte Margarethe virginis et martiris anno domini M^mo CCC^mo nonagesimo secundo. 1392 júl. 13.

Eredeti, hártya, alján vörös viaszba nyomott kis pecsét nyomaival, ez alatt Relatio domini Georgii de Nemeti bani Machoviensis, M. O. D. L. 7800. — E hadjárat alatt kelt Zsigmondnak júl. 9-iki oklevele Branicsevo alatt, melyben Marocsai Imre fiát Mártont, a hadjáratban való személyes részvétel alól fölmenti, M. O. D. L. 7799. sz., és ugyancsak Branicsevo alatt júl. 13-iki oklevele, melyben a Szentgyörgyi Gergely fia Kenderes és Szentgyörgyi Miklós fia Laczk között birtokaikra nézve kölcsönösen tett megegyezést megerősíti, u. o. M. O. D. L. 29446. sz.

LXXVIII.

Keve, 1392. aug. 9.

Zsigmond király, Hidvégi János fiának Becsének, főleg a törökök és ráczok ellen Szerbiába („in regno Servie contra Turcos et Rascienses") vezetett hadjárat alkalmával szerzett érdemei jutalmául Földvár városában egy házhelyet és ugyanott egy malomnak harmadrészét adományozza.

Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, III. 43.

LXXIX.

Várad, 1392. aug. 21.

Zsigmond király Királyfalvi Pál fiainak Lászlónak, Mátyásnak és Sebestyénnek, tekintettel azokra az érdemekre, melyeket László magának a Ráczországba a törökök ellen indított, és a király személyes részvétele mellett lefolyt hadjáratban szerzett, a Pozsony vármegyében fekvő Szarva birtokot adományozza.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel, M. O. D. L. 7805.

LXXX.

Debreczen, 1392. aug. 24.

Zsigmond király Maróti János fiának János mácsói bánnak, tekintettel azon érdemekre, melyeket magának a törökök ellen a szerémi részeken vívott harczok alkalmával szerzett, a midőn ő maga két izben halálosan megsebesült, egyik testvére pedig a törökök fogságába esett, az Arad vármegyében fekvő Pálülése birtokra összes tartozékaival együtt uj adományt ad.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 7806. Privilegiális alakban átirva Zsigmond királynak 1398. ápr. 2. kelt oklevelében, u. o., M. O. D. L. 7808. és az 1405. nov. 28. kelt oklevélben, M. O. D. L. 7809. sz. a.

LXXXI.

Buda, 1394. ápr. 24.

Zsigmond király Kanizsai János esztergomi érsek részére, a kit több országnagygyal az ország alsó végeinek az őrzésére küldött ki, ebbeli költségei fedezésére Zámbó Miklós tárnokmesternek Csallóközben fekvő összes birtokait zálogkép lefoglalja, miután Zámbó Miklós János érseknek a kamarai nyereségből az elmult évre megillető 1200 aranyforintot még mindig nem adta át, az érseknek pedig e pénzre a végek védelme végett szüksége van.

Nos Sigismundus dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchio Brandenburgensis etc. Memorie commendantes tenore presentium quibus expedit universis significamus, quod quia vir magnificus magister Nicolaus Zambow, condam tavarnicorum regalium magister reverendissimo in Christo patri et domino, domino Johanni archiepiscopo Strigoniensi, locique eiusdem comiti perpetuo, ac nostre regalis et reginalis maiestatum supremo cancellario in mille et ducentis florenis auri de lucro camere nostre pro anno iam preterito eidem domino Johanni archiepiscopo provenire debentibus debitorie obligatur, de quibus sibi ad plurima nostra litteratoria edicta, eidem Nicolao Zambo iniuncta satisfacere recusavit, verum quia prefatus dominus Johannes archiepiscopus, nunc per nostram maiestatem necnon per universitatem prelatorum et baronum ac procerum regni

nostri, pro tuitione et custodia partium inferiorum contra insultus paganorum cum certis baronibus electus existit et deputatus, et pro expeditione ac servitio tanti ardui facti regni pecuniarum sumpma eidem dinoscitur multum oportuna, pro eo nos pretextu iam dicti debiti mille et ducentorum florenorum auri, universas possessiones et quaslibet possessionarias portiones annotati Nicolai Zambo ultra fluvium Danubii a parte Challowkuz et in districtu eodem Challowkuz ubique habitas et existentes, simul cum omnibus suis iuribus, iuris dictionibus et cunctis reddituum obventionibus ac quibusvis ipsarum utilitatibus, comoditatibus et universis pertinentiis sub ipsarum veris metis et antiquis, quibus ipse per antefatum Nicolaum Zambo rite possesse fuerunt et gubernate, prelibato domino Johanni archiepiscopo pro ipsius debitis, quibus de dicto lucro camere sibi tenetur, titulo veri pignoris obligavimus, ymo effective impignoramus tamdiu per ipsum dominum Johannem archiepiscopum et suos successores universos possidendas, tenendas pariter et habendas pleno iure, quousque de dictis suis debitis per nos aut nostros successores reges scilicet Hungarie satisfactum fuerit quo ad plenum. Promittentes nichilominus et serie presentium spopondimus, nostro ac successorum nostrorum regum Hungarie nominibus prefatum dominum Johannem archiepiscopum et suos successores in dominio dictarum universarum possessionum et quarumlibet portionum possessionariarum ipsius Nicolai Zambo, ultra fluvium Danubii a parte ipsius ipsius (*így*) districtus Challokuz et in eodem districtu habitarum ab omnibus impetitionibus et causidicis tamdiu tenere et conservare propriis nostris laboribus, sumptibus et expensis, quousque ipsi domino Johanni archiepiscopo vel successoribus suis de iam dictis debitis suis per nos aut nostros successores satisfactum extiterit quo ad plenum, presentium patrocinio mediante. Datum Bude in festo sancti Georgii martiris, anno Domini Mmo CCCmo nonagesimo quarto. 1394 ápr. 24.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét nyomaival, a pecsét alatt propria commissio domini regis. M. O. D. L. 7938.

LXXXII.

Capua, 1394. júl. 4.

László nápolyi király a magyarországi helytartója, a Horváti János, mácsói bán által tett összes engedményeket, adományozásokat, kiváltságokat stb. megerősíti.

Pro Johanne bano. Ladizlaus dei gratia etc. Universis presentes literas inspecturis tam presentibus quam futuris. Confirmationis auctoritas frequenter ius exhibet interdum vero suffragium cautele plenioris indulget, que dum benevolum animum confirmationis ostendit ipsum ex quodam promissi debito ad observantiam sue comprobationis astringit. Sane licet vir magnificus Johannes banus Machomensis (így) in dicto regno Hungarie et aliis regnis sibi agnexis noster vicarius generalis, consiliarius et fidelis noster dilectus auctoritatem dicti vicariatus officii qua fungebatur et fungitur, diversis nostris fidelibus regnorum predictorum ac personis aliis benemeritis et condignis diversas concessiones et gratias nuncusque fecerit et facere poterit in futurum. Nos tamen intendentes eas tum propter probatam ipsius nostri vicarii legalitatem, quem semper status nostri vigilem invenimus promotorem, tum etiam propter concessionariorum merita dignis retributionibus confovenda validius roborare predictas omnes et singulas donationes, concessiones et gratias per dictum nostrum vicarium iamdictis quibusvis nostris fidelibus ac personis aliis benemeritis autoritate predicta ut predicitur, factas, ratas, eidem de cetero faciendas ratas et gratas habentes. Illam quatenus tamen alias rite et provide facte sunt seu fient iuxta tenores literarum dicti nostri vicarii dictas que similiter literas ex tunc prout ex nunc et ex nunc prout ex tunc de certa nostra scientia tenore presentium ratificamus, acceptamus et confirmamus, nostreque ratificationis et confirmationis munimine roboramus ac promittimus ipsas habere ratas, gratas et firmas, necnon et ad petitionem quorumcumque postulantium corroborare pro nova, nostrarum literarum suffragio cum clausulis et sollempnitatibus opportunis. Volentes et decernentes expresse, quod huiusmodi donationes et gratie, presensque nostri as-

sensus et confirmationis gratia exinde subsecuta personis quibus facte sunt seu fient efficaciter stabiles et incomutabiliter sint reales, fidelitate nostra ac aliis nostris cuiuslibet alterius iuribus semper salvis. In cuius rei testimonium presentes litteras exinde fieri et pendenti maiestatis nostre sigillo iussimus communiri. Datum Capue in absentia logothete et prothonotarii etc. per virum nobilem Donatum de Arecio legum doctorem etc. Anno domini millesimo CCCLXXXXIIII⁰ die IIII⁰ Julii, prime indictionis, regnorum nostrorum anno septimo. 1894 júl. 4.

Nápolyi állami levéltár. Regesta Andeg. No. 363 fol. 187. t.

LXXXIII.

Szeged, 1394 okt 30.

Zsigmond király Sarui Péter fiának, László királyi főajtónállómesternek, tekintettel a törökök és ráczok ellen vívott csatákban szerzett érdemeire a Bars vármegyében fekvő Zechche, Várad és Perlegh birtokokat adományozza.

Zsigmond királynak 1406. január 28-án kelt privilegiális oklevelében, M. O. D. L. 9137. — V. ö. LXVIII. és LXXI. sz.

LXXXIV.

Verőcze, 1395. jan. 25.

Mária királynő Szerdahelyi Ders fia György fiának Mártonnak, különös tekintettel az ország határszélein a törökök és ráczok ellen viselt harczokban, továbbá a királynők fogsága alkalmával szerzett érdemeire, a Körös vármegyében fekvő Rojcsa birtokot adományozza.

Az oklevél Szerdahelyi Mártonnak érdemeiről a következőkép emlékezik meg: „... premetitis eximiis preclaris fidelitatibus et innumeris fidelium obsequiorum sinceris meritis et uberrimis laudedignis fidelibus servitiis magistri Martini filii Georgii filii Ders de Zeredahel per ipsum primarie nobis sacrum regium diadema ac solium et regimen ipsius regni Hungarie Polorum rege imperante cum ingenti solita solempnitate enatis et adeptis . . . . tempore conservationis

vicebanatus regni nostri Sclavonie in regno Bosne sepius contra cismaticos et patarenos eiusdem regni incolas, ac demum in confiniis dicti regni Hungarie adversus Turkos hostes crucis Christi et Rascienses nostros et regni nostri emulos absque temporis intervallo fidelitatis fervore instruitur . . . . . . fideliter impensis . . .“

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 8030. — Ugyanez oklevél megvan Zsigmond királynak 1393 máj. 23. Véglesen kelt kiadványában is, u. o. M. O. D. L. 33468. sz.

LXXXV.

Brassó, 1395. febr. 14.

Zsigmond király Csáki István fiának, Miklós temesi főispánnak, atyjának és fivérének, azoknak Temes vármegyében fekvő Csák, és Krassó megyében fekvő Kövesd váraikért cserébe adja a Bihar vármegyében fekvő Adorján királyi várat Szalárd várossal és tartozékaival, tekintettel azokra az érdemekre, melyeket magának Miklós a törökök és ráczok, továbbá az István moldvai vajda elleni harczokban szerzett.

Ortvay: i. m. IV. 250—252. — Adorján vára tartozékaival együtt a Csákiak birtokában maradt egész a XV. századon keresztül. V. ö. Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában, I. 595. és a Csákiak birtokviszonyait Bihar vármegyében u. o. 630—631.

LXXXVI.

Orsova, 1396. aug. 13.

Zsigmond király Marczali István fiának, Miklós temesi főispánnak és testvéreinek, Péternek, Istvánnak és Dénesnek, tekintettel Miklósnak a temesi és krassói területeket pusztító törökök, tatárok és ráczok elleni harczokban szerzett érdemeire, Fejérkő várát Kőröshegy birtokkal, valamint Somogy vármegyében is több birtokot adományoz.

Ortvay: i. m. IV. 263—266. — Zsigmond király ugyane birtokokról a Marczaliak részére 1401. febr. 17-én egy második adománylevelet állított ki, melyben a Marczaliak érdemeiről majdnem ugyanazon szavakkal emlékezik meg, mint az aug. 13-i oklevélben. Az 1401-i oklevél át van írva Zsigmond királynak 1406. jan. 29-ikén kelt oklevelében, melynek hártyára írt eredetije, függő pecsétje elveszett, M. O. D. L. 8637. sz. a.

LXXXVII.

Zákány, 1397. márcz. 2.

Zsigmond király Maróti János fiának Jánosnak, tekintettel az ország végvidékein a törökök és ráczok ellen, továbbá a Bulgária ellen vívott harczokban szerzett érdemeire, mely harczok alkalmával unokatestvére, Miklós fia Dénes, életét is veszté, a Baranya vármegyében fekvő, és az utódok nélkül elhalt Solaghi Sandrin fiának, Jánosnak, tulajdonát képezett Valpó és Nádas birtokokat adományozza.

Eredeti, hártya, hátlapján pecsét nyomaival, M. O. D. L. 8201. Privilegiális átirata 1398. ápr. 2-án kelt, u. o. M. O. D. L. 8401.

LXXXVIII.

Somogyvár, 1397. márcz. 11.

Zsigmond király Marczali István fiának Miklós temesi főispánnak és testvéreinek, Péternek, Istvánnak és Dénesnek, úgyszintén unokaöccsének István fia János fiának, Györgynek, tekintettel Miklósnak az ország végvidékeinek a törökök és ráczok ellen való védelmében szerzett érdemeire a Tolna vármegyében fekvő, és az utódok nélkül elhalt Solaghi Sandrin fiának Jánosnak, birtokát képezett Kenyérsütő, Ság és Edelény birtokokra összes tartozékaikkal együtt adományozta.

Zsigmond királynak 1401. ápr. 8. kelt, hártyára írt, töredezett függő pecsétes átiratából. M. O. D. L. 8203.

LXXXIX.

Ujhely, 1397. aug. 14.

Zsigmond király Cillei Herman grófnak adományozza Varasd városát, tekintetbe véve azokat az érdemeket, melyeket elhalt unokatestvére, Cillei Vilmos, magának a Ráczországba, a Dunántúl Keve mellett állomásozó, de a magyar sereg közeledtére visszavonuló Bajazid szultán, majd a Ráczországban fekvő Izdryl vára ellen indított hadjáratban szerzett.

Fejér: C. D., X/2. 418. — Aug. 17-én Zsigmond király Vinicze és Orbász várakra ad adományt Cillei Hermannak, ugyancsak Cillei Vilmos érdemeire való tekintettel. Fejér C. D., X/2. 423. s. kk. — Ez utóbbi oklevél 1399. jan. 27. állíttatott ki privilegiális alakban; 1406. márcz. 29-én kelt átirata M. O. D. L. 34048. sz. a.

XC.

Maróth, 1399. aug. 29.

Zsigmond király Perényi Simon fiának, Péternek, a székelyek és Zemplén vármegye főispánjának, tekintettel főleg a végváraknak, köztük Galambócznak, a törökök elleni oltalmazásában, továbbá a havasalföldi hadjáratban, nemkülönben a törökökkel a szerémi végeken folytatott küzdelmekben szerzett érdemeire, az Ugocsa vármegyében fekvő Szőlős királyi várost tartozékaival együtt adományozza.

Az oklevél Perényi Péternek Szerbiába és a törökök ellen indított hadjáratban szerzett érdemeiről a következőkép emlékezik meg: „. . . pensatis et attentis fidelitatibus et fidelium servitiorum laude dignis meritis . . . . . . quibus idem . . . . variis fortune casibus, pro tuitione confiniorum dicti regni nostri contra immanissimorum Turcorum insultus creberrime se opponendo, notanter quod quia ipse magister Petrus dum nos castrum nostrum Galambocz vocatum in regno nostro Rascie situatum et per ipsos Turcos potenter occupatum cum aliis nostris fidelibus personaliter obsederamus, ipse magister Petrus ad reobtinendum per nos et reappropriandum dominio nostro dictum castrum sub ipso castro seipsum strenue exhibens mortis pericula pro diadematis et culminis nostri honore minime formidavit, imo ibi per ictus sagittarum et telorum adverse partis in capite suo letale vulnus suscepit, tandem autem ipse magister Petrus de virtute in virtutem progrediens, dum prefati Turci regnorum nostrorum et totius christianitatis persecutores districtum nostrum Erdsomlyo ferali impietate invaserant, ipse magister Petrus leonino accinctus robore, contra incursus ipsorum immanissimorum Turcorum se objiciens, ibi tam strenue se gessit, quod vexillum ductoris . . . . . . partis adverse per sue humanitatis strenuitatem auferendo maiestati nostre cum triumpho destinavit. Ubi etiam in uno pedum suorum grave vulnus recepit, per quam suam agilem humanitatem . . . us multitudo regnicolarum nostrorum utriusque sexus, quos dictorum Turcorum rabies abducere cona-

batur, fuit ab huiusmodi abductione liberata et salvata. Postmodum vero dum post aliquorum curricula temporum nos cum fidelibus regni nostri prelatis, baronibus, proceribus, militibus, clientibus et nobilibus ad domandam feritatem et corrigendam rebellionem infidelium olachorum partium nostrorum Transalpinarum, qui tunc temporis a nobis et sacro nostro diademate contumaciter se abstraxerant, ad ipsas partes nostras Transalpinas exercitualiter profecti fueramus, inibique superno opifice cooperante, qui a iustis auxilii sui commodum procul ponere non novit, ipsis nostris infidelibus olachis nobis et sacre corone nostre viceversa suppeditatis et ad debita obedientia reductis ac abinde cum felici et votivo triumpho regredi volentibus, nescientes ipsorum olachorum instabilitatem et inconstantiam et infidelitatem recidivam, eisdem olachis in cavernis et montium foraminibus et faucibus alpium in abscondito constitutis et maiestati nostre totique nostre exercitui insidias ponentibus, dictus magister Petrus devium se non fecit, nec retrorsum abiit, sed pro salute persone nostre maiestatis ac fidelium nostrorum viriliter se opponens, per ipsos infideles olachos in brachio dextre manus sue notabile vulnus suscepit. Denique prefatus magister Petrus varios virtutum modos virtutibus cupiens adaugere, in confiniis contrate nostre Syrmiensis, ubi ipsum contra incursus eorundem Turcorum custodem et tutorem eorundem confiniorum nostrorum per certum tempus deputaveramus, sepe sepius persecutionibus et invasionibus dictorum immanissimorum Turcorum tam virilem et strenuum obicem se posuit, quod multotiens ipsorum Turcorum voluntatis ulterior progressus retrocedere est coactus et necessitatus, ubi etiam semel personalem cum eis habendo congressum, plurima in corpore suo letalia suscepit vulnera, e quibus unum in sinistra manu sua potenter gerit et geret, quamdiu vita comite perfruetur . . . .“

Eredeti, hártya, hátlapján sárga viaszba nyomott pecsét töredékeivel, a báró Perényi család nagyszőllősi levéltárában.

XCI.

Nagyszombat, 1399. nov. 27.

Zsigmond király Kapláti Miklós fiának, Mátyásnak, a ki Bubek Ferencz és Maróti János mácsói bánokkal együtt az ország végeinek védelmében van elfoglalva, összes pörös ügyeiben halasztást rendel el.

Eredeti, papir, alján rányomott pecséttel. M. O. D. L. 8515.

XCII.

Buda, é. n. (1399—1402.)

Alsáni Bálint bibornok, Kanizsai János esztergomi érsek, Bubek Detre nádor, János győri, Mihály veszprémi püspökök, Jakch György tárnokmester, Debrői István kincstárnok és Csáki István fia György, visegrádi várnagy, Kállai Lőkös fiának, Miklós szabolcsi alispánnak, meghagyják, hogy a szabolcsvármegyei sereget, melynek fővezérévé rendeltetett és melyet Szent György napjának nyolczadára Bácsra kellett volna vezetnie, ne indítsa útnak, hanem miután a temesi főispánoktól értesítés jött, hogy a török seregnek még csak eleje érkezett meg Ráczországba, tartsa seregét fegyverben, hogy a királyi parancsra azonnal útra készen állhasson.

Ortvay: i. m. IV. 286—287. — A kelet meghatározását illetőleg v. ö. Eubel: Hierarchia catholica medii aevi, I. 555. és Frankl: A nádori és országbirói hivatal, 162.

XCIII.

Róma, 1400. szept. 17.

IX. Bonifácz pápa Nevnai Miklós fiának, Jakab pécsegyházmegyei papnövendéknek, a ki a Magyarországot és a pécsi egyházmegyét több ízben megtámadó hitetlen törökök és ráczok ellen harczolt s az ellenség soraiból nehányat megölt, a defectus lenitatis alól, a melybe ez által esett, fölmentést ad.

V. M. O. IX. Bonifácz pápa bullái, II. 229.

XCIV.

Székesfejérvár, 1403. nov. 5.

Zsigmond király Maróti János mácsói bánnak a törökök ellen különböző alkalmakkor vívott harczokban szerzett érdemei jutalmául az Azzeagh családnak hűtlenség miatt reá visszaszállott birtokait neki adományozza.

Érdemeiről az oklevél következőkép emlékezik meg: „animadvertentes etiam quomodo alias videlicet vicesecundaria dum fàllerata choors (így) Turcorum in sua pluritate confisa, iamdictum regnum nostrum et signanter comitatum Sirimiensem predictum hostiliter invaserat, et in eodem ausu temerario spolia, incendia, homicidiaque non modica committentes plurimorum corda Christicularum conturbasset, memoratus Johannes banus non sine dirorum letalium wlnerum plagis super se retorsis et assumptis, iamdictos Turkos veluti tiro egredius potenter agrediens, plures ex eisdem in terram prostrando stragem fecit non modicam, cunctis seculis memorandam, ibidem etiam plures fideles regni nostri nobiles, familiares scilicet ipsius Johannis bani corruerunt et sic nostre claritati fideles exhibuit famulatus. Ceterum dum nostra celsitudo temporibus retrolapsis, instaurato validissimo nostro exercitu, ad regnum Bulgarie, fluvium Danubii transfretando, ubi paganorum nobis et regnis nostris inimicantium pululabat multitudo, se transtulisset et castrum Nÿkapol fuisset circumvallata et Baÿzato imperatore tunc in Tornow cum validissima potentia Turkorum existente idem Johannes banus, ex nostro mandato ad explorandam potentiam ipsius Baÿzati non formidando periculum sue persone, sed ostendens sue strennuitatis audaciam, noctis in silencio redeundo, quodam familiare suo ibidem interempto, idem Johannes banus nostram serenitatem de potentia ipsius Baÿzati certissime informavit. Item etiam itinere in eodem cum circa castrum predictum Nÿkapol ipsa nostra maiestas, cum Baÿzato supradicto principali nostre maiestatis inimico conflictum durum inivisset, idem Johannes banus confidens in audacia sue strennuitatis, tanquam vir strennuus nonnullos ex predictis Turcis prostrando sevissimas vulnerum sustulit plagas. In quo quidem

conflictu etiam quamplurimi nostre maiestatis fideles, familiares videlicet ipsius Johannis bani corruerunt, sed proh dolor quod maius est, ibidem etiam vir strennuus scilicet memoratus Dyonisius frater carnalis prefati Johannis bani conflictu in eodem per ipsos Turkos crudeliter extitit interemptus. Preterea dum fallerata turma Turkorum fluvium Zawe unacum ceteris persecutoribus Christianorum gente, útpote Boznensibus transfretassent et districtum de Pasoga subintrassent, tunc idem Johannes banus preassumpta valida caterva fidelium armigerorum in occursum eorundem viriliter prostrando cum eisdem bellica certamina ineundo, et in area ipsius certaminis ferventer debellando magnam stragem inter ipsos paganos et scismaticos non sine periculo et nece plurimorum consanguineorum suorum et familiarium commisit".

Eredeti, hártya, alján rányomott pecséttel. M. O. D. L. 8909. — Ugyanez eseményről Zsigmondnak még egy másik oklevele kelt ugyanaz nap, melynek szövege csekély eltérésekkel egyezik az itt közlöttel. U. o. M. O. D. L. 8910. — A M. O. D. L. 8909. számú okmány majdnem azonos szöveggel át van írva Zsigmond királynak 1405. nov. 28. kelt oklevelében is, mely u. o. M. O. D. L. 8901. sz. a. őriztetik. — V. ö. a követk. XCV. sz. okl. is.

XCV.

Székesfejérvár, 1403. nov. 5.

Zsigmond király Maróti János mácsói bánnak hű szolgálatai, főleg pedig a törökök elleni harczokban szerzett érdemeiért a Békés és Zaránd megyékben fekvő Gyula, Bagd, Krakkó, Ujfalu, a három Szt-Móricz, Izsák, Turgony, Szerhet, Doboz, Szanna, Kakucs, Szentbenedek, Győrke, Gyur, Berény, Békés, Deter, Vári, Kamarás, Pél, Simánd, Atyás, Kávás, Fajdas, Köbli, Somos, Morócz, Hegyénháza, Décse, Bakodegyház, Bercsenegyház, Keresztur, Veresegyház, Kondorosegyház, Pitvarosegyház, Kerekegyház, Beczérhegyesegyház, Vagyosegyház, Fazekasegyház és Szénásegyház birtokokat adományozza.

Az oklevél szövegében a Maróti János érdemeit tárgyaló rész azonos az előző (XCIV. sz. a.) oklevél szövegével. — Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 37587. Privilegiális alakban átirva Zsigmond királynak 1405. nov. 28. kelt oklevelében, melynek hártyára irt, vörös selyemfonalról függő töredezett pecséttel ellátott eredetije u. o. 37588. sz.

XCVI.

Pozsony, 1404 ápr. 16.

Zsigmond király Fülöp burgundi herczeghez követekül küldi István váczi püspököt, Cillei Hermann grófot és Garai Miklós nádort, a kiknek útján tudatja, hogy bizonyos egyességre lépett bátyjával, Venczel cseh királylyal. Ostojával, Bosznia királyával, szövetségben van, ez a maga és magyar csapatokkal Durazzói László s az ellene fellázadt Hervoja ellen indult. Lázárevics István deszpota, Ráczország fejedelme, alávetette magát az ő fenhatóságának s a törökök és egyéb hitetlenek ellen nagy erővel lépvén fel, neháňy győzelmet aratott, közelebbről is 10000 török esett el. Szövetségben van az oláh és moldvai vajdákkal a török ellen. A Szlavónia és Horvátország közt fekvő erős Szokol várat Durazzói Lászlótól elfoglalták.

Mayer Jakab: Annales rer. Flandricarum. Antverpiae, 1561. fol. 220. verso.

XCVII.

Zinike, 1404. szept. 1.

Wlkasin rácz király fia, Demeter, Világosvár királyi várnagya és Zaránd megye főispánja előtt Pankotai Gike András protestál, hogy Esklegi Demeter fia Elek, az összeget, a melyet a közöttük kötött egyezség folytán tíz márka büntetés terhe alatt fizetni tartozott volna, a kikötött határnapig nem tette le.

„Nos Demetrius filius Wlkassini regius castellanus de Vilagusuar comes comitatus de Zarand et quatuor judices nobilium de eadem, memorie commendamus per presentes, quod Ladislaus filius Andree Gike de Pankota coram nobis protestatus extitit, quod Alexius filius Demetrii de Eskleg super equos equitialios ac litterarum inter ipsos emanatarum et super omnes lites inter ipsos vertentes tam centum flor. quam aliquarum duplarum necnon vinearum, feria secunda proxima post festum inventionis sancte crucis dare et assi- 1404 máj. 5.
nare teneretur ac dare debuisset, et minime ipsam concordiam annotatam per multorum virorum nobilium inter ipsos dispositam sub obligamine decem marcarum absque solutione judicis non fecisset, testimonio presentium mediante. Datum in Zyneke feria secunda proxima ante festum beate Regine 1404 szept. 1.
anno domini M^{mo} CCCC^{mo} quarto“.

Eredeti, papir, alján rányomott három ép pecséttel, a gr. Erdődy cs. galgóczi levéltárában, Lad. 49. fasc. 26. No. 5.

XCVIII.

Zinike, 1404. szept. 15.

Wlkasin rácz király fia, Demeter, világosvári várnagy és zarándi főispán előtt András fia, László és Husteleki Elek egyezséget kötnek.

„Nos Demetrius filius Wlkassini regis ac castellanus de Vilagusvar nec non comes comitatus de Zarand memorie commendamus per presentes, quod Ladislaus filius Andree ab una, parte vero ex altera Elexius de Hustellek coram nobis personaliter constituti et confessi sunt, quod inter ipsos litis materia et controversia diutius fuisset ventilata, tamen per ordinationes multorum virorum nobilium in talem pacis devenissent unionem, quod Alexius annotatus literas suas inter ipsos emanatas ac centum florenos nec non medietatem equarum equitialium assignare assumpsisset, vice iterata Ladislaus prefatus res affectuales et alias causas eidem reliquit, et omnes causas usque hunc habitas commisissent banas (*így*) cassas et viribus carituras, tali obligamine, ut sic a partium predictam compositionem infringere niteretur, ex tunc talis pars contra partem tollerantem iudicium maiestatis salva portione iudicis convincantur, ad quod partes spontanea se obligaverunt voluntate. Datum in Zinike, feria secunda proxima post festum exaltationis sancte crucis
1404 szept 15. anno domini quatringentesimo IIII°".

Eredeti, papir, alján viaszba nyomott pecséttel, a gr. Erdődy cs. galgóczi levéltárában, Lad. 98. fasc. 26. No. 6.

XCIX.

Zólyom, 1404 decz. 13.

Zsigmond király Garai Miklós nádornak és testvérének, Jánosnak, tekintettel azokra az érdemekre, melyeket maguknak a mácsói bánság védelmében a Horvátiak támadása alkalmával a ráczokkal szemben szereztek, továbbá tekintettel Garai Miklósnak a magyar korona fennhatóságától elpártolt Lázár rácz fejedelemnek behódoltatása körül, nemkülönben a Murat szultánnak Lázár fejedelem ellen intézett hadjárata alkalmával, melyet Horváti János felhasználva, a mácsói bánságot megtámadta, a Horváti János ellen szerzett érdemeire, valamint tekintettel Garai Jánosnak a törökök és ráczok elleni harczokban tanusitott vitézségére a Vas vármegyében fekvő Rohoncz várát tartozékaival együtt adományozza.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 8991. A Garaiak érdemeiről szóló rész azonos Zsigmond királynak 1406. aug. 1. Zólyomban a Garaiak részére kiadott és Liptó vármegye adományozását tárgyaló oklevelével. H. O. VII. 432. A fenti oklevél át van írva az 1407. jún. 16. kelt királyi oklevélben, mely egyúttal átírja Zsigmond királynak 1405. ápr. 1. Budán kelt és a vasvári káptalanhoz intézett beigtató rendeletét és a káptalannak ugyanaz év ápr. 3. kelt jelentését is, M. O. D. L. 8992. — A Lázár fejedelem elleni hadjárat alatt az 1389-iki értendő. V. ö. Wertner: Magy. hadj. i. h.

C.

Buda, 1405. ápr. 25.

Zsigmond király Keve városnak július 2-ára és az e napot megelőző és utána következő napokra vásártartási jogot adományoz.

Magdics, D. R. 1—2.

CI.

Buda, 1406. ápr. 5.

Zsigmond király meghagyja a kalocsai káptalannak, hogy a Báthmonostori Lászlónak, Pál báthai apát ellen megitélt esküt, mivel Báthmonostori László sürgős követségbe Ráczországba utazott, más határnapon tétesse le.

Zichy O. V. 431.

CII.

Buda, 1406. máj. 13.

Garai Miklós nádor a fejérvári káptalan és Báthmonostori Töttös László közti pörben, mivel utóbbi a király megbízásából fontos ügyekben Ráczországba indul követségbe, halasztást ad.

Zichy O. V. 440.

CIII.

Buda, 1407. jún. 30.

Zsigmond király Wlkasin szerb király fiának, Demeter világosvári várnagynak, a ki néhai Losonczi István bán Zsigmond fiának Pankotha nevű birtokán erőszakot követett el, meghagyja, hogy a további rablással hagyjon föl addig, míg a táborba szállnak, a hol igazságot teend közöttük.

Relatio Symonis filii condam bani magistri janitorum regalium.

Sigismundus dei gratia rex Hungarie Dalmatie Croatie etc. marchioque Brandenburgensis etc. sacri romani imperii vicarius generalis et regni Bohemie gubernator. Fideli suo viro magnifico ac spectabili Demetrio filio Wlkasini regis castellano de Wilaguswar et comiti comitatus de Zarand salutem et gratiam. Refert majestati nostre fidelis noster Sigismundus filius condam Ladislai bani de Lochonch gravi cum querela, quomodo hiis proxime preteritis diebus vos, nescitur quo ducti motu de possessione ipsius Pankatha vocata, ducenta et viginti quatuor pecora, videlicet boves et vaccas ac novem equos depelli faciendo auferri fecissetis potentia mediante. Nichilominus ad requisitionem vestram in exercitu nostro vobis et dicto Sigismundo personaliter apparentibus, inter partes justitiam facere intendimus, eidemque Sigismundo personaliter commisimus, ut ipse in hujusmodi negotio controversionis materiam nullatenus audeat suscitare. Et quia nos id propriam per vos et ad vos pertinentes viceversa memorato Sigismundo tenere volumus sub firma pacis quiete, igitur fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus agnitis presentibus, a modo in antea prefatum Sigismundum et ad ipsum pertinentes, ac jobagiones de prefata Pankata et suarum pertinentiarum nullatenus in personis, possessionibus, rebusque eorundem et bonis quibusvis impedire, aggravare seu dampnificare presumatis, neque vestri harum contrarium attemptare audeat modo aliquali; sed si prefatus Sigismundus sufficientes fidejussores vobis dederit et statuerit, tunc omni cessanti occasione predictos ducentos et viginti quatuor boves et vaccas ac novem equos uti fertur

ablatos, in specie sine diminutione reddere et restitui facere debeatis. Nos enim opitulante altissimo in exercitu nostro dum simul convenerimus, optatum medium inter vos et prefatum Sigismundum disponemus, sicque neutra partium nobis habebit imputare, sed contenti stabitis de nostra dispositione. Secus igitur pro nostra gratia non facturi in premissis, presentesque perlectas reddi jubemus presentanti. Datum Bude feria quinta proxima post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum anno domini millesimo CCCC^{mo} septimo. 1407 jún. 30.

Eredeti, papir, alján rányomott papirfölzetű ép piros kis pecséttel, a gr. Erdődy cs. galgóczi levéltárában, Lad. 49. fasc. 19. No. 7.

CIV.

H. n., 1408. júl. 12.

Zsigmond király Garai Miklós nádornak és testvérének, Jánosnak, tekintettel azokra az érdemekre, melyeket Miklós akkor szerzett, midőn a király hűségétől elpártolt apósát, Lázár rácz királyt, ismét a király hűségére vonta, továbbá a Horváti János által támasztott lázadás alkalmával tanusított vitézsége jutalmául, midőn mint mácsói bán a lázadók által megtámadott Boly és Mácsó területeket megvédte és a Zsigmond által e részekre négy ízben indított hadjáratban részt vett, tekintettel továbbá a végeknek védelmében szerzett érdemeire, összes birtokaira új adományt ad.

Fejér: C. D., X/4. 660. s kk.

CV.

Buda, 1409. ápr. 12.

Zsigmond király a törökök és egyéb szizmatikusok ellen indított háborúban résztvevő Kállay Lökös fia, Miklósnak ügyében halasztást ad.

„Sigismundus dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchioque Brandenburgensis etc. sacri romani imperii vicarius generalis et regni Bohemie gubernator. Fidelibus suis viris magnificis palatino et iudici curie nostre ipsorumque vices in iudicatu gerentibus, aliis etiam cunctis regni nostri iudicibus et iustitiariis ecclesiasticis

videlicet et secularibus quibus presentes ostenduntur salutem et gratiam. Quia Nicolaus filius Lewkews ad presentem nostrum exercitum contra nonnullos nostros et regni nostri emulos videlicet Thurkos et alias scismaticas nationes asserit se fore profecturum, ob hocque ipse prosecutioni causarum suarum coram vobis habitarum vel habendarum comode interesse non potest, fidelitati igitur vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus universas et quaslibet causas annotati Nicolai tam per ipsum contra alios, quam per alios quospiam contra ipsum in quibuslibet terminis coram vobis motas vel movendas statu in eodem absque omni gravamine et variatione aliquali ad octavas festi beati Mychaelis archangeli nunc venturi prorogare debeatis et differre, aliud non facturi. Datum Bude feria sexta proxima post festum
1409 ápr. 12. Pasce Domini, anno Domini M^{mo} CCCC^{mo} nono".

Eredeti, papir, alján rányomott pecséttel, M. N. M., Kállay cs. lt.

CVI

Temesvár, 1409. jún. 13.

Zsigmond király Szirmay Györgyöt királyi kegyelménél fogva az őt ért proskripczio alól feloldja azon föltétellel, hogy nevezett hatodmagával saját költségén négy hónapon keresztül tartozik a királyi seregben Ráczországban szolgálni, miért is elrendeli, hogy őt ez idő alatt javaiban és jogaiban senki háborgatni ne merje.

„Relatio Petri de Peren comitis Siculorum.

. . . . dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchioque Brandenburgensis, etc. sacri Romani imperii vicarius . . . . [Bo]hemie gubernator. Memorie commendamus per presentes quod nos de pietate regia, que magis misereri . . . . Georgium de Zyrma a nota proscriptionis, quam idem in congregatione generali per fidelem nostrum . . . . [Sim]onem de Rozgon iudicem curie nostre pridem de nostro speciali mandato universitati nobilium . . . . atus Borsodiensis et Heveswywariensis celebrata incurrisse dinoscitur duximus

expiandum . . . . possessionariis ac rebus et bonis quibuscunque gratiam et misericordiam facientes specialem, ymmo facimus . . . . Ita videlicet, quod prefatus Georgius infra unius anni revolutionem in regno Rascie cum sex personis nobis . . . . quatuor mensibus ipsemet in suis expensis tenere, fovere et conservare, reliqui vero quatuor in nostris . . . . Expiratis autem dictis quatuor mensibus prefatum Georgium cum dictis sex personis in . . . . in dicto regno Rascie nobis servientes serviunt, servire teneantur. Quocirca vobis cunctis regni . . . . quibus presentes ostenduntur firmissime precipimus et mandamus, quatenus prefatum Georgium . . . . lius instantiam in persona, possessionibus ac rebus et bonis quibuscunque impedire molestare . . . . bare presumpmatis, nec sitis ausi modo aliquali. Vobis denique comiti vel vicecomiti dicti . . . [com-] mittimus et mandamus, quatenus iura possessionaria dicti Georgii eidem libere et absque dampno . . . . debeatis et aliud contra formam premisse nostre gratie facere non ausuri in premissis, presentes quoque per . . . . mus presentanti. Datum in Themeswar feria quinta proxima post festum corporis Christi anno . . . . 1409 jún. 18.
quadringentesimo nono".

Eredeti, papir, eleje hiányzik, alján papirfölzetű, rányomott pecséttel. M. N. M., Szirmay cs. lt.

CVII.

Buda, 1409. aug. 10.

Zsigmond király Báthmonostori Töttös Lászlónak összes pöreiben, mivel a király dolgában Ráczországban el van foglalva, a következő vízkereszti nyolczadokra halasztást rendel. 1410 jan. 13.

Zichy O. V. 604. — Az 1409-i török elleni hadjárat alkalmából Garai Miklós nádor június 5-én Budán kelt oklevelével a Kállai Lőkös fia, Miklós és a Meggyesi István fiai, Zsigmond és László és Pázsi Ferencz neje, Margit és Bathkai János neje, Klára, közti pörben halasztást rendel el, mivel a Meggyesiek a törökök ellen indított hadjáratban résztvesznek. Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel, M. N. M. Kállay cs. lt.

CVIII.

Buda, 1411. júl. 3.

VI. Frigyes, nürnbergi várgróf, Nürnberg városával többek között tudatja, hogy Zsigmond király és Lázárevics István szerb deszpota között tárgyalások folytak, melyeknek czélja, hogy a szerb deszpota összes tartományai és területei a magyar korona birtokába menjenek át, és hogy egy ily értelmű megegyezés a tárgyaló felek között létre is jött.

D. R. A., VII. 78. sz.

CIX.

Buda, 1411. júl. 10.

Coberni Romlián János lovag Frankfurt városát — egyebek között — arról tudósítja, hogy (Lázárevics István) szerb deszpota népével és tartományával Zsigmond király fennhatósága alá helyezkedett, a minek a létrehozása a királynak sok gondjába és fáradságába került. A szerb deszpota és a kiséretében lévő nemesek még Zsigmondnál időznek, de hihetőleg két nap mulva elhagyják Budát, a mikor Zsigmond is továbbvonulni szándékozik.

D. R. A., VII. 80. sz.

CX.

Buda, 1411. júl. 15.

Zsigmond király a leleszi konventnek meghagyja, hogy Lázárevics István rácz deszpotát a neki adományozott Szatmár, Németi, Nagybánya és Felsőbánya városoknak és azok tartozékainak birtokába igtassa be.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie etc. rex fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Cum nos civitates nostras Zathmar et Nempty vocatas, nec non Rivulum dominarum et de Mediomonte cum mineris auri et argenti ac cussione monetarum ibidem habitis in comitatu Zathmariensi habitas cum omnibus eorundem utilitatibus et pertinentiis illustri principi domino despoto Rascie, requirentibus ipsius fidelitatibus per alias literas nostras exinde confectas nove nostre

donationis titulo in perpetuum contulerimus, velimusque ipsum in dominium eorundem legitime facere introducis, fidelitati igitur vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Ladizlaus filius Laurencii de Phÿlpes, vel Johannes aut Nicolaus filius Laurentii de eadem, sin Ladislaus seu Georgius de Domanhÿda, aliis absentibus, homo noster ad facies predictarum civitatum ac minerarum et pertinentiarum eorundem, vicinis et commetaneis ipsarum universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatum dominum despotum in dominium earundem statuatque easdem eidem premisse nove nostre donationis titulo perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatum dominum despotum palatinalem in presentiam ad terminum competentem, rationem contradictionis ipsorum reddituros. Et post hec huiusmodi introductionis et statutionis seriem cum nominibus contradictorum et evocatorum si qui fuerint terminoque assignato eidem palatino more solito rescribatis. Presentes autem sigillo nostro maiori, quo ut rex Hungarie utimur, fecimus consignari. Datum Bude in festo divisionis apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo undecimo. 1411/júl. 15.

A leleszi konventnek 1411. okt. 4. kelt átiratában, Lelesz, Statut. D. No. 231. — V. ö. a CXIII. számot.

CXI.

Visegrád, 1411. aug. 1.

Zsigmond király Perényi Simon fiának, Péternek, a székelyek volt ispánjának, Zemplén és Ung vármegyék főispánjának, a törökök ellen vívott küzdelmekben, főleg pedig a rácz területen fekvő Galambócz várának ostroma és visszafoglalása körül tanusított vitézsége jutalmául, mely ostromban az ellenség nyilától fején súlyosan meg is sebesült, a hűtlenségbe esett Debrőiek abauj-vármegyei birtokait adományozza.

Fejér: C. D. X/5. 162.

CXII.

H. n., 1411. szept. 24.

A váradi káptalan jelenti Zsigmond királynak, hogy 1411. júl. 11-én Budán kelt beigtató parancsa értelmében István rácz deszpotát a neki adományozott Debreczen városa, továbbá Böszörmény, Derecske, Hegyes, Szoboszló, Csalános, Téglás, Tetétlen, Halap, Déda, Szentpéterszege, Keresztur, Hosszumacs, Poroszló, Szentdemeter, Stata, Suma, Hatház, Sámson, Csepán, Czégény, Zucha, Fegyvernek, Mata, Apa, Elep, Balmaz, Nánás, Bogota, Süldő, Szentjános, Fejéregyház, Hetven(-egyház), Simonegyház, Tusnop és Vidmonostora, Bihar és Szabolcs vármegyei birtokokba beigtatta.

Zichy O. VI. 146—148.

CXIII.

H. n., 1411. okt. 4.

A leleszi konvent Zsigmond királynak 1411. júl. 15-én Budán kelt meghagyása értelmében Lázárevics István rácz deszpotát a neki adományozott Szatmár, Németi, Nagybánya és Felsőbánya városok és azok tartozékainak birtokába beigtatta.

A *B* *C*

„Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris, presentium notitiam habituris, conventus ecclesie sancte crucis de Lelez salutem in omnium salvatore. Lapsus primi hominis labilem memoriam posteris dereliquit, ideoque cautele humaneque adinventionis studio stabiliente rerum gestarum series, ne ab humana labili dilabantur reminiscentia, scripture patrocinio consueverunt eternari. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas excellentissimi domini nostri domini Sigismundi dei gratia romanorum regis semper augusti ac Hungarie etc. regis nobis directas, honore quo decuit recepimus in hec verba:

Sigismundus etc. (L. a CXI. számot.)

Nos igitur mandatis dicti domini nostri regis obedire cupientes, ut tenemur, unacum prefato Ladislao filio Laurentii de Phÿlpes homine eiusdem domini nostri regis, unum

ex nobis, videlicet fratrem Paulum custodem ecclesie nostre ad premissa peragenda pro testimonio transmisimus, qui demum exinde ad nos reversi nobis voce consona retulerunt, quod ipsi primo die dominica proxima ante festum exaltationis sancte crucis proxime preteritum ad facies prefate 1411 szept. 13.
civitatis Zathmar, ac tributi ibidem exigi consueti, immo villarum Reztheleke et Sostheleke populosarum ac prediorum Zentheged et Bezermen nuncupatarum ad eandem civitatem Zathmar eodemque die ad facies predicte civitatis Nemptÿ vocatarum ac prediorum Agnemptÿ, Zemerethelke, Perathelke, et Chaholchthelke nominatorum ad eandem civitatem Nemptÿ spectantium et pertinentium, denique in predicto festo exaltationis sancte crucis ad facies predictarum civitatum Rivulumdominarum et de Mediomonte ac minerarum et pertinentiarum ipsarum, necnon diebus subsequentibus ad id congruis et sufficientibus ad facies villarum Hÿdegkwth, Fekethefalw, Kekes, Thwkes, Orezfalwa, Sandorfalwa, Gywrkefalwa, Swrgÿanfalwa et Dobrawÿcha appellatarum populosarum ac predii Halfalwa nominati ad dictam civitatem Rivulumdominarum similiter spectantium et pertinentium, vicinis et commetaneis earum universis inibi legittime convocatis et presentibus accessissent, ubi ac in quarum civitatum tributi, minerarum ac villarum et prediorum faciebus legittimis et consuetis diebus permanendo, prefatumque dominum despotum in dominium earum introducendo, easdem civitates, tributum, mineras ac villas et predÿa cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet eidem domino despoto peremisse nove regie serenitatis donationis titulo statuissent perpetuo possidendas, nullo contradictore inibi apparente. In cuius rei memoriam stabilitatemque perhempnalem, presentes literas nostras privilegiales alphabethoque intercisas, pendentis sigilli nostri appensione communitas et roboratas duximus concedendas. Datum in festo beati Francisci confessoris, anno domini millesimo quadringentesimo undecimo prenotato". 1411 okt. 4.

Eredeti, hártya, pecsét nélkül. Lelesz, Statut. D. No 231. Magyar fordítása Szirmay: Szathmár vármegye, I. 150—152. és ebből Fejér: C. D., X/5. 141—144.

CXIV.

Buda, 1412. aug. 18.

Zsigmond király meghagyja a titeli káptalannak, hogy a kevei polgárokat Bálványos és Skronovetz birtokába vezesse be.

Magdics: i. m. 2—4. — A titeli káptalan 1412. szept. 17-én jelenti, hogy a királyi parancsnak eleget tett. U. o.

CXV.

Buda, 1412 aug. 29.

Zsigmond király a leleszi konventnek meghagyja, hogy Lázárevics István rácz deszpota részére adományozott Szatmár, Németi, Nagybánya és Felsőbánya birtokok és tartozékaikra nézve, miután az első ízben tartott beigtatásról szóló oklevélben a nevezett birtokok tartozékainak neveit mind nem említette meg, új beigtatási eljárást tartson, s erről új oklevelet állítson ki, melyben az összes tartozékokat névleg sorolja fel.

Commissio propria domini regis.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie etc. rex, fidelibus suis conventui ecclesie Lelez salutem et gratiam. Ex continentiis literarum vestrarum relatoriarum super statutione civitatum nostrarum Zathmar, Nemethy, Rywlidominarum et Mediomonte cum mineris auri et argenti ac cusione monete ibidem habitis in comitatu Zathmariensi existentium et pertinentiarum earundem pro illustri domino despoto confectarum perspeximus, quod vos nomina singularum possessionum et villarum ac tributorum et prediorum ad easdem pertinentium in eisdem literis vestris relatoriis non imposuistis, per quod eidem domino despoto temporum in eventu in suis iuribus derogamen posset evenire. Quocirca fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus statim, receptis presentibus, hominem vestrum idoneum, presente Ladislao filio Laurentii de Philpes homine nostro in eisdem literis vestris nominato, rursum ad facies prefatarum civitatum Zathmar, Nemethy Rywlidominarum et Mediomonte ac minerarum auri et argenti

et cusionis monete ibidem habitis ac omnium et singularum possessionum et villarum ad easdem spectantium destinare debeatis, quibus in faciebus earundem legittimis diebus pausantibus et tandem ad vos reversis prescriptas literas vestras relatorias de novo rescribi facientes, nomina prefatarum civitatum ac singularum possessionum, prediorum et tributorum, tam populosarum quam desertarum et villarum ad easdem pertinentium in vestra relatione seriatim inscribi et reponi faciatis, huiusmodique vestras literas statutorias eidem de novo ad eandem priorem datam sub debita forma concedatis, presentes tamen literas preceptoriales eisdem nullatenus insertis, aliud non facturis, quas sigillo nostro maiori, quo ut rex Hungarie utimur fecimus consignari. Datum Bude in festo decollationis beati Johannis Baptiste, anno domini millesimo CCCC^mo duodecimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quinto, Romanorum vero secundo. 1412 aug. 29.

Kívül: Fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez pro illustri principe domino despoto duce Rascie.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. Lelesz, Actorum anni 1412. No. 14.

CXVI.

Buda, 1413. okt. 28.

Zsigmond király tudatja az ország összes bíróságaival, hogy Sóvári Soós Simonnak mindennemű pörös ügyében halasztást rendelt el, miután nevezett a Bács várában Lázárevics István rácz deszpotával tartandó tanácskozásokban részt fog venni.

H. O., VII. 445—446. — V. ö. Thallóczy: i. h. 331.

CXVII.

Visegrád, 1414. febr. 16.

Garai Miklós nádor Báthmonostori Lászlónak Keményfalvi Mihálylyal és Lukácscsal folytatott pörében, minthogy nevezett László a király szolgálatában Lázárevics István rácz deszpota ügyében van elfoglalva, halasztást enged.

Zichy O., VI. 291.

CXVIII.

Aachen, 1414. márcz. 29.

Zsigmond király Lázárevics István rácz deszpotának, valamint Torontál vármegye közönségének meghagyja, hogy Beldrei Csépi Jakab ellen, a Berekszói Hagymás János és fiai: László és Domokos, Galád nevű birtokán elkövetett hatalmaskodás ügyében vizsgálatot tartsanak és az utóbbiaknak — ha a panaszt beigazolva találják — szolgáltassanak igazságot.

Ortvay: i. h. IV. 478—479. — V. ö. a CXXI. számmal, hol Csépi Jakab Bikácsi előnévvel említtetik.

CXIX.

K. n (1414—1423. körül.)

Országgyűlési javaslat tervezetének Magyarország védelmére a havasalföldi részek, Bulgária és Szerbia felé teendő intézkedéseket tárgyazó része.

Nota pro defensione regni Hungarie a parte partium Transalpinarum, Bulgarie, Rascye sunt per regiam maiestatem disposite ut prehabitum est.

— — — — — — — — — — — — —

Nota. Copia constitutionum prelatis et baronibus regni Hungarie destinatarum, pro defensione regni Hungarie sunt dispositi infrascripti per regiam maiestatem. Bene.

Nicolaus Chak waywoda Transsilvanus . ad lan. II^c^XXV.
Michael filius Salamonis. . . . . . . ad lan. CXXV.
Episcopus Transsilvanus . . . . ad lan. CL^ta^
Pipo comes. . . . . ad lan. M^le^II^c^
Nicolaus filius palatini . . . . ad lan. II^c^L^ta^
Sigismundus de Losonch . . . . ad lan. II^c^L^ta^

Nota. Sumpma lancearum duo milia et II^c^ bene.

Nota. In medio autem regni sunt infrascripti pro defensione regni in subsidium prescriptorum dispositi:

Dominus Nicolaus de Gara palatinus . . . ad lan II^c^L^ta^
Comes Petrus de Peren. . . . . ad lan. C.
Johannes de Rozgon. . . . . ad lan. C.

Nota. Sumpma lancearum IIII. et L^ta^. bene.

Insuper wlt et mandat regia maiestas, quod omnes et singuli barones et nobiles regni Hungarie, qui de pecuniis regni habent ad exercituationes secundum decretum alias per ipsummet barones factum et dispositum ad exercituandum moveantur et compellantur.

Papirra írt egykorú másolat, két részre szakadva, M. N. M. Kállay cs. lt. — V. ö. a keltezést illetőleg Hajnik: A magyar birósági szervezet és perjog az Árpád- és a vegyesházi királyok alatt. 1898. 52—53. l.

CXX.

Krusócz, 1417. febr. 18.

Lázárevics István rácz deszpota megkeresi Upor István erdélyi püspököt, hogy szatmári és németi tisztjét, Remetei Istvánt, a kit a püspök pörbe idézett s el is marasztaltatott, a jövőben ne bántsa, mert a törvénybe idézésre okot adó szatmári tributum tizede királyi adomány folytán a deszpotát illeti meg, a ki különben a püspököt, ha vele találkozand, ki fogja elégíteni.

Reverendissime in Christo pater domine et frater noster carissime. Pervenit ad aures nostras quod vestra dominatio egregium virum magistrum Stephanum de Remete officialem nostrum de Zathmar et de Nemethy in causam atraxisset et in aliquibus birsagiis iam agravari fecissetis ratione decime partis tributi nostri in dicta Zathmar habiti quod nunquam audivimus ut vestre dominationi pertineret. Tamen bene scit vestra fraternitas quomodo ipsa civitas Zathmariensis cum tributo et aliis proventibus collata nobis est per regiam majestatem et nichil pertinet ad praefatum magistrum Stephanum. Igitur vestram fraternitatem rogamus diligenter per presentes, quatenus ratione previa annotatum magistrum Stephanum agravare non velitis nostre fraternitatis . . . . . . Nos autem deo concedente in adventu domini nostri regis unacum dominatione vestra insimul constituemus ubi de premissis vestre dominationi iustitie et satisfactionis faciemus complementum coram regia majestate, quod si feceritis nobis fraternalem complacentiam ostendetis in hac parte. Scriptum in Crusowch feria quinta proxima ante festum cathedre sancti Petri anno domini etc. XVII°. 1417 febr. 18.

Stephanus dei gratia despotus Rascie etc. frater vester. *Kívül:* Reverendissimo in Christo patri domino episcopo Transilvaniensi fratri nostro carissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival, M. N. M., Kállay cs. lt.

CXXI.

Arács, 1417. márcz. 3.

Brayán, Lázárevics István rácz deszpota tiszttartója és a torontáli szolgabirák bizonyságot tesznek a felől, hogy Bikácsi Csépi Jakab özvegye előttük összes ügyeire ügyvédet vallott.

Ortvay: i. m., IV. 531—532.

CXXII.

Konstanz, 1417. jún. 6.

Zsigmond király meghagyja Bodrog vármegye közönségének, hogy a hatalmaskodásért, melyet Lázárevics István rácz deszpota arnóthi tisztje a Báthmonostoriak asszonyfalvi birtokán elkövetett, az utóbbiaknak elégtételt szerezzenek.

Zichy O., VI. 451.

CXXIII.

Buda, 1417. aug. 31.

Zsigmond király meghagyja a kalocsai káptalannak, hogy a hatalmaskodásban, melyet Lázárevics István rácz deszpota apáti tisztje Báthmonostori Töttös László özvegyének és fiainak Valfer nevű birtokán elkövetett, elfoglalva tőlük Halásztelek földét és Verestér nevű erdőt, vizsgálatot tartson.

Zichy O., VI. 463.

CXXIV.

Buda, 1417. szept. 1.

Zsigmond király meghagyja a kalocsai káptalannak, hogy a hatalmaskodást, melyet Peretnich Miklós, Lázárevics István rácz deszpota apáti tisztje, a Báthmonostoriak Bahiszer nevű birtokán két halastó elpusztításával elkövetett, vizsgáltassa meg.

Zichy O., VI. 464.

CXXV.

Bodrog, 1417. szept. 13.

Bodrog vármegye közönsége jelentést tesz Zsigmond királynak, hogy 1417. aug. 31-én Budán kelt rendelete értelmében azon hatalmaskodás ügyében, melyet Lázárevics István rácz deszpota apáti tisztje, Peretnich Miklós, a Báthmonostoriak Valfer nevű birtokán két halastó elfoglalásával elkövetett, a vizsgálatot megtartotta és a panaszt beigazoltnak találta.

Zichy O., VI. 466.

CXXVI.

Nándorfejérvár, 1417. okt. 28.

Lázárevics István rácz deszpota meghagyja Szathmár és Németi városoknak, hogy azt a 150 arany forintot, melyet a királyi kollektából néhány polgártársuk magának megtartott, hajtsák be és adják át (Remethei) Péter fiának, Istvánnak.

Stephanus dei gratia dezpotus Rasscie etc. dilectis nobis universis et singulis civibus et populis ac hospitibus nostris de Zathmar et de Nemethy salutem cum dilectione. Noveritis nos percepisse, quomodo quidem ex sociis et concivibus vestris nonnullas quantitates pecuniarum, scilicet centum et quinquaginta florenos auri vel citra, prius et antea de collecta regali pro se ipsis usurpando recepissent et nunc apud se ipsos ipsam pecuniam conservarent. Super quo fidelitatibus vestris firmiter precipiendo mandamus, quatenus mox visis presentibus absque omni mora predictas centum et quinquaginta florenos aureos de medio vestri apud quos existant requirere et reinvenire debeatis et eandem pecuniam predicto magistro Stephano filio Petri dare et assignare ac annuifacere debeatis et aliud facere non ausuri in premissis, qui si feceritis bene quidem, alioquin indignationem nostram incurretis eo facto. Datum in Albanandor in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum anno domini millesimo quadringentisimo decimoseptimo. 1417 okt. 28.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. N. M., Kállay cs. lt.

CXXVII.

Nándorfejérvár, 1417. okt. 28.

Lázárevics István rácz deszpota meghagyja a maga városai, Szathmár és Németi lakosainak, hogy bizonyos ügyekben hozzájuk küldött tárnokmesterének, Remethei Péter fia, Istvánnak, mindenben hitelt adjanak.

Stephanus dei gratia dezpotus Rasscie etc. dilectis nobis universis et singulis civibus ac populis et hospitibus nostris de Zathmar et de Nemethy salutem cum dilectione. Noveritis egregium militem magistrum Stephanum filium Petri de Remethe magistrum tavernicorum nostrorum pro quibusdam factis nostris in medium vestri destinasse et cum plena cordis nostri intentione informatis ad vos transmisisse, cuius verbis et factis fidem credere et adhibere debeatis. Qui si ex vobis in premissis secus fecerit, ex tunc idem talis contra nos in infidelitatis nota obfuscabitur eo facto, et aliud in premissis facere non ausuri. Datum in Albanandor
1417 okt. 28. in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum, anno domini millesimo quadringentesimo decimo septimo.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. N. M. Kállay cs. lt.

CXXVIII.

Nándorfejérvár, 1417. okt. 28.

Lázárevics István rácz deszpota meghagyja Nagybányának, az ő városának, hogy tárnokmesterét, Remethei Péter fiát, Istvánt, vagy embereit Ábrahám fia, Miklós, szatmári polgár javainak a lefoglalásában ne akadályozzák.

Stephanus dei gratia dezpotus Rasscie etc. Dilectis nobis iudici et iuratis civibus ac universis hospitibus nostris de Rywlodominarum salutem cum dilectione. Vestris dilectionibus firmiter precipiendo mandamus, quatenus habita presentium notitia, dum et quandocunque strennuus miles magister Stephanus filius Petri magister tavernicorum nostrorum vel homines eiusdem harum scilicet exhibituri in medium vestre pro arestandis et prohibendis rebus et banis Nicolai filii Abrache civis nostri de Zathmar

ubi reperire poterint, easdem res et bona predicti Nicolai filii Abrache nobis conservare et extradare debeant et debeatis, qui si feceritis bene quidem, alioquin idem non reservans in infidelitatis nota contra nos obfuscabitur ipsam prohibitionem non observando, ipsas res nullomodo apud se conservare debeant, et aliud facere non ausuri in premissis. Datum in Albanandor in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo. 1417 okt. 28.

Eredeti, papir, alján vörös viaszba nyomott pecséttel. M. N. M., Kállay cs. lt.

CXXIX.

Nándorfejérvár, 1417. okt. 28.

Lázárevics István rácz deszpota meghagyja az ő városainak, Szatmárnak és Németinek, hogy tárnokmesterének, Remethe Péter fia, Istvánnak, a kit törvényt ülni küld hozzájuk, segélyére legyenek.

Stephanus dei gratia dezpotus Rasscie etc. Dilectis nobis universis et singulis civibus et hospitibus nostris de Zathmar et de Nemethÿ vocatis residentibus et commorantibus dilectionem cum salute. Noveritis nos egregium militem magistrum Stephanum filium Petri de Remethe comitem et familiarem nostrum in persona nostra, tanquam magistrum tavernicorum nostrorum ad vos et in medium vestri pro nonnullis causis et factis iudicandis et dissecandis inter vos per modum tavernicorum requirendum destinasse et transmisisse. Ideo dilectionibus vestris firmiter precipiendo mandamus, quatenus habita presentium notitia, iuxta consuetudinem et modum tavernicorum inter vos iuratos probos viros eligendo, simulcum predicto magistro Stephano magistro tavernicorum nostrorum cuilibet querulanti, signanter in medio vestri non modica nota et labe existentis, ac in infidelitate contra nos et universitatem vestram reperientis, prout moris est, et consuetudo regni Hungarie requirit, iudicare et extradare et de medio vestro tales notorios homines, qui contra nos et universitatem vestram

procedunt, eicere et excludere debeatis iustitia requirente, qui si feceritis bene quidem, alioquin commisimus prefato magistro Stephano, et presentium serie committimus, ut vos ad premissa facienda acrius compellant et astringant cum vestris gravaminibus. Quicumque vero in hac parte contra nos ac universitatem vestram obviare voluerit, talis in infidelitate reperietur, et aliud in premissis facere non ausuri. Datum in Albanandor in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo decimo-
1417 okt. 28. septimo.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű vörös viaszba nyomott gyűrűs pecséttel. M. N. M., Kállay cs. lt.

CXXX.

Tiszavarsány, 1417. nov. 22.

Ozorai Pipo temesvármegyei főispán meghagyja Temes és Krassó vármegyék közönségének, halaszszák el Remethei Péter fia, Istvánnak a Lázárevics István rácz deszpota bejárójának ügyeit, mert a despota szolgálatában állandóan el van foglalva.

Ortvay: i. m., IV. 338. sz.

CXXXI.

Esztergom, é. n. (1418.) márcz 6.

Kanizsai János esztergomi érsek Zsigmond királynak magánügyekben írt levelében jelenti, hogy Lázárevics István rácz deszpotától leveleket kapott, melyekben az hírt ad a törökökről, egyúttal bizonyos Lemellinus által megküldi neki az illető leveleket.

Serenissime princeps et domine domine noster gratiosissime. De novitatibus his im partibus apud nos vigentibus vestre serenitati aliud scribere non scimus, nisi quod istud regnum serenitatis vestre Hungaria undique existit in magna pacis tranquillitate, et literas, quas hincinde de novitatibus habuimus per Lemellinum direximus vestre serenitatis et etiam illa que de Turcis ex insinuatione illustris domini despoti audire potuimus, per eundem Lemellinum vestre serenitati rescripsimus. Eidem tamen

vestre serenitati cogimur scribere, quod vestra serenitas a pluribus iam retrolapsis diebus de felici statu et prosperis successibus suis quidquam nobis minime intimare curavit. Supplicamus igitur eidem vestre serenitati presentibus obnixe, quatenus de bono statu et felicibus successibus vestris dignemini nos informare, nam recreationem et consolationem recipimus semper specialem, et solum pro tunc leti esse possumus, quum de vestra serenitate prospera audiemus. Preterea quemadmodum alias vestre serenitati dixeramus quod Nicolaus de Haholth domum nostram subtraxerat nobis plurima dampna inferendo Nuper Ladislaus de dicta Haholth ad nos veniens aliter nos defraudavit, quod ad nos veniendo rogabat ut ipsum Nicolaum fratrem suum audiremus, sui respondimus, quod ipsum audire et ab eo causam, cur domum nostram subtraxit libenter scire vellemus. Qui postquam vidit, quod ista sibi annuimus, rogabat nos ulterius, ut ipsum Nicolaum item ad nos recipere et huiusmodi nefas et dampna per eundem commissum et perpetrata eidem indulgere dignaremur. Et quia id facere noluimus, ipse ex adverso sorrexit et recessit et ipsum Nicolaum nobis non presentavit. Vestra autem serenitas potest considerare, si illum qui domum nostram subtraxit et tantum nephas commisit, iterum ad nos recipere possimus an ne. Supplicamus igitur vestre serenitati ut possessiones et iura possessionaria dicti Nicolai aut fideiussorum suorum donec de dampnis per ipsum ut feritur illatis nobis satisfactum fuerit, nobis satisfacere dignemini. Pro cetero enim non tantum dolemus de dampno, sicut de scandalo in hac parte commisso, nam si iste de tanto scelere impunitus evaderet, alii ad committenda similia citius inclinarentur.

Datum Strigonii sabbato proximo ante dominicam Letare. (1418) márcz. 6.

eiusdem vestre serenitatis devotus
Johannes archiepiscopus Strigoniensis etc.

Kívül: Serenissimo principi et domino domino Sigismundo dei gratia Romanorum regi semper augusto ac Hungarie etc. regi domino nostro gratiosissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival, M. O. D. L. 10672.

CXXXII.

Buda, 1419. aug. 4.

Garai László mácsói bán tudatja Tamasolczi Szász Jánossal, hogy Zsigmond király őt (Lászlót) Garai Dezső bánnal együtt mácsói bánokká nevezte ki, s kéri, hogy Dezső bánt Valkó vármegyében, illetve más helyeken kerestesse fel, a végeken tartózkodó testvéréről, Garai Miklósról pedig tudósítsa őt.

Ladislaus de Gara
Banus Machowiensis.

Nobilis vir nobis sincere dilecte. Notificamus eidem vestre dilectioni, quod Michael dictus Baroch de Jaar a magnifico domino Nicolao de Gara regni Hungarie palatino, domino et patri nostro honorando reperateravit *(így)* novitates nobis retulit, quod serenissimus dominus noster rex banatum Machowiensem nobis unacum magnifico Desew bano Machowiensi contulit pro honore. Quapropter eidem vestre dilectioni de commissione dicti domini et patris nostri et etiam nostre vobis seriose et attente committimus, quatenus statim visis presentibus omni dilatione posttergata, ubicunque locorum in Walko aut aliis comitatibus vel suis possessionibus, ubique perlustrando indagare debeatis ipsum Desew banum prenotatum, ibique prefatum Michaelem de Baroch reperiretis. In casu, quo vestra dilectio prius ad eundem Desew banum perveniretis, et ipsum Michaelem ibi non reperiretis quod absit, tunc aliquam moram apud eundem Desew banum facientes ut idem Michael ad vos attingere valeat. Ipse vero Michael de factibus nostris vos informabit, in quo quidem facto modo sitis solicitus et vigil, quod vestra dilectione habere idem dominus et pater noster et nos habere speramus. De hiis autem etiam vestram flagitamus dilectionem, quatenus qualescunque novitates sciretis vel siscitare poteritis a domino Nicolao fratri nostro carissimo aut etiam ab aliis hominibus in illis partibus inferioribus existentium siscitare poteritis nobis vestris in literis commodetis. Datum
1419 aug. 4. Bude feria sexta proxima post festum beati Petri ad vincula.

Kívül: Nobili viro Johanni dicto Zaar de Thamasolch nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel. M. N. M. lt.

CXXXIII.

Buda, 1421. máj. 2.

Zsigmond király meghagyja a leleszi konventnek, tartson vizsgálatot a Medgyesi János bán fia, Simon és a nagybányaiak között fenforgó hatalmaskodási ügyben, melyet a felek közmegegyezéssel Péter fiának, Istvánnak, Lázárevics István rácz deszpota Szatmárban tartózkodó tárnokmesterének és Vetési László fiának, Jakabnak döntése alá bocsátottak.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. Fidelibus suis conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis in persona Symonis filii Johannis filii bani de Megges quod in anno iam proxime preterito Nicolaus dictus Pesce ac nonnulli monetarii nostri de Rivulo Dominarum ad prefatum Nicolaum venientes taliterque sibi conquesti fuissent, quod quidem iobagio ipsius ipsos tribus equis ac novem homines ad ipsos pertinentes similiter eorum bonis erga eos habitis spoliassent, ipseque videlicet Symon hec percipiendo dictis monetariis certum terminum prefixisset, in quo eisdem monetariis ex parte dicti sui iobagionis iustitiam debitam exhibere debuisset. Que quidem termino occurrente iam dictis monetariis adherentibus super premissis prenotato iobagioni pro sua expurgatione vigesimo quinto se hominibus iuramentum prestandi iudicasset, predictique monetarii huiusmodi iudicium per ipsum Nicolaum exparte prescripti sui iobagionis exibitum minime acceptare voluissent, hosque sic se habito in concordiam ibidem interscriptus mutuo celebrata causam predictam tam dictus Symon, quam prenotati monetarii arbitrio et dispositione Stephani filii Petri magistri scilicet tavernicorum in persona despoti ducis Rascie in civitate nostra Sathmariensi deputati et Jacobi filii Ladislai de Vethes submisissent eomodo, ut quidquam iidem duo nobiles inter ipsos in huiusmodi facto disponent idem tam prefatus Symon, quam antelati prefati monetarii pro rato et quieto acceptare tenerent, qui quidem arbitri habita inter se deliberationem maturam talem diffinitionem causa in premissa fecissent, ut ipsi monetarii mediantibus eorum iuramento et conscientia omnia premissa eorum dampna tollere et recipere deberent de quo iudicum in diffi-

nitionem prescripti monetarii nunc etiam contenti extitissent. Sed tam ipse Symon, quam prescripti monetarii per ordinativam compositionem dictorum arbitrorum taliter interse concordassent, ut preallegatus Symon ipsis monetariis ratione pecunie trecentos florenos solvere deberet tali scilicet conditione adiecta, ut si dicti equi alicubi ante tempus solutionis dictarum pecuniarum reperiri possent, extunc ipsi monetarii unacum eodem Symone ad iustitiam prosequendam de dictis equis procedere tenerentur. Post factoque cum iam fatus Symon premissos equos ubi fuissent reperivisset et hoc per certos nobiles ipsis monetariis renuntiare curasset, tunc ipsi monetarii prout debuissent ad prosecutionem dicte cause eorum venire noluissent, prout hec pluribus nobilibus comitatus Sathmariensis constarent evidenter. Super quo fidelitati vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus vestrum mitatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Clemens Patho de Magasmarty, vel Ladislaus de Wylak, sin Nicolaus de Remete, neve Ladislaus de Darathi, aut Johannes filius Jacobi de eadem, vel Georgius de Vna aliis absentibus homo noster ab omnibus quibus decet et licet, meram de premissis experiatur veritatem, quam tandem nostre fideliter rescribatis maiestati. Datum Bude secundo die festi ascensionis domini anno eiusdem millesimo
1421 máj. 2. quadringentesimo vigesimo primo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, Actorum anni 1421. 12. sz.

CXXXIV.

H. n., 1422—1426 körül.

Lázárevics István rácz deszpotának (Zsigmond király?) a Buchniafalvi Tamás kanczellárja útján hozzáküldött ajándékokat megköszöni, a maga részéről viszonozza s felkéri, hogy jelölje meg, mivel kedveskedhetnék neki Németországból.

Domino Stephano regni Rascie despoto.

Illustris princeps et domine. Singularis vestre magnificentie nobilem magistrum Thomam de Buchniafalva cancelarium et honoris vestri eximium zelatorem audivimuset

jocalia nobis utique grata, que nobis magnificentia vestra secum transmittere curavit hilari fronte et cum magna affectione nos noveritis recepisse. Et utinam ad tante magnificentie assurgere valeremus munera gratiarum ubi tam magnifici principis respectum larga manus declinasse conspicimus ad nostram personam oculo fraternali, ad vestre siquidem magnificentie personam quam sinceros pro hiis et aliis benevolentiis nobis impensis continue videamur portare affectus, vix certe stilus capere posset. Interior quidem animus noster ad queque vestre magnificentie commoda et singula beneplacita fideli quodam estuans ardore id semper prestolatur, ut desiderata aptitudine honori vestro ad tanta vota que intus fervide gestat etiam omni benivolentia placere posset. Verum ut huiusmodi desiderata affectio in lucem deducatur, munusculum quamquam tanto principi exiguum vestre fraternitati per fidelem nostrum dilectum Casparem datorem presentium destinavimus rogantes, ut illud per vos non spernere quin pocius in magnificentie vestre aspectu non iudicetur donum sed affectus donantis. Nam nichil carius optaremus, quam ut aliqua vestre fraternitati grata perficere et operari valeremus. Precamur denique magnificentiam vestram, ut si inter huiusmodi munuscula, que fraternitati vestre solum pro proba transmisimus aut alias in Alamanie climatibus vobis grata inveniantur, nobis fiducialiter intimare velitis et requirere confidenter, nam vestre voluntatis executio est nobis gaudium et recreatio specialis. Et si pro huiusmodi vobis gratis sepius nuntios vestros transmitteretis, in eo sentiemus vinculum fraterne dilectionis in nobis esse roboratum. Sit igitur vobis persona et velle nostrum recomissa in sinceritate plena et singulari. Datum etc.

Bécsi állami levéltár. Reichsregistratursbücher. D. kötet. fol. 134v.

Kelet nélkül, a többi oklevél is, a melyek között foglaltatik, ugyancsak keltezetlen. Az első keltezett oklevél *előtte* 1432-ből, a legelső keltezett oklevél *utána* 1425(!)-ből való. Az évszám meghatározásánál abból indultunk ki, hogy István deszpota (Stefanus Lazarević) 1427 jún. 19-én halt meg. A deszpota és Zsigmond király között 1426-ban jött létre az a benső viszony, mely a tatai megállapodásokra vezetett, s így ez oklevél — feltéve, hogy Zsigmond királytól ered ez a válasz — aligha kelt 1426 előtt.

Meglehet azonban, hogy ez oklevelet nem a király állíttatá ki, hanem valamely bizalmas emberének szólnak a válaszban említett ajándékok. Ebbeli sejtésünkben megerősít a levélnek az a pontja, hogy a válasz írója oly ajándékokra hívja fel István deszpota figyelmét: „que . . . in Alamanie climatibus vobis grata inveniantur". Zsigmond király 1425-ben hazánkban, Ausztriában s Csehországban tartózkodott, 1426-ban jobbára nálunk, 1427-ben a délvidéken. Talán 1422-ben, mikor a német rendek Nürnbergben birodalmi gyűlést tartottak, akkor történhetett meg a levélváltás, illetőleg ajándékküldés.

CXXXV.

Tata, 1426 máj. 8. — jún. 6.

Zsigmond király szerződése Lázárevics István rácz deszpotával, melynek értelmében a deszpotának örökösök nélkül történt halála esetére a rácz deszpota méltóságát Brankovics Györgyre ruházza, kit Magyarország országnagyjainak sorába is fölvesz, egyszersmind az István deszpota által a magyar király fenhatósága alá bocsátott tartományt az oklevélben részletesen körülírt területeknek kivételével nevezett Györgynek birtokába bocsátja oly feltétellel, hogy annak esetleg örökösök nélküli halála után azok a király kezére visszaszálljanak.

Ezen, Magyarország és Szerbia egymásközti viszonyaira oly fontos államjogi okmány eredetiben nem, csak másolatban maradt reánk. Kiadták Engel: Geschichte Serviens und Bosniens 170—172. *Fejér: C. D. X. 6. 89. skk. és ugyanaz Commentarii etc. 76—80. Szalay László: A magyarországi szerb telepek jogviszonya az államhoz. Pest, 1867. 119—122. Német fordításban közölte Thallóczy i. m. 327—328. Pesty Frigyes: Brankovics György rácz deszpota birtokviszonyai Magyarországon és a rácz deszpota czím. Budapest, 1877. értekezésében ez okmányt is taglalás alá vette. Brankovics fölvétele a magyar országnagyok sorába eredményezte azt, hogy az 1433-iki véderőtörvény ő róla is intézkedik és pedig a 30. szakasz: „Despotus . . . cum quantis potest." (A mácsói bán 400 lovast állított síkra: „Banus Machovien. equis CCCC.") Kovachich: Sylloge decretorum I. 434. és Supplementum I. 425. utóbbi helyen kivonatosan. Lázárevics István még az 1427. év jún. 19-én Szrebernikben meghalt és a tatai szerződés értelmében a deszpotatusban unokaöcscse, Brankovics György követte őt. V. ö. Pesty és Thallóczy idézett értekezéseit.

CXXXVI.

Buda, 1426. jún. 15.

Lázárevics István, rácz deszpota, meghagyja az alájarendelt hatóságoknak, hogy a Buda melletti szt. Lőrinczről czímzett pálos-kolostor szerzeteseitől, kik a Zsigmond kiralytól nyert kiváltság alapján sót árúsítanak, semminemű vámot vagy adót ne szedjenek.

Stephanus dei gratia
Rascie despotus.

Universis et singulis nostris vicecomitibus, castellanis, tributariis et quibusvis officialibus et familiaribus, necnon vices vestras gerentibus ampliorem dilectionem cum favore. Cum religiosi deoque devoti viri fratres heremite ordinis sancti Pauli primi heremite in claustro beati Laurentii martiris supra Budam fundato degentes, sales per elemonariam largitionem serenissimi principis et domini domini Sigismundi regis Hungarie et cetera assignatos vel assignandos pro usi et victu ipsorum fratrum ad generale capitulum ipsorum apud sanctum Laurentium supra Budam singulis annis congregandorum necesse habent, singulis annis deduci facere versus Budam aut alias ubi ipsos sales vendere possint et valeant, igitur vestris fidelitatibus firmiter precipiendo mandamus, aliud nichilominus facere nolentes, quatenus habita presentium notitia a modo in antea quocienscunque vel quantumcunque prefati fratres per se, vel per suos homines aut alios quovis ipsos sales portando vel conducendo ad vestra tenuta, tributa, domicilia vel officia pervenerint, extunc cupite pacis presidio eisdem et ipsos unacum personis et bonis eorum pacifice et sine omni exactione tributi aut alicuius muneris vel doni abire permittatis, ymo si necesse fuerit conducere, protegere et defendere debeatis, presentes autem post lecturam semper restituatis, aliud in premissis non facturi. Datum Bude in festo beatorum Viti et Modesti martirum, anno domini M^{mo} CCCC^{mo} XXIIII°. 1423 jún. 15.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű, rányomott pecséttel. M. O. D. L. 11375.

CXXXVII.

Pozsony, (1426 után).

Zsigmond király tudatja Báthmonostori Töttös László özvegyével, hogy Szentgyörgyi Vincze Bálintot és Lászlót utasította, hogy a Nándorfejérvár fentartására rendelt 12,400 forintot adják át neki, ő pedig ez összeget vegye át nevezettektől és haladék nélkül szolgáltassa át fiának, László, nándorfejérvári várnagynak.

Zichy O. VI. 547. Az oklevél utolsó sora le van szakadva, a dátumból csak Millesimo quadringentesimo X. szavak vannak meg; kiadója Kovács N. 1419-re teszi, azonban tekintettel arra, hogy Nándorfejérvár csak az 1426-iki tatai egyesség után került magyar kézre, ez az oklevél is 1426 utánról keltezendő.

CXXXVIII.

Nándorfejérvár melletti tábor, 1427. szept. 17.

Zsigmond király Kolozsi Jeromosnak, néhai Losonczi bán fia László fia, István ellen indított pörében, Kolozsi Jeromosnak a most folyó hadjáratban való részvétele miatt halasztást rendel el.

H. O I. 321. — Az oklevél kiadója, Véghely Dezső szerint ez a hadjárat a Radul vajda elleni hadjárat volt. E hadjárat miatt rendel halasztást 1427. szept. 1. Budán kelt oklevelében Pálóczy Mátyás országbiró a Kállai Lőkös fia, Miklós és Albert várnai perjel közt folyó pörben; ugyanez ok miatt történik halasztás szept. 2-án Kállay Zsigmond és a Kállay családbeli tagok közti pörben; a Császlóczi Péter fia, Mihály és a Rosáli Kun Jakab közti pörben, ugyanezek közti pörben november 6-án is, valamennyi a Kállay-család ltárában, M. N. M.; november 8. a Zsadányi Mihály fia, Tamás deák és a Kapy András deák fia, János közti pörben, Kapy cs. ltára u. o. — Nov. 26-án Rozgonyi István, temesi főispán, Dobozi Dán fiát Lukácsot, e hadjáratban való részvételtől fölmenti; ez oklevélből megtudjuk, hogy az ez időben indított hadjárat Galambócz vára és a török ellen irányult, l. Ortvay: i. m IV. 400.

CXXXIX.

1427. szept. 26.

Ragusa városa Zsigmond királyt és Rozgonyi István temesi főispánt arra kéri, hogy a ráczországi erőditményekben kereskedést folytató polgártársait vegyék oltalmukba.

D. R. 207. sz.

CXL.

Nándorfejérvár, 1427. szept 27.

Zsigmond király Beauforti Henrik bibornokkal, a pápa legátusával közli, hogy az elmult nyár folyamán a tatárok elleni küzdelemmel volt elfoglalva, a kik Zimony várát ostrom alá fogták, melynek ő felszabadítására sietett, azonban a várat ostromló tatárok hírül vevén Lázárevics István deszpotának szerb halálát, egész seregükkel Szerbiára vetették magukat. Vuk György, kit ő (a király) Szerbia deszpotájává tett, hozzá fordult segélyért, mire azonnal tetemesebb számú sereget küldött a deszpota segélyére, Nándorfejérvár várát, Magyarországnak kulcsát és zálogát visszafoglalta, a többi várakat magyar csapatokkal megrakta, majd személyesen arra a vidékre menvén, Szerbiát és a szerb deszpotát hűségére eskette. Reméli, hogy napról-napra jobb eredményt tud majd felmutatni.

D. R. A. IX. 61. sz.

CXLI.

Nándorfejérvár, 1427. nov. 7.

Zsigmond király Sopron városának meghagyja, hogy Nándorfejérvár városába, — mely a mácsói bánság joghatósága alá tartozik, s előbb nagy katholikus lakossággal jeleskedett, de a török betörések következtében a keresztény nép fölötte megfogyott, minek következtében az újra benépesítés céljából e városnak számos, külön szabadalomlevélbe foglalt kiváltságot adott — küldjön két, városukbéli kézműves családos mestert, a ki ott megtelepedjék.

Eredeti, papir, rányomott királyi pecséttel. Sopron városi lt. L. 161. — Zsigmond király 1427. szept. 18. „In descensu nostro campestri prope castrum Albanandor regni nostri Rascie". H. O. I. 320., nov. 11. „In castro nostro Nandoralbensi". Fejér CD. X/6. 860—7. keltez.

CXLII.

Nándorfejérvár, 1427. nov. 19.

Zsigmond király Keresztúri Bochkai Miklósnak, ki a Ravenicza vára alól elűzte az ostromló törököket, a Syketh Mihály magvaszakadásával a királyra visszaszállott Alsó-Székely birtokot Tolna vármegyében adományozza.

Bochkai Miklós érdemeiről az oklevél következőkép emlékezik meg: „. . . Dum seva gens Turcorum crucis Christi persecutorum castrum nostrum Rawenicza vocatum, in regno nostro Rascie habitum, hostiliter invadendo in

despectum nostre maiestatis expugnare et eorum nephando dominio subiugare satagebat, non modicas etiam depredationes et devastationes ac incendia in dicto regno nostro Rascie perpetrando, magnam partem hominum utriusque sexus, incolarum scilicet dicti regni nostri Rascie, captam in perpetuam servitutem abducere conabatur, tunc prefatus Nicolaus Bochka, quem eotunc nonnullarum gentium nostrarum exercitualium constitueramus in capitaneum, audacia militari ac fidelitatis fervore suffultus pro nostri honoris exaltatione defensioneque ipsius castri nostri ac dicti regni nostri Rascie et incolarum eiusdem propria sua in persona unacum quibusdam aliis fidelibus Turcos debellavit, plures interemit, ex Rascia abegit, fideles etiam regnicolas captos liberavit . . .“

Eredeti, hártya, függő pecséttel, a gr. Erdődy cs. monyorókeréki levéltárában, 73. cs. 3381. sz.

CXLIII.

1427. decz. 9.

Ragusa város tanácsa Zsigmond magyar királyt Nándorfejérvár elfoglalása alkalmából üdvözli. Sajnálja, hogy abbeli kivánságának, hogy kereskedőiket és iparosaikat Nándorfejérvárra küldjék, a miatt nem tehet eleget, miután ezek nagy része Szerbiába szorult. Ismételve a király segítségét kéri számukra.

D. R. 209. sz.

CXLIV.

(1427. szept — 1428. febr.)

Zsigmond király magyar királyi teljhatalmából György szerb és albán deszpotát ünnepélyes szertartással kinevezi egész Szerbia és Albánia deszpotájának, miután mint „subditus vasallus regni nostri Hungarie“ a hűségesküt letette s e méltóság örököseire is kiterjedvén, ez eskü letételét azokra nézve is kötelezőnek ismeri.

In nomine sancte et individue trinitatis feliciter amen. Sigismundus etc., illustri principi Georgio Rascie totius regni et Albanie duci et despoto fideli, grate et sincere nobis dilecto salutem et gratiam. Sceptrigera regie dignitatis subli-

mitas, sicut inferioribus potestatibus officii et auctoritatis elatione prefertur, ut commissos sibi fideles optate gubernet consolationis presidio, quod thronus regius tanto solidetur fortius et uberiori prosperitate proficiat, quanto indeficientis sue virtutis donatio largiori benignitatis munere fuderit in subiectos. Sic a choruscante splendore regalis solii nobilitates alte velud e sole radii prodeuntes fidelium status et conditiones illustrant, quod primeve lucis integritas memorati luminis detrimenta non sentiat, ymmo amplioris et scintillati iubaris expectato decore profunditur, dum in circuitu sedis regalis illustrium principum numerus ad diadematis sacri decorem feliciter adaugetur. Sane dum levantes intelligentie nostre claros oculos in nostre ditionis circuitu longe lateque conspicimus, inter cetera quibus animus noster ad dilectionem boni communis imbuitur, persona tua princeps carissime, gratissimis inditiis se nostris offert obtutibus, ut considerata claritate virtutum et constantie meritis quibus predecessores tui multis laboribus et studiis exquisitis nobis et regno et corone Hungarie placuerunt, tu cottidie places et in antea quidem ferventius placere poteris et debebis, quanto te a regia celsitudine senseris uberius honoratum ad sublimia elevemus. Considerantes etiam fervidum tue mentis morem quo ad nostrum et regni prefati honorem afficeris, animo deliberato sano etiam principum ecclesiasticorum et secularium, comitum et baronum et fidelium nostrorum accedente consilio et de certa nostra scientia, presertim cum hoc latitudo tui dominii ad ampla subiecte tibi ditionis spatia et intemerata fides tua non indigne requirant, te *Georgium prefatum hodie sedentes in kathedra et soleo, corona et aliis regalibus ceremoniis insigniti circumseptique pomo, sceptro et gladio prout solempnitas huiusmodi actus exposcit, venientem cum banderiis et vexillis ac genuflectentem juramentumque fidelitatis et subiectionis debite facientem, prout moris est,* in nomine domini salvatoris nostri a quo omnis honor et principatus provenire dinoscitur per *palium, mitram et gladium et alia ad hec pertinentia illustravimus et illustramus et in eorum principem, ducem et despotum totius regni Rascie et Alba-*

nie ereximus et creavimus, erigimus, creamus et de regie potestatis plenitudine gratiosius sublimamus. Decernentes et hoc regali statuentes edicto, quod tu et heredes tui perpetuo duces et despoti Rascie nuncupati omnique dignitate, nobilitate, jure, potestate, libertate, honore et consuetudine gaudere debeatis et frui continuo, quibus ceteri principes et duces illustres freti sunt hactenus et cottidie potiuntur. Et quia tu princeps carissime tamquam dux et despotus totius regni Rascie et Albanye, subditus *vasallus regni nostri Hungarie existis* et princeps, volumus et hoc regali edicto sancimus, quemadmodum tu ad presens in susceptione tue dignitatis, fidelitatis et subiectionis iuramentum et fidem prestitisti nobis heredibus nostris ac successoribus regni Hungarie regibus fideliter adherendi et assistendi omni potentia et virtute, ita et heredes tui singuli quemcunque prefato ducatui Rascie preesse contigerit, dum se casus obtulerit a nobis aut heredibus et successoribus nostris Hungarie regibus quocienscumque opportune fuerit, huiusmodi ducatum recognoscere et solita reverentia suscipere debeatis nobisque et eisdem prestare obedientie et subiectionis debita et corporalia iuramenta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre illustrationis et gratie paginam infringere aut ei ausu quovis temerario contraire. Si quis autem attemptare presumserit nostram et regni nostri indignationem gravissimam et penam per nos aut successores nostros in contemptores quoslibet infligendam se noverit irremissibiliter incursurum. Testes huius rei sunt reverendissimus in Christo pater dominus Johannes tituli sancti Ciriaci sacrosancte romane ecclesie cardinalis Olomucensis, Georgius
1427–1428 archiepiscopus Strigoniensis, Johannes Zagraviensis, can-
szept.–febr. cellarius Petrus Agriensis, Dionisius Waradiensis etc.

Bécsi állami levéltár. Reichsregistratursbücher. *D* kötet. fol. 68[v]. Keltezetlen oklevél. Az első keltezett oklevél, mely a jelen másolat előtt áll, 1428-ból való, a legelső keltezett másolat, mely ennek *utána* következik, 1426-ból(!) való. Ez az ünnepélyes s a ráczországi deszpotának államjogi fontosságát kellő világításba helyező oklevél — azért iktatták be a birodalmi könyvbe is — az 1426-iki tatai egyezménynek a folyománya. Nézetünk szerint 1427. szept. — 1428. febr. közt kelt, mikor Zsigmond a délvidéken, jelesül Nándorfejérvárott tartózkodott.

CXLV.

Ulm, 1428. júl. 22.

Ulm városa Nördlingen városához birodalmi ügyekben intézett levelének utóiratában tudatja, hogy Zsigmond király a töröknek Szerbia ellen intézett támadásai következtében kénytelen volt, a magyar urak tanácsára, Galambócz várával szemben egy várat építeni, és reméli, hogy a jövő tavaszszal a Dunán átkelvén Galambócz felé, ezt elfoglalhatja s Szerbiának fordulhat.

D. R. A. IX. 173. sz. A vár, melynek építéséről szó van, a Galambóczczal szemben fekvő Lászlóvára.

CXLVI.

H. n. 1428. júl. 24.

Az aradi káptalan előtt Kállai Lőkös Miklós fia, János, tiltakozik az ellen, hogy Brankovics Vuk György, a rácz vidék herczege (vajdája), a ki ellenében ő királyi levél által megidéztetett, a kitűzött határidőben sem személyesen, sem képviselői által nem jelent meg.

Nos capitulum ecclesie Orodiensis memorie commendamus, quod Johannes filius Nicolai Lewkus de Kallo nostram veniens in presentiam per modum protestationis nobis curavit significare, quomodo ipse diebus nuperimis per literas regie maiestatis contra et adversus Georgium Walk ducem regionis Rascie ad octavum diem festi nativitatis beati Johannis Baptiste proxime preteritum fuisset evocatus et extitisset. júl. 1. Ubi ipse termino in prefixo ad mandatum regium coram eiusdem regie maiestatis conspectu cum omnibus suis iuribus, quibus debuisset promtus et paratus comparuisset, anotatus vero Georgius Walk dux Rascie non venisset, neque pro se aliquem dimisisset, legittimis diebus et horis expectante. Super quibus premissis idem Johannes literas nostras protestatorias emanari petiit, quas nos eidem ad cautelam duximus concedendas, communi iustitia suadente. Datum in vigilia beati Jacobi apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo octavo. 1428 júl. 24.

Eredeti, hártya, hátlapján rányomott pecsét töredékeivel. M. N. M., Kállay cs. lt.

CXLVII.

Illyed, 1428 aug. 27.

Zsigmond király Szentlászlói András fiának, Márknak, Ujlaki István bán familiárisának a törökök ellenében, jelesül Havasföld, Nándorfejérvár és Galambócz alatt szerzett érdemeiért, a Doboka vármegyében fekvő Budak és Fejér vármegyében fekvő Herepe és Tordas birtokokat adományozza.

Márk érdemeiről az oklevél következőkép emlékezik meg: „. . . premetitis fidelitatibus et fidelium laude dignorumque servitiorum meritis, virtuosis gestis et sinceris complacentiis fidelis nostri Marci filii Adree de Zenthlazlo, . . .
1427. quibus ipse in anno proxime transacto, valido nostro exercitu contra sevissimos Turcos, crucis Christi et totius orthodoxe fidei persecutores nostros scilicet et regnorum nostrorum emulos ad partes nostras Transalpinas instaurato in eisdem partibus nostris Transalpinis et tandem nobis de eisdem partibus nostris Transalpinis egredientibus et ad regnum nostrum Rascie, quod eotunc ille sevissimus Omorath, dominus Turcorum, cum totali sua potentia in persona invaserat, supervenientibus ibidemque bella gerentibus unacum eodem domino suo ac sub banderio et in familiaritate eiusdem continue procedendo, demum vero in conservatione castri nostri Nandoralbensis, postremo siquidem hiis proximis diebus in expugnatione castri Galambocz, quod per ipsos Turcos detinebatur et detinetur. Expost autem dum Zynambeg Turcus sub treugis pacis inter nos et prefatum Omorat Turcorum dominum stabilitis et firmatis fraudulenta hostilitate nos et nostras gentes, Danubium ad has regni nostri Hungarie partes navigio in pace venire et transfretare volens cum plurima Turcorum turba invasit, rebus suis et persone minime parcendo sed se et sua pro nostri regii consequenterque dicti domini sui honoris incremento diversis fortune casibus et imminentibus periculis submittendo maiestati nostre et sacre regni nostri Hungarie predicti corone sub nomine dicti domini sui studuit laudabiliter complacere . . .“

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 30431. sz.

CXLVIII.

Karánsebes, 1428. nov. 29.

Zsigmond király Keve város lakosait mindennemű adó, harminczad és a kamara haszna fizetése alól fölmenti, őket Bálványos és Szkronovecz birtokában megerősíti, minden idegen biró joghatósága alól kiveszi, halászati, vásártartási jogot adományoz és a plébánosválasztás jogával felruházza.

Magdics: i. m. 4—9. — Zsigmond királynak e kiváltságlevelét V. László király 1453. jun. 2. Bécsben kelt oklevelével megerősítette. U. ott. 25—27.

CXLIX.

Ó-Buda, 1428. decz. 28.

Zsigmond király Rozgonyi Istvánné, Szentgyörgyi Czeczíliának a Galambócz vára ostroma alkalmával tanusított hősies magatartása elismerésekép adományozza Felső- és Alsó-Ugalt, Bábonyt, Csabát, Pezét, Lulyat, Lyabat, Nint, Berényt és Potolt Somogy-, Csomakot Tolna- s Kustánt Veszprém vármegyében.

Commissio propria domini regis.

Nos Sigismundus dei gratia Romanorum rex, semper augustus ac Hungarie, Bohemie Dalmatie, Croatie etc. rex. Memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod nos tam ad singularem complacentiam nobis sincere dilecte et admodum grate magnifice domine Cecilia vocate, consortis nostri fidelis dilecti, magnifici Stephani de Rozgon comitis Themesiensis, filie utpote Petri Groff de Zenthgywrgh, tum et enim consideratis atque circumspectis eius laudedignis obsequiis, que eadem sub castro Galambocz, quod a nostra maiestate expugnandum obsidebatur audacia et agilitate strenua exhibuit et impendit, quorum aliqua in memorandam et recolendam eius gestorum commendationem, ut ceteris in sexu femineo constitutis cedat in exemplum et promptioris audacie prebeatur incitamentum presentibus duximus stilo

digne narrationis inserendum. Ipsa namque domina comitissa nobis et dicto comiti Stephano domino et marito suo in
1427 estate proxime elapsa cum nostris exercitibus in obsidione et expugnatione dicti castri Galambocz existentibus et laborantibus pre ceteris dominabus audacior et magis egregia, ad castrum nostrum Szenthlazlovara vocatum ex opposito dicti castri Galambocz, ex ista parte Danubii per nos edificatura venire ausa est, et unam galeam nostram armatam inter ceteras inibi super ipso fluvio Danubii habitam, ne dum pretermissa muliebri sexusque foeminee fragili tremula et formidula conditione, sed et animo atque corde sumto tironico audacter condescendens et cum eadem in dicto Danubio hincinde strenue modo currens modoque discurrens, inchoatis belli preludiis se ingerendo, plurimas peregit scramurcias triumphales de eademque galea aliquotiens, immo vicibus frequentatis, ex pixidibus seu bombardis balestrisque et aliis ad id correquisitis ingeniis ad ipsum castrum Galambocz contra Turcos, nostros scilicet emulos idem castrum tenentes, sagittari facere non expavit. Propter quod volentes ipsam dominam comitissam aliquo nostro favore regio prosequi et digne remunerationis antidoto premiare, pro eiusdem domine comitisse commodosiori uberiorique fratris conservatione quasdam possessiones Felso-Vgal, Also-Vgal et Babon vocatas necnon portiones possessionarias in possessionibus Chaba, Pezze, Lwlya, Lyaba, Nÿn et Bere appellatas ac predium Patol vocatum in Simigiensi, item possessionum Chomlak in Tolnensi, nec non predium Kwstan vocatum in Vesprimiensi comitatibus habitas, situatas et existentes, ad manus nostras regias certis et rationabilibus causis ut fertur devolutas et redacta, simul cum singulis ipsarum pertinentiis et utilitatibus, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, silvis, nemoribus, vineis et vinearum promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus et generaliter quarumlibet utilitatum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem possessiones et predia de iure spectantibus, sub ipsorum veris metis et antiquis limitibus, quibus eedem per priores earundem possessores rite tente fuerunt

et possesse ex certa nostre maiestatis scientia et animo deliberato, prefate domine Cecilie comitisse quamdiu in humanis suo preattacto vivente marito vitam duret, immo etiam, donec post obitum prefati comitis Stephani domini et mariti sui casu, quo eundem comitem Stephanum divino arbitrante iudicio premori et ab hoc seculo migrari contigerit, ipsa domina sub nomine eiusdem comitis Stephani et sub titulo viduitatis ad secundas non convolando nuptias degens permanebit, dedimus donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus possidendas, tenendas pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum in veteri Buda in festo sanctorum martirum Innocentium anno domini 1428, regnorum nostrorum 1428
anno Hungarie 42, Romani 19, Bohemie 9. decz. 28.

Eredeti, hártya, rányomott, német királyi pecséttel. Körmend, Batthyány hgi ltár. Alm. 3. lad. 1. no. 38. — Lemásolta legelőbb Bél Mátyás, kinek Dipl. Hung. cz. kézirata a bécsi titkos lt. Tom. I. 248—50. A fenti oklevél indokolásával hasonló indokolást tartalmaz Zsigmondnak Temesvárott, 1436. ápr. 10. Rozgonyi István, temesi, győri és fejérmegyei főispán részére kiadott oklevele, melyben a feleségének, Czecziliának adományozott birtokokat neki adományozza, Fejér: C. D. X/7. 773—776. a birtokok neveinek elhagyásával. Ez oklevélben Zsigmond részletesen elmondja Rozgonyi István szerepét a vár ostromában, melyben a vár ostromára rendelt ágyúk egyikét igazgatva, a vár tornyainak nagyrészét romba lőtte, a csata folyamán ő maga is a király hajójára szállt s éberségének és ügyességének volt csak köszönhető, hogy a király maga is nem esett fogságba, Rozgonyi pedig a király személyének védelmében majd hogy vízbe nem fulladt. Zsigmondnak ez oklevelét Albert király 1438. márcz. 27-én Budán, és Erzsébet királyné 1438. ápr. 2-án Budán kelt okleveleikkel megerősítették, Rozgonyi István érdemeiről ugyanoly mód emlékezve meg. M. O. D. L. 13163. és 13170. sz. (L. alább a CLXXXVIII. számot). — Bazini György gróf fiának, Péternek, Galambócz vára alatt szerzett érdemeire való tekintetből adományozza Zsigmond 1435. okt. 26. Pozsonyban kelt oklevelével Péter özvegyének, Hedvignek, és fiainak, Imrének, Lászlónak és Istvánnak, a Pozsony várához tartozó Előpatak és Ternye birtokokat, M. O. D. L. 12766 és átiratban u. o. 12767. sz. a. — Ugyancsak a Galambócz alatt szerzett érdemek fejében nyer adományt 1438. febr. 24. Hathnai László Albert királytól (L. alább a CLXXXV. számot.)

Egyébként az ostrom időpontjára s a háború egyes mozzanataira tájékoztatást nyujt a király itinerariuma:

1428. febr. 5-én Pozezian keltez (Rudhart Reg. Boica XIII. 16.);

„ márcz. 6-án Horomban van (H. O. II. 242—243);

„ máj. 4-én Im Heer vor dem Schloss Taubersburg in der Sirfey (Rudhart Reg. Boica XIII. 121.);

1428. máj. 6-án U. így (i. m. u. o. és Frankfurter Archiv II. 116);

„ „ 12-én In descensu nostro campestri ante castrum Galumbac in Rascia (Reichsreg. Bécs, titk. lt. D. 51.);

1428. máj. 26-án Illyed (Rudhart i. m. III. 127.);

„ jún. 29-én Keviben (Voigt VII. 510.);

„ júl. 3-án „ (Sieb. Bergbau, Kolozsv. 1841., 94—96.);

„ „ 27-én „ Eder, Observ. 81.);

„ aug. 28-án Illyedben (Voigt VII. 517.), an der Temspurg;

„ szept. 11-én Illyedben (Fejér X/6. 930.);

„ nov. 5-én Nándorfejérvár (Krischich-Weissenburg, Rudhart i. m. 131. lap).

CL.

Pozsony, 1429. ápr. 26.

Zsigmond király előtt Maróti János mácsói bán, a csobinczei birtokot, melyet Csobinczei Mátyás fiától, Bálinttól, — akkor, midőn az Bajazed szultánnak a Szerémségbe történt beütése alkalmával elfogatott, — elfoglalt, ugyancsak Csobinczei Bálintnak visszaadja azon föltétellel, hogy az örökös nélkül történendő halála esetén Maróti Jánosra szálljon.

Eredeti, hártya, horvát orsz. lt. N. R. A. f. 1521. n. 20.

CLI.

Bia, 1429. máj. 5.

Brankovics György Ráczország és Albánia deszpotája megerősíti Debreczen városának Zsigmond királytól és Lázárevics István deszpotától nyert kiváltságait.

Georgius Wlk Rascie Albanieque dominus. Prudentibus et circumspectis viris universis civibus et hospitibus nostris de Debrechen sinceram dilectionem cum salute. Noveritis quod venientes in nostram presentiam circumspecti viri

Bartholomeus Magnus iudex vester specialis et Cantor literatus iuratus civis in eorum ac vestrorum personis nobis humiliter et devote supplicarunt, ut vos et vestrum quemlibet in cunctis vestris libertatibus per serenissimum principem dominum Sigismundum dei gratia Romanorum regem semper augustum ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regem et per consequens Stephanum dei gratia despotum Rascie bone memorie fratrem nostrum dilectum vobis generose concessis et indultis, benigne dignaremur conservare. Nos enim supplicationibus eorundem Bartholomei iudicis et Cantoris literati iuratis civis vestrorum benigne inclinati, vos et quemlibet vestrum in universis vestris libertatibus ut prefertur per ipsum dominum nostrum regem et despotum fratrem nostrum dilectum vobis generose indultis et concessis indempniter volumus conservare, ymmo conservamus et inposterum augmentamus presentium per vigorem. Volumus igitur eandem civitatem nostram Debrechen vocatam ad premissas libertates vestras in foris et aliis locis publicis pallam proclamando per vos multitudine populorum decorare. Datum in Bya in festo ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo nono. 1429 máj. 5.

Eredeti, hártya, alján pecsét töredékeivel. Debreczen város magánlt. Diplomák, 10. sz.

CLII.

Pozsony, 1429. jún. 16.

Zsigmond király Brankovics György rácz deszpota kérelmére a deszpota torbágyi jobbágyait, tekintettel az őket ért elemi csapásokra, a kamara haszna fizetése alól örök időkre fölmenti.

Commissio propria domini regis.

Nos Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos, cuius ex suscepti regii interest regiminis fastigio fidelium sibi subiectorum comodis

eorundem statu conditioneque et facultatis qualitate pensatis clementia permoti studiosa liberaliter intendere et ad ea per que iidem ad meliores status et uberiores successus aucto numero provehantur aptiores accurata providentia vigilare, fideles nostros, universos populos et iobagiones fidelis nostri, illustris Georgii despoti seu ducis Rascie in possessione sua Torbaagh vocata in comitatu Pylisiensi situata commorantes, sicuti ad humilime supplicationis instantiam pretacti Georgii despoti, nostro per eum culmini intercessibiliter propterea perporrecte, sic non minus attentis et quadam compassibili pietate consideratis paupertatum inopiis, quibus iidem populi et iobagiones de iamfata Torbaagh ut plurimum oppressi fore asseruntur et afflicti, ut ipsi hoc regie opitulaminis fulcimento et relevaminis antidoto exhilerati circa ipsorum statum decentiorem indefessa solertia insudescant et ab huiusmodi noverce paupertatis incomodis exonerati felicitate debentis in perpetuum duximus eximendos, exonerandos et penitus supportandos, ymmo eximimus, exoneramus et supportamus, exemptosque exoneratos et supportatos habere volumus et decernimus presentium nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quocirca vobis fidelibus nostris comitibus, dicatoribusque et exactoribus dicti lucri camere nostre presentibus et futuris, presentium notitiam habituris firmissimo nostro regio sub edicto precipimus et mandamus, quatenus amodo imposterum singulis successivis temporibus super prefatos populos et iobagiones de prefata Torbaagh prescriptum lucrum camere nostre dicare et illud idem ab eisdem exigere petique seu exigi facere nusquam et nequaquam presumatis, nec ipsos ad solutionem eiusdem quocumque temporum in eventu, quoquomodo arcare et astringere debeatis, neque sitis ausi modo aliquali, quin ymmo ipsos et eorum cunctos successores possessionis scilicet Torbagh appellate prenotate inhabitatores a solutione lucri camere nostre prelibate exemptos habeatis penitus et supportatos et secus nullatenus facere presumatis in premissis. Presentes etiam post earum lecturam semper in exhibentis manibus volumus remanere. Datum Posonii feria quinta proxima post festum beatorum Viti et Modesti martirum, anno domini millesimo

quadringentesimo vigesimo nono, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo tertio, Romanorum decimo nono et Bohemie nono. 1429 jún. 16.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 12081. sz.

CLIII.

Pozsony, 1429. okt. 28.

Zsigmond király László vajda, ráczországi országnagynak meghagyja, hogy Keve város polgáraitól sehol, különösen pedig Sél nevű birtokán adót ne szedjen.

Magdics: i. m. 9—11.

CLIV.

Karán-Sebes, 1429. nov. 30.

Zsigmond király elismeri a Bezerei Vitéz családbelieknek egy karánsebesi, az ő tisztjeinek birtokában lévő házra táplált régi igényeit s tekintettel Bezerei Vitéz Lászlónak, Miklósnak és Jakabnak több ízben, különösen pedig Galambócz vára ostrománál szerzett érdemeire, azt nekik visszaadatni rendeli.

Hunyadi Jánosnak 1450. június 23-án Budán kelt átiratában; eredeti, hártya, rózsaszín-zöld selyemfonalról függő pecséttel, M. N. M. Sombory cs. lt.

CLV.

Pozsony, 1430. febr. 14.

Zsigmond király Eördög Miklósnak tekintettel 1427-ben, a Lázárevics István halála után Ráczországba tört törökök ellenében szerzett érdemeire, midőn számos előkelő törököt elfogott s azokat a Nándorfejérvárában tartózkodó királyi udvarhoz küldötte, továbbá Galambócz várának 1427 nyarán lefolyt ostroma alkalmával tanusított vitézségére, az őseitől már birt Peleske várát a hozzátartozó falvakkal együtt visszaadja és birtokában megerősíti.

Z. O. II. 464.

CLVI.

Pozsony, 1430. márcz. 6.

Zsigmond király a Pozsony városa pénzverési jogáról és a pénzverőházra vonatkozó kiváltságokról szóló szabadalomlevelében a Ráczországból Pozsonyba beváltás végett hozott pénzről akkép intézkedik, hogy az csakis pozsonyi polgárok által váltható be és ha nem úgy történik, joguk van a polgároknak a pénzt lefoglalni s a pozsonyi kamarába szállítani.

Fejér: C. D. X/7. 199. — V. ö. Ortvay: Pozsony város története II/2. 490—491.

CLVII.

Pozsony, 1430. márcz. 9.

Zsigmond király Rozgonyi István temesi főispán feleségének, Czecziliának, Szentgyörgyi Péter gróf leányának, a Galambócz vára ostrománál szerzett érdemeiért a Tolna vármegyében fekvő, néhai Szili László tulajdonát képezett Szil, Nebáncs és Szanás nevű birtokokat adományozza.

Fejér: C. D. X/7. — A nevek az eredetiből, mely M. O. D. L. 12223. sz. a. Hasonmásban adta a Szilágyi-féle Magyar Nemzet Története III. kötete, hol az aláírásban a kelet hibásan 1431 márcz. 8-ra tétetett V. ö. az 1435. ápr. 4. oklevéllel (l. alább a CLXXII. számot), melynek szövegével az oklevél némi csekély irálybeli eltéréssel megegyezik.

CLVIII.

Bedefalva, 1430. nov. 29.

Thallóczi Matkó nándorfejérvári kapitány meghagyja temesvári fizetőmesterének, hogy Remetei Himfi Imre, László és Frank belső embereinek segélyképen 300 forintot fizessen.

Mathko de Ragusio inter cetera capitaneus Nandoralbensis Nobis grate dilecte. Eidem vestre dilectioni firmiter presentibus committimus, quatenus habitis presentibus, Emerico, Ladislao et Frank de Remethe familiaribus nostris pro eorum subsidio trecentos florenos, parti unicuique videlicet ipsorum centum florenos computi premissi cum salibus dare et eosdem de eisdem realiter expedire debeatis, pre-

sentes pro vestri expeditione facta solutione huiusmodi reservetis. Datum in Bedefalwa in vigilia festi beati Andree apostoli, anno domini MCCCCXXX. 1430 nov. 29.

Kivül : Nobili Boldmachio camerario nostro de Themeswar.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel, M. N. M. Kállay cs. lt.

CLIX.

Panczal(y) 1430. decz. 10.

Thallóczi Matkó nándorfejérvári kapitány parancsa Remetei Himfi Imrének, hogy sürgős ügyben tizenkét lovassal és ugyanannyi jó lóval siessen hozzá a Dunamellékére Tornist(y)a felé.

Matko de Ragusio inter cetera
capitaneus Nandoralbensis.

Nobis grate et sincere dilecte. Licet alias vobiscum taliter disposuerimus, ut vos exercituantium more iuxta dispositionem per nos vobis factam propter causam vobis bene notam appromptuare debueritis, tamen nunc nobis ad has partes Danubii duce dominica applicantibus et recentioribus novitatibus nobis adductis deliberavimus, ut de huiusmodi appromptuationibus exercitualibus ad presens non indigemus. Attamen hii, qui ex vobis se exercituantium more appromptuaverunt, se promptos omnino debeant conservare. Sed quia nos super nonnullis factis satis arduis rem et materiam magne importantie tangentibus vobiscum personales habemus de necessario tractatus, ideo vobis presentibus committimus, quatenus, mox receptis presentibus, omnibus vestris negotiis postpositis vos ad iter precingentes ad nos versus Thornistam et deinde ad eas partes, ad quas nos constitutos fore audieritis, cum duodecim equitibus tantum equis bonis et ceteris apparatibus bene fulcitis equitantium more venire et accellerare continuatis gressibus debeatis, vestes et arma tam vestra, quam vestrorum familiarium una vobiscum apportantes et

secus non facturi in premissis. Datum in villa Panczal prope Thornistam predictam die dominico proximo ante
1430 decz. 10. festum beate virginis Lucie, anno domini MCCCCXXX°.

Kívül: Nobili Emerico de Remethe nobis grate et sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M., Kállay cs. lt. — Tornist(y)a vára és Pancsal(y) a régi Keve vármegyében feküdtek. Csánki: i. m. II. 115–116.

CLX.

Nándorfejérvár, 1431. jan. 10.

Thallóczi Frank nándorfejérvári kapitány Remetei Himfi Miklós, Imre, László és Frank kevei alispánoknak meghagyja, hogy három napja beállván a Duna jege, a miért a törökök támadásától lehet tartani, egész Keve vármegyében készüljenek fel a hadjáratra, úgy hogy újabb felhívásra az egész haderő azonnal a Duna révéhez vonulhasson.

Franko de Ragusio
capitaneus Nandoralbensis.

Nobiles viri nobis sincere dilecti. Sciatis quod Danubium usque tres dies erit plenarie congellatum, et Turci cum ipsorum gentibus sunt promti venire in Hungariam. Ob hoc vobis committimus, quatenus visis presentibus in toto comitatu Keviensi proclamare faciatis cum iudicibus nobilium, ut dum per alias literas nostras ipsis mandaverimus, subito ad portum Danubii cum ipsorum peditibus et equitibus venire debeant, et aliud non faciatis. Scripta in Albanandor feria quarta proxima post octavas Epiphaniarum domini anno
1431 jan. 10. eiusdem MCCCCXXXI°.

Kívül: Nobilibus viris Nicolao, Emerico, Ladislao et Frankoni filiorum Hym vicecomitibus nostris Keviensibus vel vices ipsorum gerentibus nobis dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel, M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXI.

Buda, 1431. febr. 23.

Garai Miklós nádor meghagyja Kállai Lökös fia Miklósnak és fiának Jánosnak, hogy a Brankovics György rácz deszpota debreczeni híve Tamás, valamint a deszpota ottani alattvalóin elkövetett hatalmaskodások ügyében egyezzenek ki, nehogy a király is tudomást vegyen a történtekről.

Egregii et nobiles viri amici nobis sincere dilecti. Ex insinuatione illustris principis domini Georgii despoti Rasscie nobis querulose porrecta percepimus, quomodo vos cives et iobagiones suos in opido Debreczen et eiusdem pertinentiis ac circumadiacentibus locis commorantes multipliciter impediretis, dampnificaretis et gravaretis et inter huiusmodi impedimenta et dampnificationes, omnes res et bona quelibet mercimoniales et mercimonialia simulcum tribus equis et curru suis ad duo milia florenos pariter se extendentia in foro, in opido vestro Kallo vocato celebrari solito in
anno proxime transacto, Thomae Institoris civis eiusdem 1430
domini despotis de dicta Debreczen, omni sua sine culpa recepissetis et abstulissetis. Cumque talismodi actus nedum in absentia ymmo nec in presentia serenissimi domini nostri regis committi debent et perpetrari, igitur amicitias vestras presentibus requirimus, eosdem nichilominus in persona dicti domini nostri regis, cuius in absentia vicariatus officio fungimur, hortamur, quatenus premissa sic et adeo certificare et disponere velitis, ne ad notitiam dicti domini nostri regis peramplius deducantur, ad cuius si notitiam et presentiam devenerint nichil credimus quantum ad vestram utilitatem et profectum exinde sequi et resultari. Datum Bude secundo
die festi beati Petri apostoli ad kathedram, anno etc. XXXI^{mo}. 1431 febr. 23

Nicolaus de Gara
regni Hungarie palatinus.

Kivül: Egregiis et nobilibus viris Nicolai filio Lewkews de Kallo et Johanni filio eiusdem amicis nobis sincere dilectis.

Eredeti, hártya, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXII.

Nürnberg, 1431. ápr. 8.

Zsigmond király Lévai Cseh Péter, mácsói bán előtt korholva szól ifj. Garai Miklósnak apjával, a nádorral, szemben elkövetett méltatlanságairól s arról, hogy a Tatán kötött egyezség ellenére elfoglalta apjának várait. Inti Péter bánt, hogy leányát ifj. Garai Miklósnak, ki a törvény tiszteletéről és a fiúi alázatosságról annyira megfeledkezett, feleségül adni ne merészelje, mert különben a báni méltóságtól meg fogja fosztani, hanem inkább legyen a nádornak segítségére fia ellenében.

H. Okl. 390—393.

CLXIII.

Nándorfejérvár, 1432. jan. 29.

Thallóczi Frank, kevei főispán és nándorfejérvári kapitány Keve vármegye közönségének meghagyja, hogy Szinán bég gyors közeledtét értvén a rácz deszpotától, sürgősen álljanak hadba s Remetei Himfi Imre alispán vezetése alatt vonuljanak a kevei révhez.

Nos Franco de Talloucz alias de Ragusio comes Kewinensis et capitaneus Nandoralbensis etc. vobis nobis dilectis universitati nobilium comitatus de Kewe fratribus et amicis nostris dilectis honorandis. Noveritis a certo et certissime, quod nos tam ex illustris despotis Rascie quam ex fidedignorum ex prelatorum et familiarium nostrorum fidelium et credibilium intimatione et relatione sumpmus edocti, qualiter Zynambeg wayuoda, totum suum exercitum Turconicum apromptuasset et de die in diem apromptuaret, has partes inferiores vult et intendit cum eisdem invadere, quod deus avertat. Quare vestras fraternitates et amicitias hortamur eisdemque seriosius committimus quatenus mox et adstatim si iam in itinere non essetis positi, etiam omnibus aliis negotiis vestris postpositis ad rivam et vadum versus Kowinum more exercituantium armis et ceteris apparamentis exercitualibus iuxta possibilitatem vestram fulciti citissime et festinantissime cum Emerico filio Stephani filii Petri de Remethew vicecomiti nostro ire et proficisci debeatis, sacre

corone regni Hungarie servituri, propriamque patriam vestram defensaturi, secus non facturi. Scripta in Albanandor feria tertia proxima post festum conversionis sancti Pauli apostoli, anno etc. M^mo^ CCCC^mo^ tricesimo secundo. 1432 jan. 29.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel. M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXIV.

Nándorfejérvár, 1432. jan. 29.

Thallóczi Frank, kevei főispán és nándorfejérvári kapitány meghagyja Remetei Himfi Imre kevei alispánnak, hogy a vett utasítás értelmében, a mennyiben eddig nem történt volna meg, a vármegye nemeseivel sietősen üljön fel és vonuljon Keve felé.

Franco de Ragusio comes
Keviniensis et capitaneus Nandoralbensis etc.

Nobis dilecte. Committimus vobis quatenus si adhuc in via non estis etiam modis omnibus more exercituantium armis bene fulciti festinantissime versus Kewinum cum nobilibus dicti comitatus de Kewe proficisci debeatis sicuti a nobis habuistis informationem, secus non facturi. Scripta in Albanandor feria tertia proxima post festum conversionis sancti Pauli, anno etc. M^mo^ CCCC^mo^ tricesimo secundo. 1432 jan. 29.

Kívül: Nobili viro Emerico filio Stephani filii Petri de Remethew vicecomiti nostro comitatus de Kewe nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXV.

Nándorfejérvár, 1432. febr. 6.

Thallóczi Frank, kevei főispán és nándorfejérvári főkapitány meghagyja Keve vármegye nemes közönségének, hogy fő- és jószágvesztés terhe alatt, e rendelet vételének nyolczadnapján, összes gyalog és lovas hadaikkal Nándorfejérvár felé vonuljanak, melyet Izsák bég (vajda) megtámadni szándékozik.

Nos Franko de Tallaucz alias de Ragusio, comes Kewiensis et capitaneus Nandoralbensis etc. universis et singulis in comitatu Kewiensi constitutis et existentibus

presentes visuris fratribus et amicis nobis dilectis. Noveritis, quomodo ista die in festo beate Dorothee virginis scilicet feria quarta g . . . . to . . . . . . vitates ad nos pervenerunt, quomodo Izak wayvoda cum vice imperatore cum magna potentia ad istas partes versus castrum Nandoralba disposuerunt se venire ad depredandum et ad pugnandum castrum. Ea propter vestris dilectionibus committimus et mandamus, quatenus visis presentibus et omni mora postposita universis universaliter et singulariter cum omnibus vestris equitibus et peditibus versus Albanandor ad rivam vel ad portum citissime venire debeatis. Necessarium est, ut ad defensionem istius castri et confinibus et similiter sicuti in literis serenissimi domini nostri regis clare vidistis, quod cum omnibus equitibus et peditibus octavo die datarum presentium, qui autem etiam non venerit, tunc amissionem sui capitis possessionisque et bonis sub nomine infidelitatis incurret, proditioni eo facto. Datum in Albanandor feria quarta, in festo beate Dorothee virginis, anno etc. M^{mo} CCCC^{mo}
1432 febr. 6. tricesimo secundo.

Eredeti, papir, alján zöld viaszba nyomott pecséttel. M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXVI.

Nándorfejérvár, 1432. febr. 18.

Thallóczi Frank, kevei főispán, az akalhátiaknak meghagyja, hogy Pál székesfejérvári kanonokot és a fejérvári székesegyház embereit, a kit a dunai révnél Olnos és Halász birtokokon a „huszárok“ és egyéb gonosztévők ellen odatelepített, a jelen hadbaszállás folyamán ne merészeljék háborgatni.

Franko de Talloucz
comes Kewiniensis etc.

Nobiles viri nobis sincere dilecti. Noveritis quod nos honorabilem virum magistrum Paulum canonicum ecclesie Alba Regalis simul cum hominibus iobagionibusque et populis ipsius ecclesie Alba Regalis in pertinentiis Olnus et Halaz existentibus in riva Danubii contra Huzerones et alios nonnullos malefactores homines stare et permanere dimisimus. Obhoc

eisdem vestris dilectionibus firmissime precipimus et mandamus, quatenus iobagiones et populos predicte ecclesie Alba Regalis ob honorem sancti Stephani regis sub cuius nomine ecclesia est edificata, ratione presentis generalis exercitus in nullo impedire, perturbare quam et molestare sew quovismodo dampnificare presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Datum in Albanandor, feria prima proxima post festum Vallentini martiris, anno etc. tricesimo secundo. 1432 febr. 18.

Kívül: Nobilibus viris vicecǫmitibus nostris de Akalhath nobis dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M., Kállay cs. lt. Akalhát, Olnos és Halász a régi Kevevármegyében feküdtek. V. ö. Csánki: i. m. II. 117. és 119.

CLXVII.

Zatha, 1433. máj. 17.

Garai Dezső, mácsói bán, Thallóczi Frank nándorfejérvári kapitány előterjesztésére meghagyja a bánsághoz tartozó vármegyék ispánjainak, hogy a nándorfejérvári kapitány joghatósága alatt álló s királyi rendelettel adóval megrótt egyházi birtokok népeit máshová költözni ne engedjék.

Szt. O. II. 301.

CLXVIII.

Buda, 1433. júl. 16.

Zsigmond király meghagyja a leleszi konventnek, hogy Kusalyi Jakch fiait, Lászlót és Mihályt és Langadar Mártont, kik a Brankovics György rácz deszpotának adományozott Bereg városa határaiban fekvő völgyben helységet építtetnek, idézzék meg.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis in persona illustris principis Georgii despotis Rascie, quod quatenus nos alias civitatem Bereg sibi cum omnibus

suis utilitatibus et pertinentiis ab antiquo eidem annexis in perpetuum contulerimus, tamen nunc Ladislaus et Michael filii Jakch de Kwsal ac Martinus de Langadar in quadam valle intra metas eiusdem civitatis habita quandam villam propriis construi et locari facerent potentia eorum mediante in preiudicium iurisque derogamen ipsiuś dezpotis valde magnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Gaspar de Posahaza, vel Stephanus de eadem, sin Georgius de Davidhaza, cew Stanislaus aut Thomas de Cleczanÿa aliis absentibus homo noster data veritate premissorum evocet prefatos Ladislaum et Michaelem Jakch et Martinum contra annotatum Georgium dezpotum nostram in presentiam ad terminum competentem, rationem de premissis redditurum litis pendentis, si qua foret inter ipsos non obstante, et post hoc ipsarum inquisitionis et evocationis seriem cum nominibus evocatorum terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Bude secundo die festi divisionis apostolorum anno domini millesimo quadringente-
1433 júl. 16. simo tricesimo tertio.

Kívül: Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez pro illustri principe domino Georgio regni Rascie dezpoto inquisitoria et evocatoria.

R. Gaspar de Posahaza, noster frater Stephanus pres-
1433 szept. 10. biter suo modo in Beregh feria quinto proxima post Nativitatis Marie nobiles de Kwsal in Kazon, Martinum vero in
1433 szept. 12. eadem Langadar ad Michaelis. Datum tertio die.

Nos igitur mandatis vestre serenitatis etc. Scivissent et reperissent veritatem quod premissum factum potentiarium per annotatos Ladislaum et Michaelem Jakch de Kwsal ac Martinum de Langadar suomodo prout videlicet tenor literarum vestre serenitatis continetur predictum perpetiatum extitisset, quamquam ipsam inquisitionem feria quinta proxima post festum
1433 szept. 10. Nativitatis beate Marie virginis proxime elapsum memoratos Ladislaum et Michaelem Jakch de Kwsal in oppido eorum Kazon ac Martinum de Langadar in portione sua possessionaria in eadem habita die videlicet in eodem contra anno-

tatum Georgium dezpotum ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturi vestre sublimitatis evocassent in presentiam, rationem de premissis reddituri litis pendentis etc. Datum tertio die, anno domini supradicto. 1433 okt. 6. 1433 szept. 12.

Pro illustri principe domino Georgio dezpoto Rasscye contra Ladislaum, Michaelem Jakeh de Kwsal ac Martinum de Langadar super facto constructionis et edificationis cuiusdam nove ville in quadam valle intra metas civitatis Beregh nominate inquisitoria et ad octavas festi beati Michaelis archangeli evocatoria. 1433 okt. 6.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1433. Nr. 11.

CLXIX.

Srebernica, 1433. júl. 19.

Brankovics György, rácz deszpota elrendeli, hogy a neki adományozott Debreczen városa a Zsigmond király által megállapított földesúri censust tállyai várnagya, Geszti Mihály fia László, kezeibe fizesse le; továbbá elrendeli, hogy a debreczeni polgárok pörös ügyeiket a városi tanácstól nem a budai városi tanácshoz, hanem az ő tárnokmesteréhez, ettől pedig ő hozzája terjesszék fel.

Georgius dei gratia regni Rascie despotus et Albanie dominus etc. Dilectis nobis iudici iuratis et universis civibus et incolis ac hospitibus nostris de Debreczen sinceram dilectionem cum salute. Noveritis nos circumspectos nostros Johannem Zwrok iudicem vestrum specialem et Michaelem Barta dictos vestrum iuratum nuntios scilicet vestros excellentiamque nostram transmissos benigne acceptasse muneraque varia per vos nostre excellentie transmissa et allata gratanter recepisse, legationes etiam vestras sano collegimus intellectu. Inter cetera supplicaverunt nobis in eorum ac vestrorum personis humili precum cum instantia, ut collectas nostras seu dacia annatum nostre illustritati de medio vestri pervenire debentes iuxta continentias literarum regalium privilegialium per serenissimum principem dominum Sigismundum dei gratia Romanorum regem semper augustum ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regem vobis generose donatarum et collatarum super, vos recipi et de medio vestri exigi

facere dignaremur. Nos enim humillimis et devotis supplicationibus predictorum iudicis et iurati benigne inclinati vobis et toti universitati concessimus et concedimus presentium per vigorem, ut premissas collectas annuales nostre excellentie e medio vestri pervenire debentes, suomodo quemadmodum in literis regalibus privilegialibus continetur cum florenis aureis (ad valorem?) eorundem tunc currentibus fideli nostro egregio Ladislao filio Michaelis de Gezth castellano nostro in Talya et comiti vestro temporibus congruis de medio vestri extradare et persolvere debeatis et teneamini. Voluimus etiam et statuimus ut universas et quaslibet causas inter vos motas et vertentes deliberare et fine debito decidere valeatis, et si quispiam de vestro contentare noluerit iudicio, eandem causam non deliberationi iudicis et iuratorum civium Budensium, sed in presentiam magistri tavernicorum nostrorum, exindeque cum omni adiudicata sua serie in nostre excellentie presentiam sine omni gravamine transmittere debeatis. Secus in premissis nullomodo ausuri, presentes quoque perlectis semper restitutis exhibenti. Datum in Zrebernicze die dominico proximo ante festum beate Marie Magda-
1433 júl. 19. lene anno domini millesimo CCCC^{mo} tricesimo tertio.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. Debreczen város magánlt. Diplomák, 8. sz.

CLXX.

Basel, 1433. nov. 21.

Zsigmond király Bártfa város panaszára, hogy Brankovics György rácz deszpota a várost, szabadalmai ellenére, fizetésre kötelezi, a városi polgárok ebbeli mentességét újból megerősiti.

Fejér: C. D. X/7. 457—460. — V. ö. Zsigmond királynak 1433. jan. 13. kelt parancsával, u. o. X/7. 450—451.

CLXXI.

1435. febr. 16.

Raguza városa arra a hirre, hogy II. Tvrtko István, bosnyák király és Brankovics György deszpota Zsigmond magyar királyhoz készülnek, kéri a királyt, hogy ajánlja nevezetteknek figyelmébe Raguza városát.

D. R. 237.

CLXXII.

Pozsony, 1435. ápr. 4.

Zsigmond király Rozgonyi István, temesi főispán, nejének, Czecziliának, Szentgyörgyi Péter gróf leányának, a Galambócz vára ostrománál szerzett érdemekért, mely alkalommal Rozgonyi Czeczilia a Galambóczczal szemben épített Szentlászlóvárába, a király táborába jött és ott egy gályára szállva és a Dunán fel és alá hajózva, Galambócz vára falait ágyúztatta, a Somogy vármegyében fekvő Felső-Ugal, Alsó-Ugal, Bábony, Fiad, Tab, Belder, Alsó-Kékcse, Ó-Gyönköd, Pakol, Hássán, Veresvessző, Csaba, Pesze Lulya, Lyaba, Nin, Bere, Csicsal, Ocsman, Kozma, Kapurév és Farkberény, a tolnamegyei Csomak, a veszprémmegyei Kustán és a fejérmegyei Seregélyes és Petek birtokokat adományozza.

Fejér: C. D. X/7. 628—630. a birtokok neveinek elhagyásával, melyek az orsz. ltár M. O. D. L. 12684. sz. alatti eredetiből vannak pótolva.

CLXXIII.

Akasztó, 1435. jún. 2.

Brankovics György rácz deszpota arra kéri Pálóczi Mátyus országbirót, hogy az ő debreczeni polgárainak oly értelmű levelet állítson ki, mely szerint az országbiró jobbágyai és tisztjei az ő birtokain szabad közlekedési joggal bírnak, ha a szokott szolgálmányt teljesítik.

Magnifice et potens vir domine frater et fautor noster continue et honorande. Conqueruntur nobis iudex et iurati cives opidi nostri de Debreczen, quod plures iobagiones de comitatu vestre dominationis ad civitatem seu opidum nostrum prefatum iusto deposito terragio secundum regni consuetudinem accedere nitentes, tunc nobiles et viri possessionarii nequaquam ipsos ire permittunt, nos vero nostros iobagiones quicumque recedere volunt, abire minime prohibemur. Itaque maxime desideramus, ut quemadmodum nos consvetudinem regni servamus, sic et alii nobis observare debeant. Propter quod rogamus vestre fraternitatis dominationem, quatenus literas vestras super hoc prefatis nostris civibus extradare velitis, ut quicumque iobagionum de dicto comitatu et officiolatu vestre dominationis ad possessiones nostras accedere voluerint, iusto deposito terragio liberam habeant accedendi facultatem, in quo vestra dominatio

optimam exhibebit fraternitatis et amicitie complacentiam.
1435 jún. 2. Datum in Acasthow die secundo mensis Junii, anno etc XXXV°.

Georgius dei gratia Rascie
despotus et dominus Albanie.

Kívül: Magnifico potentique domino Mathius de Palocz regni Hungarie palatino domino et fratri ac fautori nostro carissimo et honorando.

Eredeti, papiron, zárlatán papirfölzetű pecséttel, M. N. M. Kállay cs. lt.

CLXXIV.

H. n., 1435. jún. 16.

Zsigmond király sógorának, Cillei Hermann gróf szlavóniai bánnak hű szolgálatai fejében Zagoria és Varasd megyékben Korpona, Lobos, Oztercz, Belecz, Trakenstayn, Lepoglowa, Kozthel, Chosar, Verbowecz, Vinicze várakat, Varasd városát, Kammenycza és Tarnowez birtokokat összes tartozékaikkal együtt adományozza.

Érdemeiről az oklevél a következőkép emlékezik meg:

„. . . inter ceteros igitur nobis et sacre corone fideles, in personam spectabilis et magnifici Hermanni comitis Cilie regnique nostri Sclavonie bani, soceri nostri carissimi, filii videlicet olym Hermanni similiter Cilie comitis dilecti et fidelis nostri, oculos considerationis nostre convertentes, de strenuis eiusdem et progenitoris necnon fratris suorum actibus, quedam per presentes sub epilogo duximus declaranda, principaliter siquidem idem comes Hermannus pater seu genitor eiusdem comitis Hermanni dum vixit in humanis primitus et primarie condam excelso principi domino Lodovico dicti regni Hungarie regi precaro patri et socero, demum vero serenissimis principibus dominabus Elizabeth matri et Marie consorti nostris carissimis felicium recordationum dictorum regnorum reginis, usque exterminium vite eorundem ad laudem exaltationemque et comodum sacre corone regni Hungarie fidelissima prestare et exhibere non cessavit, genera obsequiorum demum vero

nobis sacro dyademate dicti regni Hungarie Christo aminiculante feliciter insignitis, nos valido nostro moto exercitu unacum nostris et dicti regni nostri fidelibus egregio etiam ac spectabili viro condam Wilhelmo fratre scilicet pretaxati comitis Hermanni patruele in et ad huiusmodi nostram validam expeditionem cum vexillo et gentibus suis armigeris et ad nostra obsequia gratanter veniente, versus regnum Rascie castrametati, magnaque potentia Bayzath Turcorum imperatoris prope Kewe ultra Danubium nos nostrosque fideles sequaces armigeros, insidiose prestolante, sed huiusmodi potentia Turcorum eorundem ante faciem nostri exercitus terga vertente, versus castrum Izzdril appellatum intra ambitum dicti regni Rascie habitum, regno ulterius in eodem progrediendo devastationesque et incendia magna committendo, prefatus condam Wilhelmus nostro lateri semper adherendo, uti athleta dei, fidelissimos nobis et sacro nostro dyademati et gratissimos exhibuit famulatus, in quibus nimia preventus egritudine ad propria rediens vitam finivit temporalem. Denique etiam digne et merito de eiusdem comitis Hermanni nunc superstitis, soceri scilicet nostri carissimi, fidelissimis obsequiis, virtuosis gestis et suis actibus strenuis ad memoriam futurorum aliqua duximus patescenda. Nam dum nos anno et tempore uti prediximus, iam retrolapsis, Christi nomine invocato ritum regnicolarum salutiferum incitando, gentibus armigeris, de diversorum ceterorum et nostri regnorum climatibus procere ingentisque quantitatis militibus et gentibus armigeris feliciter agregatis, pre ceteris nostris fidelibus primatibus eodem spectabili et magnifico comite Hermanno socero nostro cum vexillo suo valido armigerorum prepollente cetu laudabiliter suffulto, et una nobiscum personaliter progrediente addictorum Turcorum et Bayzath imperatoris eorundem sevitiam comprimendam et elidendam ad climata dicti regni nostri Bulgarie, ubi ipsorum Bayzath imperator et Turcorum ceterorumque scismaticorum grandis cetus pullulabat, castra metati fuissemus, et Bydinio civitate fortissima, necnon Strachimerio eiusdem imperatoris nostre ditioni votive subiugatis, abhincque eminus egrediendo et castro Oriho nuncupato per Turcos retento,

in dei dextera vigorose expugnato, capto et optento, ab eodemque nonnullos Turcos ipsum castrum pro tunc conservantes, potenter excipiendo, ac deinde ulterius proficiscendo, versus castrum maioris Nicapolis castra metati fuimus, bellicaque certamina cum prefatis paganis utputa nostris et regni nostri emulis in campo dicti castri maioris Nicapolis agrediendo et in area ipsius certaminis cum pretaxata fideli nostra comitiva ferventer bellando et stragem inter ipsos scismaticos perpetrando, penultimoque fortuna nobis novercante et minime arridente, prefatis nostris fidelibus sequacibus, presertim pretaxato comite Hermanno socero nostro et complicibus ac strenuis militibus fidisque suis famulis sub suo vexillo, cum eorum totis nisibus pro nostro et totius regni nostri commodo diligenter dimicantibus, tandemque viribus nostri exercitus permittente, oculto dei iudicio devictis, prohdolor et per ipsos paganos superatis inviti retroflexos gressus fecissemus, et cum ipsis nostris quibusdam fidelibus, signanter eodem comite Hermanno ex nostra speciali commissione nostro lateri pro tuitione et custodia nostre persone fideliter et iugiter adherente, idem Hermannus comes, socer noster, personam nostram illesam reservando et custodiendo, nos de dicto loco prelii sua peritia et militia illesum, tutum et salvum perduxit, suis caris militibus, gentibus et familiaribus sub suo vexillo ex adverso viriliter pugnantibus similiter pro nostra defensione et honore necis voragine interemptis pene penitus et occisis, abinde per Danubii et pelagi fluminia in galeis remigando ad civitatem Constantinopolitanam pervenimus, ab eodemque per ipsius freti seu maris ampňes in prefatis galeis eminus proficiscendo extremoque ductore Christo previo ad climata regnorum nostrorum Dalmatie et Croatie predictorum ingressum habuissemus, memoratus comes Hermannus socer et fidelis noster predilectus preceteris nostris fidelibus ingentiori sincere fidelitatis laude digna constantia et strenua militia presignitus . . . .“

Eredeti, hártya, vörös selyemfonálról függő pecséttel. M O. D. L. 34065. sz. Megvan Zsigmond királynak 1435 okt. 2. és ugyanaz év decz. elején kelt átiratában u. o. 34133. és 34134. sz. a.

CLXXV.

Brünn, 1435. júl. 4.

Zsigmond király Keve városa és a hozzá tartozó Bálványos és Skronovecz helységek lakosainak a királyi és királynői harminczad fizetése alól mentességet adományoz.

Magdics: i. m. 11—13.

CLXXVI.

Brünn, 1435. júl. 4.

Zsigmond király Keve városának árúmegállítási jogot adományoz.

Magdics: i. m. 13—15.

CLXXVII.

Brünn, 1435. júl. 5.

Zsigmond király meghagyja a Radus, Hatyás és Szél birtokokon, valamint a Maróti János fia, László mácsói bán birtokain levő adószedőknek, hogy Keve város polgáraitól nevezett helyeken semminemű vámot és adót szedni ne merészeljenek.

Magdics: i. h. 17—19.

CLXXVIII.

Székesfejérvár, 1435. decz. 28.

Zsigmond király meghagyja a leleszi konventnek, hogy Velyei Lászlót és Czeglédi Lászlót, kik Brankovics György rácz deszpotának Tetétlen, Szentpéterszege és Keresztur birtokain hatalmaskodást követtek el, törvénybe idézze.

Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis illustris Georgii despoti Rascie et egregii Ladislai filii Michaelis de Gezth, familiaris eiusdem despoti, quod Ladislaus de Velye et alter Ladislaus de Chegled circa festum Pentecosthes proxime preteritum

1435 jún. 5. körül (de consilio et voluntate Stephani et Ladislai de Scepus[1]) manibus armatis et potentiariis ad quandam possessionem ipsius despoti Tetetlen vocatam irruentes, hostia ecclesie parochialis in eadem Tetelen constructe destruentes et desecantes, universos libros, calices, indumenta sacerdotalia ac ornamenta altarium ecclesia in eadem protunc repertos et inventa penitus et in toto abinde aportassent, et quod universas res et bona jobagionum in eadem Tetetlen commorantium auferentes similiter asportassent, preterea equos, boves, pecudesque et pecora usque ad quadringenta animalia jobagionum eorundem abduci et depelli, duasque domos jobagionum sepedictorum ibidem igne conburri fecissent, hiis non contenti post festum beati Galli
okt. 16. után confessoris proxime preteritum ad quasdam alias duas possessiones prelibati despoti Zenthpeterzege et Kerezthur vocatas similiter manibus armatis et potentiariis hostiliter irruentes, nonnullos jobagiones suos, possessionibus in predictis residentes diris verberum et wlnerum plagis sauciassent, et insuper trecenta pecora jobagionum in predictis possessionibus Zenthpeterzege et Kerezthur commorantium abduxissent et depulissent, potentia mediante, in preiudicium dictorum exponentium et dampnum valde magnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Martinus de Mohach homo noster, per nos ad id de curia nostra regia specialiter deputatus et transmissus, ab omnibus quibus incumbit, meram de premissis experiatur veritatem, quam tandem nobis fideliter rescribatis. Datum in Alba regali in festo Sanc-
1435 decz. 28. torum Innocentium martirum, anno domini millesimo CCCC^{mo} XXX quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc XL. nono, Romanorum XXVI. Bohemie XVI^{mo}, Imperii vero tertio.

Kívül: Fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez pro illustri Georgio despoto Rascie et egregio Ladislao filio Michaelis de Gesth inquisitoria.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1435. No. 18.

[1]) E sor kitörülve.

CLXXIX.

Székesfejérvár, 1436. jan. 6.

Zsigmond király Keve város lakosainak mentességet adományoz a harminczad fizetése alól.

Magdics: i. h. 16—17.

CLXXX.

Buda, 1436. máj. 18.

Garai Miklós nádor kéri Cillei Hermann szlavón bánt, hogy a Thamasolczi Szász János és Maróti János mácsói bán közt egy váracs elfoglalása miatt fennforgó pörben mondjon ítéletet.

Spectabilis et magnifice vir domine et pater noster carissime. Eidem vestre paternitati notum facimus, quomodo prout ex continentiis literarum vestrarum per Johannem Zaaz de Thamasolcz coram serenissima domina nostra regina prelatisque et baronibus regni ac nobis exhibitis dicto Johanni Zaaz et Johanni de Maroth alias bano Machoviensi super facto castelli, alias per ipsum Johannem banum a dicto Johanne Zaaz vi et potentialiter recepti, contra sese literalia instrumenta eorum exhibere commisisse, comperientes idem Johannes Zaaz presente dicto Johanne de Maroth bano, literalia sua instrumenta factum tam dicti castelli, quam iurium suorum possessionariorum tangentia coram eisdem domina nostra regina, prelatis, baronibus et nobis producendo iurium medelam impertiri postulabat. Qui quidem Johannes banus adversus ipsum Johannem Zaaz nullatenus aliqua sua literalia instrumenta exhibere et nec iuridice se precavere producere curavit, se a decisione ipsius facti precavendo, in qua scilicet inoboedientia per ipsum banum facta, ipsa domina nostra regina et dicti prelati, barones ac nos tum in persona domini nostri regis sumus constituti pro vicariis extiterunt et sumus male contenti. Quare vestram paternitatem (h)ortamur et petimus, nam si ipse Johannes de nostra non existeret familia, qui uti et vester sicuti noster existit famulus, de iure et de facto commissione etiam regia iudex iustitiam, immo in talibus absque protractione longe litis

finem decisivum signanter in absentia dicti domini nostri regis, tenemini facere et estis obligatus, (!) auctoritate etiam regia vobis in hac parte attributa, ut in termino per vos nobilibus regni Sclavonie in Crisium in unum convenire commisso non obstante aliqua litis longa protractione ac absentia taliter cum nobilibus regni Sclavonie prescripti adiudicare, diffinire et suo modo ad effectum deducere velitis, ut rixe et controversie in eodem regno exorte magis sopiantur quam augmententur. In quo ipsi domino nostro regi immo penitus altissimo deo in observatione iustitie maximum exhibebitis servitium. Datum Bude secundo die festi ascen-
1436 máj. 18. sionis domini, anno etc. XXXVI.

Nicolaus de Gara
regni Hungarie palatinus.

Kívül: Spectabili et magnifico viro domino Hermano Cilie Zagorieque comiti et regni Sclavoniae bano, domino et patri nostro carissimo.

Eredeti, hártya, hátlapján rányomott zöld viaszpecséttel. Körmend, hg. Batthyány cs. lt.

CLXXXI.

Prága, 1437. jan. 2.

Zsigmond király Thallóczi Mathkó szlavon-dalmát és horvát bánnak meghagyja, hogy a Krisztalóczi Török Józsától annak krisztalóczi várából elrabolt ingóságokat, jelesül okleveleket és egy kórán-könyvet adja vissza.

Commissio propria domini imperatoris
Emerico de Marczaly magistro curie referente.

Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex fideli nostro sincere dilecto magnifico Mathkoni de Talloucz totius Sclavonie Dalmatieque et Croatie regnorum nostrorum bano salutem et gratiam. Referente nobis fideli nostro Josa Turco de Cristaloucz nostra valde displicenter intellexit serenitas, quod cum tu ex nostre maiestatis iussione tibi literis nostris mediantibus iniuncto, ipsum Josam Turcum et condam Nico-

laum Saracenum detinuisses seu captivasses, tunc etiam castellum ipsorum Cristalloucz vocatum cunctasque possessiones per fratrem tuum Perkonem et alios tuos homines occupari universasque res et bona mobilia, puta thesauros et argenteria ac alia quelibet pretiosa clenodia ipsius Jose non modici imo magni pretii et valoris recipi fecisses et auferri, quas et que omnia in quodam registro per eum nobis demonstrato conscripta vidimus contineri. Inter quas quidem res ipsius Josa Turci etiam quidam liber nostre maiestatis literas seu scripturas Turconicas legemque Makometi in se continens, qui scilicet liber Alcoranus nuncupatur cuiusque corrigia pro ligatura eius apta árgento fuit perornata, nec non etiam litere donationales et confirmatorie eiusdem Jose Turci, nonnulla quoque literalia instrumenta aliorum nobilium, que ratione conservationis sibi assignata et in castello prenotato reposita extitissent penitus et in toto per ipsum fratrem et homines tuos recepte et oblata ac asportate fuissent, quod utique in nostram displicentiam cedit satis grandem. Quoniam uti tue constare non ambigimus fidelitati, nostra etiam exinde recordatur serenitas, non in eo ut de possessionibus rebusque et bonis ipsorum Jose Turci et condam Nicolai Saraceni seu alterius eorundem te intromittere sed super eo dumtaxat ut ipsos solis eorum in personis usque nostrum beneplacitum detinere et in captivitate conservare deberes, per pretactas literas nostras tibi exinde transmissas mandaremus, quapropter tuam ex certa nostra scientia requirimus et hortamur fidelitatem eidem seriose nostro mandamus sub precepto, quatenus mox et in continenti agnita presentium notitia favore quolibet postergato, premissas omnes et singulas res et bona queque nec non literas et literalia instrumenta prenotata memorati Jose Turci, sed et pretactum literum turconicum nostre maiestatis quo nullomodo carere possumus, per prefatum Perkonem fratrem aliosque homines tuos, qui premissas occupationes rerumque et bonorum predictorum ablationes fecerunt et perpetrarunt sine omni dampno et defectu aliquali reinveniri ac prefato Jose Turco coram testimonio capituli ecclesie Chasmensis, quod per ipsum capitulum ad id harum serie transmitti iubemus, reddi et restitui facere ipsum-

que exinde taliter et adeo contentum efficere debeas omnibus modis, ut ipse Josa Turcus nobis in hac parte de cetero non cogatur querulari pretactumque librum nostrum turconicum idem Josa Turcus nostre reddere et apportare possit maiestati. Et aliud sicuti nostris beneplacitis et mandatis te cupis conformare non facturus in premissis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Prage secundo die festi circumcisionis domini anno eiusdem M^{mo} CCCC^{mo} XXX septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. L^{mo} Romanorum XXVII. Bohemie XVII. imperii vero quarto.

Hátlapján alúl: — يتيى بان [التو] (Latkó bán betűje).

Eredeti, hártya, alul rányomott kis pecséttel. Körmend, hg. Batthyány cs. lt. Német-Ujvariana rejectanea No. 193. ad fasc. 105.

CLXXXII.

H. n., 1437. márcz. 26.

A leleszi konvent tudatja Zsigmond királylyal, hogy 1437. febr. 22-én kelt rendelete értelmében Geszthi Mihály fia Lászlót, Brankovics György rácz deszpota tisztjét, Bekényi Kelemen és társai ellenében a miatt, hogy a Bekényiek Pighi birtokának egy részét erőszakkal a rácz deszpota Déda birtokához csatolta, megidézte.

Excellentissimo domino ipsorum domino Sigismundo dei gratia Romanorum imperatori semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc, regi, Nicolaus prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez orationes in domino pro ipsius vita pariterque salute. Literas vestre excellentie nobis directas honore quo decuit recepimus in hec verba: Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Dicitur nobis im personis Clementis et Dyonisii dictorum Farkas filiorum Ladislai de Beken ac Ladislai filii Jacobi dicti Cheh de eadem, quod Ladislaus filius Michallis de Gezth temporibus nondum preteritis, per se ac per nonnullos suos familiares medietatem fluvii Tycie et quandam silvam salicum ac quedam prata, ad possessionem ipsorum exponentium Pygh vocatam spectantes, et intra veros ter-

minos et signa metalia eiusdem possessionis decurrentes et adiacentes occupasset et occupari fecisset, ac ad possessionem illustris Georgii despoti Rascie domino sui Deda vocatam annexisset potentia mediante, quibus iobagiones eiusdem despoti possessione sua in eadem commorantes uterentur etiam de presenti in preiudicium et dampnum dictorum exponentium valde magnum. Que sic facta fore, iidem exponentes certis literis affirmatoriis exinde confectis asserunt se posse comprobare. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Blasius de Bagtha, vel Paulus de Rakamaza, sin Cristoforus de eadem, an Vincentius de Besenew, neve Valentinus de Bary, aliis absentibus homo noster, evocet prefatum Ladislaum filium Michaelis contra annotatos Clementem, Dyonisium et Ladislaum nostram in presentiam ad terminum competentem, rationem premissorum reddituri, litis pendentis si qua foret inter ipsos non obstante, et posthec ipsius evocationis seriem cum nomine evocati, terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Bude in festo kathedre beati Petri apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. Lmo, Romanorum XXVII, Bohemie XVII, imperii vero quarto.
Nos igitur mandatis vestre excellentie obedire cupientes ut 1437 febr. 22.
tenemur, unacum prefato Blasio de Baktha homine vestre maiestatis, unum ex nobis, videlicet fratrem Johannem presbiterum, ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi feria sexta proxima
ante dominicam Ramispalmarum proxime preteritam prefa- márcz. 22.
tum Ladislaum filium Michaelis de Gezth in tributo, in facie possessionis Theglas vocate exigi solito, contra annotatos Clementem, Dyonisium et Ladislaum de Beken, ad octavas
festi beati Georgii martiris nunc venturi vestre sublimitatis máj. 1.
evocassent in presentiam, rationem premissorum reddituri, litis pendentis si qua foret inter ipsos non obstante. Datum
quinto die diei evocationis antedicte, anno domini prenotato. 1437 márcz. 26.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M., Hanvay cs. lt.

CLXXXIII.

Buda, 1437. jún. 29.

Zsigmond király meghagyja Zemplén vármegyének, helyezze vissza a Bodaiakat és a Kistárkányiakat Örös és Bodoló közt fekvő Akolszeg nevű birtokrészükbe, melyet Geszthy László, Brankovics György rácz deszpota tokaji várnagya erőszakkal a deszpota Páczin nevű birtokához csatolt, s egyúttal Geszthi Lászlót e hatalmaskodás miatt idézze törvénybe.

Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus Zempliniensis salutem et gratiam. In personis fidelium nostrorum Benedicti, Dionisii et Osvaldi filiorum Nicolai literati, Andree filii Benedicti similiter literati dictorum Boda, necnon Briccii et Ladislai filiorum alterius Nicolai filii Mathÿws de Kystharkan nobis ac prelatis et baronibus nostris exponitur gravi cum querela, quomodo Ladislaus filius Michaelis de Gezth, castellanus castri Thokaÿ vocati per illustrem regem ducem Rascie constitutus, feria tertia
jún. 11. proxima post octavum diem festi sacratissimi corporis Christi proxime preteriti, quandam particulam terre dictorum exponentium Akalzeg vocatam, intra metas veras et cursus metales possessionem eorundem Ewres et Bodolo vocatarum in predicto comitatu Zempleniensi habitarum adjacentem, minus iuste et indebite ac manibus eorundem occupasset, ipsosque de eiusdem dominio excluden, occupatamque ad possessionem annotati despoti Pachÿn vocatam, ad predictum castrum suum Thokaÿ spectantem annexisset, per populosque et jobagiones eiusdem possessionis Pachen per ararari (*így*) et seminari fecisset, quam quidem terre particulam iidem populi et jobagiones ipsius despoti ex commissione annotati Ladislai filii Michaelis de Gezth a tempore predicto usi fuissent et uterentur etiam de presenti potentia mediante, in ipsorum exponentium preiudicium et dampnum valde magnum. Unde supplicatum extitit nobis predictisque prelatis et baronibus nostris pro parte prelibatorum expo-

nentium, ut eisdem circa premissa de remedio dignaremur providere opportuno, et quia nos neminem regnicolarum nostrorum suis iustis iuribus indebite destitui nolumus sew privari, igitur fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus habita presentium notítia, vicinis et commetaneis predictorum possessionum Ewres et Bodolo, ceterisque nobilibus, conprovincialibus annotati comitatus Zemplenien-sis quibus decet et licet ad unum certum et brevem terminum (ad fa)cies dicte terre particule, vestri in presentia vocatis, si ab eisdem ad fidem eorum deo debitam, fidelitatemque nobis et sacro nostro diademati (observantes) tacto dominice crucis signo per eosdem coram vobis ac Bekes de Kysfalud, vel Jacobo de eadem, aut Ladislao filio Viti de Raska, sin . . . . . Malcha, sew Anthonio, ve-Gerardo de Markÿ, sive Johanne filio Ladislai de Buthka, neve Ladislao Oroz de Bor, cew Stephano (?) . . . . de Kysezen, an Detrico de Wyfalws, aliis absentibus homine nostro et testimonio conventus de Lelez, quod per ipsum conventum ad presentium (?) . . . ne (?) transmitti iubemus, partibus etiam predictis vel earum legitimis procuratoribus ante octo dies diei sew termini executionis huiusmodi inquisitionis et attestationis partes inter predictas modo infrascripto fiendi per vos modo premisso eisdem partibus prefigentes, per unum ex vobis videlicet iudicem nobilium, aliquam possessionem sew portionem possessionariam partium prenotatarum, illac legitime vocatis et accersitis ac partibus prestantes diligenter inquirentes, pretactam terre particulam tempore in predicto, cuius scilicet nondum anualis preteriisset revolutio, a manibus prefatorum exponentium per prefatum Ladislaum filium Michaelis de Gezth minus iuste ac indebite ac potentialiter occupatam et ad prefatam possessionem Pachen annexam, predictosque exponentes de eiusdem dominio exclusos fore et ad ipsos populos et iobagiones prefati despoti in dictam possessionem Pachen residentes ex commissione prefati Ladislai filii Michaelis de Gezth modo premisso usus fuisset et esse ex huiusmodi vicinorum et commetaneorum nobiliumque commetaneorum veridicis attestationibus con (?) . . . . extunc

exclusis prius et eiectis de eiusdem particule terre dominio annotatis populis et iobagionibus dicti Georgii despoti, prefatos exponentes in dominium eiusdem introducere et tandem ipsis restituere, reintroductosque in eadem contra omnes et singulos illegittimos impetitores et . . . . contra prefatos Ladislaum filium Michaelis de Gezth ac populos et iobagiones prefati Georgii despoti in annotata possessione . . . . . Pachen residentes, nostre maiestatis in persona et auctoritate harum serie vobis specialiter attributa et iustitia mediante protegere, tueri et defensare debeatis. Quibus habitis idem homo noster ibidem coram ipso testimonio dicti conventus, memoratum Ladislaum filium Michaelis de Gezth contra prefatos exponentes nostram personalem evocet in presentiam ad terminum competentem, rationem premissorum redditurum litis pendentis si qua foret inter ipsos non obstantis. Et posthec huiusmodi rescite veritatis premissorum et attestationis restitutionisque et evocationis seriem situmque . . . . et adjacentem, sed et numerum iugerum terrarum prefate particule terre, quam annotati exponentes a suis manibus per prefatum Ladislaum filium Michaelis de Gezth tempore in prescripto cuius scilicet nondum annualis preterisset revolutío occupatam fore modo superius specificato ass . . . cum propriis et possessionum attestantium, evocatique nominibus ac termino assignato per vos et dictum conventum eidem nostre speciali presentie fideliter rescribi volumus et mandamus, secus non facturi in premissis gratie nostre sub obtentu, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beatorum. Petri et Pauli apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, regnicolarum (*igy*) nostrorum anno Hungarie etc, quinquagesimo primo, Romanorum
1437 jún. 29. XXVII° Bohemie XVII°, Imperii vero quinto.

Egykorú másolat. A leleszi konventnek Zsigmondhoz intézett jelentésében átírva, melynek azonban csak a bevezetése van meg, vége hiányzik. Leleszi konvent levéltára, Actorum anni 1437. No. 6. — Két részre szakadva, a szakadás szélein több helyt elrongyolva, vízfoltos.

CLXXXIV.

Buda, 1437. szept. 27.

Zsigmond király Thallóczi Mathkó, dalmát, horvát és szlavon bánnak és testvéreinek, Frankonak, Péternek és Jánosnak, tekintetbe véve nevezetteknek, különösen Mathkonak a szerb részeken, továbbá a törökök ellen Boszniában és egyéb alkalmatosságokkor szerzett érdemeit, néhai Alsáni Gergely fia, Jánosnak, Valkó vármegyében fekvő birtokait adományozza.

Ad literatorium mandatum domini imperatoris.

Nos Sigismundus dei gratia Romanorum imperator semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex. Presentis et postere etatis hominum notitie harum tenore volumus fieri manifestum, quod quamquam native animi nostri benignitatis officii et regiminis ab alto nobis crediti et ad quod divina provisione feliciter sumus evocati fastigio et dignitate suadente, intersit singulorum nostrorum fidelium subiectorum obsequii gratitudines premio comitente prosequi gratioso. eorumque meritis benivolentia nostram adaptere inter cunctos tamen curarum impulsus, quibus mens nostra negotiorum pluralitate faciente distrahitur et nunc huc, nunc vero illuc continua revolutione rapitur, hanc habemus meditationem precipuam, ut illorum nostrorum fidelium merita singulari benivolentia amplectamur, quorum probitatis indicia et strennuitatis opera magnifica nedum coram nostre maiestatis oculis commendabiliter effulsere, verum etiam cunctorum aliorum obtutibus clarent et apparent evidenter, quique in multifariis fidelitatibus radicitus solidati non solum a pristinis desistent, temporis impositis obsequiis eorum fine facto, quin ymo nostri favoris gratia concurrente ad futura nobis exhibenda famulamina promptiori sumpta sollicitudine efficiuntur aptiores. Sane inter ceteros ymoverius pre ceteris nostris fidelibus fidelis noster sincere dilectus magnificus Mathko de Tallowcz regnorum nostrorum Dalmatie et Croatie pretactorum ac totius Sclavonie banus semper a sue adolescentie tempore tali et tanta erga nos fulsit fide et devotione famulandique promptitudine

sicut et in antea eum facturum non ambigimus, quod ea omnia stili officio et scripturarum denotatione non sine tedioso labore possent per singula exarari, aliqua tamen ipsius Mathkonis bani fidelitatis obsequia nobis et sacre regni nostri Hungarie corone laudabiliter exhibitaque vivaci digna existunt recordio ceteris nostris fidelibus, veluti quoddam bonitatis speculum. Pro eius laudis memoria sempiterna in exemplum ponere cupientes, ut eadem nec vetustas etatis obolere valeat, nec occurrentis temporis successura curricula surda taciturnitate concludant, ipse calamus scribentis notificare non postponit. Dudum siquidem mortuo et ab hoc seculo sublato condam illustri Stephano despoto Rascie, in cuius tunc manibus castra nostra regalis Nandoralbense et Galambocz habebantur, ipsoque castro Nandoralbense mox manibus nostris devento et applicato, dicto vero castro nostro Galambocz ex tradimento illius perfidissimi et sceleratissimi Jeremie pro tunc idem tenentis a nobis proch alienato et per sevissimos Turcos, crucis Christi persecutores nostrosque et regni nostri emulos surrepto et occupato, dum nos volentes idem castrum ab ipsorum Turcorum manibus recuperare, ipsum cum valido exercitu personaliter obsidendum duxeramus, prefatus Mathko banus se cum decenti gentium et familiarium suorum comitiva secundum nostrum votum et mandatum ex una parte figens in expugnatione eiusdem veluti vir strenuus et agilis curam ferens solicitam, ipsum in certis eius meniis et turribus per crebras lapidum, bombardarum emissiones ictus ictibus continuans fortiter fecit impugnari ex cuius diligenti solicitudine et solerti procuratione notabiles turrium et murorum castri pretacti partes per ipsorum lapidum seu globorum, bombardarum violentos impulsus dirute extiterunt. Nobisque tandem ab ipsius castri obsidione factis et firmatis inter nos et dominum Turcorum atque Turcos certis treugis discedentibus, Danubiumque absque aliquali fortitudine sub huiusmodi treugis pacis transfretare volentibus, ipse Mathko banus nostram ubique sequendo maiestatem, contra ipsosque Turcos protunc fraudulenta hostilitate nos et nostros nobiscum existentes, transfretata iam et a nobis separata maiori parte dicti nostri

exercitus invadendo se fortiter cum suis diversis fortune periculis exponendo nobis et sacre nostre corone laudabiles impendit famulatus. Quibus quidem Turcis eo tunc dei adiutorio nostri viriliter resistentes eosdem a castris seu descensu nostro, que tunc iuxta flumen Danubii fixeramus removerunt, per totamque illam diem cum eisdem fortiter dimicando, nonnullos ex eis dire morti tradiderunt, tandemque tetra superducta noctis calligine ipsisque Turcis contra ipsa castra nostra et nostros, qui protunc aliis iam ut predicitur pro maiori parte flumen Danubii transfretatis, cum nostra remanserant maiestate rabide et callide irruentes cum iam . . . . nostris nobiscum existentibus propter ipsorum paucitatem contra eorundem Turcorum cumulatam pluralitatem per amplius facultas non preberetur resistendi, singuli ipsorum nostrorum precipites festivoque cursu se ad naves conferre ceperunt et omnes naves nostros taliter preoccupaverant, ut non restabat aliqua navis, in qua maiestas nostra transfretare potuisset . . . . . tandem ex consilio et procuratione ipsius Mathkonis bani et aliorum certorum fidelium nostrorum quadam inventa navi eandem conscendens transfretare cepissemus, ipsumque Mathkonem banum cum aliis certis baronibus nostris pro custodia et defensione gentium nostrarum ex illa parte remanentium interim donec ipse gentes residue possent transfretari . . . us. Tunc ipse Mathko banus in hiis curam gerens sollicitam, per totam illam noctem usque auroram contra ipsos Turcos viriliter cum suis dimicando, eisdem potenter restitit, demum autem luce ipsius aurore superveniente cum iam quasi omnes nostri post nostram transfretassent maiestatem et ipse Mathko banus cum paucissimis suis et nostris . . . . isisset, ipsi Turci cum eorum multitudine in eosdem irruentes, aliquos ex eisdem nostris crudeliter occiderunt, inter quos et ipse Mathko banus contra ipsos Turcos acriter pugnando vix dire mortis perniciem portu in eodem evasit, sicque in virtute altissimi maxima pugna prehabita defensatus et ipse illesus post nostram transfretavit sere[nitatem. De]mum vero certis post sese consequenter annorum revolutionibus decursis, cum nos pro acquisitione sacri

tituli imperialis, quo olim nostrorum progenitorum sublimes aule . . . . felicitatis gloria rutilantes effulgebant, ne decor ille tanti nominis magnalitate corruscans, quem primitivorum nostrorum excelsa brachia acquisierant a nobis in nostrum d . . . . . superveniente torpore tolleretur suscipiendisque finaliter ultimis duabus coronis imperialibus partes Alamanie petendas duxeramus, tunc prefatus Mathko b[anu]s pariter cum Johanne carnali fratre suo ornata familiarium suorum caterva fulciti, nobis iam in dictis partibus Alamanie constitutis ad nostram venerunt maiestatem . . . obsequia humeris eorum imponenda, prompta agilitate exhibituris. Expeditis autem nobis nostris inibi negotiis expediendis, ac de ipsis Alamanie partibus vers[us Lomb]ardie, Twsie et alias Italie partes iter arripiendo dicti Mathko banus et Johannes frater suus, ut ipsorum fidelitatis constantia cunctorum clareret aspectibus . . . . usine, ubi secundam coronam nostram imperialem de manibus venerabilis domini archiepiscopi Mediolanensis in domicilio sancti Ambrosii episcopi gloriose suscepimus . . . . . nuo secuti sunt maiestatem per totum ipsius itineris spatium, fidelia nobis servitia exhibendo, hiis itaque cum ingenti celebritate peractis, nobisque ab illinc . . . . ipsas Lombardie ac Tuscie partes pertransitis deo conducente sine molestia seu offensione aliquali multis insidiis quam plurimum nostrorum rebellium et em[ulorum] . . . civitatem nostram Senarum procedendo, ipse Mathko banus ac Johannes frater suus prenotatus melius ac melius in nostri amoris flagrantia accensi . . . . erique nostro iugiter et sine intermissione nunc unus, nunc alter ipsorum et frequentius ambo pariter adherendo, tam contra ipsorum nostrorum rebellium nisi . . . . tunc casibus exponere non expaventes, quam etiam in aliis securitatem nostri itineris concernentibus, celsitudini nostre preclara et a nostra memoria nulla temporis . . . . . . exhibuerunt. Pervenientibus itaque nobis in ipsam civitatem nostram Senarum, ibidemque pro nonnullorum nostrorum non parve, quin ymo grandis importantie . . . . . per decem mensium spatia constitutis et moram trahentibus, medio tempore ipsum Mathkonem banum, de cuius consilii maturitate

morum gravitate . . . . afficienti sumpto experimento nostra ad plenum conscia fuerat serenitas, unacum magnifico Caspar Šligk supremo imperialis nostre maiestatis c[ancellario] . . . . . s sollempnique ambasiata ad sanctissimum dominum nostrum dominum Eugenium papam quartum duximus transmittendum, qui veluti nostre conscius vo . . . habito et expleto in presentia eiusdem domini nostri pape huiusmodi sue legationis officio taliter erga ipsum dominum nostrum papam sua sagaci . . . . itis et sopitis omnibus differentiis inter eundem dominum nostrum papam et nostram maiestatem habitis apud eundem, ipso Mathkone bano . . . . . aliter sumus consecuti, sicque idem Mathko banus viceversa ad nostram maiestatem, ipsum in dicta civitate Senarum summo desiderio . . . . . . emeavit. Ab ipsa denique nostro imperiali civitate Senarum nobis personaliter domino conducente urbem Romanam adeuntibus, tertiamque . . . . . les e manibus prenotati domini nostri pape consuetis ceremonialibus, sollempnitatibus eminenter prehabitis suscipientibus dicti Mathko ba . . . . . . nobis laudabiliter exhibita obsequia gratuito continuationis successu adaugere volente semper et ubique nobis fidelissima . . . . m preclare fidelitatis constantia et amoris recolenda vehementia, celebrius extolli videatur, ea ex nunc summopere reminiscentia . . . . Porro susceptis gloriose talismodi coronis et infulis imperialibus, nobisque versus partes Alamanie . . . inibi in spiritu sancto congregatum, gressus nostros lentis passibus dirigentibus, medio tempore fama discurrente ad nostre . . . . [sevi]ssimorum Turcorum pretactorum excrescente, rex regnumque Bozne, consequenter quoque eius incole, que semper . . . . sicut pertinent etiam de presenti, tales et tantas damnificationum invasiones, oppressionesque ac multipli . . . . nte presidio nulla eis

facultas, nilque aliud . . . . . . Verum cum pro eiusdem regis et regni Bosne ac incolarum suorum ab ipsorum Turcorum . . . nobis . . eotunc existentibus ad premissa . . . valentem atque aptum duxissemus inquirendum ex qu . . . banus, quem ingenue strennuitatis audacia nostris dudum commendaverit adspectibus ad hec expe-

denda . . . . . expeditionis humeris suis decrevimus imponendum. Deputato itaque ipso Mathkone bano cum . . . . [sum]pma circumspectione suffultus pro eiusdem regni ac regis sui pretacti defensione castrorumque et fortalitiorum regni . . . . . . recuperatione ex nostre maiestatis . . . . . dato gressus suos continuavit, quo illac attingente omnes huiusmodi Turci sed . . . . adventu adeo formidine attoniti fuere et perculsi, quod iidem ipsi Mathkoni bano et sue potentie se obicem et in campo . . . . . cum iam ipse Mathko banus nullum temporis bellicose repugnationis obicem inveniret ad expugnanda castra pretacta sua . . . . . . fortalitiis manuali cum labore expugnatis, aliis vero tum per illustrem regem Bozne prenotatum in signum sue nobis observande fide . . . . . . ionis confusos, manibus dicti Mathkonis bani assignatis, ut multa brevibus comprehendamus sermonibus, ipsum regnum Bosne, eius . . . . re subdidit, quam plurimaque castra, que preter et contra nostram maiestatem regno in predicto, per quosdam nostros hostes occupata et detenta habebantur, ... e quorum aliqua etiam ad presens nomine nostre maiestatis apud manus eiusdem Mathkonis bani sunt et habentur. Demum autem nobis exped . . . . . nostris in dicto sacro concilio Basiliense expediendum, in ipsum regnum nostrum Hungarie feliciter regredientibus, ac in civitate nostra Posoniense prema . . . . . seu moram facientibus, memoratus Mathko banus illustrem Stephanum Twertk regem scilicet Bozne pretactum simulcum baronibus et notabi . . . . . . ipsam Posonium in conspectum nostre adduxit maiestatis, quem tandem regem simulcum suis baronibus et nobilibus predictis nos accepto ab eis . . . . [obse]rvando fidelitatis homagio, non post multorum dierum spatia ad propria duximus remittendum. Ne autem multimodorum virtuosorum gestorum dicti . . . . na narratio spatiosa prolixitate interveniente animos legentium distrahat, illa in parte maiori silentio transimus, unum tamen merito mem . . . . . e et strennuitatis attollendum preconium premissis duximus adducendum. Novissime etenim mortuo et ab hoc seculo sublato condam fideli nostro spectabili et . . . . wan comite

Cetine, regnorumque nostrorum Dalmatie et Croatie bano, universisque castris, fortalitiis, possessionibus et iuribus possessionariis, tamquam per defectum . . . . probatam regni nostri Hungarie consuetudinem ad coronam eiusdem regni nostri consequenterque nostram maiestatem rite et legitime devolutis et redactis . . . . Vegle, Segnie et Modrussie comes, erecto contra nostram maiestatem rebellionis calcaneo, nomine honoris banatus pretactorum regnorum nostrorum Dalmatie et . . . . contra voluntatem nostre maiestatis pro se perperam usurpando de castris et fortalitiis, tam ipsius condam Johannis comitis Cetine ad nostram celsitudinis . . . . itis, quam etiam dicti banatus se intromisisset, eadem pro se violenter usurpando. Tandemque perfidissimum Omorat Turcorum dominum, necnon Stephanum nepotem . . . . . [cete]rosque quamplurimos nostros et regni nostri emulos in suam amicitiam et favorem acquirendo, plurimos nobiles et alterius status dictorum regnorum nostrorum Dalmatie et . . . . . . nil aliud intendens nisi ut se contra culmen nostrum regium in ipsis regnis nostris in regem coronari facere potuisset, a fidelitate nobis observanda per sua blandimenta . . . . ere et averti fecisset et procurasset. Nosque talismodi rumoribus et perversis ipsius Johannis comitis Segnie machinatibus perceptis, prefatum Mathkonem banum . . . . robata fide ad talia nostre maiestatis obsequia agiliorem fore agnoveramus, pro compescenda eiusdem Johannis comitis abhominenda protervia, regnorum etiam nostrorum [et] castrorum et bonorum predictorum recuperatione duxeramus deputandum et sibi talismodi servitii onus submittendum. Tunc prefatus Mathko banus ad nostri singularem . . . . . agregato valido exercitu in ipsa Dalmatie et Croatie regna nostra unacum magnifico Petro de eadem Tallowcz fratre suo carnali, nunc regnorum nostrorum Dalmatie et [Cr]oatie ac Sclavonie predictorum similiter bano, direxit gressus suos. Cumque in ipso itinere et prima sue ingressionis via cum iam tria notabilia per suam potenitam acquisi . . . . . ra et ad obsidionem cuiusdam castri Zyn vocati accedere voluisset, prefatus Johannes comes

Segnie exercitum suum unacum exercitu prefati Stepanî nepotis Zandalÿ [in] sui succursum ut prediximus advocato. ipsi Mathkoni bano et suo exercitui obviam eisdem volendo resistere versus ipsum castrum celeriter transmittere curavit, quod ipse Math . . . . presentiens mox magnam sui exercitus partem versus ipsum castrum Zÿn, ad resistendum dicto exercitui ipsius Johannis comitis Segnie premisit pariter et destinavit, ubi gentes ipsius Mathkonis bani reperto dicto ipsorum nostrorum infidelium exercitu, eosdem cum dei adiutorio trina bellicosa congressione cum eisdem inita, semper penitus et . . . . deb . . . . et mox post ultimam congressionem et victoriam exinde reportatam, ipsum castrum Zÿn obsederunt expugnaturum. Tandemque superveniente ipso Mathkone bano cum reliquo suo exercitu, necnon cum diversis ingeniis et bombardis ad expugnationem ipsius castri necessariis, idem castrum fortiter tam per ipsa ingenia, quam manualem pugnam per multos dies . . . expugnare, in cuiusquidem castri diutina obsidione propter maximam inibi victualium carentiam, et certa alia obstacula, ex quo ipse Mathko banus suum exercitum tenere non poterat necesse fuit, ut se unacum prefato Petro bano, fratre suo ab eiusdem obsidione removendo ad prosequendum ipsum hostem nostrum et sibi adherentem, cum ipso suo exercitu rediret, quem tam extunc quam expost congregatis sibi novis et recentibus gentibus exercitualibus, locatisque eisdem in diversis castris per ipsum Mathkonem banum obtentis, adeo persecutus extitit, sicque eius ferocitatem edomavit, ut idem comes Johannes nisi morte preventus fuisset, temporali personaliter ad inquirendam nostre maiestatis gratiam, velit, nolit, venire debuisset, Dwymum quoque carnalem fratrem ipsius Johannis comitis eius partem tenentem et consimiliter contra nostram maiestatem rebellantem initis cum eodem et suis gentibus bellicis congressibus, sepenumero debellavit, et sic per tota estatis et yemis tempora, ipse Mathko banus unacum ipse Petro bano fratre suo et ipsorum gentibus campum tenentibus maximos estus, calores, frigora, tempestates, famemquoque et situm immensas inter aliasque penurias et tribulationes, copiosam suorum sangwi-

nis effusionem, pro nostri honoris gloria et nominis exaltatione patienter pertulerunt. Tandem etiam non post multorum dierum spatia, antelato comite Johanne nostro rebelle, ipsa infidelitatis nota offuscato ab hac luce decedente, omnia et quevis premissa castra et fortalitia regno nostro in pretacto per ipsum ut pretangitur usurpata, de manibus nobilis domine relicte ac filii ipsius condam Johannis comitis ipse Mathko banus per suam sagacem cooperationem recuperando, manibus nostris reappropriavit. Habita igitur et peracta premissa particulari servitiorum sepetacti Mathkonis bani narratione, nunc ad quedam laudabilia fidelis nostri sincere dilecti magnifici Frankonis de pretacta Talloucz, bani nostri Zewriniensis, fratris scilicet carnalis eiusdem in aliqua parte cum in nostra ad presens in toto recordativa non existant potentia explicanda obsequia, divertamur. Inprimis siquidem idem Franko banus sicuti sanguinis copula sic non minus morum et strennuitatis imitatione dicti Mathkonis bani fratris a sue adolescentie primitive temporibus maiestati nostre fideliter serviendo, dum nuper eundem Frankonem banum unacum magnificis Johanne filio wayvode de Marczalÿ, magistro curie nostre maiestatis et altero Johanne dicto Orzaag de Gwth, quibus tunc nonnullos milites et familiares nostros, necnon exercitum nostrum regium adiungendo, eosdemque sumpmos ipsius nostri exercitus capitaneos preficiendo, ad comburrendum et anichilandum quoddam castrum Crusowcz vocatum in regno Rascie erga manus sevissimorum Turcorum habitum, necnon certas galeas seu naves ipsorum Turcorum in fluvio Morwa vocato a pluribus retrofluxis temporibus per eosdem fabricatas, in et ex quibus iidem Turci regno et regnicolis nostris presertim in partibus inferioribus constitutis multiplicia dampna et nocumentorum genera inferre potuissent atque voluissent, transmisissemus, tunc ipse Franko banus cum decenti gentium suarum comitiva pariter cum eisdem capitaneis, quorum ipse Franko banus unus extitit, ac ceteris baronibus, militibus quoque et clientibus nostris insurgendo, in ipsorumque celeriori per fluvium Danubii transvadatione curam et sollicitudinem ferendo studiosam, unum ornatum suum

banderium ad premissa peragenda cum ipsis aliis nostris fidelibus transmisit pariter et direxit, ipso solo propria scilicet sua in persona cum reliquis suis gentibus pro conservatione et gubernatione portus ipsius Danubii remanente, medio autem tempore infra scilicet eorundem aliorum fidelium nostrorum habitam reversionem, ipse Franko banus cum eisdem gentibus suis secum constitutis versus castrum Galambocz supratactum precedens, totum territorium ac universas villas et pertinentias eiusdem castri erga manus dictorum Turcorum habitas, modo per ignis voraginem, modo vero per alia desolationum genera prorsus devastari et anichilari fecisset maiestati nostre et sacre regni nostri Hungarie corone grata et admodum proficua in eo obsequia exhibendo. Peractis itaque votive omnibus et singulis premissis, dictis quoque galleis seu novibus pariter cum castro Crusowcz pretacto ignis incendio prorsus et per omnia per pretactos nostros fideles combustis et anichilatis, dum iidem postmodum versus propria reverti et Danubium pretactum viceversa transfretare voluissent, tandem ipsis Turcis premissa modo previo pacata audientibus quibusdamque velociter congregatis et eosdem nostros fideles insequendo in ipsosque iam in portu Danubii constitutos, ac in maiori parte ipsum Danubium transvadatos, et a sese divisos invadentibus iidem nostri fideles, inter quos etiam memoratus Franko banus fuerat personaliter constitutus, ad instar discipline militaris strennuitatis resumpta audacia contra eos progrediuntur, habitoque mutuo congressu eisdem potenter resistunt, demum quoque cuncti potentis suffragante dextra opificis, dum iidem Turci fortem contra se dictorum nostrorum fidelium insultum vergere, suamque contra eosdem repugnantem potentiam penitus invalescere conspiciunt mox per fuge presidium a cede gladii insequentis se sperantes liberare terga vertunt, quos cum iidem nostri protenter insequuntur paucissimis ex eisdem Turcis per ipsius fuge presidium premunitis, alii per nostros capiuntur, alii vero ab ferientium dextra fortissima crudelem mortis interitum susceperunt. Sicque ipsi nostri fideles in virtute domini exercituum gloriosum ipso die conflictus de ipsis Turcis triumphum reportarunt,

in signumque maioris ipsorum victorie documenti, certa vexilla seu banderia ipsorum Turcorum per eosdem ab eis potenter obtenta, pariter cum quibusdam captivis in regnum nostrum Bohemie nostre transmiserunt maiestati. Porro hec inter alia virtuosorum et efficacium operum gesta prefatorum Mathkonis, Petri et Frankonis banorum necnon dicti Johannis fratris ipsorum quorum nec quantitatis, sed nec qualitatis numerus faciliter potest comprehendi, que propter eorum magnitudinem eva sunt digna memoria, ad eorum laudem perpetuam presentibus censuimus annotanda, quibus omnibus et singulis, sed et aliis quam plurimis preclaris fidelitatum obsequiis per eos seu eorum alterum in diversis nostris et regnorum nostrorum agendis et expeditionibus sub diversitate locorum et temporum sepenumero et multifarie iuxta nostrum votum, honorisque nostri prosperum et optatum incrementum, exhibitis et impensis, quemadmodum eos et de cetero exhibituros non dubitamus, intuitis et consideratis, quamvis ipsi pretextu eorundem longe altiora liberalitatis nostre donaria, a nostra reportare mererentur maiestate. Ut tamen ad presens sicuti promptis affectibus copiosius intendimus in futurum nostram benivolentiam retributivam sibi sentiant astitisse, quoddam castrum seu castellum Wervar vocatum, necnon opidum Athak nuncupatum, item possessiones nostras infrascriptas videlicet Dobrosewcz, Vithkowcz, Klechyncz, Milkowcz, Kopchewcz, Brankowcz, Gerdowcz, Radenowcz, Merenowcz, Ztra . . ynyncz, Zwynygerm, Markovcz, Jacobowcz, Gradyncz, Reskowcz, Wydosewcz, Ozdanowcz, Dimitrowcz, Chreth, Zkorotyncz, Werdy, Chyetertysthye, Kemetyncz, Godenowcz, Czysewzaad, Hlapotyncz, Hatino, Ceryany, Mylysyncz, Berdo, Rosyncz, Moztacz, Borenowcz, Sywaczno, Wyrowzkawaz, Zlobochyna, Halmos et Zelyncz nominatas ad prescripta castrum seu castellum Wervar et opidum Athak spectantia, item opidum Zewch cum tributo inibi exigi solito, necnon possessiones Belye, Eddesfalwa, Gachal, Tyzthenfalwa, Mathefalwa, Wyfalw, Komarowcz, Myklosfalwa, Beche, Zerewcze, Kysgachal, Ravazwar, Kaytornafalva, Paznan et G . . lyancz vocatas ac predium Warofalwa dictum ad idem oppidum Zewch et possessiones

prenotatas spectantia, item alias possessiones Gabos, Mygenfalwa, Zabadsag, Czwekfalwa cum tributo in eadem Czwekfalwa exigi solito, necnon Gyurghfalwa, Serowcz, Elyesfalwa et Gedefalwa appellatas ac predium Wecherfalwa nuncupatum et portionem possessionariam in possessione Zenthmyhal nominata habitam ad prefatam possessionem Gabos pertinentes, item medietatem possessionis Tyzyn vocate, omnino in comitatu de Walko situata et existentia, que condam magnifici Johannis filii Gregorii de Alsan hominis absque heredum solatio defuncti prefuisse, et per defectum seminis eiusdem iuxta approbatam regni nostri legem et consuetudinem ad manus nostras regias rite et legittime devolute fore dinoscuntur simulcum universis et singulis districtibus, villis, prediis populosis et desertis, ac sessionibus et locis sessionum, ac terris arabilibus cultis et incultis, agris, campis, pascuis, pratis, fenetis, silvis, nemoribus . . . is virgultis, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis et aquarum decursibus et presertim fluviis Zawa, Bozwcha, Wynycze, Walko, Zepch, Studwa, Nerethwa et Crassow appellatis ac vadis eorundem molendinis quoque et locis molendinorum necnon tributia seu teloniis et tribu . . . . iobagionibus atque sclavis, foris etiam annualibus et hebdomadalibus, iuribus, iurisdictionibus, ecclesiarum patronatibus, proventibus, redditibus, censibus mune . . . . tionibus quibuslibet, generaliter quoque quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus ad predictum castrum seu castellum oppidaque ac possessiones . . . . . . possessionarias atque predia semper et ab antiquo de iure spectantibus et pertinere debentibus, sub suis et earundem veris metis et antiquis . . . . . . condam Johannem filium Gregorii, consequenterque per nostram maiestatem rite tente fuerunt et possesse, ex certa nostra scientia et animo deliberato ac de consensu . . . ata voluntate serenissime principis domine Barbare, predictorum regnorum nostrorum regine conthoralis nostre carissime, prelatorum etiam et baronum nostrorum . . . [ac] cedente consilio prematuro, prefatis Mathkoni et Frankoni ac Petro banis et Johanni fratri carnali eorundem ipsorumque heredibus et posteritatibus universis . . . manibus

nostris regiis dedimus, donavimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas dum nobis in specie reportate fuerint in formam nostri privilegii redigi faciemus. Datum Bude feria sexta proxima ante festum beati Michaelis archangeli, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo primo Romanorum vigesimo octavo, Bohemie decimo octavo, Imperii vero quinto.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét nyomaival, mely alatt az oklevél élén álló szavak. M. N. M. lt.

CLXXXV.

Buda, 1438. febr. 24.

Albert király Hathnai János fia György fia Pan Lászlónak, a Zsigmond király irányában tanusított hű szolgálatai fejében a Trencsén vármegyében fekvő Marikovalehota, Kleschyna és Kathyna birtokokat, melyek a beszterczei várhoz tartoznak, összes tartozékaikkal együtt adományozza.

László érdemeiről az oklevél a következőkép emlékezik meg: „ . . . Dudum siquidem defuncto et ab hoc seculo sublato condam illustri principe, Stephano despoto Rascie, castro quoque Galambocz nuncupato in confiniis regni nostri Hungarie habito, quod semper ad coronam ipsius regni Hungarie pertinuit, sicuti pertinet etiam de presenti, ex tradimento cuiusdam perfidi Jeremie Rasciani, eotunc ipsum castrum nomine et in persona annotati condam Stephani despoti tenentis per sevissimos Turcos surrepto et occupato, tandem vero prefato condam domino Sigismundo imperatore et rege huiusmodi surreptionem castri prenotati audiente, validoque exercitu congregato, ipsum castrum pro eiusdem expugnatione obsidente, annotatus Ladislaus Pan, inter ceteros militares inibi tunc cum dicto domino imperatore existentes et constitutos strennuitatis sue acta forti exercitio continuans,

in expugnatione castri pretacti insultui dictorum Turcorum castro de eodem rapinam accepturum plerumque egredientium se viriliter opponendo, ibidem unum letale vulnus in suo corpore pertulisse eoque postmodum divina gratia cooperante resanato, ex post etiam sacre regni nostri Hungarie corone non modica obsequia, constantia solita exhibuisse perhibetur."

Eredeti, hártyán, alján papirfölzetű pecséttel M. N. M. báró Balassa cs. lt.

CLXXXVI.

Buda, 1438. febr. 24.

Albert király Keve város és a hozzá tartozó Bálványos és Skronovecz helységek lakosainak régi kiváltságait, mely szerint minden adó fizetése és idegen birák joghatósága alól föl vannak mentve és kivéve, megerősíti.

Magdics: i. h., 19—21.

CLXXXVII.

Buda, 1438. márcz. 31.

Albert király Thallóczi Matkó, Dalmáczia, Horvátország s egész Szlavonia bánjának, Frank Szörényi Péter dalmát, horvát bánnak és testvéreinek, János, nándorfejérvári kapitánynak, Zsigmond király idejében az ország alsó végeinek, főleg Nándorfejérvár és a többi végvárak védelmében szerzett érdemeire való tekintettel a Temesmegyében fekvő Sarud és a Kevemegyében fekvő Füzeg birtokokra, melyek Radych, Chelnyk és Bogdan, szerb főurak birtokából jutottak a Thallócziak kezére, új adományt ad.

Nos Albertus dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. rex, Austrieque et Stirie dux ac marchio Moravie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos, qui de circumspecta nostre regie dignitatis animadversione cunctorum nobis fideliter obsequentium merita et actus strennuos pensare et unicuique eorum per eosdem consuevimus digna impendere premia meritorum, consideratis et in nostre mentis acie diligenter

premetitis multimodis fidelitatibus et fidelium servitiorum gratuitis meritis et sinceris conplacentiis fidelium nostrorum dilectorum magnificorum Mathkonis de Talloucz, regnorum nostrorum Dalmatie, Croatie predictorum ac totius Sclavonie, necnon Frankonis Zeweriniensis, item Petri similiter eorundem regnorum nostrorum Dalmatie et Croatie banorum et egregii Johannis de eadem Talloucz capitanei castri nostri Nandoralbensis, fratris ipsius Mathkonis bani per ipsos primum condam serenissimo domino Sigismundo Romanorum imperatori ac Hungarie etc. regi, patri et socero nostro carissimo in tuitione partium nostrarum inferiorum ac dicti Nanderalbensis et aliorum castrorum regalium in eisdem partibus inferioribus habitorum conservatione, aliisque diversis imperialibus et aliorum regnorum suorum predictorum validis expeditionibus suis temporibus sumpme incumbentibus simul et coniunctim, precipue vero per ipsos Mathkonem et Petrum banos in omnium castrorum regalium in predicto regno Croatie habitorum, alias per condam Johannem de Frangiapan, Segnie, Wegle et Madruse comitem ipsius condam domini imperatoris et regis infidelem pro se eotunc perperam usurpatorum, aliorum etiam quorundam castrorum nostrorum utputa Jaycza, Komothyn et Bachacz vocatorum ceterorumquoque nonnullorum fortalitiorum in regno nostro Bozne existentium cum ingenti et copiosa gentium suarum pluralitate more exercituali cum sumptibus suis propriis levata in manu forti facta reali recuperatione et manibus ipsius condam domini imperatoris et regis appropriatione, in quibusquidem exercitualibus expeditionibus necnon castrorum predictorum recuperationibus et precipue castrorum Zyn in Croatia et Haddided in Boznensi regnis predictis existentibus expugnationibus, quam pluribus notabilibus caris familiaribus ipsorum ibidem cesis et occisis, postremo vero nostre maiestati tempore felicium et cooperante divina dispositione votivarum nostrarum electionis et coronationis in regem Hungarie habitarum et expost usque in presentiarum cum omni sinceritatis zelo et sollicitudine indefessa diligenter et ferventer exhibitis et impensis quibusdam venditioni et perpetuationi quarundam possessionum Saarud et Fyzygh vocatarum in

Temesiensi et de Kewe comitatibus habitarum et pertinentiarum earundem per quosdam Radych, Chelnyk et Bogdan, prothobysthar regni Rascie barones ipsarum possessionum legitimos possessores, pro eisdem Mathkone, Frankone ac Petro banis et Johanne fratre eorundem certis et credibilibus atque autenticis literis uti fertur factis, si et in quantum memoratus Mathko banus fratresque sui prenotati certas et efficaces superinde pro se habent literas confectas et emanatas, nostrum regium benivolum consensum prebemus pariter et assensum, salvo iure alieno et insuper ex habundantiori nostra regia liberalitate totum et omne ius nostrum regium, si quod possessionibus in eisdem quibuscunque ex causis et rationibus haberemus vel nostram concerneret maiestatem, simulcum huiusmodi iuris nostri regii utilitatibus, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis silvis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, molendinorumque locis et generaliter quibusvis utilitatum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis limitibus ad easdem possessiones consequenterque huiusmodi ius nostrum regium de iure spectantibus et pertinere debentibus ex certa nostre maiestatis scientia, prelatorumque et baronum nostrorum ad id accedentium consilio prematuro, premissis suo modo uti superius specificatur stantibus et se habentibus, eisdem Mathkoni, Frankoni ac Petro banis et Johanni, ipsorumque heredibus et heredum successoribus universis similiter absque alieni iuris preiudicio denuo et ex novo dedimus, donavimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus per eosdem iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum, harum nostrarum, quas dum nobis in specie fuerint reportate, in formam nostri privilegii redigi faciemus, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, feria secunda proxima post dominicam Iudica, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

1438 márcz. 31.

A csázmai káptalan 1439. márcz. 26. kelt átiratában, melynek eredetije, hártya, függő pecsétje elveszett, M. N. M. lt.

CLXXXVIII.

Buda, 1438. ápr. 2.

Erzsébet királyné Rozgonyi László fiának, Istvánnak, volt temesi, most fejér- és győrmegyei főispánnak, a törökök ellen vívott harczokban, főleg pedig Galambócz ostrománál szerzett érdemeire való tekintettel, a midőn Rozgonyi István személyesen irányított egy, a vár tornyainak lerombolására beállított bombavető mozsarat, továbbá a fegyverszünet daczára a Zsigmond királyt megtámadó törökök ellen vitézül harczolt és az által, hogy Zsigmondot hajójára fölvette, őt a török fogságtól megmentette, ő maga pedig ez alkalommal hajójáról a Dunába esvén, csak nagy nehezen menekült meg a haláltól, majd az ország alsó határain a törökök hajóhada ellen intézett támadásban személyesen és nagy vitézséggel résztvett; Gyöngyös, Bene, Zsadány, Halász, Szászberek, Gyanda, Irsvaszeg, Szentgyörgytelek, Dusnok, Zsidó, Bag, Iklad, Felső-Mácsa, Ecskend, Imreélesd, Alsó-Mácsa, Kápolna, Tab, Kér, Poroszló, Iván, Szőke, Héviz, Tura, Szentlászló, Valkó, Nyir, Szentkirály, Szörény, Oszlár, Diódtelke, Szentgyörgytelke, Ligetegyház, Oroszló, Szentpatorneka és Ondtelek birtokokat Heves-, Pest- és Nógrádmegyékben, melyek részben Brankovics György rácz despota kezén voltak, adományozza.

Fejér: C. D. XI. 148. a birtokok nevei nélkül, ezeket a M. O. D. L. 13170. sz. alatti eredetiből pótoltuk. — E birtokokról Albert király 1438. ápr. 4. a Rozgonyiaknak új adománylevelet ad, de ebben Rozgonyi István érdemeiről bővebb említés nem tétetik. L. a fejérvári káptalannak 1438. máj. 5. átiratában, M. O. D. L. 13172. sz. U. ott, 13173. sz. a. máj. 11. kelt átiratában, továbbá a fejérvári káptalannak 1438. máj. 19. átiratában M. N. M. b. Jeszenák cs. lt.

CLXXXIX.

Buda, 1438. jún. 19.

Hédervári Lőrincz a Jánosi Kántor László s társai és az Olnódi Czudar János és társai közti pörben, az ország végvidékére a törökök ellen intézett hadjárat miatt halasztást rendel el.

Eredeti, papiron, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N. M. Kállay cs. lt. Ugyanaz napon hasonló ok miatt történik halasztás a Károlyi Mihály fiai és Vetési Miklósnak Rezegi György és fiai ellen folyó perében, Gr. Károlyi cs. oklt. II. 208. — Továbbá a Kapy János és Dobó András abaujvármegyei alispán s a vármegyei szolgabirák közti pörben, M. N. M. Kapy cs. ltára; — a Somosi Elek fia, György és a Sóvári Soós Miklós, Simon, György, és társai közti pörben, M. O. D. L. 13205. sz. — és az Alsó-

lindvai Bánfi István és a Marczali Imre közti pörben M. O. D. L. 13206 sz. — jún. 24. a Rozgonyiak közti pörben, M. O. D. L. 13210 sz. — jún. 25. a Semsei Frank és László és a Markusfalvi Jakab és társai közti pörben, M. O. D. L. 13212 sz; — és jún. 26. a Nyulakszigetén-fekvő apáczakolostor ás a Belchi Ferencz és társai közti pörben, u. o. M. O. D. L. 13213 sz.

CXC.

Buda, 1438. jún. 23.

Albert király Garai László mácsói bán és liptói főispánnak, tekintettel a saját és az apjának, Miklósnak, főleg a mácsói bánságban a ráczok és törökök ellen szerzett érdemeire, valamint arra, hogy atyja vejét, Lázár szerb despotát, a magyar király iránti hűségre visszavezette és végül mindkettőnek főleg a törökök ellen szerzett érdemeire, a Valkómegyében fekvő Mikola, Boró, Zavalyaszeg, Lovász, Polgár, Somogy, Ireg, Bakófalva, Naskfalva, Ujfalu, Városi, Vadakal, Pulya, Urbánfalva, Andrásfalva, Péterke, Gátfalu, Hedre, Hatisa. Tekalfalva, Árpaszó, Dukincz máskép Farkastorok, Kaza, Musoja, Dombó, Milkfalva, Zaskocz, Kerisfalva, Pálfalu, Racsa, Hronafalva, Csalafalva, Bogdánfalva, Ivánfalva, Madaras, Lipcsefalva, Kis- és Nagy-Lipócz, Pardics, Asszonyfalva, Poszhocz, Halmos, Lider, Hárságy, Pelkámfalva, Usojafalva, Kosárfalva, Gyobafalva, Marja, Monyorós, Szentmárton, Szenttamás, Bagafalva, Ivonvis, Vatincz, Zatnicza, Palibolcz, Viskolcz, Filipocz és Bagyincz birtokokat adományozza.

Fejér: C. D., XI. 82. a birtokok nevei nélkül. Ezek az eredetiből vannak közölve, mely hártyán, papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 13208. sz. a. — A Kaprinai: Hungaria Diplomatica, I. 360. és Fejér: C. D., X. 1. 565. és 595. ll. közölte, ugyancsak a Garai családot illető oklevelekben a Garaiak ráczországi érdemeiről szóló rész az itt közölttel majdnem szóról-szóra megegyezik.

CXCI.

Buda, 1438. júl. 23.

Albert király Bazini Szentgyörgyi Miklós fia György, visegrádi várkapitánynak, a korlátkői várhoz tartozó pozsonyvármegyei Zsomolya helységet, mely Bolondóczi Stibor magvaszakadása folytán a Rozgonyiak kezére szállott, adományozza.

Az oklevél nevezett Györgynek a galambóczi vár ostrománál szerzett érdemeiről a következőképen emlékezik meg:

„.... eo tempore, quo idem condam dominus Sigismundus imperator, instaurato suo valido exercitu, castrum Galambocz, erga manus sevissimorum Turcorum, crucis

Christi et totius orthodoxe fidei inmanissimorum persecutorum habitum, potenti obsederat vallatione, idem Georgius Groff uti athleta strennuus et pugil fortissimus, inter ceteros suos fideles multas scarmuncias, variaque militarium exercitiorum preludia, contra ipsos Turcos in castro Galambocz prenotato existentes pro honore regalis maiestatis, variis fortune periculis personam suam exponere non expavescens tam constanter, tamque viriliter in expugnatione prefati castri commisit et peregit, quod tandem fortuna sibi sinistrante, ex ictu unius sagitte de ipso castro emisse tam grave wlnus in corpore suscepisse dicitur, quod de vita sua dubium eotunc per maxime habebatur ....“

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 13223. sz.

CXCII.

Buda, 1438. decz. 17

Albert király meghagyja a budai káptalannak, intse meg György deszpotát, hogy Tura nevű birtokának zálogösszegét, — mely birtokot Rozgonyi Istvánnak és fiának Jánosnak, adományozott, — köteles ezektől elfogadni; ha azonban ezt nem, tenné idézze meg.

Albertus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex et dux Austrie, fidelibus nostris capitulo ecclesie Budensis salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum magnifici Stephani de Rozgon, pridem Themessiensis, nunc vero Albensis et Jauriensis comitatuum comitis, necnon egregii Johannis filii eiusdem, quod quamvis nos nuper possessionem Thwra simulcum ceteris aliis villis et possessionibus ad eandem spectantibus apud manus illustris Georgii despoti Rachye, titulo pignoris habitas eisdem exponentibus exigentibus eorum fidelitatibus et servitiorum meritis in perpetuum contulerimus, se ipsosque iidem exponentes in dominium dicte possessionis Thwra et suarum pertinentiarum eodem despoto sed et alio quocumque non contradicente legittime introduci fecerint, tamen predictus despotus, nescitur quo ductus motu huiusmodi pecunie summam, pro qua pretacta possessio Thwra simulcum dictis aliis villis et possessionibus ad eandem spectantibus eidem fuisset impigno-

rata ab ipsis exponentibus sibi libenter volentibus, levare et recipere nolens recusasset et recusaret etiam de presenti, easdem possessiones potentialiter per suos homines plurimum desolari faciens in preiudicium dictorum exponentium et dampnum valdemagnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente magister Ladislaus de Maglod, aut alter Ladislaus de Daman, vel Nicolaus de Alag, sive Mathyas de eadem, aut Emericus de Palotha, neve Johannes de Chemer, an Blasius vel Thomas de Daboz, sin Michael de Felkezy, seu Paulus de Dyod, neve Blasius Nemes de dicta Felkezy, aliis absentibus homo noster ad prefatum despotum accedens ammonent eundem verbo nostro regio, ut ipse a prelibatis comite Stephano et Johanne filio eiusdem, illam pecuniarum summam pro qua prenarrata possessio Thwra simul cum pretaxatis ceteris villis et possessionibus ad eandem pertinentibus, sibi foret impignorata levare et recipere debeat et teneatur. Ipsas quoque possessiones ulterius desolari facere non presummat quovismodo, alioquin huiusmodi pecunie summam coram nostra personali presentia per ipsos exponentes eisdem nostro homine et testimonio vestro presentibus deposita, si idem despotus aliquod aliud ius preter huiusmodi impignoratitiam circa prefatam possessionem Thwra et suas pertinentias prenotatas se habere allegaverit, extunc idem homo noster presente dicto testimonio vestro evocet ipsum despotum contra eosdem ex [ponentes] eandem nostram personalem in presentiam ad terminum competentem, rationem premissorum redditurus, litis pendentis si qua foret inter ipsos non obstantis et posthec huiusmodi ammonitionis evocationisque et aliorum premissorum seriem ut fuerit expediens cum nomine ammoniti et evocati terminoque assignato eidem nostre personali presentie fideliter rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post festum beate Lucie virginis, anno domini mille-
1438 decz. 17. simo CCCC^{mo} tricesimo octavo.

A budai káptalannak 1438. deczember 22-én kelt átiratában, melyben
1439 jan. 18. jelenti, hogy a király meghagyásának eleget téve, György rácz deszpotát a jövő vízkereszt nyolczadjára a király elé megidézte. M. O. D. L 13268. sz.

CXCIII

Buda, 1439. jún. 21

Albert király előtt Helymbai Tamás fia, Sandrin, Brankovics György deszpota familiarisa, Rozgonyi Istvánt a Tura birtokon fekvő 5000 frtnyi zálogösszeg felének lefizetése felől nyugtázza.

Nos Albertus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc rex et dux Austrie memorie commendamus per presentes, quod fidelis noster egregius Sandrinus filius condam Thome de Helymba, familiaris scilicet fidelis nostri dilecti illustris Georgii despoti Rascie, coram nobis personaliter constitutus, est confessus in huncmodum, quod magnificus Stephanus de Rozgon pridem Themesiensis, nunc vero Jauriensis et Albensis comitatuum comes, de illis quinque milibus florenis auri, quibus ipse annotato despoto Rascie pro solutione redemptionis quarundam possessionum Thwra et Hewÿzwelghÿe vocatarum ac ceterarum villarum et possessionum ad easdem spectantium alias apud ipsum despotum pro premissis quinque milibus fiorenis auri tituli pignoris habitarum et tandem per maiestatem nostram ipsi comiti Stephano de Rozgon in perpetuum datarum, duo milia et quingentos florenos auri, medietatem scilicet pretactorum quinque milium florenorum auri iuxta continentiam litterarum prefati despoti, ipsi comiti Stephano de Rozgon superinde directarum, coram nobisque per eundem Sandrinum in specie predictarum preasserto Sandrino, nomine et in persona prelibati Georgii despoti, domini sui recipienti dedisset et persolvisset, sine defectu aliquali. Super quibus scilicet duabus milibus et quingentis florenis auri, ipse Sandrinus memoratum comitem Stephanum de Rozgon, nomine et in persona antelati domini sui, virtute literarum eiusdem predictarum quietum reddidisset et per omnia absolutum, ÿmmo reddidit et commisit coram nobis presentium testimonio mediante. Datum Bude, die dominico proximo ante festum nativitatis beati Johannis baptiste, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono. 1439 jún. 21.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 13414. sz.

CXCIV.

Szeged, 1439. aug. 1.

Albert király Brankovics György, rácz deszpotának és Albánia urának, ki az ország védelmében közreműködik, Zsigmond királynak annyi szolgálatot tett, az ő választása és koronáztatása alkalmával követei útján ragaszkodását és czéljainak tisztaságát nyilvánítá, s mikor a török szultán Szendrő ostromára indult s őt fogoly gyermekeinek megölésével fenyegette, országát pusztította, helyt állott és a királyhoz csatlakozott, a Zarándmegyében fekvő Világos várát adományozza.

Fejér: Genus etc. 293—6. és Commentarii historici etc. 80—83. Szerb fordítása Ljetopis 1852. 69—76. — V. ö. Pesty és Thallóczy i. é. — Az 1439: 25. tvczikk a rácz deszpotára nézve is kimondja, hogy váraiban, erősségeiben, mezővárosaiban, városaiban és birtokaiban csakis magyar embereknek adományozhatja a tisztségeket. V. ö. még Novakovič: Az utolsó Brankovicsok (szerb nyelven) az Ujvidéki Matica folyóiratában. Ljetopis 1886.

CXCV.

Titelrév melletti táborban, 1439. szept. 17.

Albert király és neje Erzsébet, a törökök ellen indítandó háború költségeinek fedezésére, hogy a törökök ellen, kik egész Ráczország elfoglalása után Szendrő várát ostrom alá vették és az ország déli vidékét pusztítják, sikeresen hadakozhassanak és őket az ország déli határainak pusztításában megakadályozhassák, minden házhelyre 100 fillért, melyből 150 megy egy arany forintra, vetnek ki.

Teleki: H. K., X. 70—73.

CXCVI.

Szond, 1439. okt. 6.

Albert király az ország határán Szerbiához és a törökökhöz közel fekvő Pétervárad várát, hogy idegen kézre ne jusson s mert különben is tatarozásra és javításra szorul, a péterváradi monostorral és e monostor kegyuraságával együtt Garai László mácsói bánnak adományozza.

Nos Albertus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex et dux Austrie etc. Memorie commendamus tenore presentium signi-

ficantes quibus expedit universis, quod nos habentes debitum respectum ad grata nobis et accepta fidelia obsequia ac fidelium servitiorum merita sincerasque complacentias fidelis nostri sincere dilecti magnifici Ladislai de Gara bani nostri Machoviensis filii scilicet condam magnifici Nicolai de ipsa Gara, olim ipsius regni nostri Hungarie palatini, affinis nostri ex condam utputa magnifica domina domina Anna filia olim spectabilis et magnifici Hermani Cilie et Zagorie comitis, matertera serenissime domine Elizabeth regine conthoralis nostre carissime progeniti, que idem Ladislaus banus, primum condam excellentissimo principi domino Sigismundo imperatori et regi, patri et socero nostro carissimo tandemque eo, sicut deo placuit ab hoc seculo sublato et nobis divina volente clementia sibi in regimen regnorum suorum predictorum feliciter succedentibus etiam nostre maiestatis locis debitis et temporibus opportunis, non parcendo persone atque rebus suis, non sine grandium suorum sumptuum et expensarum pluralitate laudabiliter exhibuit et impendit, sicuti hiis pensatis sic non minus, ymmo precipue eo viso et considerato, quod castrum abbatie de Waradinopetri non longe a confiniis partium inferiorum regni nostri, ymmo prope ipsa confinia iam proh dolor sevissimis Turcis et regno Rascie vicina, aliosque emulos eiusdem regni nostri situm et habitum, quod in hoc nostro progressu intrantes visitavimus et conspeximus fide oculata, male fuit gubernatum et nunc gubernatur, in suisque edificiis est ruinosum et . . . . . . indiget reformationi, formidandumque et per maxime, quod si ipsum castrum ad manus emulorum nostrorum et regni nostri devenire contingeret, utique in maximum ipsius regni nostri et regnicolarum nostrorum periculum redundaret, que evitare volentes, idem castrum de Waradinopetri necnon iuspatronatus nostre maiestatis, quod in abbatia de eadem tamquam rex Hungarie et verus patronus omnium ecclesiarum ipsius regni Hungarie habere dinoscimur, memorato Ladislao de Gara, bano Machoviensi et suis heredibus iure perpetuo et irrevocabiliter habendum et possidendum duximus conferendum, ymmo damus, donamus et conferimus, tali videlicet sub conditione, quod ipse Ladislaus banus et sui

heredes, pretactum castrum tamquam suum proprium semper et omni tempore tenere et gubernare seu gubernari facere, abbatiam vero prenotatam dum et quatenus quotienscumque eam vacare contigerit, cum singulis suis oppidis, possessionibus et villis, ceterisque bonis et proventibus, acutoritate nostri iuris patronatus ex nunc ut prefertur sibi concessa, personis idoneis et benemeritis, ordinis scilicet ipsius abbatie similiter semper successive conferre seu ad eandem huiusmodi personas ydem eas et religiosas eligere et nominare ac deputare valeant atque possint, salvo iure alieno. Nolumus tamen, ut per hoc prefatus Ladislaus banus aut sui heredes bona et possessiones, redditusque et proventus memorate abbatie pro se valeant vendicare, quin ymmo abbas et conventus monasterii prenotati huiusmodi proventus bona quoque et possessiones eiusdem, more et ad instar aliorum abbatum et conventuum similia bona habentium tollere, tenereque et gubernare valeant atque possint, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Zond octavo die festi beati Michaelis archangeli, anno domini millesimo quadringente-
1439 okt. 6. simo tricesimo nono.

V. László király 1455. máj. 27. hártyára írott, pecsét nélküli átiratában M. O. D. L. 13446. Ugyanaz napról kelt Albert király rendelete a kői káptalanhoz melyben Garai László beiktatását Pétervárad birtokába s az ottani monostor kegyuraságába elrendeli. A beiktatásról a káptalan jelentése nov. 10. kelt. M. O. D. L. 13445. sz.

CXCVII.

Zalathnok, 1440. máj. 20.

Thallóczi Frank, szörényi bán, tudatja krassószentmiklósi jobbágyaival, hogy az ország szükségleteinek, főleg pedig Nándorfejérvár védelmének fedezésére, minden telek után egy arany forintot vetett ki rájuk s meghagyja nekik, hogy ez összeget Dolczi Mihály kezeihez minél előbb szolgáltassák be.

Franko de Tallowcz alias banus Zewriniensis etc. universis et singulis populis et iobagionibus nostris in Crassozentmiclos et suis pertinentiis ubivis constitutis et commo-

rantibus nobis dilectis salutem cum dilectione. Cum hiis disturbiorum temporibus occurrentibus factis, etiam regalibus et regni arduis et signanter in tuitione castri Nandoralbensis per maxime expediri necessariis imminentibus, non parva copia pecuniarum indigeamus, ideo sicuti pro nostri honoris sic et vestri statu et conservatione pro factis regalibus et regni predictis expediendis certarum pecuniarum subsidium nobis et vestri medio debere providere, de vobis confidentie spem gerimus specialem. Pro quibus dicandis et exigendis nobilem virum Michaelem de Dolcz nostrum familiarem, harum latorem, vestri in medium duximus deputandum, unde eidem vestre et cuilibet vestrum dilectioni firmiter committimus, quatenus statim receptis presentibus predicto Michaele de Dolcz vestri in medio ad vos ad singulum unum fundum integrum seu curiam singulum unum florenum auri et non plus dicare permittatis, dicatosque huiusmodi florenos auri eidem de vestri medio quam tocius extradare et persolvere debeatis, mora dissimulationeque ac occasione quibusvis in hac parte relegatis et aliud in premissis nullatenus facere presumpmatis, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Zalathnok feria sexta proxima post festum Penthecosthes anno domini MCCCCXL^mo^. 1440 máj. 20.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. N. M. lt.

CXCVIII.

Buda, 1440. jún. 17.

I. Ulászló vál. magyar király meghagyja Szomolnokbánya városának, hogy azt a 400 arany forintnyi összeget, mely a városra a törökök támadásai, jelesül pedig Nándorfejérvár védelme miatt kivettetett, Zenichei Frankonak vagy megbizottainak fizesse le.

Wladislaus dei gratia rex Polonie, electus regni Hungarie Lythwanieque princeps supremus ac heres Rusie etc.

Providis viris fidelibus nobis grate sincereque dilectis, iudici, iuratis, ceterisque universis civibus, hospitibus et communitati nostre civitatis montane Zmolnokbanya vocate salu-

tem et gratiam. Quamvis soliti moris et hactenus immutate nostre extiterit conswetudinis subditorum nostrorum alleviationi et sublimationi intendere nec in eorum umquam gravedinem dura vehementia anhelare, tamen urgentibus undique necessitatibus prenotati regni nostri Hungarie, presertim vero advenientibus novissime nobis certis novitatibus adversis, ex parte sewissimorum Turcorum crucis Christi persecutorum, qualiter ipsi castrum nostrum Nandoralbense tam per navalem, quam etiam per terrestrem potentiam et exercitum hostiliter obsedissent et circumvallassent in proximoque alia confiniorum pretacti regni nostri castra, modo simili circumvalare, aliasque partes inferiores vice iterata invadere, spoliare et omnino devastare intenderent. Nos igitur huiusmodi periculis regni, que omnes unanimiter tangunt omni favore et auxilio occurrere et obviare toto posse nostro intendentes proposuimus, ut dum cum prelatis et baronibus proceribusque huius regni nostri Hungarie nunc hic nobiscum constitutis varia et multiplicia avisamenta, ne dum ad resistendum prefatorum Turcorum insultibus, verum etiam ad internam reformationem regni nostri et pacem sedula mente modos exquireremus opportunos, inter alia pro tuitione et conservatione predictorum castrorum nostrorum partium inferiorum non parva, ymmo copiosa quantitate pecuniarum necessariarum indigemus, aliam aptiorem viam negotii istius celeri opportunitate concurrente potissime quoque ex quo noviter primordium nostri regiminis sumus adepti, invenire nequivimus, nisi ut a vobis sicuti et ab aliis nostris civitatibus et opidis, subsidium peccuniarum hac vice exquiramus. Quapropter tam opportuna et pervalide necessaria ut pretangitur nos necessitate regni cogente, quadringentos florenos auri puri ad vestram universitatem pro auxilio et defensione predictorum castrorum nostrorum inferiorum et signanter Nandoralbensis, in quo salus regni nostri Hungarie existere videtur, pro taxa imponentes, fidelitatem ipsius vestre universitatis diligenter et seriose requirimus eidem firmissime committentes, quatenus agnitis presentibus pretactos quadringentos florenos puri auri de vestri medio iuxta unius cuiusque vestrum facultatem, quantocius

exigendo et recolligendo, fideli nostro egregio Frankoni de Zeniche vel hominibus et familiaribus suis presentium scilicet ostensoribus integraliter persolvere et extradare debeatis, ut supradictis necessitatibus regni nostri et signanter castri nostri Nandoralbensis pretacti convenientius et opportunius occurrere valeamus. Nullus autem vestrum propter talis modi taxe impositionem gravem quoquomodo animum susscipiat, quam propter istud, quod a vobis ex nunc grandi facti necessitate [exi]gi commisimus evidenter processu temporis alleviationem in aliis sentietis, secus ergo pro nostra gratia in premissis non facturi, scientes, quod si in predicta peccuniaria solutione, quod tamen non credimus, contumaces aut rebelles reperti fueritis, supradictam peccuniam vobis, pro tuitione castrorum nostrorum predictorum et regni nostri Hungarie prescripti impositam, per vestra gravamina atque dampna per vias opportunas exigi et de vestro medio levari faciemus. Datum Bude feria sexta proxima post festum beatorum Viti et Modesti martirum, anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo. 1440 jún. 17.

Ad mandatum domini regis Johannes de Konezpole Regni Polonie cancellarius.

Eredeti, papir, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 13555. sz.

CXCIX.

Buda, 1440. júl. 31.

I. Ulászló király a Brankovics György rácz deszpota birtokában volt, de tőle hűtlensége miatt elvett Munkács várát tartozékaival együtt Pálóczi Lászlónak adományozza.

Balajthy József: Munkács. Debreczen, 1836. 25—26.

CC.

Buda, 1440. aug. 20.

I. Ulászló király Keve városának a törökök elől menekülő lakosai fölött fentartja magának a biráskodást.

Magdics: i. h. 21—23.

CCI.

Buda, 1440. okt. 10.

I. Ulászló király megengedi, hogy Keve városának, továbbá Bálványos és Szkronovecz helységeknek rácz polgárai, kiket a törökök onnét elűztek, a Csepel szigetén Szent-Ábrahám egyháza körül letelepedhessenek és itt ugyanazon kiváltságoknak és szabadalmaknak örvendhessenek, mint előbbi lakhelyeiken.

Magdics: i. m. 23. — A Csepel szigetén Szent-Ábrahámtelkén, más néven Kis-Keviben — ma Ráczkeve — letelepedett rácz polgárok I. Ulászló utódaitól is egész sorát a különböző kiváltságleveleknek eszközölték ki, melyek újabb kiváltságok mellett főkép a régi kiváltságok megerősítését tartalmazták. I. Ulászló ugyancsak 1440. okt. 10-én Budán kelt oklevelében a város polgárainak révjogot adományoz. (U. o. 24—25.) V. László király 1455. júl. 1. Bécsben kelt levelével Garai László nádornak és a Csepelsziget főispánjának és helyetteseinek meghagyja, hogy a ráczkeveiket kiváltságaikban ne háborgassák. Egy másik, ugyanaznap kelt oklevelével régi kiváltságaikat megerősíti. Ezt az oklevelet Mátyás király 1458. márcz. 16. Bécsben kelt oklevelével átírja és megerősíti. Ugyancsak Mátyás 1458-ban a város polgárainak régi kiváltságát, mely szerint az adó és harminczad alól mentesek és idegen biró joghatósága alól ki vannak véve, megerősiti. 1464. máj. 8-án Mátyás király a város lakosainak régebben élvezett kiváltságait, míg a törököktől való féltökben elhagyott Keve városába visszatérnek, megerősíti és nekik a Csepelszigeten szabad faizási jogot adományoz. 1464. júl. 17-én a város a helység mellett fekvő birtokrészre Mátyástól új adományt nyer, 1473. febr. 13-án pedig a király elrendeli, hogy a város és lakosai idegen biró előtt pörbe ne idéztessenek, hanem ellenök mindennemű törvényes eljárás a saját biráik előtt legyen megindítható. Régi kiváltságait Mátyás király 1473. márcz. 3-án megújította, 1481. febr. 21-én pedig a város Beatrix királynétól nyer kiváltságlevelet, mely Mátyás királynak 1464. máj. 8-iki kiváltságlevelével egyező tartalmú. A város 1489-ben Beatrix királynénak birtokát képezte, mint ilyen Mátyás királytól 1489. jún. 2-án kereskedelme szabad gyakorlatában megerősíttetik, adó és vám fizetése alól mentességet nyer és idegen birák biráskodása alól kivétetik. 1489-ben a várost tűzvész pusztítá el, Mátyás király 1489. aug. 15-én legalább erre való hivatkozással erősíti meg régi kiváltságait, különösen az adó és vám fizetése és az idegen birák törvénykezése alóli mentességet, mely kiváltságlevelet 1490. okt. 16-án II. Ulászló király megerősített, 1498. márcz. 30-án pedig Mátyás királynak 1473. márcz. 3-iki kiváltságlevelét erősiti meg, 1501. febr. 2-án pedig az 1440. okt. 10., 1464. júl. 17-iki kiváltságleveleket. Végül II. Lajos 1524. máj. 18-án Keve városának régi kiváltságait erősíti meg. Hogy

minde kiváltságokat, különösen a vám fizetését illetőleg nem respektálták, mutatják II. Ulászló királynak oklevelei 1492. júl. 13-áról, melyben Pakosi Albertnek és Földvári Zivkor Jánosnak megtiltja, hogy Keve városnak lakosaitól bárminemű adót vagy vámot szedjenek és 1511-iki oklevele, melylyel a földvári révészeket maga elé idézi, hogy számot adjanak abbeli eljárásukról, hogy Keve város lakosaitól erőszakkal vámot követeltek. 1503. aug. 18-án a várost Anna királyné erősíti meg a határában fekvő halastó birtokában. Ulászló király egy 1465. aug. 29-iki oklevelében egy, a város és Ujfalvi Imre királyi kürtös közt fennforgó határvillongási pörről tesz említést. Magános részről Beckensloer János esztergomi érsektől nyert a város kiváltságot, ki 1475. máj. 18-iki oklevelével a polgárokat, a Mátyás királytól nyert kiváltságok alapján, az érseki birtokon mindennemű adó és vám fizetése alól fölmenti. Mindez okmányokat l. Magdics idézett munkájában. — Bálványos, Keve és Szkronoveczre nézve l. Pesty: E. V. I. 374., 380. és 398. A ráczok betelepedésére nézve l. még Vitković: Kritikai pillantás a szerbek történetére Magyarországon (szerb nyelven). Glasnik 1870. 1—176.

CCII.

H. n., 1441. szept. 7.

A budai káptalan előtt Brankovics György, rácz deszpota, a maga és családja nevében Zolnik várát, Charancza, Boborma, Thevcsak, Szerdahely, Csütörtökhely, Világosvár, Siri. Galsa, Meszt, Aranyág, Zalánkemén, Olczár, Garafalva, Becse, Ujfalu, Szentkirály, Boldogasszonyfalva, Szentendréd, Vegenye, Geschida, Araka, Bonczalhida, Becskerek, Temes, Nyilasz, Csongrád, Aradi, Csereg, Pétervár, Szentpéter, Arculith, Perlek, Asszonyfalva, Peczér, Thur és Tiszavarsány birtokokat, tartozékaikkal együtt rokonának, Veronai Birini Pálnak engedi át.

Fejér: C. D. X/5. 362—364. — Thurnschwein János: De rebus metallicis cz. kézirati munkájából 1412. év alatt U. az X. 5. 502—504. 1422-re. Bárány, Torontál vármegye hajdana II. 8—9. 1422-re teszi. A budapesti egyetemi könyvtárban őrzött Pray-félo gyűjtemény IX. k. 25. sz. alatt ez oklevél kelte 1442-re van téve. A kelet, 1441-et illetőleg, hibás, mert Csánki, Magyarország tört. földrajza I. k. 722—723. l. szerint Világosvárát 1439-ben nyerte Brankovics György Alberttől, de már 1441-ben I. Ulászló király Maróti Lászlónak adományozza. Az oklevél hitelességéhez szó fér.

CCIII.

Székesfejérvár, 1441. okt. 8.

I. Ulászló király Hunyadi János erdélyi vajdának és temesi főispánnak különböző alkalommal, jelesül a rácz határszélen Izsák bég (vajda) ellenében szerzett érdemeire való tekintettel a hunyadvármegyei Déva várához tartozó Jófű birtokot adományozza.

Hunyadi János érdemeiről az oklevél a következőkép emlékezik meg: „... Nam dum ipse hiis diebus noviter transactis pariter cum supranotato Nicolao modo simili waywoda[1] ad tenendum et conservandum castrum Nandoralbense deputati fuissent et consequenter ad occupationem eiusdem transmissi, ipse Johannes dicto Nicolao wayvode in occupatione ipsa assistens et concomitans egit continuo solerter et tenuit partem suam, ubi transactis occupatione pretacta aliis quoque que inibi agenda restabant ipsisque utroque waywoda in antelato castro constitutis affuit supradicto Johanni suum animum strennuum apta exercendi selicitudo, qua ductus ymmo potius vectus levavit illico certas secum armorum copias et ab illinc finibus regni Rascie penetratis, tenutas Turcorum, crucis Christi hostium potenter invasit. Cumque trium dierum introrsus ducto itinere preconcepta emulorum spolia cumulasset, et ex eis e vestigio capta preda regressus sui continuaret viam non defuit et inimice partis super eo acta vigilantia quin interceptum eiusce reditus preoccupasset iter, ac nec id prefati strennui belliductoris nostri vigilem notitiam latere potuit, quoniam mox ipsorum inimicorum inter quos sevissimos ille Izak waywoda personaliter offuit vicinanti insultu precognito partitas acies statuit intrepidusque cum eis pugnam inire parat, sicque mutuo congressu secuto, domino exercituum cooperante, illico emulorum per primam nostrorum aciem rupta choors campo cessit, vertensque terga fuge cepit captare presidium, aliis ex ea captivatis, aliis ibidem nece stratis, ceteros etiam quorum fuga personas tuebatur a morte, per nostros longe lateque insecuti

[1] Ujlaky Miklós erdélyi vajda.

notabilem insequentium gladiis exceperunt ruinam, ita quod eo die priores triumphos memorati Johannis waywode subsequens gloriosior decoravit . . .“

Eredeti, hártya, két helyen kiszakadva, alján rányomott pecsét nyomaival. M. N. M. lt.

CCIV.

Buda, 1443. ápr. 17.

I. Ulászló király Hunyadi János erdélyi vajdának adományozza az előbb a Rozgonyiak kezén volt *tordavármegyei:* Sárpatak, Unoka, Körtvélykapu, *kolozsvármegyei:* Magyar-Fülpös, Szász-Fülpös, Erked, Akna, Teke, Péntek, Pazmos, Ludvég, Nagysó, Várhely, Simontelek, Oláhpatak, Harasztos, Ujfalu, Solymos, *alsó-fehérvármegyei:* Landor, Heycdet, Acyntus birtokokat érdemeire való tekintettel, melyekről ekképen szól:

„Deinde aliis suis laudedignis triumphis, quos de Turcis inimicis crucis Christi sepius bello fractis obtinuit vetustum patrie obprobrium sui sudare detersit, anterior igitur eiusdem pugna, quam nostri regiminis tempore apud Nandoralbam cum Izak Turcorum wayvoda virtuose peregit, prima cesis hostibus pavoris initia nostratibus vero redivive animositatis effectum peperit. Deinde alio casu, dum quidam Mezythbeg alter Turcorum waywoda valido sedecim milium armigerorum comitatus exercitu partes nostras Transsilvanas pretactas vastaturus intrasset, quamvis primo occursu improvise tunc habito, prefatus Johannes waywoda lesus fugatusque, commilitonum suorum certa detrimenta pertulerit, cruentam tamen nichilominus et ibidem hostibus reliquit victoriam et demum quinto die novo prelio victus victorem evincens, gloriosam dono domini ultionem revexit. Moxque prefatus inprobus hostis quam devorarat predam et sua propria suorumque ac filii precipiti nece persolvit, potitus itaque hac felici victoria, prefatus noster wayvoda de hinc ad recuperationem Transalpinarum predictis Transsilvanis vicinarum partium intendere cepit, habitumque est, ut eius ope et opera expugnato ac decolato inimico earundem partium wayvoda, verus heres puta Bazarab, filius condam Daan wayvode ipsis nostri parte in dominum et wayvodam preficitur, per idque

eedem partes totaliter ditioni corone huius subiungantur. Demum ut plura brevi conprehendamus sermone, venit viceimperator Turcorum qui bassa communiter nuncupatur multis paganis principibus et octoginta milium digesti numeri suffultus exercitu, hunc antefatarum partium Transalpinarum crudelius predam agentem supranotatus noster wayvoda animosius bello agreditur. Fit ex concursu mutuo pugna hincinde asperrima, oritur cedes, franguntur acies constansque letale prelium ad vesperam usque perdurat, ubi tandem altissimi cooperante dextera finalis belli eventus nostrorum prosperitati accedit et mox victi fugantur hostes predatisque in predam dantur. Ad quorum cladem magis uberem et per via eis flumina non parum suffragabantur, nam fuga recentes precipiti non pauciores unda necantur, quam gladio. Quibus tum rebus peractis feliciter ex tam prosperarum rerum affluentia sollicitudo eiusdem nostri wayvode minime corrupta intepuit, quinymmo plura pluribus accumulare sitiens non multo ex post dierum decursu nova nostro favore recollecta potentia subintrat primo regnum Bulgarie, ubi civitas Bidinii cum circumiacentibus tenutis amplissimis et deinde vice altera cum magnifico Nicolao conwayvoda suo invadunt partes Vzure et Rascie, in quibus plurime facultates hostium domusque et diverticula igne vastata fuere, in eum precipue finem, ut per id minorata facultate adversantium debilior supersit emulis regnum hoc impugnandi audacia."

Eredeti, hártya, függő pecsétje elveszett. M. O. D. L. 13718. sz.

CCV.

Buda, 1443. ápr. 20.

Brankovics György rácz deszpota, Hunyadi János erdélyi vajda kérelmére, Közép-Szolnokban fekvő Páczin és Korocsa birtokait Kistárkányi Dénesnek és testvéreinek és Apagyi Jánosnak adományozza jutalmul a neki és fiának, Lázárnak tett szolgálatokért.

Nos Georgius dei gratia regni Rascie despotus et Albanie dominus etc. Notum facimus et manifestum universis quibus expedit tenore presentium significantes, quod ad instantiam

et requisitionem magnifici viri domini Johannis de Hwnyad inter cetera wayvode Transilwaniensis filii nostri amantissimi ducis. possessiones nostras Pachen et Karacha vocatas in comitatu Zemplinensi habitas et existentes nobilibus viris Dyonisio filio Nicolai literati de Kystharkan et fratribus suis, ac Johanni filio Valentini de Apag et fratribus suis ob ipsorum laudabilium et benemeritorum ipsi magnifico wayvode Johanni multipliciter exhibitis nostro ac filii nostri illustris Lazari nominibus dedimus et contulimus, ymmo damus et conferrimus presentium nostrarum literarum per vigorem, cum omnibus iuribus et iurisdictionibus, pertinentiis, proventibus et universis utilitatibus quovis nomine seu nominibus vocitentur ad ipsas possessiones Pachen et Karacha de iure et de consuetudine spectantibus et pertinentibus, prenominatis Dyonisio et Johanni fratribusque ipsorum et heredibus eorum in perpetuam possessionem ad habendas, tenendas et perpetuo possidendas. In cuius rei testimonium, certitudinem et clariorem evidentiam presentes nostras donationales litteras scribi iussimus nobisque soliti sigilli impressione roborari. Datum Bude feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum, anno domini millesimo quadringentesimo XL^{mo} tertio. 1443 ápr. 20.

De mandato et speciali commissione domini despoti.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 13719. sz.

CCVI.

Bálvány melletti tábor, 1443. nov. 8.

Hunyadi János erdélyi vajda, a magyar hadak vezére, tudósítja vajdatársát, Ujlaky Miklóst, a nisi győzelemről.

Fejér: Genus etc. I. Corvini de Hunyad 55. Keltezése: „in descensu regali Scaronensi ad oppositum castri rupti, Balvan dicti."

CCVII.

Nándorfejérvár alatti táborban, 1444. jan. 25.

I. Ulászló király Geréndi Miklós fia Lászlónak, a Hunyadi János kíséretében a törökök elleni, főleg a Ráczországon és Bulgárián keresztül egész Románia határáig intézett hadjáratokban szerzett érdemei fejében a Torda vármegyében fekvő Keche birtokot adományozza.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 13757. sz. — V. ö. I. Ulászló királynak 1444. aug. 2. Szegeden kelt oklevelét az erdélyi káptalan 1444. aug. 24. átiratában M. O. D. L. 13794. sz.

CCVIII.

Buda, 1444. jan. 28.

V. László király Brankovics György rácz deszpota kérelmére tudatja, hogy a Csúcs és Meszt zarándmegyei birtokok körül keletkezett pörben, melyet Kállai János, György deszpota prokuratora, Hunyadi János előtt Losonczi János és Albert ellenében elveszitett volt, a deszpota kérésére perújítást rendelt el, a miért is a nevezett káptalannak meghagyja, hogy
1444 máj. 1. a Losoncziakat Szent György napjának nyolczadjára idézze meg.

Az aradi káptalannak 1444. ápr. 9. kelt jelentéséből, mely szerint a Losoncziakat a kitűzött határnapra magidézte. Eredetije papiron, hátlapján rányomott pecséttel a gr. Erdődy cs. galgóczi lt. Lad. 98. f. 25. cs. 6. sz.

CCIX.

Nagyvárad, 1444. máj. 2.

Ulászló lengyel király a német lovagrendnek ír: A legvitézebb barbároktól fenyegetett Magyarország megmentése lebegett szemei előtt, midőn ez ország kormányát átvette. Az előkészületek meg vannak téve a háborúra, minthogy a törökök négy ízben megveretvén, megfélemlettek. A görög császár, a római pápa s az összes katholikusok, Lengyelország és Magyarország, egyértelműleg állanak mellette a török ellen. A római pápa e háborúra 38 gályát igért, a velenczeiek 12-öt, az aragon király 10-et, a burgundi herczeg 6-ot, a milanoi 8-at, a rodusi nagymester kettőt, melyek megakadályozzák majd a törökök átkelését. Kéri a német lovagrend segítségét.

V. ö. Wiczniewsky: Hist. lit. pol. V. 349—358.

CCX.

1444. máj. 10.

Ulászló lengyel király Csepel szigetén keltez: Actum in insula Cziepel, opido Couin alias Racže.

Lásd: Leges Regni Poloniae, Varsó, 1732. I. 143—149.

CCXI.

Buda, 1444. máj. 17.

I. Ulászló király Lónyai László fiának Miklósnak, egyfelől a családnak Zsigmond és Albert királyok alatt, másfelől az imént lefolyt török hadjáratban szerzett érdemeire való tekintettel, a midőn a család két tagja részt vett a Ráczországon és Bulgárián át a román határig történt hadmenetben, a Doboka vármegyében fekvő Lóna birtokra új adományt ad.

Eredeti, hártya, részben kiszakadozva, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 29479. sz.

CCXII.

Buda, 1444. jún. 11.

I. Ulászló király Byzerei Miklósnak, Hunyadi János erdélyi vajda familiárisának, a törökök ellen különösen Havasalföld és Bulgáriában viselt hadjáratokban szerzett érdemeiért a karánsebesi kerületben fekvő Kuoklya, Zawoy, mindkét Patak és Zylfa oláh birtokokra új adományt ad.

Byzerei Miklós érdemeiről az oklevél következőképen emlékezik meg: „ . . . in nonnullis nostris et nostrorum expeditionibus, et presertim in conflictibus, quos primum prefatus magnificus Johannes wayvoda noster in partibus Transsilvanis et Transalpinis, post sese cum perfidis Turcis, paganis, catholice fidei et christiane religionis emulis infestissimis semper glorioso triumpho de eisdem emulis reportato habuit, demum vero et singularius in ista novissima expeditione passagii, in qua personaliter laboravimus, nobiscum per totam Rasciam et Bulgariam usque ad confinia partium Romanie procedendo, certorumque gentium armatorum prefati wayvode capitaneatum gerendo, in omnibus onflictibus, quos in ipso progressu et regressu cum eisdem Turcis habuimus inter primos se inter hostium catervam

medius ingerendo, multaque militie et strennuitatis exercitia ad visum nostrum exhibens maiestati nostre se gratum reddidit et acceptum . . .“

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel, M. N. M. Sombory cs. lt.

CCXIII.

H. n., 1444. júl. 3.

Brankovics György rácz deszpota, a maga és a családjabeliek nevében Hunyadi János erdélyi vajdának és fiainak Lászlónak és Mátyásnak hálából, a miért Hunyadi János őt országa nagy részébe ismét visszahelyezte, magyarországi birtokát, Világosvár várát, tartozékaival együtt átengedi.

Fejér: Genus etc. 71. és Comm. hist. 83—86. — Hiányosan Katona: i. m. XIII. 269. Szerb fordítása Ljetopis Matice srb. 73. k. 68—73. és 87. k. 76—81.

CCXIV.

Piotrków, 1444. aug. 26.

A lengyel rendek Ulászló magyar és lengyel királynak. Emlékeztetvén őt arra, hogy a rendek beleegyezésével fogadta el a magyar királyságot, a kik ugyan nagyon jól tudták azt, hogy két oly tág királyság, mint Lengyel- és Magyarország egy kormányzat alatt nehezen igazgatható, mindamellett beleegyeztek, egyfelől mint keresztények, másfelől azon meggyőződéstől vezettetve, hogy ha Magyarország elesik, a török a lengyelek szomszédja lesz. Midőn most a török annyira megaláztatott, hogy követeket küldött, kiknek útján békét kér, akár bizonyos időre, akár örökre kötendőt, felajánlja Ráczország, Albánia és egyéb, Magyarország királya által valamikor birt földeket, 24 jeles várral, ezek közt Galambóczczal, melyet vissza akarnak adni, a foglyokat ereszteni és százezer aranyat fizetni s a király szolgálatára 25,000 fegyveressel állani, hálát adnak az Istennek és tanácsolják, hogy e feltételeket fogadja el. Annyival inkább kérik ezt, mert a tatárok Oroszországban és Podoliában pusztítanak s a birodalom belső állapotai is kivánják jövetelét, a mibe, úgy hiszik, a magyar rendek méltányosságból is beleegyeznek.

Wiczniewsky: i. m., V. 352—358.

CCXV.

Vári, 1446. febr. 9.

Hunyadi János mint nándorfejérvári kapitány czímezi magát.

Balajthy: Munkács, 172—173.

CCXVI.

Buda, 1447. márcz. 26.

Hunyadi János, kormányzó néhai Temeshelyi Péter fiainak, Dezsőnek és Lászlónak, főleg a Szerbiába intézett királyi hadjáratban szerzett érdemeikre való tekintettel, midőn a sereggel a török határig, a Filippopolisz mellett fekvő Zlathycz hegyig nyomultak előre Temeshely, Tureguba, Orbágy, Alsóhideg, Felsőkriva, Patak, Krusovcz, Jabolczina, Szalin, Középkriva és egyéb birtokaikra új adományt ad.

Eredeti, hártya, szakadozott, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 30810. sz.

CCXVII.

Buda, 1448. máj. 31.

Az ország rendei meghagyják a leleszi konventnek, hogy azon elbirtoklás ügyében, melyet Brankovics György rácz deszpota tállyai várnagyai a szepesi káptalan Liszka birtokán elkövettek, annak egy részét a deszpota Bénye és Szegi birtokához csatolván, a vizsgálatot indítsa meg.

Prelati, barones, nobiles et proceres regni Hungarie universi conventui ecclesie sancte crucis de Lelez salutem cum favore. Dicitur nobis in personis honorabilium dominorum prepositi et capituli ecclesie Scepusiensis, quod Silvester de Tharna, necnon Sandrinus de Helumba ac Ladislaus de Pathak castellani castri Thallÿa vocati hiis proxime preteritis guerrarum temporibus ex speciali commissione illustris principis domini Georgii despoti Rascie certas metas possessionis ipsorum exponentium Lyzka vocate, a parte possessionis Benye et Zegy existentis aboleri, quamplures etiam vineas ac terrarum arabilium necnon silvarum necnon piscinarum particulas intra veras metas dicte possessionis Lyzka existentes pro se ipsis minus iuste et indebite occupari fecissent, et occupatis utentur etiam de presenti potentia mediante in preiudicium et damnum dictorum dominorum prepositi et capituli valde magnum. Ideo vobis harum serie committimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente vel Ladislaus de Rozwagh aut Mathias sin Paulus Parvus de Hagka sive, Dyonisius de Abon neve Stephanus Thassol de Kelechech aut Johannes de Laztholch aliis absentibus

homo noster scita veritate premissorum evocet prefatos
Silvester ac Sandrinum et Ladislaum necnon dominum
Georgium despotum contra antelatos dominos prepositum
et capitulum nostram in presentiam ad octavas festi beati
1448 aug. 1. Jacobi apostoli nunc venturi, rationem de premissis reddituri, lite pendente, si qua fueret inter ipsos non obstante.
Insinuando ibidem eisdem ut sive ipsi in dictis octavis coram
nobis compareant sive non, nos ad partis comparentis instantiam absque ulteriori dilatione iudicium et iustitiam
faciemus causa in premissa, prout dictabit ordo iuris, et
posthec ipsarum inquisitionis et evocationis et insinuationis
seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas suo
modo rescribatis. Datum Bude feria sexta proxima ante
festum Nicodemis martiris, anno domini millesimo quadrin-
1448 máj. 31. gentesimo quadragesimo octavo.

Az oklevél hátlapján a foganatosított eljárásról szóló feljegyzés:

Homo regius Ladislaus de Rozwagh, noster frater Johannes presbiter suomodo in Zempleniensi ac feria secunda
1448 júl. 8. ante Margarete Silvestrem in Benÿe ac Georgium despotum
in Wÿfalw Ladislaum de Pathak in eadem Wÿfalw, officiolatu
1448 júl. 20. scilicet suo evocassent. Datum tredecimo die.

Retulerunt quod ipsi in comitatu Zempliniensi pariter
pro . . . quod premisse occupationes vinearum terrarum arabilium et silvarum ac piscinarum, necnon abolitiones dictarum
metarum sic et eodem modo prout videlicet tenor literarum
vestrarum continetur prescriptarum facte et illate extitissent,
habitaque ipsa inquisitione feria secunda proxima ante fes-
1448 júl. 8. tum beate Margarete virginis proxime preteritum, prefatum
Silvestrem de Torna in possessione sua Benÿe ac eodem
die prefatos Georgium despotum in possessione Wamoswÿfalw, necnon Ladislaum de Pathak in eadem possessione
Wÿfalw officiolatu scilicet suo, contra annotatos dominum
1448 aug. 1. prepositum et capitulum ecclesie Scepusiensis ad predictas
octavas festi beati Jacobi apostoli nunc venturi nostram
evocassent in presentiam, rationem de premissis reddituri,
lite pendente insinuassent ibidem eisdem ut sive ipsi in
octavis coram vobis compareant sive non, vos ad partis

comparentis instantiam absque ulteriori dilatione iudicium et iustitiam faceretis causa in premissa prout dictaret ordo iuris. Datum tredecimo die diei evocationis et insinuationis prenotatorum anno domini supradicto. 1448 júl. 20.

Eredeti, papiron, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1448. Nr. 26. A konventnek e jelentést tartalmazó oklevele, mely a május 31-iki parancsot is átírja, megvan a M. N. Múzeum levéltárában, rendkívül rongált állapotban, csak a fele van meg.

CCXVIII.

Czilli, 1448. jún. 18.

Czillei Frigyes és Ulrik beleegyezésüket adják ahhoz, hogy Brankovics György rácz despota, Czillei Ulrik leányát, Erzsébetet, Hunyadi Lászlóval eljegyeztesse.

Nos Fridericus et Ulricus eius natus, dei gratia Cilie, Ortemburge, Zagorieque G . . . e necnon regni Sclavonie bani presentium tenore significantes quibus expedit universis, quemadmodum alias se nonnullis litteris nostris satis efficacibus illustri principi domino Georgio regni Rascie despoto et Albanie domino, eiusque conthorali domine Erine despotisse obligavimus, astrinximus et annuimus eorundemque petitionem nobis super eo factam benivole de bona nostra voluntate duximus consentiendum et fovendum, ut ad voluntatem et beneplacitum ipsorum filiam unicam videlicet nostri comitis Ulrici etc. carissimam iuvenculam dominam Elizabeth, illi cui maluerint et ad illam ad quam voluerint domum matrimonialiter copulare et desponsare possent. Cum autem idem dominus despotus et domina despotissa propter inenarrabilia servitiorum merita magnifici Johannis de Hwnyad modo gwbernatoris regni Hungarie Ladislao filio suo naturali et legittimo prefatam principissam iuvenculam dominam Elizabeth hac vice unicam nostram carissimam filiam in sponsam et legittimam conthoralem suis policitationibus et promissionibus desponsarunt et matrimonialiter copularunt, sicuti per prius prefatis videlicet domino despoto et domine despotisse vigore ut refertur, aliarum literarum nostrarum illud irretractabiliter consensimus et annuimus. Sic nos Fridericus et Ulricus eius natus comites

et bani supradicti, modo et in futurum huiusmodi desponsationem ut premittitur per prefatum despotum et eius consortem filio sepedicti Johannis de Hwnyad factam, contractam et dispositam sub fidie (így) nostra christiana, fama et honore nostris temporalibus et sacro babtismatis sacramento nostra parte irrevocabiliter et semper promisimus, ymmo et harum serie promittimus servare gratam, ratam et firmam, nec ea ullo unquam tempore verbo aut facto volumus contraire, omni dolo et fraude penitus postergatis. In cuius robur et testimonium omnium premissorum, presentes fieri et sub appensione sigillorum nostrorum fecimus communiri. Datum Cilie, proxima feria tertia post festum sanctorum Viti et Modesti martirum, anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo.

Eredeti, hártyán, függő pecsétjei elvesztek, M. N. M. lt.

CCXIX.

Buda, 1448. jún. 21.

Hunyadi János kormányzó, Brankovics György rácz deszpota panaszára meghagyja a leleszi konventnek, hogy Sennyei Nagy Antal ellen, ki a deszpota keszii birtokába magát jogtalanul bevezettette, vizsgálatot indítson s őt törvény elé idézze.

Johannes de Hwnyad regni Hungarie gubernator etc. Honorabili conventui ecclesie de Lelez salutem cum honore. Dicitur nobis in persona illustris principis domini Georgii despoti Rascie, quod Anthonius Magnus de Senÿe quandam possessionem eiusdem domini despoti Kezew vocatam in comitatu Borsodiensi habitam, temporibus noviter preteritis, cuius nondum preterisset revolutio annualis per quandam indebitam et iniustam introductionem et statutionem sine omni litiginaro processu sibi statuere facere procurasset et per hoc eandem a manibus dicti domini despoti pro se occupasse in prejudicium et dampnum dicti domini despoti valde magnum. Super quo vestram honorabilitatem presentibus requirimur, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Stephanus de Alsar, vel Vincentius de Chekehaza, aut Petrus de Keer seu Damianus de Zombor, seu Thomas de Salank, sive Ladislaus

de Sarwar aliis absentibus homo noster de curia regia per nos ad id specialiter transmissus, scita prius certitudinis mera veritate, ad prefatum Anthonium Magnum accedens amoneat eundem, dicatque et committat eidem verbo nostro, ut ipse dictam possessionem Kezÿ ipsi domino despoto remittere et resignare debeat et teneatur, qui si fecerit, bene quidem. alioquin evocet eundem Anthonium contra annotatum dominum despotum ad octavas festi beati Jacobi apostoli nunc venturi palatinalem in presentiam, rationem 1448 aug. 2.
premissorum redditurus, lite pendente si qua foret inter ipsos non obstante. Insinuando ibidem eidem, ut sive ipse termino in predicto compareat sive non, idem dominus palatinus ad partis comparentis instantiam finem faciet causa in premissa, prout dictabit ordo iuris. Et posthec huiusmodi inquisitionis, amonitionis, evocationis et insinuationis seriem cum amoniti et evocati nomine octavas ad easdem eidem domino palatino suomodo rescribatis. Datum Bude feria sexta proxima ante festum Nativitatis beati Johannis Baptiste anno domini M. CCCC. XL. octavo. 1448 jún. 21.

Kívül: Honorabili conventui ecclesie de Lelez pro illustri principe domino Georgio despoto Rasscie et Albanie domino, inquisitoria, amonitoria et evocatoria.

Petrus de Ker, frater Andreas in Borsodiensi die dominica proxima ante festum divisionis apostolorum in Synew 1448 júl. 14.
per iobagiones suos. Datum tertio dei. 1448 júl. 16.

Eredeti, papiron, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1448. Nr 5.

CCXX.

Hégen, 1448. aug. 12.

Hunyadi János kormányzó, belső-szolnok vármegyei diktatorával, Pape de Florentiaval közli, hogy seregével megindult a törökök ellen s már a dunai révhez jutott; egyúttal meghagyja neki, hogy a gyűjtött pénzeket mielőbb juttassa el hozzá.

Johannes de Hwnyad
regni Hungarie gubernator.

Nobilis vir nobis sincere dilecte. Sciatis, quod pecunie nobis pro nunc existant necessarii, quia noviter possumus

gentes conducere ad exercitum contra Turcos cum eisdem, et ecce iam de facto sumus in via ad vadum Danubii, ad exercitum ipsum in dei nomine profecturi. Rogamus igitur vobisque firmiter mandamus, quatenus mox visis presentibus si pecunias per vos dicatas habetis recollectas, personaliter nobis apportare, si vero nondum forent recollecte, extunc festinantissime easdem pecunias recolligatis et quantocius nobis adducere modis omnibus debeatis. Nos autem prope Cibinium reperietis et secus nullomodo facere presumatis in premissis. Datum in villa Hegen, feria secunda proxima ante festum assumptionis beate Marie virginis gloriose, anno domini M° CCCC° XL° octavo.

1448 aug. 12. *Kívül:* Nobili Pape de Florentia, nunc in Dees residenti, dicatori nostro de Zolnok interiori, nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét maradványaival. M. N. M. lt.

CCXXI.

Buda, 1448. nov. 17.

Szepesi László alkormányzó és Szobi János, budai várnagyok, Pozsony városát tudósítják Hunyadi János vereségéről; egyszersmind írják, hogy Hunyadi Brankovicsnál tartózkodik Szendrő várában, s hogy pár nap mulva Budára várják.

Sincere circumspecti viri fratres et amici nostri sincere honorandi. Fidelitates vestrarum fraternitatum quas facitis et semper fecistis huic regno ac domino nostro gubernatori manifeste scimus, quod de huius regni et ipsius domini nostri gubernatoris malis successibus non modicum amaritudinis calicem bibistis. Sed contra dei volumptatem humana ratio insistere non vallet, verum namque quod ipse dominus gubernator cum potentia huius regni per sevissimos Turcos crucis Christi persecutores iugiter foret devictus et prostratus, ex quibus Turcis innumerabiles per nostros sunt difiniti et interfecti. Sed dominum nostrum gubernatorem sciatis pro certo esse vivum, nam in castro Senderew cum illustri dezpotho ad presens foret constitutus, et per eum ibi honorifice tractatur, post paucos autem dies verissime in Temes-

war constituetur et deinde eum domino propitio Budam spectamus. In scriptis autem istis ne dubitaveritis, quia in quibus certi non sumpmus, illa nec vestris fratribus pro certo intimamus, quia vos precise tam fideles sicuti nosmetipsos domino gubernatori esse cognovimus et scimus. Datum Bude, dominica proxima ante festum beate Elizabet, anno domini etc. XL. octavo. 1448 nov. 17.

Ladislaus de Scepes vicegubernator
Johannes de Zob castellani Budenses.

Kívül: Sincere circumspectis et prudentibus viris, iudici iuratisque et universis civibus civitatis Posoniensis fratribus et amicis nostris sincere honorandis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M. lt.

CCXXII.

Bécsujhely, 1448. nov. 25.

Aeneas Sylvius Piccolomini, bibornok, V. Miklós pápát a rigómezei ütközet lefolyásáról tudósítja.

Pray: Annales III. 70. — Fejér: Genus etc. 129—134.

CCXXIII.

Szeged, 1448. decz. 18.

Hunyadi János kormányzó Marnavich György comesnek, kinek segélyével Brankovics György rácz deszpota fogságából kiszabadult, hálája jeléül Kucsevo és Branicsevo kerületekben több birtokot adományoz.

Fejér: Genus etc. 135—136. Kétségtelen hamisítvány.

CCXXIV.

Szeged, 1448. decz. 30.

Hunyadi János kormányzó Miklós krakkói dékánt a rigómezei ütközet lefolyásáról tudósítja.

Fejér: Genus etc. 126—139.

CCXXV.

Buda, 1448 . . . .

Az ország nagyjai meghagyják a leleszi konventnek, hogy a szepesi káptalan panaszában, mely szerint Brankovics György rácz deszpota tályai várnagyjai a nevezett káptalan Liszka birtokából egy részt urok tudtával a deszpota szomszédos birtokához, Ujfaluhoz csatoltak, alpereseket idézze meg.

Prelati, barones, nobiles et proceres regni Hungarie universi conventui ecclesie sancte crucis de Lelez salutem cum favore. Exponitur nobis in personis honorabilium dominorum prepositi et capituli ecclesie Scepusiensis, quomodo Sandrinus de Helwmba et Ladislaus de Pathak castellani castri Thalÿa ex commissione illustris principis domini despoti Georgii despoti Rascie domini scilicet ipsorum, hiis proxime preteritis disturbiorum temporibus post scilicet generale decretum in Alba per nos editum, magnas terrarum arabilium, silvarum ac piscinarum particulas in facie possessionis ipsorum exponentium Lyzka vocate, a parte possessionis Wyfalw dicti domini despoti adiacentes pro se ipsis occupassent (et ad dictam ?) possessionem ipsius domini despoti Wfalw annexissent potentia mediante, in eorundem dominorum prepositi et capituli preiudicium et damnum valdemagnum. Super quo vestram requirimus devotionem, quatenus vestrum mittatis hominem (pro testimonio) fidedignum, quo presente Ladislaus de Rozwagh, aut Mathias sin Paulus Parvus de Hogka, sin Dionisius de Abon, neve Stephanus Thassol de Kelechen, aut Johannes de Lazthoch, (aliis absentibus) homo noster, scita veritate premissorum evocet prefatos dominos despotum ac Sandrinum et Ladislaum (contra annotatos) dominos prepositum et capitulum ecclesie Scepusiensis predicte nostram in presentiam ad octavas (festi beati) Jacobi
1448 júl. 1. apostoli nunc venturi, rationem de premissis reddituri, lite pendente si qua foret inter (ipsos non obstante, insinuantes ibidem eisdem), ut sive ipsi octavis in prescriptis coram nobis con . . . . rentis instantiam, id faciemus in premissis, quid iuri videbitur expedire. Et post . . . . . modo rescribatis. Datum Bude feria sexta proxima post . . . . domini millesimo quadringentesimo quad-
1448. ragesimo octavo.

R. Ladislaus de Rozvagh, Fr. Johannes prior suo modo in Zempliniensi ac feria secunda ante Margarethe Georgium 1448 júl. 8.
in Wyfalwa, Ladislaus de Pathak in eadem officiolatu suo. Datum tredecimo die. 1448 júl. 20.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel. Lelesz, actorum anni 1448. No. 24. Vízfoltos, szakadozott oklevél.

CCXXVI.

Szendrő, 1449 máj. 21.

Brankovics György rácz deszpota bizonyságlevele, hogy ő a magyar rendek megbízásából Garai László nádorral és Ujlaki Miklós erdélyi vajdával a törökkel kötendő fegyverszünetre nézve bizonyos pontokban megállapodott és a fegyverszünetnek kieszközlését a török szultánnál magára vállalta.

Teleki: H. K. X. 243—244.

CCXXVII.

Buda, 1450. márcz. 23.

Pálóczi László országbiró meghagyja a leleszi konventnek, hogy a Brankovics György rácz deszpota emberei által Pálóczi Simon ungmegyei birtokain elkövetett hatalmaskodási ügyben vizsgálatot indítson.

Amicis suis reverendis conventui ecclęsie de Lelez comes Ladislaus de Palocz iudex curie regie amicitiam paratam cum honore. Noveritis quod Adrianus literatus de Helmecz pro magnifico Simone de eadem Palocz cum procuratoriis literis nostris iuxta continentiam literarum nostrarum prorogatoriarum in octavas festi Epiphaniarum 1450 jan. 13.
domini in figura nostri iudicii comparendo, contra Johannem de Chahol proposuit eo modo, quomodo proximis disturbionum temporibus illustris princeps dominus despotus Rascie nescitur, quo motu ductus spiritu, missis et destinatis familiaribus suis quam pluribus, signanter prefato Johanne de Chahol ad possessiones dicti exponentis, puta

Ordo, Derzen in Bereg, item Zerednye, Ignecz, Chamonya, Dobroka, Orlyowa, Hodlyo, Monyoros et Lengyelfalwa in Ung comitatibus existentes et habitas, ibique universas pecudes et pecora ac alia quevis animalia iobagionum dicti Simonis simulcum omnibus aliis rebus et bonis eorundem iobagionum domibus ipsorum repertis et inventis recipi, auferri et depelli, et quod deterius esset, post depredationem et ablationem bonorum populorum et iobagionum dicti Simonis prescriptas possessiones per voraginem ignis succendi penitus et per omnia comburi et concremari fecissent potentia mediante, in preiudicium dicti Symonis valdemagnum. Que sic facta fore exhibitionibus quarundam trium literarum inquisitoriarum, unius vestre et alterius capituli ecclesie Agriensis, necnon tertie vicecomitis et iudicum nobilium comitatus de Vngh sub uno sensu et forma verbarum loquentium nobis ad amicabiles nostras requisitiones rescriptarum in diversis terminis emanatarum confectarum eidem actori ex parte dicti Johannis per nos in premissis iuris petivit impartiri. Quo audito Anthonius de Nabrad pro antefato Johanne de Chahol cum procuratoriis literis nostris in nostram exurgens presentiam respondit ex adverso, quod idem Johannes in totali premissa actione et aquisitione dicti actori innocens esset penitus et immunus et in eo eundem ad veridicam attestationem vicinorum et commetaneorum nobilium prescriptarum possessionum nobiliumque dictorum amborum comitatuum de Bereg et de Wng per formam communis inquisitionis fiendam committere velle prefatoque procuratore dicti actoris eundem in actione sua prenotata ad nostram iudiciariam requisitionem ad ipsam communem inquisitionem benevole submittentem referebat. Ad quam faciendam regii et vestri homines necessario transmitti debere videbantur. Pro eo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestros mittatis homines pro utrisque partibus pro testimonio fidedignos, quibus presentibus Stephanus Ezenÿ de Lukahaza, vel Jacobus de Homoky. aut Martinus Bÿczo de Pynkocz, sin Ladislaus de Nyr (?)[1] sive alter Ladislaus de

[1] A protocollumban Nynaynak van írva.

Iske, neve Jacobus de Thegenye (?), an Ladislaus de Horka pro parte dicti actoris, item Johannes de Borrobas, vel Petrus de Bulch, aut Nicolaus de Nomen, sin Thomas Heledey de Kerezthwr, Nicolaus de Nykola, sin Briccius de Darocz pro parte dicti in causam attracti, aliis absentibus homines regii vigesimo die festi beati Jacobi apostoli, in opido Zaz, loco scilicet sedis iudiciarie eiusdem comitatus de Bereg, ubi 1450 aug. 18.
procuratores partium ipsam communem inquisitionem facere voluerint, vicinis et commetaneis earundem possessionum, nobiliumque conprovincialium dictorum amborum comitatuum universis inibi legittime convocatis et partibus predictis vel eorum (?) legittimis procuratoribus presentibus accedentes, primo ab eisdem vicinis et commetaneis, demum vero a nobilibus comprovincialibus per ipsas partes illuc convocandis et congredandis ad fidem eorum deo debitam fidelitatemque sacre corone regie observandam facto dominice crucis ligno prestitam, odio, favore et amore partium postergatis absque scrupulo cuiuslibet falsitatis Deum habens pre oculis . . . . . prenominatus Johannes de Chahol unacum aliis familiaribus dicti domini despoti tempore in predicto ex commissione eiusdem domini despoti ad dictas possessiones prenotati Symonis Ordo, Derzen, Zerednye, Ignecz, Chamonya, Dobroka, Orlyowa, Hodlyo, Monyoros, et Lengyelfalwa vocatas irruerit, abindeque universas pecudes et pecora ac alia quevis animalia iobagionum dicti Symonis simulcum omnibus aliis bonis et rebus eorundem iobagionum in domibus ipsorum repertis et inventis, ... auferri et depelli, et quod deterius esset, post depredationem et ablationem bonorum populorum et iobagionum dicti Symonis prescriptas possessiones per voraginem ignis succendi penitus et per omnia comburri et concremari facerit, an ne ipse Johannes de Chahol in totali premissa actione et acquisitione dicti actoris innocens esset et existeret penitus et immunus, more communis inquisitionis sciet, inquirat et experiatur plenam atque omnimodam certitudinis veritatem. Et post hec ipsius communis inquisitionis seriem cum propriis et possessionum attestantium nominibus ut fuerit expediens ad octavas festi beati Jacobi

apostoli legitime perdurandas domino regi fideliter rescribatis. Datum Bude septuagesimo die termini prenotati, anno
1450 márcz. 23. domini M° CCCC° quinquagesimo.

Eredeti, papir, vízfoltos, zárlatán pecsét nyomával. Lelesz, actorum anni 1450. No. 44.

CCXXVIII.

Szendrő, 1450 ápr. 21.

Brankovics György rácz deszpota Kállai Lőkös Jánosnak. Csodálattal értesült, hogy az országtanácsban nem szólalt fel azon vádak ellen melyeket Hunyadi János kormányzó fogsága alkalmából ellene felhozott. Fenyegetődzik, hogyha megtámadják, az okozott károkért nemcsak elégtételt szerez, hanem minden elvett csirkéért egy emberfejet fog követelni.

Georgius dei gratia regni Rachie
despotus ac dominus Albanie etc.

Egregie vir fidelis nobis dilecte. Noveritis nos intimata vestra nobis transmissa ad plenum intellexisse, de hoc autem quod nobis sribitis, quod dominus gubernator super nos iam in sede regnicolarum ob causam captivationis per nos eidem illate sententiam explesset seu excepisset, de vobis tediose audientes ammiramur, quod quam ob rem vos coram predictis regnicolis eidem tunc non contradixistis, cum tamen vos bene nostis, quod nos super omnibus eidem tunc illatis ab eisdem regnicolis literas expeditorias habuimus, ymmo et de presenti habemus, quod quicquidem eotunc eidem intulimus, iuste ac debite fecimus. Quod autem nos avizatis ammonentes quodammodo, quod cum eodem pacis tranquille fedus inire deberemus, quasdam scilicet nobis minas ingerentes in eo, quod ipse ad has partes nostras cum gentibus bellicosis Bohemis scilicet et Polonis ac aliis nationibus condescendisset ob hoc puta, quod si nobiscum pacem tranquillam habere valuerit bene quidem, sin autem tunc in regno nostro dampna ac devastationes et spoliationes aliquas facere pretenderet, quod dictum vestrum minime aut penitus nos perterruit, quia si ipse in dicto regno nostro dampna aliqua seu devastationes fecerit, scire a certo potestis, quod nos non solum pro maioribus dampnis nostris,

verum potius etiam pro quolibet uno pullo nostri regni caput unius hominis quod carnis existit habere valebimus. Scriptum in Zenderew feria 3a proxima ante festum beati Georgii martiris anno domini etc. Lmo. 1450 ápr. 21.

Kívül: Egregio viro Johanni Lewkws dicto de Kallo nobis grate dilecto etc.

Eredeti, papir, zárlatán két, vörös viaszba nyomott pecsét nyomaival. M. N. M. Kállay cs. lt.

CCXXIX.

Szendrő, 1450. máj. 9.

Garai László nádor bizonyságlevele, hogy Brankovics György Ráczország és Albánia deszpotája a maga és hozzátartozói: felesége, Ilona s fiai, Gergely, István és Lázár nevében magyarországi birtokait: Munkács várát, Nagybányát, Szatmárnémetit, Debreczent, Böszörményt és Dadát, Hunyadi Jánosnak s fiainak: Lászlónak és Mátyásnak 155,000 arany forintért elzálogosította.

Nos Ladislaus de Gara regni Hungarie palatinus et iudex Cumanorum significamus tenore presentium quibus expedit universis, quod illustris dominus Georgius despotus Rascie et Albanie dominus, item domina Erina contoralis, necnon Gregorius, Stephanus et Lazarus filii sui coram nobis personaliter constituti oraculo vivevocis sue sponte confessi sunt in huncmodum, quod cum magnificus dominus Johannes de Hwnyad regni Hungarie gubernator a certis retroactis temporibus usque in presentem diem certas possessiones ipsorum et bona infrascripta videlicet castrum Mwnkach vocatum in comitatu de Bereg habitum cum omnibus suis pertinentiis, item opida Rivulidominarum, necnon Zathmar et Nemethy in Zathmariensi ac Debrechen nuncupata in Bihoriensi comitatibus situata simulcum urburis in pertinentiis dicti opidi Rivulidominarum existentibus necnon omnibus et singulis ipsorum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, scilicet possessiones Bezermen et Dada vocatas in comitatu de Zabowch habitas, similiter cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quovis nominis vocabulo vocitatis, ratione certorum debitorum per ipsos apud eundem dominum dominum Johannem gubernatorem contractorum

ac inscriptionum exinde factarum tenuerit, possiderit et conservaverit, sicut teneret, possideret et conservaret etiam de presenti, tandem ex nunc certis dominis, prelatis et baronibus regni Hungarie inter partes mediantes facta utrimque omnimoda compositione et sufficienti posita ratione, eidem domino Johanni gubernatori ultra et preter ea omnia, que de proventibus dictorum castri, oppidorum, possessionum, urburarum et aliorum bonorum eorundem serie etiam ab ipsis domino Georgio despoto, domina Erina ac Gregorio, Stephano et Lazaro hactenus quomodolibet recepisset, adhuc in centum milibus et quinquaginta quinque milibus florenis auri boni et iusti ponderis debitorie remansissent obligati. Unde ipsi dominus Georgius despotus, domina Erina ac Gregorius, Stephanus et Lazarus volentes ipsum dominum Johannem gubernatorem ac egregios Ladislaum et Mathiam filios eiusdem de rehibitione prescriptorum centum milium et quadraginta quinque milium florenorum auri certos reddere et securos, prescriptum castrum ipsorum Mwnkach, ac oppida Rivulidominarum, Zathmar, Nemethy et Debrechen, necnon possessiones Bezermen et Dada appellatas simulcum urburis predictis, necnon villis, prediis et aliis bonis ad eadem et ipsas pertinentibus, item proventibus, collectis, daciis, contributionibus et censibus aliisque eorundem et ipsarum utilitatibus ac pertinentiis quibuslibet quovis nominis vocabulo vocitatis, annotatis domino Johanni gubernatori, Ladislaoque et Mathie filiis suis pro prefatis centum milibus et quinquaginta quinque milibus florenis auri iuxta regni consuetudinem pignori duxissent obliganda sew inscribenda, ymmo obligarunt et inscripserunt coram nobis talimodo, quod antefatus dominus Johannes gubernator ac filii sui predicti, annotata bona infra tempus redemptionis eorundem titulo huiusmodi pignoris conservando singulis annis de proventibus ipsorum pro quolibet anno sex milia et septingentos florenos auri in sortem summe pretacte centum milium et quinquaginta quinque milium florenorum auri computare atque pro solutis assummere et recipere deberent et tenerentur. Si autem tempore inter medio quousque pretacta summa centum milium et quinquaginta quinque milium

florenorum auri de talismodi pecunia, quam singulis annis de memoratis bonis dictorum domini Georgii dezpothy, domine Erine ac Gregorii, Stephani et Lazari percepturi essent, compleretur iidem dominus Georgius despotus, domina Erina, seu et Gregorius, Stephanus et Lazarus vel eorum heredes vellent redimere, extunc iidem dominus Johannes gubernator ac Ladislaus et Mathyas filii sui totalem illam summam pecunie, quam de bonis predictis modo quo supra exigisse comperti fuerint pro solutis computare et defalcare et supra hec recepta ab ipsis domino Georgio despoto, domina Erina, Gregorio, Stephano et Lazaro residuitate huiusmodi pecunie usque perfectam completionem prenotatorum centum milium et quinquaginta quinque milium florenorum auri memorata bona simulcum omnibus utilitatibus et pertinentiis ipsorum eisdem domino Georgio despoto, domine Erine ac Gregorio, Stephano et Lazaro aut eorum heredibus remittere deberent et tenerentur. Voluerunt etiam ut dum ex summa florenorum auri superius specificata partem aliquam, videlicet quinque milia aut decem vel plura sive pauciora in sortem florenorum auri summe prefate dicti dominus despotus ac domina Erina, necnon Gregorius, Stephanus et Lazarus dare possent, extunc prefatus dominus Johannes gubernator et filii sui pretacti semper talem partem florenorum auri recipere et in ratione ipsius summe centum milium et quinquaginta quinque milium florenorum auri computare, sepefatisque domino Georgio despoto, domine Erine, Gregorio, Stephano et Lazaro superinde semper litteras suas quitanciales dare tenerentur et esset obligatus, hoc etiam declarato, quod si interim donec prelibata summa centum milium et quinquaginta quinque milium florenorum auri de memorata summa florenorum auri, que singulis annis ut prefertur de pretactis bonis exigi debebit realiter complere posset, prenarrati dominus Georgius despotus, domina Erina, Gregorius, Stephanus et Lazarus ipsa bona a manibus memoratorum dominorum Johannis gubernatoris ac Ladislai et Mathye filiorum suorum redimere non possent aut nollent vel non curarent, ex tunc nichilominus dum et quamcumque idem dominus gubernator et filii sui

predicti summam centum milium et quinquaginta quinque milium florenorum auri de memoratis bonis modo quo supra, videlicet quolibet anno sex milia et septingentos florenos auri exigendo et ad rationem pretactam computando plene perciperent et exigerent, ipsa bona absque aliqua ulteriori solutione pretitulatis domino Georgio despoto, domine Erine ac Gregorio, Stephano et Lazaro vel eorum heredibus remittere deberent et essent obligati, assumentes iidem Georgius despotus, domina Erina, ac Gregorius, Stephanus et Lazarus suo ac heredum et successorum suorum nominibus prefatos dominum Johannem gubernatorem ac Ladislaum et Mathiam filios suos eorumque heredes in pacifico dominio dictorum bonorum infra tempus redemptionis eorundem sew completionis summe principalis prenotate contra quoslibet impetitores, causidicos et actores tenere, conservare et expedire propriis suis ac eorundem heredum et successorum suorum laboribus et expensis harum nostrarum literarum, quibus sigillum nostrum appensum est, vigore et testimonio mediante. Datum in castro Zenderew vocato, sabbato proximo ante festum
1450 máj. 9. ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Szentgyörgyi Péter országbiró 1506 november 16-án Budán kelt átiratában. Eredeti, hártya, vörös-fehér-zöld selyemfonálról függő pecséttel. M. O. D. L. 37608. sz. Brankovics György deszpotának ugyane tárgyban 1450. máj. 10-én Szendrőben kelt oklevele ugyancsak Szentgyörgyi Péter országbiró átiratában u. o. M. O. D. L. 37609. sz.

CCXXX.

Pest, 1450 jún. 13.

Pálóczi László országbiró meghagyja a leleszi konventnek, hogy az Upori Balázs özvegyének fiai, Gáspár és Tamás által a Brankovics György rácz deszpota és fiai egyik megbízott embere ellen elkövetett hatalmaskodási ügyben vizsgálatot tartson s a panasz alapos volta esetén alpereseket idézze meg.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Palocz iudex curie regie amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis illustris principis domini Georgii despoti Rwscie necnon Lazari, Gregorii

et Stephani filiorum eiusdem quod Caspar et Thomas filii Blasii de Wpor, Nicolaus Chonthos de Legenye ex consensu et volumptate nobilis domine relicte eiusdem Blasii de eadem Wpor circa festum Pentecosthes proxime preteritum 1450 máj. 24. körül missis et destinatis populis et iobagionibus ipsorum in eadem Wpor commorantium ad domum sew curiam propriam cuiusdam Benedicti Chygan in Thergew commorantis ibique eundem dire et acriter verberassent et wlnerassent, dumque prefati exponentes Ladislaum de Besenew familiarem ipsorum circa eosdem Caspar et Thomam pro petenda ex parte iobagionum iustitia unacum eodem iobagione transmisissent, tunc idem Caspar et Thomas quodam furore repleti prefatum familiarem prefatorum exponentium verbis illicitis et vituperiosis pertractassent ac eundem iobagionem prefatorum exponentium penes domum ipsorum dire et acriter verberassent et introncassent, ubi et nunc eundem conservarent de presenti potentia mediante in preiudicium ipsorum exponentium valde magnum. Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes Magnus de Zombor, vel Damianus de eadem, aut Damianus de Balchtha, sin Petrus sive Nicolaus de Zombor, an Jacobus de Nowak, cew Simon an Johannes de Monaky, cew Ladislaus de Besenew, vel Paulus de Chechel aliis absentibus homo regius de curia regia per nos ad id specialiter transmissus, scita prius premissorum veritate evocet prefatos Caspar et Thomam filios Blasii de Wpor et nobilem dominam relictam eiusdem Blasii de eadem contra antefatos dominum Georgium despotum Rwscie et alios predictos regiam in presentiam ad octavas festi beati Jacobi apostoli nunc venturi rationem de premissis reddituri eficacem, lite pendente 1450 aug. 1. si qua foret inter ipsos non obstante, insinuantes ibidem eisdem, ut sive ipsi termino in predicto compareant sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus causa in premissa, quid iuri videbitur expediri. Et post hec huiusmodi inquisitionis, evocationis et insinuationis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas nobis amicabiliter rescribatis. Datum in Pesth in festo beati Anthonii

confessoris anno domini millesimo quadringentesimo quin-
1450 jun. 13. quagesimo.

Kívül: Johannes Magnus de Zombor, frater Ladislaus
jún. 23. in Zemplin ac in vigilia festi nativitatis Johannis Baptistes
jún. 24. Datum secundo die.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. Lelesz, actorum anni 1450. No. 16.

CCXXXI.

Szendrő, 1450. jún. 24.

Brankovics György rácz deszpota Kállai Lőkös Jánosnak megköszöni, hogy ügyeiben az országgyűlésen fáradozott. Értesiti őt, hogy jelenleg nincsenek oly ügyei, melyekben el kellene járnia.

Georgius dei gratia regni Rachie
despotus et dominus Albanie etc.

Egregie vir nobis dilecte. Noveritis nos intimata vestra per omnia intellexisse, quod autem dicitis nobis, quod pro nobis in sede regnicolarum multum instetissetis et specialiter pro sententia illa, quam contra nos dominus gubernator coram dictis regnicolis emannari fecisset. Scimus enim, quod si laborassetis etiam uno verbo contradicere valuissetis, quod autem dicitis, quod nobis expeditoria nostra nichil iuvare valuit, pro eo, quia gubernator in vinculis fecisset, quicquid fecissetis si enim gubernator in vinculis fecit, ceteri barones regni Hungarie illud, quod fecerant, de emanatione expeditorie non in vinculis fecerant. Quod vero scribitis nobis, quod vos in factis nostris coram premissis regnicolis habitis avisaremus et vos in eisdem pro nobis laboraretis, sciatis nunc nos nulla talia facta coram ipsis regnicolis habere, in quibus labore aliquo indigentiam haberemus. Scriptum in Zenderew, in festo beati Johannis Bap-
1450. jún. 24. tiste anno etc. L^{mo}.

Kívül: Egregio viro Johanni Lewkes de Kallo, fideli nostro grate dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. Pécsi püspöki könyvtár. A. A. III. 14.

CCXXXII.

Szendrő, 1450. aug. 10.

Brankovics György rácz deszpota kéri Kállai Lökös Jánost, hogy nála lévő peres iratait adja át familiárisának, Félegyházi Gáspárnak; jelen levelet pedig tartsa meg nyugtatványul.

Georgius dei gratia Rascie
despotus et Albanie Dominus.

Egregie nobis sincere dilecte. Rogamus ipsam vestram dominationem et committimus nichilominus eidem, quatenus omnes literas causales nostras, apud vos existentes nobili Gaspar de Feleghaz, familiari nostro dilecto dum per eundem requisiti fueritis dare velitis, et ad suas manus pleniter consignare secus non facturi et presentes si placet pro expeditione vobis reservetis. Datum in Zendrew in festo beati Laurentii martiris anno domini millesimo CCCC° quinquagesimo. 1450 aug. 10.

Kívül: Egregio Johanni Lewkes de Kallo nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán vörös viaszba nyomott pecséttel. M. N. M. Kállay cs. lt.

CCXXXIII.

Szendrő, 1451. aug. 7.

Garai László nádor bizonyságlevele, hogy Brankovics György rácz deszpota Hunyadi János kormányzóval békét kötött olyképen, hogy unokáját, Czillei Ulrik leányát, Erzsébetet, Hunyadi Mátyással eljegyzi, s magyarországi birtokait a kormányzó kezére adja.

Teleki: H. K. X. 305. — Brankovics György által kiállítva, Fejér: Genus etc. 149 - 157. — Bárány: II. 9—15. Szerb fordítása Ljetopis 1851, 121—131.

CCXXXIV.

Szendrő, 1452. jan. 13.

Brankovics György rácz deszpota megkeresi Kállai Jánost, hogy a nála lévő pöriratokat, melyeket ő (a deszpota) adott volt át neki, a jelen levél előmutatójának kézbesítse.

Nobilis vir nobis dilecte. Petimus vestram dominationem per presentes, quatenus literas nostras causales, per magistrum

Johannem notarium nostrum vestre (dominationi) consignatas, hiis hominibus et familiaribus (nostr)is egregio Wkozaw wayvode nostro de Zendrew ac prefato magistro Johanni dare et reassignare velitis, presentes autem si placet, pro expeditione aput v(os) reservetis. Datum in Zendrew predicto octavo die post festum Epiphaniarum domini, anno eiusdem
1452 jan. 13. millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Georgius dei gratia R(ascie)
despotus et Albanie d(ominus).

Kivül: Nobili viro Johanni de Kallo viceiudi ...... regie, nobis dilecto ......

Eredeti, papir, szakadozva, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M. Kállay cs. lt.

CCXXXV.

Ragusa, 1452. aug. 13.

Ragusa városa Brankovics György rácz deszpotát üdvözli azon alkalomból, hogy Szrebernik vára ismét kezére jutott és Hunyadi János kormányzóval megbékélt.

D. R. 514—17.

CCXXXVI.

Helmecz, 1452. okt. 20.

Pálóczi László országbiró meghagyja a leleszi konventnek, hogy a Dobi László és társai által Brankovics György rácz deszpota mádi birtokán elkövetett hatalmaskodási ügyben vizsgálatot indítson és alperest idézze meg.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Palocz iudex curie regie amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis illustris principis domini Georgii regni Rascie despoti ac Ladislai de Pathak oastellani castri Thalya et Michaelis filii euisdem Ladislai, quod Ladislaus de Doob hiis diebus, videlicet die dominico proxime
1452 okt. 15. ante festum beati Galli confessoris preteritum transacto

cum nonnullis suis complicibus videlicet Ladislao Vngay, Thoma Farkas, Anthonio literato et Johanne Balthy et familiaribus, armatis manibus et potentiariis ad domum et castrum Thalya dicti domini dezpoti predictum irruentes, ibique nihil valentes et proficientes tandem ad possessionem eiusdem domini dezpoti Maad vocatam venientes ibique quendam nobilem Johannem de Endred familiarem ipsorum exponentium diris verberis et vulnerum plagiis affecissent et sauciassent, hiis autem non contenti universos fructus et proventus anni presentis dicti castri et pertinentiarum eiusdem, videlicet ducentos florenos auri ab eodem Johanne familiari ipsorum exponentium abstulissent et asportassent ac quo eorum placuisset voluntati fecissent potentia mediante in preiudicium et dampnum sepedictorum exponentium valdemagnum. Super quo amicitiam vestram presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Petrus aut Nicolaus vel Paulus de Zombor, sin Anchi dictus Balathi, sew Damyanus de eadem, sive Nicolaus Czeczy de ipsa Zombor, neve Dionisius vel Paulus de Laztacz, aut Laurentius vel Georgius de Czakhaza, sive Johannes sew Petrus de Ztar aliis absentibus homo regius scita premissorum mera veritate evocet prefatum Ladislaum de Doob et alios prescriptos contra annotatos exponentes in curiam regiam, nostram scilicet in presentiam ad octavas festi Epiphaniarum domini nunc venturi, ratam de premissis reddituros efficacem, lite pendente 1453 jan. 13.
si qua foret inter ipsos non obstante. Insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi in dictis octavis coram nobis compareant sive non, nos ad partis comparentis instantiam iuxta formam generalis decreti dominorum prelatorum, baronum et regni nobilium de huiusmodi actibus potentiariis stabiliti absque ulteriori dilatatione iudicium et iustitiam faciemus causa in premissa, prout dictabit ordo iuris. Et posthec ipsarum inquisitionis, evocationis et insinuationis seriem cum nominibus evocatorum octavas ad easdem nobis amicabiliter rescribatis. Datum in Helmecz feria sexta proxima post festum beati Luce ewangeliste anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo. 1452 okt. 20

Kivül: Petrus de Zombor, frater Anthonius Zemplenien-
nov. 2. sis ac feria secunda post octavarum undecim milium virginum. Datum quarto die diei evocationis et inquisitionis
nov. 6. prenotate.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1452. No. 8.

CCXXXVII.

Pozsony, 1453. jan. 30.

V. László király Hunyadi Jánosnak hű érdemeiért, melyek között elősorolja a törökök ellenében, különösen Szerbiában Nándorfejérvárnál szerzetteket, a beszterczei örökös grófságot adományozza.

Teleki: H. K. X. 347—356.

CCXXXVIII.

Pozsony, 1453. jan. 30.

V. László király Hunyadi Jánosnak, Magyarország volt kormányzójának, tekintetbe véve a törökök ellenében, különösen Szerbiában Nándorfejérvárnál szerzett érdemeit, mely alkalommal Izsák vajdát, ki Szendrővel együtt egész Szerbiát kezében tartá, megszalasztotta, Görgény és Déva várakat tartozékaikkal, továbbá Suggya, Monostor, Bozsor és Zsupány temesmegyei birtokokat adományozza.

Teleki: H. K. X. 356—363.

CCXXXIX.

Helmecz, 1453. ápr. 3.

Pálóczi László országbiró meghagyja a leleszi konventnek, hogy a Sárközi László és Bálint boldogkői alvárnagyok által Brankovics György rácz deszpota és Helembai Sandrin boldogkői várnagy tudtával Tornai Silvesternek Encs birtokán elkövetett hatalmaskodási ügyben az alperes deszpotát társaival együtt idézze meg.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie sancte crucis de Lelez comes Ladislaus de Palocz iudex curie serenissimi principis domini Ladislai dei gratia Hungarie etc. regis ami-

citiam cum honore. Dicitur nobis in persona egregii Silvestri de Thorna quod Ladislaus de Sarkws et Valentinus vicecastellani egregii Sandrini de Halemba castellani castri Boldokw, necnon Valentinus et Dionisius de Barakon, Stephanus de Alpar et Thomas de Salank familiares eiusdem egregii Sandrini de Helemba, armatis manibus et potentiariis de permissione, voluntate et consensu illustris principis domini Georgii regni Rascie despoti, necnon dicti Sandrini de Helemba et Ladislai filii iamdicti Sandrini ad possessionem dicti Silvestri Ench vocatam in comitatu Abawywariensi existenti irruentes ibique Thomam Mochar dictum, iobagionem eiusdem egregii Silvestri captivantes, captumque et ligatum ad castrum Boldokw asportassent et in carcerem reclusissent, reclusumque tam diu quo ipsorum placuisset voluntati conservassent conservatumque ad mortem iudicantes et condempnantes potentia ipsorum mediante in preiudicium ipsius egregii Silvestri valdemagnum. Item super hoc non contenti hiis novissimis diebus proxime elapsis, quinque iobagiones eiusdem Silvestri, utputa Georgium Thapasto, Petrum Enczy, Mathiam Molnar, Paulum et Martinum Pereczey in predicta possessione Encz commorantes in possessione predicti domini despoti Raad vocata in comitatu predicto Abawywariensi existenti reperientes, vinctosque ipsos ad castrum Boldokw asportassent et nunc de presenti carceratos tenentur et conservarent potentia ipsorum mediante, in preiudicium et dampnum ipsius exponentis valdemagnum. Igitur vestram petimus amicitiam quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo presente Michael de Chekehaza, Paulus de Keer, Paulus de Keecz, Ladislaus Erne de Siud (vagy Srud ?) Johannes et Petrus de Baktha, Johannes de Bered, Johannes Bartholomeus de Pamlyn, Oswaldus in Thorna commorantes, Ladislaus et Petrus de Mehez, Johannes de Borsy et Nicolaus de Ezdege aliis absentibus homo regius, scita prius premissorum mera veritate omnimodam evocet annotatos dominum Georgium despotum ac Sandrinum de Helemba castellanum de Boldokw, necnon Ladislaum de Sarkuz et Valentinum vicecastellanos, necnon Valentinum et Dyonisium de Barakon,

Stephanum de Alpar et Thomam de Salank ad octavas festi
máj. 1. beati Georgii martiris nunc proxime venturi in curia regia in presentiam domini nostri regis rationem premissorum reddituri. Insinuando ibidem eisdem ut sive veniant sive non, absentia ipsorum et lite pendente si qua foret non obstante dominus noster rex ad partis comparentis instantiam faciet in premissis id quod iuri videbitur expediens. Et post hec huiusmodi inquisitionis necnon evocationis et insinuationis seriem dicto domino nostro regi cum nominibus evocatorum octavas ad easdem fideliter rescribatis. Datum in Helmecz feria tertia proxima post festum resurrectionis
1453 domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinqua-
ápr. 3. Valeriani. gesimo tertia.

ápr. 15. *Kivül:* Regius Ladislaus de Mehez noster frater Andreas
ápr. 18. iunior in Abawywariense, ac die dominica post Thiburci et Datum quarto die.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1453. No. 36.

CCXL.

Bécs, 1453. jún. 4.

V. László király megerősíti Keve város régi kiváltságát, melynél fogva a harminczad fizetése alól föl van mentve.

Magdics: i. h., 27—28. — V. ö. a CLXXIX. sz. oklevéllel. Ugyanaz nap kelt levelével V. László király Brankovics György rácz deszpotának és Albánia urának meghagyja, hogy Keve város lakosaitól harminczadot ne szedjen, u. o. 29—30.

CCXLI.

Bécs, 1453. jún. 4.

V. László király Keve város lakosait mindennemű adó fizetése alól fölmenti és őket az idegen birák joghatósága alól kiveszi.

Magdics: i. h., 30—32.

CCXLII.

Perchtolsdorf, 1453. aug. 15.

V. László király meghagyja az aradi káptalannak, hogy Hunyadi Jánost és fiait Lászlót és Mátyást a Nándorfejérvár melletti Rudistye, a nándorfejérvári kalugyerektől elcserélt birtokba iktassa be.

Az aradi káptalan 1454. jan. 10. kelt relácziójában átírva. Teleki: H. K. X. 413–6. — Ugyane birtokra V. László király Budán 1456. máj. 12. kelt új adományát l. u. o. 519—21.

CCXLIII.

Pozsony, 1453 szept. 14.

V. László király Ujlaki Miklós erdélyi vajdának és mácsói bánnak a törökök ellen, jelesül az aldunai részeken: Nándorfejérvár és Szendrő körül vívott harczokban szerzett érdemei jutalmául: Galgócz várát Ó-Galgócz birtokkal és a Vágrévével, Szentpéterfalva, Udvarnok, Kisujlak, Bajoncz, Zeldavár, Dychy, Kelecsény, Cheneth, Jolsva, Diós, Lehota, alias Lehotka, Pásztó, Medencz, Temetvény vára, Bánya, Morwan, máskép Morawen, Dwczrew, Kismodro, Nagymodro, Aglehota, Ujlehota, Réti, Horka, Hradnok, Pőstyén, Lehota, Szerdahely s Bajna nyitramegyei birtokokat összes tartozékaikkal egyetemben.

V. László király 1455-iki átiratában, eredeti hártya, függő pecsétje elveszett, több helyt kiszakadva, így a dátumnál is, melyből csak „decimo kalendas . . .“ van meg. M. O. D. L. 14726. sz.

CCXLIV.

H. n., 1453. okt. 8.

Alfonz Aragonia és Sziczilia királya III. Calixt pápához. Tudatja vele Brankovics György rácz deszpota követének, Junius de Gradinak megérkeztét, a ki azzal a hírrel jött, hogy a török magához akarja vonni a deszpotát s a katholikusok ellen szándékszik kijátszani. Kéri a pápát, fogadja szívesen a követet és pedig haladék nélkül, nehogy a deszpota a törökhöz közeledjék.

Venit nuper ad nos magnificus Junius de Gradibus de Ragusio orator illustrissimi principis Georgii despoti regni Rascie et Albanie, Rive et totius Uxore domini amici nostri carissimi referens nobis quanto studio et diligentia magnus Teucer catholice fidei hostis agat, ut ipsum dispotum ad se

contra Christi fideles asciscat. Quod cum etiam vestre sanctitati, ad quam nunc proficiscitur relaturus sit, dubitantes nos ne tandem dispotus prefatus voluntati ipsius magni Teucri morem gerere cogatur, quod si fieret, deus tamen id avertat, maximum christiane fidei detrimentum foret, supplicamus eidem vestre sanctitati humiliter, ut oratorem ipsum benigne audire eamque curam et diligentiam adhibere dignetur, ut christianorum negligentia idem dispotus magno Teucro predicto non adhereat, tale sibi et Hungaris auxilium adversus dictum magnum Teucrum prestando quemadmodum nos pro nostri facultate eis prestituros policiti sumus et prestabimus, quod facile eidem magno Teucro per eos resisti possit, nec sanctitas ipsa vestra diutius predictum oratorem detinere sed eum quam primum expedire velit, ne interim dispotus idem mutari et votis ipsius magni Teucri . . . . cogeretur, in quo ab eadem vestra sanctitate quam omnipotens tueatur feliciter ad vota non parum Christi fidei provisum fuerit. Datum in nostris felicibus castris apud campum latrum die octavo Octobris MCCC(L)III. Rex Alfonsus.

Thallóczy L. gyűjt.

CCXLV.

H. n., 1453. decz. 3.

Pálóczi László országbiró meghagyja a budai káptalannak, hogy az aradi káptalannak Brankovics György deszpota ellen emelt panaszát, mely szerint annak világosvári emberei az aradi káptalant a Világosvárral szomszédos Kazakér birtoka határainak bejárása alkalmával megakadályozták s egyébként is a káptalan kárára hatalmaskodást követtek el, tegye vizsgálat tárgyává.

Amicis suis reverendis c(apitulo ecclesie Budensis) Ladislaus de Palocz iudex curie domini Ladislai dei gratia Hungarie, Bohemie (Dalmatie, Croatie) etc. regis amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona capituli ecclesie Orodiensis, quod dum in anno domini M° CCCC° L^{mo},
1450 okt. 23. videlicet in festo beati Alberti martiris tunc preterito hono-

rabiles domini Blasius custos, Andreas de Peryemes, Johannes de Gywla, Mihael de Thehnye ac magister Martinus canonici dicte ecclesie Orodiensis, metas possessionis ipsorum Kazaker vocate in comitatu Orodiensi existentis habite, a parte castri illustris principis domini Georgii despoti Rascie Wylagoswar vocati, iuxta continentiam litterarum dominorum prelatorum et baronum, nobilium et procerum regni voluissent, tunc Braysla vicecastellanus et familiaris eiusdem domini despoti, de voluntate et permissione eiusdem domini despoti, de illustrium domine Jerine consortis, Gregorii, Stephani et Lazari filiorum, necnon Wlathko, castellani eiusdem domini despoti, per ipsum in dicto castro Wylagoswar constituti, unacum nonnullis Rascianis, necnon Petro filio Luce, Georgio Fabro, Emerico Warga, aliisque quampluribus populis et iobagionibus eiusdem domini despoti in opido Sery commorantibus in eosdem regium et capituli homines necnon iamdictos dominos de prefato capitulo puta Blasium custodem et alios predictos in ipsa reambulatione metarum procedentes, gladiis et bicellis evaginatis, aliis armorum generibus arreptis irruentibus, gladios et biccellos ipsorum supra capita prefatorum regii et capituli hominum ac predictorum canonicorum vimbrando eosdem dimembrare et morte turpissima interimere voluissent, nisi mox iam supplicatio antefatorum dominorum etiam iuramentis eorum prestitis super eo, quod ipsi nequamodo per amplius temporum in successu ipsas metas reambulare, nec ratione prosecutionis eorundem prelibato domino despoto improperare, neque ipsum dominum despotum et suos familiares quoquomodo molestare vellent, facta extitisset. Preterea idem Braysla et alii Rasciani duos boves cuiusdam Pauli iobagionis prefati capituli Orodiensis in Megyer residentis cum ligna de silva in pertinentiis possessionis Megyer versus propria in libera via die (?) .... repertus occidissent, duorum vero iobagionum eiusdem capituli in eadem libera via duos currus recipientes abduxissent et duos ex eisdem iobagionibus ibidem dire et acriter verberassent. Eo non contenti quatuor equos iobagionum dictorum dominorum in Mykelaka commorantium abstulissent, nec ad sepissimas eorundem dominorum petitiones reddere

voluissent, potentia mediante in preiudicium et dampnum eiusdem capituli valdemagnum. Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes vel Albertus aut Thomas de Bak aliis absentibus homo regius ab omnibus quibus incumbit meram de premissis experiat certitudinis veritatem, quam tandem domino regi fideliter rescribatis. Datum feria secunda proxima ante festum conceptionis virginis gloriose, anno domini MCCCC° L^{mo}
1453 decz. 3. tertio.

A budai káptalannak 1453. decz. 12-én kelt jelentésében átirva, melyben a káptalan jelenti, hogy a meghagyásnak eleget tett. Eredeti, papir, hátlapján pecsét nyomaival. M. O. D. L. 29809. sz.

CCXLVI.

Buda, 1453. decz. 16.

Pálóczi László országbiró meghagyja a leleszi konventnek, hogy Pálóczi Simont, a ki Csaholyi János Brankovics György rácz deszpota familiarisa ellen, mert az a deszpota megbízásából az ő birtokain hatalmaskodást követett el, melyre nézve felperes 50-ed magával esküt tett, hatalmaskodási pört inditott, Csaholyi János vagyonából elégitse ki.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie de Lelez comes Ladislaus de Palocz iudex curie serenissimi principis domini Ladislai dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regis amicitiam paratam cum honore. Noveritis quod Adrianus literatus de Helmecz pro magnifico Symone de eadem Palocz cum procuratoriis literis nostris iuxta continentiam literarum nostrarum prorogatoriarum in octavis festi Epiphaniarum domini in anno eiusdem millesimo quad-
1450 jan. 13. ringentesimo quinquagesimo preteritis in figura nostri iudicii comparens contra Johannem de Chahol, proposuerat eo modo, quomodo proximis disturbiorum temporibus illustris princeps dominus dezpotus Rascie nescitur quo ductus spiritu, missis et destinatis familiaribus suis quampluribus, signanter prefato Johanne de Chahol ad possessiones dicti exponentis,

puta Ordo, Derzen in Beregh, item Zerednye, Ignecz, Chamonya, Dobroka, Orlyawa, Hodlyo, Monyoros et Lengelfalwa in Wngh comitatibus existentes et habitas, ibique universas pecudes et pecora ac alia quevis animalia iobagionum dicti Symonis simulcum omnibus aliis rebus et bonis eorundem iobagionum domibus ipsorum repertis et inventis aufferri et depelli et quod deterius esset post predictam depredationem et ablationem bonorum populorum et iobagionum dicti Symonis prescriptas possessiones per voraginem ignis succendi penitus et per omnia conburri et concremari fecisset potentia mediante in preiudicium dicti Symonis valdemagnum. Que sic facta fore exhibitionibus quarundam trium literarum inquisitoriarum, unius vestre et alterius capituli Agriensis ecclesiarum necnon tertie vicecomitis et iudicum nobilium comitatus de Wngh sub uno sensu et forma verborum loquentium nobis ad amicabiles nostros requisitiones rescriptarum in diversis terminis emanatarum comprobans, eidem actori ex parte dicti Johannis per nos in premissis iuris equitatem petierat inpartiri, quo audito Anthonius de Nabrad pro antefato Johanne de Chahol cum procuratoriis literis vestris in nostram exsurgens presentiam responderat ex adverso, quod idem Johannes in totali premissa actione et acquisitione dicti actoris innocens esset penitus et inmunis et ideo eundem ad veridicam attestationem vicinorum et commetaneorum nobiliumque amborum comitatuum de Beregh et de Wngh per formam communis inquisitionis fiendam committere velle, prefatoque procuratore dicti actori eundem in actione sua prenotata ad nostram iuridicam requisitionem similiter ad ipsam communem inquisitionem benivole submittente retulerat, ad quam faciendam regii et vestri homines necessario transmitti debere visi fuerant, pro eo cum nos easdem partes ad executionem huiusmodi communis inquisitionis per homines regios presentibus vestris testimoniis vigesimo die festi beati Jacobi apostoli tunc venturi in aug. 13.
opido Zaz loco scilicet sedis iudiciarii eiusdem comitatus de Beregh ubi procuratores partium ipsam communem inquisitionem fieri voluerant faciendam transmisissemus eomodo, ut iidem homines regii presentibus ipsis vestris testimoniis

et vicinis et commetaneis earundem possessionum, nobilibusque comprovincialibus dictorum amborum comitatuum eisdem partibus vel earum legittimis procuratoribus presentibus ad fidem eorundem vicinorum commetaneorum ac nobilium conprovincialium deo debitam, tacto dominice crucis ligno, prestitam hoc et id, utrum prenominatus Johannes de Chahol unacum aliis familiaribus dicti domini dezpoti tempore in predicto ex commissione eiusdem domini dezpoti ad dictas possessiones prenominati Symonis Ordo, Derzen, Zerednye, Ignecz, Chamonia, Dobroka, Orlyawa, Hodlyo, Monyoros et Lengelfalwa vocatis irruerit, abindeque universas pecudes et pecora ac alia quevis animalia iobagionum dicti Symonis simulcum omnibus aliis bonis et rebus eorundem iobagionum in domibus ipsorum repertis et inventis aufferri et depelli, et quod post huiusmodi depredationem et ablationem bonorum ipsas possessiones per voraginem ignis conburri et concremari fecerit, an ne, scirent, inquirerent certitudinis veritatem, et post hec ipsius communis inquisitionis seriem (cum propriis ?) et possessionum attestantium nominibus ut fuerit expediens ad octavas prescripti festi
aug. 1. beati Jacobi apostoli legittime perdurandas domino nostro regi rescribi petivissemus, a quibusquidem octavis festi beati Jacobi apostoli discussio premissorum partes inter easdem seriebus literarum nostrarum procuratoriarum ventilata ad
okt. 6. presentes octavas festi beati Michaelis archangeli prorogative devenisset. Tandem ipsis octavis instantibus, Valentinus de Cheb, pro prefato Symone de Palocz cum procuratoriis literis vestris presente Anthonio de Nabrad, qui pro prefato Johanne de Chahol, similiter cum procuratoriis literis vestris coram nobis astabat in nostram veniens presentiam, literas vestras super premissa communi inquisitione relatorias nobis presentavit, in quibus quia quampluries vicini et commetanei ac nobiles conprovinciales dicti comitatus de Beregh, literis in eisdem nominatim conscripti in ipsa communi inquisitione solum, pro parte prefati Symonis de Palocz actori, attestati extitisse reperiebantur, et ob hec iuxta vim et formam huiusmodi attestationis eorundem vicinorum et commetaneorum ac nobilium conprovincialium prefato Symoni de Palocz

iuramentum ad caput prefati Johannis de Chahol deponendum adiudicari debere tenebatur, pro eo iudicantes commisimus eomodo, ut prefatus Symon de Palocz ad caput prefati Johannis de Chahol quinquagesimo se nobilibus feria sexta proxima post festum conceptionis beate Marie virginis nunc venturum in capella beati Georgii martiris hic Bude decz. 11.
fundata coram homine nostro per nos ad id deputando sacramentum prestare et tandem idem homo noster seriem ipsius iuramentalis depositionis cum propriis et possessionum coniuratorum nominibus ut fuerit expediens nobis oretenus referre et recitare teneretur. Tandem idem homo noster exinde ad nos reversus nobis retulit eomodo, quomodo prefatus magnificus Symon de Palocz prescriptum suum iuramentum iuxta premissam nostram iudiciariam commissionem ad caput dicti Johannis de Chahol quinquagesimo se nobilibus videlicet egregio Ladislao de Lewa, Thoma de Kerezthwr, Ladislao de Iske, Georgio de Bala, Stephano de Boczka, Ladislao de Kelechen, Georgio de Symoni, Philipo de Janosy, Ladislao de Barcza, Ladislao de Banrew, Michaele de Nabrad, Paulo de Mile, Nicolao, Dosa de Rede, Johanne de Beleser, Thoma de Rechk, Ladislao de Lengend, Stephano Byther de Kystheke, Johanne de Berethke, Dominico de Perked, Ladislao de Wech, Johanne de Nempthy, Johanne filio Thybolth de Darocz, Ladislao de Kereszthwr, Nicolao de Wys, Baltasar de Werebel, Johanne Petri Forgach de Gymes, Ladislao de Strithe, Sigismundo de Praznwch, Ladislao de Zenthlazlo, Johanne de Warkon, Andrea de Cherney, Luca Kysmanya, Martino de Myklez, Symone de Manak, Radnoldo de Puthnok, Georgio de Patak, Dyonisio de Cheh, Johanne de Kyslapas, Pelbarto de Balagh, Johanne de Chaan, Jacobo de Iwand, Nicolao de Zalok, Johanne Ormos de Chychyr, Matheo de Basth, Ladislao de Zantho, Andrea filio Ladislai de Daras, Petro Fodor de Jethyew, Laurentio de Thokay et Francisco de Ramachahaza, termino et loco in predictis ut debuisset rite et legittime deposuisset coram ipso. Quaquidem relatione ipsius hominis nostri facta et percepta prefatus procurator dicti Symonis de Palocz, eidem ex parte prefati Johannis de Chahol per nos in pre-

missis iuris equitatem petivit impartiri, unde quia ex dicta relatione ipsius hominis nostri prelibatum Symonem de Palocz prescriptum suum iuramentum quinquagesimo se nobilibus ad caput annotati Johannis de Chahol iuxta premissam nostram iudiciariam commissionem termino et loco in predictis ut debuisset rite et legittime deposuisse percepimus evidenter. Ob hoc idem Johannes de Chahol, premissis suis actibus potentiariis et dampnorum illationibus per ipsum modoquosuper factis in facto potentie ex eoque in sententia capitali et in solutione dictorum dampnorum, in conbustione dictarum possessionum ablationeque pecudum et pecorum ac animalium necnon aliarum rerum et bonorum dictorum iobagionum ipsius Symonis de Palocz possessionibus in predictis commorantium per ipsum Johannem de Chahol factarum et irrogatarum commuti et agravari debere nobis ac ceteris baronibus et regni nobilibus nobiscum in iudicio existentibus agnoscebatur pro eo, eorumdem baronum et regni nobilium, qui ducti consilio prematuro ipsi Symoni de Palocz pro rehabendis et recuperandis prescriptis dampnis per dictum Johannem modo premisso factis, quo ad portionem eiusdem Johannis cedentibus iuramentum, contra eumdem Johannem per alias literas nostras termino et loco, literis in eisdem declaratis deponendum adiudicantes nolentesque ipsius Johannis de Chahol premissas actus potentiarias et dampnorum illationes per ipsum modoquosuper patratas . . . . alii ab ipso exemplati ad similia facta potentiaria perpetranda se apponere, presumpmant, sed potius afflicto eiusdem penalis quoslibet alios ab huiusmodi actuum potentiariorum perpetrationem . . . . que transeat in exemplum, eumdem Johannem de Chahol in premissis actibus suis potentiariis et dampnorum illationibus per ipsum modoquosuper factis in dicto facto potentie ex eoque . . . . universorum iurium possessionariorum ac rerum . . . . bonorum quorumlibet ubilibet inter ambitum regni Hungarie existentium ipsum solum proprie et precise concernentium in duabus . . . . prefati Symonis de Palocz partis scilicet adverse manibus devolvendarum et redundandarum convictum et agravatum fore

decernentes et committentes, vestram amicitiam presentibus . . . . [ho]minem pro testimonio fidedignum, quo presente Georgius Zoor de Benye, vel Jacobus de Mendzenth, sin Nicolaus literatus de Mera, neve Anthonius Parvus de Zkaros, sin Thomas . . . . curia regia per nos ad id specialiter transmissus, ad facies universorum iurium possessionariorum prefati Johannis de Chahol, ubi libet intra ambitum huius regni habitorum ip . . . . [vici]nis et commetaneis eorundem filiis et filiabus fratribus et sororibus pretacti Johannis de Chahal convicti universis inibi convocatis, habita prius earumdem legittima reambulatione et estimatione, exclusisque prius portionibus quorumlibet de eisdem, occupet eadem, occupataque in duabus partibus nostris iudiciariis, interea autem parte dicti Symonis de Palocz partis scilicet adverse manibus tam diu donec eadem a nobis et ipsa parte adversa per eos quorum redemptioni magis competunt redimantur, statuat possidendum. Si qui autem dicta iura possessionaria occupata se redimere velle asseruerunt eisdem octavas festi beati Georgii martiris nunc venturi pro termino redemptionum eorundem coram 1454 máj. 1.
nobis comparentes deputet et assignet, res etiam et bona ipsius Johannis de Chahal convicti si quas et que reperire valuerit aufferat easdem et eadem modosimili exclusis portionibus quorumlibet de eisdem in duabus iudiciariis in tertia autem partibus dicti Symonis de Palocz partis scilicet adverse manibus det et asignet, ocultatores vero dictarum rerum et bonorum si qui fuerint et easdem ac eadem ad amonitionem [dictorum][1] regii et vestri hominum reddere recusaverint eosdem ad dictas octavas festi beati Georgii martiris regiam evocet in presentiam, rationem ocultationis eorum reddituri. Et posthec ipsius possessionarii statutionis, occupationis, estimationis ac rerum et bonorum ablationis seriem, cum nominibus dicta iura possessionaria occupata se redimere velle asserentium ocultatorumque dictarum rerum et bonorum ac evocatorum si qui fuerint ad easdem octavas domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum Buda septuagesimo

[1] A protocollumból kiegészítve.

secundo die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum anno domini millesimo quadringentesimo quinqua-
1453 decz. 16. gesimo tertio.

Eredeti, papir, hátlapján rányomott pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1453. No 38. Három helyt kiszakadva.

CCXLVII.

Buda, 1454. jan. 25.

V. László király meghagyja a leleszi konventnek, hogy a Szokoli Péter és Miklós és társaik által Brankovics György rácz deszpota kereszturi birtokán elkövetett hatalmaskodási ügyben vizsgálatot foganatosítson.

Ladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie, fidelibus nostris conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum Ladislai Pathaky castellani illustris principis domini Georgii Rascie despoti per eum in castro suo Thalya vocato constituti ac Michaelis filii eiusdem, quomodo circa festum Nativitatis domini novissime preteritum, Petrus et Nicolaus de Zokol unacum Michaele de Chwr, Stephano et Paulo de eadem ac Johanne de Chenew, Emerico literato, Stephano Kakas et Michaele de Arthanhaza familiaribus necnon aliis quampluribus populis et iobagionibus ipsorum in possessionibus eorum Ibran, Kerezthwt, Rakamaz, Zabolch et Balsa vocatis commorantibus, ad possessionem ipsius domini Georgii despoti Kerezthwr appellatam consequenterque domos et curias quorundam Osvaldi literati ac Petri Zenthes familiarium scilicet ipsorum exponentium is eadem Kerezthwr residentium manibus armatis et potentiariis noctis in silentio more predonico veniendo, ibidem confractis hostiis prescriptorum domorum antefatorum Osvaldi et Petri Zenthes, necnon scriniorum in eisdem habitorum, de eisdem scriniis quadringentos florenos auri, ducentos prefati Osvaldi literati reliquos vero ducentos prelibati Petri Zenthes abstulissent,

consortemque eiusdem Petri Zenthes letalibus wlnerum et verberum plagis sauciassent, antefatos etiam Osvaldum et Petrum familiares dictorum exponentium captivandos captosque in eorum vinculis tam diu, donec ipsorum placuisset voluntati, conservassent. Eo non contenti tempore in eodem universas pecora et pecudes iobagionum prefati domini Georgii despoti eodem Kerezthwr residentium auferendo, quo eorum placuisset voluntati depulissent, potentia mediante in preiudicio et dampnum dictorum querulantium manifestum. Super quo fidelitati vestre firmiter mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Damianus de Zombor, aut Nicolaus vel Paulus sive Michael sin Petrus de eadem, neve Martinus de Biczofalva ceu Petrus de Azar (kihúzva „an Johannes de eadem") aliis absentibus homo noster scita veritate premissorum, prefatos Petrum et Nicolaum ac Michaelem, Stephanum et Paulum necnon Johannem, Emericum literatum, Stephanum Kakas et Michaelem familiares ipsorum contra antelatos exponentes ad octavas festi beati Georgii martiris nunc venturi nostram 1454 máj. 1.
specialem evocet in presentiam, rationem premissarum redditurі, lite pendente si qua foret inter ipsos non obstante. Insinuando ibidem eisdem ut sive ipsi in dictis octavis coram eadem nostra speciali presentia compareant sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in premissis, quod iuri videbitur expedire. Et post hec huiusmodi inquisitionis, evocationis, et insinuationis seriem cum evocatorum nominibus octavas ad prescriptas eidem nostre speciali presentie fideliter rescribatis. Datum Bude in festo conversionis beati Pauli apostoli anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto. 1454 jan. 25.

Kívül: Homo regius Nicolaus de Zombor, káptalani frater Anthonius in Zempleniensi. Feria tertia post Mathie idéztettek meg. Datum quarto die. febr. 26. márcz. 1.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz, actorum anni 1454. No. 16.

CCXLVIII.

H. n., 1454. márcz. 8.

A leleszi konvent előtt Pálóczi Simon királyi fölovászmester és fiai kiegyeznek Csaholyi Jánosné és fiaival azon hatalmaskodásra nézve, melyet az utóbbiak Brankovics György rácz deszpota meghagyásából, annak többi familiarisával a Pálócziak birtokain elkövettek.

Nos Blasius prepositus et conventus ecclesie sancte crucis de Lelez, memorie commendamus, quod magnifico Symone de Palocz magistri agazonum regalium onera et gravamina Mathyws, Georgii et Stephani filiorum suorum in subnotandis observanda super se recipiente ab una, parte vero ab altera egregio Johanne de Chahol modo simili onera et quelibet gravamina Johannis, Nicolai, Stephani, Michaelis, Ladislai et Bartholomei filiorum suorum, si iidem confessionem subnotande contradicere aut eandem super se assumpmentibus coram nobis personaliter constitutis per eosdem magnificum Symonem de Palocz et Johannem de Chahol confessum extitit nostri in presentia pariter et relatum, quod quamquam ipse dominus Symon de Palocz Johannem de Chahol de causa et ratione, quod idem Johannes de Chahol aliis suis familiaribus illustris principis domini despoti Rascie, hiis proximis disturbiorum temporibus e commissione eiusdem domini despoti ad possessiones eiusdem domini Symonis de Palocz Ordo, Derzen, Ignecz et Chamonya in de Beregh, necnon Zerednye, Dobroka, Orlewa, Hodlyo, Monyoros et Lengelfalva vocatas, in Wngh comitatibus existentes irruendo, abindeque universas pecudes et pecora ac alia quevis animalia iobagionum ipsius domini Symonis de Palocz simulcum aliis rebus et bonis eorundem iobagionum in domibus ipsorum repertis et inventis recipi, auferri et depelli et quod deterius esset, post predictam depredationem et ablationem bonorum eorundem iobagionum ipsius domini Symonis prescriptas possessiones per voraginem ignis succendi penitus et per omnia comburri et concremari fecisset in litem et causam attraxisset, ipsaque lite et causa inter eos mota et ventillante, tandem in proximis octavis festi beati Michaelis archangeli
1453 okt. 6. novissime preteritis idem Johannes de Chahol in curia regia

in presentia viri magnifici domini comitis Ladislai de Palocz iudicis curie serenissimi principis domini Ladislai dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regis ac literarum suarum continentiam contra ipsum scilicet dominum Symonem de Palocz iuris moderamine in facto potentie ex eo quod in sententia capitali ac amissione universorum iurium suorum possessionariorum intra ambitum huius regni, ubilibet habitorum, convictus extitisset et agravatus haberetur; ordinativa tamen dispositione et compositione plurimorum proborum et nobilium virorum pacis amatorum inter eos pro pace laborantium, partesque suas sollicite interponentium taliter inter se concordassent imo concordarent nostri in presentia, quod eundem Johannem de Chahol super premisso facto potentie ac sententia capitali prenotata, necnon oneribus et gravaminibus exinde secutis cassatis et carere commissis universis literis inquisitoriis, evocatoriis, insinuatoriis et attestatoriis vicinorum et commetaneorum iudicialibus notanter prescriptis literis sententionalibus, aliis etiam quibuscunque causalibus super premissis sub quavis forma verborum hactenus ortis et emanatis quitum reddidisset et expeditum commisisset tali modo et moderamine intersertis, quod prefatus Johannes de Chahol pro redemptione sui capitis in expeditionemque et satisfactionem premissorum annotato domino Symoni de Palocz quingentos florenos auri et unum bonum equum homini armato valentem, in duobus terminis infradicendis ita videlicet, quod medietatem eorundem quingentorum florenorum auri puta ducentos et quinquaginta florenos auri octavo die festi Nativitatis beate Marie virginis, reliquam vero medietatem ipsorum quingentorum flo- 1454 szept. 15. renorum auri, videlicet totidem ducentos et quinquaginta florenos auri et predictum unum equum octavo die festi circumcisionis domini, terminis nunc post sese consequenter 1455 jan. 8. affuturis semper in opido Warada, coram egregio Nicolao de eadem Warada, comite comitatus de Zabolch, semper promptis cum florenis auri puri, omni rerum venali estimatione exclusa ac plene et integraliter absque scilicet decima et nona, partibus dare et solvere assumpsisset, ymo prefatus Johannes de Chahol nostra assumpsit in presentia tali vin-

culo obligationis mediante, quod si ipse primam solutionem puta predictos ducentos et quinquaginta florenos auri, medietatem videlicet dictorum quingentorum florenorum auri in
1454 szept. 15. prescripto octavo die festi nativitatis beate Marie virginis in predicto opido Warada, coram prefato comite Nicolao de eadem, annotato domino Symoni de Palocz modo prenotato reddere et persolvere nollet aut non posset, extunc idem dominus Sÿmon de Palocz directas medietates medietatum possessionum Zalka, Gebe et Paraznya vocatarum in comitatu Zathmariensi existentium habitas, cum omnibus eorum utilitatibus et pertinentiis quibuscunque pro eisdem ducentis et quinquaginta florenis auri presentium per vigorem pignoris titulo occupandi ac tam diu conservandi, prescriptasque utilitatesque earundem quaslicet percipiendi plena fungetur facultate simul et potestate, donec eidem de et super premissis ducentis et quinquaginta florenis auri satisfactio impenderetur effective. Si vero secundam solutionem ut puta alteram medietatem predictorum quingentorum florenorum auri videlicet totidem ducentos et quinquaginta florenos auri et unum bonum equum in prescripto octavo die
1455 jan. 8. festi circumcisionis domini coram dicto Nicolao de Warada predicto domino Symoni de Palocz modo prenarrato reddere et persolvere nollet seu negligeret, aut non posset, extunc idem dominus Symon de Palocz alteras medietates dictarum medietatum prenominatarum possessionum Zalka, Gebe et Paraznya pro eisdem aliis ducentis et quinquaginta florenis auri et uno bono equo modosimili, vigore presentium mediante dicto pignoris titulo occupandi ac tam diu conservandi, utilitatesque earundem quascumque percipiendi seu percipifaciendi tutam et securem haberet facultatem, donec eidem super eisdem aliis ducentis et quinquaginta florenis auri ac uno equo bono, satisfactum fieret quo ad plenum, ad que premissa prefatus Johannes de Chahol sponte se obligavit coram nobis vigore presentium mediante. Datum
1454 márcz. 8. feria sexta proxima ante dominicam Invocavit anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto. Cassatis et

Eredeti papir, pecsételetlen példány.
Lelesz, actorum anni 1454. No. 38.

CCXLIX.

Ragusa, 1454. aug. 8.

A ragusai tanács értesíti Francesco Foscari velenczei doget, hogy a törökök Szerbiát megtámadták és a Duna és a Száva közti területet teljesen elpusztították. A szerb deszpota előlük családjával együtt Magyarországba menekült.

Serenissime princeps et excellentissime domine honorandissime post humilem recomendationem. Licet multorum relatu ac litteris ipsa quoque fama certum sit serenissimam dominationem vestram de his que passim ubique geruntur in dies certiorem reddi, ad nos tamen attinere arbitrati sumus ut eidem dominationi vestre que de impiis conatibus et progressibus perfidissimorum Teucrorum ad nos certa afferuntur litteris nostris significaremus. Nuper igitur et litteris mercatorum nostrorum qui in partibus illis negotiantur ac etiam relatu multorum ex ipsis nostris merchatoribus, qui nullam nisi in fuga salutem sperantes, se in patriam receperunt, certissimi redditi sumus magnum Teucrum cum innumerabili exercitu territorium domini despoti Rassie hostiliter invasisse totamque provintiam illam, que est inter Danubium et Savam igne, preda, cede inmaniter crudeliterque devastasset, tanta rabie tantoque impetu, ut nihil nisi sanguinem christianum sitire videatur, omnes masculos, qui quartumdecimum annum excedunt, ut vulgare dictum sequamur per filum ensis duci iubet. Feminas vero et reliquam puerorum plebem in captivitatem trahit, varia et multa belligerandi et ad expugnanda loca in castris instrumenta comportat. Comunicatum et equorum pabula ex remotissimis partibus ne quid exercitui desit sequi iubet, ut videatur non ad subigendum territorium despoti sed ad debellandum totum orbem proficisci. Dictus vero dominus despotus tantos impetus substinere diffidens, relicto Sinedreno que est sedes sua, cum tota familia exteritus in Ungariam die XXVI Julii pro- 1454 júl. 26.
xime preteriti, festinantissime confugit. Hec sunt que ad progressibus ipsius Teucri in presentiarum certa habemus,

que de cetero intelligemus celsitudini vestre sedulo significare curabimus, cui nos humilime, devoteque comendamus.
1454 aug. 8. Date in Ragusio die VIII. Augusti 1454.

Servitores rector et consilium Ragusii
cum humili recomendatione.

Kivül: Serenissimo principi et excellentissimo domino honorandissimo domino Francisco Foscari dei gratia inclito Venetiarum duci.

Milanói Á. L. P(otenze) E(stere.) U(ngheria).

CCL.

Keve, 1454. aug. 10

Hunyadi János, Besztercze örökös grófja, tudósítja a két szász szék elöljáróit, hogy a török szultán nagy erővel Ráczországba ütött oly szándékkal, hogy Nándorfejérvárat és Szendrőt megvívja s Magyarországra rontson, de Szendrő alatt kémeitől megtudván, hogy ő Nándorfejérvárt van, éjjel sietve visszahúzódott és Szófiánál állt meg, hogy ott seregét megerősítvén, még a tél előtt Magyarországot vagy Erdélyt megtámadja; emélfogva a király nevében meghagyja nekik, hogy a táborozásra készen tartsák magokat, hogy további parancsa vételével mindjárt hozzája csatlakozhassanak, a polgárokat birságokkal is szorítván a szükséges táborozási fegyverek megszerzésére.

Teleki: H. K., X. 430--431.

CCLI.

1454. szept. 13.

Marino de Gondola, Ragusa városának követe István bosnyák királynál, jelenti, hogy Brankovics György átadta Galambóczot és Zsarnovot a magyaroknak s jelzi a törökök hadi mozdulatait.

Copia litterarum scriptarum per ser Marinum de Gondola oratorem Ragusiensium apud illustrem ducem Stefanum Bosne, ad magnificos dominos Ragusienses.

Delle novelle de qua se dice come il signor despot cum tuta soa fameglia è tornato et intrato in Smedrevo

lo qual ha dato alli Ungari, Golubaz et Xarnavvo et assaissima hoste è passato el Danubio delli Ungari dicono in suxo de cavalli 200 milia et de dì in dî aspetta qui el duca novelle, che debono esser alle mane cum li Turchi, et lo grande Turcho si è in Sophia et lì intende aspectar el campo de Ungari.

Anchora habiamo como el signor despot ha affedata la soa figliola, quella che fo maritata in grande Turcho in Pan Isera, lo qual Pan Isera è venuto ad aiuto et soccorso del signor despot, et dicono chel campo delli Ungari seria passato in avanti ma aspectano il re de Polonia el qual vien cum grandissima gente lo qual se aspecta de dì in dì. Et venendo el detto, re se moverano ad andar in avanti cum lo ainto de Christo. — etc.

Date in Choza veneri de matina à dì 13. Septembre 1454. 1454 szept. 13.

Milanói Á. L. P. E. U.

CCLII.

Srebrenica, 1454. okt. 10.

A srebrenicai ragusai telep közönsége értesíti Ragusa városát, hogy Hunyadi János szept. 29. átlépte a Dunát, Krusevácznál legyőzte a törököt, Brankovics György és Czillei Ulrik hadai pedig a Hunyadiéival fognak egyesülni.

Jesus 1454. a di 10° de Otobre. 1454 okt. 10.

Magnifici et potenti signori. Messer lo rectore de Ragusa cum lo suo consiglio zentilhomeni et mercadanti humelmente se racomandano alla vostra signoria. Notificamo alla vostra signoria de certe nove gle quale havemo havute per la via de Smedrevo cum il governatore Jancho 1454 szept. 29.
passò il Danubio cum gran copia de gente a di 29. del passato, el quale andò alla via de Rudisca e de li andò alla via de Xabaz andando a cerchar a posta facta bataglia cum li turchi, el quale andò tanto oculto che glo suo paese non sape dove egli voleva andare, excepto el signor dispoto che glo sapeva. Et essendo alquanto lontano

da Cruseriam cernete certa gente del so exercito e quella mandò avanti, et esso cum il resto delle gente se ascosse et stete oculto. Et como gli Turchi vedeteno che gle gente de Ongari erano pochi se ...... sero in ponte et andorno contra loro, et vedendo il governatore che costoro gli havevano passato se levò et asaltogli de dreto alle spalle et rupegli in tal modo, che quasi persona de li Turchi non campò, cum li quali Turchi sono stati tre scanzachi, Ferisbogovich, Issathovich et Esabeth Aurancsovich de li quali Ferisbogovich e prexo e menato al signor dispot a Smedrovo cum 18 capi de gli megliori et il resto hano taliato in peze. Ferisbegovich ha havuto a dire al signor dispot che de certo luy ha visto la testa de Isachovich taliata, dello terzo, zoe de Esabet non se sa sel è taliato in peze over fuzito. El signor governatore va prosperando el qual al presente se trova al locho ditto Vir. El signor dispot cum il signor Orlich conte de Cicilia sono partiti et andati a copularse et venirse cum el dicto governatore
1454 cum grandissima cumpagnia de gente data a di VII de
szept. 7. Septembre et tuttavia gli va incontra cum tanta gente che l' è una mirabel cosa.

Questa nova signori, habiamo havuta sono doi zorni, le quale non habiamo voluto scrivere perfino a che non habiamo havuto certeza da Smedrovo. E cosí a posta fata forono mandati doy zentilhomeni del signore dispot cum questa nova per el paese e da puoi veneno de nostri merchadanti, gli quali dicono haver visto de certo Ferisbogovich in Smedrovo et similiter molti altri Turchi, et de pluy el signor dispoto questa nova pura litera ha significato a vaivodo Braiam. Idio mantengha la vostra magnifica signoria in felice stato. Dato in Sreberniza a di otto.

Gentilhomeni et Merchadanti } Ragusei se recomandano

Kivül: Magnificis et potentibus dominis honorandis dominis rectori et consilio civitatis Ragusij.

Milanói Á. L. P. E. U.

CCLIII.

Ragusa, 1454. okt. 22.

Ragusai kereskedő értesítése a törökök hadmozdulatairól, Hunyadi János okt. 1-én aratott győzelméről.

Avisavi de le novele di Turchi. Aveti inteso come il gran Turcho vene in Servia et Rasia et predò il paise, da poi el dicto Turcho se acampò sotto Croxevan et li stete alcuni giorni et poi mandò per lo paise officiali Donagiere et Balyosi toglando in dominio tuto el paese. Da poi se parti el gran Turcho et andò in Sophia cum la più parte della gente et cum la sua corte et lassò li sotto Croxevan Ferixbegoich Exebesi, Anna Vesoich et lantro Exebego Isagoich et al nepote di Tautbexi et molti altri sagazi di Turchi et cum loro homeni d' arme delle più avantagiate bregate di tuta Turchia. Se dice di certo che furano cavali trenta milia et li stando alozati andaveno predando lo paise et poi tornaveno in quello medesino luocho pur li sotto Croxevan ali lozamenti. Lo dispoto era scampato cum tutta la famiglia et la sua corte in Ongaria et haveva dato dinari per fare gente in modo che congregò uno gran numero di Ungari et el conte Janes vayvoda cum la sua gente et cum il figliolo suo gli vene in socorso cum più di cavali octo milia le quale gente stavano sotto Conyn di là dal Danubio in fronte contra Belgradi et li el conte Janes vayvoda usò una astucia, perchè passò una nocte cum la dicta sua gente et intrò in la provincia la quale se chiama Belgradi et lo dì sequenti alo levare dil sole montò a cavallo et vene di nocte su l' alba a saltare el campo di Turchi in modo che piace a dio gli trovò exproveduti et si gli rompi taglandone gran quantità a peze et prese vivo Ferixbegoich un capitanio delli Turchi et amazo Exeberi Isagoich dil quale fu portata la testa a lo dispote et lo nepote di Tautbexi fu morto in bataglia. Et questo fu il primo di de questo mese. Se dice che li Un- 1454 okt. 1.
gari et homeni del despote cum lo conte Janes erano circa cavali vintemilia, da poi a li sete di del dicto mese gionsi okt. 7.
lo conte de Zilÿ nominato Olricho, genero del dispoto cum la sua gente et subito el signor dispoto si mossi cum el dicto

conte de Cilÿ et andono cum la gente loro in campo cum el conte Janes. Dicono che sono corsi fin sotto Chenoviza. Et questa è una optima novela per li Christiani, che dio proveda a le bisogne nostre et non varda alli peccati delli Christiani. Non nobis, domine, non nobis sed nomini tuo
1454 okt. 22. da gloriam. Data a Ragusa a 22 di de octobre 1454.

Hec altera littera fuit scripta per quendam mercatorem Ragusie uni alteri in Anchona et ex Anchona Mercatoribus Rome.

Milanói Á. L. P. E. U.

CCLIV.

Velencze, 1454. nov. 17.

Mauroceno Pál Sforza Ferencz, milanói herczeget értesíti a Zárából vett tudósítás alapján, hogy Hunyadi János, a szerb deszpotával egyetemben megverte a török hadat.

Jesus

Illustrissime princeps et excellentissime domine domine mi. Conoscendo la excellentia vostra desiderare sentire le nove occorente de i fati de Christiani contra el Turcho, significo a la celsitûdine vostra como heri avemo lettere da i retori nostri de Zara cum una copia inclusa de una lettera del vice bani, che vol dir capitaneo de Crovatia per la qualle el significa el signor Janus governatore de Ongaria insieme cum el dispoto de Servia aver roto el gram vaivoda, chi è per simel capitaneo de Romania, che è el più excellente homo l' abia, cum molti altri voivoda e tuti taiati a pezi fuora pochi presoni e la persona del Turcho fuzita la qual s'era reduta soto Sofia cum i suo Janizeri e Cristiani sequir la sua victoria. . . . . . Data in Venetia
1454 nov. 17. di XVII. Novembre MCCCCLIIII.

Celsitudinis Vestre Servitor

Paulus Maurocenus

Kívül: Illustrissimo principi et excellentissimo domino domino Francisco Sfortie Vicecomiti Mediolani duci, Papie, Anglerieque comiti ac Cremone domino, domino suo collendissimo.

Milanói Á. L. P. E. U.

CCLV.

Szendrő, 1454. decz. 29.

Brankovics György rácz deszpota küldöttét Junius de Gradibust ajánlja Sforza Ferencz milanói herczegnek.

Serenissime princeps ut domine frater et amice noster honorande. Mittimus ad ipsam vestram serenitatem hunc egregium militem Junium de Gradibus de Ragusio familiarem nostrum sincere nobis dilectum pro certis factis per nos pleniter eruditum in eisdem, rogantes ipsam vestram serenitatem prece diligenti, quatenus verbis prefati hominis nostri plenam fidem, tamquam nobis, velit impartiri nostri ob respectum. Datum in castro nostro Zmederevo vocato die XXIX. mensis Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto. 1454 decz. 29.

Georgius dei gratia regni Rascie despotus et Albaniae dominus etc.

Kívül: Serenissimo principi et domino domino Francisco Sfortia, dei gratia Duci Mediolani etc. fratri et amico nostro honorandisstmo.

Milanói Á. L. P. E. U.

CCLVI.

Nápoly, 1455. ápr. 26.

Alfonz, Aragonia és Sziczilia királya arra kéri Brankovics György rácz deszpotát, hogy küldjön neki az arany és ezüst tárnák felkutatásában s az érczitisztításban járatos hat munkást.

Rex Aragonum utriusque Sicilie ecc.

Illustrissime princeps amice noster carissime. Cum intellexerimus penes vos seu sub ditione vestra esse optimos et expertos viros in venis auri et argenti cognoscendis illisque purificandis, singulari benevolentia et amore vestri erga nos freti, vos presentibus nostris litteris rogare admodum volumus, ut cum in aliquibus locis regnorum nostrorum vene huiusmodi auri et argenti reperte sint, nec habeamus

peritos in his, qui illas nosse et purificare sciant, sex viros expertissimos ex vestris ad nos mitterre velitis, qui venas ipsas bene norint, easque purificare ad unguem calleant. Super hoc negotio quod nobis admodum cordi est, mittimus in presentiarum ad vos dilectum familiarem nostrum Rainaldum de Lishout de Bruxella, placeat vobis eum quam primum expedire et ad nos cum prefatis sex viris otius remittere. Erit enim res nobis gratissima in beneficii satís magni loco a vobis per nos habenda. Et si quid ex regnis et terris nostris vobis placuerit ea nobis significata vobis impendi leto animo curabimus. Datum in castello Novo Neapolis die XXVI. mensis aprilis anno domini MCCCCLV.

1455 ápr. 26.

Rex Alfonsus.

Dominus rex mandavit mihi Arnaldo Fonolleda.

Alul: Illustrissimo principi Georgio regni Rascie dispoto, Albanie domino ecc. amico nostro carissimo.

Barcelona. Thallóczy L. gyűjt.

CCLVII.

Győr, 1455. jún. 21.

Kapisztrán János levele III. Calixt pápához, melyben tudatja, hogy a rácz deszpotától a magyar urakhoz segélyt kérő követ érkezett, minthogy a törökök Ráczországnak állítólag évenként 120,000 aranyat jövedelmező, leggazdagabb bányavárosát, Novo-Brodot elfoglalták. Jelenti továbbá Hunyadi János abbéli igéretét, hogy a török ellen saját költségén 10,000, a magyar király 20,000 lovast, a rácz deszpota szorongatott helyzete daczára 10,000 fegyverest készek kiállítani, Hunyadi János pedig azon esetre, ha egyetemes liga alakul, fogadkozik, hogy három hónap alatt kiűzi a törököt Európából, sőt a Szentföld visszavételére is vállalkozik.

Wadding: A. M. XII. 252—254.

CCLVIII.

Buda, 1455. júl. 21.

A magyar rendek tudatják III. Calixt pápával, hogy a törökök Ráczországot megtámadván, elfoglalták Novo-Brodot.

Wadding: A. M. XII. 254—255.

CCLIX.

Jófű, 1455. szept. 5.

Hunyadi János Kapisztrán Jánossal tudatja, hogy leánya (menye), a deszpota unokája, az uralkodó pestis folytán szintén veszélyesen megbetegedett, de állapota már javult. Kéri Kapisztránt, hogy az uralkodó dögvész miatt ne tartózkodjék tovább jelenlegi tartózkodási helyén, hanem jőjjön hozzá Hunyadvárába, a hol őt találni fogja. Intézkedett, hogy a szegedi polgárok őt Temesvárig, Pechan László temetvényi ispánja pedig egész Hunyadváráig elkisérjék.

Wadding XII. 259.

CCLX.

1455. decz. (13—16.?)

A keresztény hatalmak felajánlott segélye III. Calixt pápának a török ellen tervezett egyetemes hadi vállalatához.

Infrascritte sono le preparatione de le quale in corte de Roma se parla et se dice fir facte et preparate per l'infrascritte signorie et potentie de Christiani contra li Turchi

Lo sanctissimo signor nostro papa ha in mare galee XVI, alcune altre de novo ne fa fare quale in questa primavera se dispone havere armate et impuncto per mandare contra el Turcho. Et in questo li reverendissimi signori cardinali gli dano aiuto et gli prestano el brazo et suffragio loro. Sichè in summa se crede che de questa sedia apostolica se debia armare da XXV fin in XXX Galee, ma senza alcuno fallo almanco sarano XVI.

Lo sacratissimo imperatore ha deliberato in una publica congregatione de suoi principi et baroni mandare contra el Turcho X^{M} da cavallo et XXX^{M} fanti da pede da le parte de Alamania, computati VI^{M} quali il duca de Brugogna gli ha promesso a questo effecto como vassallo del imperio. Et questo intende volere fare presupposito che per li Italiani se facia una bona et forte armata et infra tanto non se

turbi la pace de Germania et le notabile questione in quelle parte siano terminate, le quale como novamente è referito sono reducte ad bona pace et concordia.

Lo secratissimo re de Ungaria se parla debia armare parte de Boemia et maiore parte de Ungaria equale numero a quello farà lo exercito Alamanico. Et da poy se dice de dovere andare in Ungaria. Ma da.quelli che più prudentemente intendeno se crede che almanco et senza alcuno fallo haverà tra da cavallo et da pede persone XVI^{M}.

Li magnifici signori de Alamania non fano altro excepto che como è dicto de sopra prestano adiuto a la sacratissima maestà del imperatori.

Lo serenissimo re de Franza dice, che se doverebbe fare una congregatione universale ne la quale se convenessino li ambasiatori del papa et de li altri principi et signori christiani et se tractasse et se consultasse quello se havesse ad fare et in che forma et modo andare contra el Turco. Et cossì facendose luy dal canto suo non degenerarebe nè mancarebe da quello hanno facto li soy maiori nè altra provizione prepara.

Lo serenissimo re de Ingaltera ancora non ha promesso de volere fare cosa alcuna et similmente non pare habia lo animo ad ciò.

Lo serenissimo re de Ispagna ha guerra contra quelli de Granata et male poterà havere el modo de andare o de mandare contra el Turcho.

Lo serenissimo re de Portugallo è de bono animo et po mandare grande armata per mare contra el Turcho. Li soy ambasiatori de giorno in giorno se expectano, alla venuta delli quali chiaramente se intenderà la mente sua, et secundo se raxona al presente ello affirma de volere andare personalmente contra el Turcho, si personalmente el re de Ragona gli andarà et de volere armare molte galee.

Lo illustrissimo duca de Brogogna si è promptissimamente disposto a questa impresa et ha impuncto XVI^{M} combatenti per andare a menarli contra el Turcho et secundo il iudicio de ognihomo de luy se ha bona opinione et quasi certa speranza.

Lo illustrissimo duca de Savoja ancora non se intende havere promesso cosa alcuna, ma richiede certi privilegii et certe indulgentie da la sanctità del papa per recogliere dinari quali dice da poy volere consumare in mandare contra el Turcho.

Lo serenissimo re de Aragona ha pigliata la cruciata et cum luy una grande nobilità de homini et dice volere armare più de LX galee, ma se crede in effecto non debiano essere tante et anche se dice de volere andare in persona.

La illustrissima signoria de Venetia dice, che quando haverà visto la certa et indubitata provixione da principi et signori de christianità preparata per mare et per terra, che anche ley farà una notevele et bona armata per mare a la quale infra tanto altra provixione non fa. Et se extima debia essere fra li ultimi de tutti a farla.

La magnifica et excelsa comunità de Florentia dice volere armare VIII galee et se dice chel magnifico Cosmo di Medici ne vole armare una a sue spese et anche una nave grande.

Lo illustrissimo duce et magnifica signoria de Zenoa se crede debia seguire le vestigii de Venetiani.

Lo illustrissimo duca de Modena al principio se diceva et se affirmava volere spender ea questa impresa C^{M} ducati, adesso se dice volere armare certe galee.

La magnifica communità de Bologna mette impuncto due galee.

Li magnifici signori Senesi hanno assay da rodere et troppo a fare del male, che al presente patiscono et della guerra hanno ale spalle.

Lo illustrissimo signore Delphino de Franza ha oppinione de andare personalmente contra el Turcho, secundo che dice nostro signore li ha scripto el reverendissimo monsignore de Avignone per sue littere date in Franza.

Milanói Á. L. Registro di Missive no 25. f. 284. Keltezetlen, de csak a jelzett napokra vonatkozhatik.

CCLXI.

Pest, 1456. febr. 3.

Kapisztrán János a pápai legatussal, Carvajal János bibornokkal tudatja, hogy a pápa meghagyta neki, hogy csakis az ő különös parancsára távozzék Magyarországból. Hunyadi János a török ellen 7000 fegyverest állít ki. Sürgeti a hadbaszállást, mert a törökök már a végvidéket pusztítják.

Pettkó B.: Kapisztrán János levelezése a magyarokkal. Történelmi Tár: 1901. 189—191. A „Capistranus Triumphans" cz. munka, 526. l. hibásan közli febr. 19. kelet a.

CCLXII.

Velencze, 1456. febr. 5.

Sforza Ferencz milanói herczeg követének jelentése, melyben azt a hírt jelzi, mely szerint a rácz deszpota két követe biztos kilátásba helyezi, hogy a szultán és a deszpota között béke lesz.

Illustrissimo et excellentissimo signor mio singularissimo . . . . Per littere de Ungaria nuovamente mandate el se intende niun altra chossa essere in quelle parte, salvo che devisione el defferentie assai tra l' imperador e 'l re, perchè chadaun de loro pertende de tuor el stado del condam conte de Cil. Dice preterea per le dicte littere che per essere venuti et retornati dal Turcho due ambaxatori del dispoti de Rassa, se afferma del certo esser seguida pace tra questo dispoti et el Turcho. Conclude ch' el chiamar de quelle diete che se dovea fare tutte anderano in fumo . . . .

1456 febr. 5. Ex Venetiis die V Februarii 1456.

servulus conte Antonio.

Kivül: Illustrissimo domino domino meo singularissimo domino duci Mediolani.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia)

CCLXIII.

Eszék, 1456. febr. 8.

Kórogyi János mácsói bán a bosznia király útján megtudott ujdonságokat közli Kapisztrán Jánossal, megküldvén neki a királynak és György, rácz deszpotának leveleit. Tudatja vele, hogy a török szultán márczius hóban teljes erővel Szendrőt és Nándorfejérvárat készül ostrom alá venni.

Pettkó: i. h., 193—194.

CCLXIV.

Buda, 1456. márcz. 17.

V. László király, a szepesi káptalan panaszára, meghagyja a leleszi konventnek, hogy Brankovics György rácz deszpota regéczi és a Hunyadi János beszterczei gróf tokaji várnagyaik által, uraik tudtával a panaszos káptalan Liszka birtokán elkövetett hatalmaskodásokban vizsgálatot indítson.

Ladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie . . . . . [Stirie dux, nec non marchio Moravie fidelibus nostris] conventui ecclesie de Lelez salutem et gratiam. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum honorabilium dominorum prepositi et capituli ecclesie Scepusiensis querela, quomodo Phillippus de Katha castellanus castri Regecz vocati, familiaris [illu]stris principis domini Georgii regni Rascie despoti ac Lazari filii eiusdem, necnon Anthonius Was dictus vicecastellanus eiusdem Philippi, circa festum 1455
beati Michaelis [archangeli] proxime preteritum ex commis- szept. 29. körül
sione et voluntate dominorum scilicet suorum [quasdam [1]] silvas ipsorum exponentium glandinosas Elewhegh et Zakalhegh vocatas, intra metas possessionis [eorum [1]] Lyzka vocate, a parte meridionali adiacentis indebite et minus iuste oc[cupassen]t ac tempore huiusmodi occupationis ipsarum silvarum de eadem ducentos porcos bonos et pinguos eorundem exponentium depelli fecissent. Preterea circa festum 1456
purificationis beate Marie virginis novissime evolutum Ladis- febr. 2. körül

[1] Az átiratból kiegészítve.

laus de Pathak castellanus castri Thalya vocati ac Michael filius eiusdem predictorum domini despoti ac Lazari filii eius, necnon Paulus de Pathay ac Georgius de Parlag castellani castelli Thokay vocati, videlicet magnifici videlicet Johannis de Hwnyad comitis Bystriciensis familiares modo simili ex commissione et voluntate eorundem dominorum scilicet suorum, nonnullarum piscinarum, pratorum, silvarum et certarum terrarum arabilium particulas ac quoddam teritorium vinearum intra veras metas dicte possessionis eorum Lyzka a parte possessionum Wyfalw, Sara et Wyz adiacentem minus iuste et absque omni lege occupassent, et occupatas ad dictam possessionem eorum Wyfalw vocatam annexissent. Ceterum prelibati Ladislaus ac Michael filius eiusdem, necnon Paulus et Georgius familiares videlicet antedictorum despoti et Johannis comitis, ex commissione et voluntate eorundem dominorum suorum ac egregius Silvester de Thorna et Stephanus filius eiusdem circa annotatum tempus modo simili certam quantitatem silve pretitulatorum querulantium consimiliter intra metas dicte possessionis eorum Lyzka penes fluvium Bodrog vocatum ex utraque parte eiusdem fluvii adiacentis, ac quandam particulam terre arabilis eorundem exponentium penes dictam silvam a parte meridionali existentem vi et potentialiter occupassent, et occupatas ad possessionem ipsorum Zegy vocatam annexissent, demum prelibatus Silvester ac Stephanus filius eiusdem similiter circa predictum tempus, quandam particulam promontorii vinearum dictorum querulantium Elewhegh vocati, similiter intra metas antedicte possessionis eorum Lyzka adiacentem, lite inter ipsos pendente pro se ipsis indebite occupassent. Quibus sic occupatis prelibati despotus ac Johannes comes et Silvester uterentur etiam de presenti, potentia eorum mediante. In quarum utilitatum perceptione ducentorum florenorum auri dampna prelibatis exponentibus rrogassent, in preiudicium eorundem exponentium dampnumque valde ingens. Super quo fidelitati vestre mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Nicolaus Kornys de Hoghka aut Paulus de Aboni, neve Ambrosius de Laztholcz, sin Andreas Kakas

de Kewrthwelyes, sew Georgius Zoor de Benye [*kihúzva* sive Ladislaus sew Dyonisius de Lazthowcz an Nicolaus de Aranyaaz] vel Georgius de Petrowcz, an Nicolaus Gewbewl de Gewbewlfalwa, aliis absentibus homo noster de curia nostra regia per nos ad id specialiter deputatus, ab omnibus quibus incumbit meram de premissis experiatur certitudinis veritatem, quam tandem nostre speciali presentie fideliter rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post festum beati Gregorii pape, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto. 1456 márcz. 17.

Kívül: Nicolaus Gewbel de Gewbelfalwa, noster frater Stephanus Cantor in Zempliniensi dempto solum certo necnon facta exstitissent. Datum.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Lelesz; Actorum anni 1456. Nr. 10. Felső részén erősen megrongálva s kiszakadva. U. azon szám alatt megvan a káptalan relatiója, mely ápr. 23-án kelt.

CCLXV.

Castel Giubileo, 1456. ápr. 27.

Castiglione János páviai püspök levele Sforza Ferencz milanói herczeghez, melyben egyebek között írja, hogy Hunyadi János kormányzó felvette a keresztet, s hogy a szerb deszpota megszabadult.

Illustrissime ac potentissime princeps et domine mi colendissime. Post affectuosam recommendationem. Ritourna da la illustrissima signoria vestra lo magnifico et spectabile cavalero messere Sceva instructissimo del tutto tanto del passato como de lo presentet, solo per questa notifico a essa vestra signoria, che havemo nova como Johanne wayvoda alias governatore de Ungaria con molti baroni et altri ha preso la croce contra lo Turcho. Lo despoto de Servia è liberato, de l' acordo tra el re e lo ditto governatore non havemo altro, ma spero tandem seguirà. Io per le mee lettere ne ho molto confortato la sua serenità et cossì lo governatore. Ceterum, signore mio, prego la iustissima signoria

vostra, che presto me facia fare restitutione de li mei beni, li qualli tanto tempo ha occupati Martino Grasso . . . .

1456 ápr. 27. Ex Castro Iubilei, XXVII Aprilis 1456.

Eiusdem vestre dominationis

fidelis servitor Johannes
episcopus Papiensis manu propria.

Kívül: Illustrissimo ac potentissimo principi et domino meo domino F(rancesco) S(fortie) Vicecomiti Mediolani dignissimo duci, Papie Anglerięque comiti ac Cremone domino.

Milano, Á. L. P. E. U(ngheria)

CCLXVI.

Ex loco Havlud (Howlud?), 1456.(?) máj. 23.

Tagliacozzo János minorita levele Kapisztrán Jánoshoz, melyben kérdi, hogy mit csináljanak a hajókkal és a keresztesekkel? Hírt ad, hogy Hunyadi a „patronus huius loci"-t, Jánost, magához hívatta Szegedre s mint hírlik, nándorfejérvári várnagygyá fog kineveztetni.

Pettkó: i. h., 208.

CCLXVII.

Buda, 1456. máj. 23.

Carvajal János, bibornok, pápai legatus Francesco de Oddis de Tudento assisii püspököt küldvén Kapisztránhoz, írja, hogy a kereszteseket nem vihette Péterváradra, mert Hunyadi János őt ebben megakadályozta.

Pettkó: i. h., 209.

CCLXVIII.

Milano, 1456. jún. 1.

Sforza Ferencz, milanói herczeg, László magyar királynak a török ellen nyujtandó segély tárgyában.

Litteris vestris serenissime princeps et excellentissime domine nobis modo redditis, quas ex vestra regia urbe Buda
ápr. 7. die VII. proxime mensis Aprilis ad nos dedistis merore primum et deinde letitia affecti sumus, dolemus siquidem et angimur

animi hostem impium illum Turcum ad regni vestri fines adventantem, quod ipse littere denunciant, bellum maiestati vestre universeque Ungarie illaturum esse, a cuius robore quandoque gens illa barbara quidem victa superataque fuerit ipsiusque immanissimi monstri rabiem usque adeo crevisse, ut christianorum capitibus insultet. Serenitati autem vestre congratulamur pro felici quod tamen alias nobis innotuerat in regnum suum ingressu pro rebus omnibus magno consilio et ipsa maiestatis vestre presentia optime compositis. Gaudemus quod eadem exercitum sue dignitati parem coegerit, quodque forti et erecto animo in hostem ipsum insurgat, confluentibus ad id bellum exteris principibus et populis securitatem fide publica commeatus, aliaque omnia huic sancte expeditioni opportuna sumministret. Facit serenissima vestra maiestas rem suo regio culmine dignam, toti christiane religioni saluberrimam, imprimisque omnipotenti deo acceptissimam, que sicut serenissimis regibus predecessoribus suis virtute simillima est, nec eis ulla in re inferiorem se prestat, ita de illa non parva est expectatio quod tanti belli molem omnipotentis dei auxilio non modo sustineat sed propulset. Quod vero sublimitas vestra nos hortatur, ut pro defensione fidei publice huic expeditioni opem quoque nostram feramus, quod tam humaniter et benigne nobiscum egerit non parvas illi habemus gratias, nobis profectu neutiquam opus est hortationibus dudum siquidem tot cladibus et obprobriis christianis ab illa sevissima belva prodigioque illatis, animus per se inflammatus est totusque flagrat in ultionem fidei catolice nihilque in hac vita gratius, nihil obtabilius, nihil denique felicius nobis accidere posset, quam opportunitatem offerri ut animi et corporis vires, quantulcumque sunt, nobis in hac disciplina militari pro honore christiane religionis, pro fide publica, cuius ardentissimi semper fuimus pro ipsius anime salute aliquando in illam perfidam Mahometi gentem exercere possemus, quod eo iucundius nobis esset si sub maiestatis vestre tantorumque principum vexillis militaremus. Recens autem huius ditionis nostre dominatus, res superioribus bellis quibus nostra hec Italia damnata est gravibusque temporum conditionibus attrite, filii impuberes et infantes,

itinera quibus longo intervallo disiuncti sumus. Cives denique et populi nostri nullo pacto talem a nobis peregrinationem fieri volentes, votum hoc et desiderium nostrum impediunt. Verumtamen quando id nostra quoque presentia fieri nequit, quod copie nostre quod vires, status omnesque facultates nostre possunt id totum sanctissimo domino nostro pape Calisto ex cuius deliberatione tota hec pendet summa, iamdudum dicavimus et singulis fere diebus litteris et nuntiis dedicamus. Habet sanctitas sua quid opus sit explorare et imperare, nostrum autem officium est parere et quamquam alias sanctitati sue obtulimus terrestre subsidium equitum duorum millium et peditum mille, quos iam pridem paratos et optime instructos ad eius iussa tenuimus et tenemus, tamen pro hac tam urgenti, tamque necessaria expeditione si meliores erunt status nostri conditiones numerum ipsum augebimus et copiosius agemus quantum nobis possibile erit; sicque et desiderium nostrum et ardorem ostendemus, quod maiestas vestra ceterique christiani principes re ipsa intelligent a latere nostro nihil deffuisse, quod optimum christianum et catholicum deceat. Exacte sunt preterea decime in hac nostra ditione numero quidem non mediocri omni nostro favore, subsidio, atque auxilio et ad iussa apostolica exhibite, paravitque eadem sanctitas classem et eius partem iam misit versus infidelium fines ut hostem divertat, sique per etatem liceret ita vehemens est spiritus, quod ultro sese tante moli barbare imisceret, Italie potentatus omnes excitat, nihilque pretermittitur ad hanc sanctissimam expeditionem quemadmodum serenitatem vestram non latere arbitramur. Bono ideo fortique animo sit regia vestra maiestas nec hostem formidet, sed sibi nimirum persuadeat supremum deum christianum tandem miseratum conditionem ab ipso spurcissimo hoste debitas penas exacturum. Reliquum est excellentissime princeps, quod vestra serenitas pro amore, fide et observantia quibus illi dudum affecti sumus nobis et rebus nostris pro arbitrio utatur, qui sumus in omne decus et amplitudinem vestram ubique paratissimi, cuique accuratissime nos commendamus.

Milanói Á. L. P. E. Diversa.

CCLXIX.

Velencze, 1456. jún. 18.

Guidobono Antal, Sforza Ferencz milanói herczeg követének jelentése a török hadi mozdulatairól. A törökök értesülvén az ellenök tervezett európai szövetkezésről, seregök egy részét visszaküldötték; a magyar sereg csak aug. 1-re fog felkészülni.

Signore... De novo non c'è cossa veruna, salvo ch'el Turcho era venuto verso le parte de Valachia et del despoto de Rassa cun grande gente, el quale despoto credendo venesse cum dexordine cum alchune zente círcha persone VIIII^M^ andŏ per assaltarli, ma trovó li Turchi bene in ordine, et hebe la pezore. Ne remasero prexi et morti la piu parte dessi VIIII^M^. Poy el prefato Turcho sente ch'el papa, la maestă de re d'Aragona et ducha de Borgogna andaveno o vero mandaveno alchuna possanza verso Constantinopoli, deliberò de retornare indereto per provedere ad dicta cità de Constantinopoli, et cossi retornò cum una parte de sue zente più utille. Li altri sono restati ad danni del prefato dispoto et de Valachi; el Biancho sta lá vicino ad la guarda del Danubio, aspeta grande exercito de Ungari, quali non porano metterse inseme, fine non sia facto el ricolto quale serà facto ad kalende d 'Agosto. Queste sono novelle portate per uno venetiano persona intendente partito dal Biancho da XVIII dĭ in qua........

Venetiis die veneris XVIII Junii 1456. 1456 jún. 18.

Fidelis servus Antonius Guidobonus.

Kívül: Illustrissimo domino meo singularissimo domino duci mediolani etc.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia)

CCLXX.

Temesvár, 1456. jún. 22.

Hunyadi János, Besztercze örökös grófja a király nevében újolag meginti az erdélyi hét szász széket, hogy mivel a király felkelést parancsoló leveleire mindeddig nem tettek jelentést, a szultán pedig seregével negyednapra az ország határainál leend, fejenként keljenek fel és hűtlenség büntetése alatt egész erejükkel hozzá a Duna révéhez Kevibe jöjjenek, hol a jövő pénteken — jún. 25. — maga is meg akar jelenni.

Teleki: H. K. X. 526—527.

CCLXXI.

Becse, 1456. jún. 25.

Brankovics György, rácz deszpota és Albánia ura Carvajal János bibornok, pápai követtel tudatja, hogy a török szultán átkelt a Dunán, melynek egyik mellékfolyóján nagyszámú hajóhada van, azzal a szándékkal, hogy Belgrád ellen vonul, úgy hogy nem merte őt Szendrő várában bevárni, hanem Becsére vonult vissza, noha készen áll mindig arra, hogy a hitetlenek ellen vonuljon. Tudatja vele, hogy Hunyadi János egész haderejével a Dunánál áll, a főbb urak is készen állanak és ezért kéri a legatust, hogy a maga részéről is támogassa a vállalkozást, a mennyire lehet. Minden reményét a legatusba helyezi, kit arra kér, hogy ha valamit tenni akar, tudassa azt vele levélben, így ő is sikeresebben ellenállhat a török szultánnak.

Glasnik, XXXII. 192—193. Makusev: Mon. Hist. Slav. merid. II. 110—111.

CCLXXII.

Kevi, 1456. júl. 3.

Hunyadi János, Besztercze örökös grófja tudósítja az erdélyi hét szász széket, hogy már most, mint ezt követeik szemeikkel láthatták, a törökkel szemben áll; mire nézve az istenre kéri, hogy a király parancsa szerint seregeiket, éjt-napot összevetve a legnagyobb sietséggel küldjék hozzá, megjegyezvén, hogy védelmükre Vlád vajdát utasította.

Teleki: H. K. X. 527—528.

CCLXXIII.

Becse, 1456. júl. 13.

Brankovics György rácz deszpota levele a Nándorfejérvár ostromát megelőző mozgalmakról.

Reverendissime in Christo pater et domine noster honorande. Litteram vestre reverendissime paternitatis recepimus, inter cetera que scribit nobis vestra paternitas reverendissima desiderat scire de novitatibus istarum partium. Quapropter notificamus vestre reverendissime paternitati quomodo sevissimus paganus dominus Turcorum cum tota

potentia sua fuit sub castro nostro Senderew et abinde minus quam cum honore recessit, quia quam plurimi et principales de curia sua ibi fuerunt interfecti, alios vero captivaverunt et tenent usque nunc in dicto castro nostro. Postea ipse Turcus venit et obsedit castrum Nandoralbense per terram et per Danubium, et facit tremulari die ac nocte cum bombardis incessanter, et iam unam turrim destruxit per totum. Magnificus autem dominus Johannes de Hunyad comes Bystriciensis modo est in opido nostro Zalankemen, ibi apromptat naves, ut vadat ad expellendum naves Turcorum, quia stant de metis istius regni in Zalankemen. Ibi autem est reverendissimus pater frater Johannes de Capistrano, ibique sunt quam plurimi pedites cruciferi. Spem autem habemus in maiestate divina, quia dictus dominus Johannes comes Bystriciensis habebit victoriam contra naves Turcorum, et poterit venire per aquam ad succurendum predicto castro Nandoralbensi. Nos autem, quantum potuimus, Hungaros et Rascianos iam iussimus in adiutorium domini Johannis comitis Bistriciensis. Nos autem cum domo nostra modo hic constituti sumus in opido nostro Beche et apromptuamus gentes, et quum venerit vestra revendissima paternitas ad istas partes inferiores, et eritis in simul cum domino gubernatore et aliis dominis istius regni Hungarie, et volueritis procedere ultra Danubium contra inimicos crucis Christi, tunc ego vel filius meus iuxta posse nostrum erimus una vobiscum. Notum facimus autem vestre reverendissime paternitati, quod in exercitu istius Turci est magna caristia de victualibus; per unum diem non potest sufficere quinque hominibus unus florenus auri de pane, equi autem nihil habent nisi herbam, quam inveniunt in campo, homines autem infirmantur et moriuntur qualibet die, et inter equos ipsorum magna est mors. De exercitu ipsorum inimicorum crucis Christi multi fugiunt qualibet die et veniunt ad castrum nostrum Senderew, et ipsi dicunt, quomodo in exercitu ipsorum magnus timor est. Nos autem castrum nostrum Senderew disposuimus cum satis bona dispositione hominum et victualium, bombardas et pixides et talia necessaria disposuimus satis sufficienter, et alia omnia castra nostra similiter. Item

notum facimus vestre reverendissime paternitati, quod de dicto castro nostro Senderew qualibet die exeunt homines nostri per vias, expectantes illos, qui portant victualia ad exercitum Turcorum, et iam quam plurimos interfecerunt et spoliaverunt, et portaverunt ad dictum castrum nostrum Senderew, et in aliis castris nostris faciunt similiter. Nos autem cum magno desiderio expectamus adventum vestre reverendissime paternitatis. Cetera autem dicet lator presentium Twdor, cui credere debeatis. Datum in Beche, in festo beate Margarethe
1465 júl. 18. virginis, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

Georgius dei gratia regni Rascie
despotus et Albanie dominus.

Eredeti, cz. n., papir, M. N. M. (Wenzel-gyűjtemény.)

CCLXXIV.

Nándorfejérvár, 1456. júl. 21.

Nándorfejérvár ostromáról szóló, egykorú németnyelvű levél.

„Von dem streit der kristen wider die Türkchen, Beschehen bey dem Ssclos genannt kriehisch Weissenburg, als man zalt von kristi gepurd vierczehen hundert und im Secss und funfczigistenn Jare an dem sechczehentenn tag des moneds genannt se latein Julius, Tewtsch der erst Augst.“ Kiadta Herschel a „Serapeum“-ban, XIV. 163—166. Szerinte e levél arra volt szánva, hogy a nagyközönséget tudósítsa a nándorfejérvári győzelemről. V. ö. Pastor, Geschichte der Päpste, I. 698. A levél egy részét latin nyelven Glassberger: Chronica, az Analecta Franciscana II. (Guaracchi, 1887.) 366.

CCLXXV.

Nándorfejérvár, 1456. júl. 22.

Kapisztrán János III. Calixt pápát a nándorfejérvári győzelemről tudósítja.

Wadding: A. M. XII. 371—372. Ugyane győzelemről értesíti Hunyadi János júl. 23-án Szécsi Dénes esztergomi érseket, D'Achery: Spicilegium III. 801. Fejér: Genus etc. 225—227. és júl. 24-én V. László királyt, Pray Annales III. 180. és Fejér: i. m. 223—225.

CCLXXVI.

Bécs-Ujhely, 1456. júl. 23.

Castiglione János, páviai püspök levele Sforza Ferencz milanói herczeghez, melyben Nándorfejérvár állapotáról s a védő sereg helyzetéről értesíti.

Illustrissime princeps et excellentissime domine domine mi colendissime, post affectuosam recommendationem. A dì XVI de questo mese gionse qui ben visto da lo imperadore et júl. 16. tutti de la soa corte, ho trovato le cose tanto desconze, che non è stato modo de intrare anchora el facto nostro e de dì in dì havemo tante dolorose novelle del Turcho, che anchora mal s'è potuto parlare d'altra cosa. El Turcho si è venuto in persona con grandissima multitudine de genti de ogni natione et à miso el campo a Nanderalba, la qualle è logio dextro de lo regname de Ungaria et como se scrive ha bene ducento galee et ha fato uno ·ponte sopra Sava fiume, et po transcorrere fin a la Schiavonia. Veda la signoria vostra in que termini è la Christianità et nessuno principe se move a dare adiuto, salvo che quello degno de ogni honore Johanne wayvoda strenuissimo christiano fa tutto quello po et si è con quello exercito ha potuto mettere insieme a fronte de la possanza del Turcho, ma se non ha altro adiuto, non poterà durare. De lo fatto nostro non se mova altramente la signoria vostra fin che Alberto cavalaro retorna; quanto piu tosto vederò le tempo non mancaro de niente. Repente ex Nova Civitate XXIII Julii. 1456. 1456 júl. 23.

Eiusdem vestre dominationis

Fidelis servitor Johannes
episcopus Papiensis etc.
manu propria

Kivül: Illustrissimo et excellentissimo principi et domino domino F(rancesco) S(fortie) Vicecomiti Mediolani duci dignissimo etc.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCLXXVII.

Nándorfejérvár, 1456. júl. 24.

Hunyadi János levele Garai László nádorhoz, melyben leírja a nándorfejérvári eseményeket.

Magnifice domine nobis honorande. Novitates has dominationi vestre scribere possumus, quoniam imperator Thurcorum cum sua valida potentia et cum nonnullis ingeniis ad expugnandum castrum Nandoralbense venerat; cum quali enim pugna et ingeniis venerat, nunquam oculus hominis vidit nec mente cogitare potuit. In tantum enim castrum per ictus bombardarum destruxit, quod ipsum castrum non castrum sed campum dicere possumus, quod usque ad terram murus castri est destructus. Tandem feria IIII
júl. 21. proxime preterita post horam vesperarum circa ipsum castrum sturmam mirabiliter fecerunt in tantum, quod per totam
júl. 22. noctem et feriam quintam usque ad horam prandii duravit ita, ut in medio castri duabus vicibus pugnam cum ipsis habuimus tamquam in uno campo. Tandem extra castrum ad ipsos irruimus, cum quibus ad sero pugnam habuimus, ipsumque imperatorem Thurcorum de supradicto castro deo auxiliante eiecimus, omnesque bombardas et ingenia sua
júl. 23. obtinuimus, ipseque solus, cum quibus remansit, feria sexta de nocte in fugam conversus et destructus convertit. Pro eo si aliquis ad presens contra ipsum imperatorem se movere exercitualiter vellent, extunc nunquam lenius regnum suum obtinere possent sicut ad presens. Ex quo principales et capitales gentes sue et signanter pedites sunt deperdite castro supradicto dictique pedites ipsius imperatoris, qui alias suas gentes prevalebant quasi omnino sunt annichilati. Nosque cum proprio capite nostro in ipso castro fuimus tempore expugnationis et ab illa die, qua ipsum castrum obsessum fuit. Multi enim ex familiaribus et hominibus nostris vulnerati et aliqui mortui sunt. Sed tamen deo concedente, nunquam unus imperator Thurcorum de campo cum tanta verecundia se in fugam convertit sicut iste tamquam debellatus; per presens enim cum galeis eorum in

aqua conflictum habuimus, ex quibus nonnullas galeas eorum obtinuimus, que enim ex eisdem remanserant, dum predicta feria V^{ta} contra ipsas galeas ire volebamus, ille se mox in júl. 22.
fugam converterunt, de eisdem homines salientes ipsos igni combusserunt. Pro eo nunc ignoramus, quid sumus facturi de predicto castro, quod non possumus dicere castrum sed campum propter fractionem et destructionem ipsius. Datum in Nandoralba, sabbato die proxima ante festum beati Jacobi apostoli, anno domini M CCCC°LVI°. 1456 júl. 24.

Johannes de Huniad, comes perpetuus Bistricensis

Kívül: Magnifico domino Ladislao, dei gratia regni Hungarie palatino, domino nobis honorando.

Egyszerű, nem sokkal későbbi másolat a hg. Schwarzenberg-féle wittingaui levéltárból, C. Nr. 4., fol. 50.

CCLXXVIII.

Milanó, 1456. júl. 28.

Sforza Ferencz milanói herczeg értesítvénye római követének: Calcaterra Jakabnak. István, bosnyák király követei jelentették a török részről fenyegető veszedelmet. Velenczéből értesült Carvajal bibornok magyarországi impressióiról, melyek szerint a török fenyegeti Belgrádot, melyet aligha lehet megvédeni. A törökök a magyaroktól s németektől csak azt akarják, hogy engedjék őket Itáliába vonulni s készek kezeseket állítani.

Mediolani die XXVIII Julii 1456.

Domino Jacobo Calcaterre (a Roma) 1456 júl. 28.

. . . .

Alle parte de li ambaxatori del re de Bosna et de quanto hanno exposto ad nostro signore pro imminente periculo del Turcho. Item de la partita de Roma del reverendissimo monsignore de Sancto Marco per sedare quelle differentie, dicemo che tutto havemo inteso et non accade dire altro.

Sopra quello ne scriveti vi hano dicto quelli del dicto re de Bosna del parentato etc. gli faremo pensiero et poy ve avisaremo.

. . . .

júl. 13. 14. In el fine de le vostre littere (del XIII e XIV Luglio) ne scriveti che nostro signore haveva inteso de certo conflicto dato al Turcho, che anchora non havevate altra certeza etc. nuy voressemo chel fosse il vero, ma da Venetia siamo avisati altramente cioè che uno messo del cardinale de Sancto Angelo novamente passato per Venetia et che vene da le parte de Ungaria et va ad Roma, ha dicto chel Turcho ha reinforzato de novo il campo contra Belgrado et el navilio in modo che gli ha 300 milia persone et tiense che Ungari non lo possino soccorrere, imo più tosto se dubita se accordarano col Turcho et che Johanne vayvoda gli prestava le orechie per le proferte grande gli farà il Turcho, el quale dice non vole altro da li Ungari et Alamani chel transito per venire in Italia, et se offeriva proinde dare obsides etc. Questo messo debbe essere venuto in là ad portare queste novelle, essendo vui là le haverete meglio intese et haveremo caro ne avisate particolarmente del tutto.

Milanói Á. L. P. E. R(oma).

CCLXXIX.

Ujlak, 1456. júl. 29.

Carvajal János bibornok Sforza Ferencz, milanói herczeghez intézett levele, melyben Nándorfejérvár ostromáról s a várbeliek állapotáról tudósítja.

Serenissime princeps et magnifice domine. Turchus
júl. 22. in die sancte Marie Magdalene contendit intrare castrum Nandoralba per multa foramina muri que fecerat cum bombardis, fuit repulsus ultra munitiones ubi tenebat bombardas et captis per catholicos bombardis compulsus fuit movere

campum suum remotius a loco, et ista nocte combustis aliquibus instrumentis ad portandas bombardas et movendas eas ac etiam navibus quas in Danubio habebat, recessit ita quod de mane nullus Turchus visus est in campis, nisi cadavera corporum. Ista res digito dei facta est. Erat gubernator, de cuius excellentia et providentia non potest satis dici, sed paucas gentes habebat suas, sed pauperes crucesignati fuerunt qui pugnarunt. Erat ibi frater Jo[annes] de Capistrano, qui clamabat ad Jesum et fuit auditus si expectasset Turchus usque ad decimam Augusti secundum multitudinem gentium, que precedebat et sequebatur me 1456 aug. 10.
etiam si in duplo habuisset exercitum non evasisset. Iste dominus gubernator non poterat eum sequi, quia non habebat equites et crucesignati erant pedites. Nondum venerant crucesignati equestres et nobiles, qui iam erant vocati. De modo procedendi in isto negotio ulterius conveniam die dominico cum domino gubernatore et aliis baronibus et quod ibi concludetur notificabo illustrissime dominationi vestre quam deus conservare dignetur. Ex Wÿlak prope Danubium XXIX. Julii anno etc. LVI°. 1456 júl. 29.

Jo. Cardinalis Sancti Angeli
apostolice sedis legatus.

Kívül: Serenissimo principi et magnifico domino domino F. Sfortie duci Mediolani etc. patri et amico nostro singularissimo.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCLXXX.

Bécs, 1456. aug. 3.

V. László király Sforza Ferencz milanói herczeget tudósítja a nándorfejérvári győzelemről, tudatván, hogy személyesen szándékozik a török ellen vonulni.

Notizenblatt, Beilage zum Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen. Wien 1856. 32—33.

CCLXXXI.

Bécs, 1456. aug. 4.

Castiglione János páviai püspök Sforza Ferencz milanói herczeget tudósítja a magyarországi állapotokról s megküldi Hunyadi János levelét a nándorfejérvári győzelemről.

Illustrissime princeps ac potentissime domine mi post affectuosam recommendationem. Io scritte da Novacità a la vestra signoria como per certo respecto in quilli primi giorni de la mia venuta, non haveva habiuto oportunità de tractare el fatto nostro, anche lo imperadore era molto implicato et affanato per la differentia è tra luy e lo re de Ungaria e per chè certi baroni et gentilhomini erano congregati contra de la soa serenità; passati alchuni giorni me è convenuto venire quà per tractare lo acordio ho per pace ho per tregua. Dio me daga la gracia de fare l'uno o l'altro: le cose sono molte desquaternate. Nientedemeno io disse a lo imperadore volesse far qualche pensere sopra el facto etc. tanto che io retornasse da la soa signoria. Sorrise et disse lo voleva fare, tegnarò Alberto cavalaro tanto abbia fato qualche cosa degna de remandarlo, farò ogni diligentia como de mia cosa. Ceterum afin che la signoria vostra sapia quanta gratia abbia facta dio a lo exercito de Christiani contra el Turcho, mando la copia de le lettere de quello serenissimo e christianissimo signore Johanne waiwoda conte de Bistercie, el quale se non fusse lo Turcho havereva già fato una grande parte de la soa voluntà; serà bono che la excellentia vostra ne facia qualche bona demonstratione como è acostumato a fare in simile grande e bone novelle, lo re como ho inteso mandarà uno so caro famiglio messer Giorgio preposto de Posonio mio amicissimo da la signoria vostra ma in prima andarà a Roma. Prego la signoria vostra voglia havere recomandata la giesa de Pavya e quelli homini de lo veschoato. Ex
1456 aug. 4. Vienna IIII. Augusti 1456.

Eiusdem vestre dominationis

fidelis servitor
Johannes episcopus Papiensis
manu propria.

Kivül: Illustrissimo et excellentissimo principi et domino meo domino F. S[fortie] vicecomiti dignissimo Mediolani duci, Papie Anglerieque comiti ac Cremone domino.

Milanói Á. L. P. E. A(ustria).

CCLXXXII.

Velencze, 1456. aug. 7.

Francesco Foscari, velenczei doge közli Sforza Ferencz milanói herczeggel, hogy levelet kapott Szécsi Dénes esztergomi érsektől, melyben ez megküldte neki Hunyadi Jánosnak levelét a nándorfejérvári győzelemről.

Pastor: Geschichte der Päpste, I. Anhang, 71. sz.

CCLXXXIII.

Ragusa, 1456. aug. 11.

Ragusa városa Sforza Ferencz milanói herczeggel közli polgártársuk, Damiano de Giorgi levelét, melyben a nándorfejérvári győzelmet jelenti.

Serenissime princeps et excellentissime domine domine collendissime. Humili commendatione premissa. Quam gloriosum tropheum quamque felicem victoriam christianus exercitus reportavit de profligatis Turchorum copiis que Belgrado insidiabantur, illustrissima dominatio vestra poterit ex litteris introclusis Damiani de Georgio cognoscere, cui ad partes Ungarie impresentiarum esse contigit. Earum enim copiam per barcham propriam hac una solaque causa venientem mittimus, ut quo ordine res geste sint illustrissima dominatio vestra plenius intelligat, et quibus nos verbis victoriam hanc habuimus, ita et illustrissima dominatio vestra eisdem teneat illam. Si que alia relatu digna imposterum habuimus, de omnibus illustrissimam dominationem vestram reddemus et mature et diligenter certiorem. Cui nos humiliter commendamus. Ex Ragusio XI. Agusti 1456. 1456 aug. 11.

Eiusdem illustrissime dominationis vestre servitores rector et consilium civitatis Ragusii.

Kivül: Serenissimo principi et excellentissimo domino domino Francisco Foscari Venetiarum duci dignissimo.

Milanói Á. L. P. E. R(agusa).

CCLXXXIV.

Milanó, 1456. aug. 11.

Sforza Ferencz milanói herczeg római követeinek, Visconti Bertalan novarai püspöknek és Jacopo Calcaterranak megküldi a nándorfejérvári győzelemről hozzáérkezett levelek másolatait.

Benchè crediamo che alla receputa de questa, la santità de nostro signore et cosi voy havereti intesa questa gloriosissima novella della victoria hanno havuto li Christiani contra li perfidi Turchi in Ungaria et che la santità soa per questa victoria serà levata de grandi affanni et maliconia et tutta remasta lieta et ben contenta, tamen per lo debito nostro ve havemo vogliuto scrivere quanto sentiamo de dicta felicissima novella et così ve mandiamo le incluse copie per le quale intendereti el tutto, ad ciò che da nostra parte ne possiati avisare la prefata santità et con essa con ogni debita reverentia congratularvi de questa summa gratia che l' omnipotente Dio ha concesso a la religione christiana, de la quale ne restiamo tanto lieti, consolati et de bonissima voglia quanto dire se potesse, maxime perchè la prefata sanctita serà levata de grandi pensieri et affanni et amaritudine nelli quali soa mente stava afflicta; a li pedi de la quale humelmente ne recomandareti.
1456 aug. 11. Date Mediolani die XI. Augusti 1456.

Kívül: Reverendo domino episcopo Navariensi et domino Jacobo Calcaterre Rome.

Milanói, Á. L. P. E. R(oma).

CCLXXXV.

Nürnberg 1456. aug. 13.

Nürnberg város tanácsa Weissenburg városát[1] Hunyadi János nándorfejérvári győzelméről értesíti.

Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. 1864. 369—374.

[1] A Nordgauban.

CCLXXXVI.

Róma, 1456. aug. 13.

Severinus Miklós Siena városához. Tudatja, hogy előző nap megérkezett a császár követe, ki hírül hozta, hogy a keresztény seregek (Nándorfejérvár alatt) a törököket tönkreverték és hogy 70,000 török elesett vagy elfogatott. A pápa az összes harangokat meghúzatta Rómában, a templomokban ünnepélyes körmenetet tartottak és a városban mindenütt nagy ünnepélyességgel ülték meg a győzelem hírét.

Pastor: i. h. 72. sz.

CCLXXXVII.

Róma, 1456. aug. 13.

Jacopo Calcaterra, Sforza Ferencz milanói herczeg római követe urához intézett jelentésében tudósítja azt a nándorfejérvári győzelem hatásáról.

Pastor: i. h. 73. sz.

CCLXXXVIII.

Szalánkemén, 1456. aug. 17.

Kapisztrán János levele III. Calixt pápához a nándorfejérvári győzelemről, melyben jelenti, hogy Hunyadi János halála előtt a maga helyettesének Ujlaky Miklóst rendelte.

Wadding: XII. 372—4.

CCLXXXIX.

Róma, 1456. aug. 23.

III. Calixt pápa Sforza Ferencz milanói herczeghez. Megküldi neki a nándorfejérvári győzelemről érkezett levelek másolatait. Buzdítja a török elleni harczra, melynek folytatása most a legkivánatosabb.

Notizenblatt, Beilage zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen 1856. 34—35

CCXC.

Róma, 1456. aug. 24.

III. Calixt pápa, Hunyadi János fényes nándorfejérvári győzelmére utalással felhívja Jean Geoffroy arrasi érseket, hogy szólítsa föl Jó Fülöp burgundi herczeget a magyarok megsegítésére.

Theiner: M. H. II. 280—1.

CCXCI.

Bécsujhely, 1456. aug. 29.

Castiglione János páviai püspök tudósítja Sforza Ferencz milanói herczeget, hogy Hunyadi János halála hírét vette. Beszélik, hogy a szultán is meghalt, s hogy a törököket kiűzték Konstantinápolyból. Carvajal bibornok Nándorfejérvárott időz; magyar dolgok.

Illustrissimo signore mio. De novelle di Turchi poso la victoria de Nandoralbe, de la quale scripsi a la signoria vostra et mandai la copia de le lettere de Joanne vaivoda è sequita la morte del dicto Joanne vayvoda. Item se dice della morte del grande Turco, item se dice che li Turchi sono caciati de Constantinopoli: non lo credo bene. Lo re se tira in lo reame de Ungaria; el conte de Cili fa tucto. Monsignore de Sancto Angelo è in Nanderalba, grande quantità de crucesignati vanno là. Io in tre dì ne ho mettuto fora de Vienna circha VI milia bene armati et li ho acopagnati fine alle nave, et lo re spesso è venuto ad vedere. Se Dio me dà gratia de fare questa pace ho speranza se ordenarà grande exercito in questo paese, maxime per lo anno sequente.

1456 aug. 29. Ex Nova Civitate XXVIIII[a] Augusti 1456.

Servitor Johannes
episcopus Papiensis, manu propria.

Másolat, cz. n. Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCXCII.

H. n., 1456. aug.

Schönberg György, pozsonyi prépost, a király tanácsosa, pápai protonotarius, Sforza Ferencz milanói herczeget a nándorfejérvári győzelemről tudósítja.

Notizenblatt, Beilage zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen, 1856. 33—34.

CCXCIII.

1456. szept. 1.

Alfonz, Aragonia és Sziczilia királya Brankovics György deszpotához. Junius de Gradibus a deszpota követe átadta neki a deszpota leveleit, melyekre a feleletet ugyancsak Junius de Gradibus fogja a deszpotának megadni.

Rex etc. Illustrissime dispote amice noster carissime. Venit ad nos nuper egregius vir Junius de Gradibus miles orator vester, qui redditis nobis litteris vestris nonnulla vestri nomine explicuit, quibusquidem auditis attente dedimus ei super iis omnibus responsum, ut ab ipso cum ad vos redierit plene certior reddi poteritis. Datum in Castello turris octavi die primo mensis septembris anno domini MCCCCLVI. Rex Alfonsus. Dominus Rex mandavit mihi Arnaldo Gronolleda. 1456 szept. 1.
Illustrissimo principi Georgio despoto regni Rascie etc. amico nostro carissimo.

Thallóczy L. gyűjteménye.

CCXCIV.

Spilimberg, 1456. szept. 12.

Barbadigo Jeromos Friaul helytartója Francesco Foscari velenczei dogét értesíti a Magyarországból érkező hírek felől: Hunyadi János halála, a szultán halálhíre, a török és magyar sereg állapota, Kapisztrán János betegsége.

Serenissime princeps et domine excellentissime; licet per aliquos qui preteritis his diebus venerunt de partibus Hungarie, relatum fuisset de obitu felicis memorie christia-

nissimi capitanei ac illustrissimi domini Janus, de qua etiam re intellexi serenitatem vestram per aliam viam advisationem habuisse, tamen non habens aliam huiusmodi casus certitudinem, nihil hucusque scribendum duxi celsitudini vestre. Nunc autem eidem reverenter significo qualiter hodie huc applicuit quidam ex famulis et servitoribus reverendissimi domini cardinalis Sancti Angeli legati apostolici etc. qui refert discesisse die XVIII Augusti proxime preteriti
aug. 18. ab eius reverendissima paternitate existente tunc in castello Belgradi, ubi fuit victoria christianorum contra Turchos, affirmans indubitanter ac firmiter mortem prefati illustrissimi domini Janus vaivode secutam esse ex peste, vel ut aliqui credebant propter ingentes molestias et maximos labores quos pertulit in conflictu illo Turchorum. Dicit etiam quod per multos fertur de morte imperatoris Turcorum qui percussus fuit cum schiopeto in cossia in ipso conflictu. Et hoc relatum fuisse dicit precipue per quosdam christianos renegatos qui ab exercitu infidelium venerunt in exercitum christianorum: unum affirmat quod exercitus Turchorum in totum dissolutus et sparsus est per Greciam et classis eorum que erat in Danubio in totum periit et combusta est. Exercitus vero christianorum erat etiam in magno disordine propter multas febres et invalitudines et necessitates victualium que sunt in ipso et incommoditates allogiamentorum et solus venerabilis dominus frater Johannes de Capestrano qui patitur febres, gubernat predictum exercitum; et vadit iste nuntius Romam qui etiam febricitat.
1456 szept. 12. Date Spilimbergi die XII Septembris MCCCCLVI°.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCXCV.

Bécs, 1456. szept. 15.

Malters Henrik és Herdegen Ottó a nürnbergi keresztes sereg kapitányai az V. László király kapta nándorfejérvári győzelemről irott jelentést megküldvén, tudatják Nürnberg város tanácsával, hogy V. László király Budára ment, a hajóhad pedig Buda alatt húsz mértföldnyire állomásoz.

Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. 1863. 251—254.

CCXCVI.

Róma, 1456. nov. 2.

III. Calixt pápa buzdítja Carvajal bibornokot, hívja fel a keresztény fejedelmeket Magyarország segélyezésére, miután a törököt Nándorfejérvárnál legyőzték.

Theiner: M. H. II. 281—282.

CCXCVII.

Bécs, 1456. nov. 8.

III. Calixt pápa, üdvözölvén magyarországi működése alkalmából Carvajal János bibornokot, tudatja vele, hogy a minap megkapta Szécsi Dénes esztergomi bibornok-érsek levelét, melyhez Hunyadi Jánosnak a nándorfejérvári győzelemről szóló jelentését mellékelte.

Theiner: M. H., II. 282—283.

CCXCVIII.

H. n., 1456. nov. 8.

Egykorú feljegyzés V. László királynak Nándorfejérvárba érkeztéről, a vár fekvéséről, a törökök által visszavonulásuk alkalmával otthagyott hadiszerekről, továbbá Czillei Ulrik haláláról és a keresztes had szétzülléséről.

Quellen und Forschungen zur vaterländischen Geschichte, Literatur und Kunst. Wien, 1849. 251—252. — Birk: Beiträge zur Gesch. der Königin Elisabeth von Ungarn und Ihres Sohnes König Ladislaus. A bécsi udv. könyvtár C. Jur. Can. LXXVII. f. 157—159.

CCXCIX.

Szendrő, 1456. nov. 25.

De Resti és de Zorzi raguzai megbízottak Ragusa városának: a deszpota két követe hozta hírekről.

Copia

Magnifici et potenti signori. Notifichamo alla vostra signoria como heri veneno li ambassadori del signor despoto li quali fo in Andrinopoli. Lo imperador Turcho non hano veduto loro, nè alguna altra persona sono giorni 50. Dichono l'è andato a spasso per Romania la via de Sercs,

pur non è homo chel habia veduto. In Andrinopoli sono lí vizeri et tuta soa corte, dichono esser solo 200 persone cum luy, le quale etiam 200 persone non lo vedeno nè alguna altra persona salvo el medicho. Dichono camina de notte. Questi ambassadori dichono o l'è morto o veramente l'è ussito della mente. Et lo ambassador del Soldan de Chayro venne cum cavalli 300, el qual spazorno et mandorno a Constantinopoli che lo aspetta. Dio sa quando lo vederà. El suo figliolo più zovene sta in una villa apresso Andrinopoli et lo magior a Constantinopoli. El signor despoto da rechapo manda dellà lo suo ambassador Zenoich Giuragh Golemovich. Speremo se imperador serà sano haverà paxe et se morto serà, molto meglio. Idio faza quello serà meglio della christianità. Monsignor legato par che questo inverno farà in Hungaria a Bazi perchè Hungari li hano promesso far zente contra li Turchi. Non altro, Christo mantegna la vostra signoria Date in Smedrevo a dì 25
1456 nov. 25. Novembre 1456.

Alovise de Resti et Damian de Zorzi se recommandano.

Kívül: Magnificis et potentibus dominis rectori et consilio Ragusii.

Milanói Á. L. P. E. R(agusa).

CCC.

Velencze, 1456. decz. 27.

Conte Antonio .... Sforza Ferencz milanói herczeghez intézett levelében egyebek közt, a budai velenczei követségi titkár decz. 7. és decz. 12-én kelt jelentései alapján, tudatja, mi történt Hunyadi János halála után Magyarországban.

Illustrissime princeps et excellentissime domine etc.

. . . .

Per littere de uno secretario che al presente se truova in Ungaria questa signoria riman avixata per sue littere
decz. 7. de 7 del presente come dapoi la morte de Janus el successe la morte del conte de Cil el qual fu morto a Belgrado per Ladislao figliuolo del magnifico condam Janus, el stado

dil quale per essere grande et degno la maestà de l'imperador li ha posto l'ochio adosso et cum sue zente d'arme a mandato verso quelle parte et questo medemo à fatto la corona de Ungaria, la qual dapoi la morte del ditto conte ha creato uno Paulo Janus suo capitaneo et governador, el qual per commandamento del ditto re è andatto cum sue zente d'arme a occupar le terre del ditto conte de Cil. La dona et moglie del ditto conte cum ogni suo podere se diffende per non perdere el stado, che sono tre potentie diverse l'una dà l'altra in questa casone conclude de certo che in quelle parte pocho sia de sperare, per esser tutte quelle potentie molto devise che niuno apparato se faci contra Turchi per non esser niuna potentia unita. Dice preterea el reverendissimo legato, che lí se truova haver licentia da IIII milia crutiati Todeschi, í qual erano venuti per esser contra Turchi che i retornano a chaxa et molti altri de altra natione, ì qual tuti crutiati per esser sta mal veduti in quella parte anzi spogliati et morti da Ungari sonno tornati a chaxa de pessimo animo de mai più non ritornare in quella parte per la mala compagnia iano havuti da Ungari predicti.

Preterea per sue littere de XII del presente el dice **decz. 12.**
che quel serenissimo re et tuti i baroni de Ungaria vedendo succieder le chosse de quel regno devise et de mal animo de far niuna unione contra Turchi, hano deliberato de chiamar una dieta a Buda, terra principal de quel serenissimo re in nel qual luogo se habia a trovar tutti quelli baroni et tractare de guera o pace; ma pur per le chosse che de lì se intende et vede, el scrive del certo più presto se traterà de far pace che di guera, per esser tuto quel regno et tute quelle potentie devise et mal unite. Se altro haverò ne darò avixo a la vostra excellentia, a la qual sempre ma ricomando. Ex Venetiis die XXVII decembris 1456. **1456 decz. 27.**

Servulus conte Antonio.

Milánói Á. L. P. E. V(enezia). Czímzés nélküli irat, de tekintve azt, hogy a velenczei iratok között található, valószínű, hogy Sforza Ferenczhez intéztetett.

CCCI.

H. n., 1456.

Tagliacozzoi János, minorita szerzetes levele Gangula Jakab szerzetes nevén Marchiai Jakabhoz, Hunyadi János nándorfejérvári győzelméről.

Wadding XII. 340—362. Csonka, vége hiányzik. Értékéről: Historische Zeitschrift X. Voigt czikke.

CCCII.

H. n., 1456.

Da Fara Miklós (Niccolo da Fara), minorita szerzetes jelentése a nándorfejérvári győzelemről.

Wadding: XII. 362—368. A jelentés kétségkívül Kapisztranoi János dicsőítésére iratott. Jelentését Cillei Ulrik halálának felemlítésén végzi.

CCCIII.

Cilli, 1457. jan. 1.

Katalin, Cillei Ulrik gróf özvegye felszólítja Regensburg városa tanácsát, hogy a törökök elleni hadjáratban részt vett hadai kapitányait, férjének Nándorfejérvárban történt meggyilkoltatása iránt hallgassa ki, s ezeknek vallomásait írja meg neki, hogy bizonyságul használhassa. Ezt követi a város feleletének kivonata.

Teleki: i. h., X. 535—536.

CCCIV.

Buda, 1457. jan. 29.

Thomasi Péter követjelentése Francesco Foscari velenczei dogehoz: a szerb deszpota halála, felajánlotta országát a pápai legatusnak, hírek a török hadak mozgalmáról.

Illustrissime princeps et domine mi excellentissime.

. . . .

jan. 26. A di 26 se hebe lo illustre signor dispoto de Servia essere manchato de questa vita et dice questo illustre governatore prefacto despoto haver ordenato chel stato suo si ponga in mano de questo reverendissimo signor legato; per la qual casone prefato signore governatore insieme cum tutt' altri signori et baroni che qui se atrovano hano instato apresso al prefato reverendissimo legato chel se

vogli transferire verso quelle parte, offerandoli che a quelli confini el troverà oltra persone mille cinque cento, et offerandoli do baroni in so compagnia et che bixognando etiam potria chiamare crucesignati etc. Per la qual casone ha parso al prefato signor legato omnino tuor l' imprexa de transferirse a quelle parte. Dio vogli gli succieda bene et cum honore de cristiani, ma per el picolo mio parer non è da starne senza dubio, peroche apresso a Sandru, che è la principal terra de la Servia a do giornate, et anchor meno, se atrova el bassà de Romania cum persone oltra XX milia secondo se afferma, et è da credere non debi dormir a tal cossa et a queste parte non par se atenda ad altro se non cerca la liberation de la regia maestà et obtenir la corona.

Scrivendo queste, per uno venuto da Belgrado se afferma el Turcho haver congregato exercito verso Sofia per vegnir contra Belgrado. Domane de qui se partirà el prefato reverendissimo signor legato per transferirse verso dicto luogo, maxime per el fato de la Servia.

Data Bude die 29 Januarii 1457. 1457 jan. 29.

servulus Petrus Thomasii.

Milanói Á. L. P. E. (Ungheria-osztály). E jelentéseket a velenczei tanács másolatban küldte meg Sforza Ferencznek.

CCCV.

Buda, 1457. febr. 3.

Thomasi Péter követjelentése Francesco Foscari velenczei dogehoz: Brankovics Lázár szerb deszpota notifikálta atyja halálát, a deszpota egyezségre lépett a törökkel, 40,000 arany adó fizetése mellett országát Novo-Brodo kivételével megtartja; hírek a bosnyák határról.

Illustrissime princeps etc. . . . .

. . . .

A dì XXVIIII dil passato qui giunse uno vayvoda jan. 29. de Servia mandato a la maestà de questo signor re per lo illustre signor Lazaro novo dispoto de Servia ad notificar come nei dì passati el despoto suo padre mancò de questa vita et che lui è successo in S[ervia]. Vogliendo consigliar a le cosse sue ha facto accordo cum il signor Turcho, il

quale gli restituisse tute le terre et lochi che fo del prefato quondam suo patre si in la Servia, come altrove che se tenivano per dicto Turco excepto Novomonte, et ipso dispoto gli dà de carazo annualmente ducati XL milia honestandosse cum molte parole circa dicto accordo. Si altre conventione hanno facto inseme non se po intendere, ma pur se dubita che per dicto accordo, quando ben el Turco non disponesse vegnir contra Belgrado, dicto dispoto lo farà vegnir, si etiam de i suo denari doverà exponere per il sdegno ha contra questo regno per la morte del conte de Cil et per l' odio l' ha cum il castellan de Belgrado, el quale altre fiate gli prexe el patre et feceli pagar ducati LX milia et taioli tre diti de la mano, et a la giornata etiam fa a li subditi suo molti insulti; si che più presto se extima seria contento, che dicto Belgrado fosse in mano del Turcho che de Hungari.

De novo per quanto se sente per più vie in Bossnia se attrova gran numero de maistranza, marangoni et calafati mandati li per il signor Turcho et cum diligentia attendeno ad far fuste et navaze sul fiume de la Sava dal lato de la Bossnia. Novamente etiam li è giunto uno subassi cum circa persone VIII milia, venuto per sollicitar et custodir dicti lavoreri. El signor Turcho veramente pur ancor se sente essere in Salonichi et haver facto commandar gran numero de gente per far nova hoste a tempo novo. De quel che più ultra se sentirà, ne farò per mie littere certa la celsitudine vostra. . . . .

1457 febr. 3. Bude tertio Februarii 1457.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCVI.

Róma, 1457. ápr. 10.

III. Calixt pápa V. László magyar királyhoz; megtudván, hogy a török Nándorfejérvár ellen készül, buzdítja, hogy készüljön ellene.

Theiner: M. H., II. 289. — Ugyanaz nap levelet intéz a pápa az esztergomi érsekhez is, felszólítván őt, hogy a királyt a török elleni harczra buzdítsa. U. o., 289—290.

CCCVII.

Róma, 1457. ápr. 30.

Castiglione János biboros, páviai püspök levele Sforza Ferencz milanói herczeghez. Hunyadi László lefejeztetése, hirek Nándorfejérvár szándékolt megtámadtatásáról.

Illustrissime et excellentissime princeps

. . . .

Io ho recevute lettere de Ungaria como pose la destenuta de alchuni signori Ungari, el figlolo de lo governatore vechio è stato decapitato data in prima la sentencia per lo conte palatino de Ungaria iudice lo regname, el vescho de Varadino è dato in guardia a lo cardinale de Strigonio, li altri anchoro sono in presone in lo castelo de Buda. Se dice che el Turcho è gionto a Belgrado per expugnarlo; de la defensione non havemo altro, salvo che lo re et li prelati et baroni debino essere insiema per provedere. Temo che Dio punirà li demeriti nostri. Signore mio, io prego et conforta la vostra excellentia voglia fare qualche bona demonstratione in questa cosa de Turchi, li modi saperà bene avisare la signoria vostra, che in questo et in tutte le altre cose è expertissima. Aspecto de dì in dì che la signoria vostra me daga risposta supra el facto mio contra Martino Grasso, non vorrea che del mio s'ingrassasse. Ex Roma ultima Aprilis 1457. 1457 ápr. 30.

Eiusdem vestre dominationis servitor
Jo. tituli Sancti Clementis
cardinalis Papiensis, manu propria.

Kivül: Illustrissimo et excellentissimo principi et domino meo honorando domino F. S(fortie) Vicecomiti, dignissimo Mediolani duci, Papie Anglerieque comiti ac Cremone domino.

Milanói Á. L. P. E. R(oma).

CCCVIII.

Milanó, 1457. máj. 14.

Sforza Ferencz milanói herczeg Castiglione János biboros, páviai püspököt értesiti a magyarországi, illetőleg török hirekről; félelem Hunyadi János özvegyétől.

1457 máj. 14. Mediolani die XIIII° Mai 1457.

Domino cardinali Papiensi

. . . .

De le novelle del Turcho havemo inteso quanto ne scrive vostra signoria. Ell'è dapoy venuto qua ser Johanne de Ulesis nostro canzellero retornato d' Alamagnia, el quale ne referisse che per rispecto del figliolo de Johanni vayuoda al quale el re de Ungheria ha fatta tagliare la testa, expresse se dubita che la mogliere d' esso Johanne vayvoda, quale tene Belgrado, darà il passo al Turcho, et che le cose dellà stanno in pessima conditione, per non esserli da veruno canto alcuna provisione. Lo imperatore è stato occupato in tore le terre del conte de Cilia et havendo havuto Cilia è stato poy ingannato per uno capitaneo, qual fo de quelli del conte de Cilia chiamato Gione et son stati sacchezati li soldati del imperatore, quali erano lì a Cilia, et esso imperatore s' è riduto in la rocha. Questo è quanto habiamo fino al presente; se altro haverimo ne avisaremo la reverendissima signoria vostra.

Milanói Á. L. P. E. R(oma).

CCCIX.

Velencze, 1457. decz. 4.

De Varese őrgróf levele Sforza Ferencz milanói herczeghez, a pápa isteni tiszteletet rendelt el a nándorfejérvári győzelem alkalmából, magyar hirek.

Illustrissime princeps etc. . . . .

Oltra a quanto scrisse sopra la venuta de questo ambasatore del pappa, ha portato che qui et in ogni altro loco si facia sciramonie e processione degne in memoria di quel dì

proprio che fo la rotta del Turcho a Belgra [do] . . . . Facendoli compagnia soa signoria (il doge di Venezia) me disse, che lo imperatore e re de Ungharia son acordati insieme, e mandato al conte de Cilli che obedisca ch'el è una bona novella per ben posser attendere contra Turchi. Dise chel crede ancora lo parentado d' una figlia del re di Franzia per darla a re de Ungharia andarà inanze . . . .

Venetiis, 4. Decembris M°CCCC°LVII. 1457 decz. 4.

Illustrissime dominationis vestre
servitor marchese de Varese.

Kivül: Serenissimo principi et excellentissimo domino duci Mediolani etc. Papie Anglerieque comiti, Cremone domino, domino meo singularissimo etc.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCX.

Buda, 1458. jan. 23.

Thomasi Péter követjelentése: Mátyás királylyá választása, török mozgalmak az Aldunán.

Serenissime princeps etc. A dì VIII del passato a la celsitudine vostra de tute cosse occorente degne de advi- 1457 decz. 8.
satione scripsi, le qual lettere mandai per Stefano Turcho corier, nè da poi mi e stato possibile drezar mie littere ad la sublimità vostra per mancamento de messi overo corieri; presertim per la poca segurtà de le vie, ma hora per questo cavalaro, quale mando ad la celsitudine vostra et vien cum bona scorta de tuto compitamente la renderò advisata.

Et primo circa la congregatione ordinata come per dicte mie dissi a la festa de la circumcisione per la elextione jan. 14.
de novo re ect. ben che al dicto termene, qui se conferisse la maior parte dei prelati, baroni et zentilhomeni regni-

coli tuti in ordene de zente d'arme secondo le condition loro; nientemeno anchor nulla hanno possuto fare expectando lo illustre signor Silagunial fratello et governatore del stato dell' illustrissima dona et signor Mathias da Huniad suo
jan 20. fiolo; el quale pur adì 20 de questo ad hora de nona se presentò de là dal Danubio suxo le rive de Peste cum persone da soldo fra da cavalo et da piedi XV^{m} in bataglia optimamente in punto, et allogiò in Peste. Cum el qual Salagunial sono etiam venuti el reverendissimo signor prior de la Vurana et piuxor altri signori prelati et baroni adherenti de la prefata dona et del dicto signor Mathias, tuti in arme; mandò immediate el prefato signor Salagunial a la congregatione de baroni et zentilhomeni a dirli come l'era venuto non per far alcuna novità, ma per honor del regno del Hungaria et per segurta de la testa sua: et che alcuno non se credesse che el volesse farse re, perche'l non se reputava degno; ma bene diceva, che per honor de la lengua hungara facendosse re hungaro l' offeriva mai non lassar dicte gente se prima non hara la corona ne le mano et etiam se offeriva redintegrar i membri predicti de questo regno, le qual perchè molto a tuti consonano presertim ai zentilhomeni et i menuti i quali per dicta venuta tuti hano levato el capo, non altri se chiama in re se non il prefato illustre conte Mathias de Huniad, si per i meriti del padre, come etiam per la morte del fratello et captura sua. Et benchè a molti baroni pari dura cossa presertim a quelli che se attrovorono al caxo del conte Ladislao de Huniad, tamen mi par comprehendere o per forza o per voluntà a dicto effetto convenerano veguire. De quello succederà la celsitudine vostra per mie lettere farò advisata che tamen molti giorni non si ha a dilatar per il gran numero de gente, che sono venute ad questa congregatione che iudicio omnium excedono persone quaranta mila, ne hora mai se attrova victualie.

jan. 22. Heri el prefato signor Salagunial se reconciliò cum quelli signori et baroni, che se attrovorano al caxo del conte Ladislao et hozi dicta una solemne messa hano mangiato inseme et principiato tractare de dicta electione.

Nei dì prossimi passati essendo il prefato Salagunial in via per conferirse qui, passò il Danubio per il mezo dil despoto de Servia, el bassa de Romania cum persone circa XX^{m} Turchi et octo ziorni andarono scorando questi confini in modo quelli che manco dicono affirmando ultra le altre prede haver conducto cum lui prexoni ultra anime XV^{m} de questo regno. Dubitasse che hora chel Danubio fortemente è congelato dicti Turchi qualche altro novo insulto maxime attrovandosse tutta la potentia del regno in questa congregatione. Se attrova dicto bassà in Bulgaria ad uno lacho chiamato Niso presso ad Belgrado a do giornade. La persona del Turcho è in Andrinapoli, dicesse aparechiarse per vegnir a tempo novo contro queste parte. De quello succederà a la giornata ne farò la sublimità vostra per mie lettere advisata.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXI.

Buda, 1458. jan. 24.

Moyse Bono velenczei polgár levele Sforza Ferencz milanói herczeghez. Mátyás királylyá választása, Szilágyi Mihály kormányzó, török átkelése a Dunán, Brankovics Lázár szerb deszpota.

Illustrissime princeps et excellentissime domine. Post humilem recommendationem. Per esser mio debito dar notitia a la vostra illustrissima signoria de le cosse occurrente in questa parte digne de significatione, quela avixo, come in questo zorno a hora de sexta cum dio gratia è sta creato jan. 24.
re de Hongaria el fiol del signor Janus, olim governador, el qual è el menor fiolo l'avesse et ha nome Mathias . . . de etade de anni XVII . . . .

È sta fato governador suo barba, el qual se chiama Silagimial, el qual è sta fato perfin vegni el re suo nevodo . . . .
questo si è quel Silagimial che è fradel de la dona de Janus vayvoda olim governador el qual tegniva e tien Belgrado . . . .

È seguido che in questi dì passati per el mezo del dispoti Lazaro de Servia sono passati el Danubio tanti Turchi, che per certo ha fato gran choraria e menado via più de XL milia persone, cum altre asai gran crudeltade et è tornadi indriedo e va perseverando e fazando el pezo i puono. El numero di ditti Turchi dixeno esser XX milia. La qual cossa meta per fermo la excellentia vostra che presto me vol provedere per forma che colui i ha condutti non haverà più questo comodo. A la signoria vostra humiliter me ricomando.

. . . .

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXII.

Spalató, 1458. febr. 22.

Spalato városa milanói (?) követét értesíti, hogy Brankovics Lázár szerb deszpota meghalván, István Tamás boszniai király Szreberniket és néhány más várát elfoglalta. Hunyadi Mátyást megválasztották királylyá. Szilágyi Mihály, a ki kormányzó lett, nagy haderővel vonult le délnek s elfoglalta Szendrőt.

M. D. E. M., I. 6—7.

CCCXIII.

Buda, 1458. márcz. 20.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz; a pápai legatus visszatérése Szerbiából, benyomásai, a török készülődései.

Jesus!

Serenissime princeps et domine mi excellentissime. Post humillimam commendationem. A di XXIIII del passato
febr. 24. per Zuan da Alla Todescho mio correro scrissi a la vostra sublimità si del gionzer qui de questo serenissimo re et

de la visitatione per mi facta per nome de la serenità vostra, chome de tut' altre cosse fin quel giorno occorrente degne de advisatione etc. Dapoi questo reverendissimo signor legato a di XII del instante de la Servia qui ritornò márcz. 12.
absque aliqua conclusione, circa la materia, de la quale per mie de XXVIIII de zenaro ne advisai la sublimità vostra et le jan. 29.
littere forono mandate per la via de Viena alligate ad alcune de questo reverendissimo signor legato directive ad Alexandro Martelli, che faceano mentione inter alia chomo questi signori governador et baroni affermavano el condam despoto Lazaro ultimo haver ordenato, chel stato suo fusse assignato in mano del prefato reverendissimo legato etc. Tiense el dicto stato al presente per la dona et una fiola fo del prefato quondam Lazaro, quale è in Sandru principal terra de la Servia. E ne etiam uno fratello del prefato signor despoti che è ciecho, non par dicta dona in disposition alcuna de adherirse ad Hungari, salvo in dire semper, possendolo fare, voler favorire a christiani. Summarie assay ha facto el prefato signor legato a ritornare, maxime essendo quelle parte da ogni canto fornite de Turchi, advisando la signoria vostra, che uno ambassatore de questo illustrissimo governador, quale per esso reverendissimo legato da Belgrado fo mandato uno giorno avanti a lui a Sandru a notificar l'andata sua, in via fu prexo da Turchi. Tiense certo dicta dona non havendo fin qui preso partito con el Turcho omnino se achorderà con loro per la pocha confidentia ha de Hungari.

. . . .

Da ogni canto sona el Turcho meterse in ponto per venire contra Belgrado et da novo ne sono venuti molti apresso a dicto loco a giornate do ad uno locho chiamato Cosozo. La persona veramente del dicto Turcho dicesse atrovarsi in Filipopoli, de che questo illustre governador dubitando non meno che diti Turchi giunti con el mezo de Rassiani voglino passar el Danubio a far coraria in terra Silvana, che di Belgrado, se è levato de qui con tute le gente sue, per conferirse a quelle parte per obstare bisognando ad ogni machinatione de ditti Turchi, etiam per proveder a

la fortificatione de Belgrado, nè altri soldati qui ha lassato che cavalli cinquecento a custodia de la persona de la regia maestà.

. . . .

1458 márcz. 20. Ex Buda XX Martii 1458.

servulus Petrus dé Thomasiis.

Kívül: Serenissimo principi et domino excellentissimo domino Pasquali Maripetro dei gratia duci inclyto Venetiarum etc.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria). — A M. D. E. M. korából nem közölte. V. ö. CCCIV. számot.

CCCXIV.

Buda, 1458. márcz. 21.

Budai György deák (literatus) Pozsony városának. Hírek az udvarból, Szilágyi az ország déli végein, versengés a törökkel a rácz deszpotatus végett, Brankovicsék magatartása.

Dominus rex cum genitrice sua hic in Buda existunt, vitam felicem ducentes. Dominus autem gubernator frater eiusdem domini regis, in partibus inferioribus appromptuat se cum gentibus armatis, festinatque nimium in factis suis, sed ignoratur si parat se contra Turcas aut devastatores huius regni. Fama etiam viget, sed adhuc certitudinaliter nescitur, quod cum Turcis ad certum tempus treugas pacis disposuisset. Verumtamen scimus et manifestum est, quod propter castra despoti regni Rascie in confinibus regni existentia, tam imperator Turcorum, quam etiam gubernator noster multum laborent et operam dant, quis eorum citius possit obtinere; ignoratur tamen cui sors dederit. Refugium tamen in hoc habemus, quod posteritates despoti plus inclinantur circa subsidia regni Hungarie quam ad infideles Turcos. . . . .

Hic Bude laudant vos senes et iuvenes propter fidelitatem, quam regno Hungarie et sacre corone regie ab antiquo exhibuistis etiam cum dampnis et periculis vestris.

Másolat Gyurikovics gyűjteményéből. Kaprinay gy.

CCCXV.

Buda, 1458. ápr. 1.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogéhoz. Szilágyi Mihály kormányzó az Aldunánál ügyel, hogy a törökök át ne csapjanak, Nándorfejérvárat erősítteti s e czélból intézkedett, hogy a már leküldött faanyagon kívül újabb anyagot is küldjenek oda.

M. D. E. M., I. 10—11.

CCCXVI.

Velencze, 1458. ápr. 10.

De Varese őrgróf Sforza Ferencz milanói fejedelemhez. Hír szerint Szerbia egyezségre lép a törökkel, mivel ott sokan ellenszenveznek a magyarokkal, a török pedig amúgy is egészen körülveszi őket.

Illustrissime princeps, etc. — — — — . . . Soa signoria me dise havere queste novelle di verso Ungaria che ne mando la copia, che la crede lo reyame de Servia pigliarà accordio con Turchi, perchè molto son odiosi verso Ungari. Sono circondati da Turchi, e crede quel legato sia levato di quel payse più per suspecto de la persona soa che altramente. — — — — — — — — — — — —

Venetiis X Aprilis MºCCCCº LVIII. 1458 ápr. 10.

Illustrissime dominationis vestre
servitor marchese de Varese.

Kívül: Al duca di Milano.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCXVII.

Buda, 1458. ápr. 12.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Szilágyi Mihály kormányzó még Nándorfejérvárban időzik s megerősítéséről gondoskodik, egyszersmind tárgyalásokat folytat Lázár deszpota özvegyével, a ki Szendrőben van s ottani birtokait magyarországi területekért akarja elcserélni, a mi kivánatos volna ugyan, de csekély a kilátás arra, hogy a csere megtörténjék.

M. D. E. M., I. 12—13. és ápr. 26-i kelet a., u. o., 16—17.

CCCXVIII.

Bisztricza, 1458. ápr. 21.

Névtelen a milanói herczeghez. Tudósítja a herczeget, hogy Brankovics Lázár deszpota halála után török részről kisérletet tettek, hogy a romániai basa testvérét Szerbia élére állítsák. A basa török csapatoktól kisérve el is ment Szendrőbe, de ott a merénylet rosszul ütvén ki, őt magát is elfogták. A szultán megindult seregével Magyarország ellen.

M. D. E. M., I. 18.

CCCXIX.

Buda, 1458. ápr. 24.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Szilágyi Mihály kormányzó tudatja, hogy a szultán megindult seregével, Nándorfejérvár-e avagy Szendrő a vállalat végczélja, még nem mondhatja meg, mert a hirek elégtelenek. Ő körülbelül 8000 főnyi sereggel Nándorfejérvárban van. Ujabban ismét három várat — köztük Galambóczot — vett át a szerb deszpotától. A tárgyalásokat a deszpota özvegyével a területek elcserélése végett folytatja. A magyar király a pápát is, a császárt is megkereste, hogy támogassák a törökök ellen. A pápai követ leveleket kapott Rómából, melyekben a pápa üdvözli a magyar királyt s előadja, hogy Magyarország segélyével nemcsak Konstantinápolyt visszafoglalni s a törököt kiűzni, hanem a szentföldet is vissza akarja szerezni.

M. D. E. M., I. 19—21.

CCCXX.

Buda, 1458. máj. 13.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Szilágyi Mihály kormányzótól értesités jött, hogy a török sereg egy pasa alatt két napi járásra van Szendrőtől s ugyanannyira van Belgrádtól, a Rigómezőn egy másik pasa 15,000 főnyi sereggel. Megerősíti, hogy a szultán nagy sereggel útban van. A kormányzó megkereste a pápai követet, hogy 2000 keresztest küldjön Nándorfejérvár alá a többit meg tartsák készen. A rácz deszpota özvegyével meg fiával a kormányzó tovább tárgyalván, arra az egyezségre jutottak, hogy Galambóczért Brankovics egykori magyarországi birtokait engedik át nekik. Az egyezség megerősítésére két szerb követ jött Magyarországba. Egyikök azt a hírt hozta, hogy a török, ha Belgrádot és Szendrőt be nem veheti, ezekkel szemben egy-egy várat szándékozik épiteni.

M. D. E. M., I. 17—29.

CCCXXI.

Lippa, 1458. máj. 14.

Szilágyi Mihály kormányzó Carvajal János pápai követet értesíti Galambócz ostromáról. A törökök felhagyva az ostrommal, a Nándorfejérvártól hat mértföldnyire fekvő Ostrovicza alá vonultak. Szerbiában már több várat elfoglaltak. Kéri a bibornokot, hogy a keresztes sereggel addig ne induljon meg, míg erre nézve őt nem értesíti.

M. D. E. M., I. 25—26.

CCCXXII.

Buda, 1458. máj. 17.

Thomasi Péter jelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A szerb deszpotától és követeitől levelek és hírek érkeztek, hogy a török pasa (lásd a május 13-iki levelet CCCXX. sz. a.) a Rigómezőn van. Előbb Nándorfejérvárig haladt előre pusztítva, de onnan visszatért a Rigómezőre. Seregéből többen elestek és fogságba jutottak Szendrőnél. Megerősítik a hírt, hogy a szultán útban van.

M. D. E. M., I. 30.

CCCXXIII.

Velencze 1458. máj. 24.

De Varese őrgróf Sforza Ferencz milanói herczeghez. A török sereg megindulása Serresből, rendeltetéséről vélelmek.

Illustrissime princeps et excellentissime domine etc.... [Soa signoria] (*il Doge*) ben haveva da Constantinopoli 18 del passato, chel Turco era messo insieme ad uno suo loco se **ápr. 18.** chiama le Serrec on circa LXXX milia persone, loco dove el po pigliare camino dove gli piace. Chi dise andarà verso la Servia, chi a Belgrato, chi ne la Morea, et chi dise verso loro.

....

Le lettere sopra novelle del Turco non me foreno mostrate che penso qualche più importantia forse gli sia. Per la ditta bona via sentiva un Job. Domenichi Venetiano, lo quale per soy fatti seguita la corte Turco haver scritto al consolo suo de Constantinopoli molto secretto, che de subito voglia dare aviso qui lo Turco metterse insieme a quel loco de le Serre, che tutta volta se ingrossa più et con assay

apparechio, chi dise andarà in uno loco et chi in un altro; che uno medico de la persona soa assay intrinsico da Pesaro fatto Turco con grande secretto gli à ditto, che senza dubio vole venire a Negroponte contra de questa signoria, perchè dise più volte haver mandato richedere lo ristoro de quigli soy che già foreno morti a Negroponte, et de quigli altri, et del danno gli fo fatto quando corsero in Albania contra de Scanderbecco, secondo già l'avisay per altre differentie de quigli giudey erano scampati de Constantinopoli, venuti a stantiare in quello de la signoria et per la richiesta già fatta de certa quantità de impresti ha uno genovese qui fatto suo Turco, che per queste casone et altre differentie dise volerse vendicare et pigliare la impresa contra de questa signoria. Da Syo da quel suo consolo in medesmo dì ha havuto aviso haver per altra via, che senza fallo ditto Turco vene a Negroponte.

1458 máj. 24. Venetiis XXIIII Maii 1458.

Illustrissime dominationis vestre servitor marchese de Varese.

Kivül: Al Duca di Milano.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCXXIV.

Buda, 1458. jún. 16.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A török Szerbiában több várat elfoglalt, újabban Nándorfejérvár közelében került egy vár, Csarnova (Zsarnovo?) a kezébe. Szilágyi Mihály kormányzó megerősítette Nándorfejérvárat és levélben felhívta a királyt, hogy a hadsereg gyűlhelyéül Szegedet tűzze ki; a pápai követet is megkereste, hogy kereszteseket küldjön. Mátyás király a hadjárat megindítása végett Szegedre készül menni.

M. D. E. M., I. 32—33.

CCCXXV.

Velencze, 1458. júl. 5.

De Varese őrgróf Sforza Ferencz milanói herczeghez. A török sereg nem Szerbia, hanem Morea felé vonul.

Illustrissime princeps etc. . . . .

Mando copie de novelle sopra fatti del Turco, la signoria del principe me dise che pure hanno novelle fresche

d' altrove che la persona soa se ritrova ne la Morea, et non verso la Servia secondoi si contiene ne le ditte copie.

. . . .

Si volendo vostra signoria rispondere cosa alcuna al re de Bossena facia presto fin chel fratello de misser Jacomo Testa è qui, che partirà fra pochi dì . . . .
. . . .

Venetiis V Julii 1458. 1458 júl. 5.

Illustrissime dominationis vestre
servitor marchese de Varese.

Kívül: Al duca di Mediolano.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCXXVI.

Buda, 1458. júl. 8.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Hír török támadásról Nándorfejérvár ellen.

Serenissime princeps. L'ultime per mi scripte a la vostra serenità sono de XXVIIII del passato, per le qual jún. 29.
la advisai pur del esser del bassà Turco in la Servia cum persone XL milia et de tute altre cosse occorrente degne de avisatione etc. Da poi niente più altro da nuovo se sente di quello per ditte mie dixi, salvo che essendo novissimamente corso ditto bassa verso Belgrado, alguni crucisignati ussino fuori e forono prexi da loro cerca 200, a la mazor parte di quali ditti Turchi mozorono el capo et el resto menò via. El reverendissimo signor legato, pur segondo ditte mie littere dixi, è nel luogo de Zegedino. Aspeta lo illustre governador, el qual poi qui se de conferir a questa congregation a la qual fin questa hora tamen alguno non ha principiato venire. . . . .

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXXVII.

Buda, 1458. aug. 1.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Török mozgalmak, Mátyás király és Szilágyi Mihály.

júl. 23. Serenissime princeps etc. A dì XXIII del passato scrissi a la vostra serenita et per macamento de corrieri me è stato forzo retenirle fin questo zorno perchè ognun attende a le ricolte. Di poi a dì XXV qui giunse el reverendissimo signor
júl. 25. cardenal legato et certo molto extenuato et in mala convalescentia. Pur gratia dei ha pincipiato migliorare che Idio el faci peroche è signor molto singulare. Diceme la soa paternità esser ritornato qui presertim vedendo la stanzia soa ai confini esser senza alcun frutto, per manchar ogni altra provisione. El bassa dice pur esser in la Servia ed ogni zorno scorsiza; el despoto esser per prender partito cum el dicto bassa et gia principiar ad honestarsi, peroche ha mandato a dire ad esso reverendissimo signor legato esserli forzo prender partito, et che nientemeno sempre che christiani habino exercito sera dal canto suo. Preterea per dimostrar ben la potentia del Turcho non s' è avergognato fare referire etiam ad esso reverendissimo legato, dicto Turco haver havuto Nigroponte, ala qual menzogna non è persona gli presti de qui fede, ma ben se intende a che fine lo dice.

Circa le differentie fra questo re de Hungaria et lo illustre governador fino qui niente e seguito, sono ritornati li ambassatori del prefato re senza alcuna conclusione, et le differentie iudicio meo sono molto grande et difficile, non le scrivo per bon rispecto, mostra prefato governador haver facto confederatione cum lo illustre Nicolo vaivoda, et el conte pallatino ed altri adherenti, che se atrovorono al caso del quondam fratello de questo re de Hungaria; ha deliberato da novo la sua serenita mandare al prefato governador lo episcopo de Varadino, per fare ogni experientia de concordio maxime essende riputato molto cossa del prefato governador, et tanto che da poi la discordia molto

li vien guardato a le mano et se la regia maestà li havesse dato licentia omnino voleva partirse de questa corte. De quello succederà ne farò la serenità vostra advisata. Cuius gratie etc. Bude primo Augusti 1458. 1458 aug. 1.

servulus Petrus Thomasii.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXXVIII.

Buda, 1458. aug. 13.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Mátyás király és Szilágyi Mihály, Szerbia.

Serenissime princeps etc. Da poi che adì primo del aug. 1.
instante scrissi a la vostra serenità et le lettere a frate Georgio da Sibinico de ordine de Sam Francesco et nientemeno ad cautellam replicate a queste etiam alligate mando. Non ho scripto a la celsitudine vostra per haver giacuto a la continua in lecto et molto alterato de febre. Ma hora essendo pur megliorato ho instituido scriver queste, et de quando occorre far mentione. Dissi per altre mie a la signoria vostra de la discordia è fra questo re de Hungaria et lo illustre governador, et come la prefata regia maestà ultimate gli havea mandato el vescovo de Varadino, da poi adi V aug. 5.
ritornò non cum altra conclusione, salvo chel prefato signor dovesse conferirse ad abocarse cum prefato signor governador, quale se atrova cum gli adherenti soi in certi vilagi a miglia octo hungari apresso a qui, et molto grossi de zente et cussì prefato re, la madre et tutti quelli signori prefati baroni et zentilhomeni regnicoli che qui se atrovavano cum tuto el resto de la corte nemine excepto adì VIII de aug. 8.
qui se partino verso prefato governador, et benche le dimande del prefato governador monstrino esser molto difficile, tamen attesa questa andata del prefato re de Hungaria, sperasse rimaranno d' acordo; nihilominus de quello succederà ne farò la signoria vostra certa.

El bassa Turcho pur al usato è in la Servia, el signor despoto tiense sine dubio, si nunc usque non e rimasto de
1458 aug. 13. accordo omnino se concorderà. Bude XIII. Augusti 1458.

servulus Petrus Thomasii.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXXIX.

Buda, 1458. aug. 20.

Mátyás király felhatalmazza Szilágyi Mihály beszterczei grófot, hogy a hajdan Brankovics György rácz deszpota tulajdonában volt torontálvármegyei Becse és a krassóvármegyei Somlyó várakat az esetben, ha Brankovics György fiai felségsértésbe esnének, vagy utód nélkül halnának el, avagy az őrizetükre bízott Galambócz várát átadnák a töröknek, haladék nélkül visszafoglalhatja.

Bárány: i. m. II. 15—16.

CCCXXX.

Buda, 1458. aug. 23.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Segélykérő szerb követek Budán.

Serenissime princeps et domine mi excellentissime. Post humillimam commendationem. L' ultime per mi scripte da
aug. 13. vostra serenità sono de XIII de l'instante, et per esse advisai la celsitudine vostra de tute cosse fin quel zorno occorrente degno de advisatione et specialmente de la fama sparsa de Negroponte etc. le qual veramente lettere assegnai ad Ambrosio Turcho corier. Dapoi qui sono venuti do ambassatori del illustre despoto de Servia, quali cercha ciò refferiscono el signor suo per proprii messi haver havuto el gran Turcho cum lo exercito suo pur essere a l'imprexa de la Morea et dicta fama de Negroponte omnino esser falsa. Sono venuti dicti ambassatori a dimandar secorso cumzosia el bassà cum le giente l' habi conducto in streti termini et habi perso la magior parte del stato suo. Di quello succedera la serenità vostra per mie littere farò advisata . . . .

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXXXI.

Buda, 1458. aug. 25.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogéhoz. Galambócz török kézre jutása, király hadra készül, kereszteseket kér a pápai legatustól, zsoldosokat három hónapra toboroz.

Exemplum.

Serenissime princeps etc. Per le ultime mie de XXIII del presente scrissi a la sublimità vostra de tute cosse aug. 23. occorrente degne de mentione. Da poi a dì 24 in note questo serenissimo signor re hebe lettere et messi de aug. 24. Servia et lochi circumstanti, come el bassa Turco per acordo ha havuto el castel de Colombazo, che è in la dicta Servia apresso a Sandru dal lato di sopra a miglia cinque Hungari, et a Belgrado a miglia nove, et è in monte suso a le rive del Danubio, et ha arse . . . . in forteza da tegnir fuste et galie; per la importantia de la quạl cossa subito coadunati i prelati et baroni del conseio apresso al prefato serenissimo signor re, fo deliberato per più frequencia del proveder che immediate la so maestà se dovesse aviare verso i confini per provedere a quelli, et lì ognuno dovesse seguir in arme in ordene exercitualiter, et la mattina seguente se aviò lo illustre conte de Bistrice. Sono rimasti qui piuxor baroni per meterse in ponto et seguire prefato signor re. Fo notificato dicta matina per parte del prefato signor re a questo reverendissimo signor legato la casone de tal subitanea partita soa, richiedando la soa reverendissima paternità, che comandasse tuti crucesignati che se conferisseno a lui, peroche deliberava ponerse ai confini per obstare a dicti Turchi, et cussì prefato reverendissimo legato ha facto et fa. Da poi ha mandato commandamento per tuto, chiunque sì da piè come de cavalo che vogli soldo se debi conferire a lui, et offerisse cinque fiorini per cavalo et tre per pedone al mese, et pagarli per mesi tre. El prefato reverendissimo legato veramente ha deliberato ancor lui conferirse a la prefata maestà, et cussì ha conduto da novo certi soldati per custodia soa. Nec plura gratie etc. Bude XXV Augusti 1458. 1458 aug. 25

servus Petrus Tomasii.

Milanói Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCXXXII.

Buda, 1458. szept. 13.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogéhoz. Királyi hadak gyülekezése Péterváradon, török sereg a Rigómezőre vonul vissza.

M. D. E. M. I. 35—36.

CCCXXXIII.

Ragusa, 1458. szept. 13.

Bartholomeo Sfondrato de Varese őrgrófhoz, Sforza Ferencz milanói herczeg velenczei követéhez. Galambócz árulás útján került török kézre, Mátyás király hadmenete, a szerb deszpota, Szendrőt át akarja adni.

Magnifice vir. Post commendationem.

. . . .

De nove habiamo como Turchi zoè el bassa de Romania ha hauto uno luogho per nome Golubaz, passo fortissimo sul Danubio et questo per deditione, che quelli Rassiani sono tuti traditori, et crimine ab uno disce omnes. Lo imperador Turcho in Morea ha prexo Chorintho et altri luogi et fatto tuto quello chel ha vogliuto in quella provincia. Lo serenissimo re de Hungaria di certo è partito da Buda et venuto alle parte del Dunubio, perhò che habiando li despoti de Smedrevo perso Golubaz, dubitando etiam de perder Smedrevo dichono volerlo dar in man del ditto re de Hungaria, il che essendo, seria optima novella per christiani. Altro non habiamo degno de significatione. Se huiusmodi novorum significatio alla magnificencia vostra serà grata, faxim che in questo facto diligentiam meam cognoscat.

1458 szept. 13. Ragusii die XIII Septembris 1458.

Bartholomeus de Sfondratis de Cremona magnifice dominationis Ragusii secretarius.

Kivül : Magnifico viro domino marchixio [de Vari]sio consiliario et . . . . . . ducali etc. [Venetiis].

Milanói Á. L. P. E. R(agusa).

CCCXXXIV.

Buda, 1458. okt. 1.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A szeptember 22-iki levelében jelzett csatában a török nagy veszteséget szenvedett. A király seregével a Dunánál áll és Szávaszentdmetert erősítteti meg. A pápai követ a keresztes sereggel Futaknál áll és nehány nap mulva a királylyal fog egyesülni. A török azalatt a míg Szlavoniában volt, roppant károkat okozott. Hunyadi János Belgrádban van és folytatja tárgyalásait a deszpotával, a kinek ellenérték fejében, és ha Szerbia birtokába behelyezi, Szendrőt átengedni hajlandó. A magyar urak és a keresztesek gyülekezni kezdenek, a Dunán nagymennyiségű élelmiszert, lovakat és bort szállíttanak naponként, úgy hogy borban már nagy hiány mutatkozik az országban.

M. D. E. M. I. 36—38.

CCCXXXV.

Buda, 1458. okt. 8.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz Török sereg előnyomul, Mátyás király seregének Nándorfejérvár felé menetelése, létszáma.

M. D. E. M. I. 38—39.

CCCXXXVI.

Buda, 1458. okt. 9.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A török basa, ki seregével a Száva partján állomásozott, megindult Szerbia felé; híresztelik, hogy a szultán megérkeztét akarja bevárni. A király mintegy 40,000 főnyi sereggel áll táborban. A bosnyák király részéről követség jött a királyhoz, bizonyos föltételek mellett támogatást ajánlva fel. Híre jött a mai napon, hogy a király Belgrád alá érkezett, míg a török tovább is Szerbiában állomásozik. A hadi készülődés nagymérvű, úgy hogy becslése szerint mintegy 80,000 ember fog fegyverben állani, de ezeknek nagy része keresztes vitéz, kikre nem lehet föltétlenül számítani.

M. D. E. M. I. 38—39.

CCCXXXVII.

Zára, 1458. febr. 22.

A zárai rettore a milanói herczeget Mátyás megválasztásáról és Brankovics Lázár szerb deszpota haláláról értesíti. Szerbia elfoglalására a török is megtette előkészületeit. Mátyás meghagyására Szilágyi Mihály készült fel a török ellen, ki Bosznia ellen is intézett támadást.

M. D. E. M., I. 5—6., hol e levél hibásan mint Péter, friauli helytartó levele közöltetik.

CCCXXXVIII.

Velencze, 1458. nov. 28.

De Varese őrgróf Sforza Ferencz milanói herczeghez: aldunai színtér eseményei, a török sereg a magyar határ felé vonul, Mátyás király Nándorfejérvár alatt táborozik.

M. D. E. M., I. 39—40.

CCCXXXIX.

Buda, 1459. márcz. 14.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A török hadak (Galambócznál?) Szendrő közelében támadásra készülnek Szlavonia ellen.

M. D. E. M., I. 43.

CCCXL.

Buda, 1459. ápr. 1.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. A török Szerbiában, e napokban nagy beütés történt Szlavoniába, sok embert elhurczoltak.

M. D. E. M., I. 46.

CCCXLI.

Bobovácz, 1459. máj. 1.

István Tamás bosnyák király Sforza Ferencz milanói herczeggel tudatja, Sforza Ferencz István Tamás király kérelmére leányát a király fiának, Istvánnak ugyan odaigérte, de míg a követség visszatért, István Brankovics Lázár rácz deszpota leányát ápr. 1-én — minthogy a milanói herczeg nem felelt jókor — elvette feleségül s megkapta hozományul Lázár deszpota magyarországi s — a mennyiben még nincsenek török kézen — a rácz birtokokat. Egyúttal a magyar király az összes ráczok beleegyezésével Brankovics Lázár halála után István vajdát tette meg rácz deszpotának.

M. D. E. M. I. 49—50.

CCCXLII.

Ferrara, 1459. máj. 23.

Gentilis de Curte Sforza Ferencz milanói herczeghez. A török szultán ápr. 9-én Szófiában, onnan Szerbián át Szlavoniába szándékozik vonulni, a mit nehézség nélkül tehet meg, tekintve Mátyás király helyzetét a német császárral szemben.

M. D. E. M. I. 53. a Borso d'Este modenai herczegtől kapott jelentés másolatából.

CCCXLIII.

Ragusa, 1459. jún. 11.

Johannes de Meltio levele Sforza Ferencz milanói herczeghez, melyben tudatja, hogy a német császár és a magyar király kibékültek s hadaikkal Nándorfejérvárra vonulnak a támadni készülő szultán ellen.

Illustrissime princeps et domine domine mi singularissime, cum humili recommendatione. Essendo io gionto qui questa matina, questi magnifici signori de questa terra hanno nova ferma per uno de li suoi quale viene da le parte di Bossena, quale è a le confine di Ongaria e di Servia, come lo serenissimo imperatore e la maestà del re d' Ongaria, cioè el fiolo del conte Giovanni Bianco sono pacifficati insieme e tutti dui concorditer con loro exercito vanno verso Belgrado

al opposito del Turcho, el quale è a Sophia col bassà de Romania con potentissimo exercito di Turchi, Greci et Taratari, per aqua per terra, el quale mostrava volere andar verso Belgrado. Sperasse per questo acordo che christiani resisterano a la rabia di quello chan Turcho. Parme debito doverni avisare la reverendissima signoria vostra a li chui piedi sempre me racommando. . . . .
. . . .

1459 jún. 11 Ex Ragusio XI[a] Junii 1459.

eiusdem dominationis vestre servulus
Johannes de Meltio
cum recommendatione

Kivül: Illustrissimo et excellentissimo domino domino meo singularissimo domino Francisco Sfortie duci Mediolani etc . . . .

Milanói Á. L. P. E. R(agusa).

CCCXLIV.

1459. jún. 22.

Mátyás király Dugovics Titus fiának, Bertalannak, tekintettel apja érdemeire, melyeket az magának a várnai csatában szerzett és tekintettel önfeláldozó hősiességére, midőn Belgrád egyik tornyából magát az őt megtámadó ellenséggel együtt leveté, a Pozsony vármegyében fekvő Tő helységet adományozza.

Tudományos Gyűjtemény 1824. VIII. 18—19.

CCCXLV.

Velencze, 1459. júl. 10.

A velenczei titkos tanács választervezetében Mátyás király követei: a zenggi és korbaviai püspök, Frangepán István s az esztergomi érsek vikáriusa előterjesztésének ama részére, melyben a török Nándorfejérvár ellen fenyegető magatartását s a kereszténységnek veszedelmét jelzik, hangsúlyozza, hogy a köztársaság a török ellen eddig is mindig síkra szállott s a közelebbről Mantovában a török kérdés tekintetében egybegyülendő kongresszuson képviseltetni fogja magát.

M. D. E. M. I. 56.

CCCXLVI.

Buda, 1459. szept. 13.

Thomasi Péter követjelentése Pasquale Malipiero velenczei dogehoz. Mátyás király szept. 9-én kibékült Szilágyi Mihálylyal, visszaadván neki birtokait, s ez a törökellenes hadjáratra vállalkozván azt az igéretet vette a királytól, hogy Szendrő visszavétele esetén ennek a birtokával elnyerendi majd a rácz deszpotaságot.

M. D. E. M. I. 65—66.

CCCXLVII.

Nándorfejérvár, 1459. okt. 22.

Mátyás király a Pilis vármegyében fekvő Torbágy birtokot, mely Brankovics Lázár rácz deszpota örökös nélkül történt elhalálozása folytán visszaszállt a koronára, Guthi Ország Mihály nádornak adományozza.

Eredeti, hártya, rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 15411.

CCCXLVIII.

Nándorfejérvár, 1460. máj. 10.

Nagy Simon mácsói bán és nándorfejérvári kapitány Albert csanádi püspökhöz intézett levele, melyben tudatja, hogy máj. 7-én Nazul (Mazul) bég rácz vajda megszállotta Nándorfejérvárat; egy fogoly szerint Nazul 8000 törökkel van s Szerém meg Valkó elpusztítása a czél, hová a bosnyák Szávarév felől akar jutni. A szultán Üszkübben van s Nándorfejérvárnak indul, ennek élelmezését kéreti.

M. D. E. M., I. 78—79.

CCCXLIX.

Eger, 1460. máj. 25.

Szilágyi Mihály erdélyi kormányzó Carvajal János bibornok pápai követet értesiti, hogy a török nagy sereget küldött Szendrő alá, melylyel az ország határvárait megtámadni és a végeket elpusztítani szándékozik, a miért a közelebbi napokban ő maga is a végek felé indul s kéri a legátust, keresse őt fel becsei táborában az ország és a kereszténység ügyeinek megbeszélése czéljaból.

M. D. E. M. I. 79. V. ö. Vetési Albert csanádi püspök értesitésével u. o. 77. l.

CCCL.

Buda, 1460. nov. 26.

Magánlevél a szerbiai harczokról és Szilágyi Mihály esetéről.

Exemplum litterarum scriptarum per quemdam amicum fidedignum.

Egregie maior honorande. Sono più giorni non vi ho scritto alcuna cossa per non mi haver trovato ne la cità. Hora attrovandomene, et occorrendo cossa al iudicio mio importante ho deliberato scrivervi questa, essendo occorso che la pratica de la pace se haveva secretamente con el signor Turco non have loco. Turchi comenzono a danizare e predare li confini et obsedere el castello de Chanino, el quale per non se li poder dar soccorso cussi presto, in pochi dì se perse, el quale per ditti pagani fo totalmente ruinato et desfatto. Apresso a questo ne andorono ad assediare el castello de Santo Ladislao, el quale a grande extremità condusseno, successe che per riparo et defension de li confini contra ditti pagani la maestà del re deputò el magnifico signor conte de Bestrice, zoè Silagimial suo barba capitan generale a quelle parte deputado et governador generale de tute le parte silvane et de le oltre provincie circonstante, che ditto conte havesse quelle a suo governo per podere riparar alle potentie pagane. Item oltra le altre cosse fo deputado et promessoli de farli dar a suo governo tute le altre castelle de la riva alle confine et precipue el castello de Belgrado, el qual altre volte have a suo governo et con queste provisione ditto conte in brevi dì congregò exercito de circa persone VIII^{M} e con lui el reverendissimo signor legato et altri prelati, baroni et nobeli del reame de quelle circonstante parte, con el qual exercito se drizono verso el castello predicto de San Ladislao, el quale da lo exercito pagano era gravemente oppresso. I qual pagani sentendo ditto conte et suo exercito apropinquarse se ritrasseno da l' altra parte del Danubio in le loro forze el abandonò l' assedio de ditto castello; sopravegnando el conte preditto et suo exercito, ditto castello prese et fornite de zente et victualie

necessarie, da poi vene dove era stato el castello de Chanino predicto che dicti pagani haveano ruinato et in ditto luogo steno alcuni dì infra li quali de liguame fabricò in ditto luogo un altro nuovo castello et quello fornì de zente et victualie necessarie. Deinde se partino de quello et drezosse alla via de Belgrado per intrar in possession de quello segondo li era sta promesso ut supra, et stimando li fosse dado in so mano divulgando come havesse habudo dicto castello voler passare in le parte de la Servia per predare et vastare el paese de quella; pervenuti apresso ditto Belgrado li fo denegada la consignation de quello con varie casone, allegandoli li castellani con dire, che haveano havere per el servire loro fiorini XII milia; item che da la maestà del re haveano alguni secreti contrasegni senza de li qual ditto castello non darebono ad alcuno quamvis portasseno autentiche littere de sua maestà. Onde intexo ditto signor conte tal processo sdegnato subito tuto suo exercito congregato dissolvete et licentiò ognuno, et el signor legato se ne tornò de qui, et li altri prelati et signori ognun de loro tornò a loro chase. In questo mezo ditto signor conte ha fatto pratiche occulte per modo che non se stava senza gran dubio l' havesse intention de far novità contra del re, ma la dissimulava molto cautamente; hora stantibus terminis a 8 del presente sabado a hora de vesporo el bassà Turco con circa 8 milia persone havendo passado el Danubio per vegnir a predare le confine et terre circonstante in quelle parte, siando dada noticia de questa cossa al ditto signor conte, subito congregò quelle più zente el potè et precipue li castellani de quelli confini et le loro zente de le castelle, che se dicono havere con lui pedoni circa mille, a chavalo 2000 et in tuto dichono esser stati 3000 persone et andono per riparare contra le force de ditto bassà. E seguito in dicto dì et tempo, el dicto signor conte se scontrò con ditto bassà et hebeno conflicto insieme per modo che per la fortuna et desgratia loro ditto conte una con tuto suo exercito za fa 10 in 12 dì per diverse vie autentiche e degne sentimo essere perso, et che de ditto exercito nostro non se dice essere evasi C°, et ancora per

più chiarezza non se truova alguno in ditto exercito se adoperasse nel conflitto che algun d' essi sia evaso. Et de la persona de dicto conte fino al presente dì non se ha sentito nè se l'è vivo nè morto, ma ieri et hozi ç' è nuova ditto conte esser ferito et preson in poter de dicti pagani nel castello de Colombazo. Dela qual nuova ancora per alchuni se dubita che la sia vera, et la mazor parte ha tenuto fino qui el sia morto, che a questo povero regno et a la santa fede catholica è dolorosa et amarissima nuova. Et più se fa caso de la persona de ditto conte cha del resto, da tutte quelle parte vien domandado zente, provision et sussidio. El reverendissimo signor legato ieri mandò 300 ballestrieri et intende mandar 300 chavali; el paise circostante in quelle parte attende a fuzir et abandonar tuto. Dio per sua pietà habia misericordia degli affliti; certo cossa molto obscura è a chi la considera; è da dubitare dicti pagani avanti che sia provisto contra de loro che scorrano tutte quelle parte non trovando chi li contradicha. Dio li toglia la força.

1460 nov. 26. Ex Buda die XXVI Novembris 1460.

Milanói Á. L. P. E. — V. ö. M. D. E. Mátyás király korából I. 67. l., hol Balbi Domokos Konstantinápolyból megírja 1460 febr. 5. a Szilágyi Mihály elfogatását.

CCCLI.

Buda, 1461. ápr. 21.

Mátyás király Szilágyi János özvegyének, Báthory Margitnak Diód várát adományozza, Világos várát pedig Túr és Varsány városokkal együtt, melyeket előbb a deszpota bírt, 7000 arany forintért elzálogosítja.

Kaprinai: H. D., II. 481.

CCCLII.

Zágráb, 1461. máj. 8.

Katalin, Czillei Ulrik özvegye a maga és fivére Brankovics István rácz deszpota nevében a birtokukban lévő Medvevára, Rokonok, Varasd, Vinicze, Kaproncza, Csáktornya, Trigow és Szentgyörgyvára birtokokat és várakat, illetőleg ezek jövedelmeit János, zagorai ispán és szlavon bánnak és Weiszpriach Zsigmond és Boldizsár testvéreknek örök joggal átengedi.

Nos Katherina dei gratia condam illustris principis et domini domini Ulrici Cilie, Ortemburge Zagorieque etc. comitis felicis recordationis relicta in nostra, necnon magnifici

domini Stephani regni Rassie despoti fratris nostri carissimi, cuius onus in factis subsequentibus harum serie ex certa scientia in se assumpsimus, omniumque nostrorum et iamdicti fratris nostri heredum personis, memorie commendamus tenore presentium significantes quibus incumbit universis, quod nos ex matura nostra deliberatione sanoque consilio prehabito, magnifico viro domino Johanni Zagorie comiti, necnon regni Sclavonie bano compatri nostro carissimo, egregiisque et strennuis militibus dominis Sigismundo et Balthazar fratribus uterinis de Weyspriach vocatis, omnibusque et singulis ipsorum heredibus nostra ut prefertur et ipsius domini Stephani fratris nostri plene ac omnimode dedimus, resignavimus et deputavimus sequentia nostra dominia, castra, districta et civitates, unacum omnibus et singulis eorum libertatibus, iurisdictionibus, prerogativis, redditibus, censibus, proventibus, fructibus, obventionibus et pertinentiis universis, sicut et quemadmodum nos eadem hucusque conservavimus et possedimus. Primo videlicet civitatem Montisgrecensem iuxta Zagrabiam, item castrum nostrum Medwedwara cum castro nostro Rackanakh, item civitatem et castrum Warosd, item castrum Vynnicha, item ambo castra maius videlicet et minus Kemlek, item castrum Kapruntcza, unacum proventibus et pertinentiis castri Kybar aboliti ad id spectantibus, item medietatem redditum et proventuum ad castrum Chakaturnya et Trigaw pertinentium unacum medietate censuum et proventuum ad castrum Zenthgyurghwara spectantium, cum omnibus et singulis eorum iuribus et attinentiis universis, ita ut prefati domini Johannes videlicet Zagorie comes, Sigismundus et Balthazar fratres uterini de Weispriach omnesque et singuli eorum heredes, universas nostras et fratris nostri domini Stephani prementionati iurisdictiones et prerogatitias, quas super prerecitatis castris, dominiis, civitatibus et territoriis ac ipsorum redditibus, censibus, proventibus, iuribus, obventionibus et pertinentiis, sicuti nos et prefatus frater noster eas hactenus et usque diem datarum presentium tenuimus et possedimus, nullo penitus dempto extracto sive excepto a modo in antea enere, possidere, conservare eisdemque uti et perfrui debeant,

nostra ac prelibati domini Stephani fratris nostri, nostrorumque heredum omnium contradictione sine omni nulla omnino super prefatis castris, dominiis, civitatibus ac ipsorum pertinentiis et proventibus dominii proprietatem, iustitiam neque prerogativam aliqualem nobis retinentes, ymmo nos ipsumque fratrem nostrum ac heredes nostros ab omni iurisdictione super castris que nobis impignorata existunt, necnon super medietate aliorum proventuum, que nobis solum temporali vita nobis comite inscripta et deputata sunt, censibusque, redditibus ac pertinentiis eorundem universis usque adeo habita penitus sequestrando et vigore huiusmodi resignationis pretactis dominis Johanni Zagorie comiti etc. Sigismundo et Balthazar fratribus de Weyspriach, omnibusque et singulis heredibus eorundem serie presentium et ex certa nostrascientia per nos facte abstrahendo duximus omnino alienandos et de facto privatos. Pro quorum omni rependio iamdicti domini Johannis Zagorie comes et Sigismundus et Balthazar de Weyspriach germani et in sortem persolutionis prefatorum castrorum, dominiorum, civitatum et proventuum ipsorum ut prefertur nobis impignoratorum ac reddituum tempore vite nostre donatorum omniumque nostrorum ac ipsius domini Stephani fratris nostri iurium per nos super eisdem habitorum hoc die date presentium in prompta pecunia sexagintaduomilia florenorum auri puri Hungaricalis et Venetorum monete boni et iusti ponderis persolverunt et ad manus nostras dederunt, nosque et fratrem nostrum dominum Stephanum despotum etc. super tali persolutione modo et in futurum sufficientes reddiderint pariter et contentos. In quorum premissorum omnium testimonium nos pro se ac memorato fratre nostro domino Stephano, cuius onus in premissis tractatibus ut prefertur assumpsimus, omnibusque heredibus nostris prefatis dominis Johanni Zagorie, comiti etc. Sigismundo et Balthazar de Weyspriach fratribus uterinis, ipsorumque heredibus universis has litteras nostras sigilli nostri proprii appensione communitas donavimus ac elargiti sumus, ac pro uberiore rerum gestarum certitudine et firmitate egregium et strenuum militem dominum Andream Kreyger consiliarium et fidelem nostrum dilec-

tum duximus hortandum, ut etiam sigillum eius proprium presentibus fecit appendi ipsius ac heredum suorum omni absque dampno. Nosnunon prefatum dominum Stephanum fratrem nostrum omnesque nostros heredes in eo obligantes omnia que premissa sunt, firmiter et inconvulse tenere et in eisdem perstare fideliter et indescise. Datum Zagrabie, feria sexta proxima post festum sancti Floriani martiris, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo. 1461 máj. 8.

Eredeti, hártya, két, vörössárga selyemfonalról függő pecséttel. M. O. D. L. 33809. sz.

CCCLIII.

Buda, 1464. ápr. 17.

Mátyás király Túr és Varsány szolnokmegyei birtokokat elveszi a törökökhöz pártolt rácz deszpotától és Kállay Pálnak és Parlagi Györgynek adományozza.

De commissione propria domini regis.

Nos Mathias dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Significamus tenore presentium quibus expedit universis, quod cum regie dignitatis sublimitas ad hoc divinitus sit in terris prefecta, ut subiectum sibi populum benivolentia regat, liberalitate attrahat atque uniuscuiusque merita dignis retributionibus prosequatur, quod et si ex quadam generali regum fieri soleat regula, nihilominus tamen illi ampliori extollendi sunt munificentia quos maioris virtutis operatio actuumve et servitiorum egregia gesta ceteris efficiunt magis digniores. Respectum itaque habentes ad integerrimam fidem et preclara servitia fidelium nostrorum dilectorum egregiorum Pauli de Kallo et Georgii de Parlag aule nostre militum, que iidem primum sacre huius regni nostri Hungarie corone, preterea condam illustri principi domino Johanni de Hunyad comiti Bistriciensi alias eiusdem regni Hungarie gubernatori felicis memorie, genitori nostro carissimo ad vite eius extremum ac demum nostre

serenitati ab eo tempore quo ad huius regni regimen divina vocatione sublimati sumus semper lateri nostro adherendo in plerisque exercitualibus expeditionibus, tam contra emulos Bohemos alias partes superiores regni nostri vastantes, quam etiam contra Turcos, crucis Christi hostes infestissimos, presertim vero nobis pro recuperatione regni Bosne pridem agentibus, quod infelici casu ammissum erat, in quo deo propitio victoria nobis de hostibus feliciter concessa est, iidem nobiscum perseverantes, cum omni fidelitatis constantia et animi fervore non parcendo rebus et personis ipsorum, ymmo cum magno dilectorum familiarium ipsorum dampno, sollicitudine indefessa exhibuerunt. Non illos estus, non hyemis rigor, non ulla temporis aut fortune asperitas denique a nostro latere retraxere, quin semper cuncta que augumento nostri nominis et honoris fuere, animis equis constanti perseverantia et promptitudine perferrent singulari. De quibus omnibus non aliorum querimus testimonia, sed ipsi testes sumus. Horum ergo meritis preclaris cupientes aliqualis vicem rependere retributionis, quatenus de ceteroquoque ad fidelia servitia nostra promptiores reddantur, opida nostra Thwr et Warsan nuncupata, in comitatu de Zolnok exteriori habita, que alias condam despotorum Rascie prefuerant, sed per notam infidelitatis, quam ex eo quod ab obedientia et fidelitate nostris et regni nostri abscedendo pariter cum regno Rascie Thurcis adheserunt, unde regno nostro et toti christianitati dampna gravia atque nocumenta illata sunt et inferuntur incurrerunt, ad sacram dicti regni nostri Hungarie coronam consequenterque nostram maiestatem iuxta antiquam et approbatam regni nostri consvetudinem rite et legittime devoluta existunt, item totum et omne ius nostrum regium si quod opidis in eisdem etiam alias qualitercunque haberemus et nostram ex quibuscunque viis, modis, causis et rationibus concerneret ·maiestatem, simulcum cunctis ipsorum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris videlicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, aquis, fluviis, vadis, teoloneis (*igy*), sew tributis aquarumque decursibus, necnon molendinis et molendinorum locis et generaliter quarum-

libet utilitatum et pertinentiarum ipsorum integritatibus quovis nominis vocabulo nominatis, sub ipsarum veris et antiquis limitibus animo deliberato et ex certa nostre maiestatis scientia prelatorumque et baronum nostrorum ad id accedente consilio prematuro, memoratis Paulo de Kallo et per eum egregiis Johanni Lewkes seniori patri et altero Johanni fratri carnali ac Laurentio patrueli suis quo ad unam, item Georgio de Parlag et per ipsum Paulo de eadem fratri suo carnali quo ad aliam directam videlicet et equalem medietatem, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis, prout et quemadmodum etiam aliis litteris nostris mediantibus sub priori secreto sigillo nostro, quo ante felicem coronationem nostram utebamur confectis et emanatis, dederamus ita et de novo de nostris regiis manibus libere dedimus, donavimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda pariter et habenda salvo ire alienoharum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude feria tertia proxima ante festum beati Adalberti episcopi, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, regni nostri anno septimo, coronationis vero primo. 1464 ápr. 17.

De commissione propria domini regis
S[tephanus] ar[chiepiscopus] Co[locensis]
supremus cancellarius.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel, alatta a fenti szavak. M. N. M. Kállay cs. lt. Mátyás király ez adományozásából kifolyólag 1464 ugyanaz nap a budai káptalanhoz intézett egy rendeletet, hogy a beigtatást Túr és Varsány birtokokba eszközölje, a mit a káptalan ugyanaz év május 12-én teljesített; l. május 27-i oklevelét u. ott, hártyán, zöld selyem fonalról függő pecséttel. Mátyás király az adományról szóló oklevelét privilegiális alakban 1465 márcz. 4-én állitotta ki, lásd ezt Pálóczi László országbirónak 1466. márcz. 22-én kelt átiratában, melynek eredetije hártyán, függő pecsét nélkül ugyanott.

CCCLIV.

Buda, 1464. júl. 15.

Mátyás király a nyulak szigetebéli apáczák panaszára meghagyja Buda városának, hogy a Keve városából való János rácz kereskedőtől elvett, a budai mázsálon megméretni szándékolt árúkat adassa vissza. A mennyiben az árúk elvétele a mázsálási díjakra jogosított apáczákon akart megtorlás lenni, az ügy Rozgonyi János tárnokmester ítélete alá tartozik.

De commissione domini regis.

Mathias dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. Fidelibus nostris . . . . . [iu]dici iuratisque civibus et consilio civitatis nostre Budensis salutem et gratiam. Expositum est nostre maiestati in personis religiosarum dominarum sanctimonialium de insula leporum gravi cum querela in hunc modum, quod quamvis ex indultis et privilegiis divorum regum Hungarie predecessorum scilicet nostrorum mensura illa masa vocata, in qua mercimonia ac alie res venales, in hac civitate nostra Budense per mercatores eiusdem civitatis nostre et alios forenses homines ponderari consuevissent, ad claustrum earundem dominarum sanctimonialium in dicta insula fundatum ab antiquo pertinuerit, ipsi quoque mercatores et alii forenses homines ex antiqua consuetudine cum eorum rebus pro ponderatione facienda ad huiusmodi mensuram semper recursum habuerint, et exinde solitos proventus solverint, tamen vos non curatis huiusmodi privilegiis, eisdem per predecessores reges nostros ut premissum est gratiose concessis, novissime quendam Johannem Rascianum, civem scilicet nostrum in opido nostro Kewÿ residentem, certis rebus suis, quas ad ponderandum portasset, minues iuste et indebite privassetis, et eidem sepenumero petenti easdem reddere recusassetis recusaretisque etiam de presenti, in preiudicium iurium prefatarum dominarum sanctimonialium valde magnum. Et quia ex suscepti nostri regiminis officio tenemur unumquemque regnicolarum nostrorum in suis iustis iuribus conservare, ideo fidelitati vestre harum serie firmissime committimus et mandamus, quatenus receptis presentibus, prescriptas res per vos, ut prefertur

ablatas, in quantum eedem ex causa pretacta ablate existunt, memorato Johanni Rasciano sine dampno et difficultate reddere et restituere debeatis. Si enim contra prefatas dominas sanctimoniales previa ratione aliquod ius habetis vel habere pretenditis, volumus ut huiusmodi ius vestrum coram magnifico Johanne de Rozgon magistro thavarnicorum nostrorum prosequamini, compareatis quoque cum iuribus vestris coram eodem, ubi etiam prefata domine vel eorum procurator similiter cum iuribus eorum . . . [com]misimus autem eidem Johanni de Rozgon et presentibus strictias committimus, ut ipse . . . . et iustitiam facere debeat, auctoritate nostra eidem in hac parte presentibus . . . . ergo facere non ausuri, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo . . . . . . [mille]simo quadringentesimo sexagesimo quarto, regni nostri anno septimo, coronationis . . . . . .

Eredeti, papir, több helyt kiszakadva, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 16034. Az oklevélben a keltezést tartalmazó sor kiszakadva, a keltezés az országos levéltár meghatározása után.

CCCLV.

Beszterczebánya, 1465. márcz. 30.*

Mátyás király Rómába küldött követeinek írja, hogy a török sereg az alvidék pusztítása után Nándorfejérvár ostromára utasíttatott, jelenleg e sereg Szendrő mellett táborozik.

Fraknói V.: M. K. L. K. O. I. 83.

CCCLVI.

Szeben, 1467. okt. 16.

Mátyás király, Ujlaki Miklós Telcsák örökös grófja és mácsói bán szávarévbeli Apajocz városát rendeli — a törökkel kötött béke tartamára — közös vásárhelynek.

Commissio propria domini regis.

Nos Mathias dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod cum officium sit

officium sit principibus suorum subditorum digniores maioribus providere gratiis et favoribus, ut iidem accepta regia grata benivolentia aliis exemplare seque ad vota dominorum suorum diligentius et ferventius applicare possint, ideo nos pensantes merita et fidelia servitia fidelis nostri spectabilis et magnifici Nicolai de Wylak comitis perpetui de Thelchak ac bani Machoviensis eidem id duximus annuendum et concedendum, ut postquam inter nos et Turcos aliqua pax aut trewga conclusa fuerit ita, ut utriumque homines liberum habeant aditum omnes mercantie concambia et alie negotiationes licite utputa et legitime et de iure non prohibite in villa prefati Nicolai comitis Apayoch vocata in portu Zawe habita tantummodo et non alibi fieri debeant atque possint, imo annuimus et concedimus salvo iure alieno harum nostrarum literarum vigore et testimonio mediante. Datum in Cibinii in festo beati Galli confessoris anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo
1467 okt. 16. septimo, regni nostri anno decimo, coronationis vero quarto.

Eredeti, papir, alján vörös viaszkba nyomott pecséttel. Körmend, hg. Batthyány-lt. Acta antiqua lad. 7. almar. 5. miscell. nro 252.

CCCLVII.

Segesvár, 1467. nov. 2.

Mátyás király Nagylaki Jaksity (Jaxyth) Istvánnak és Demeternek adományozza a király személye körül szerzett érdemeik jutalmául a Kolos vármegyében fekvő Farnas, Ivántelke, Valkó, Ujfalu, Kelechel, Felső- és Alsó-Zsil birtokokat, melyek Farnasi Veres Benedek hűtlensége miatt a királyi kincstárra szállottak.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét nyomaival, M.O.D.L. 26897. Mátyás királynak ugyanaznap a kolosmonostori konventhez intézett beiktató rendelete, u. o. 26898. sz. A kolosmonostori konventnek 1467. decz. 25-én kelt jelentése a beiktatás megtörténtéről u. o. 26899. sz. a. — A szerb eredetű Nagylaki Jaxyth család, úgy látszik, a XV. század derekán vándorolt be Magyarországba. Közpályán a család tagjai először Mátyás idejében tűnnek fel, birtokosok Csanád-, Arad- és Kolosmegyében. — 1486. jan. 16-án Mátyás király Nagylaki Jaxyth Istvánnak és Demeternek az Arad vármegyében fekvő Fellak, Serfesd és Farkastelek birtokokat

adományozza, melyek Kis Balázsnak fiutód nélkül történt elhalálozása folytán a királyi kincstárra szálltak. 1491. decz. 20-án pedig II. Ulászló király Jaxyth Istvánnak csanádmegyei birtokát mindennemű adózás és fizetés alól mentesnek nyilvánítja. — A Jaxythoknak nagykiterjedésű birtokai folytonos pör tárgyai: 1470. márcz. 27-én Mátyás király vizsgálatot rendel el a Maróthi Mátyás mácsói bánnak Csanádmegyében fekvő Csomorkán birtokán elkövetett hatalmaskodások ügyében, mely vizsgálatról Békés vármegye 1470. jan. 4-én jelentést tesz. M. O. D. L. 16985. A leleszi konvent előtt 1472. febr. 14-én Teleki Varjassy János munkácsi várnagy Jaxyth Istvánt és Demetert a Csanád vármegyében fekvő Thelek, Bagd, Fecskés és Földvár birtoklásától tilalmazza. U. o. 17290. sz. 1480. máj. 29. Mátyás király az aradi káptalan által vizsgálatot indíttat meg a Dóczi Imre és társai által Jaxyth István és Demeternek csanádmegyei Szécsény birtokán ezelőtt 14 esztendővel elkövetett hatalmaskodási ügyben. U. o. 18370. sz. A Dócziakkal nem ez egy alkalommal pörösködtek a Jaxythok 1484. jan. 16-án Mátyás király az aradi káptalan útján vizsgálatot rendel el a Dócziak által a Jaxythok és Petherdi János birtokain három évvel előbb elkövetett hatalmaskodások ügyében. U. o. 18974. sz., viszont 1484 aug. 30-án Zaránd vm. bizonyítja, hogy Jaxyth István és társa. Dóczi Imre zádorlaki birtokán hatalmaskodást követtek el, u. o. 18994. szám alatt. 1485 decz. 1-én Báthori István országbiró a Jaxyth István által a Dócziak ellen elkövetett hatalmaskodásban rendel el vizsgálatot, melyről a csanádi káptalan 1486. febr. 2-án, Arad vármegye pedig febr. 18-án tesznek jelentést, u. o. 19092. és 19093. számok. 1498. jún. 18-án II. Ulászló király rendel el vizsgálatot a csanádi káptalan útján a Jaxyth Demeter özvegye és fiai János, Demeter és György által a Nagylucsei Dóczi Ferencz és Dóczi Imrének Dombegyház és Iratos birtokain elkövetett hatalmaskodásában, u. o. 20692. sz. 1506 jan. 2-án II. Ulászló király az aradi káptalannak útján a Nagylucsei Ferencz és társainak aradmegyei Vizesmonostor birtokához tartozó birtokrészein a Jaxyth Demeter és Péter által elkövetett hatalmaskodásban rendel el vizsgálatot, miről az aradi káptalan 1506. márcz. 21-én tesz jelentést, u. o. 21525. sz. 1511 aug. 20-án II. Ulászló király az Arad vármegye által a Nagylucsei Dóczi Ferencz és Jaxyth Péter közti ügyben hozott ítéletet megsemmisíti és a vármegyét újabb ítélet hozatalára utasítja, u. o. 22196. sz. Arad vármegye az eljárásról 1511. okt. 4-én számol be u. o. 22211. sz. 1517. decz. 21-én pedig II. Lajos király az aradi káptalan által Jaxyth Pétert Nagylucsei Ferencz és néhai Vizesi Imre deák özvegye ellenében megidézteti, minek megtörténtéről a káptalan 1518. jan. 10-én tesz jelentést, u. o. 22990. sz. Pörösködtek a Jaxythok továbbá az aradi káptalannal is, melynek szombathelyi birtokán elkövetett hatalmaskodási ügyben Jaxyth Márk II. Lajos királynak 1519. február 14-én kelt levelével a váradhegyfoki konvent útján megidéztetik, ugyanott 29972. szám alatt a konventnek 1519. ápr. 17-én kelt jelentésében átírva. Ugyancsak az aradi káptalan birtokain elkövetett hatalmaskodás miatt idéztetik meg a csanádi káptalan útján az 1511. decz. 3-iki kir. rendelet által Jaxyth Péter és Iván diák

nevű basarági tisztje. L. az erre vonatkozó okleveleket Szabó Károly: Az erdélyi múzeum eredeti okleveleinek kivonatai. Történelmi Tár, 1890. évf. 338. A nyulakszigeti apáczák jobbágyaival szemben Jaxyth Márk erőszakoskodott, kit azért, mert közülök többet erőszakosan visszatartott, Csanád vármegye minden egyes esetért 100 arany forintban marasztalt el. M. O. D. L. 22884. sz. A Nagymihályiakkal is volt a Jaxythoknak bajuk, egy 1519 nov. 1-i följegyzés szerint Nagymihályi György és Nagymihályi Ödön többek közt Jaxyth Pétert és Márkot Nagylak város és birtok birtoklásától tilalmazták. Leleszi konvent levéltára, actorum anni 1519. no. 29. Nagymihályi György e tilalmazást 1521. jún. 3-án a leleszi konvent előtt megismételte, u. o. Acta Bercsény fasc. 15. no. 15. D. pont. A Jaxyth család birtokviszonyaira nézve lásd még Csánki Dezső idézett munkáját és Borovszky Samu: Csanád vármegye története cz. művét.

CCCLVIII.

1470. aug. 10.

A boszniai káptalan előtt Grabarjai Dezső Miklós és Grabarjai Beriszló János és Márton, továbbá Beriszló János fia Ferencz, másrészt Velikei Békésy György és társai pozsega- és valkóvármegyei birtokaikra nézve kölcsönös örökösödési szerződésre lépnek.

Reg. Starine, V. 118.

CCCLIX.

Velencze, 1471. ápr. 23.

Gerardus de Collis, Sforza Ferencz milanói herczeg velenczei követe jelenti, hogy a török Nándorfejérvár ellen vonulni s annak közelében várat építeni szándékozik.

Illustrissimo signore . . . .
Per un carato de opinion che havese questa signoria ch' el Turcho non dovese questo anno usciri con armata da mare hora ne anno X perchè anno adviso da là ch' el non fa preparation alcuna da mare sed solum ha fortificato Negroponte da la banda del canale et misso dentro da milletrecento cavali turchi et lui fa vista de andare per terra in Ungaria et dicesi che vole edificar uno castelo presso a

Belgrado che li scusarà una bastia. In summa si tiene quà che pace habii a seguir con esso Turcho. Dio fatia il meglio. Como si sia questa brigata va armando galie a pian passo; il simile credo farà la majestà del re Ferando sel serà savio: il simile po fare vostra excellentia nel spendere quilli XX^{M} ducati andare ad axio per non li zitar via non essendo il bisogno . . . .

Venetiis die XXIII. Aprilis 1471. 1471 ápr. 23.

Eiusdem vestre illustrissime excellentie

Fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Milanói Á. L. P. E. U. V(enezia).

CCCLX.

Cricorie, 1471. júl. 19.

Antonius Murioni egy hír felől értesíti Brunoro de Martinengot, hogy a török Nándorfejérvárral szemben várat kezdett építeni, de a magyar kir. sereg közeledte hírére abbahagyta.

De novo abiamo avuto per uno merchatante, che viee de Constantinopoli el qual dice chel Turcho era venuto sopra' l Danubio et avia principiato uno castelo al incontro de Belgrado et lo re de Ungaria inteso questo subito comandŏ zente per lo paese et mandò el viceré al incontro de Turchi. Quando i Turchi vete, così si levorono et abandonarono l' impresa et fo roinato ogni cossa et anche quel mercatante dice altro che non vi poso scrivere. Non altro, mi ve ricomando etc. Datum Cricorie 19 Julii 1471. 1471 júl. 19.

Vester Antonius Murioni.

(N. B La copia e' di pugno di Ercole del Mayno che trovavasi a Venezia.)

Milanói Á. L. P. E. P(olonia).

CCCLXI.

1471. szept. 15.

Bolognai Miklós Antonio Marlianonak. A törökök Szendrőre érve a Duna és Száva között erődítményeket emeltek, melyeket a magyarok megtámadták, de visszaverettek.

..... Habiamo per littere de 11 de questo doi sobassi del Turcho cioè Mognato et Lasbech capitanei de cavalli XX^{M} per caduno sonno venuti a Smedreo in Servia et tra el Danubio et la Sava hanno facta fare una grandissima fossa che circunda circa miglia tre cum stechati et fassinate fortissime, dove pare ch' el Turcho voglia col tempo far hedificare una citate che venirà ad essere per contra a Belgrado et presso a quello per miglia doe de là dal Danubio, et dentro gli hanno posti Turchi II^{M} con monitione et victualie, et poi si sonno partiti. Li Ungari sono andati a volere expugnare questo loco et ruynare la fossa et li Turchi sono usciti fuori et hano dato grande damno ad Ungari, et pur sono restati forti nel locho suo; pare anche che un' altra quantitate de Turchi siano aviati verso Lubiana loco del imperatore ale confine del Friuli, del che la signoria ne sta con timore, et se tene li mandarano gente, ma si stima non porano giongere ad hora che prima li Turchi non habiano corso et facto il botin loro ......

1471 szept. 15. Date die 15 Septembris 1471 hora I^{a} nocte.

Nicolaus Bononiensis.

Kivül: Spectabili maiori honorando domino Antonio de Marliano etc.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCLXII.

Buda, 1472. okt. 30.

Dengelegi Pongrácz János erdélyi vajda a király parancsára néhai Losonczi Bánffy István fiainak visszaadja Régen mezővárosát, melyet a csepeli kir. ráczok miatt foglalt el.

Johannes Pongracz de Dengeleg waywoda Transsilvanus, Siculorum et Themesiensis comes nobili Ladislao Erdely de Kemer officiali nostro in oppido Regen et pertinentiis

suis constituto salutem. Mandavit nobis regia maiestas universa oppida, possessiones, portiones et iura possessionaria egregiorum filiorum condam Stephani Bany de Lossoncz intra ambitum partium Transsilvanorum ubilibet existentes et habitas propter Rascianos regales de Kewy de Insula Chepel rationabilibus ex causis per nos occupatas, eisdem filiis Bany remittere et remitti facere debere. Mandamus igitur dilectioni vestre harum serie firmissime, quatenus statim visis presentibus, illud oppidum Regen cum universis suis pertinentiis et proventibus quibuslibet, memoratis filiis Bany de Lossoncz omni penitus contradictione et occasione remotis, remittere, resignare ac ex eisdem bonis vos removere, manus quoque vestras de eisdem bonis excipere et modis omnibus eximere debeatis. Secus facere non presumpmatis, tandemque presentes litteras nostras cirographo manus nostre proprie consignatas, habita restitutione et resignatione bonorum predictorum pro vestra apud vos reservetis expeditione. Datum Bude feria sexta proxima post festum beatorum Simonis et Jude apostolorum, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. 1472 okt. 30.

Johannes wayvoda
propria manu

Eredetije, előlapra nyomott pecsét nyomával, papiron. Berkesz, Vay cs. lt. 249. sz. a.

CCCLXIII.

1472.

Grabarjai Dezső Miklós és Grabarjai Beriszló János, továbbá Grabarjai Márton Ujlaki Miklós erdélyi vajda, mácsói és szlavon bán rendeletére beigtattatnak a valkóvármegyei Arasfalva, Szarvas, Némethi és Szőllőske birtokokba.

Starine, V. 119.

CCCLXIV.

1473. jún. 9.

A bácsi káptalan előtt kijelentik a Grabarjai Beriszló családbeliek, hogy néhai Grabarjai Péter özvegye, Anna és leánya, Borbála, okleveleiket nekik visszaadták.

Starine, V. 119.

CCCLXV.

Pétervárad, 1475. decz. 5.

Veronai Gábor egri püspök levele Baduario Sebestyénhez a velencze köztársaság követéhez: Mátyás király hajóhadával Nándorfejérvár alá vonult, hol összetűzés volt a törökkel.

M. D. E. M. II. 287.

CCCLXVI.

Velencze, 1476. jan. 27.

Botta Lénárt, Sforza Ferencz milanói herczeg követének jelentése: a magyar király Szendrővára szomszédságában épített erődjét a törökök elfoglalták.

Illustrissimi domini mei singularissimi etc. Questa estate el re de Ungaria fece fare uno bastione fortissimo vicino ad Smedro, castello del Turco, situato nella Servia de rincontro a Belgrado, il quale bastione ultra ch' el fusse la salute del dicto Belgrado era etiam apto ad fare pigliare Smedro, dovi de presenti per la via de Albania è venuto nova como esso Turco haveva mandato circha XX^M persone al dicto bastione et che per forza l' hanno expugnato et preso, et morti circha doamillia Ungari quali erano al presidio d'esso, la quale nova licet non se creda firmamente quà perchè non se n' ha alcuno adviso de Ungaria, tamen se ne dubita asai, perchè prima se haveva certeza ch' el campo turchescho gli era andato.

Illustrissimis dominationibus vestris

Servus
Leonardus Botta

Kívül: Illustrissimis et excellentissimis dominis dominis Bone et Johanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomitibus ducibus Mediolani, dominis meis singularissimis etc.

Milanói Á. L. P. E. V(enezia).

CCCLXVII.

Sabácz alatti tábor, 1476. febr. 3.

Mátyás király a nápolyi király magyarországi követét, Roverella Floriust tudósítja Sabácz várának ostromáról. A törököknek Alibég és Sachibég vezérlete alatt a vár fölmentésére siető seregét visszaverte s ennek következtében reménye van, hogy a várat rövid idő alatt kézre keríti. Az ostromra már megtette a szükséges előkészületeket.

M. D. E. M. II. 343. — *Fraknói V.: M. K. L. K. O. I. 333—334.

CCCLXVIII.

Sabácz, 1476. febr. 15.

Veronai Gábor egri püspök IV. Sixtus pápát Sabácz ostromáról és elfoglalásáról részletesen tudósítja.

M. D. E. M. II. 344.

CCCLXIX.

Buda, 1476. márcz. 7.

Veronai Gábor egri püspök IV. Sixtus pápát az ezüstbányáiról híres Szrebernicza és Cuzelath fölprédálásáról értesíti.

Beatissime pater et clementissime domine. Post pedum oscula beatorum. Obtenta feliciter munitissima arce Sabacz, significaveram sanctitati vestrae regiam maiestatem decrevisse mittere ad devastandam civitatem Sebernicze argentifodinis famosam, et omnem circumcirca regionem, quod sine ducibus illustri Boch despoto Rascie, magnifico Ladislao Dragula dicto et quibusdam aliis capitaneis effecit. Hi nanque traiecto clam Savo subito incursu omnia iuxta vota et mandata regia complevere, quemadmodum hesterno die a nunctio dicti dispoti non vulgari letissimis animis accepimus; quomodo vero deus illi incursioni faverit vestre sanctitati

perstringam. Cum pervenissent ipsi duces cum exercitu suo prope dictam civitatem nihil villarum aut oppidorum in via vastantes noctuque habitatam terram per montes et silvas transeuntes, premissi sunt quinquaginta et centum equites viri delecti in habitu Turchorum qui iussu ducum paulo ante diluculum exteriora civitatis suburbia nihil hostilitatis intentantes ingressi sunt; erat ille dies fori multusque hominum vicinorum locorum conventus, dum vero quisque, ut moris est, rebus venalibus intendit, premissique milites veluti Turci se se ceteris comiscent, et nihil suspitionis habetur, impetu facto despotus cum aliis in oppidum irruunt, supra quingentos capiunt, reliquos usque ad internitionem occidunt; erat enim opidum VII centum domorum, ubi preda magna facta est: centum viginti septem milia asperorum, quinque salme argenti (hec cesaris erant) merces multe panni serici et omnis generis, cum esset emporium Regionis reperta sunt, et ut ille nunctius rettulit argenti massas, quas in civium domibus inveniebant, milites securibus inter se se dividebant. Demum facta preda et cum capturis remissa, oppidum igne consumunt. Inde autem eodem animo contra opidum Cuzelath dictum quod tribus miliaribus hungaricis distabat festinantes tripartitis aciebus incedebant; habuerunt hominum tantum quinque millia; cumque ad silvam quandam vicinam loco pervenissent, iamque cives illi vicine vastationis territi occurrissent, et arbores pro obstruendis viis, ne equites pertransirent starent, hoc singulari dolo circumventi sunt; dimissi namque sunt quadringenti qui pedes cum illis manus consererent et potius occuparent quam impugnarent; erant illi duo millia, interea festinant cum exercitu duces et remotioribus locis silvam pertranseunt, a tergo hostibus veniunt, omnes nullo evadente concidunt, cadavera in grandem accervum comportantes, multosque palis affigentes, ut eorum horrido spectaculo Turci si quando supervenirent in terrorem verterentur; his peractiscontra Savonich properant. Savonite autem sicut et Cuzalite silvam intermediam hostium furore percepto succidere et vias obstruere ceperant. Sed superveniente exercitu in fugam conversi ad locum tutum confugerunt, ibi despotus sagitta est in pede

vulneratus, de cuius tamen salute bene speratur. Tunc demum reverti nostri ceperunt nihil villarum nihil domorum intactum relinquentes, omnia ferro et igne consumpserunt. Aiunt beatissime pater qui regionem noverunt si centum miliaribus Turciam versus irruissent, non potuisse Turcis graviora damna intulisse. Sed Dragule crudelitatem non pertransibo a qua toti orbi notissimus est. Nam manibus suis membratim captos Turcos dividens ad palos frustas figebat, inquiens: cum hec Turci venientes viderint, territi terga nobis dabunt et fugient; hic est ille qui silvas impalatorum hominum fecit. Asserunt primi huius regni eum ultra centum millia hominum cum waivodatui Transalpino preesset, palis et aliis horrende mortis suppliciis occidisse, ob quam rem maiestas regia ipsum XV annis in artissimo carcere tenuit, sed nec ibi ferritatis oblitus mures capiebat, et membratim divisos parvis ligneis claviculis, prout homines palis consuevit, affigebat. Tandem vero superiori anno liberum fecit et ad expeditionem in Turcos destinavit, quibus singulari est terrori. Addit nunctius iussu basse Alibek tenere se in montibus nigris. Ipsum vero post ubi subvenire Sabocz nequivit regressum ad consulendum cesarem. Ex his clare intelligitur quanti comodi obtentio Sabocz esse iam ceperit, ex qua non solum incursiones Turcorum prohibite sunt, sed contra eos incursiones parate, quanteque utilitatis r[ei]p[ubli]ce Christiane sit allatura, cum ex illo loco quicquid in regno Bozne et vicinis regionibus Turcus possidet turbari maxime possit. Verum etiam considerandum puto quam gravi animo hec turcus sit laturus, et quo apparatu in vindictam nisi ei potenter obviatum fuerit exiturus; regia maiestas dispositis qui Sabacz rehedificent, et magis quam prius muniant, quique pontes super Savo et Danubio componant, data aliquali respiratione militibus qui sub Sabacz fuerunt, huc velocissime concessit percepto obitu regentis Castrum Budensem, in cuius manu omnis regius thesaurus erat; sed et thesaurarius vir magnus et potens hesterno die cum magna exequiarum pompa et honore presentie regie sepultus est. His ordinatis et quibusdam aliis occurrentibus negotiis ad prosequendum que cepit paucis post diebus convolabit.

Nam et pontes ipsi iam parari ceperunt, exercitus quoque non longe a Bello Grado existit. Spero in dei bonitate quod Serviam maxima in parte prius quam Turchus occurrere possit devastabit. Tandem cum aque excreverint quemadmodum prius conceperat in regnum Transalpinum cum Moldavis et ipsius Vualachie maioris exercitu convenire intendit. Si autem has tantas impensas diu sufferre possit non est opus ut amplius repplicem: si quid acturi sunt quibus attinet, moras tollant, quia nocuit semper differre paratis. Comendo me humiliter pedibus beatissimis vestre sanctitatis quam Altissimus conservare dignetur in evum pro felici regimine
1476 márcz. 7. ecclesie sue sancte. Bude VII^a Martii M°CCCCLXXVI.

Eiusdem vestre sanctitatis

humillima creatura
G. episcopus Agriensis.

Milanó, Á. L. P. E. U(ngheria).

CCCLXX.

Ragusa, 1476. ápr. 6.

A ragusai tanács Vendramin András velenczei dogét többek között arról is értesíti, hogy a törököknek az a szándékuk, hogy a magyar királylyal ütközetbe bocsátkoznak. Ha a király a csatát nem akarná elfogadni, tervök: teljes erővel Nándorfejérvárra vetni magukat.

Serenissime princeps et excellentissime domine domine observandissime, post humillimam commendationem. Quidam mercator noster satis discretus hac die venit ex partibus Servie e loco nuncupato Trepza, unde discessit nudius septimus. Ait Turcos in flumine Drine maximum navium fluvialium quas plattos vocant construere ut eas in Savam deducant, ad earumque fabricam multa hominum millia instare; bassam Romanie Sophie esse, ibi undique exercitum contrahere; imperatorem Turcorum Adrinopolim venisse, ibique gentes Asiathicas expectare. Plaustra duomillia deputata esse que bombardas et alia que ad belli usum sunt, vehant. Denique Turcos ipsos tantos quantos antea nunquam moliti

sunt paratus moliri. Eorum consilia hec esse, ut cum serenissimo Hungarie rege confligant, si rex confligere recusaverit, eos expugnationem Belgradi totis viribus tentaturos esse. Hec habemus que celsitudini vestre significare pro fide nostra voluimus. Imposterum a scribendi officio non desistemus. Incuius mandata parati sumus. Ex Ragusio die VI aprilis MCCCCLXXVI. 1476 ápr. 6.

Serenitatis vestre devotissimus servitor

rector et consilium Ragusii.

Kivül: Serenissimo principi et excellentissimo domino observandissimo domino Andree Vendramino dei gratia Venetiarum etc. duci inclyto.

Milanó, Á. L. P. E.

CCCLXXI.

1476. aug. 16. után.

Botta Lénárd, Sforza Ferencz milanói herczeg követe közölve urával Báthori István országbirónak 1476. aug. 16-án a Berekszó melletti táborból Mátyás királyhoz intézett levelét, ennek alapján értesíti, hogy Alibég szendrői basa átkelve a Dunán, 5000—6000 főnyi sereggel egész Temesvárig pusztította az országot; visszatértében Brankovics Vuk szerb despota útját állotta, megütközött vele s legyőzte.

. . . Ecci, ancora la nova de rupta de Alibeg facta per lo dispoto de Servia homo del signor re et per altre gente di sua maestà. Alibeg è un gran bossà del Turco et hà lo guberno de Smedro et quasi de tucta la Servia. Questo havia passato lo Danubio cum cinque o sei milia Turchi et havia facta una incursione in questo regno et potissimum in una terra chiamata Themisvar et tornando indrieto com la preda lo dispoto com le supradicte gente li andò drieto. Ma non erano le gente havia lo dispoto cum se quasi nulla a comparatione de quelle havea Alibeg,

et habiandolo conto fo alle manu cum lui, et in la bataglia foro morti più de dumilia Turchi et presi assai; l' altri si misero in fuga, et siando audati in quella parte del Danubio donde erano passati per repassare et siandoli li nostri alle spalle, li fu necessario precipitarsi in lo Danubio dove si ni annegaro multi centenari et tra altri Scanderbeg fratello de Alibeg. Perdero bandere et stendardi, li quali bandere et stendardi cum circa tricento Turchi presi portava o vero menava dicto dispoto al signor re lo quale si aspecta da hora in hora . . . .

Milanói Á. L. P. E. (Ungheria). Báthori István levelét l. M. D. E. M. II. 321—323.

CCCLXXII.

Buda, 1476. nov. 15.

Mátyás király Erneszt szász választófejedelmet a törökök ellen viselt hadjárat lefolyásáról tudósítván, előadja neki, hogy Sabácz várának elfoglalása után Szendrő vára, Ráczország kulcsa alá szándékozik vonulni és azt ostrom alá fogni, hacsak a hideg és a víz alacsony állása meg nem akadályozza.

M. K. L. K. O. I. 359.

CCCLXXIII.

Buda, 1476. decz. 8.

Mátyás király IV. Sixtus pápát a török ellen viselt hadjárat lefolyásáról tájékoztatván, tudatja vele, hogy seregének egy részét szárazon és vízen Szendrő alá küldötte és azt ostrom alá véve annyira körülzárolta, hogy a törökök a várost felégették, hogy azt biztosabban megvédhessék. Tudósítják őt hadvezérei, hogy a natoliai és romániai basák 60,00 emberrel szándékoznak őket megtámadni, ők azonban remélik, hogy sikeresen ellentállhatnak a basáknak.

M. K. L. K. O. I. 359.

CCCLXXIV.

1476

Mátyás király Wytanovych Horvát Máté és Simon részére, a Sabácz vára ostrománál tanusított vitézségük jutalmául, mely ostromban testvérük, János, életét is veszté, a Baranya vármegyében fekvő Szeglak birtokot adományozza.

Eredetije a Szegedy-levéltárban, Hermányban, Vas vm.

CCCLXXV.

Buda, 1478. jún. 1.

Brankovics Vuk, Szerbia deszpotája megengedi, hogy a zágrábi egyházmegyében fekvő Fejérkő és Töttös birtokai a zágrábi püspöknek tizedet fizessenek.

Starine, V. 120.

CCCLXXVI.

H. n. 1479. márcz. 12.

Pordányi Mihály nejének és László sógorának, Révai László gyermekeinek nevében a bácsi káptala előtt megjelenvén, Brankovics rácz deszpotát és bizonyos Stefán szerémi deákot Réva és egyéb birtokok elfoglalásától eltiltja.

Nos capitulum ecclesie Bachiensis memorie commendamus per presentes, quod nobilis Michael de Pordanch in persona nobilium domine Agnetis, consortis sue filie et Ladislai filii alterius Ladislai de Rewa nostram personaliter venientes in presentiam, illustrem et magnificum dominum regni Rascie despotum ac quendam Zthepan literatum Rascianum Sirimiensem et alios quoslibet ab occupatione detentioneque et quavis sibipsis usurpatione possessionum Rewa predicta, necnon Ellyesowcz, Dersyneh, Kerezthwr, Salÿ, Zewlews, Dwbowcz in Sirimiensi et Mazalocz appellatarum in Bachiensi comitatibus, aliarum etiam universarum pertinentiarum eiusdem possessionis Rewa usuque fructuum ac quarumlibet utilitatum earundem perceptione seu percepi factione et sese in dominium earundem intromissione, sibi-

que ipsis statuifactione quomodolibet iam factis vel fiendis prohibuit contradicens et contradixit inhibens publice et manifeste coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in festo beati Gregorii pape
1479 márcz. 12. anno domini MCCCCLXXIX.

Báthory István nádor 1520. kelt ítéletéből. B. Révay-féle kisselmeczi levéltár, Syrm. II. 24.

CCCLXXVII.

1479. (?)

Mátyás király szárazföldi és vízi erejének felsorolása a török elleni háborúban.

Firenzei Á. L., közölte Óváry Lipót, Történelmi Tár, 1885. 762—764.

CCCLXXVIII.

Zágráb, 1480. decz. 14.

Mátyás király IV. Sixtus pápát a törökök fölött kivívott győzelmeiről értesítvén, többek között arról is tudósítja, hogy Kinizsi Pál az alsó részek védelmére kiküldött fővezér, Szendrő alatt átkelt a Dunán és egész Szerbiát Szendrőtől Kruseváczig elpusztította, Malkoczowith vajdát, Szerbia urát megfutamította, a törökök hajós seregét szétverte és sok törököt leölt.

M. D. E. M. IV. 338. s. kk. — Monumenta Vaticana. Mathiae Corvini Hungariae regis epistolae ad Romanos pontifices datae et ab eis acceptae. Budapest, 1891. 154—157. — M. K. L. K. O. II. 79.

CCCLXXIX.

1480. decz. 23.

Mátyás király Aragoniai János bibornokhoz intézett levelében panaszkodván a pápa ellen, hogy őt a törökök elleni küzdelemben nem segíti, többek között mondja, hogy ő a pápa kivánságára eredeti tervétől eltérve a Száván átkelt és Boszniába ment s onnan Szerbiát megtámadva, egészen István szent arábai herczeg területéig nyomult előre. Mily eredményeket ért el ez útjában, arról a pápát már korábban tudósította.

M. K. L. K. O. II. 91. — Hasonló tartalommal ír a király ugyanaz nap nápolyi követének, Fontana Ferencznek is. U. o. 95. — V. ö. az előző számot.

CCCLXXX.

Buda, 1481. aug. 7.

Mátyás király IV. Sixtus pápát az Oláhországban kivívott győzelemről értesitvén tudósítja, hogy Báthori István vajdát, Kinizsi Pált a végvidékek főkapitányát és Brankovics Vuk szerb deszpotát körülbelül 28,000 főnyi sereggel Szerbián át Törökország felé küldte.

M. K. L. K. O. II. 158.

CCCLXXXI.

Buda, 1481. nov. 5.

Mátyás király IV. Sixtus pápát értesíti, hogy Kinizsi Pál Szerbián át Törökországba vonult s most ott hadakozik.

* Monum. Vat. Mathiae Corvini Hungariae regis epistolae ad Romanos pontifices datae et ab eis acceptae. Budapest, 1891. 258. — M. K. L. K. O. II. 183.

CCCLXXXII.

1481. decz. 10.

Mátyás király IV. Sixtus pápának Kinizsi Pál szerbországi hadjáratának szerencsés lefolyását jelenti.

M. K. L. K. O. II. 190.

CCCLXXXIII.

1481. decz. 10.

Mátyás király a Rómában időző Veronai Gábor egri bibornok-püspököt Kinizsi Pál szerbországi hadjáratának részletei felől értesíti.

M. K. L. K. O. II. 195.

CCCLXXXIV.

Székesfejérvár, 1482. ápr. 14.

Mátyás király Brankovics Vuk szerb deszpotának adományozza Komogoyna és Gradistya várakat, nemkülönben Gradistya, Oselska, Brebrownycza, Grodya, Oresya birtokokat és Szelcze és Ztermina részbirtokokat, melyek előbb Frajleković János tulajdonában voltak.

Starine, V. 121—122. — 1482. máj. 3-án a budai káptalan előtt Brankovics Vuk rácz deszpota Frajleković Jánosnak, könyörületességből, Gradistya várát élethossziglan birtokul átengedi. Regestája ugyanott, 122. j.

CCCLXXXV.

Győr, 1482. ápr. 24.

Mátyás király Borbálának, Brankovics Vuk rácz deszpota özvegyének adományozza a férje által bírt Fejérkő várat és Töttösvarsány birtokot Kőrös és Zágráb megyében.

Nos Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos tum ad petitionem illustrissime domine Beatricis .regine consortis nostre carissime, tum vero ad grata et acceptabilia preclare fidelitatis obsequia fidelis nostri illustris ¡Wok Rascie despoti etc., sacre imprimis prefati regni nostri Hungarie corone et deinde nobis summa cum fidelitate, diligentiaque et sollicitudine indefessa strenuaque et studiosa operatione per ipsum exhibita et impensa, debitum ut decet respectum habentes, ac etiam divine pietatis intuitu, ne scilicet generosa domina Barbara consors ipsius despoti si eundem premori, ipsam vero post ipsius despoti obitum supervivere contingat, sub tectis alienis divagari et victum miserabiliter querere cogatur, eidem despoto ex certa nostra scientia et animo deliberato de nostreque regie potestatis plenitudine et gratia speciali, ac de beneplacita voluntate prefate illustrissime domine Beatricis regine id duximus annuendum et concedendum, imo annuimus et concedimus, ut ipse castrum suum Feyerkew appellatum in Crisiensi et districtum Thethewzyna vocatum, partim in eodem Crisiensi, partim vero in Zagrabiensi comitatibus existentes, cum omnibus villis, possessionibus, prediis et aliis cunctis suis utilitatibus et pertinentiis ad huiusmodi castrum et districtum de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus prefate domine Barbare consorti sue infra eiusdem consortis sue vitam inscribere dareque et donare possit et valeat, ipsa vero domina Barbara huiusmodi castrum et districtum pariter cum predictis cunctis suis utilitatibus et pertinentiis ipso inscriptionis et donationis titulo recipiendi, ac infra totam eius vitam libere tenendi et possi-

dendi plenam et omnimodam habeat potestatis facultatem. Cui quidem inscriptioni et donationi ex nunc prout ex tunc, dum scilicet per eundem Wok despotum rite et rationabiliter facta fuerit, ex tunc prout ex nunc nostrum regium consensum prebemus et prebebimus benivolum pariter et assensum, harum nostrarum literarum, quibus secretum sigillum nostrum quo ut rex Hungarie utimur est appensum, vigore et testimonio mediante. Datum Jaurini in festo beati Georgii martiris anno domini MCCCCLXXXII, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quinto, Bohemie vero tredecimo. 1482 ápr. 24.

Ad requisitionem Thome de Erdewd prepositi Tituliensis.

Eredetije hártyán, fehér-vörös-zöld zsinóron függő pecséttel, a horvát országos levéltárban. N. R. A. fasc. 629. nro. 10.

CCCLXXXVI.

1482. máj. 3.

Brankovics Vuk rácz deszpota, Kőrös vármegyében fekvő Fejérkő várát, továbbá a Kőrös és Zágráb vármegyékben fekvő többi birtokait feleségének, Borbálának ajándékozza.

Starine, V. köt. 122.

CCCLXXXVII.

1482. máj. 3

A zágrábi káptalan előtt Zrinyi Pál a maga és apja, Péter nevében Mátyás királyt Komogoyna vára és tartozékainak adományozásától, Brankovics Vuk rácz deszpotát és társait pedig azok birtoklásától tilalmazzák.

Nos capitulum ecclesie Zagrabiensis memorie commendamus per presentes, quod egregius Paulus de Zrinio in sua ac egregii Petri patris sui de eadem personis nostram personaliter veniens in presentiam, serenissimum principem dominum Mathiam dei gratia regem Hungarie, Bohemie etc, dominum nostrum naturalem gratiosissimum a dona-

tione et collatione castelli Komogoyna et pertinentiis eiusdem, item magnificum despotum Vok, et egregium Petrum Doci ac alios et quoslibet cuiusvis status et conditionis homines ab impetratione, occupatione, detentione usurpatione, apropriatione prefati castelli Komogoyne et pertinentiis eiusdem, seque ipsos quovis quesito colore in dominium eiusdem intromissione, et sibipsis statuifactione, usuum quoque et fructuum ac quarumlibet utilitatum eiusdem perceptione sew percipifactione quoquomodo factis vel fiendis prohibuit, contradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis testimonio presentium mediante. Datum in festo inventionis sancte crucis, anno domini mille-
1482 máj. 3. simo quadringentesimo octuagesimo secundo.

Eredeti, papir, hátlapján pecsét nyomaival. M. O. D. L. 34235. sz.

CCCLXXXVIII.

1482. szept. 25.

Mátyás király a német birodalom választófejedelmeit Kinizsi Pálnak a törökök fölött kivívott győzelméről tudósítva, megjegyzi, hogy Bozna-mehmet volt romániai, most kruševáci (Szerbiában) basa is fogságba került.

M. K. L. K. O. II. 235.

CCCLXXXIX.

Buda, 1483. decz. 21.

Mátyás király Belmosevity Milosnak Majsa és Páznád birtokokat adományozza.

Nos Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate et servitiis nobilis Mÿlos Belmosowÿth, que ipse nobis et regno nostro ab eo tempore, quo deserta societate et derelicto Turcorum obsequiis ad observationemque christianitatis et vere fidei confugit, exhibuit et impendit, volen-

tesque horum intuitu eidem de statu honesto providere, et ut eo liberius, ferventiusque nobis et regno nostro contra ipsos Turcos, fidei hostes obsequatur, possessionem Maÿsa vocatam ac predium Pazniad, sub ditione et territorio castri nostri Themeswariensis habitam et existentem, simulcum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet eidem Mÿlos Belmosewyth pro loco descensus sui dedimus et concessimus, ut videlicet possessionem et predium huiusmodi ex gratia et benivolentia nostra utendi et fruendi habeat potestatem, ita tamen, quod ipse cum suis adherentibus et ad se pertinentibus contra ipsos Turcos nobis et successoribus nostris régibus et sacre dicti regni nostri corone fideliter serviat et servire teneatur, imo damus, donamus et concedimus salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude in festo beati Thome apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio, regnorum nostrarum Hungarie etc. anno vigesimo sexto, Bohemie vero quintodecimo. 1483 decz. 21.

ad relationem Thome de Erdewd
preprositi Tituliensis.

Eredeti, papir, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 26646. sz. Belmosevity Milosra nézve lásd Tubero VI. §. 16. Schwandter-nél Scriptores rer. Hungaric. II. 233.

CCCXC.

1484. febr. 2.

A székesfejérvári keresztesek konventje Guthi Ország Mihály nádornak 1483. decz. 2-án Budán kelt rendelele értelmében Grabarjai Benedek fiát Beriszló Jánost, fiát Ferenczet és Grabarjai Márton fiait Jánost és Miklóst beigtatja a Pozsega vármegyében fekvő Tomicza, Bokolya, Koprivna, Verba, Vranocz, Vinkovacz, Berčzkocz, Pobrazgya, Felső- és Alsó-Hrusicza és Mihinocz birtokokba.

Eredeti, hártya, függő pecsétje elveszett. M. O. D. L. 33493. sz.

CCCXCI.

Bécs alatti tábor, 1485. aug. 19.

Mátyás király Komogoyna várát Brankovics Vuk rácz deszpota özvegyének, Borbálának adományozza.

Starine, V. 124

CCCXCII.

Buda, 1486 febr. 13.

Mátyás király Brankovics György rácz deszpotának és testvérének Jánosnak, István deszpota fiainak, a Valkó vármegyében fekvő Berekszó várát adományozza.

Pray: Annales, IV. 185—186. Teleki: i. m. XII. 303.

CCCXCIII.

Bécsi táborban, 1486. júl. 29.

Mátyás király a Brankovics Vuk rácz deszpota által bírt Komogoyna és Gradisa várakat, Gradisa, Cselska, Brebrowycza, Gradya, Oresya, Zelcze és Ztermina birtokokkal Vuk rácz deszpota özvegyének, Borbálának adományozza.

Commissio propria domini regis.

Nos Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod quamvis nos pridem ad grata preclare fidelitatis obsequia fidelis nostri illustris condam Wok despoti Rasie nobis et regno nostro exhibita et impensa debitum ut decet respectum habentes, castellum nostrum Komogoÿno vocatum, in comitatu Zagrabiensi habitum, simulcum universis pertinentiis eiusdem, generose domine Barbara vocate, relicte dicti condam Wok despoti, vigore aliarum litterarum nostrarum superinde confectarum, modo in eisdem specificato contulerimus, tamen nunc accepta suplicatione tum ipsius domine Barbare, tumque aliorum nonnullorum fidelium nostrorum nobis propterea factam, prescriptum castellum Komogoÿno, simulcum alio castello nostro Gradÿza appellato, ac opido similiter Komogoÿno cum tributo necnon possessionibus Gradÿza, Ozelzko, Bre-

brownycza, Gradÿa, Oresÿa, portionibusque possessionariis in possessionibus Zelcze et Zthermÿnà nuncupatis, in eodem comitatu Zagrabiense existentibus et habitis, cunctis etiam aliis ipsorum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promonthoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, necnon molendinis et locis eorundem, ac generaliter quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis sub eorundem veris metis et antiquis, presertim vero quibus mediantibus eadem et easdem dictus condam Wok despotus possedisset, memorate domine Barbare relicte eiusdem Wok, suisque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contullimus, ymmo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in castro nostro Viennensi, sabbato proximo post festum beati Jacobi apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo nono, Bohemie vero decimo octavo. 1486 júl. 29.

Eredeti, hártya, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 33628. sz. — U. o. 33629. sz. a. a csázmai káptalannak 1486. okt. 20-án Mátyás királyhoz intézett jelentése, melyben a királynak jelenti, hogy júl. 29-én kelt parancsa értelmében Borbálát, Brankovics Vuk szerb deszpota özvegyét a neki adományozott birtokokba beigtatta. Regestáit l. Starine V. 125.

CCCXCIV.

Bécsi táborban, 1486. júl. 29.

Mátyás király tudatja Báthori István országbiróval, Drági Tamás kir. személynöki helyettessel és a szlavon bánnal, hogy a Brankovics Vuk deszpta özvegye, Borbála birtokában lévő Komogoyna és Gradisa birtokokra vonatkozó összes pöröket a magáéinak kivánja tekinteni.

Commissio propria domini regis

Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris magnificis futuro palatino, necnon comiti Stephano de Bathor, iudici curie nostre et wayvode partium nostra-

rum Transsylvanicarum, item egregio Thome Dragÿ personalis presentie nostre locumtenenti, preterea bano vel vicebanis regni nostri Slavonie, cunctis etiam aliis regni iudicibus et iusticiariis ecclesiasticis videlicet et secularibus, presentibus et futuris, presentium notitiam habituris, salutem et gratiam. Quia nos certis bonis respectibus rationabilibusque ex causis cupientes prout tenemur generosam dominam Barbaram relictam condam illustris Wok despoti Rascie, in pacifico dominio castellorum Komogoÿno et Gradÿza vocatorum in comitatu Zagrabiensi existentium cunctarumque pertinentiarum earundem conservari et nomine tutorio eandem quietam et securam reddere, universas lites et causas, si que forte occasione dictorum castellorum aut pertinentiarum ipsorum contra eandem mote essent, vel temporum in processu coram vobis vel altera vestrum per quospiam suscitarentur, in nos nostrosque successores dicti regni Hungarie reges, suscepimus suscipimusque per presentes, ita videlicet, quod si quipiam aliquid iuris circa predicta castella aut eorum pertinentia habere sperarent, litesque adversus ipsam dominam movissent vel movere vellent, hii non contra eandem, sed contra nos dictosque successores nostros reges agere atque nos et eosdem requirere, causamque suam prosequi debeant. Quibus omnibus nos et nostri successores intra et extra iudicium respondere et iuristare volumus, et ad respondendum nos paratos offerimus. Mandamus idcirco fidelitati vestre presentium serie strictissime, quatenus a modo imposterum causas huiusmodi, si que contra eandem dominam pretextu prescriptorum castellorum aut pertinentiarum eorundem mote essent, at deinceps moverentur, coram vobis acceptare, vel in eisdem procedere nullomodo debeatis, nos enim ut premisimus omnibus actoribus respondere et causas ipsas iuris ordine et iustitia mediante defendere volumus. Et idcirco ex nunc fideli nostro egregio Benedicto Borswaÿ, moderno directori causarum nostrarum, futuris earundem causarum nostrarum directoribus, harum serie strictissime committimus et mandamus, ut causas factum dictorum castellorum pertinentiarumque ipsorum tangentes, ubique nomine nostro tueri et defendere

atque actoribus respondere debeat et tenentur, suique successores debeant et teneantur, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Viennensi, sabbato proximo post festum beati Jacobi apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo nono, Bohemie vero decimo octavo. 1486 júl. 29.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 34119. sz. Említve Starine, V. 125. jegyzet.

CCCXCV.

1487. febr. 8.

Az aradi káptalan előtt János csanádi püspök és Dóczi Péter és Imre János mestert Munar és Geder csanádmegyei és Kohoth temesmegyei birtokok eladása és elsajátítása, Belmosevyth Miklóst (l. 1501. máj. 30. alatt) pedig azok megvétele vagy zálogbavételétől tilalmazza.

Eredeti, papir, hátlapján rányomott pecsét nyomaival. M. O. D. L. 19232. sz. — V. ö. a CCCLXXXIX., CDXIV. és CDXV. számokat.

CCCXCVI.

1458—1490.

Bajmóczy Onufrius belgrádi kapitány Mátyás királyt a török mozgalmakról tudósítja és közli vele a kémei által a törökök hadi készületeiről nyert híreket.

Copia litterarum in sclavonico que traducte fuerunt in latinum.

Serenissime princeps, miseramus exploratorem ad Turciam usque ad Kusonium, qui reversus ista retulit, quod fuit apud unum fratrem suum carnalem, qui fuisset presens in exercitu imperatoris Turcorum, et fuisset ibi semper usque in finem expeditionis. Dicit etiam, quod dum cesar Turcus traiecit cum exercitu ad Moldaviam quadraginta octo diebus transfretationem ipsam consumavit. Et postea premiserat aliquam partem gentium ante exercitum suum, quam Stefanus vayvoda profligavit, ubi multi homines imperatoris periclitati

sunt. Postea videns imperator eum non posse excipere ab alpibus, posuit sibi insidias talli modo videlicet.

Locavit duos bassa in duabus partibus in silvis, ipse autem movit se iterum versus Danubium. Hoc intellecto Stephanus vayvoda exivit de alpibus, putans imperatorem in totum reccessisse cum omni exercitu. Imperator autem postquam eum exivisse de alpibus sensit, convertit se contra eum cum copiis; ab alia parte etiam duo basse, qui in insidiis colocati erant, ipsum vayvodam a tergo consecuti cum omnibus copiis suis prostraverunt, ita ut ipse solus vix duodecimus evaderet, et dictus imperator supra eum campum obtineret. Postea videns hoc imperator obsedit duo castra ipsius vayvode et incepit fortissime expugnare. Quo intellecto Ungari coadunato suo exercitu venerunt sub alpibus ad succurendo (*igy*) Stephano vayvode, quod ubi ipse vayvoda cognovit cum reliquiis gentium suarum quas levare potuit venit obviam illis, ut se illis coniungeret. Imperator vero Turcorum statim ut intellexit Stephanum vayvodam cum exercitu Ungarorum sese coniunxisse, relictis bombardis et omnibus obsidionis instrumentis una cum exercitu suo dedit turpem fugam.

Item dicit, quod cum imperator Turcorum venisset ad Danubium et audivisset Ungaros venire contra se, relictis omnibus curibus et camellis ac etiam aliis ingeniis una cum toto exercitu quatuor diebus transfretavit Danubium quem quidem exercitum prius in quadraginta octo diebus traiecerat.

Item dicit, quod postquam Danubium transfretavit omnes copias suas domum remissit, solus autem ad Drenapol ad hyemandum ivit et in tota Romania nunc nullum exercitum expeditum habet, quia omnes, qui cum eo profecti fuerant, quasi maior pars equitum propter famem pedites reversi sunt. Qui vero Turcorum habuere XX equos (vix) cum duobus reversi sunt, et etiam gentes omnes, que fuerunt cum Alibegh, illi presertim qui fuerunt alicuius reputationis interfecti et amissi sunt.

Item serenissime rex miseram quemdam mercatorem de Namdralba ad Smedrio ad Allibegh et commisera(m) ei,

ut de rebus nostris nova sciscitaretur, qui ad me reversus talia nova reportavit, quod a Rascianis qui erga maiestatem vestram occultam fidem parerunt (*így*) intellexisset qualiter imperator Turcorum in hac expeditione sua ad Moldaviam maximum damnum perpesus fuisset tam in gentibus quam etiam in camellis. Et quod postquam reversus fuisset gentes suas demum remisserit, se vero ipse ad Drenapol ad hiemandum contullerat. Duos vero basses alium in Plodin et alium in Sophia colocaverat.

Item dicit idem mercator quod Alibegh miserat ad imperatorem nuntians ei qualiter Hungari ad hanc futuram hyemem omnino pararent obsidere Smedrium. Quo audito imperator misit, qui Alibegh et aliis diceret nomine suo, quod ipsi starent forti animo, quia si Ungari castrum Smedrio obsiderent ipse eis omnino sucurreret et contra Ungaros veniret.

Item dicit ipse mercator, quod dum ipse fuisset in Smedrio, supervenisset unus explorator de Buda ad Senderbeg, qui nuntiasset, qualiter ipse fuisset XX diebus in Buda et aliquotiens etiam castrum intrasset intellexissetque pro certo, qualiter Ungari cum toto exercitu suo pararent venire contra eos. Et si hoc verum non foret, tunc paratus esset amittere caput. Quo audito Turci in magno timore positi sunt, hominesque omnes invalidos et impuberes ac mulieres de Smedriu expulerunt, relictis solis illis qui valentes essent et expediti ad pugnam. Imperator etiam trecentos ianiceros ad Smedrio misit. Dicit preterea quod omnes asseres scandulas, quibus tecta domorum coperta erant, cum lutto desuper contegunt timentes incendium. Et quod Turci deliberaverunt, cum primum intellexerint exercitum Ungarorum Belgradum appulisse, ut suburbium castri Smedrio penitus comburatur, quo possint ipsi securiores ab incendio permanere in castro.

Item sciat maiestas vestra quod iterato missimus unum alium exploratorem usque ad Plodin qui nondum reversus est, cum autem revertetur de omnibus que retulerit avisatam statim faciemus maiestatem vestram.

Ceterum sciat serenitas vestra, quod si quid nunc contra Turcos facere intendit, nunc tale tempus habetur

quale fortassis a decem annis unumquam habuistis, quod si neglexeritis nescimus quando tallis oportunitas offeretur maiestati vestre serenissime, quod autem serenitas vestra facere intendit, significet nobis, ut et nos parati expectemus hic serenitatem vestram.

Eiusdem vestre serenitatis fidelis servitor
Henricus Honofrii de Baismoiz
capitaneus Nandralbensis.

Milanói Á. L. P. E. T(urchia) Keltezetlen.

CCCXCVII.

Nagyszentmiklós, 1490. nov. 1.

Brankovics György rácz deszpota, testvére János, Hlapchichi Kishorváthi János István és János, továbbá Graborjai Beriszló János fia, Ferencz és Márton fia, János, Frigyes császár fiát, Miksát, magyar királynak ismerik el.

Firnhaber: Beiträge zur Geschichte Ungarns unter der Regierung der Könige Wladislaus II. und Ludwig II. 1490—1526. Különlenyomat az Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen 1849. II. köt. 3. és 4. füzeteiből, 47—49.

CCCXCVIII.

Bács vára, 1491. júl. 11.

Váradi Péter kalocsai érsek levele Brankovics György rácz deszpotához, melyben emennek bbeli panaszos kérdésére, miképen torolja meg Ujlaky Lőrincz hatalmaskodását, azt a már papi állásából is érthető tanácsot adja, hogy erőszakra ne feleljen erőszakkal, hanem folyamodjék az igazság kútforrásához, a királyhoz, ő méltányos ügyét pártolni fogja.

Illustri domino Georgio regni Rascie despoto amico nobis honorandissimo. Petrus archiepiscopus Collocensis etc. Illustris amice nobis honorandissime. Scripta vestra intelleximus, et de iniuriis, et damnis vobis illatis, per dominum Laurentium ducem, ut scribitis, pro quibus iam proponitis rependere sibi talionem, respondemus amicitie vestre. Quod si pro omnibus malefactis, iterum malefacta rependantur, huius vicissitudinis nunquam erit finis, sed

consilium nostrum esset, ut si quid mali ex parte domini ducis vobis illatum est, potius amice et benevole rectificaretur, quam ut vicissitudinem illi redderetis. Nos quia presbyteri sumus, ad discordiam, vel illationem iniurie, vel repensionem vindicte, vel vobis, vel cuicunque consilium dare non possumus, optaremus enim, ut omnes quiete, et pacifice viveretis. Itaque si quid damni vobis ex parte domini ducis illatum est, non desinatis iterum dominationem suam requirere, et fortassis sine strepitu maioris differentie, vobis illata rectificabit, sin minus, ad hoc regia maiestas in regno constituta est, ut nemo se preter illum principem, vel dominum faciat, nemo etiam de iniuriis, vel damnis se ipse sibi ipsi ultorem faciat, sed querelas ad illius maiestatem deferat, et illius iustitiam expectet, non enim verisimile est, quod maiestati sue non displiceat, cum videt aliquem irrequisita maiestate sua, ad inferendam iniuriam, vel retribuendam vindictam proprio sub arbitrio ferri, et non a maiestate sua exspectare. Quod ad nos pertinet, nos pro amici officio, id quod ad honorem vestrum pertinere sentimus, fideliter amicitie vestre consulimus, paratique sumus in omnibus, quo tamen honori nostro, et saluti non derogetur, amicitie vestre complacere, quam benevalere optamus. Datum in castro nostro Bachiensi, feria secunda pro- 1491
xima ante festum Margarethe 1491. júl. 11.

Kaprinai kéziratai, Budapesti E. K. LI. 179—180.

CCCXCIX.

Bács vára, 1491. júl. 13.

Váradi Péter kalocsai érsek levele Brankovics György rácz deszpotához, melyben kéri, hogy állítsa meg a sok öldöklést és prédálást, mely az Ujlaki Lőrincz herczeggel való viszály miatt dúl határaikon, s buzdítja, hogy ezt az erőt inkább a török ellen s az ország védelmére fordítsák.

Illustri domino Georgio regni Rascie despoto, amico nostro honorandissimo Petrus archiepiscopus Collocensis etc. Illustris amice noster honorandissime. Concordiam, et amicitiam, et bonam vicinitatem potius inter vos et illustrem dominum Laurentium ducem, quam istas differentias, quam inter vos, et illum diabolica suggestio, et malorum hominum

iniquitas excitavit, de quibus quidem differentiis, et persecutionibus, non aliud intelligimus, nisi quod ex literis vestris clare colligimus, quotidiana mala et innocentum hominum subditorum, videlicet utriusque vestrum indignissimam necem, et sanguinis effusionem, qua in re, et deum uterque vestrum vehementer offenditis, et animas gravatis. Hoc itaque libentius videremus, quod vos cum domino duce, amice, et benevole concordaretis, et suscitatam inter vos discordiam bono modo componeretis, et istas cedes, mutuasque persecutiones, quas facitis, adversus paganos, regni huius, et fidei nostre christiane emulos exerceretis, ad quod adhuc hortamur vestram dominationem iure amicitie nostre hortaremur et dominum ducem, si verba nostra non aspernaretur, ut cogitetis quomodo huiusmodi alternationes inter vos, et dominationem suam bono modo sopiantur potius, quam excitata inter vos flamma in maius incendium coalescat, in hoc enim et honori vestro consuletis, et saluti, et statui, et dignitati. Mutua namque hac persecutione, et alterna cede, alternoque periculo, vosmet ipsos consummetis, et enervabitis vires vestras, ut dum necesse sit, vel vobis, vel domino duci regie maiestatis obsequio pro defensione regni interesse, vel certe contra Turcos agere, imparatiores inveniamini, et debiliores ad exequendum officium, et debitum vestrum. Rogamus igitur pro deo dominationem vestram, ut potius convertatis animum vestrum ad concordandum cum domino duce, ne ulterius christiani sanguinis effusio inter vos contingat, cogitantes maxime, quantis alioquin malis per emulos regni, hoc regnum affligitur, quantis etiam, et quam arduis curis, et sollicitudinibus ipsa regia maiestas, una cum dominis regni primoribus pro defensione publica continue occupatur, et potius publico huius regni negotio succuratis, quam privato odio inter vos digladiantes vosmetipsos frustra consummatis, et insuper divinam indignationem, et regie maiestatis, et dominorum regni notam incurratis benevalere optamus dominationem vestram. Ex castro nostro Bachiensi in festo sancte Margarethe, anno
1491 júl. 13. domini 1491.

Kaprinai kéziratai. Budapesti E. K. LI. 180—182.

CD.

Bács vára, 1491.

Váradi Péter kalocsai érsek azt a tanácsot adja Brankovics György rácz deszpotának, hogy addig legyen békességgel, míg Ujlaki Lőrinczczel való ügyében a király nem határoz. Tudatja vele, hogy a Szabács várában lévő tisztek közvetlenül a király alá tartoznak.

Illustri domino Georgio regni Rascie despoto, amico nobis honorandissimo Petrus archiepiscopus Collocensis etc. Illustris amice nobis honorandissime. Quemadmodum prioribus semper literis hortati sumus dominationem vestram, ut cum domino Laurentio duce potius concordaretis bono modo, quam alter alterum hostili persecutione insectaremini, ita modo quoque hortamur, et pio debito amicitie mutue consulimus vobis, hoc idem consuleremus, et domino duci, si verba nostra apud ipsum alicuius essent ponderis et momenti. Cum vero iam ad regiam maiestatem pro negotio vestro miseritis, consultissime facietis, si nihil omnino innovabitis interim, quousque a regia maiestate responsum habeatis. Scire enim non possumus, si dominus dux regio mandato, vel suo proprio arbitrio agat contra vos, propterea optimum erit dominationem vestram a regia maiestate exspectare, et quidquid regio mandato vobis iniungetur, hoc observare firmiter, ut bonus et verus fidelis studeatis. Nos ubi mentem regiam intellexerimus, quod nostri erit officii, secundum iussa sue maiestatis libenter faciemus, sed dominationem vestram valde rogamus, ut quantum maxime poteritis a laesione domini ducis, et suorum vos contineatis, et potius excogitetis modum, quomodo ea etiam, que hactenus mala secuta sunt inter vos, complanentur, quam ut novis iniuriis in alterutrum illatis inimicitiae inter vos eo magis irritentur. Quod vero rogatis nos per literas, ut officialibus in Szabacs committamus, ut in casu necessitatis vobis auxilio sint, respondemus, quod officiales illi ad nos nihil pertinent, nec nos aliquid cum eisdem habemus interesse, sed immediate subsunt regie maiestati, per quam in illud castellum sunt deputati; propterea si quid etiam nos illis super hoc inti-

maremus, scimus, quod sine speciali mandato regio, nobis in hac parte minime obtemperarent, quare necesse est, et in hoc dominationem vestram a regia maiestate exspectare. Quam bene valere optamus. Ex castro nostro Bachiensi,
1491 anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo.

Kaprinai kéziratai. Budapesti E. K. LI. 181—183.

CDI.

Bács vára, 1491.

Váradi Péter kalocsai érsek értesíti II. Ulászló királyt, hogy a törökök Nándorfejérvár ellen nagyobb támadást készülnek intézni, melynek a vár aligha fog ellentállhatni, mivel nagyon gyöngén van megerősitve, őrsége pedig majdnem egészen elhagyta, minélfogva szükséges, hogy a király a vár védelmére a szükséges intézkedéseket megtegye, mert annak elveszte Magyarországra és a kereszténységre nagy veszteséget jelentene.

Kaprinai kéziratai. Budapesti E. K. LI. 132—133.

CDII.

Ragusa, 1492. jún. 2.

Bolognai Antonius Victorinus Ragusa városának orvosa írja Bentivoglio Jánosnak, a milanoi herczeg hadai főkapitányának, hogy hírt kapott arról, miszerint a törökök Nándorfejérvár ellen készülnek, melyet a magyar király, ki 80,000 emberrel áll készen Nándorfejérvár mellett a Dunánál, jól megerősített és tekintélyes számú őrséggel látott el.

Exemplum.

Illustrissime domine domine mi unice, post infinitas commendationes etc. Adviso vostra signoria come il Turcho è ad Sophia cum grandissimo exercito et za ha commenzato ad mandare il campo verso il Danubio contra l'Ungaro et monstra andare ad Belgrado. El campo del Turcho è persone centocinquantamillia.

Il re autem de Hungaria è sopra il Danubio presso Belgrado cum potentissimo exercito de persone ottantamillia electe che valeno per più de CC millia Turchi, perchè li Turchi sonno gentaglia et hanno grande timore de li Hungari. El se extima che s'el Turcho seguirà l'impresa haverà il pegio, perchè l'Hungaro è bene in ordine et viriliter li resistera, et Belgrado è munitissimo et il Re gli ha misso drento septemillia persone da far facti, et ha facto buttare ad terra, tutte le case d' encirco, et ha facto fare habitatione sotto terra, adciò che le bombarde non li noceno. Et contime li Hungari scorreno su quel del Turcho. Se extima che il Turcho non seguirà l'impresa, perché gli sarà ben risposto. Se altro seguirà advisarò vostra signoria alla quale mi recommando. Ex Rhagusio die 12. Junii 1492. Raptim. 1492 jún. 12.

Illustrissime dominationis vestre servus

Antonius Victorius
Bononiensis physicus
magnifice comunitatis Rhagusii.

Kívül: Illustrissimo domino domino Johanni Bentivolo de Aragonia vicecomiti ducali, armorum gubernatori generali etc.

Milanói Á. L. P. E. R(agusa).

CDIII.

Bács vára, 1492. aug. 12.

Váradi Péter kalocsai érsek egy török menekült s egy Barich várából érkezett szolgája értesítése nyomán tudósítja II. Ulászló királyt a török mozgalmakról és sürgősen ajánlja neki Nándorfejérvár várának felszerelését.

Serenissimo principi domino Vladislao dei gratia regi Hungarie, Bohemie etc. domino nostro gratiosissimo, eiusdem maiestatis vestre fidelis capellanus Petrus archiepiscopus Collocensis. Serenissime princeps domine noster gratiosissime. Post mee fidelitatis et obsequiorum debitorum commendationem. Ducitur nunc ad conspectum maiestatis vestre per hominem bani Nandor Albensis, Turcus quidam transfuga, quem aiunt fuisse secretarium, sive scribam basse de Smederew, is affirmat cesarem Turcorum expug-

natis hostibus illis, ad quos subiugandos transierat, iam esse in regressu et omnino statuisse castra primum minora iuxta Savum aggredi, deinde illis obtentis etiam Belgradum obsidere. Refert etiam homo noster, quem versus castellum nostrum Barich his diebus miseramus, octo millia Turcorum apud fodinas esse congregatos, eo proposito, ut transito flumine Zavi, quem decrevisse multum dicunt, adeo ut pervium iter equitibus prebeat, incursionem in comitatum Sirmiensem faciant, et nunc finitimos illos iuxta Zavum maximo esse terrore perculsos; scriba vero dicit, ultra maritimos omnes bassam de Smederew ex Sophia advocasse, et eos non longe a Smederew constitutos prestolari cesaris adventum. Quidquid sit, non erit malum, celeriter et in tempore maiestatem vestram providere de gentibus numerosioribus ad Belgradum, quia pedites, qui missi per maiestatem vestram fuerant, partim intemperie insueti aeris, vel potatione nimia, correpti languoribus, partim pecuniis, ut aiunt, et debito stipendio destituti, maxima in parte dicuntur abscessisse. Itaque si cesarem quidpiam moliri contingat, non est nunc illa provisio resistendi, que nuper fuit. Quam rem ut maiestas vestra cordi habere dignetur et sine dilatione providere supplicamus; scitum quippe illud proverbium est, iure et legibus cautum: quod interdum occasio facit furem. Ex castro nostro Bachiensi, die dominico ante assump-
1492 aug. 12. tionem virginis gloriose, anno domini 1492.

Kaprinai kéziratai. Budapesti E. K. LI. 215—217.

CDIV.

Bács vára, (?) 1492. (?)

Váradi Péter köszönetet mond Beriszló János rácz deszpotának, a miért egy ügyében az ő és pécsváradi várnagya pártját fogta s testvérének, valamint neki baráti szolgálatát ajánlja.

Illustri domino Joanni despoto regni Rascie, amico nostro honorando Petrus archiepiscopus Collocensis. Illustris amice noster dilecte. Ea, que in sede iudiciaria, nuper pro nobis fecistis, referente nobis, et omni fideliter declarante egregio Nicolao Thesseny, castellano nostro, et defen-

sore castri, et abbatie nostre Petri-Varadini cognovimus, pro quo vobis grates dicimus, offerentes nos vobis, et fratri vestro non solum ad similia, sed ad maiora nos quoque non nulla vobis per eundem voluimus intimari, que indubitanter credatis, et sciatis hoc veraciter, neque prius in nobis defuisse, nec defore unquam, quin ad omnem erga vos, et fratrem vestrum benevolentiam et amicitiam et charitatem semper propensi fuerimus, dummodo et vos vicissim non tam verbo, quam opere et experimento, officium amici erga nos faciatis. Quod si cum rei experientia cognoverimus, sciatis, quia nos quoque annitemur, ut nullo officii, et amicitie genere a nobis, vel a quoquo homine superemur. Datum etc.

Kaprinai kéziratai. Budapesti E. K. LI. 318.

CDV.

1494. jan. 11.

A csázmai káptalan előtt Komogojnai Frajlekovič János a Gradisa vára körül Brankovics Vuk szerb deszpota özvegye Borbála ellen indított pöröktől visszalép és beleegyezik abba, hogy Borbála e várat mint Mátyás király adományát továbbra békében birtokolhassa.

Starine V. 125. l. 2. jegyzet.

CDVI.

1494. jan. 11. — aug.

Dombay Imre kir. alkincstartó 1494. évi számadáskönyvében a magyar-szerb védelemre: Nándor-Fejérvárra vonatkozó tételek.

Engel: Gesch. d. ung. R. I. 17—78.

CDVII.

Buda, 1494. febr. 1.

Szapolyai István nádor tudatja, hogy az Egervári László és fia István közt egyrészről, másrészről Brankovics György és János szerb deszpoták között Kozthanicza várának birtoka körül támadt pörben a szerb deszpoták az idézésre nem jelentek meg, miért is ők, ha meg nem jelenésüknek elfogadható okát adni nem tudják, a szokásos bírságban el fognak marasztaltatni.

Eredeti, papir, a horvát országos levéltárban, N. R. A. 1559. fasc. 10. sz.

CDVIII.

Lőcse, 1494. máj. 4.

II. Ulászló király Baranya vármegyének meghagyja, hogy udvarmesterének, Bánffy Miklósnak, kit azon hír hallatára, hogy a törökök Nándorfejérvárat fenyegetik, Budára küldött azzal a meghagyással, hogy Nándorfejérvár és a végvárak ellátásáról élelmiszerekkel gondoskodjék, mindenben kezére járjanak.

Eredetije a b. Révay cs. kisselmeczi lt. Diversa III. 34.

CDIX.

1494—1495.

Ernust Zsigmond pécsi püspök, kir. kincstartó számadáskönyvében a magyar-szerb védelmet, Nándor-Fejérvárat illető tételek: (1494. júl. 28-tól 1495. aug. 1-ig).

Engel: i. m. 17—78.

CDX.

Ujlak, 1495. ápr. 28.

Brankovics György és János rácz deszpoták Bajnai Both Andrással Ujlak és Száva-Szent-Demeter kapitányával az okozott károk kölcsönös megtérítésének a kikötése mellett kibékülnek.

Nos Georgius et Johannes regni Rascie despoti memorie commendamus tenore presentium significante quibus expedit universis, quomodo temporibus disturbionum proxime transactis per homines nostros devastationes et rerum ablationes, in pertinentiis castrum Ujlak, Szent-Demeter et aliorum bonorum regie maiestatis fieri fecissimus, ad sepissimaque mandata regie maiestatis et domini Andree Both de Baina capitaneo dictorum castrorum regie maiestatis requisitionem iobaggiones sue maiestatis quoquo modo content .... recusassemus. Tandem et ipse de bonis nostris ex mandato speciali regie maiestatis aliqua pecora et aliqua res quovis vocabulo vocitatas asportari fecisset. Placuit igitur regie maiestati ut damna ac rerum bonorumque ablationes nostrorum et iobagyonum regie maiestatis dyssiparentur. Igitur post

nonnulla tractata conclusionesque ad hanc devenimus unionem, quod si quos equos suos iobagyones regie maiestatis in temporum processu in bonis nostris invenire possent, teneamur homines nostros cum iobagyonibus regie maiestatis deputare, et equos inventos restituere. Ut autem damna ipsa et rerum quarumcunque ablationes exquirentur tenemur ipsis . . . . . dare, et de . . . . he cause et similes horum damnorum et rerum ablatarum aquisitiones quecunque hucusque quoquomodo facte fuissent, tum per nos et per nostros, tum per ipsum Andream Both, deposite, sedate et sopite, nulliusque vigoris existant, et sint, de quibus omnibus et singulis ipsum dominum Andream Both de Baina et suos familiares et homines regie maiestatis facimus quietos et expeditos, imo redidimus et fecimus per omnia et in omnibus absolutos, harum nostrarum sigillo nostro armali consignatarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Ujlak feria tertia proxima post dominicam Quasimodo anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. 1495 ápr. 28.

Másolat a zágrábi orsz. levéltárban. Publ. Arch. f. 40. no 45. szerb fordítása Ljetopis Matice srb. 1853. évf. II. rész, 172—173.

CDXI.

Valpó vára, 1496. jan. 15.

II. Ulászló király Bakócz Tamásnak adományozza Fejérkő, Töttös, Komogoyna és Dolaczky várakat és birtokokat, melyeket előbb Brankovics Vuk szerb deszpota, majd annak özvegye Borbála, utóbb Beriszló Ferencz felesége bírtak.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos debitum ut decet habentes respectum ad preclaram fidem et fidelitatem atque servitiorum merita fidelis nostri dilecti reverendi in Christo patris domini Thome episcopi ecclesie Agriensis summi et secretarii cancellarii nostri, quibus se ab initio et ab eo usque tempore, quo superna dispositione ad regimen et solium regale huius regni nostri Hungarie vocati assumpti-

que sumus, se nobis semper gratum et acceptum reddere studuit et irreprehensibilem efficere curavit. Volentes igitur eidem regio occurrere cum favore castrum Feÿerkew in Crisiensi ac districtum Thewthosewysna, necnon castella Komogoÿna in Zagrabiensi ac Dolaczkÿ vocata in de Orbaz comitatibus existentia, que alias illustris condam Wok despoti Rascie prefuisse, sed per mortem et defectum seminis eiusdem iamdudum ad sacram dicti regni nostri Hungarie coronam consequenterque collationem regiam devoluta, verum per serenissimum principem condam dominum Mathiam similiter regem Hungarie et Bohemie etc. predecessorem nostrum clare memorie post eiusdem Wok despoti obitum generose domine Barbare relicte eiusdem despoti, nunc vero consorti egregii Francisci Berizlo de Graborÿa, sub certis pactis et conditionibus inscripta et deputata fuisse et que tandem ex eo, quod idem Franciscus a certo iam tempore, precipue vero quo eadem Barbara sibi nubsisset, continuam conversationem et practicam continuumque tractatum et commercium cum Thurcis, nostris et huius regni universeque christianitatis hostibus habere cepisset et iam demum immemor salutis et honoris atque fidei et religionis christiane, necnon fidelitatis et obedientie nobis ut vero regi ac domino sacreque corone iureiurando prestite virus, quod diu conceperat et in animo gestabat in nostram et totius regni huius perniciem evomendo, unacum eadem domina Barbara et liberis suis ad Thurcos defecisse eisdemque adhesisse et huic nephando facinori eiusdem Francisci ipsa etiam domina Barbara consensisse eundemque maritum suum secuta esse dicitur, et ex eo notam perpetue infidelitatis tam idem Franciscus et liberi tui quamque etiam eadem domina Barbara manifeste incurrisse, sicque bona predicta rursus ad sacram coronam et consequenter collationem nostram iuxta huius regni nostri consuetudinem rite et legitime devoluta esse dinoscantur, item totum et omne ius nostrum regium, si quod etiam alias in eisdem castro, districtu et castellis ceterisque etiam aliis bonis et possessionibus iuribusque possessionariis eorundem Francisci Berizlo et domine Barbare in predictis comitatibus existentibus et habitis qualitercunque habere-

mus vel imposterum, sive scilicet post obitum eiusdem domine Barbare, sive aliter quomodocunque et quocunque tempore ac ex quacunque causa habere possemus, aut nostram sacram coronam et nostram maiestatem quibuscunque ex causis, viis et rationibus nunc concernerent vel tractu temporum concernere possent, simulcum villis, possessionibus, prediis, portionibusque et iuribus possessionariis necnon pertinentiis et utilitatibus quibuscunque, terris utputa arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fiuviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, ad idem castrum et castella atque districtum predictos ab antiquo pertinentibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis existentibus eidem domino Thome episcopo et per eum egregiis Valentino, Petro, Johanni et Paulo Erdewdy nepotibus, atque alteri Valentino similiter Erdewdy patrueli eiusdem domini episcopi eorundemque fratrum suorum heredibus et posteritatibus exnunc prout extunc et extunc prout exnunc, ex certa nostra scientia et animo deliberato, prelatorumque et baronum nostrorum ad id accedentium consilio dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et hereditario irrevocabiliter tenendos, possidendos pariter et habendos, non obstantibus, si forte tempore medio sive ex inadvertentia sive oblivione castrum vel castella ac districtum predictos simul vel seorsum hereditario vel inscriptionis, sive alio quocunque titulo aliis dare nos contingeret. Quamquidem nostram donationem sive inscriptionem simul etiam literas nostras semper emanandas exnunc prout extunc et extunc prout exnunc revocamus, ac vanas, cassas et invalidas futuras relinquimus et pronuntiamus et presentes illis omnibus preferri volumus et decernimus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas in forma nostri privilegii redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportate. Datum in castro Walpo feria sexta proxima ante festum beate Prisce vir-

ginis, anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno sexto, Bohemie
1496 jan. 15. vero vigesimo quinto.

Et quia prefatus dominus Thomas episcopus cancellariatus nostri fungitur officio, ad tollendam igitur omnem suspitionem, que in hac parte de preinserta donatione et mente nostra oriri posset, manu nostra propria nos subscripsimus atque insuper sigilla fidelium nostrorum spectabilis et magnificorum Stephani de Zapolÿa comitis Scepusiensis et predicti regni nostri Hungarie palatini, necnon comitis Petri Gereb de Wÿngarth, iudicis curie nostre penes sigillum nostrum secretum fecimus ad cautelam appendi.

Wladislaus rex
manu propria subscripsit.

Eredeti, hártya, vörös selyem zsinóron függő pecséttel, gr. Erdődy cs. galgóczi lt. 28. f. 5. no. 6.

CDXII.

1497. máj. 7.

A csázmai káptalan előtt Gradisai Frajlekovič János fia György beleegyezik abba, hogy Brankovics Vuk szerb deszpota özvegye Borbála, most Grabarjai Beriszló Ferencz felesége a Mátyás király által neki adományozott Komogoyna várat továbbra is békében bírja.

Starine V. 125. l. 2. jegyzet.

CDXIII.

Buda. 1501. jan. 30.

II. Ulászló király Lindvai Bánffy Jakabnak meghagyja, hogy tekintettel arra, hogy a török Magyarországot három felől, ú. m. Szendrő, Bosznia és Havasalföld felől szándékozik megtámadni, az általa kiállítandó fegyvereseket nagyobb számban és jobban felkészülve, mint a hogy eddig tette, tartsa készen, hogy újabb parancs vétele után azonnal útnak indíthassa.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Certificati sumus, qualiter Thurci in triplici loco puta in Smÿderew, ac in Bozna

et versus partes Transalpinas in magno numero ac cum exercitu congregati sunt, et ad hoc regnum nostrum partesque sibi subiectas incursiones ac dampna inferre intendunt. Quare ut regnum ipsum partesque ille sibi subiecte a dampno et periculo preservari possint, volumus et fidelitati tue harum serie firmissime committimus et mandamus, prout etiam aliis dominis, fidelibus scilicet nostris commisimus, quatinus gentes tuas, quas pro defensione regni alere et conservare teneris, paratas, meliori ac in pleniori numero quam hactenus habere et tenere debeas, ut dum alias literas nostras tibi mittemus e vestigio illas movere atque eo quo necessarium fuerit et prout in eisdem aliis litteris nostris tibi significabimus, sine ulteriori mora et requisitione mittere possis et aliud nullatenus facere presumas. Datum Bude, sabbato proximo ante festum purificationis virginis gloriose, anno domini millesimo quingentesimo primo. 1501 jan. 30.

Kívül: Magnifico Jacobo Banffy de Lyndwa fideli nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel. M. N. M. lt.

CDXIV.

Buda, 1501. máj. 30.

II. Ulászló király elrendeli, hogy Belmosevity Milos kiskorú leányát Miliczát, míg nagykorúságát eléri, jogaiban háborgatni és ellene birói úton föllépni senki ne merészeljen.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos tum approbata et antiqua consuetudine ac lege regni nostri Hungarie requirente, tum etiam ex gratia speciali nobili puelle Mÿlÿcza vocate, filie condam Mÿlos Belmosowÿth, in tenera etate constitute hanc specialis nostre gratie prerogativam duximus faciendam, imo facimus presentium per vigorem, ut nullus omnino iudicum et iustitiariorum prescripti regni nostri Hungarie prefatam puellam Mÿlÿcza in quibusvis causis, sew earum articulis, demptis dumtaxat causis tempore patris sui inchoatis

ac novis possessionum occupationibus, necnon iniuriis et dampnis cuipiam presentium sub confidentia inferendis, donec et quousque eadem legittimam et adultam pervenerit ad etatem, audeat sew presumat iudicare modo aliquali. Quocirca vobis fidelibus nostris reverendissimo in Christo patri domino Thome tituli sancti Martini in Montibus presbitero cardinali Strigoniensi, summo et secretario cancellario nostro, ac reverendo domino Dominico episcopo ecclesie Waradiensis et personalis presentie nostre locumtenenti, necnon spectabilibus et magnificis Petro Gereb de Wÿngarth dicti regni nostri Hungarie palatino et iudici Comanorum, ac comiti Petro de Bozÿn et de Sancto Georgio iudici curie et waÿwode nostro Transsylvano, necnon comiti Siculorum, item comitibus vel vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, cunctis etiam aliis huius regni nostri iudicibus et iustitiariis ecclesiasticis videlicet et secularibus, presentibus et futuris, presentium notitiam habituris firmiter precipiendo mandamus, quatenus a modo imposterum prefatam puellam Mÿlÿcza, donec scilicet et quousque ipsa, ut prefertur, legittimam et adultam pervenerit ad etatem, in nullis causis sew earum articulis, demptis dumtaxat premissis, ad cuiusvis instantiam iudicare vel vestro astare iudicatui compellere presumatis nec sitis ausi modo aliquali, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude, in festo Penthecostes, anno domini millesimo quingentesimo primo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno undecimo,
1501 máj. 30. Bohemie vero tricesimo primo.

Relatio magnifici domini Jose comitis Themesiensis et generalis capitanei partium inferiorum.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel, M. O. D. L. 32552. sz.

CDXV.

Buda, 1501. jún. 3.

II. Ulászló király megerősíti Belmosevity Milos végrendeletét.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos tum ad nonnullorum fide-

lium nostrorum humillime supplicationis instantiam nostre propterea oblate maiestati, tum vero considerantes et in animo nostro revolventes illam fidelitatem et fidelium servitiorum gratuita merita, que alias fidelis noster egregius condam Mÿlos Belmosewÿth de Saswar, sacre imprimis huius regni nostri Hungarie corone, deindeque maiestati nostre cum copiosa sanguinis sui effusione constantissime exhibuit et impendit, illam testamentariam dispositionem et ordinationem, quam ipse in articulo sue mortis, vigore cuiusdam testamenti sui servianis scilicet litteris scripti et in conspectum nostrum producti, de iuribus possessionariis ac rebus et bonis suis pro variis personis sub certis clausulis et articulis testamento in prescripto clarius expressis, prout ex traductione eiusdem de litteris servianis in latinum facta apparebat, fecisse dinoscitur, si et in quantum ipsum testamentum rite et legittime ac absque aliquo suspitionis vitio confectum est, quo ad illam summam quatuor millium florenorum per nos prefato quondam Mÿlos super predictis iuribus possessionariis inscriptorum, ratam, gratam et acceptam habentes, eidem testamentarie dispositioni, aliisque omnibus et singulis in ipso testamento expressis nostrum regium consensum prebuimus, ita tamen, quod nichilominus de predictis bonis et iuribus possessionariis ille gentes, quas pro defensione huius regni prefatus quondam Mÿlos conservare solebat deinceps quoque plene et sine defectu eodem modo prout idem tenuit observentur, ymmo prebemus benivolum pariter et assensum, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude, feria quinta proxima post festum Penthecostes, anno domini millesimo quingentesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. undecimo, Bohemie vero tricesimo. 1501 jún. 3.

Relatio magnifici Jose comitis Themesiensis et generalis capitanei partium inferiorum etc.

Kivül: R(egistrat)a folio CCCVI anno 1501. Litere genelogiales.

Eredeti, hártya, alján papirfölzetű rányomott pecséttel. M. O. D. L. 29022. sz.

CDXVI.

Fejérkő, 1502. jan. 27.

Fraylekovič Miklós kötelezi magát, hogy az apja és Brankovics Vuk deszpota közt fennállott egyezséget ő is meg fogja tartani.

Ego Nicolaus Fraylehowich dictus, natus nobilis Petri Fraylehowich de Gradiza fateor, me cum magnifico domino Francisco Berizlo bano de Jaycza ac cum domina Barbara consorte eiusdem dispositionem illam, quam dictus quondam genitor meus cum illustri Wok dezpoto ex parte prediatus de Gradiza fecerat, ac tandem post decessum dictorum quondam Wok dezpoti ac dicti genitoris mei Georgius Fraylehovich frater meus maior natu cum generosa ac magnifica domina Barbara nunc consorte dicti domini Francisci Berizlo in simili modo fecerat, ad quas quidem dispositiones genitoris et fratris mei littere dispositionales ipsius quondam Wok dezpoti ac dicte domine Barbare tunc consortis ipsius Wok dezpoti, nunc vero dicti domini Francisci in capitulo Chazmiensi emata fuissent et exorta, in hunc modum, ut ipsi genitor et frater meus usque in dies vite ipsorum dictum predium servare valeant ac de dicto predio sepefatis dominis secundum dispositionem inter ipsos factam servitia inpendere, promitens ipsis vera fide cristiana mediante, dictas litteras dispositionales noviter confirmare ac capitulum beati Petri de Posega intrare, ipsosque dominos de omnibus iuribus et causis que actenus inter nos orta fuissent aut orirentur, coram dicto capitulo literis expeditoriis mediantibus quitos, quietos et expeditos reddere manu scriptarum mearum vigore et testimonio presentium mediante. Datum in Feyrkw, feria quinta proxima post festum con-
1502 jan. 27. versionis sancti Pauli, quingentesimo 2°.

Absente sigilo manu propria.

Eredeti, papir, rányomott pecséttel, M. O. D. L. 21088. sz

CDXVII.

Prága, 1502. febr. 6.

II. Ulászló király Kanizsai György nándorfejérvári bánnal közli a törökök újabb hadikészületeiről szóló híreket és meghagyja neki, hogy seregét, melyet a törvények értelmében az ország védelmére kiállítani köteles, oda és annak vezérlete alá küldje, a hova már az előző évben rendeltetett, a mit semmiképen elmulasztani ne merészeljen.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Assiduis et frequentibus nunciis et quidem non modo ex Hungaria ab officialibus nostris et partes illas finitimas tenentibus verum ut plurimum ex ipsa Thurcia certificamur et ita esse minime dubitamus . . . . [inte]llexisse, qualiter imperator Turcorum magnum numerum gentium tam versus Transsilvaniam quam etiam p[artes] inferiores sub conductu Mankochowÿth misit, unus vero ex bassis continue istic in propinquo novum et quidem numerosum exercitum congregat, plures etiam alios et quidem ingentes apparatus, potissimum contra nos et illud regnum nostrum quottidie parat et facit, ab alio latere Tartari similiter dupplici exercitu circa Neztheralbam et penes ipsam Moldaviam consederunt et congregati sunt, nec aliud quam tempus opportunum expectant, ex quo autem iam tempora mitescunt et ver apropinquat, verendum est, ne Turci pariter et Thartari . . . occasione et opportunitate freti et animati, ex quo impresentiarum absentes sumus, quod que partes et finitima . . . . . regni nostri gentibus penitus nuda et vacua existunt, nam preter nostras ut scis, nulle alie pro nunc ibi habentur, illud idem regnum invadant aut depopulentur, aut castrum aliquod obsideant, vel aliqua alia dampna illi inferant. Volentes igitur ut huic malo in tempore occurratur, fidelitati tue harum serie firmissime committimus et mandamus, prout et aliis dominis banderiatis et comitatibus et qui gentes servare tenentur mandavimus, quatinus statim acceptis presentibus sub pena in decreto expressa, gentes tuas, quas iuxta formam decreti pro defensione illius regni nostri ratione bonorum tuorum

conservare teneris, ad eum locum, et sub illius capitaneatum, sub quo superiori hoc anno per nos deputate sunt, sine mora et quidem in pleno numero mittere debeas, ne regnum illud vobiscum una periculum aliquod incurrat, et ut possit auxilio vestri ab eiuscemodi Turcorum seu Thartarorum invasionibus preservari, utque Moldavie si opus erit, succurretur. Certi vero sumus, modo tu et alii domini suas gentes in tempore mittant, etiam comitatus eo cicius suos mittent, ne igitur illi aliquam occasionem et excusationem habeant, et regno illi partibusque suis aliquid adversi contingat, fidelitati tue iterum committimus, ut huiusmodi gentes tuas in omnem eventum mittere debeas. Brevi autem auxiliante deo etiam nos ipsi revertemur, et quantum magis fieri poterit, vobiscum et ceteris fidelibus nostris una atque etiam subsidiis ceterorumquoque principum christianorum que proculdubio nobis non deerunt, contra ipsos infideles alacriter agemus, aliud igitur nulla ratione facere presumatis, nam alias certus sis, quod omnes, qui eiuscemodi mandata nostra exequi neglexerint, iuxta formam ipsius decreti inexorabiliter puniemus. Datum Prage in dominica Carnisprivii
1502 febr. 6. anno domini millesimo quingentesimo secundo.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa bani castri nostri Nandoralbensis, fideli nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel. M. N. M. lt.

CDXVIII.

Prága, 1502. márcz. 17.

II. Ulászló király Kanizsai György nándorfejérvári bánhoz: Nehezteléssel értesül arról, hogy a bán hadait parancs ellenére nem küldte a török ellen a végvidékre, minek eredménye: az alvidéken történt vereségek, meghagyja tehát neki, hogy a nádor újabb rendelkezéseinek engedelmeskedjék.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Mandaveramus tibi his proximis diebus ut propter varios rumores et apparatus Turcorum contra nos et illud regnum nostrum gentes tuas levare et expedire atque ad eum locum et sub eodem capi-

taneatu sub quo cum certis aliis comitatibus et fidelibus nostris per nos deputate existunt, quam primum mittere deberes. Nunc vero summa cum displicentia intelleximus, qualiter tu gentes tuas nondum movisses, nec misisses, propter quod in quanto periculo illud regnum nostrum et potissimum partes finitime posite sunt, tu ipse considerare potes, quod si gentes ipsas tu et alii fideles nostri, prout commiseramus et prout etiam fidelis noster spectabilis et magnificus dominus Petrus Gereb eiusdem regni nostri palatinus et vicegerens noster, tibi in persona nostra commisit, misisses et gentes in partibus finitimis fuissent, tanta profecto clades, que nunc in expugnatione castelli et civitatis Lewach et certorum aliorum fortalitiorum et munitionum facta est, secuta non fuisset, et tantum dampnum Thurci terris nostris inferre non potuissent. Commisimus igitur rursus eidem domino palatino, ut eas ipsas gentes tuas et aliorum etiam fidelium nostrorum, quibus similiter scripsimus, festinantissime levare et ad eum locum, quo deputate sunt mittere debeat. Quare fidelitati tue harum serie firmissime et sub nota perpetue infidelitatis committimus et mandamus, qua tinus, statim visis presentibus et quamprimum per ipsum dominum palatinum, aut literas suas requisitus fueris, gentes tuas absque omni mora et renitentia ad eum locum, quo deputate sunt mittere et ea facere debeas et tenearis, dicteque gentes debeant et teneantur, que prefatus dominus palatinus, consequenterque dictus capitaneus, sub quo deputate sunt, dixerit, queque pro defensione predicti regni et partium suarum necessaria fuerint, ne regnum ipsum et partes sue aliquod maius periculum et dampnum patiantur. Scias autem, quod iam nos quoque hinc movimus et recta ad illud regnum nostrum revertemur, aliud igitur pena sub premissa, quam omnibus hec mandata nostra et requisitionem ipsius domini palatini exequi negligentibus proculdubio acriter infligemus nulla ratione facere presumatis. Datum Prage feria quinta proxima ante dominicam Palmarum, anno domini millesimo quingentesimo secundo. 1502 márcz. 17.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa bano castri nostri Nandoralbensis fideli nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. N. M. lt.

CDXIX.

Buda, 1502. jún. 13.

II. Ulászló király Macskási Tharrok Péter és Gerlistyei Jakab szörényi bánoknak meghagyja, hogy Cvetko és Márk rácz szökevényeket, kiket a király Kanizsai György nándorfejérvári bán szolgálatában óhajt tudni, a bánnak adják át.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hunagrie et Bohemie etc.

Egregii fideles nobis dilecti. Quoniam nos illos duos transfugas, wlgo prÿbek, Czewthkonem utputa et Marcum, qui his diebus derelicta sordidissima secta Thurcorum ad dominia nostra confugisse, et nunc istic apud vos esse dicuntur, fideli nostro magnifico Georgio de Kanÿsa bano nostro Nandoralbensi pro defensione et custodia earundem partium inferiorum dedimus et commendavimus, atque sub banatum et potestatem eiusdem deputavimus, volumusque ut iidem nobis et huic regno sub eodem Georgio bano serviant. Quare fidelitati vestre harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus statim acceptis presentibus, prefatos Czewthkonem et Marcum simulcum equis ac aliis quibusvis rebus et bonis eorum ad manus prefati Georgii Kanÿsaÿ bani nostri aut hominis sui presentium scilicet ostensoris absque ulla renittencia dare et assignare debeatis. Volumus namque ut premisimus, ut ipsi in partibus illis inferioribus sub potestate ipsius Georgii bani nobis et huic regno nostro serviant, aliud igitur nullo modo facere presummatis. Datum Bude feria secunda proxima ante festum Viti et Modesti
1502 jún. 13. martirum, anno domini millesimo quingentesimo secundo.

Kívül: Egregiis Petro Tharrok de Machkas et Jacobo de Gerlÿsthÿe banis nostris Zewriniensibus fidelibus nobis dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N. M. lt.

CDXX.

Buda, 1502. júl. 5.

II. Ulászló király adóslevele Kanizsai György nándorfejérvári bán részére 3400 forintról, mely összeggel Kanizsai Györgynek fizetés fejében tartozik s melyet a jövő szt. Bálint napjáig (1503. febr. 14) neki, vagy feleségének Rozgonyi Klárának lefizetni igér.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. recognoscimus et tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod nos posita debita ratione cum fidele nostro magnifico Georgio de Kanÿsa bano nostro Nandoralbensi eidem ratione huiusmodi banatus Nandoralbensis in sortem sallarii et servitii sui tribus milibus et quadringentis florenis ab hinc usque ad festum beati Valentini martiris proxime affuturum debitores remansimus, quos cum impresentiarum ob alia multa et diversa nostra et regni nostri negotia et necessitates expediendas eidem Georgio Kanÿsaÿ disponere et exolvere, ipsumque hinc a nobis aliter interea expedire et dimittere nequivissemus, quo etiam idem Georgius de solutione trium milium et quadringentorum florenorum assecuretur et certificetur, huiusmodi tria mila et quadringentos florenos, ad castrum Sempthe in comitatu Nittriensi habitum, quod nunc apud manus eiusdem existit, inscribendos duximus, ita videlicet, quod dum et quamprimum nos hec tria milia et quadringentos florenos, in quibus prefato Georgio Kanÿsaÿ exnunc ut prefertur debitores mansimus, eidem aut generose domine Clare de Rozgon consorti eiusdem vel ipsorum heredibus persolverimus, aut aliter qualitercunque satisfecerimus, teneatur evestigio idem aut ipsa consors sua vel heredes eorum predicti has litteras nostras sibi superinde per nos datas in specie nobis reddere et restituere, et nichil ulterius ad predictum castrum de eisdem computare, sed solummodo idem Georgius hoc modo postea illud teneat sicuti prius et hucusque tenuit, immo inscribimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude feria tertia proxima post festum visitationis beatissime Marie

1503 febr. 14.

virginis, anno domini millesimo quingentesimo secundo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno duodecimo, Bohemie
1502 júl. 6. vero tricesimo secundo.

Wladislaus rex
manu propria subscripsi.

Eredeti, papir, rányomott pecséttel. M. O. D. L. 24619. sz.

CDXXI.

Buda, 1502. aug. 27.

II. Ulászló király tudatja Kanizsai György és Csulai Móré György nándorfejérvári bánokkal, hogy a szerémi részeken a tized beszedésével Batthyány Benedeket a bácsi és kalocsai egyházmegyék kormányzóját, illetve ennek embereit bízta meg, s őket utasítja, hogy a nándorfejérvári tartozékok utáni tized beszedésében nevezettek elé semminemű akadályt ne gördítsenek.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris magnifico Georgio de Kanysa et egregio Georgio More de Chwla banis castri nostri Nandoralbensis eorundemque factoribus et officialibus ubilibet constitutis salutem et gratiam. Quoniam nos ad dicandum et eligendum decimas frugum et bladorum quoruncunque necnon apum et vinorum ac aliarum quaruncunque rerum decimari solitarum presentis anno sub cultello Sirimiensi, egregium Benedictum Bathÿanÿ gubernatorem ecclesiarum Bachiensis et Colocensis, aut homines suos presentium scilicet ostensores deputavimus, mandamus igitur fidelitatibus vestris harum serie firmiter, quatinus prefato Benedicto Bathÿanÿ aut hominibus suis presentium scilicet ostensoribus huiusmodi decimas frugum, bladorum, apum, vinorum et aliarum quarumvis rerum decimari consuetarum de pertinentiis dicti castri Nandoralbensis absque omni impedimento pacifice dicari et exigere permittere ac etiam semota omni difficultate exolvere et extradari modis omnibus debeatis et teneamini, aliud nullo modo facturi, presentibus perlectis

exhibenti restitutis. Datum Bude, sabbato proximo post festum beati Bartholomei apostoli, anno domini millesimo quingentesimo secundo. 1502 aug. 27.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 21131. sz.

CDXXII.

Buda, 1502. szept. 23.

II. Ulászló király meghagyja Kanizsai György nándorfejérvári bánnak, hogy Szalánkemén város polgáraival szemben minden erőszakoskodástól tartózkodjék és miután a város az iránt tett panaszt, hogy a bán néhány polgárt elfogott, azokat haladéktalanul bocsássa szabadon.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Graviter questi sunt maiestati nostre fideles nostri iudex et iurati ceterique cives ac tota communitas civitatis nostre Zalonkemen, qualiter vos, propterea quod dicti exponentes hiis superioribus diebus quendam malefactorem de possessione Gerbÿnch et Lÿwada, qui et antea propter latrocinium commissum tribus vicibus captus et morti adiudicatus, sed per nobilem Paulum Naghhorwath de Nandoralba pro pecuniis dimissus esse dicitur, captivassent et unacum nonnullis aliis civibus vicinarum civitatum pro demeritis suis iudicialiter morte condemnassent atque interemissent, de quadam possessione nostra ad dictam civitatem nostram Zalonkemen pertinente, septem homines captivari fecissetis et ipsos usque in hodiernum diem captos detineretis, volentes ipsos ad solutionem homagii eiusdem malefactoris compellere. Eo non contenti, de quadam alia possessione maiestatis nostre propter mortem eiusdem malefactoris similiter triginta quatuor equos abigere fecissetis, ubi etiam duo homines interfecti asseruntur aliasque complures minas eisdem exponentibus imposuissetis. Que omnia si ita se habent, prout maiestati nostre exposita sunt, non mediocriter, certe nobis displicent. Nos enim causam propter quam dicti exponentes vobis homagium

malefactoris iuridice condemnati persolvere deberent, intelligere nullo modo possumus. Qua de re requirimus fidelitatem vestram et eidem nihilominus etiam firmiter committimus et mandamus quatinus, si res sic se habet prout nobis exposita est, statim et incontinenti dictos cives nostros modo premisso per vos captos, sine omni pactatione e captivitate vestra liberos dimittere, atque pretactos quoque triginta quatuor equos illis ad quos pertinent integraliter reddi et restitui facere modis omnibus debeatis et teneamini, deinceps autem pretactos cives nostros taliter opprimere nullomodo presumatis nec sitis ausi modo aliquali, secus non facturi. Datum Bude, feria sexta proxima post festum beati Mathei apostoli et evangeliste, anno domini
1502 szept. 23. millesimo quingentesimo secundo.

Recognitio Sigismundi Thurzo
prepositi Albensis etc.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa bano nostro Nandoralbensi fideli nostro sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 21135. sz.

CDXXIII.

Buda, 1502. nov. 14.

II. Ulászló király meghagyja Kanizsai György nándorfejérvári bánnak, hogy Cvetko rácz embernek elfogatása alkalmával a bánnál maradt javait adja vissza.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Ex declaratione agilis Czwethkonis Rasciani accepimus, quod cum idem per vos in captivitate detentus superioribus diebus fuisset, certe res sue quas ex scedula presentibus inclusa intelligetis apud vos remansissent, unde supplicavit maiestati nostre prefatus Czwethko, ut huiusmodi res suas sibi per vos reddi et restituifacere dignaremur. Et quia iustitia unicuique quod suum est reddi iubet, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipiendo committimus et manda-

mus, quatenus acceptis presentibus, prescriptas res ipsius Czwethkonis in dicta scedula specificatas eidem Czwethkoni plene et integraliter ac sine omni defectu reddere et restituere, reddique ac restituifacere modis omnibus debeatis et teneamini, secus non facturi. Datum Bude feria secunda proxima post festum beati Martini episcopi et confessoris, anno domini millesimo quingentesimo secundo. 1502 nov. 14.

Relatio reverendi Sigismundi
prepositi Albensis secretarii.
S. Thurzo.

Kivül: Magnifico Georgio de Kanÿsa bano castri nostri Nandoralbensis fideli nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N. M. lt.

CDXXIV.

Buda, 1503. febr. 20.

II. Ulászló király meghagyja Kanizsai György nándorfejérvári bánnak, hogy siessen azonnal Budára, a hol személyes jelenlétére szükség van.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Certa quedam et ardua emerserunt negotia, propter que vestri presentia plurimum indigemus. Mandamus igitur fidelitati vestre harum serie firmissime, quatinus statim, visis presentibus vos itineri accingere, atque sine omni penitus dilatione celeriter huc ad maiestatem nostram venire modis omnibus debeatis et teneamini, et secus facere nulla ratione presumatis. Datum Bude feria secunda proxima ante festum kathedre beati Petri apostoli anno domini millesimo quingentesimo tertio. 1503 febr. 2.

Kivül: Magnifico Georgio de Kanysa bano nostro Nandoralbensi fideli nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 25419. sz.

CDXXV.

Buda, 1503. márcz. 1.

II. Ulászló király meghagyja Kanizsai György nándorfejérvári bánnak, hogy miután a bán is egyike azoknak, kik a török elleni támadások miatt az ország nagyjaira kivetett segélyt be nem szolgáltatták, a javainak összeírása és megadóztatása végett kiküldött királyi megbizottakat munkájukban ne akadályozza.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Crebris iam literis nostris scripsimus et mandavimus certis comitatibus huius regni nostri, qui hucusque presens nostrum subsidium de bonis eorum extradare recusarunt, ut illud ipsum subsidium per universos dominos prelatos et barones ac universos regnicolas huius regni nostri nobis pro negotiorum et necessitatum eiusdem expeditione ut scis oblatum, cuius exolutionem homines et dicatores nostri per nos ad comitatus illos missi, diutius iam istic expectantes, graves usquemodo expensas in dampnum nostrum facere coacti sunt, exolverent et extradarent, ipsi vero comitatus et presertim nobiles sese nobis ac mandatis nostris sed et ordinationi omnium prefatorum dominorum et regnicolarum, cui tu interfuisti, temere opponentes huiusmodique nostris creberimis requisitionibus refragantes, prescriptum subsidium de bonis eorum minime exolvere curarunt, non considerantes ad quantas necessitates huius regni illud nobis datum est, nec ponderantes quanta pericula ex hoc presertim circa castrum Jaÿcza, cui de subsidio illorum comitatuum provideri deberet, evenire possent. Quapropter nos, postquam ipsi tot et tantorum negotiorum regni, que iam satis superque eisdem cognita existunt, totque commissionum nostrarum et ordinationum omnium regnicolarum nullam rationem habere volunt et continue se nobis in iniuriam etiam universi regni, quod iam nobis subsidium ipsum libens persolvit, ita temere et obstinate opponere et ordinationi regnicolarum contravenire audent, decrevimus

omnibus modis subsidium illud ab eis exigere, et licet etiam alias tibi superinde scripsisse et commisisse recordamur, tamen usque modo connumerationem ipsam in bonis tuis uti accepimus fieri non permisisti, cum autem inter alios regnicolas huius regni nostri tu quoque ut prefertur, de bonis tuis illud nobis exolvendum obtuleris, hortamur et requirimus fidelitatem tuam, eidem nichilominus committantes, quatenus prefatos homines et dicatores nostros ad dicandum et connumerandum bona et possessiones tuas ubivis et in quibuscunque comitatibus huius regni existentes habitas, sine renitentia et difficultate emittere, illudque subsidium nobis de eisdem bonis tuis administrare cures, videbimus tandem, qui postea de eorum bonis extradare recusabunt et nobis uti hactenus se opponere audebunt, aliud non facturi. Datum Bude in die Cinerum, anno domini etc. quin- 1503
gentesimo tertio. márcz. 1.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa, bano castri nostri Nandoralbensis, fideli nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N. M. lt.

CDXXVI.

Buda, 1503. jún. 11.

II. Ulászló király bizonyságlevele, hogy Dobanóczi Török Balaban özvegye Ilona, Kanizsai György nándorfejérvári bánt a neki okozott károk megtérítése alól fölmentette.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus, quod nobilis domina Elena vocata, relicta quondam Ballaban Thurci de Dobanowcz onere et quolibet gravamine Johannis filii sui in se assumpto coram nostra personali presentia personaliter constituta sponte et libere est confessa in hunc modum. Quomodo ipsa magnificum Georgium de Kanysa banum castri nostri Nandoralbensis super universis iniuriis, dampnis, nocumentis, actibus potentiarum, rerum et bonorum quorumlibet ablationibus, aliis etiam quibusvis malorum generibus usque ad

hec tempora ubicunque quomodocunque quocienscunque et qualecunque per prefatum Georgium de Kanysa prefate domine Elene ac quibusvis hominibus eiusdem ad ipsamque pertinentibus illarum patratis et commissis reddidisset et commisisset quitum liberumque et expeditum, immo reddidit et commisit modis omnibus absolutum, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude, in
1503 festo beati Barnabe apostoli, anno domini millesimo quin-
jún. 11. gentesimo tertio.

Coram magistro Francisco de Macocha.

Eredeti, papir, rányomott pecséttel. M. O. D. L. 25431. sz.

CDXXVII.

Nándorfejérvár, 1504. jan. 11.

Horváth **Mátyás megkeresi Kanizsai György nándorfehérvári bánt, hogy fizetését mielőbb küldje meg neki.**

Magnifice domine et domine generosissime. Post fidelium servitiorum meorum commendationem. Imprimis elapsis diebus supplicaveram magnificentie vestre et parte solutionis servitiorum meorum magnificentia vestra eotunc scripserat, ut ab istis familiaribus nunc advenientibus mea servitia remitteret, qui dixerunt, ut ab ipsis nullas pecunias magnificentia vestra michi misisset. Certe ipse nullomodo viam et modum ac causam valeo adinvenire, ob quam causam mea servitia aput eandem magnificentiam vestram essent oblivioni date inter alios providos familiares magnificentie vestre. Scio ceteris omnibus familiaribus suis solutionem fecit ac ipsos contentos reddidit, tantum uni michi nullam fecit. Unde supplico iterum magnificentie vestre tamquam domino gratiosissimo, dignetur et erga me providere, mea quoque servitia remittere, unde pro honore magnificentie vestre possim debite famulari. Nam iam vereor tam crebre civitatenses visitare in petendo mutuarum, quia hisce diebus usus sum mutuarum et in credendo levatis.

Ceterum per me presentialiter adire volebam omni meo conatu magnificentiam vestram, sed ausus absque scitu magnificentie vestre non fui exire. Si impresentiarum magnificentie vestre introitus non erit, et magnificentia vestra ad Velike descenderit, extunc cogor certis ob causis et negotiis meis exire ad Posga et ad magnificentiam vestram. Ideo dignetur magnificentia vestra me edocere, quem interim in presentia magnificentie vestre substituam. Nonnulla etiam medio huius familiaris mei magnificentie vestre intimavi, cuius dicta magnificentia vestra dignetur credere ac eundem citissime absque ulla mora remittere magnificentia vestra velit et dignetur gratiosa relatione. Datum Nandoralbe, feria quinta proxima post festum sancti Pauli primi heremite. 1504. 1504 jan. 11.

eiusdem vestre magnificentie fidelis servitor
Mathias Horwath.

Kívül: Magnifico domino et domino Georgio de Kanisa bano Nandoralbensi etc. domino meo gratiosissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 25426. sz.

CDXXVIII.

Buda, 1504. márcz. 21.

Bornemissza János királyi kincstárnok újból meghagyja a szegedi sókamarásoknak, hogy Kanizsai György nándorfejérvári bánnak a neki járó fizetés fejében a király által a szegedi sókamarára utalványozott 500 frtot fizessék ki.

Egregii nobis dilecti. Dari deputaveramus per alias literas nostras magnifico domino Georgio de Kanysa bano Nandoralbensi ad rationem sallarii sui anni preteriti, quod expiravit 1504 febr. 14
in festo beati Valentini martiris proxime preterito in illa camera Zegediensi sales in valore florenorum quingentorum, quos ut intelleximus nondum eidem restituistis. Rogamus igitur vos et nichilominus de voluntate et mandato serenissimi domini nostri regis harum serie vobis committimus, quatenus acceptis presentibus, dictos quingentorum florenorum auri sales eidem domino Georgio de Kanysa vel hominibus

suis presentium exhibitoribus in prefata camera Zegediensi iuxta contenta priorum literarum nostrarum ut prefertur superinde ad vos datarum ad rationem curastis reddere et restituere velitis et debeatis, aliud nullomodo faciatis, et presentes unacum eisdem prioribus literis nostris pro vestra expeditione reservetis. Datum Bude feria quinta proxima
1504 márc. 21. post dominicam Letare anno domini etc. 1504.

Johannes Bornemizza regius thesaurarius. Johannes Bornemizza regius thesaurarius manu propria.

Restituatis quamprimum sales advenerunt.

Kívül: Egregiis Nicolao de Herend et Andree literato camerariis salium camere Zegediensis nobis dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 25430. sz. — Ugyanannak máskép szövegezett kelettel — feria quinta proxima ante dominicam Judica — és részben eltérő szöveggel írt másodlata u. o. 25431. sz.

CDXXIX.

Nándorfejérvár, 1504. ápr. 28.

Horváth Pál nándorfejérvári albán Kanizsai György nándorfejérvári bántól bizonyos pénzek és fizetések visszafizetését kéri.

Magnifice domine mi plurimum generose. Post servitiorum nostrorum recommissionem. Noverit eadem, me iuxta litteralem mandatum vestre magnificentie in omnibus causis, litibus et querimoniis civium Nandoralbensium pridem adversus vestram magnificentiam exortis frivole et iam aliquantulum diventilatis et existentibus coram egregio Johanne Polyak arbitrio regio ac Petro Waryasy, Bartholomeo Fygedy nobilibus comitatus Bachiensis et plebano de Kapwch, qui cum eodem Johanne Polyak ad discutiendum discernendumque et iudicandum ipsa litia, causa et querimonia venerant unacum Paulo de Sythke ac aliis nonnullis familiaribus

vestre magnificentie iuxta possibilitatis mee et eorum ingenii exigentiam procuravimus. Sed nullomodo aliud facere potuimus, quin omnino iuxta iudiciariam determinationem ipsorum arbitrium omnia dicta utputa Nicolao Koppowÿgh pro thapecio fl XXXII talimodo ut si vestra magnificentia nollet ipsum thapeciam pro tantis pecuniis accipere, extunc reddita ipsa thapecia, idem Nicolaus pecunias solvere teneatur. Item pro croco eidem fl V; item Thome Balÿntha pro vino et panno fl VIII, pro piscibus usonum fl VI, mediam autem partem videlicet similiter fl VI Lucas Kwthosÿ solvit, pro asseribus fl 1 $^{1}/_{2}$, idem Lucas fl 1 $^{1}/_{2}$ solvit. Item Gechew de quodam Rasciano Pethak vocato, usonem cepit, pro eodem fl III, item equis Jowan de Bessenÿe fl VIII, Petro Chÿga pro ordeo, quem Martinus Thoth abstullit fl I et denariis XXV. Eidem dedimus fl I, dispositori mensarum, cum quo Gechew fecit disponi fl I dedimus denarios LX. Stephanus literatus de Simone Biro cepit unam chysmam, eidem den. L. Vincentio Warga ad conventionem, Gechew pro dispositione vassis usonum fl I, Czethko pro panno et una chyzma quos Stephanus literatus abstulit fl V., Demetrio Ewthwes pro una frena domini quem secundum conventionem pro uno fl. fecit deaurari, dedimus fl $^{1}/_{2}$. Wokasyn dixit unam frenam per Stephanum litteratum a se receptum, sed ex quo non iuravit non solvimus; Petrus Mersowÿgh unum porcum, sed similiter ipse non iuravit, ergo non solvimus; pro lodicibus dedimus fl X et solvimus et sic ipsis civibus secundum iuramentum et probabilem documentum ipsorum ego Paulus Horwath satisfeci propriis meis sumtibus et expensisque contentavi. Ideo supplico tamquam domino meo gratioso, quatinus istas pecunias simulcum sallario remittere dignetur. Ceterum relicta condam Balabay nonnullas regie maiestati fecit querimonias ob non solutionem quarundam rerum, de quibus rebus litteras preceptorias regie maiestatis vestre magnificentie sonantes duxit, quas preceptorias simul et alia universa registra querimoniarum per hunc familiarem

vestre magnificentie remisimus quarum tenor clarius enodabit. Ex Nandoralbense, feria sexta post festum beati Marci
1504 apr. 28. ewangeliste, anno domini millesimo quingentesimo 4°.

Paulus Horwath
Vicebanus vestre magnificentie Nandoralbensis.

Kivül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa bano Nandoralbensi etc. domino suo gratioso et metuendo.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 25420. sz.

CDXXX.

Buda, 1504. jún. 10.

Bornemissza János királyi kincstárnok meghagyja a pozsonyvármegyei adóbeszedőknek, hogy Kanizsai György nándorfejérvári bánnak a Pozsony vármegyében beszedendő adóból 300 forintot fizessenek ki.

Egregii nobis dilecti. Serenissimus dominus noster rex magnifico domino Georgio de Kanysa bano Nandoralbensi ad rationem sallarii sui banatus de proxime futura contributione illius comitatus Posoniensis trecentos florenos ad annum presentem qui expirabit in festo beati Valentini mar-
1505 febr 14. tiris proxime venturo, dari deputavit et commisit. Rogamus igitur vos et nichilominus de mandato eiusdem domini nostri regis vobis committimus, quatinus eidem domino Georgio aut homini suo presentium ostensori prescriptos trecentos florenos de premissa proxime futura contributione dicti comitatus Posoniensis ad rationem sue maiestatis reddere velitis et debeatis, aliud non faciatis et presentes superinde pro expeditione vestra reservetis. Datum Bude, feria secunda poxima post festum sacratissimi corporis Christi, anno domini mil-
1504 jún. 10. lesimo quingentesimo quarto.

Johannes Bornemiza
thezaurarius regius etc.

Johannes Bornemiza regius
thezaurarius manu propria.

Kivül: Egregiis dicatoribus proxime future contributionis comitatus Posoniensis nobis dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 25434. sz.

CDXXXI.

1504.

A végvárak számadásainak a szerb-magyar végvárakra: Nándorfejérvárra, Sabáczra, a deszpotára, Jaksity István, Márk, Péter, Bradách István csapataira vonatkozó tételei.

M. O. D. L. 21.279. sz. a. őrzött eredetiből közölte Kovachich: Supplem. ad VC. II. 310—320.

CDXXXII.

1504.

A szerbiai magyar csapatvezérek, jelesül a deszpota, a nándorfejérvári bán, a sabáczi bán, a naszádosok fizetésének költségelőirányzata.

Kovachich: Supplementum II. 305—307.

CDXXXIII.

1503—1505.

Kanizsai György nándorfejérvári bán javainak és a neki járó fizetségeknek jegyzéke.

Registrum factum super bonis et deputationibus sallariorum magnifici domini Georgii de Kanisa bani Nandoralbensis ab anno domini 1503.

Item bona eiusdem in comitatu Sproniensi faciunt fumos . . .	III^c XLVIIII½ *)
Item in Castriferrei faciunt fumos	I^c XXVI
Item in regno Slavonie et Croacie faciunt fumos	XIIII^c XXXXVIII
Item in comitatu Albensi faciunt fumos	I½^c **)
Item in Zaladiensi faciunt .	I^c LXXXXVII
Item in Simigiensi facit . .	LXXXXVI
Item in Posoniensi faciunt .	III^c LIIII
Item in Nittriensi	
Item in Pesthiensi	

*) 349½.

**) 150.

Deputationis sallariorum videlicet . . . . 2900 flor.

Item in comitatu Sproniensi de priori subsidio videlicet circa fe-
1503 aug. 10. körül stum beati Laurencii martiris anno in prescripto preteritum habuit de bonis suis . . . . I^{c} LXXIIII flor. d. XXV

Item eodem tempore de comitatu Castriferrei similiter de bonis suis habuit. . . . . LXIII fl.

Item in regno Slavonie deputati fuerunt . . . . VII^{c} flor.

Item in comitatu Albensi. . I^{c} fl.

Item in presenti taxa in Zaladiensi . . . . I$\frac{1}{2}^{c}$ fl. *)

Item in Simigiensi . . . . L fl.

Item in Sproniensi . . . II$\frac{1}{2}^{c}$ fl. **)

Item in Castriferrei. . . . III^{c} fl.

Item in Posoniensi . . . . V^{c} fl.

Item in Nittriensi . . . . V^{c} fl.

Item adhuc ad prescriptum preteritum annum debitores remanserunt in sollutionibus sallariorum VI^{c} XIIII fl. d. XXV usque festum Valentini proxime preteritum excepta illa
1503 febr. 14. pecuniarum summa, que de presenti subsidio in Zaladiensi, Simigiensi, Castriferrei et Sproniensi comitatibus deputata sunt reddere.

Item ad presentem annum 1504. ab eodem festo Valentini usque proxime venturum festi eiusdem totali sallario
1504–1505 febr. 14. videlicet II^{m} VIIII^{c} fl. tenentur que summa in infrascriptis comitatibus simulcum debitis predicti anni est deputata per dicatores restituenda.

Item primo in regno Slavonie . . . . . M flor.

Item in comitatu Albensi . . . . . . I$\frac{1}{2}^{c}$ fl. *)

Item in comitatu Zaladiensi. . . . . . IIII^{c} fl.

Item in comitatu Simigiensi. . . . . . IIII^{c} fl.

*) 150 fl. **) 250 fl.

Item in comitatu Castriferrei ad annum, quod respiravit in festo beati Valentini martiris proxime preterito.	VI^c^ XIIII fl. d. XXV
Item in comitatu Soproniensi	IIII^c^ fl.
Item in comitatu Posoniensi	III^c^ fl.
Item in comitatu Nittriensi	II^c^ fl.
Item in comitatu Pesthiensi.	L fl.

Eredeti, papir. M. O. D. L. 35003. sz.

CDXXXIV.

Kölpény, 1505. márcz. 18.

Beriszló János rácz deszpota Kanizsai György nándorfejérvári kapitánynyal szemben mentegetődzik, mintha ügyvivője, Vukasin nem volna eléggé megbízható egyéniség. Védekezik bizonyos szemére hányt cselekről szóló híresztelések ellen, melyekben neki semmi része sincs.

Magnifice domine et frater honorande. Literas vestre magnificentie in Akora recepimus, ubi admiratur vestra magnificentia quod nos per familiarem nostrum Wokassÿn aliquid vestre magnificentie intimavimus et per Pethkonem. Credat vestra magnificentia, quod nos tam medio Wokassÿn vestre magnificentie intimavimus, non per illum alium quispiam. Tamen scietis, quod ista res non est admiranda, quia notitiam habent istius famuli nostri Wokassÿn et illius alteris familiares eiusdem et ipsi sunt tales persone, ad quos maiora possemus confidere, quam ista, nec esset de ipsis aliqua cura, sed propterea miseramus eundem, quia idem erat in nundinis in Gÿala et ipse audivit qualia loquebantur ibi ex parte istius nostri negotii. Hanc culpam ad nos non ponat vestra magnificentia quod ex parte nostri non est prowlgatum, sed hanc culpam ad se solum ponat vestra magnificentia, quia non debuissetis exercitum ducis hinc et hanc portare per Zerenium, hoc deus scit et beata virgo, quod ubique in villis eundo et minimi woÿnici domini ducis hoc prowlgaverunt, quod volunt ire insidias ponere cum vestra magnificentia sub castro Zenderw, postquam sunt reversi domum, similiter talia prowlgaverunt dicta ex quo dominus dezpotus non venit, prorogavit, banus

ad aliud tempus ut cum ipso domino dezpotho invicem ire vult, et quum ista omnia ita fuerunt, quis iam ista secreta ipsis revelavit, et quod peius est non quod ille Wokassÿn sciat istud negotium, sed sic iam vestre magnificentie ad scitum dedimus; ymmo quasi tota ista provincia Turcalis scit hoc negotium et si habet vestra magnificentia fideles exploratores tunc sic inveniet sicut nos scribimus. Ubi autem scribit vestra magnificentia de constantia nostra certe aliam scripturam expectaremus, certe scimus nos ita constantem esse, sicut unum quemquam sicut ubi tempus vel locus erit eadem etiam videbit. Ubi autem scribit vestra magnificentia, ut ab eadem negotium non preteribit, de hoc etiam satis admirare non possumus, quia certe et nos nescimus ut causa nostra istud negotium preterivisset vel preteriret. Nos quid fecimus pro amicitia vestre magnificentie fecimus, quia nos ad hoc necessitatem non habuimus, quia si nos aliquid voluissemus agere vel a regia maiestate ausi fuissemus bene potuissemus, sed nos volumus tantum complacere vestre magnificentie. Vestra magnificentia vero iam incepit nos in culpam sine ulla causa nostra, certe nos possemus magis vestram magnificentiam inculpare, quia hoc possumus facere, quod nos nunquam vidimus taliter ad insidias inponendas se appromtuare, quia scimus quod vestra magnificentia satis experta est rebus confiniis, sed certa sit vestra magnificentia quod et nos ignaros ad illa quantum dei voluntas est, non reputet, sed aliter debuimus in hoc procedere. Ideo sciat vestra magnificentia quod hanc culpam nos super nos accipere volumus, quia in hac culpa non summus, certe a nulla parte possumus precogitare. Unde a vestra magnificentia talia scripta meruissemus accipere. Ex Kelpen feria
1505 márc. 18. tertia post dominicam Ramispalmarum 1505.

Johannes Berizlo
dezpotus etc.

Kívül: Magnifico domino Georgio de Kanisa bano Nandoralbensi domino et fratri honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 25442. sz.

CDXXXV.

Kölpény, 1505. máj. 27.

Beriszló János rácz deszpota Kanizsai György nándorfejérvári kapitánynak a szerb deszpotátus javainak pusztításáról ír. A harminczad, melyet a király neki a kölcsön adott pénzért lekötött, még ha hat évig marad is nála, akkor sem lesz elegendő a kölcsön adott összegnek fedezésére. Védekezik az ellen, hogy a deszpotátus katonái a királyi javakat pusztítják.

Magnifice domine amice et frater noster honorande. Litteras vestras ad nos directas sane intelleximus. Ad quos breviter respondemus, scilicet articulos ubi scribit vestra magnifica dominatio iam aperte invenisse, quod nostri incepissent ibi melius sciscitet vestra magnifica dominatio et longe aliter inveniet, sed non ab illis qui crimen perpetrarunt, quia illi nunquam dicunt se ipsos malefecisse, nec aliquas depredationes incepisse, sed per veredicos homines intelliget vestra magnifica dominatio, ut est inceptio depredationis super bona despotatus ex illa parte. Ubi vero dicit vestra magnifica dominatio ut per nostros officiales nulla rectificatio iobagionibus regie maiestatis fuisset, hoc non fuit mirum, quia solus dominus banus socius vester bene scit, ut familiares nostri pro rectificatione sepius ierunt, ut illa rectificarentur dampna, que super bona despotatus fuerunt perpetrata, sed minime voluit. Ideo si aliqua parva facta fuerunt ex ista parte pro dampnis ipsorum, ea de causa isti officiales nostri in persona nostra hic constituti non sciverunt aliquam facere rectificationem. Etiam scribit vestra magnifica dominatio, quod etiam banus socius vester coniugi nostre scripsisset, et ipsa quoque nil voluisset rectificare de dampnis ut dicitis per nostros illatis. Sciat vestra magnifica dominatio ut mulieres non habent opus ad talia negotia providere. Nos bene habuimus familiarȩs nostros, quia ad talia negotia providenda fuerunt commissi. Sed tamen potuisset fieri vestre magnifice dominationi, absque huiusmodi scripturis. Tamen scimus vestram magnificam dominationem unacum socio eiusdem omnes militares esse, etiam uxores habere, nec in aliquibus huiusmodi negotiis easdem occupare haud concernit et aliter sciremus de hoc respon-

dere, sed nunc satis est. Ubi autem scribit vestra magnifica dominatio ut recordaretur de dictis coram domino Georgio de Bathor, et quod parata est illa adimplere neque nos dubium habuimus neque habemus, sed vellemus ut iam vestra magnifica dominatio finem facere velit. Ubi autem refert vestra magnifica dominatio de tricesima, hoc bene scire poterit eadem, ut illa tricesima est regie maiestatis, sua maiestas libera fuit michi dare, libera est etiam a nobis recipere et dare cui wlt. Credat vestra magnifica dominatio quod nos libentius et nunc illam summam a sua maiestate, pro qua est aput nos ista tricesima haberemus, quam istam tricesimam. Nos autem in hoc nichil precogitare possumus, ut honor eiusdem in aliquo impediretur. Sciat etiam vestra magnifica dominatio quod non per duos annos, ymmo per sex, si ista tricesima in manibus nostris esset, adhuc vix illa summa ad manus nostras veniret. Ubi autem scribit vestra magnifica dominatio, ut nobis per homines vel per familiares eiusdem intimabit quomodo honor hominum regio dum a nobis licentiabitur, eidem per nos dabitur, quod illam viam per vestros famulos vestra magnifica dominatio intimabit, ibi intelligimus ut eadem nollet ne homo regie maiestatis ad id per suam maiestatem deputatus inter nos esset, credat vestra magnifica dominatio, ut nos nullam viam iam precogitare possumus, ut cum honore nostro id fieri posset, nisi si eadem scit neque ut intelligo quidquam etiam nobiscum curans homo regie maiestatis pueriliter ad suam maiestatem haud accedet. Ideo si videtur vestre magnifice dominationi nil nocet ut idem ista iam complanet et determinet, quia bene scit vestra magnifica dominatio, ut nos ipsi non possumus mandare, ut recedat sine aliquali fine. Ubi autem scribit vestra magnifica dominatio, ut non propter hoc est nobis datum banderium despotatus, ut bona sue maiestatis desolarentur, iam optime potest intelligere eadem, quod nos pro tantis dampnis nichil fecimus, de hoc cogitare potest eadem, ut nos non optamus desolationes bonorum sue maiestatis. Ex quo, deo dante, econverso potuisset fieri viceversa de dampnis nostris, nos bene possumus dicere, ut si aliqua per nostros homines fuissent acta, ut

sine scitu nostro fuerunt. Sed banus socius vestre magnifice dominationis id non potest dicere, quod cum scitu suo non fuissent, ex quo presens fuit. Nos vero, bene scit vestra magnifica dominatio ubi fuimus, et eandem valere optamus. Ex castro nostro Kewlpewn, feria tertia proxima inter octavas sacratissimi corporis Christi etc. 1505. 1505 máj. 27.

Johannes Berizlo
regni Rascie despotus.

Si autem aliquando vestre magnifice dominationis familiares suos libenter videmus, tanquam homines domini et amici nostri honorandi. Sed ut prescripsimus cum homine regie maiestatis nos haud gubernamus.

Kívül: Magnifico domino Georgio Kanÿsaÿ bano castri Nandoralbensis domino amico et fratri nobis honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékével. M. O. D. L. 25444. sz.

CDXXXVI.

Esztergom, 1506. márcz. 26.

Bakócz Tamás bibornok esztergomi érsek Kanizsai György nándorfejérvári bánhoz. Már régóta Nándorfejérvárban gondolta őt, kéri, hogy ne késlekedjék tovább az odamenetellel. Megütközéssel hallotta, hogy a Nándorfejérvárban állomásozó katonaság egy része nem akar már tovább szolgálni, minthogy zsoldot nem kapott s hogy ő (Kanizsai) sem kapta meg fizetését. Kéri őt, hogy ez iránt a jövő országgyűlésig legyen türelemmel.

Magnifice domine et amice honorande. Intelleximus scripta magnificentie vestre et credidimus iam dudum eandem in Albanandor constitutum fuisse. Nam dum Bude essemus certa mentio ex parte eiusdem facta fuerat, et tunc nos responderamus, quod magnificentia vestra illo in Nandoralbam divertisset. Sed quia causam scribit rationabilem cur hucusque venire non potuerit, excusatio poterit fieri honesta. Iam enim vestra magnificentia tardare vel quovismodo negligere nolit, sed in omnem eventum descen-

dat. De non restitutione salariorum eiusdem certe vehementer indolemus cum sciamus absque expensis istic manere non posse. Audivimus enim et nos, quod pedites confederati pariali voluntate ex illius castri servitiis egredere et declinare volunt. Velit tum magnificentia vestra usque ad
Apr. 24. instans festum beati Georgii martiris illic permanere, ipso enim tempore fortasse erit una generalis congregatio dominorum, dabimus enim operam ut et magnificentia quoque vestra per literas vocabitur et tunc veniat, hic enim Bude melius disponemus negotia eiusdem, quam si ipsa istic perseveraret. Post reditum enim dominorum archiepiscopi Collocensis et Jose comitis ex rege Romanorum maiestas sua regia intelliget si generaliter omnes domini convocari deberet vel non, propterea velit ad illud tempus habere patientiam. Ex parte regis Romanorum et nos sufficientes rumores habemus, tamen non credimus quod in presentiarum, ut nobis videtur, sua maiestas ad aliquam discordiam se preparet. Utcunque tamen sit, cogitemus de remedio, ut salvi maneamus. Quod autem scribit magnificentia vestra commisisse suis famulis ut mutuam inter se habeant intelligentiam cum servitoribus nostris bene actum est. Nam nos quoque diu hoc idem famulis nostris commisimus, habemus nunc servitores nostros ex partibus Sclavonie, quorum medio scribere statuimus domino Zagrabiensi et etiam servitoribus nostris, ut se mutuo adiuvent seseque intelligant. Ceterum interitum domine relicte Rostfy audieramus etiam prius, et de equo illo Turco misso gratias habemus magnificentie vestre. Si quid etiam apud nos erit, quod magnificentie vestre placebit, ab eadem non denegabimus, eandem bene valere desideramus. Ex arce nostra
1506 márc. 26. Strigoniensi secundo die beate Marie virginis 1506.

Kivül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa bano Nandoralbensi etc. domino et amico honorando, Thomas tit. sancti Martini in Montibus sacre romane ecclesie presbiter cardinalis Strigoniensis.

Eredeti, papir, zárlatán vörös viaszba nyomott gyűrűs pecsét töredékével, M. O. D. L. 25451. sz.

CDXXXVII.

Buda, 1506. aug. 5.

II. Ulászló király Kanizsai György nándorfejérvári bánnak meghagyja, hogy bizonyos fontos ügyek megbeszélése végett mielőbb Budára jőjjön.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Certa quedam et ardua emerserunt negotia, propter que presentia vestra plurimum indigemus. Proinde requirimus et hortamur fidelitatem vestram et eidem nihilominus etiam firmiter committimus et mandamus, quatenus statim visis presentibus vos ad iter accingere atque celerius quo poteritis ad nos huc Budam venire modis omnibus debeatis et teneamini, secus nullomodo facturi. Datum Bude in festo beatissime Marie virginis de Nive, anno domini millesimo quingentesimo sexto. 1506 aug. 5.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa bano nostro Nandoralbensi fideli nobis sincere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. N.M. lt.

CDXXXVIII.

Temesvár, 1507. ápr. 9.

Somi Józsa temesi főispán Kanizsai Györgynek megküldi a királynak egy levelét. Tudatja vele, hogy a király szigorúan meghagyta, hogy a törökkel kötött fegyverszünetet mindenki pontosan megtartsa. Szerencsét kíván neki a törökök felett kivívott újabb győzedelemhez.

Magnifice domine amiceque honorande, post salutationem. Misit ad nos maiestas regia literas quasdam magnificentie vestre sonantes, que cum presentibus ad magnificentiam vestram deferentur, quas ut nos ad magnificentiam vestram transmitteremus sua maiestas nobis scripsit, credi-

mus verum, quod ex parte observationis treugarum scribat, cum et nobis firmissime committat, ut nos treugas et federa inter suam maiestatem et imperatorem Turcorum firmatas non solum observemus, verum etiam cum omnibus sub gubernatione nostro existentibus inviolabiliter observare faciamus. Rogamus deinde magnificentiam vestram, quatinus de sua nos valetudine optima velit reddere certiores, nam nos a tempore estatis longos traximus infirmitates, nunc iam favente deo melius sumus et die dominico venturo favente deo movebimur versus Budam. Intelleximus deinde nos a Turcis nunc apud nos existentibus in legatione non absque magna animi complacentia homines magnificentie vestre super ipsos Turcos aliquam victoriam optinuisse et ut ita semper succedat optamus. Ex Themeswar feria sexta inter
1507 ápr. 9. octavas Pasce, anno domini 1507.

Josa de Som
comes Themesiensis etc.

Kívül: Magnifico domino Georgio de Kaniza, bano Nandoralbensi domino et amico honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival M. O. D. L. 25475. sz.

CDXXXIX.

Buda, 1507. máj. 2.

II. Ulászló király utasítja Kanizsai György és Móré György nándorfejérvári várnagyokat, hogy a törökök elől Szendrőből Magyarországba menekült Golochelowyth Pál, Lázár és Miklósnak, kik letelepedés czéljából a királytól alkalmas területet kértek, Nándorfejérvárott erre alkalmas helyet jelöljenek ki.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Magnifice et egregie fideles nobis sincere dilecti. Ex quo agiles Paulus, Lazarus et Nicola Golochelowÿth unacum uxoribus et omni ipsorum familia ex Thurcia et ex pertinentiis castri Zenderew ad nos profugerunt supplicaruntque maiestati nostre, ut in pertinentiis castri nostri

Nandoralbensis ipsis aliquas possessiones, in quibus descendere possent, dare et assignare dignaremur. Nos itaque supplicationibus ipsorum inclinati, volumus, ut secundum conditiones ipsorum, eisdem, prout melius scitis, aliquas possessiones, ubi se collocare et descensum facere possint, dare et assignare debeatis. Provideatis tamen diligenter, ut ipsis eiuscemodi deputetis servitia, ne aliquam fraudem possint committere, et si cognoveritis ipsos nobis bene et fideliter servire, reddatis nos per litteras vestras certiores, et nos ipsis meliorem faciemus provisionem, secus non facturi. Datum Bude, in profesto inventionis sancte crucis, 1507 máj. 2.
anno domini millesimo quingentesimo septimo.

Kívül: Magnifico Georgio de Kanÿsa et egregio Georgio More banis castri nostri Nandoralbensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival M. O. D. L. 25415. sz.

CDXL.

Buda, 1507. jún. 3.

II. Ulászló király Sempthe várát Kanizsai György nándorfejérvári bánnak, úgy is mint nejének zálogos birtokát, úgy is mint Kanizsai Györgynek zsoldja fejében tartozását, zálogos birtokul adományozza.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod quamvis nos castrum nostrum Sempthe vocatum in comitatu Posoniensi habitum simulcum oppidis, villis et possessionibus ac prediis, portionibus et quibuslibet iuribus possessionariis ad idem castrum nostrum spectantibus et pertinentibus fideli nostro magnifico Georgio de Kanÿsa bano nostro Nandoralbensi primum ad fassionem generose condam domine Elizabeth filie olim Pauli Banffÿ de Alsolÿndwa prioris consortis eiusdem, cui nos castrum ipsum pro octo milibus florenis inscripseramus, prefato Georgio factam et deinde posita cum eodem Georgio ratione et compoto, ratione dicti banatus iterum in tribus milibus

et quadringentis florenis, hoc est in toto pro undecim milibus florenis vigore aliarum litterarum nostrarum superinde confectarum inscripseramus et impignoraveramus, tamen. quia nunc in sortem solutionis sallarii ipsius Georgii de Kanÿsa eidem ratione dicti banatus Nandoralbensis annuatim provenire debentis, posita cum eodem iterum bona, reali veraque et recta ratione, quinque milibus florenis auri denuo et ex novo debitores remansimus, ex quibus dicto Georgio de Kanÿsa duo milia florenos paratis et numeratis in pecuniis dedimus et persolvimus, residuos vero puta tria milia florenos ad prescriptam priorem summam undecim milium et quadringentorum florenorum auri duximus adiiciendos et superaddendos et eidem Georgio ac generose domine Clare filie condam Johannis de Rozgon pronunc consorti, ac Ladislao filio eiusdem ipsorumque heredibus et posteritatibus universis predictum castrum nostrum Sempthe in toto iam pro quattuordecim milibus et quadringentis florenis inscribendum, immo adiicimus et superaddimus ac inscribimus presentium per vigorem talimodo, ut, dum nos aut heredes et successores nostri reges prescriptam summam pecuniarum iam in toto ad quattuordecim milia et quadringentos florenos, ut prefertur, se extendentem, prefato Georgio de Kanÿsa, vel ipso defuncto dicte domine Clare consorti sue aut Ladislao filio eiusdem vel ipsorum heredibus et posteritatibus reddemus, restituemus et persolvemus aut iidem heredes et successores nostri persolvent, extunc iidem Georgius de Kanÿsa banus aut dicta domina Clara consors vel Ladislaus filius eorundemque heredes prescriptum castrum Sempthe cum predictis universis pertinentiis eiusdem nobis aut eisdem nostris heredibus et successoribus remittere absque omni difficultate et allegatione debeant et teneantur, assumpmentes nichilominus prenominatos Georgium de Kanÿsa dictamque dominam consortem et Ladislaum filium ipsorumque heredes et posteritates infra tempus redemptionis eiusdem castri et suarum pertinentiarum contra quoslibet legittimos et causidicos impetitores et actores quantum ad hanc prescriptam pecuniarum summam in pacifico et reali dominio eiusdem castri et suarum pertinentia-

rum propriis nostris laboribus et expensis conservare, immo assummimus harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude, in festo sacratissimi corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo septimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno decimo septimo, Bohemie vero tricesimo septimo. 1507 jún. 3.

Báthori István nádornak 1522. október 14-én Futakon kelt átiratában. Eredeti, papir, rányomott pecséttel. M. O. D. L.: 24347. sz.

CDXLI.

Buda, 1507. jún. 7.

II. Ulászló király Kanizsai György és Csulai Móré György nándorfejérvári bánokat ezen állásuk alól fölmenti.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. Recognoscimus per presentes, quod quia magnificus Georgius de Kanÿsa et alter egregius condam Georgius More de Chwla bani nostri Nandoralbenses ab illo tempore quo dictum banatum nostrum pro officiolatu a nobis de beneplacito nostro tenuerunt et possiderunt suma cum fidelitatis constantia in cunctis nostris servitiis affuerunt et servierunt, prout probis viris licuit in omnibus exequentibus, ipsum quoque banatum simul cum castris Nandoralbense, Zemplen necnon Zalonkemen, pariter cum provisoratu Nandoralbense ac tricesimis simulcum omnibus pertinentiis, qualitercunque ad easdem spectantibus quovis nominis vocabulo vocitatis, que hactenus ipsi tenuissent et possedissent, dum ab eodem Georgio de Kanÿsa mortuo quoque prefato Georgio More, domina Katherina relicta necnon Ladislao et Georgio filiis eiusdem Georgii More rehabere et nobis resignari voluimus prescriptum banatum simulcum prenarratis castris eiusdemque pertinentiis, necnon provisoratu et tricesimis ad easdemque, ut premissum est, spectantibus quibus ipsi prefuissent fideliter iusteque et tanquam probi restituerunt et resignaverunt, super quorum banatus necnon prescriptorum castrorum et pertinentiis eiusdem, ac provisoratus et tricesimis restitutione,

resignationeque et administratione prenominatos Georgium de Kanysa ac Ladislaum filium eiusdem dominamque Katherinam relictam necnon Ladislaum et Georgium filios condam Georgii More quittos expeditos modisque omnibus absolutos atque satisfactos reddidimus et commisimus, immo reddimus et committimus presentium per vigorem, harum nostrarum testimonio litterarum mediante. Datum Bude, feria secunda proxima post festum sacratissimi corporis Christi,
1507 jún. 7. anno eiusdem millesimo quingentesimo septimo.

Recognitio magnifici Benedicti de
Bathyan thezaurarii regie maiestatis.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű rányomott pecséttel. M. O. D. L. 21723. sz.

CDXLII.

Székesfejérvár, 1508. jún. 5.

II. Ulászló király a csázmai káptalannak meghagyja, hogy Bakócz Tamás bibornok esztergomi érseket és testvéreit Fejérkő várának, Töttösvarsány, Komogoyna és Dolaczky birtokok és tartozékaik birtokába, melyek előbb Brankovics Vuk szerb deszpota özvegyének Borbálának birtokát képezték és ennek halálozása után királyi adomány útján a Bakóczokra szállottak, iktassa be.

A csázmai káptalannak 1518. júl. 1. kelt átiratából, melynek papirra írt eredetije, hátlapján rányomott pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 33633. szám alatt.

CDXLIII.

Kölpényi tábor, 1509. ápr. 12.

Beriszló János rácz deszpota Kanizsai György és Csáktornyai Hampó János horvát-dalmát bánokkal tudatja, hogy 200 lovassal Dyako, Hermán vagy Bród táján felkészülten áll és várja értesítésüket, hogy hol és mikor csatlakozzék hozzájuk, megsürgetve erre vonatkozó értesítésüket.

Magnifici domini et amici nobis honorandi. Intellexerint vestre magnificentie ab homine vestro, quem erga dominum palatinum miseratis, quid ipse dominus palatinus renunciavit vestris magnificentiis. Igitur noverint vestre magnificentie, quod nos cum ducentis equitibus erimus in pertinentiis Dÿako et in pertinentiis Herman vel autem in

pertinentiis Brod secundum informationem domini palatini, quod si necesse erit, ibi nos invenient vestre magnificentie. Nam nos unacum vestris magnificentiis ad servitia regie maiestatis ac huius regni parati sumus, et quocumque intimaverint vestre magnificentie, illo moveri promti sumus. Tantum nos teneant vestre magnificentie cum vestra fama. Et dum necesse erit, die noctuque festinabimus erga vestras magnificentias, ut insimul de negotio commisso providere poterimus. Nos non erimus pigri, nisi ut nos servent vestre magnificentie, ut diximus cum fama. Item etiam si videtur vestris magnificentiis, ne ante tempus vanas expensas faceremus, quia etiam sic ex commissione domini palatini habuimus, quod si necesse pronunc non erit, ut tam repente movere deberemus. Et si aliqua sinistra fama non viget, bonum esset, ut posset vestra motio pro-
longare ad festum sancti Georgii martiris, quum equis victum Ápr. 24.
nullo modo invenire possunt in via, quia etiam ad illud tempus gramina nasci et oriri debent, et sic equis levius esset victualia invenire. Tamen istam sententiam ad deleberationem vestrarum magnificentiarum ponimus, nos ut diximus, pigri non erimus. Et rogamus, ut quantocius fieri poterit, nos certiores reddent vestre magnificentie, quas ad sua semper vota quantoptime valere desideramus. Ex castro nostro Kelpen, feria quinta infra octavam resur-
rectionis domini, anno eiusdem 1509. 1509 Ápr. 12.

Johannes Berÿzlo
despotus.

Si vero dominationes vestre ambo non essetis pronunc invicem, propter rei celeritatem faciat nobis alter ex vestris magnificentiis relationem, et ne retardetis nos cum relatione super hoc negotio, quia nos scimus, ut possunt vestre magnificentie precogitare, ut cum hoc negotio non est tardandum.

Kivül: Magnificis dominis Georgio de Kanÿsa necnon Johanni Hampo de Chakthornÿa, regnorum Croatie Dalmatie et Sclavonie etc. banis dominis et amicis nobis honorandis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. M. O. D. L. 25509. sz.

CDXLIV.

Bródi tábor, 1509 máj. 8.

Beriszló János rácz deszpota Kanizsai György horvát-dalmát bánnal tudatja, hogy a fogoly törökökkel kedve szerint bánhat el.

Magnifice domine et amice nobis honorande. Litteras eiusdem vestre magnificentie intelleximus. Quapropter eadem vestra magnificentia illos captivos Thurcales secare et bona sub spe potest infra mittere, ita quod nulla suspitio esse debeat, ac si in propriis bonis eiusdem vestre magnificentie detinerentur, cum tali diligentia, sub custodia et omni providentia erunt, citiusque redimi se poterunt, ad quod tempus tute conservabuntur. Illac item de alio negotio eidem vestre magnificentie clarius patefiet studio et diligentia magnifici domini Francisci fratris nostri charissimi qui brevi est constiturus in Feÿerkew. Igitur vestra magnificentia audiet eque bene omnia et causam more nostris, et eandem optime valere optamus. Ex castro nostro Brod, feria tertia
1509 máj. 8. proxima post festum beati Johannis ante portam latinam, 1509.

Johannes Beryzlo
despotus.

Kivül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa Sclavonie, Croatie et Dalmatie bano, domini et amico honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomával. M. O. D. L. 25512. sz.

CDXLV.

Brod, 1509. jún. 6.

Beriszló János, rácz deszpota levele Kanizsai György horvát bánhoz, melyben Bajnai Both András mozgalmairól részletesen értesíti.

Magnifice domine et frater noster honorandissime. Intimaverat nobis vestra magnificentia dum de Jaycza veniebamus, ut eadem optaret nobiscum constitui vel in ipsa sua [domo] vel autem in S. Demetrio. Tamen nos certe non potuimus ad ipsam domum vestre magnificentie ire ex certis causis, sicut eadem iam intelligere potuit. Tamen ad S. Demetrium ire volebamus libenter, sed vestra magnificentia recusavit. Expec-

tamus autem a vobis relationem per duos dies, nec illam obtinere potuimus. Postea coacti negotiis arduis induiti iter arripuimus huc ad Brod. Dum autem huc venimus, venit noster explorator ab Andrea Both, qui nobis retulit, ipsum Andream Both esse in Byhigio aut cum ducentis equitibus. Nos autem hoc audito ab itinere quo pergebamus ad dominum archiepiscopum Colocensem et dominum ducem cessavimus. Mox autem in morte equi, misimus hominem nostrum ad Bihigium, qui deberet videre quo se vertat iste Andreas Both. Domino autem Collocensi et domino duci ad notitiam dedimus ut ad ipsos pronunc ire non possumus ex istis causis iam premissis. Hodierno autem die advenit egr[egius?] alter explorator, unus ab eodem Andrea Both, familiaris unius amici vestri, qui nobis retulit certitudinaliter, ut ipse Andreas Both Pethergazya[1] est, et montem iam pertransivit . . . ., convenitque cum dominis Bernardino Groff et Johanne similiter Groff Hans. Et levaverunt tam equites quam pedites. Et ivissent ad civitatem Venetorum Rekam, quia ipsam illi civitatenses eis tradere dicuntur. Tamen nos ignoramus, si ita erit, vel autem propter aliquam deceptionem talia finguntur. Sed speramus in deo, uti [ista] omnia suo modo [usque] dominicam [nunc venturam] nobis portabunt. Et si ita erit, ut ipse Andreas Both cum illis dominis recessisset versus illas partes, videlicet Rekam, extunc nos ibimus ad istos dominos cum ipsis convenire secundum informationem domini palatini, gentes [autem] nostros hic mittemus usque ad ducentos equites. Et neque nos ibi multum tardabimus. Sed si gentes necessarie erunt, nuncietis ei[dem] domino Francisco Beryzlo. Ipse adiuvabit ipsos unacum gentibus vestris, Nuntiaveramusque vestre magnificentie, ut si aliqua sinistra fama esset, ut eadem vellet nos certos reddere per unum familiarem suum, si eadem [nobiscum] non wlt constitui. Et si aliqua fama sinistra fuisset, ut iam diximus, quod nos parati essemus, hanc viam dimittere et attendere ad illas partes in auxilium vestrum; sed nec hoc meruimus a vestra magnificentia sed [ab aliis] rescivimus famam.

[1] Petergozdje.

Et sicut diximus ab itinere cessavimus. Et si necesse erit, speramus in deo quod et nos eo tempore . . . . . Zagrabia erimus vel etiam ex illa parte Zave; quando idem Andreas Both attinget vadum Zave, tamen omnia ista expectabamus a vestra magnificentia, nos certe pro honore vestre magnificentie laboramus, et longe aliter expectassemus, ut ad nos ostenderetis amicitiam vestram erga nos habitam. Sed si iam aliter non potest fieri, opportet nos solos ad honorem nostrum invigillare. Tamen non deerimus nos in nullo penes honorem vestrum, si necesse erit contra illum bonum virum, quod pertinet ad ad (!) bonum et utilem amicum vestrum. Eandemque optime valere optamus ex Brod, in festo sacratissimi corporis Christi, 1509.

1509 jún. 6.

Johannes despotus.

Kivül: Item etiam possumus scribere vestre magnificentie, ut noster explorator cum oculis vidit, ut Christoforus literatus obviavit Andree Both in Werhowyna et plus non tractavit secum nisi ad duas vel tres horas. Mox . . . . ipsum remisit ad dominum palatinum et dominum episcopum, tamen ignorat ad qualem relationem. Sed dubitant de . . . . ut ipse audivit. Ideo bonum est invigilare, ut diximus, et nobis nihil deerit deo adiuvante, quid pertinet ad vestrum bonum et utilem amicum, ut diximus.

Kivül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa regni Croatie, Dalmatie et Sclavonie bano etc. domino et amico nobis honorando.

Eredeti, erősen megrongált papir, zárlatán pecséttel. M. O. D. L. 25433 sz.

CDXLVI.

Fejérkő vára, 1509. júl. 6.

Beriszló János rácz deszpota és Ferencz Egervári Istvánt megkeresik, hogy Zlawkowygh Györgyöt fogadja udvari emberei sorába, kijelentve abbeli készségüket, hogy Egervári emberét ők veszik fel udvari embereik sorába.

Magnifice domine et amice noster honorande. Ecce misimus ad vestram amicitiam hunc probum adolescentem nobilem Georgium Zlawkowÿgh confidenter eandem vestram magnifi-

centiam petentes, quatenus ipsum vestra magnificentia et amicitia in suum familiarem suscipere et acceptare velit intuito nostri utriusque. Nam nisi clare nobis constaret de eiusdem probitate omnimodo ipsum minime tantopere vestre amicitie commendare conaremur. Econverso vero vestra amicitia quemcumque probum apud nos commendari voluerit, repulsare a nobis non susciperetis. Ex castro nostro Feyerkew feria VI in octavis beatorum apostolorum Petri et Pauli anno 1509. 1509 júl. 6.

Johannes despotus et
Franciscus Beryzlones etc.

Kívül: Magnifico domino Stephano [de] Egerwar domino et amico [nobis] honorando.

Eredeti, papir, zárlatán két gyűrűpecsét töredékeivel. M. O. D. L. 25519. sz.

CDXLVII.

Siklós vára, 1509. nov. 6.

Perényi Imre nádor Kanizsai Györgynek köszönetet mond a törökök felől írt hírekért. Hibáztatja, hogy Kanizsai fia a király parancsa ellenére a törökkel kötött fegyverszünetet megszegve, a törökökkel csatározásba bocsátkozott. Both András ügyében, ki a velenczeiek rovására hatalmaskodást követett el és Kanizsai magánügyeiben is ír neki.

Magnifice domine et frater noster honorande. Litteras dominationis vestre intelleximus, grates autem dicimus dominationi vestre quod super novitatibus ex parte Thurcis habitis nos certiores reddidit. Ubi autem scribit dominatio vestra filium suum Thurcos insequutum fuisse et iterum sanum rediisse et aliquos captivos pecoraque portasse, de hoc, quod sanus rediit gratulamur, sed quod pecora portaverit hoc certe laudare non possumus, quia maiestas regia dominus noster frequenter committit omnibus finitima tenentibus, ut fidem sue maiestatis observent et contra treugas pacis nihil attentare debeant. Possunt autem ex hoc plura mala contingere. Quod autem familiares dominationis vestre intellexissent ex familiaribus Andree Both, quod ipse Both bona

Venetorum depredatus est et suos ex illa depredatione contentasset, nuncque vellet Zagrabiam ire et presentem contributionem pro se exigere. Dominatio vestra bene facit, quod hoc pro parvo non accipiet, et nos quoque credimus, quod si ipsi Veneti ipsum Andream Both ob factas per eum depredationes istic in vicinitate tolerassent in Segnia mansisset, et huc in propinquo non venisset. Quantum ad hoc, quod contributionem istic pro se exigere pretendit, dominatio vestra cum suo collega curet et invigilet, ne hoc fiat, quia hoc esset verecundia, vobisque ambobus mors. Significetis autem nos quoque, si quid facto opus erit, et nos quoque hinc non deerimus. Ulterius quod scribit dominatio vestra se melius valere, hoc nobis gratissimum est, et optamus dominationi vestre prosperam vitam et longiturnam sanitatem. Sed quod scribit dominatio vestra, ut adepta sanitate mox exire vellet, hoc non quadrat. Nam ex una parte dicit dominatio vestra, quod ipse Both contributionis istic exigere vult, ex alia autem parte vult dominatio vestra illinc exire. Si enim dominatio vestra toto die ieiunando abstinuit id vespere facto frangere non libet, pro eo dominatio vestra incumbat officio suo pro sua industria una cum collega suo. Ubi autem dominatio vestra scribit quod cum domino thezaurario loqueremur, dominatio vestra de hoc curam habere nolit, quod ea, que eidem deputata sunt, non solverentur, solum dominatio vestra attendat ad hoc, et si complebitur vel non, det nobis dominatio vestra intelligere, et credimus, quod dominatio vestra nullum defectum exhinc patietur. Quam deus conservet optime et felicissime cum omnibus suis, cui nos fraterne commendantes. Ex castro nostro Soklyos feria tertia proxima post Eme-
1509 nov. 6. rici ducis, anno domini 1509.

Emericus de Peren
comes et palatinus etc.

Az oklevél külsején: Ubi petit dominatio vestra, ut domino episcopo Zagrabiensi scriberemus, ut gentes suas paratas habeat, non est opus, ut hanc parvam rem eidem significemus, verum scripsimus eidem uti etiam alias scrip-

simus, ut gentes suas paratas habeat, et dum necesse fuerit ad vestram requisitionem pro illius regni defensione mittere curet.

Kívül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa bano et capitaneo etc. domino et fratri nostro honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 25525. sz.

CDXLVIII.

Buda, 1511. jún. 29.

II. Ulászló király Szentpéteri László királyi kincstárnoknak és a végvárak provisorának meghagyja, hogy Nándorfejérvár várát Ujlaki Lőrincz bán rendelkezése szerint lássa el a szükséges felszereléssel és fizesse ki a bánnak a neki járó zsoldot.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Egregie fidelis nobis dilecte. Non solum ab fidelibus nostris illustri ac magnificis Laurentio duce et Emerico Therewk bano castri nostri Nandoralbensis, verum et a plerisque aliis percepimus et intelleximus, quemadmodum castrum illud Nandoralbense, quod est propugnaculum pene totius regni istius nostri, et ruina muri pene esse desolatum, et aliis necessitatibus ad defendendas munitiones consuetis, pulveribus videlicet, globulis, balistis et id genus tormentis bellicis, preterea fabro tam lignario, quam ferrario, quas omnes necessitates latius vobis prefatus Laurentius dux dicturus est, imprimis indiget, et quoniam in presentiarum talia ad nos delata sunt nova tam formidabilia, ut precipue cupiamus et velimus castrum illud nostrum rebus omnibus necessariis munitum et refertum esse, ne in aliquod precipiatur periculum, committimus igitur vobis et strictissime etiam mandamus, ut omnibus necessitatibus castri illius nostri, quas predictus Laurentius dux vobis, ut premisimus, narraturus erit et quarum curam eidem demandavimus, ita celeriter, ita diligenter provideatis, ne aut propter

provisionis tarditatem aut propter negligentiam aliquid sinistri evenire illi castro possit. Preterea cum ex voluntate et consensu totius huius regni nostri hoc institutum sit, ut a festo
ápr. 24. sancti Georgii martiris omnibus banis sallaria sive stipendia eorum vos persolvere debeatis, committimus vobis, ut ipsum quoque Laurentium ducem de sallario sive stipendio suo satisfactum et contentum reddatis, quo et ipse ad custodienda illa loca una cum gentibus suis, quas tenere debet, paratior esse possit. Secus in premissis nulla ratione facturi. Datum Bude in festo beatorum Petri et Pauli apostolorum
1511 jún. 29. anno domini MDXI.

Kivül: Egregio Ladislao de Zenthpether thezaurario et provisori per regnicolas huius regni nostri ad castra nostra finitima constituto fideli nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán papirfelzetű pecséttel, gr. Zay-cs. zay-ugróczi lt. fasc. I. no. 6/3.

CDXLIX.

Buda, 1511. júl. 11.

II. Ulászló király Szentpéteri László királyi kincstárnoknak meghagyja, hogy Beriszló János rácz deszpotának, ki a király megbizásából a jajczai bánságot átvette, zsoldját fizesse ki és a várat a szükséges felszerelésekkel lássa el.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Egregie nobis dilecte. Comisimus, ut scitis fideli nostro illustri Johanni Beryzlo despoto regni Rascie, ut quam primum se ad occupandum banatum castri nostri de Jaycza conferat, cui de sallario et victualibus ad illa castra deferenda per vos provideri (ut par est) duximus. Volumus igitur, ut visis presentibus tam sallaria ipsi despoto, quam victualia et ceteras res ipsis castris necessaria, prout melius et comodius et quantocius poteritis, eidem administrare, vosque propria vestra in persona cum ipso illuc accedere,

omnesque necessitates illius provincie revidere et illis providere debeatis et teneamini, ne mora (que sepe nociva est), in hisce rebus transigenda regno nostro aut eius partibus aliquid periculi aut sinistri, (quod deus avertat) afferre possit. Secus igitur non facturi. Datum Bude feria 6-a proxima ante festum beate Margarethe virginis et martiris anno domini MDXI. 1511 júl. 11.

Kivül: Egregio Ladislao de Zentpether thezaurario regni nostri nobis dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán papirfelzetű pecséttel, gr. Zay-cs. zay-ugróczi lt. fasc. 8. no 6/4.

CDL.

Buda, 1513. máj. 25.

II. Ulászló király Balassa Ferencznek, ki a király felszólítására János rácz deszpotától a jajczai bánságot, melyet az tovább megtartani nem akart, átvette, megigéri, hogy a bánságot tőle öt hó leforgása alatt át fogja venni.

Commissio propria domini regis.

Nos Wladislaus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. recognoscimus per presentes, quod ex quo fidelis noster illustris Johannes despotus Rascie et banus castri nostri Jaÿcza, banatum ipsius castri ceterorumque castrorum ad illud pertinentium ulterius tenere nequeat, neque velit, instantissime supplicavit nobis, ut banatum ipsum de manibus suis aufferremus, et illud hoc potissimum tempore periculoso perire non permitteremus. Ne igitur ipse banatus periclitetur, volentes conservationi eiusdem consulere, requisivimus fidelem nostrum egregium Franciscum Balassa de Gyarmath capitaneum gentium nostrarum levis armature, ut huiusmodi banatum de manibus eiusdem Johannis despoti Rascie nostro nomine occuparet, et ad manus suas acciperet, qui pro sua nobis et sacre corone nostre serviendi promptitudine id provincie et oneris suscepit, et se

castrum ipsum occupaturum, fideliterque nobis et huic regno servaturum promisit. Cum quoquidem Francisco Balassa taliter superinde concordavimus, eidemque in verbo nostro regio promisimus, quod infra quinque menses a feria sexta proxima post festum sacratissimi corporis Christi, crastino die futurum inclusive computando, banatum ipsum et castrum Jayeza cum omnibus aliis castris ad eundem pertinentibus de manibus eiusdem Francisci Balassy occupari faciemus, et eundem de illo excipiemus et eliberabimus, immo promittimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude in festo sancti Urbani pape, anno domini millesimo quingentesimo tredecimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo quarto,
1513 máj. 25. Bohemie vero quadragesimo quarto.

Eredeti, papir, alján rányomott pecsét töredékeivel. M. N. Múzeum, b. Balassacs. lt.

CDLI.

Rakocza vára, 1513. júl. 5.

Ujlaki Lőrincz herczeg Kanizsai László vasvári főispánt többek között megkeresi, hogy az ő, a herczeg birtokairól szedett adót, melyet nándorfejérvári zsoldja fejében a király neki engedett át, küldje el neki.

Magnifice domine amice nobis honorande. Que scribit et intimat magnificentia vestra intelleximus, pro quo officiales nostri omnia, tam terras illas, quam etiam feneta, que vestra a nobis optat magnificentia exposuerunt nobis, quod hereditas nostra extitit a pio genitore nostro nobis devoluta, quare omnia et singula queque in nos a prefato patre nostro condescendere iuxta posse nostrum rationabiliter tenere et possidere deo duce velimus, nec illa dispergere cupimus. Uti regia maiestas et regnum hoc nobis non imputet, quod hereditatem nostram superstes delemus, idcirco vestram rogamus magnificentiam harum serie, quatinus nobis in illis terris et fenetis ceterisque bonis nostris tranquillam quietem tribuere velit, quin magnificentie vestre illa bona nequaquam

dare possumus, ex quo illis et aliis bonis nostris et non alienis nec aliquo officiolatu utor, que si vobis dederemus, quibus utor ignoro. Ceterum rogo vestram magnificentiam, uti taxam de bonis meis illo habitis, que per cirographum regie maiestatis michi in sortem salarii mei Nandoralbensis relaxata est, quod nundum nostri completum extitit, michi administrare et relaxare vestra velit magnificentia, ex quo literas dicte regie maiestatis expeditorias super illa habeo, ex quo vestra non velit molestare magnificentia, quam feliciter valere opto. Datum in arce mea Rakocza feria tertia intra octavas visitationis gloriose virginis, anno partus eiusdem 1513. 1513 júl. 5.

Laurentius dux
de Wÿlak etc.

Kívül: Magnifico domino Ladislao de Kanÿsa, comiti comitatus de Waswar etc., domino et amico nobis honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 25554. sz.

CDLII.

1515. körül.

Sulyok István kezébe folyt pénzek jegyzéke.

Introitus pecuniarum ad manus Stephani Swlyok post discessum bani ad urbem.

Item primo a dicatoribus comitatus Bachiensis ad rationem sallarii domini bani ratione banatus Nandoralbensis habuit .	florenos I^{m}
Idem Stephanus Swlyok ultra eosdem mille florenos percepit in vigesima . .	florenos L.
Item de pertinentiis Fwtagh, Thelek, Zabatka et Cherewgh percepti sunt	floreni $III^{m}I^{c}II$.

Item de censu sancti Martini et sancti Michaelis ordinaria percepti sunt .	floreni VIII^{c}VI denarii LXXXVIɉ.*)
Item de pretio vinorum iubonis magnifici domini bani educillatorum et expositorum percepti sunt	floreni I^{m}I^{c}XX denarii XXVIII
Item de nonis vinorum in Cherwgh percepti sunt	floreni V^{c}XXX denarii LXVɉ.**)
Item a civibus Zeghediensibus in sortem sallarii domini bani ad rationem banatus Nandoralbensis percepti sunt	floreni I^{c}LVI.
Item de taxa extraordinaria de pertinentiis castri Ghezthes percepti sunt .	floreni II^c.
Summa summarum facit	florenos VII^{m}VIII^{c}LXV denarios LXXXXIɉ.†)
Item a Nicolao Kerezthwri percepti sunt mutuo	floreni III^c.
Summa summarum facit	florenos VIII^{m}I^{c}LXV denarios LXXXXɉ.††)
Exitus.	
Domino Ambrosio Zarkan in pretium castri Athya soluti sunt . . .	floreni III^m.
Ad Nandoralbam pro pecuniis mensualibus hwzaronibus soluti sunt . .	floreni VIII^{c}XXXIII.
Consorti Clementis Ghizi in sortem exsolutionis quingentorum florenorum per ipsam mutuo domino bano datorum soluti sunt	floreni III^{c}LXXXVIII.

*) fl. 806 den. 86½.
**) fl. 530 den. 65½.
†) fl. 7865 den. 90½. E sor áthúzva.
††) fl. 8165 den. 90½.

Stephano Czaky provisori pro mutuatis pecuniis soluti sunt	floreni III°LIII.
Domino Johanni Erdeli pro mutuatis soluti sunt	floreni II°.
Paulo Horwath pro tegulis sive lateribus soluti sunt	floreni II°.
Civibus de Fwtagh pro pecuniis mutuatis ad emenda vasa et alia soluti sunt	floreni I°.
Domine consorti quondam Francisci Ghizi pro mutuatis soluti sunt . .	floreni I°.
Ladislao Kemywes et Bartholomeo Farkas pro mutuatis soluti sunt . .	floreni III°.
Johanni Parvo provisori de Zabatk pro mutuatis soluti sunt	floreni II°XVI.
Pro redemptione cuiusdam famuli domini Zarkán ex Turcia soluti sunt. .	floreni I°.
Generose et magnifice domine ad panales necessitates dati sunt ad Zygheth	floreni I°.
Ad manus Stephani Czaky in diversis terminis ad facta domini bani dati sunt	floreni IIII°LXXVII.
Johanni Bodo ad conservationem modo simili ad Nandoralbam dati sunt .	floreni LX.
Eidem Johanni Bodo ad emendum ordeum et avenam dati sunt . . .	floreni L.

Magistro Georgio, doctori filiorum domini bani, pro servitiis dati sunt .	floreni XX.
Nicolao Italo fontipari pro servitiis soluti sunt	floreni II°VI.
Certis liberiis de nonis vinorum, de quibus Martinus Warga rationem dare habet relaxati sunt . .	floreni II°. den. LXVI.
Adolescentibus domini bani pro pecuniis mensualibus soluti sunt . . .	floreni XXVIJ.*)
Blasio Korÿs procuratori vinearum domini bani ad culturam earundem dati sunt	floreni XXX denarii XXVI.
Magistro Gregorio sartori domini bani pro mutuatis ad manus Benedicti litterati assignatis soluti sunt	floreni XXII.
Benedicto litterato domini bani ad rationem servitiorum soluti sunt . .	floreni X.
Septuaginta septem porcos ad mactandum emere feci.	floreni LXVII.
Bartholomeo Farkas et Ladislao Kemywes provisoribus de Thelek de pecuniis comitatus ad Bachiensis ad eorum servitia dati sunt	floreni XXI.
Ad manus eorundem provisorum ad facta domini bani dati sunt, de quibus tenentur dare rationem .	floreni LXIII denarii LXIIII.

*) fl. 26½.

Ad manus Johannis Parvi provisoris de Zabatka ad facta domini bani, de quibus tenetur dare rationem, dati sunt floreni LXVIII denarii LXXIII.
Restant adhuc imparatis apud manus Stephani Swlyok . . . . . . floreni VIIII°.LIII denarii XII.*)

230 denarii 37.

Summarum floreni 7212 denarii 79.

Eredeti, ívrét, töredék. Budapest, M. O. D. L. 32679. sz. Az eredetiben minden oldal végén az ott feltüntetett tételek végösszege is ki van téve. A kelet az országos levéltár meghatározása szerint.

CDLIII.

Buda, 1519. márcz. 28.

II. Lajos király Szulejman szultánnal az apja Ulászló és Bajazet szultán között kötött békét 1519. ápr. 1-től kezdve újabb három évre megújítja, belefoglalva e békébe a szerb-magyar határszéli területeket is, névleg Nándorfejérvárat, Zimonyt, Zalánkemént és Titelt, Szörény, Orsova, Miháld és Pelth-tel együtt, továbbá Zvornik, Szokol és Szrebernik várát a városokkal együtt, a Duna mentén Ráczország területét, Szendrő várával és tartozékaival, Szendrő határában Havalaa, Kilit, Haram, Galambvár (Golobocz) várát a városokkal együtt, továbbá a branicsevoi területet minden tartozékaival, névleg Folordya és Bodon várakkal.

Egykorú másolat, papir. M. O. D. L. 24393. sz.

CDLIV.

Buda, 1519. decz. 17.

II. Lajos király Báthori István nádornak arra az 500 frtnyi összegre, melyet a nádor a királynak a Hédervári Ferencz kezei közt lévő nándorfejérvári bánság kiváltására kölcsönzött, az egyházi javak után szedendő adóra utalványt ad.

Commissio propria domini regis.

Nos Ludovicus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. Recognoscimus per presentes, quod quia fidelis noster

*) fl. 953 den. 11½.

nobis sincere dilectus spectabilis et magnificus Stephanus de Bathor huius regni nostri Hungarie palatinus ac comes Themesiensis et partium regni nostri inferiorum capitaneus generalis, iudexque Comanorum nostrorum, ad petitionem et requisitionem nostram, considerataque presenti necessitate nostra, qua ad eliberationem banatus nostri Nandoralbensis de manibus fidelis nostri magnifici Francisci de Hederwara impresentiarum urgemur, nobis quingentos florenos accomodavit mutuoque et sub spe restitutionis dedit, ideo volentes prefatum dominum Stephanum de Bathor palatinum de restitutione huiusmodi summe quingentorum florenorum reddere certum et securum, eandem summam quingentorum florenorum de dica cleri et presbiterorum ex hoc regno nostro Hungarie provenire debenti in hiis scilicet locis ubi commodius sibi videbitur, eidem domino palatino deputavimus, atque per fideles nostros venerabiles Blasium Paxÿ Budensis et Philippum More Agriensis ecclesiarum prepositos, commissarios scilicet ad exactionem huiusmodi dice per sanctissimum dominum nostrum deputatos, de eadem dica reddi, restitui et persolvi commisimus, immo deputamus et committimus per presentes, ita videlicet et taliter, quod si huiusmodi summa quingentorum florenorum de ipsa dica presbiterorum non expleretur, extunc promittimus id totum quod residuum erit, prefato domino palatino etiam de aliis proventibus nostris regalibus usque ad integram summam predictorum quingentorum florenorum realiter et cum effectu reddere, restituere et persolvere, reddique, restitui et persolvi per thesaurarium nostrum sine ulla difficultate facere, quibus ut id facere nostram ad rationem debeant, firmissime committimus et mandamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude sabbato proximo post festum beate Lucie virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 23298. sz.

CDLV.

1520 körül.

Somi Józsa temesi főispán Kanizsai György nándorfejérvári bánnal tudatja, hogy török részről panasz emeltetett nála, hogy Kanizsai nándorfejérvári emberei által a törökök kárt szenvednek, mire ő a bán nevében erre vonatkozólag igéretet téve a török követek kijelentették, hogy a békét kölcsönösen föntartani óhajtják s ha nem háborgattatnak, ők sem fognak a bánnak kárt okozni.

Magnifice domine et amice noster honorande. Post salutem. Noverit magnificentia vestra nos Turcos qui per waÿvodam de Smedewrew missi sunt in legatione ad nos hodierna die exaudivisse, qui conqueruntur, ut per homines et familiares magnificentie vestre de Nandoralba eisdem plurima hostilia damna in dies inferentur. Nos autem pro parte magnificentie vestre eisdem respondimus, ut tantummodo, per eos ne fiant, neque per homines magnificentie vestre eisdem dampna inferuntur, ad quod se coram nobis obligaverunt tali conditione, ut ipsis quoque per homines magnificentie vestre aliqua dampna ne fiant, sed ex utraque parte pace et absque aliquo dampno maneatur.

Josa de Som comes
Themesiensis etc.

Kívül: Magnifico domino Georgio de Kanÿsa bano Nandoralbensi domino et amico nostro honorando.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomával. M. O. D. L. 25621. sz.

CDLVI.

Buda, 1521. febr. 14.

II. Lajos király György brandenburgi őrgrófot megkeresi, hogy küldjön segéd-csapatot Báthori István nádornak, ki a végvárak megmentése czéljából hadba száll. Tudatja az őrgróffal, hogy a török nagyszámú csapattal a végeken állomásozik és Sabáczot fogta ostrom alá, mely nagy veszélyben forog.

Ludovicus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. illustri principi domino Georgio marchioni Brandemburgensi affini et consanguineo nostro charissimo salutem et omnis

boni incrementum. Illustris princeps affinis et consanguineue noster charissime. Plures et varie multorum et presertim banorum nostrorum de Sabacz aliorumque castra et confinia nostra tenentium per hos dies ad maiestatem nostram pervenerunt litere, in eandem omnes sententiam scripte, Thurcos scilicet in maximo numero congregatos id conari idque moliri, ut castrum ipsum nostrum Sabacz obsideant et expugnent, sumpta ut arbitramur ex hoc occasione et animo, quod audiverint et intellexerint velle nos castrum Sabacz instaurare. Qui cum aliasquoque sepius, uti vos non latet, id tentare voluerint, veremur ne hoc potissimum tempore, quo nullas adhuc treugas cum eis habemus tentent magis et aggrediantur, castrumque ipsum ad quod semper aspirarunt, obsideant, et (quod deus avertat) adimant, in periculum non solum Sirmii et illarum partium inferiorum, sed etiam totius regni nostri. Volentes igitur predictum castrum ab huiusmodi periculo dei auxilio liberare, mandavimus fideli nostro spectabili et magnifico Stephano de Bathor huius regni nostri Hungarie palatino et comiti Themesiensi etc., ut ipse eidem castro in hac necessitate et cum suis et vestris aliorumquoque ad Themeswar deputatis, quibus similiter scripsimus, gentibus succurrere debeat. Quare fidelitati vestre harum serie sub pena decreti firmissime mandamus, quatinus statim visis presentibus, omni mora posthabita, gentes vestras, quas pro defensione regni tenere debetis, neminem respiciendo, neminem expectando ad Themeswar quamcitissime mittere debeatis, ut prefatus dominus palatinus cum illis et aliorum gentibus, periculum, quod predicto castro Sabacz imminet, devitare propellereque possit, secus in quantum penam premissam evitare cupitis et in quantum salutem huius regni amatis, facere non presumatis. Datum
1521 Bude in festo beati Valentini martiris, anno domini mille-
febr. 14. simo quingentesimo vigesimo primo.

Exmissio propria domini regis de consilio.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecsét töredékeivel M. O. D. L. 38069. sz.

CDLVII.

Buda, 1521. jún. 30.

II. Lajos magyar király VIII. Henrik angol királyt értesíti, hogy a törökök támadása Magyarország, jelesül az országnak a törökök elleni védvára, Nándorfejérvár ellen irányul, melynek eleste után a török Magyarországot készül megtámadni. Segélyt kér.

Simonyi Ernő, M. T. O. 62—64.

CDLVIII.

Buda, 1521. júl. 12.

II. Lajos király Zsigmond lengyel királyt értesíti, hogy a török szultán Nándorfejérvárat és Sabáczot oly nagyszámú sereggel, hajóhaddal és ostromgépekkel támadta meg, a minővel eddigelé alig fogtak egy várat ostrom alá. Mindkét vár parancsnoka az ostromot megelőzőleg tanácskozott a királylyal, és a várak katonasággal, eleséggel és más szükségesekkel jól el vannak látva, a zsoldot is megkapták, de félő, hogy mégis a török kezére kerülnek e várak, mely esetben Szerém és Bács, az ország legtermékenyebb vármegyéi nyitva állanak majd előttük, ép így fenyegetve van a török részéről Temes vármegye, Horvátország és Erdély is. Közli a lengyel királylyal, hogy a szomszéd államokhoz segélyért fordult és kéri őt is, hogy siessen támogatására.

Acta Tomiciana, V. 388—389.

CDLIX.

Buda, 1521. júl. 15.

II. Lajos király Zsigmond lengyel királyt értesíti, hogy Sabácz vára már a törökök kezére került és Nándorfejérvár a legnagyobb veszedelemben van. Ő maga aznap fog táborba szállani. Mint kémei útján értesült, a töröknek az a terve, hogy egyenesen Buda ellen vonul és azt elfoglalja. Kéri a királyt, hogy ne hagyja el őt.

Acta Tomiciana, V. 389—390.

CDLX.

Tétény, 1521. júl. 29.

II. Lajos király Zsigmond lengyel királyt a törökök mozgalmairól tudósítva értesiti, hogy Sabácz és Zimony vára már az ellenség kezére került, s hogy a török seregek most Nándorfejérvárat és Zalánkemént fogták ostrom alá és arra törekednek, hogy az összes határszéli városokat elfoglalják, melynek megtörténte után a szárazföldön és vízen szándékoznak Buda ellen vonulni. Panaszkodik, hogy a magyar hadak csak nagyon lassan gyűlnek össze; különben ő Tétényben állomásozik csekélyszámú sereggel, mely ugyan napról-napra növekszik, de az ellenségével nincs arányban. Az erdélyi vajdának meghagyta, hogy a nádor seregével egyesüljön, ő maga a Dunán innen fog levonulni s vagy a Dunán innen vagy túl, a hogy alkalmasnak látszik, fogja seregét összegyűjteni. Idegen sereg nélkül azonban nem tud nagyobb actiót kifejteni; reményli, hogy Ferdinánd főherczeg nem fogja őt cserben hagyni.

Acta Tomiciana V. 392—393.

CDLXI.

Érd, 1521. aug. 11.

II. Lajos király Dóczi Ferencznek a Nándorfejérvár megmentésére a királynak kölcsönzött 2000 frt fejében Óvár várát zálogos birtok gyanánt adományozza.

Nos Ludovicus dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. Recognoscimus per presentes literas nostras, quod fidelis noster magnificus Franciscus Doczÿ de Naghlwche, capitaneus castri nostri Owar, ad requisitionem nostram et dominorum prelatorum ac baronum procerumque nobiscum existentium ad succursum arcis nostre Nandoralbensis, a Turcis obsesse, et ad propulsandos ipsos Turcos, qui iam totum Sirimium occuparunt, dedit nobis duo milia florenos mutuo de moneta antiqua, quorum mille dedit de manu sua, alios vero mille levavit ab egregio Cheorgio de Mekcze. Volentes itaque eundem super rehabitione huiusmodi duorum milium florenorum securum et certum reddere, ex delibera-

tione prefatorum dominorum prelatorum et baronum ac procerum nobiscum existentium, promisimus eidem in verbo nostro regio, quod castrum ipsum Owar, quod eidem pro officio dedimus, ab eodem, vel ipso mortuo ab uxore ac egregiis Nicolao, Ladislao et Gabriele filiis suis, suorumque heredibus non' auferemus, donec et quousque de prescriptis duobus milibus florenis eidem, vel si ipsum mori contingeret uxori ac filiis heredibusque eorundem prefatis cum monetis similiter antiquis, quales scilicet idem nobis dedit, satisfaciemus, eosdemque contentos reddemus, immo promittimus harum nostrarum manu nostra regia subscriptarum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in possessione Erd, die dominico proximo post festum beati Laurentii martiris, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo primo. 1521 aug. 11.

Ludovicus rex
manu propria subscripsit.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 23571. sz.

CDLXII.

Bátha, 1521. szept. 13.

II. Lajos király Báthori István nádornak meghagyja, hogy, miután az erdélyi vajda, Szapolyai János már a királyhoz érkezett, azonnal jöjjön a királyi udvarba, hogy az ország határainak megvédéséről tanácskozhassanak. Távolléte idejére nevezzen ki alkalmas helyettest, esetleg Drágffy János tárnokmestert, kit a király hozzá küld.

Ludovicus dei gratia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis sÿncere dilecte. Intimavimus vobis his superioribus diebus fore necesse, ut statim post adventum fidelis nostri spectabilis et magnifici Johannis comitis Scepusiensis waÿvode nostri Transsilvaniensis ad nos veniretis, hortatique sumus fidelitatem vestram,

ut interim ita se huic nostro consilio et voluntati accommodaret, ut quamprimum nobis significatum esset venire citra moram posset. Cum itaque wayvoda noster, qui fuit in expectatione hesterno die ad nos venerit, hortamus vos et rogamus, ut castris vestris eo ordine relictis, ut usque ad vestrum reditum et ab hostibus tuta manere possint et exercitus non dissolvantur, cum aliquot viris, rei militaris peritis ad nos celerrime properetis. Tempus enim est, ut de summa rerum consilia inter nos communicemus, et que pro defensione regnorum nostrorum erunt agenda, tandem exequamur, si quem istic habetis virum idoneum, qui per hoc triduum (neque enim diutius vos detinebimus) castris et exercitibus loco vestri possit preesse, pergratum nobis erit, ut eum preficiatis, alioquin egimus cum fidele nostro magnifico Joanne Dragffÿ thavernicorum nostrorum magistro, quem ad vos accersentem misimus, ut ipse usque ad vestrum reditum, vestras vices et onera istic sub titulo nostre persone regis sustineat. Non tamen putet fidelitas vestra honorem et authoritatem suam, cuius precipuam habemus rationem, nos in ea re voluisse offendere. Nam nisi vestra voluntas accesserit, id officium Johannes Dragffÿ nullomodo suscipiet et si quem volueritis, alium preficere vestro arbitrio poteritis. Rogamus iterum, ut summa cum celeritate veniatis, alia explicabit fidelitati vestre nostro nomine idem Johannes Dragffÿ, cui fidem adhibeat et secus non fecerit. Datum ex oppido Batha, feria sexta proxima ante festum exaltationis sancte Crucis, anno domini millesimo
1521 szept. 13. quingentesimo vigesimo primo.

Ludovicus rex
manu propria.

Kivül: Spectabili et magnifico Stephano de Bathor regni nostri Hungarie palatino comiti Themesiensi etc. fideli nobis sÿncere dilecto.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét nyomaival. M. O. D. L. 23584. sz.

CDLXIII.

Bátha, 1521. szept. 13.

Báthori András testvéréhez István nádorhoz. Árthándi Páltól értesülvén, hogy a nádor hajóknak híjával van, két kompot, nyolcz hajót és egy ágyúkkal fölszerelt hajót küld neki. Rendelkezését kéri, hogy mitévő legyen és hogy a nála lévő katonasággal mihez fogjon.

Spectabilis et magnifice domine fraterque nobis observandissime. Post salutem servitiorumque nostrorum commendationem. Hac eadem hora Paulus Arthandi huc ad Batha pervenit retulitque nobis spectabilem et magnificam dominationem vestram navibus ad vada nimium indigere, qua audita mox duo kompth et octo vadimoniales naves et unam ingeniis bombardisque cum omnibus attinentiis oneratas solvimus, bombardarium quoque expedivimus et unacum ipsis navibus mox demisimus. Putabamus prophecto ut naves et ingenia, quas antea diw expedieramus Bude hactenus ad eandem pervenissent, quibus neglectis nunc istas dimisimus si autem spectabilis et magnifica dominatio vestra pluribus se indigere arbitrabitur, per celerem nuntium certificati plures ordinare et demittere volumus. Proinde rogamus eandem ut nobis rescribat et intimet quid nos facere velit, quove ordine nosmet conservemus. Preterea significet etiam si equites nostros mittere ad nos voluerit, quos ut mittat iterum obnixe rogamus. Postremo de novitatibus etiam nos certiores faciat rogamus. Demum eadem spectabilis et magnifica dominatio vestra interim quousque ingenia illuc pervenerint, equos ad trahendas bombardas ordines, portumque ipsis navibus quo applicent indicari faciat, et quod melius agatur diwrno itinere unam suum servitorem navibus obviam destinet, qui animum eiusdem gubernatoribus navium significet, quidve ipsos facere voluerit edoceat. Reliquum est, quod deus easdem felicissimis successibus ad vota conservet, cui nos commendamus. Ex Batha feria sexta, in profesto exaltationis sancte Crucis, anno 1521. 1521 szept. 13.

Andreas de Bathor etc.

Kívül: Spectabili et magnifico domino Stephano de Bathor palatino regni Hungarie comitique Themesiensi etc. domino et fratri nobis observando.

Eredeti, papir, zárlatán gyűrűs pecséttel. M. O. D. L. 25633. sz.

CDLXIV.

Ragusa, 1521. szept. 30.

Zulian Jakab velenczei polgár, ragusai rektor levele Aurelio Miklóshoz, a velenczei tanács titkárához. Közli vele, hogy a török elfoglalta Nándorfejérvárt és a környéket teljesen elpusztította. Nándorfejérvárban magában 3000 török van, kik a vár erődítésével és fölszerelésével foglalkoznak. A szultán a várat és az egész, általa elfoglalt környéket Balibég gondjaira bizta. A vár átadása eleség és lőszer hiányában történt, szabad elvonulás mellett. A szultán Drinápolyba tért vissza és csak csekély számú sereget hagyott hátra.

* Marino Sanudo: XXXII. 21. — Wenzel: i. h. 247. — Szeptember 23-án tudatta Szolimán szultán a velenczei köztársasággal, hogy Nándorfejérvárt, Sabáczot és Zimonyt elfoglalta, melyek őrizetét kardélre hányta, a környéket és a városokat elpusztította, s minthogy az idő már rövid, téli szállásra vonult vissza. Egyben kifejezi abbeli reményét, hogy a velenczei köztársaság vele is, úgy mint elődeivel, békében és jó viszonyban fog élni. U. o.

CDLXV.

Mohács melletti tábor, 1521. okt. 1.

II. Lajos király Zsigmond lengyel királyt a török hadjárat folyásáról tudósitja. Értesíti, hogy Sabácz és Nándorfejérvár a törökök kezére kerültek, kik felhasználva a vele folytatott békealkudozások tartamát, megtámadták őt. A szultán Sabáczot és Nándorfejérvárat megerősitette és az egész vidéket katonasággal megrakta. Báthori István nádor és Szapolyai János erdélyi vajda a török elleni hadjárat fővezéreivé neveztettek ki és Ujlakra küldettek, hol a király rendelete folytán, a környék főnemesei és nemesei tanácskozást tartanak, melyen a szükséges intézkedéseket meg fogják tenni, hogy legalább Zalánkeméntt, Titelt, Péterváradot és Zimonyt több más várral együtt a szükséges hadi felszerelésekkel ellássák, továbbá segély megszavazását fogják kérelmezni, mely a királyt képessé tegye, hogy a télen át az országot megvédhesse és a tavasz beálltával új hadjáratot indíthasson. A tanácskozáson gyöngélkedése miatt személyesen aligha fog résztvehetni, de megbízottakat fog oda küldeni. Reményli, hogy a lengyel király őt e szorult helyzetben nem fogja elhagyni.

Acta Tomiciana, V. 401—402.

CDLXVI.

Pécs, 1521. okt. 7.

Bebek János Dóczi Ferencz óvári várnagyot egyebek között tudósítja, hogy a nádor seregeivel jelenleg még Péterváradon van, az erdélyi vajda csekély számú sereggel a végekhez indult, úgy hogy az urak seregén kívül más sereg nincs, miután a cseh és német seregek is visszaindultak. Nándorfejérvár a török kezébe került és az összes várak el vannak hagyatva. A török szultán különben, mint mondják, visszavonult.

Magnifice domine, domine mihi gratissime. Sepius hucusque dominationi vestre literas meas misi, sed si omnes litere mee dominationi vestre sunt presentate, ignoro. Scripsi eidem qualiter ego cum equis XXV a longo tempore secundum commissionem dominationis vestre apud magnificum dominum Petrum Korlathkewÿ sum, sed nescio quid faciam, nam nullam prorsus habeo pecuniam, neque servi mei habent, cum qua vivere possim. Nihil autem video et cognosco boni quod domini tractarent, quamvis in dies consilium habent sed nunquam finire possunt. Domini fere omnes discesserunt, unus sursum, alter deorsum, non sunt unanimes. Timendum est ne regnum hoc nostrum perdamus. Waÿwoda Transilvanus ad confinia recessit cum paucis, si quid efficere poterint, palatinus adhuc in vado circa Peterwaradÿa iacet, populus qui ibidem erat in castris suis domum abiit nam cum quo vivat non habet. Jam autem neque quarta pars gentis illius restat, que in principio huius congregationis et expeditionis cumulata erat, Bohemi domum proficiscuntur, Theutoni pedites recedunt, nullus iam exercitus est, nisi dominorum exercitus, nobiles expenderunt pecunias eorum et discesserunt unusquisque ad propria. Nandoralba capta est a Thurcis, et omnes ecclesie tam deserte quam ampliate, castra, castella usque ad Karom ad fortificationem Nandoralbe ducta sunt et delata. Cesarem Turcorum recessisse dicebant et iam regia maiestas domum reverti statuit. Domini regni huius in Wylak Pesth congregantur, et ibi si abire vel reverti debebunt terminare curabunt. Intelligo autem quod potius et plures domum reverti conantur, quam cum hoste congredi, pre terrore autem domini prelati, videlicet Quinqueecclesiensis, Vaciensis episcopi usque ad mortem quod nec ego credo, infirmari

dicuntur, neque ob id, quamquam ad eos intromittunt. Thesaurarium novum habemus et fecimus videlicet magistrum Andream de Bathor. Regia maiestas infirmatur, et domini aufugere intelligo intendunt. Jam et exteri dicunt formidandum nobis de regno hoc esse; quamvis autem dicebatur quod Thurci Themesienses partes infestare conarentur, sed hucusque integre bona dominationis vestre integra permanserunt et spero etiam in futurum permanebunt. Pedites autem dominationis vestre nonnulli mortui sunt, qui autem remanserant vivi clam et turpiter discesserunt, neque ullum invenire potuimus, quamvis eis ultra quam serviverunt solvimus. Igitur de dominatione vestra ex parte peditum etiam mentio facta fuerat sed dominus magister noster omnia in bonum fuere vertit. Vestra dominatio igitur quid agamus nos certos faciat, nam nullum nuntium habemus, neque quidem expendamus, nobis est, cogimur in brevi hinc abire propter pecuniositatem nostram. Quam dominationem vestram feliciter valere optamus, cetera familiaris dominationis vestre, quia ad vos veniet dicere latius poterit. Datum Quinqueecclesiis feria secunda proxima et in festo b.
1521 okt. 7. Marci ewangeliste[1] anno domini 1521.

Johannes Bebek
eiusdem dominationis vestre servitor.

De castello Zadarlaka omnia bene valent, triticum et alias fruges in foveas fodere feci, in hac vindemia autem non plus quam duo vasa vini dominationis vestre venerunt. Dominatio vestra scribat, quid cum eisdem agamus, hoc de negotio hesterno die homo certus nobis hec dixit. Dominatio vestra igitur tentinet quid sit agendum, quoniam pedites discesserunt. Dominus autem magister curie regni locutus est dominis omnibus, quod pedites abiissent sed nullum periculum imminere sensit, neque subiunxit nos cum equis XXV. hic esse. Fuimus autem ab eo tempore continui, sed iam nescimus, quid sumus acturi, presertim cum dominatio vestra tarda est in conventu suo.

Kívül: Magnifico domino domino Francisco Doczÿ officiali de Owar etc., domino gratiosissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsételés nyomaival. M. O. D. L. 23587. sz.
[1] Így, nyilván tollhiba Marci pape helyett.

CDLXVII.

Krakkó, 1521. okt. 12.

Zsigmond lengyel király II. Lajos királynak Nándorfejérvár eleste fölött részvétét tolmácsolja.

Acta Tomiciana, V. 405.

CDLXVIII.

Kölpény, 1522. jan. 11.

Beriszló István rácz deszpota küldönczét, Putnikot, Báthori István nádor figyelmébe ajánlja.

Spectabilis et magnifice domine nobis gratiosissime. Post servitium humilem commendationem. Misimus hunc nobilem Pwthnÿk servitorem nostrum utputa presentium ostensorem in certis negotiis nostris erga vestram magnificam dominationem, medio quem eidem plurima intimavimus. Hortamur itaque eandem, quatenus digneatur ipsum eadem exaudire, dictis quoque suis plenam fidem credens prestare. Reliquum suam magnificam dominationem felicissime ad sua vota valere optamus. Datum in Kewlpen sabbato proximo post festum Epiphaniarum domini anno eiusdem 1522. 1522 jan. 11.

Stephanus Berÿzlo regni
Rascie despotus etc.

Kivül: Spectabili et magnifico domino Stephano de Bathor regni Hungarie palatino ac comiti Themessiensis etc. domino nobis gratiosissimo.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékével. M. O. D. L. 23608. sz.

CDLXIX.

Buda, 1522. jan. 15.

II. Lajos király Sulyok István részére, kinek ügyét, hogy Nándorfejérvár elvesztésében bűnös-e vagy sem, Csehországba való rögtöni indulása miatt meg nem vizsgáltathatja, menedéklevelet ad, még pedig nemcsak 40 napra, a mint szokás, hanem mindaddig, míg Magyarországba visszatérend, mikor is Sulyok István köteles lesz haladék nélkül törvény elé állani.

Kivonata Szabó Károlynál a CCCLVI. sz. a. i. h. 345. l. 497. sz.

CDLXX.

Buda, 1522. febr. 22.

II. Lajos király Korlátkeői Péter komáromi és Sárkány Ambrus zalai főispánoknak Hédervári Ferencz volt nándorfejérvári bánnak birtokait, Sok és Tamási várát, továbbá Edelény és Mori birtokokat adományozza, melyeket Hédervári Ferencztől, ki késedelmezésével Nándorfejérvár elvesztésének okozója volt, elvett.

Wenzel G.: A Hédervári Ferencz jószágai feletti per és ítélet. Magyar Történelmi Tár. VI. 10—11. Ugyanazok részére, ugyanazon birtokokról, hasonló ok miatt, 1523. jún. 15-én is állít ki II. Lajos király adománylevelet, u. o. 11—13. Hasonló okból nyernek adományt a Hédervári-birtokok közül Ozora várára Thurzó Elek kincstárnok, 1523. jún. 17-én; 1522. nov. 1-én Obrováczi Mersity Simon Podvorsa várára, 1522. júl. 9-én Kórody Albert Dalmad birtokra. U. o. 13—16. Hédervári Ferencz és a Nándorfejérvár elvesztésében részes társai Enyingi Török Bálint és Csulai Móré Mihály ellen indított hazaárulási pörben az 1521 : 65. és 66. és az 1523 : 59. §§. tartalmaznak rendelkezéseket.

CDLXXI.

Bród, 1522. márcz. 5.

Beriszló István rácz deszpota és anyja Ilona küldönczüket Bessenyei Ferenczet Báthori István nádor figyelmébe ajánlják.

Spectabilis et magnifice domine nobis generose, post servitiorum nostrorum humilem commendationem. Misimus hunc nobilem Franciscum de Bessenÿew familiarem nostrum presentium ostensorem erga vestram spectabilem et magnificam dominationem, medio cuius eidem nonnulla nomine nostro refferente intimavimus. Rogamus igitur vestram spectabilem et magnificam dominationem, uti digneatur ipsum exaudire ac verbis suis plenam fidem credentem prestare. Reliquum vestram spectabilem et magnificam dominationem ad sua vota felicissime valere optamus. Datum in Brod feria
1522 márcz. 5. quinta proxima ante dominicam Invocavit anno domini 1522.

Eiusdem vestre spectabilis et magnifice dominationis

Elena relicta condam despoti ac
filius eius Stephanus Berÿzlo modernus
despotus etc.

Kívül: Spectabili et magnifico domino Stephano de Bathor regni Hungarie palatino ac comiti Themessiensi etc. domino nobis gratioso.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű gyűrűs pecséttel. M. O. D. L. 25642. sz.

CDLXXII.

Buda, 1523. júl. 5.

II. Lajos király az ország összes hatóságainak, tisztjeinek és biráinak megparancsolja, hogy miután Lekcsei Sulyok Balázs ügyét, Szabács elvesztését és testvére István ügyét Nándorfejérvár elvesztését illetőleg a legközelebb múlt országgyűlésen az ország más fontosabb ügyei miatt el nem intézhette s alkalmasabb időre halasztotta, nekik pedig személyökre s vagyonukra nézve menedéklevelet adott, őket semmiben háborgatni ne merészeljék.

Regesztája Szabó Károlynál a CCCLVI. sz. a. i. h. 345. l. 500. sz.

CDLXXIII.

Conegliano, 1523. okt. 5.

Massario Ferencz, Orio Lőrincz magyarországi velenczei követ titkára, a velenczei köztársasághoz intézett végjelentésében írja, hogy a török szultán seregével Magyarország ellen készült, hogy azt elfoglalja. A támadás hírére a védelmi előkészületek magyar részről szokatlanul lassan folytak. Időközben a török Nándorfejérvárát fogta ostrom alá, melyet 1521. aug. 28-án elfoglalt. Őrsége kénytelen volt azt föladni, mert kevesen voltak és sehonnan sem kaptak segélyt. Nándorfejérvár elfoglalása örök szégyenfoltja lesz Magyarországnak.

*** Marino Sanudo: XXXV. 99—116. — Wenzel: i. h. 278. — V. ö. Firnhaber: Vincenzo Guidotis Gesandschaft am Hofe König Ludwigs von Ungarn 1523—25. 76. l. 6—12. sor. 77. l. 1—35. sor. Quellen und Forschungen zur Vaterl. Gesch. Wien, 1849.**

CDLXXIV.

Pozsony, 1523. nov. 16.

II. Lajos király előtt Báthori István nádor Csöreg várát és a futaki birtokot, melyeket a király neki zálogba lekötött volt, előbbi birtokosaiknak, Török Bálintnak és Miklósnak, kiktől Nándorfejérvár elvesztése miatt elvétettek, visszaadja.

Eredeti, papir, alján papirfölzetű pecséttel. M. O. D. L. 23853. sz.

CDLXXV.

1525. jan. 13. — júl. 2.

II. Lajos király számadáskönyvének a magyar-szerb határszéleken fekvő várakra s a hadifizetésekre fordított tételei. (jan. 13—15, 18, 21—22, 31; febr. 6, 10, 13, 23; márcz. 14, 16—18, 22—24, 28—30; ápr. 2, 4—5, 7, 26, 30; máj.: 2, 4, 8, 11, 14, 19—20, 22, 25—26, 29; jún. 2, 4, 6, 10—11, 15, 17—19, 22, 24, 26, 28—29; júl. 1—2.)

M. Tört. Tár. XXII. 45—236.: Fraknói V.: II. Lajos király számadási könyve.

CDLXXVI.

Buda, 1525. ápr. 3.

Campeggio Lőrincz bibornok, pápai követ, Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy Radics Bozsich nem halt ugyan meg, de gyöngesége miatt a török ellen megindult vízi hadjáratban még mindig nem vehet részt.

V. M. O. II. sor. I. k. 157.

CDLXXVII.

Buda, 1525. aug. 30.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárhoz a többek között írja, hogy Konstantinápolyból az elmult napokban néhány hajó érkezett Nándorfejérvár alá, melyek közül Tomori Pál kalocsai érsek hármat elsülyesztett, — melyeken értékes márványtárgyak voltak — miután hír szerint Belgrádban a törökök a szultán részére egy fürdőt akartak épiteni.

V. M. O. II. sor. I. k. 261.

CDLXXVIII.

Péterváradd, 1525. okt. 1.

Tomori Pál kalocsai érsek Szalkai László érsekhez és Bornemissza Jánoshoz. Értesíti őket, hogy Bakics Páltól két levelet kapott, melyeket a királyhoz küldött. Bakicsnak öt szolgája érkezett meg családjukkal és összes javaival. Bakics, ki összes ingó javait szekerekre rakatta, enge-

délyt kér tőle az átmenetelre. Átköltözésének ő (Tomori) nagyobb fontosságot tulajdonít, mint a Belmosevityének, vagy a Jaksicsénak. Bakics átköltözésének csak örvendeni. kell és ezért kéri őket, járjanak közbe a királynál, hogy az a letelepedésre neki helyet jelöljön ki. Egész Törökország remeg attól, hogy ez az ember ismét visszaköltözik, a mit ő azonban nem hisz; minthogy körülbelül ötven birtoka van, birtokát Bakicsföldének hívják. Közli továbbá velük, hogy Balibég titokban üzent neki (Tomorinak), miszerint találkozni óhajtana vele.

Fraknói: Tomori Pál kiadatlan levelei. Tört. Tár. 1882. 87—89.

CDLXXIX.

Buda, 1525. okt. 2.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral többek között közli, hogy megerősítést nyer az a hír, mely szerint a török a kalocsai érsek ellen támadást szándékozik intézni. Tomori egy bizalmasa írja, hogy Balibég nándorfejérvári basa elindult azzal a szándékkal, hogy Péterváradot veszi ostrom alá, vagy Titelt vagy Szávaszentdemetert, melyek mindegyike rosszul van fölszerelve, de könnyen megerősíthető. Ha azonban ezen helyek egyikét sem tudná elfoglalni, a Duna és a Száva között egy kis várat szándékozik építeni, melyből a kalocsai érsek mozdulatait ellenőrizheti és ő maga szabadon mozoghat. E hírek nagyon fontosak, de ellenök nem tétetett semmi egyéb, minthogy rendelet ment a vármegyékhez és az urakhoz, hogy küldjék seregeiket Péterváradra. A lassúság folytán, melylyel e rendeletek szétmennek, minden intézkedés hiábavaló leend. Szeptember 30-án levél érkezett a kalocsai érsektől, mely szerint a török már Belgrád alá érkezett és Titel vagy Szávaszentdemeter ellen vonul; ő (a kalocsai érsek) seregeivel átkelt a Dunán és Zalánkeménre ment, remélve, hogy legalább a törökök egy részét megverheti. Hozzáteszi, hogy a törökök ezen vállalkozása egy áruló magyar, a volt szentdemeteri bán, tanácsaira történt, ki a viszonyokat alaposan ismeri.

V. M. O. II. sor. I. k. 268—271.

CDLXXX.

1525. okt. elején.

Tomori Pál Bakics Pálhoz. Bakics hírnökei megérkeztek ő hozzá és közülök kettőt a királyhoz küldött, miután nem merte azokat magánál tartani. Reméli, hogy a király el fogja őket látni pénzzel. A mit Ibrahim basáról ír, azt ő máskép hallotta, de elhiszi. Csodálkozik, hogy Bakics oly hirtelen

távozott, pedig a király akarata volt, hogy még maradjon, a míg eldől a dolog, hogy a törökkel szemben mit csináljanak. Írja, hogy a királyhoz fordult, hogy az adjon nekik helyet a letelepedésre. A király nem remélte, hogy Bakics ily gyorsan fog jönni, azért nem adott még választ, de az remélhetőleg 15 nap alatt meg fog érkezni. Ha élete veszélyben forogna, csak jőjjön, nem kétli, hogy a király igéretét teljesíteni fogja. Ha azonban a dolog nem sürgős, várjon, míg a király válasza megérkezik, addig ott a kereszténység ügyének sokkal többet használhat.

Fraknói: a CDLXXVIII. sz. a. i. h. 86.

CDLXXXI.

Buda, 1525. okt. 29.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak egyebek között írja, hogy a kalocsai érsek a napokban Báthori István temesi gróffal tanácskozott és seregével, hozzávéve a pápa 300 főnyi seregét és hajókat, 15 magyar mértföldnyire Nándorfejérvár alatt, a Sabácz alatt négy mértföldnyire fekvő Colych városát feldúlta, a nélkül, hogy a belgrádi őrség ezt megakadályozhatta volna. A kalocsai érsek a napokban tudatta Budán, hogy (Bakics) Pál nagytekintélyű vajda, Magyarországon akar letelepedni, nézetét, hogy ez az országra nézve hasznos lenne, a pápai követ nem osztja. Balibég nándorfejérvári basa alkudozásokra szólította fel a kalocsai érseket.

V. M. O. II. sor. I. k. 278—279.

CDLXXXII.

Leve, 1525. nov. 9.

Valkó vármegye közönsége bizonyítja, hogy Ilona, Grabarjai Beriszló István rácz deszpota felesége és István deszpota a bozzaskai birtokon a Péterfalvi István kárára elkövetett hatalmaskodást tényleg elkövette.

Nos Stephanus Walkay de Zenththamas vicecomes, Michael de Doman, alter Michael Kiis de Marthyncz, Paulus Zersa de Cherygh, Thomas Rwchy de Myhohancz judices nobilium ac universitas nobilium comitatus de Walko damus pro memoria, quod cum nos feria 5. proxima post festum
ápr. 20. Pasche domini proximo preteritum in sede nostra judiciaria in Lewe celebrata more alias consueto fuissemus constituti,

tunc nobilis Stephanus de Peterfalwa per se personaliter coram nobis constitutus, proposuitque eo modo quod nobilis Stepan provisor curie in Herman ex commissione et voluntate domine Elene dezpotisse et Stephani dezpoti, quasdam terras usuales communes, ad possessionem Bozzaska ipsius exponentis, cuius una pars declinaret ad quandam silvam ad Kyskorogh pertinentem et adiacentem, altera vero ad communem viam, que veniret ex Herman ad Kyskorogh, ipse Stepan arare et seminare fecisset, quarum etiam una particula ipsius exponentis propria esset. Unde allegavit ipse exponens, quod etiam dominus Franciscus Byryzlo easdem terras arabiles arare fecisset. Et interim ipse exponens eidem simulcum comitatu fuisset conquestus, et ipse dominus Byryzlo egregium Georgium de Stresemlye ad revisionem illarum, simulcum allis nobilibus viris misisset, ubi deliberatum fuisset iudicialiter, quod que ex illis seminate fuissent meterentur, et post messum illarum maneant ut prius usuales, et que arari solite erant, arentur prout tempore condam Benczekosa, et sepibus ac clausuris sata occludantur. Unde nobilis Gregorius de Peterfalwa procurator prefatorum dezpotisse et domini Stephani dezpoti actionem ipsius exponentis negavit, et ex nobis iudices nobilium ad inquirendum petebat, sed ipse exponens saltem ad fidem eorundem dominorum dezpotisse et domini dezpoti suam actionem reliquit, qui acceptare recusarunt, ipse vero procurator domini dezpoti videlicet Gregorius de Peterfalwa, ad fidem ipsius prefati Stephani similiter de Peterfalwa eandem causam relinquisset, cui nos fidem et sacramentum addicassemus, iuramentum autem suum medio nostri pro causa prescripta deposuit, ideo nos dominos dezpotissam et Stephanum dezpotum in totali actione et acquisitione ac etiam in potentiarie patratione dicti exponentis convictos et agravatos fore relinquimus et adiudicavimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Lewe feria 5. proxima ante festum s. Martini episcopi 1525
anno domini MDXXV. nov. 9.

Eredeti, papir, 3 gyűrűpecséttel, gr. Zay-cs. zay-ugróczi lt.

CDLXXXIII.

Buda, 1525. nov. 16.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak Bakics Pál szerb vajda magyarországi letelepedéséről írván, megemlíti, hogy a kalocsai érsek ennek nagy fontosságot tulajdonít, de félő, hogy ha a király hajlandó ily menekülőknek javakat adományozni, rövid idő alatt egész Ráczország, Szerbia, Bulgária és Bosznia elhagyatott lesz. A magyar főurak visszavonták hadaikat Pétervárad alól, mire ő is visszavonta a pápai seregeket, mert nem akarja, hogy ha Pétervárad elesik, azt mondják, hogy a pápa fegyveresei vesztették el.

V. M. O. II. sor. I. k. 284.

CDLXXXIV.

Buda, 1525. nov. 30.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral többek között tudatja, hogy a jajczai fegyveresek, a rácz deszpota, a kalocsai érsek emberei és a (rácz) naszádosok nagy szükségben vannak. A király nem tud rajtuk segíteni pénz hiányában, mire ő (a követ) az esztergomi érsek kezességére 3000 aranyat adott kölcsön.

V. M. O. II. sor. I. k. 290.

CDLXXXV.

Buda, 1526. jan. 14.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárhoz. Közli vele, hogy Bakics Pál rácz vajda megérkezett egész családjával, felesége és gyermekeivel és javaival együtt. 50 könnyű lovast hozott magával. A kalocsai érsek letelepedésének nagy fontosságot tulajdonít. Tárgyalások folytak a király, a főurak és Bakics között az iránt, hol telepedjék le, végre bizonyos helységeket és egy várost engedtek át neki, honnan évi 1500 arany jövedelmet húzhat, a király pedig az 50 lovast zsoldjába akarja venni. Egyéb ráczokról is jöttek hírek, hogy hasonlókép át akarnak telepedni.

V. M. O. II. sor. I. k. 300.

CDLXXXVI.

Buda, 1526. jan. 18.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárt a töröknek Magyarország ellen tervezett támadásáról tudósítja. Bakics Pál szerb vajda hozta hírül, hogy Konstantinápolyban Buda megtámadását határozták el, mert sem Belgrád, sem Zimony, sem Sabácz elfoglalása nem biztosítja a törököket a Magyarország felől jöhető támadások ellen. Tudósítja a török hadi előkészületeiről, melyek közül fölemlíti, hogy Nándorfejérvárba 30 kocsival küldöttek hídépítéshez szükséges szereket.

Pray: E. P. I. 97—99. — *V. M. O. II. sor. I. k. 303—305.

CDLXXXVII.

Buda, 1526. jan. 24.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy Balibég nándorfejérvári basa a Magyarországba átköltözött Bakics Pál szerb vajda hívei közül sokat elfogatott és lefejeztetett, elrendelvén, hogy a folyamokon átvezető hidakat ezentúl ne ráczok, hanem törökök őrizzék.

V. M. O. II. sor. I. k. 309.

CDLXXXVIII.

Buda, 1526. febr. 15.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárhoz. A kalocsai érseknek Balibég nándorfejérvári basának fogságában lévő titkára egy kiszabadult fogolytársa által üzentette urának, hogy Balibég a szultán parancsára a foglyok közül őt és Boros (?) István rácz naszádos kapitányt a határszéleken fekvő városok tekintetében kivallatta és a vallomásokat a szultánnal közölte. A kalocsai érsek továbbá érintkezésbe lépett Ovcsárevics Péter rácz emberrel, Balibég martalóczainak kapitányával, ki közölte vele, hogy a török sereg Magyarország, Moldva vagy Puglia ellen fog vonulni, közölte vele azt is, hogy ha észreveszi, miszerint Balibég építeni kezdi azt a két várat, melyről már szó volt, ez esetben Puglia ellen fog vonulni a szultán, ha azonban az építés abban marad, akkor Magyarország ellen fog indulni. Ajánlkozott arra is, hogy az érsek kivánságára e várak egyikét felgyujtja és átpártol a magyarokhoz. Egy Nándorfejérvárban élő András nevű olasz megnyugtatta az érseket, hogy a szultán ezúttal nem tervez támadást Magyarország ellen.

V. M. O. II. sor. I. k. 320—321.

CDLXXXIX.

Buda, 1526. márcz. 12.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak a többek között írja, hogy Balibég nándorfejérvári basa a megindítandó hadjáratra hajókat készít elő.

V. M. O. II. sor. I. k. 337.

CDXC.

Buda, 1526. márcz. 27.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak egyebek közt írja, hogy Nándorfejérvárba 13 tevén lánczokat szállítottak az alkotandó hidak részére, Nikápolyba a török hajósokat küldött, hogy a hajókat onnan fölfelé vontassák, az élelmiszerek eladását eltiltották. Híre jár, hogy a török Titelt akarja megtámadni, az ottaniak 100 gyalog fegyverest kértek. Úgy látszik, hogy a török az országot három irányból, Erdély, Péterváradi és Szlavonián át akarja megtámadni. A kalocsai érsek Péterváradot igyekszik megerősíteni és élelemmel és fegyveresekkel ellátni. Palizsnay György volt boszniai püspök a királynak egy várat bocsátott rendelkezésére, hogy azt Bakics Pál rácz vajdának adományozza.

V. M. O. II. sor. I. k. 343—351.

CDXCI.

Buda, 1526. márcz. 29.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy a kalocsai érsek lemondott főkapitányi tisztéről, melyet semmi szín alatt sem akar tovább viselni, avagy Péterváradra menni. Nincs, a ki a kalocsai érseket e tekintetben helyettesíteni tudná, pedig valamint Pétervárad a legfontosabb hely a határon, úgy a kalocsai érsek a legkiválóbb embere a királynak. A pápai követ a legczélszerűbbnek tartaná, ha a pápa az általa hadjáratra fordítani szándékolt pénzt a kalocsai érseknek szabad rendelkezésére adná, mert ha ezer fegyverest is adnak, az is keveset ér, és ily módon legalább a határokat lehetne megmenteni. A (rácz) naszádosok is ott hagyták helyüket és nem akarnak tovább szolgálni, pedig ha a Dunát szabadon hagyják, mi fog akkor történni? a török előtt akkor az út egész Budáig nyitva áll.

Pray: E. P. I. 104—105. napi keltezés nélkül. — * V. M. O. II. sor. I. k. 352—353.

CDXCII.

Buda, 1526. ápr. 14.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy 13-án megérkezett gyors menetekben a kalocsai érsek azzal a hírrel, hogy a török Buda felé megy. A pápai követ a pápa intencziói értelmében gondolt eljárni, midőn összegyűjtve 500 fegyverest, azokat a kalocsai érsek rendelkezésére bocsátotta.

V. M. O. II. sor. I. k. 364.

CDXCIII.

1526. máj. elején.

Tomori Pál II. Lajos királyhoz. **Bakics Pálról küld a királynak híreket, ki azt írta, hogy ápr. 24-én a szultán megindul Magyarország felé és hogy a határszéleken a hidak már készen vannak. Ajánlja Bakics kérelmét, ki letelepedésre kér alkalmas helyet, a király figyelmébe. Hadiszereket és a naszádosok leküldését kéri, mert bizonyos, hogy a török Pétervárадot meg fogja erősíteni. Kéri a királyt, hogy válaszoljon Bakics megkeresésére, ki nagyon el van csüggedve, miután semminemű hadikészületeket nem lát.**

Fraknói: a CDLXXVIII. sz. a. i. h. 89—91.

CDXCIV.

Buda, 1526. máj. 9.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak egyebek között írja, hogy a vett hírek szerint Nándorfejérvárban a török sok hajót szerelt föl és már a hidak is készen vannak.

V. M. O. II. sor. I. k. 370—371.

CDXCV.

Buda, 1526. máj. 15.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral egyebek között közli, hogy a kalocsai érsek egyik szolgáját, ki csak nemrég szabadult ki a török fogságból, Budára küldte, ki hírül hozta, hogy Balibég nándorfejérvári basa már felkészült szárazon és vízen és hogy napról-napra Pétervárad alá kellene érkeznie 20,000 lovassal, hogy a Száva és a Dráva közti területet elfoglalja. Ha ez megtörtént, a szultán is meg fog indulni Buda felé.

V. M. O. II. sor. I. k. 379.

CDXCVI.

Buda, 1526. máj. 30.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak egyebek között azt írja, hogy hallomás szerint a török szultán ápr. 24-én megindult Konstantinápolyból Magyarország ellen. Bakics Pálnak hasonló értesülései vannak. A kalocsai érsek azt tanácsolja a királynak, hogy szálljon a török ellen hadba, mely, daczára nagy számának, nem eléggé fegyelmezett és rendezett. Nándorfejérvárban nagymennyiségű élelmi- és hadiszer van fölhalmozva. Bornemissza János jelentést kapott, hogy Szörénynél látták a törököket, a mint Nándorfejérvár felé nagyszámú hajókat szállítottak. A török jelenleg már Nándorfejérvárban lehet, vagy attól nem messze.

V. M. O. II. sor. I. k. 388.

CDXCVII.

1526. jún. 3—29.

Thurzó Elek számadáskönyvének a magyar-szerb határ védelmére fordított tételei: szerb deszpota, naszádosok Péterváradon, Titelen:

Engel: Mon. Ungr. 187—236.

CDXCVIII.

Buda, 1526. jún. 13.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak többek között írja, hogy Péterváradról a kalocsai érseknek egy embere érkezett meg új hírekkel és hogy a vett hírek szerint a török sereg Plodiban (Filippopoli) táborozik, honnan mintegy 20 nap mulva Nándorfejérvár alá fog érkezni. Balibég nándorfejérvári basa állítólag 10 nap alatt át fog kelni a Száván; átkelését meg lehetne akadályozni, ha azonnal leküldenének 4000 fegyverest, kik a kalocsai érsek fegyvereseivel egyesülnének.

V. M. O. II. sor. I. k. 397.

CDXCIX.

Buda, 1526. jún. 18.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral egyebek között közli, hogy Tomori Pál tudósításai szerint a török Bakics Pál szerb vajda birtokait elfoglalta és Sabácztól csak két napi járásra van. Egy ma érkezett rácz kém tudósításai szerint a török szultán elindult Szófiából

és 10—15 nap alatt Sabáczban, illetve Nándorfejérvárt lesz. Balibég nándor-fejérvári basa már hidakat kezdett veretni. A mi a török elleni hadikészületeket illeti, azokra jellemző, hogy Titelben egyetlen egy fegyveres sincs, épp úgy Ujlakon sem. Az egyházaktól az ezüstneműek beszedését megkezdték, hogy fegyvereseket küldhessenek e helyekre. Ő maga (Burgio) azokon a fegyvereseken kívül, kik Péterváradon vannak, még 300 fegyverest küldött Ujlakba. A jelen hadjáratra még 100,000 arany sem lenne elegendő; ha Péterváradon nem lenne az az 500 fegyveres, kiket husvétkor küldtek le, ez az egész hely el volna hagyatva. Eddigelé a pápa 5000 fegyveres költségeit fizette 3 hónapra.

V. M. O. II. sor. I. 399—401.

D.

Buda, 1526. jún. 19.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral tudatja többek között, hogy a török sereg egy része Nándorfejérvár alá érkezett és a hidak is már félig készen vannak. A támadás visszaverésére minden készületlen, úgy hogy a véres kard körülhordozására is a szükséges költséget neki kellett előlegezni.

Pray: E. P. I. 110. *V. M. O. II. sor. I. 401—403.

DI.

Buda, 1526. jún. 21.

II. Lajos király Gritti András velenczei doget megkeresi, hogy a török ellen nyujtson neki segítséget. A szultán már csak 3—4 napi járásnyira van Nándorfejérvártól.

*Marino Sanudo: XLII. 191—192. Wenzel: i. h. 355—357.

DII.

Buda, 1526. jún. 24.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak többek között írja, hogy a kalocsai érsektől jött hírek szerint 50,000 főnyi török sereg Nándorfejérvár alá érkezett és átkelni készült a Száván, melyen át már hidakat vertek, de a Száva áradása e hidakat elszakasztotta.

V. M. O. II. sor. I. 404.

DIII.

Péterváraad, 1526. jún. 25.

Tomori Pál kalocsai érsek II. Lajos királyt a törökök hadi készületeiről, a török sereg számáról és fölszereléséről tudósítja. Jelenti, hogy Ujlakon és Titelen még nincsen katonaság, hogy Titelre élelmiszereket küldött, de miután többet nem tehet, kéri a királyt, hogy ő is gondoskodjék a szükséges dolgokról, a naszádosok élére pedig állítson több kapitányt, mert azoknak élén most csak egy van.

* Marino Sanudo, XLII. 233—236., Wenzel i. h. 360—363.

DIV.

Buda, 1526. jún. 30.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy a török sereg, mintegy 20,000 főből, átlépte a Szávát; mondják, hogy kocsikon viszi magával a kész hidakat, a mi arra mutatna, hogy Péterváradtól félvén, oldalt akarja azt hagyni és a Dunát más helyen átlépni, ha nem indul a király előbb táborba. A királynak tehát Péterváradot ki kell üríttetni, hacsak nem akarja a kalocsai érseket seregével együtt elveszteni.

V. M. O. II. sor. I. 407.

DV.

1526. júl. elején.

Tomori Pál II. Lajos királyhoz. Panaszkodik az általános részvétlenségen; a hadak csekély számban gyülekeznek, sokan kárörvendve nézik őt mondván „hadd ússzon a barát". Sürgeti a készülődést. Bakics Pál megkeresésére választ kér, továbbá sürgeti a naszádosok zsoldját és a Péterváradon lévő őrségét. Kéri a királyt, intézkedjék, hogy 3000 frtot és naszádokat és sajkákat küldjenek le.

Fraknói: a CDLXXX. sz. a. i. h. 91—92.

DVI.

Pétervárad, 1526. júl. 5.

Tomori Pál II. Lajos királyhoz. Tudósítás a törökök mozgalmairól és hadi készületeiről. Panaszkodik, hogy nincs abban a helyzetben, hogy sikeresen ellenálljon. A nála lévő gyalogosok ideje kitelt és félő, hogy mindannyian el fogják őt hagyni. Épp úgy a naszádosok is, kik szükséget szenvednek. Az itt lévő ráczok is elhagyták a helyet, miután a király nem gondoskodott róluk.

Fraknói: a CDLXXX. sz. a. i. h. 92—95.

DVII.

Pétervárad, 1526. júl. 5.

Tomori Pál kalocsai érsek írja II. Lajos királynak, hogy Péterváradra mentében Keserű Mihály vára alatt, Valkóvár alatt, találkozott egy küldönczczel, ki leveleket hozott Bakics Páltól és Podvinnay Tamástól. Bakics küldönczét magánál tartotta, a míg Zatha várához nem ért. Bakicsnak egy embere érkezett Törökországból hírekkel, melyek szerint a szultán Szt.-György-napján indul személyesen Magyarország ellen s hogy a hidak verésére szükségelt szereket Belgrádnál halmozta föl. Az alvidék meg van rémülve és ha nem jönnek segélyére, el van veszve. Bakics Pál a felvidéken kér helyet felesége, gyermekei és kisérete részére, hol azokat elhelyezné, hogy ő maga a végvidéken lehessen a király szolgálatára. Ajánlja a királynak, hogy e kérelmet teljesítse. Bakics Pál a készületlenség hírére és láttára kétségbe van esve. Ő, az érsek, lőpor és ólomban szűkölködik. Biztos, hogy a török szultán, ha Péterváradot visszafoglalta, azt megerősítteti, ezért szükséges, hogy ő itt maradjon és szükséges, hogy a király azt a kapitányt, kit leküldeni akar, végre már el is küldje.

Balan: Monumenta saeculi XVI. Aeniponte, 1885. 360—361.

DVIII.

Buda, 1526. júl. 5.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárnak a többek között írja, hogy a kalocsai érseknek jún. 29-i tudósítása szerint a török sereg még mindig ott táborozik, a hol a Száván átkelése után tábort ütött. A sereg száma valamivel növekedett, mert Balibég a nándorfehérvári basa is hozzájuk csatlakozott. A szultán még nem lépett át a Moraván, mely Nándorfejérvártól távol, 3—4 napnyira a seregtől van.

V. M. O. II. sor. I. 412.

DIX.

Buda, 1526. júl. 8.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy a török júl. 2-án bevonult Nándorfejérvárba, a továbbiakra nézve a vélemények megoszolnak; a király, mint hírlik, a hét folyamán akar megindulni.

V. M. O. II. sor. I. 413.

DX.

Buda, 1526. júl. 10.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy a szultán júl. 2. óta Nándorfejérvárban van; seregének nagy része átkelt a Száván. A szultán serege nagyszámú ugyan, de gyönge és sok építőszert visz magával. A nemesek nem akarnak táborba szállni, mielőtt a király meg nem indul. Az ország ügyei a lehető legrosszabban állanak.

V. M. O. II. sor. I. 415.

DXI.

Buda, 1526. júl. 13.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral közli, hogy a kalocsai érsek legutóbbi tudósítása szerint Embrai (Ibrahim?) pasa átment a Száván és Pétervárad felé megy, hogy ezt elfoglalja, továbbá hogy a török sereg júl. 9-én jelent meg Pétervárad felett. Körülbelül 35–40,000-re rúg számuk. A kalocsai érsek a várat 1000 fegyveressel, köztük a pápaiakkal erősítette meg. Adja Isten, hogy a király segítséget küldhessen, de ezt nem hiszi, pedig, ha Pétervárad, Titel és Ujlak elvész, kevés tennivaló marad hátra.

V. M. O. II. sor. I. 419.

DXII.

Buda, 1526. júl. 18.

II. Lajos király Bakics Pálnak, testvéreinek (Manoilonak), Péternek (Komolyennek), Demeternek Mihálynak), feleségének Theodorának és leányának Margitnak, a Törökországban a magyar király szolgálatában szerzett érdemekre való tekintettel, most hogy Magyarországba betelepedett, a

Thurzó Elek tulajdonát képezett Solymár várát, továbbá a Hédervári Ferencztől Nándorfejérvár elvesztése miatt elvett birtokokat adományozza.

Wenzel: A Hédervári Ferencz jószágai feletti per és ítélet. Magyar Történelmi Tár; VI. 5—6. II. Lajos királynak ezt az adománylevelét I. Ferdinánd király 1527. decz. 6-án és 1528. febr. 14-én kelt okleveleivel megújította, u. o. 6—7. Bakics Pálra nézve l. még Vitković, i. m. Glasnik 1870. 1—176. és Novaković i. m. Ljetopis 1886. Bakics Pál birtokát képezte Nyék is Buda mellett, továbbá 1528-ban az ő kezén voltak Pilismegyében Solymár és Urhidja birtokok is, l. Thallóczy: Lamberg Kristóf I. Ferdinánd király fővadászmestere Budán. Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle I. 112. és 117.

DXIII.

Buda, 1526. aug. 15.

Burgio Antal báró pápai követ Sadoletus Jakab pápai titkárral többek között közli, hogy a (rácz) naszádosok, miután több hónapon keresztül nem kapták meg zsoldjukat a királytól, kijelentették, hogy nem akarnak tovább szolgálni, pedig nélkülök mit sem lehet tenni.

V. M. O. II. sor. I. 444.

PÓTLÉK.

I. (DXIV.)

Buda, 1440. júl. 27.

I. Ulászló király Hédervári Lőrincz nádornak és nejének, Margitnak adományozza a Brankovics György rácz deszpotától hűtlensége miatt elvett Debreczen és Böszörmény birtokokat, megjegyezvén, hogy ha György rácz deszpota időközben visszatérne a király hűségére és a király őt kegyeibe visszafogadná, Debreczen és Böszörmény városokat csak úgy veheti vissza Hédervári Lőrincztől és nejétől, ha nekik azokért megfelelő kárpótlást ad.

Báró Radvánszky B.: A Hédervár y család oklevéltára. Budapest, 1906. 197—200 l.

II. (DXV.)

Buda, 1440. okt. 28.

I. Ulászló király Rozgonyi Simon egri püspöknek és testvéreinek, István és György pozsonyi grófoknak és utódaiknak Brankovics György rácz deszpotának a budavári Olasz- (ma Úri-) utczában fekvő házát, mely annak hűtlensége folytán a koronára szállott, adományozza.

Commissio propria domini regis.

Nos Wladislaus dei gratia Hungarie, Polonie, Dalmatie, Croatie etc. rex Lythwanieque princeps supremus et heres Russie notumfacimus tenore presentium quibus expedit universis, quod cum provida regie dignitatis liberalitas munificentie sue dona fidelium unicuique largiri teneatur, conveniens est eandem debite discretionis observato ordine hos amplioris gratie prorogativa, pinquioribusque remune-

rationum prosequi antidotis, pro quibus non tam preteritorum obsequiorum exhabito quantum exhibendorum aptitudo et affectus ultroneus palpabilis veritate experientie propensus interpellant, quorumque labore et viribus votivi honoris se conspicit fastigium attigisse, Qua consideratione debitum habentes respectum ad illa multimode gratuita perpetueque laudis preconio recolenda, fidelitatum opera ac pergrandia obsequia fidelis nostri dilecti reverendi in Christo patris domini Symonis de Rozgon episcopi Agriensis, sumpmi cancellari regni Hungarie nostre maiestatis, que idem multipliciter nobis exhibuit, nam cum de regno nostro Polonie per notabiles domine Elizabeth regine ac universitatis prelatorum, baronum et nobilium huius regni ambasiatores pleno eorundem mandato ad nos transmissos, ad regimen huius regni Hungarie non tam invitati quantum solempniter electi, hoc regnum Hungarie ipsius electionis iure in spe promisse pacis invitantium nullius dolositatis insidias timentes ingrederemur, medioque tempore per dominam Elizabeth reginam predictam huiusmodi spontanee sue invitationis et electionis de nobis factarum propositum iniquo consilio inconstanter inmutantem, initis cum nonnullis perversis Theutonicis et Bohemis dampnosis considerationibus exquisita impedimentorum genera contra huiusmodi electionem nostram, ne eadem efficeretur fabricarentur, prefatus dominus Symon episcopus non obstante hiis in sue fidei fixus constantia, nostri obviam dum iam terram Scepusiensem attigissemus, copioso familiarum agmine conducto adveniens, fideique sue sinceritatem primitiali oblatione nobis demonstrans, adductis illac ad nos per eum et ceteris nonnullis alti status huius regni baronibus pariter cum eisdem ab illinc, usque in hanc nostram civitatem Budensem securo itinere nos conduxit, advenientibusque tandem huc ad nos sui exemplo dietim pluribus ac pluribus huius regni prelatis, baronibus, militibus et nobilibus huiusmodi electionem nostram sicuti per prius fecerat, ultro confirmantibus ac nonnullis etiam ex hiis, qui in favorem predicte regine a fidei ad electionem huiusmodi prestite semita deviantes nobis rebellari pretendebant, sicuti consilio, sic nonminus commu-

tatione eiusdem domini Symonis episcopi in nostre gratie sinum reductis, demum idem ab istinc ad obsidionem castri Jauriensis, in quo ampla dictorum Theutonicorum et Bohemorum partem regine foventium caterva de eodem partes superiores predaturo se recluserat per nos unacum ceteris suis fratribus et amicis nostris scilicet fidelibus transmissus, plurimaque virtuosa gesta illic suo consilio se ceterorum suorum fratrum sagaci opere peragens, captum Ulricum comitem Cilie, eorundem Theotonicorum et Bohemorum capitaneum nobis ab illinc adduxit nostre captivitati mancipandum, postremoque signanter coronationis nostre ut plurimum suis laboribus habite tempore, sed ex post unacum fideli nostro magnifico comite Stephano de Rozgon fratre suo carnali, qui et nunc consorte et prolibus suis in castro Posoniense per dictam reginam obsesso reclusis cum suis gentibus pro nobis exercitualiter campizat, nostra semper obsequia continuans et nos in rerum gerendarum novitate provido consilio dirigens, se nobis reddidit valde gratum. Cupiensque eundem tantis precedentibus meritis si non condigna mercedis retributione, saltem aliquali remunerationis gratia consolari, ut benivolentia nostra quam sibi hactenus semper favorabilem ostendimus erga eum non remitti sed augeri videatur, recognoscatque certa exhabita obsequia gratitudinem recognitionis, quandam domum magnum lapideum in hac civitate nostra Budensi, in vico Italicorum, a parte orientali habitam, a latere septentrionali seu superiori scilicet a parte fori sabbati domum seu fundum curie Ladislai de Scepus, a meridionali vero domum Wolfgangi civis Budensis immediate habentem, que illustris Georgii despoti Rascie prefuisse, sed propter notam infidelitatis et rebellionis eiusdem, quam idem nobis modo premisso hoc regnum legittime ingredientibus se a nostri facie absentans et nec vocatus comparens, et presertim quia ultra illud, quod duo eius filii in medio Turcorum huius regni emulorum, idem vastantium, existunt, solus partem regine predicte contra nos et hoc regnum fovet et homines sui de suis castris in hoc regno habitis fidelium nostrorum regnicolarum bona vastant et predantur, iuxta consuetudinem

huius regni ut dicitur incurrit, ad nos devolutum fore dicitur, simulcum suis utilitatibus, edificiis et pertinentiis universis, premissis sic stantibus, prefato domino episcopo et per eum Stephano et Georgio de Rozgon, comitibus Posoniensibus, fratribus suis carnalibus, eorundemque Stephani et Georgii heredibus universis dedimus, donavimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum pariter et habendum salvo iure alieno harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quia autem prefatus dominus Symon episcopus summi cancellariatus nostri fungitur honore, sigillum nostrum secretum, quo ad presens ut rex Hungarie utimur presentibus appensum erga eum existit, ideo ad tollendi suspitioni, que forsan in hac re posset oriri, penes ipsum sigillum nostrum etiam sigillum fidelis nostri magnifici Laurentii de Hedrehwar, dicti regni nostri Hungarie palatini presentibus apponi fecimus et apprimi. Datum Bude in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum, 1440
anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo. okt. 28.

Eredeti, hártya, alján két papirfölzetű pecséttel, M. O. D. L. 13588. sz. Brankovics Györgynek ez oklevélben említett háza fekvésére nézve l. Rupp: Buda-Pest helyrajzi története 149. l.

III. (DXVI.)

Torda, 1448. júl. 26.

Hunyadi János kormányzó sürgeti Pozsony városát, hogy miután legközelebb a török ellen szándékozik indulni, a részére előkészített kocsikat és a bombavető mozsarakat azok tartozékaival együtt mielőbb küldje Budára, honnan budai udvarmestere Páthay László azoknak Nándorfejérvárra való szállításáról gondoskodni fog. Tudatja Pozsony városával, hogy akarata ellenére kényszerítik a várost a budai várnagyok a harminczad fizetésére és hogy a szükséges lépéseket már megtette, hogy a város a harminczad fizetésével ne terheltessék.

Johannes de Hwnyad
regni Hungarie gubernator etc.

Prudentes viri tanquam amici nobis sincere grati. Quia iam nos brevissimis diebus in dei virtute contra infideles Turcos hostili manu nostrum exercitum movere

volumus, ideo requirimus vestras amicitias nobis caras, quatenus currus, quos ibi ad nostram expeditionem exercitualem preparari fecistis simulcum bombardis nostris et aliis attinentiis, que circa eosdem currus necessario attinent, ad naves disponere et usque Budam ad manus egregii Ladislai de Pathay magistri curie nostre castri Budensis destinare velitis, qui tandem eosdem ad vadum Danubii usque Nandoralbam destinabit, et aliud rogamus non faciatis, primo causa dei et christianitatis, et tandem pro nostra amicitia singulari, sed mox visis presentibus sine tarditate eosdem currus et bombardas transmittatis. Promittimus autem vobis mediante fide, quod quicquid de vestris ad hanc rem exposueritis, sine defectu vestris amicitiis persolvemus et insuper vobis semper cum omni benivolentia et favore adesse volumus, dempto . . . . . que pro honore dei et christianitatis vosmet circa hoc negotium dare . . . . sistis indubie tenete, quod vobis illa, que de vestris exposueritis sicut promisimus absque difficultate reddemus. Scimus enim et confidimus in humanitate vestra, quod in hiis aliud non facietis et festinare velitis cum transmissione eorundem curruum et bombardarum, quoniam sicut percepimus pretacti Turci transitum nostrum in Danubio pretendunt perturbare et pro tanto necesse est, ut prius pedites ac currus cum bombardis et ceteris ingeniis per vadum transfretare facimus, ut tute et libere valeamus cum gentibus exercituantibus Danubium transire. Magis et avidius vestras humanitates rogare non possumus, sicut rogamus, quod in transmissione ipsorum curruum etc. mora aliqua non committatur. Preterea animo satis molesto percepimus, qualiter castellani nostri Budenses vos ad exactionem tricesimarum multum molestarent, super quo taliter vobis dicimus, quod non est de nostra voluntate, et in veritate vobis promittimus, quod de omnibus, que ipsi nostri castellani super vos contra vestras libertates ceceperunt, per ipsos vobis satisfactionem impendi faciemus omnimodum et ecce scripsimus eis, quod deinceps vos non presumant cum exactione tricesimarum molestare. Datum in Thorda in festo beate Anne matris Marie anno etc.
1448 júl. 26. XL octavo.

Kívül: Prudentibus et sagacibus viris iudici et iuratis civibus civitatis Posoniensis tanquam amicis nobis sincere gratis.

Eredeti, papir, zárlatán pecsét töredékeivel. Pozsony városi levéltár, lad. 37., sectio 2. N° 24°.

IV. (DXVII.)

Zákánymonostora, 1451. jún. 27.

Hunyadi János kormányzó tudatja Pozsony városával, hogy a Nándorfejérvárában időző országnagyok közte és Brankovics György rácz deszpota között béke vagy legalább bizonyos ideig tartó fegyverszünet létesítésén fáradoznak. Ő maga a béke vagy fegyverszünet megkötése czéljából Becsére fog menni, honnan rövid idei tartózkodás után az ország északi részeibe térend vissza, azokat az ellenség támadásai ellen megvédendő.

Prudentes et circumspecti viri tamquam amici nobis honorandi. Illa que nobis vestris in literis intimaveratis, continentiam earundem sane intelleximus. Sciatis tamen, quomodo certi domini, prelati et barones pro peragendis factis et negotiis inter nos et illustrem principem dominum Georgium regni Rascie despotum habitis, in Nandoralba sunt constituti, qui pacem perpetuam de huiusmodi negotio evenire, procurare non cessant, modo namque et nos ipsi domini prelati et barones illac proprius accedere provocaverunt. Nos itaque ad habendam ipsam pacem gressus nostros abinde usque ad Bechew dirigemus, ubi ut credimus non per multos sed ad maximum per quinque et sex dies ipsa negotia ipsa nos determinaliuntur, videlicet aut perpetua pax aut treuga usque ad certum tempus per medium iamfatorum dominorum prelatorum et baronum fieri procuratur. Postquam vero ipsam pacem aut treugam habere poterimus non alias, nisi recto itinere unacum gentibus nostris versus partes superiores regni iter nostrum continabimus, easdem partes ab invasione inimicorum viriliter intendendo precustodire. Igitur vestras amicitias presentibus requirimus multum diligenter, quatenus receptis presentibus interim cum salibus nostris quanto melius facere poteritis

tanto melius faciatis, ac vos cum magna vigilatione et custodia tenere velitis, dum' autem illac perveniemus iuxta vestrum beneplacitum omnia negotia vestra disponemus. Datum in Zakanmonostra in festo beati Ladislai regis et confessoris, anno
1451 jún. 27. domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo

Johannes de Hwnyad
regni Hungarie gubernator.

Kívül: Prudentibus et circumspectis viris iudici, magistro civium iuratisque civibus ac toti communitati civitatis Posoniensis tanquam amicis nostris honorandis.

Eredeti, papir, zárlatán papirfölzetű pecséttel. Pozsony városi levéltár, lad. 37. sectio 2. No 24ss.

V. (DXVIII.)

Nándorfejérvár mellett a Száva partján, 1456. júl. 28.

Tagliacozzoi János minorita szerzetes levele a nándorfejérvári ostromról.

Reverende pater humiliter recomandatione premissa. Licet multis occupatus negotiis et variis scilicet in poenitentiarum curis impeditus aliquando tamen que post hultimas meas litteras ad vestram paternitatem datas contingerunt ad eandem scribere statui certior factus, quia id quod ad te scribo omnibus patribus propter eorum consolatione comunicabis. Nec michi cuncta exarandi cupido incessit, sed pauca ex multis digerere constitui. Et ut ex hiis que scribentur inlicterati suum gaudium consequantur comunisque sit omnibus letitia, scriviro in lengua materna.

Per lettere che alla vostra paternità scripsy de lu mese de magio proximo precedente ve avisay dele cose occorse et de quelle che allora se intendeva de fare. Era comuna fama, che li Turchy colloro potentia deveano venire ad campo ad Albandander ovvero Belgrado cipta ultima de Ungaria, famosissima et principale chiavi de intrare in Ungaria et principio de rasia sita in mezo de doy famosissimi et grandissimi fiumi, videlicet Danubiu et Sava. Questa cipta a el

cassero che nuy chiamamo la ciptadella, che [pare] uno bono castello de Italia. Andavamo verso la detta cipta el padre nostro per terra predicando et crucisingnando et noy per lu Danubiu co una grande nave portando victualglia dove era anchora parte de libry. Scrivevase continuamente da Johanne governatore de Ungaria allo patre, che festinasse alla detta cipta perchè li Turchy erano appresso per terra et per acqua sensa altro narrare. Scrivivamo lettere ad prelati ad principy et sengnory de lu regno, che devessero mandare li crucisingnati e loro e devere venire et che devesseno exequire lu comandamento de lu re, che era per commune assensu de tucto lu regno e che [se] cento capy de homini devesse ponere in exercitu contro li Turchy. Dieci homini armati et dui ad pedi venemmo co molta festinantia con V navi piini de crucisingnati el secondo di de
questo mese cio e la festa de la visitatione de la domenica jul. 2.
prima, e intrammo summa mane nella detta cipta co molta sollem[illegible] e festa. In questo di detta la messa e fatta la predicha da poy mangiare el patre si delibero de andare allo detto Johanne, che stava più che X miglia alla frontera de li Turchy, e andando per lu Danubiu co tre navi e co alcuni fraty movese si grande tempestate nel Danubio de acqua e de vento, che fo necessario che se posassero in terra e co grande fatiga no possendo andare più nauti, che no se vedevano luno laltro, fo necessario che tornassero donde se erano partiti. O dio che no permicti perire lu to servo. Se mezo millio taliano fossero andati più nauti se scontravano colle galee e navi de Turchy, e per terra nello exercitu e no potevano scampare che no fossero presy e morti. La matina sequente la domenica fo deliberato che lu patre tornasse in dereto per gente et ad sollicitare li crucisignati che devessero defendere. Sono stati crucisignati da lu patre in Ungaria XXVII milia persone tucti actissimi ad combactere, da lu legato et da li altry predicatury e prelati milli ancho ando recevuta la comunione. Partuto el patre comenzaro lo exercitu de li Turchy ad venire tanto, che in fra tre di vende lu grande Turchio co cento milia persone e co docento vele fra navi e galee co XIX bommarde tanto

grande e tanto sterminate, che in vero in natura humana non foro facte may simile, parte ad ruinare li mura e parte ad buctare petre grandissime supra le persone. La longezza de queste XIX bommarde e incridebele, la magiore e longa dui caude e circha V palmi, le petre sono tante grosse che no le poteria abracciare homo che no mancasse duy a vero tre palmi, de laltre bommarde nove numero ma dicese che e CC, de scoppecti per terra e per acqua no e numero.

Li bommardery li piu experti che abia lu mundo e sonno multi ma 4° sonno excellentissimi, uno Venitiano, uno Todescho, e laltro Ungaro el quarto uno Boscienese. Et andando el patre per gente, io remasi coli frati e colli libry et victuaglie nel decto castello cassero. Ponese lu campo ad presso alle porte co multi mirabili ingenii, che le bommarde de la terra no le potevano offendere. Chy avesse veduto quello che io vidy averria decto, che onne cosa e coperto de neve tanti erano li pavillimy, ma comuna fama era che fossero centomilia persone commactenti. Spesso veniano de cristiani renegati ad nui et receveanose benignamente. Credo 50°/₀ de deverse nationi cristiani sonno da loro exercito fugiti ad noy. De poy tre di le galee occupavano lu Danubio e chiusero lu passo che ne victuallie ne gente che se aspectavano ad nui no poteva venire. Et lu governatore stava co suo exercito dallaltra parte del Danubio. Conclusi eravamo e circundati per terra e per acqua, ogni di aspectavamo la morte et le bommarde tucte le mura equava alla terra e se no fossero stati li grandi e largi fossi piu fiate forriano li Turchy intrati.

Speravamo solo in Johanne governatore che spesso ce confortava che glie veneva ad succurrere. Speravamo nel patre che di e nocte no dormeva. Io me infirmay gravemente e locho no avevamo securo per le bommarde. Andava spesso per le mura e maxime nauti che infirmasse nauti che fossero poste le bommarde. No pense alcuno che io ne frati de observantia toccassemo sola una petra ne altro per offendere ne che per nostro detto fosse may occiso uno Turchiu. Con sana conscientia dicevamo defendite nomen Christi et fidem catholicam, repellite inimicos crucis Christi,

non timete mortem, queritis martires et volabitis ad celum et similia. Visitavamo li infirmi, dicivamo le messe. Succurrevamo alli poviri dele nostre cose che avevamo tre bocti de vino e bisscopti assai, unà bocte de farina co multi sacchi e una bocte de grano e carne salata e casio e altre cose, de queste cose secondoche me pareva despensava, ma quasi tucti noi stavamo infirmi. Frate Ambrosio callivicava col padre, uni stemmo XIII di in questa festa e la carestia era grande e la mortalita nella cipta. Et poy XIII di de poy la obsidione cio e ad XIIII di de lu mese eccho venire piu Jul. 14.
de CC vele e in esse piu de tre milia persone e molte bommarde et per terra ab utraque parte Danubii, questi erano quasi tucti cruciferi, forono per terra e per acqua circha XVIII milia persone e li dui Johanni missi per terra. Le galee de li Turchy stavano supra la cipta quasi uno millio taliano e dala cipta forono apparecchiati piu de XXXX homini bene armati, li quali andando de socto e altri de supra conclusero le galee de Turchy in mezzo. Duro la mischia quasi deci hore e forono repulse le decte galee de Turchy da nostre navi con grande loro dampno, peroche tre de epse forono pilliate da nostre, e forono submersi nel Danubiu piu de milli Turchy et forono feriti tanti che quasi no potevano rimare. Et se no fosse che nella nave nostra se mise focho nella polvere de le bommarde per inprudentia dely bommardery, tucte le decte galee serriano state prese, unde fo necessario che la nostra nave se reterrasse, ma subito fo remediato lo decto foco e no fece danno ne ad nave ne ad homini se non che in fratanto se cessarrono le galee, de nostri ne forono morti XXX. Io ne viddi piu de X decapitati reportati alla terra. Et poy forono prese da nostra nave tre nave de Turchy de homini e de cose, et recupperarono lu passo de lu Danubio e le nave nostre se fermarono dove erano state le galee et ibidem tucta la gente conli decti dui Johanni. Et in poco tempo se adunareno piu de LX milia persone quasi tucti cruciferi. Li Turchy attendevano ad desfare le mura. Et lo di sequente poy la victoria de le nave e de le galee intrarono li decti dui Johann nel castello con più de tre milia persone con

cento balestreri pollemii, e in quello di uscireno fore et fecero allimani coli Turchy, de loro ne forono molti morti e vulnerati, de nostri tre persone forono morte. Questo vedemmo da le mura insema colo padre. Item ne le galee fo guadagnata molta roba. In questo di io andai co lo padre allo exercito dove stavano le nave nostre, multiplicavano onne di lu numero de la gente nostra. Et lo padre ora con missi ora con lettere commoveva tucto lo regimento ad subvinimento. Et lo Turcho ogni di se accendeva piu de rabia che no posseva con tanti ingenii obtenere quello che desiderava. No vollio tacere che venendo una de le grande galee che lui avesse verso la terra una petra de le bommarde da lu Turcho cadendo supra epsa la submerse, le nave dela terra no forono lente, subito la spulliaro de la roba e de le balestre. Tucto dì e nocte lu padre no se fermava, descorreva per lu campo, la nocte mecteva gente nella terra et lo di exortava la briata ad defendere et offendere et allo martirio. In verita scrivo, che in XV di el padre no a dormito VIII hore in fra di e nocte. Tucti avevano respecto allui. Lui era capitanio de tucti, de Johanne Brancho governatore no curavano, solo allu padre obediano. Et era grande devotione vedere li crucisignati ingenocchiati de nauti allo padre, più posseva fore lui de questi crucisignati, che lo re de Ungaria. Li Turchy piu facevanola nocte con sue bommarde e con altre malitie che lo di. Et sempre lu padre mectea più gente tanto, che per la sua persona li intrareno quasi XII milia persone, li quali erano mura et obstaculo de li inimici che ia le mura erano ad terra. Et lu governatore e li castellani no da altro che dalo padre demandavano aiutorio et allui se reccomandavano. No posso scrivere onne cosa che forria grande volume. Li Turchy deliberareno dare una longa e asperissima bactallia alle mura, che erano ia tucti in terra, la sera de la
jul. 21. vigilia de la gloriosissima Magdalena fanno li Turchy loro enexrecabile natione chiamando et vocifirando altissimamente al diabolo Mochametto, poy sonano uno mirabile timpano, per questo Johanne governatore che sa loro costumi, intende che vollieno dare la bactallia universale, manda al

padre pregando che debia con tucta la gente et co le navi vostre venire alla riva de lu fiume ad presso allo castello. Et lu padre, che non dormeva, co lo confalone de sancto Bernardino e la croce fa quello che Johanne a decto, et quando el padre gianze aveano comensata la mischia mecteva dentro ancho molte miliara de persone, et poi usci fore ad ordenare le navi co le galee che do ogni parte avea circundata la terra. Duro questa crudelixima bactallia da la sera fine ad hora dela terza, dico alle mura per tucta la terra, per acqua non poteano per le nave nostre. O cosa inaudita, tre fiate li Turchy intrareno dentro et sempre forono recacciati. Aveano facti li Turchy le cave sotterra secrete per intrare dentro li fossi. Aveano adunata infinita mis[chia] et cose da rempiire li fossi, che erano amplissimi e ia do una parte erano piini per le mura che erano cascate. Non se poteria scrivere la multitudini de Turchy morti. La terza volta che intrareno forono più che secento Turchy. Castellani ciptadini homini de arme se dereno alla fuga e abbandonareno le defese, chi se giectavano da le fenestre, chi da le mura, chi correvano allacqua e mectevase in epsa fini alla gola. Solo li crucisignati remasero e alcune donne che faceano como leonesse e 5 frati nostri, che stavano in oratione aspectavano la morte cola voluntate de morire col sancto martirio. Poy dono dio alli crucisignati povirelli tanto ardire e tanto animo e voluntate de morire e de essere martiri e tanta industria e forza, che strengendo li denti contro li Turchy con focho che era apparecchiato in molti fascine de cannuccie inpecate et con plommo squalliato e con polvere de bommarde con molte de infiniti Turchy li cacciarono fore la terza volta. Questo fo nella aurora de quella sanctissima júl. 22.
peccatrice Magdalena. Leggerete cose mirabile. Vedendo lu gran Turcho la repulsa e la grande occisione de li soy, desperase de la sua perfida voluntate, fa mictere focho nel galee e nave soe. e fine ad mezo di forono arse. O dio che presto disfay quello che contro loro nome e macchinato. Multa roba fo guadangiata da li nostri in quelle navi. Su lora de nova essendo li Turchy necessati (így!) per desperatione comensaro ad uscire de la terra. V crucisignati contro

piu de CC Turchy e si li ripulsareno como se fossero stati mille cavalli. Pilliando ardire li nostri uscireno fore forsia mille persone e uccisero molti Turchy e molti più ne ferireno. Erano li Turchy tucti in pauribi e andavano como macty. Questo vedendo lu padre che stavano alla riva del fiume con più de X milia persone comandano, che passeno in adiutorio dellaltri passando se iongeno collaltri. Infra tanto lu governatore attende alle galee e alle nave, che tanto scrivo che forsia semilia cruciati senza cavalli fecero cessare, C milia Turchy commactenti, questo era lu numero ma molti fine ad l'ora ne erano morti et feriti. De femmene no e numero tante ne aveano. Et tanta gratia concesse dio alli poverelli crucisignati, che in causando tanta moltitudine occupareno et foreno sengniuri de le famose bommarde e de molte recchezze che li Turchy no potereno defendere. Fugevano como male femmene, e cusi fermandose li Turchy in uno locho e li nostri nel loco de le loro bommarde fecero grande conmactere, e li nostri coloro bommarde molti ne occisero. La nocte tucti se partireno si che la matina no se vevedia pavillione. Le bommarde tucte con grande festa forono portate dentro nella terra. In questa mischia el padre volse preire e andare in nauti. Io temecty multo che ne fosse morto da li nobili scoppicti de li Turchy e dio lo defese che piuvendo li scoppicti e le sagecte lui non fo toccato. Io stava como sancto Petro ad retro ad vedere lu fine. Vedendo lu Granturcho sua voluntà no potere exequire, dicese per quelli che ad mui sono venuti che a mandato maledecta tucta la sua posterita se may presume venire più contro questo castello, e dicese che per questo e deventato quasi fatuo e che dice e se quisti villani me cacciano che farrando li homini militari? Et lui stima essere venuto lu so fine. Sono molti li principali homini soy e lu veceimperadore ferito, in quella nocte che se partireno lu suppellereno nella strata. Tucti li homini da commactere sono o morti o feriti, C e XX carry de homini feriti ne portano li quali como morevano le seppellevano como era loro usanza. Et lo sequento di andando alcuni sequitandoli pilliareno molti bufari e bovi con che

aveano portate loro macchine. Di e nocte fugono como fossero incalsati, de christiani stimase per tucto questo tempo essere martarizzatti da Turchy CC., ma de Turchy non e numero che io ne vidi arsi tanti, che parevano carne salata e iacere ne viddi tanti per li fossi, che no se potevano numerare e per li campi no se potevano andare per la multitudine de li Turchy morti. La nocte adunareno li sarti e le fune e ingenii in una ecclesia e con polvere de bommarde le arse inseme colla ecclesia. Sonno crudelissimi homini et lo primo di che pilliareno VII christiani li talliareno lu capo e spolliati li pistaro colli pedi de li cavalli, et sempre quando ando pilliato qualche christiano, li ando facto colcare in cruce e de poy molti tormenti li ando decapitati per la morte de la croce. Grande odio portano allu padre nostro, che sanno che lui a commossa Ungaria e altre parti contro de loro. Manchata e la potentia de li Turchy. Stavase nel galee e nave e vele e mirabile bommarde e confidavase in pocho tempo obtenere Ungaria e la magna parte passare in Ytalia, e da uno castello per li crucisignati sensa cavalli e stato confuso. Pensa horamai padre che poy la gloriosa Magdalena no altre che lu padre nostro con sua industria e fatiga e sodore a questa fiata sconficto el Turcho e ancho no resta, ne se vede satio, ne straccho de conmovere tucto el mondo contro li decti Turchy. Hora lassa sfare heretici e scismatici e tractali piacevolmente per quanto volliono essere contro li Turchy. Multi religiusi sono concursi ad questa cruciata e sacerdoti li quali el padre no a laudati, se no quanto volliano exercitarse in opere piatose. O scripto sopra gienocchio e festino, ma quello che scrivo e chiaro più che lu mezo di se no o scripto bene e ch' o scripto su la nave. De le altre cose ch' occurrerando ve avisarò, pregove per lu amore de dio, che se questa lettera ve vene nel mani, mandatela al magnificho conte de Celano, overo alla magnificha contessa, alli qualli ora non posso scrivire, quando averò più otio le scrivaro voluntero, alle quali el padre e me recomandate. Nui espectavamo da voi frati consolabili et satisfacivili et acti ad patere male, et onne di me pare uno anno. No

altro se no che io me recomando ad voi et ad tucti li frati e anche principalmente ve recomando el vecchio nostro sancto e frate Ambrosio. Supra flumen Save ad pedem
1456 júl. 28. castri Nanderalbensis die XXVIII Julii 1456.

Fr. Johannes de Tacto
vester filius

Anche el Granturcho e fugito
ferito de sagicte gravemente.

Róma, Vittorio Emanuele könyvtár, Fondo Vitt. Eman. 37. szám.

VI. (DXIX.)

Sabácz melletti táborból, 1476. febr. 3.

Veronai Gábor egri püspök IV. Sixtus pápát Sabácz vára ostromának folyásáról tudósítja.

Beatissime Pater. Gratas fuisse meas litteras vestre sanctitati letatus sum. Frequentius ego non scripsi, quia non consuevi que digne non sunt aut dubia meis committere litteris. Regia maiestas post ubi parvitate aque Danubii penetrare ad regnum Transalpinum nequivit, glatie quoque in eodem flumine cogente in Savum classem trahere coacta est, qui fluvius raro vel nunquam congellatur quod certe divino nutu factum puto. Nam exinde regia maiestas novo concepto animo ad obsidendum hunc locum properavit, et quamvis munitissimus esset, tamen gratia dei brevi tempore et civitatem exteriorem et interiorem, que fossatis navigabilibus et fortibus sepibus cingebantur obtinuit, moxque ad obsidendam arcem accessit, que cum latissimo et profundo fossato aquis pleno, (nam Savus ipsam circumfluit), circumdata fuit et arte ac opere lignorum inter se compactorum in medioque terra et aggere repletorum admodum firmata, et quod precipuum est, fortissimis viris, idest sexcentis electis bellatoribus, quorum trecenti pixidibus manualibus utuntur. Multas quoque grossas pixides habent preter populum utriusque sexus, qui ex civitate ad arcem convolavit. Hi

omnes in hac eorum necessitate pugnant defensa, certe non parum hactenus regiam maiestatem fatigavit, multique fortissimi milites usque in diem hanc et precipue Hungarorum occisi sunt. Dum autem regia maiestas iam omnia disposuisset ad incendendam ipsam arcem insultuque obtinendam, quam adeo bombardis usque ad repletionem ipsam, altas tamen multum est, ita demolita est, ut in ea neque species arcis remanserit, que prius novem altissimis turribus eminebat. Supervenit tanta fluminis inundatio, ut sicut in prima civitatis obsidione, ita et nunc exercitus in campo natet. Sed et hesterno mane sub hora missarum apparuit Halibee cum duobus aliis vayvodis cum maximo exercitu, voluitque obsessis opem ferre sed minime potuit, retraxit libens pedem et per miliare a loco castra locavit. Prestolatur ut sentimus bassam primum cesaris capitaneum et totum robur Turci, quod certe regia maiestas forti et hilari animo prestolatur. Quantum intelligo infra paucos dies hic locus obtinebitur nisi deus malum nobis permittat. Hic autem locus uti dicit illustris despotus, est Turci oculus dexter, de quo gloriari solitus est se habere pedem in gutture christianorum, ut ad que voluerit regna transire possit, nam quotiens erumpere voluerunt Turci sive ad Sclavoniam, Croatiam, Carniolam, Carinthiam, Stiriam et alia superiorum partium regna, huc semper primo convenerunt. Maioris momenti est respectu aptitudinis ad inferenda damna christianis quam ipse Smedru, ex quo solum ad partes inferiores huius regni erumpere possunt Turci propter vicinitatem et in superiori loco positi castri Bellogradi. Vocavit regia maiestas partem exercitus tam equitum quam peditum quos ad Transilvaniam premiserat, ita ut speremus in divina bonitate, quod si etiam Turcus ipse venerit, quem aiunt exploratores ad Andrinopolim exivisse nihil lucri deportabit. At, beatissime pater, sanctitas vestra dignetur moras rumpere, nam semper nocuit differre paratis, et quamdiu hec preclarissima occasio datur, non permittat hunc principem necessitate deficere, qui regna, vires et propriam personam exponit, nec credat sanctitas vestra fuisse in hoc exercitu militem aut etiam vulgarem, qui minus persone sue peper-

cerit quam rex ipse. Non cesso iuxta mandata vestre sanctitatis ipsum regem ad perseverandum in proposito bono confortare, licet certe sponte currens calcari minime egeat, et non dubito quod currere non cessabit quamdiu vires illi suppetant. Cum autem defecerint dico sicut ipse, nemo ad impossibile tenetur. Que sequentur curabo vestre sanctitati significare, quam omnipotens deus conservare
1476 febr. 3. dignetur. Ex castris regiis in obsidione opidi Sabacz III° Februarii MCCCLXXVI.

Eiusdem vestre sanctitatis

devota creatura G(abriel) episcopus Agriensis.

Milanói Á. L. P. E. V. ö. a CCCLXVIII. számmal.

VII. (DXX.)

Buda, 1476. jún. 29.

Mátyás király Jaksity Istvánnak és Demeternek adományozza Kórógy várát és tartozékait Valkóvármegyében.

Említve a váradi káptalannak egy 1596 április 13-án kelt kiadványában, melynek eredetije papir, hátlapján rányomott pecséttel, Esztergom, primási világi levéltár. Fasc. 9. no 228. T.

VIII. (DXXI.)

Prága, 1447. nov. 22.

V. László király meghagyja a Medve, Rakonok, mindkét Kemlek és Kaproncza várában lakozó ráczoknak, hogy Szlavonia nemeseit, azok jobbágyait és a turopolyai nemeseket kiváltságaikban ne háborgassák és tőlük semminemű adót ne szedjenek.

E. Laszowsky: Monumenta historica nob. communitatis Turopolje olim „Campus Zagrabiensis“ dictae. I. Zagrabiae, 1904. 465. l.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Rövidítések: alisp = alispán; b., birt. = birtok; bib. = bibornok; cs. = család; cz. = czímzett; deszp. = deszpota; esk. = esküdt; érs. = érsek; főisp. = főispán; h. = helység; h. r. = homo regius; hg. = herczeg; id. = idősb; isp. = ispán; jobb. = jobbágy; kan. = kanonok; kancz. = kanczellár; kápt. = káptalan; képv. = képviselője; kik. = kiküldött; kir. = király, királyi; konv. = konvent; leg. = legatus; m., összetételekben is = mester; nz. = nemzetség; okl. kelt. hely = oklevél keltezési hely; orsz. bíró = országbíró; özv. = özvegy; prép. = prépost; püsp. = püspök; szb. = szolgabíró; tart. = tartomány; v. = város; vm. vármegye.

FÜGGELÉK.

I.

A mácsói herczegek és bánok névsora 1254—1496.

1254. Ratiszláv galicziai herczeg, Mácsónak ura. (Pesty Frigyes: A mácsói bánok. Századok, 1875. évf. 366.)

1264. Anna mácsói és boszniai herczegnő. (Pesty, i. m. 368. Fejér, C. D. IV. 3., 236. H. O. VIII. 98.)

1269—1271. Béla mácsói herczeg. (Pesty, i. m. 368. és a jelen oklevéltár 5.)

1272—1273. Roland nádor, mácsói bán és a kunok bírája. (Pesty, i. m. 369. Bárdossy, Supplementa 318. H. O. VI. 195. Hazai okl. 57. sz. Gróf Károlyi okl. I. 8. Gr. Sztáray okl. I. 15. — Roland nádor 1272 nov. 27-én mint nádor és kúnok bírája említtetik H. O. VIII. 150.)

1273. jún. 7.—júl. 6. Egyed mácsói és boszniai bán. (Pesty, i. m. 369.)

1273. János. (Pesty, u. o.)

1274. Egyed és János. (Pesty, u. o.)

1274. Ugrin. (Pesty, u. o.)

1275—1277. János és Ugrin. (Pesty, u. o.)

1278—1279. Ugrin királyi tárnokmester. (Pesty, u. o.)

1279. Marczali Gergely, a Pécz nemzetségből, Szerém, Valkó és Bodrog vármegyék főispánja. (Pesty, u. o.)

1280—1284. Erzsébet id. magyar királyné, Mácsó, Bosznia és egész Szlavonia herczegnője. (Pesty, i. m. 370. Bárdossy, Supplementa 199. H. O. VI. 272., 288., VIII. 209., 234. V. ö. jelen oklevéltár XIV. és XV. számait.)

1312—1328. Kazal Pál, bodrogi, szerémi és valkói főispán, kőszegi várnagy, a Dorozsma nemzetségből. (Pesty, i. m. 370. Zichy, O. I. 222., 233., 247., 251., 264. A. O. I. 574. Soproni okl. I. 94., 102., 113. Zala vm. okl. I. 167. H. O. I. 122., 125., 131. II. 45. Gr. Károlyi okl. I. 55., 58. Gr. Sztáray okl. I. 52—56. Hédervåry okl. 19. Apponyi okl. I. 56., 60., 68., 78. V. ö. Karácsonyi, Magyar nemzetségek I. 416.[1])

[1] 1330. aug. 1. mint condam banus de Machou említtetik Zichy O. I. 362. 1331. szept. 14-én pedig mint volt mácsói bán, a királyné udvarbírája és szathmári főispán szerepel Zala vm. okl. I. 259.

1328—1334. János, Logret fia, a Szente-Mágocs nemzetségből, Szerém, Valkó, Baranya, Bács és Bodrog vármegyék főispánja. (Pesty, i. m. 372., 373., Fejér VIII. 3., 291., 348. H. O. II. 61., Zala vm. okl. I. 232., 247., 253., 270., 285., 289. Gr. Sztáray okl. I. 74., 79. Schmauks, Suppl. anal. Scepus. II. 77. Blagay cs. okl. II. 77. Héderváry okl. 30. V. ö. Karácsonyi, i. m. III. 1., 65.[1])

1330. decz. 30. Kazal Pál bodrogi főispán. (Blagay cs. okl. 113.)

1335—1340. Miklós, Osl fia, az Osl nemzetségből, Szerém, Valkó, Bács, Bodrog és Baranya vármegyék főispánja. (Pesty, i. m. 373. Gr. Károlyi okl. I. 121. Zala vm. okl. I. 317. Zichy O. I. 524. H. O. II. 88. Tud. Gyűjt. 1833., X. 64. Apponyi okl. I. 94., 104. és jelen oklevéltár 12. V. ö. Karácsonyi, i. m. II. 405.[2])

1340. márcz. 11.—1353. Domokos, Osl fia, az Osl nemzetségből, az előbbi testvére, szerémi, veszprémi, baranyai, bácsi, soproni és valkói főispán. (Pesty, i. m. 373—375. H. O. IV. 66. V. 97. Soproni okl. I. 189., 201., 203., Blagay cs. okl. 130. Apponyi okl. I. 141., 156., 161. V. ö. Karácsonyi, i. m. II. 405.[3])

1347. Henrik valkói főispán. (Pesty, i. m. 375.)

1353. decz. 2. —1354. márcz. 24. András baranyai főispán. (Pesty, i. m. 377. Gr. Károlyi okl. I. 219.)

1355. Miklós. (Pesty, i. m. 377—379. Kont Miklósnak mondja, de maga is kételkedik abban, hogy e Miklós Kont Miklóssal volna azonos.)

1356. febr.— 1375. Garai Miklós baranyai főispán, szlavon bán. (Pesty, i. m. 380—381. Sopron vm. okl. I. 267., 324., 397. Zala vm. okl. I. 630. H. O. I. 111., II. 138., Zichy O. III. 229., 599., 600. Wagner, Diplom. Saros. 58. Gr. Teleki okl. I. 158. Blagay cs. okl. 155. Héderváry okl. 62., 69., Apponyi okl. 189., 191., 194., 196.)

1364. máj. 18. Domokos. (Blagay cs. okl. 152.)

1375—1381. Horváthi János szerémi, valkói, bodrogi, bácsi és baranyai főispán. (Pesty, i. m. 450. Zichy O. IV. 47., 49., 50., 51., 153., 154., 159., 432. H. O. II. 134., V. 161. Zala vm. okl. II. 147. Apponyi okl. I. 205., 208. és jelen oklevéltár 20., 21.)

1382. Liszkó Pál. (Pesty, i. m. 450.)

1383--1385. Koroghi István, Fülpös fia. (Pesty, i. m. 450—451 Gróf Károlyi okl. I. 401. Soproni okl. I. 476. H. O. II. 147. Apponyi okl. I. 211.)

1386 - 1390. Garai Miklós. (Pesty, i. m. 451. Székely okl. I. 73. Zichy O. IV. 377., 379., 381., 387. és jelen oklevéltár 22.)

1390—1392. Losonczi István valkói főispán. (Pesty, i. m. 452. H. O. VII. 426. Zichy O. IV. 467., 471. és jelen oklevéltár 29.)

1392—1393. Némethi György, néhai András fia. (Pesty, i. m. 452. és jelen oklevéltár 33.)

[1] 1335 nov. 19-én, mint quondam banus de Machou említtetik Zichy O. I. 474., úgyszintén 1336 febr. 7-én is, u. o. I. 483.

[2] A győri káptalannak 1335. jún. 9-én kelt oklevelében Miklós még nem említtetik bánnak. Soproni okl. I. 133.

[3] 1353. jún. 7-én, mint pridem banus de Machou említtetik. Zichy O. II. 531.

1394. Horváthi János. (Jelen oklevéltár 36.)

1394–1396. Koroghi István és Nevnai Treutul Miklós. (Pesty, i. m. 452—453. Zichy O. V. 27. Székely okl. I. 89.)

1397. jún. 1—1397. júl. 11. Maróthi János és Perényi Péter. (Pesty, i. m. 453.)

1397. szept. 11. Perényi Péter. (Zichy O. V. 41., 42.)

1397. decz. 8. Pelsőczi Bebek Ferencz. (Pesty, i. m. 453.)

1398. márcz. 11. Pelsőczi Bebek Ferencz. (Zichy O. V. 422.)

1398–1399. júl. 6. Maróthi János és Pelsőczi Bebek Ferencz. (Zichy O. V. 117. Héderváry okl. 114. és jelen oklevéltár 42)

1399. aug. 19. — okt. 6. Maróthi János. (Zichy O. V. 132., 133., 138.)

1399. nov. 4. - 1400. jan. 22. Pelsőczi Bebek Ferencz. (Zichy O. V. 140., 147., 156., 157., 171., 200., 201., 211., 422.)

1400. márcz. 2. —júl. 29.— aug. 15. Maróthi János. (Zichy O. V. 153., 186., 195.)

1400. márcz. 24.—máj. 17. — szept. 23. Pelsőczi Bebek Ferencz és Maróthi János. (Pesty, i. m. 454. Zichy O. V. 156., 171., 211.)

1400. nov. 11. Monostori László mácsói albán. (Zichy O. V. 219.)

1401. jan. 1.— decz. 29. Maróthi János. (Pesty, i. m. 454. Zichy O. V. 227., 262., 265., 271., 276. Soproni okl. I. 552.)

1401. ápr. 1. Perényi Simon fia Péter, a székelyek ispánja. (Pesty, i. m. 454.)

1402. ápr. 3.— aug. 22. Ludányi István. (Zichy O. V. 280., 297., 310.)

1402. aug. 29. Tamás egri püspök. (Zichy O. V. 312.)

1402. szept. 21. —1403. jan. 11. Maróthi János és Ujlaki Bertalan fia László (Pesty, i. m. 454., Zichy O. V. 330.)

1403. máj. 12. Tamás egri püspök. (Zichy O. V. 341.)

1403. nov. 19. —1409. Maróthi János. (Pesty, i. m. 454—455. Zichy O. V. 347., 349., 356., 361., 364., 367., 399., 423., 425., 436., 437., 440., 457., 506., 507., 508., 542., 549., 550., 555., 566., 577., 600. H. Okl. 343. Wagner, Diplom. Saros. 178. Zala vm. okl. II. 365. Gr. Teleki okl. I. 307., 348. Blagay cs. okl. 222., 226., 229. Héderváry okl. 141.)

1400. aug. 13. Pelsőczi Bebek István. (Zichy O. V. 561.)

1410–1418. Ujlaki László és Imre. (Pesty, i. m. 455. H. O. II. 208. Bél gyűjt. I. 217. Zichy O. VI. 132., 160., 161., 164., 165., 166., 168., 169., 172., 188., 254., 258., 277., 280., 285. Gr. Teleki okl. I. 402. Apponyi okl. I. 268. Báró Révay cs. kisselmeczi levéltára Syrm. II. 4.)

1419. febr. 8. Üresedésben.

1419. febr. 8. után – 1426. Garai Dezső. (Pesty, i. m. 457., ki a Liber Regius alapján ez évre Garai Dezsőt és Lászlót nevezi meg mácsói bánokul. — Zichy O. VI. 560. 563., 564., 565., 567., 575., 580., 581., 586., 595., 599., 600. VIII. 5., 12., 32., 48., 61., 62., 73., 98., 175., 258., 260., 274., 286. Gr. Teleki okl. I. 456. Dezsőt és Lászlót említi jelen oklevéltár is 1419. aug. 4-iki kelet alatt 66.)

1427. aug. 13. Maróthi János és Lévai Cseh Péter. (Zichy O. VIII. 333.)

1428. Maróthi János és Lévai Cseh Péter. (Pesty, i. m. 458. Zichy O. VIII. 333., 357., 361. Egy 1428 márcz. 8-iki oklevél Maróthi Jánost egyedül említi, Zichy O. VIII. 346.)

1429—1430. Lévai Cseh Péter és Ujlaki István. (Pesty, i. m. 458. Zichy O. VIII. 282., 400., 401., 402., 406., 408., 414., 431., 486., 490., 494., Blagay cs. okl. 297.)

1430. máj.5.—1431. júl. 16. Lévai Cseh Péter. (Pesty, i. m. 458. Zichy O. VIII. 417., 455., 456. H. okl. 390. és jelen oklevéltár 90. Báró Révay család kisselmeczi levéltára, Syrm. II. 14. U. ott említve Radych Chelnyk egregius et nobilis vir.[1])

1431. szept.4.—1437. Garai Dezső és László. (Pesty, i. m. 459. Zichy O. VIII. 337., 457., 459., 463., 464., 476., 480., 510., 511., 523., 524., 529. és jelen oklevéltár 93.)

1438. Garai László és Ujlaki Miklós (Pesty, i. m. 459. júl. 13-ra. Zichy O. VIII. 623., 625.)

1438—1440. Garai László, liptói főispán, a királyné visegrádi és liptói várának kapitánya. (Pesty, i. m. 459. H. O. II. 280. 282., 1438. jún. 23-ra. jelen oklevéltár 128., 133., 134.)

1441—1457. Ujlaki Miklós, Telcsák örökös grófja, erdélyi vajda. (Pesty, i. m. 460—461. Zichy O. IX. 34., 46., 48., 180., 247., 286., 334., 430. Koroghi Jánossal együtt említtetik Pesty, i. h. Zichy O. IX. 287., 324., 379., 381., 438., 441., 475.)

1442. aug. 28. 1444. Ujlaki Miklós és Maróthi László. (Pesty, i. m. 460. Zichy O. IX. 44.)

1442. szept. 30.—1445. jan. 31. Hédervári Imre, Lőrincz nádorfia. (Héderváry okl. 206., 212., 216.[2])

1442. decz. 17. Nagyvölgyi László mácsói albán. (Zichy O. IX. 48.)

1444. jún. 29. Álmosi Csire Barnabás mácsói albán, baranyai főispán. (Zichy O. IX. 71.)

1445—1447. Ujlaki Miklós és Garai László. (Pesty, i. h. Ujlaki Miklós egyedül 1445 május 5-én Héderváry okl. 221.)

1447. márcz. 31. Garai László. (Teleki, H. K. X. 194.)

1449—1456. Kóroghi János, Ujlaki Miklóssal együtt és a nélkül. (Pesty i. m. 461. Zichy O. IX. 205., 285., 287., 296., 323., 329., 475. Héderváry okl. 269., Apponyi okl. I. 306. és jelen oklevéltár 197.[3])

1453. okt. 4. Geszti János mácsói albán. (Zichy IX. 372.)

1457—1458. Horoghszeghi Szilágyi Mihály temesi főispán, nándorfejérvári kapitány. (Pesty, i. m. 462. H. O. VII., 477. Gr. Teleki okl. II. 66.)

1459—1400. Ujlaki Miklós, somogyi és fejérmegyei főispán, erdélyi vajda, szlavon bán. (Pesty, i. m. 462.)

1460. máj. 10. Nagy Simon nándorfejérvári kapitány. (Jelen oklevéltár 217.)

[1] 1431 szept 4-én Lévai Cseh Péter pridem banusnak mondatik. Zichy O. VIII. 459.

[2] 1446 július 1-én mint pridem banus említtetik. Héderváry okl. 237., úgyszintén 1447 augusztus 7-én is u. o. 247., 1446 november 18-án mint banus Machoviensis fordul elő, u. o. 239.

[3] Az ország rendeinek egy 1448 nov. 29-iki oklevelében Bucsányi Oszvald, mint volt mácsói albán szerepel Zichy O. IX. 205., úgyszintén Garai László nádor 1450 jan. 25-én kelt oklevelében is Apponyi okl I. 305. V. ö. Pesty i. m. 461.

1460. okt. 6. Horogszeghi Szilágyi Mihály, beszterczei örökös gróf, erdélyi kormányzó (Pesty, i. m. 462.)

1461–1466. Ujlaki Miklós erdélyi vajda, szlavon bán. (Pesty, i. m. 462—463.)

1466. Ujlaki Miklós szlavon bán és Szokoly Péter temesi főispán. (Pesty, i. m. 463.)

1467. Szokoly Péter. (Pesty, i. m. 463.)

1468–1469. Ujlaki Miklós, Telcsák örökös grófja. (Pesty, i. m. 463. Fejér, C. D. XI. 386., H. O IV. 424.)

1469. szept. – 1471. Ujlaki Miklós és Maróthi Mátyus. (Pesty, i. m. 463—464. Katona XV. 425. l. 1470-re csak Ujlaki Miklóst említi.)

1472–1476. Maróthi Mátyus. (Pesty, i. m. 464., Mátyás királynak 1476. decz. 27-iki oklevele, róla mint elhalt bánról tesz említést. Teleki, H. K. XI. 579. Pesty, u. o.)

1477–1479. Felföldy Pál. (Pesty, i. h.)

1479–1496. Ujlaki Lőrincz herczeg, Telcsák örökös grófja. (Pesty, i. m. 464—465., 1479-re még gróf Erdődy cs. galgóczi levéltára Lad. 10. fasc. 11. és 1481-re herczeg Batthyány levéltár Körmend, Memorabilia 19. 1495-re Pesty Ujlaki Lőrinczet Macskási Tharrok Péterrel együtt említi mácsói bánokul.)

II.

Okleveles függelék.

I. (DXXII.)

Tard, 1429 aug. 6.

A valkóvármegyei királyi adószedők bizonyítják, hogy Báthmonostori Töttös Lászlónak, a nándorfejérvári felső vár kapitányának s várnagyának és emberének Szentiványi Ágoston fia János dauti sókamarásnak kezeihez 8000 arany forintot kifizettek.

Zichy O. VIII. 397.

II. (DXXIII.)

Nándorfejérvár, 1429. szept. 3.

Thallóczi (Ragusai) Franko kevei főispán elismeri, hogy Báthmonostori Töttös László, a nándorfejérvári belső vár kapitánya neki a nándorfejérvári vár felszereléseit átadta.

Zichy O. VIII. 399.

III. (DXXIV.)

Buda, 1440 aug. 15.

I. Ulászló király meghagyja a bácsi káptalannak, hogy Várdai Miklóst és rokonait Perlek birtok és az ottani vám birtokába, mely jelenleg Brankovics György rácz deszpota birtoka, igtassa be.

Zichy O. IX. 17.

IV. (DXXV.)

Birotha melletti táborban Bulgáriában, 1443. nov. 22.

I. Ulászló király Brankovics György rácz deszpotának megengedi, hogy a külsőszolnoki főispánságra, a melyet azelőtt néhai Kátay László bírt, emberei közül ez egyszer valakit ajánlhasson, kit a király, ha e hivatalra alkalmasnak mutatkozik, ki fog nevezni.

A M. Tört. Társ. 1874. évi vidéki kirándulásáról szóló jelentések. Századok, 1875. 251.

V. (DXXVI.)

1448. jún. 10.

A váradi káptalan jelenti Hunyadi Jánosnak, hogy Szokolyi Miklós és társainak, Szoboszló, Hegyes, Téglás és Mocs részbirtokokba való beigtatásának Telegdi Ferencz örökösei, Csaholyi János, Brankovics György rácz deszpota és ennek fia Lázár ellentmondottak.

Zichy O. IX. 190.

VI. (DXXVII.)

Péterváradʼ 1448. nov. 29.

Az ország rendei a Hunyadi János kormányzó és Brankovics György rácz deszpota között fennforgó ügy rendezésével Báthmonostori Töttös Lászlót és Bucsányi Osvald volt mácsói albánt bizzák meg.

Zichy O. IX. 205. — V. ö. jelen oklevéltár pótlékának IV. számát.

VII. (DXXVIII.)

Kisvárda, 1454. aug. 9.

Kisvárdai Miklós testvérét, Kisvárdai István kanonokot többek között értesiti, hogy Brankovics György rácz deszpota családjával együtt Becsére jött, miután országát a törökök újra elfoglalták.

Zichy O. IX. 462.

VIII. (DXXIX.)

Buda, 1456. ápr. 17.

Carvajal János bibornok Sforza Ferencz milanói herczeget tudósitja, hogy László magyar király a török elleni háborút elhatározta, de azt a Szerbiában és a határos tartományokban uralkodó eleséghiány miatt augusztus elejére halasztotta el, a mikor okvetlenül meg fogja kezdeni a háborút. Szól a török részéről fenyegető veszélyről, mely nemcsak az országot, hanem az egész kereszténységet fenyegeti, ha Magyarországot baj éri. Kéri a herczeget, hogy segélyezze az országot a török elleni küzdelmében.

Illustrissime princeps et potentissime domine, salutem et
prosperos successus. Postquam serenissimus dominus Ladislaus,
Hungarie et Bohemie rex etc. ad hoc regnum venit, accersitis
prelatis, principibus, baronibus regni istius et negotio fidei pro quo
missi sumus in consultatione posito consultum est contra Turchos
fidei christiane hostes pro Christi vindicandis iniuriis, et ut apo-
stolicis monitis et imperialibus suasionibus satisfiat bellum geren-
dum esse. Verum quia in Servia et confinibus Turchorum impre-
sentiarum non parvus est grani, ordei et aliarum rerum edibilium
defectus propter anni preteriti sterilitatem et novis anni presentis
maturis fructibus erit abundantia. Videbatur non cogi exercitus
Hungarorum nec vocare exteros usque ad Kalendas Augusti hoc aug. 1.
consultum. Rex alto animo et ferventi fidei zelo amplexus, die
sexta Aprilis publice nobis respondit in sua presentia astantibus ápr. 6.
prelatis, principibus, baronibus, nobilibus huius regni Bohemie et
Austrie per reverendum patrem dominium Varadiensem antistitem, aug. 1.
quod in Kalendis Augusti exercitum in confinibus congregatum
contra Thurcum habebit et curabit, quod suo et aliorum qui
auxiliaturi venerint exercitibus usui necessaria habeatur habundanter.
Post hoc certior facta est regalis maiestas Turchum iam castra
movisse properare castrum Andoralbam, clavem istius regni occu-
pare, Danubium transire et in hoc irumpere regnum. Quare sere-
nissimus dominus rex non expectatis Kalendis mandavit cogi exer-
citum et occurrere hosti venienti, muniri castra, tutari passus et
vada Danubii. Iam vestra dominatio illustrissima novit periculum
commune scit quid incumbat eidem. Illustrissime princeps non
solum de hoc magno regno questio est. Sed de imperio
omnibus et christiana religione, de vobis, liberis vestris et domi-
niis, si hoc regnum cesserit aut occupatum fuerit, quod deus sua
pietate avertat, de residuo orbis actum est. Cum tali est hoste
certamen, cum quo non esse potest aliqua pacis conditio qui ser-
vitutem christianorum sine abnegatione Christi non querit, cui
nullus est ludus iucundior quam sanguis sparsus christianorum.
Res ista aspera est et multi eam non timent et alii alios expectant
arbitrantes satisfactum deo restitumque hosti. Si respondent
se facturos quantum alii potentie pacis dignitatisque fecerint
cum putate debent tali responso gressum hosti non impediri, imo
properandi maior occasio datur, nec deo est satisfactum qui facta

petit non verba. Alii in deo, qui in magnis periculis fidem servavit catholicam, sperantes non esse necessaria humana putant auxilia. Timemus satisque formidamus quod tali fidutia nascatur potius quam placetur deus, qui quamquam ipse custodiat civitatem muniri eam sanctis custodibus iubet et in custodia vigilare et in bello stare et gladio accingi hostemve ferire admonet. Illustrissime princeps, et si vestra illustrissima dominatio religiosa pro fide tutanda parata se ostenderit. Tempus nunc adest in quo omnes intelligant vestra dominia divitiarum multitudine et consilii magnitudine. Adeo vobis collata, ut potens potenter assurgatis, ministrate Christo, multa vulnera et cruentas neces passo in membris suis fidelibus agente Thurca, quod fiet si vestra illustrissima dominatio mittat auxilia se digna. Nos quidem multa de vestra illustrissima dominatione promisimus. Supplicamus nobis responderi, quid intendat, quidve disponat vestra illustrissima dominatio, quam deus conser-
1456 ápr. 17. vare dignetur. Ex Buda XVII Aprilis.

Cardinalis S. Angeli
apostolice sedis legatus.

Et multi vos imitantes idem facient, et ex multis paucis magnus exercitus colligetur.

Kívül: Illustrissimo principi et potentissimo domino F. duc Mediolani etc. patri nostro optimo.

(Ex Roma et Ungaria de factis Turci.)

Milánói Á. L. P. E. Ungheria.

IX. (DXXX.)

Hollós, 1456. jún. 18.

Hunyadi János levele Carvajal János bibornok pápai legatushoz (?), melyben értesíti őt, hogy elhagyta Szegedet és tekintettel a török gyorsított hadi készületére ő is gyorsabban fog előrehaladni, hogy minél előbb érjen el a Morvának a Dunába torkolása helyéhez. Kéri ezért, hogy a kereszteseket minél előbb küldje el, nehogy a török még azok megérkezte előtt vízre bocsáthassa hajóit.

Reverendissime in Christo pater nobis honorande etc. Avisamo vostra signoria che zobbia proxime passata partendone nuy de la cità dicta Zegedino, habiamo derisato el nostro camino

verso Rommium, terra essi dicta, (dove) si ogni modo et senza fallo alcuno verremo nel di della festa di san Giohanni Baptista proximo, imperochè un altra volta già habiamo havute certe novelle, che el crudelissimo imperatore de Turchi multo accelera et sollicita el suo advenimento et vole et determina presto venire. Et per questa casone nuy anche acceleramo la nostra andata al passo, dove el fiume chiamato Morva trascorre intra o vero cade nel Danubio, adciochè facendo noy resistentiali contra el Turcho non possa condurre le sue nave li dentro. Per la quale cose domandamo ad la vostra reverentia ne voglia mandare tutti quelli homini signati del signo della croce, che sia possibile ad Rommium. Et per questo fate sia presto, perchè tardendo più el loro advenimento ad noi seria pocho utile non venendo loro prima che li Turchi mettano le loro galee nel Danubio. Questa nostra lettera la prefata vostra signoria mandarà al vescovo de Varadia el quale la faccia monstrare al vescovo palatino. Ex Hullus a di VI. poi la festa de sancto Vito et sancto Modesto martiri, anno domini MCCCCLVI. 1456 jún. 18.

Johannes Hunniad
comes Bistriciensis.

Milanói Á. L. P. E. Melléklet Kapisztrán János 1456. július 3-iki leveléhez

X. (DXXXI.)

Nándorfejérvár, 1456. júl. 3.

Kapisztrán János Francesco de Oddis de Tuderto assisii püspökhöz. Tudatja vele, hogy a törökök már az egész Dunát uralják és hajóikkal könnyen elérhetik Magyarországot. Hunyadi János éjjel-nappal küzdelemben áll velük. Kéri a püspököt, járjon közbe Carvajal János pápai legatusnál, hogy az a királynál, az egyházi és világi fejedelmeknél segélyadás és támogatás végett közbenjárjon.

Reverendo in Christo patri et domino domino F. episcopo Assisinarum dignissimo suo fautori ac preceptori colendissimo.

Reverendissíme in Christo pater et domine mi singularissime etc. In questa hora ho recevute lettere della vostra signoria et con quelle tutti li signati del segno della croce me ha man-

dati con le sue monitioni li quali me sono stati gratissimi, et in questo tempo già li Turchi occupano tutto el Dannubio et le loro nave, quale nel dicto Dannubio descendono, facilmente possono havere transito in Hungaria, imperochè como è dicto, tengono et occupano già tutto el Dannubio, et ogy aspectamo da loro la obsidione ad questo castello, perchè giammai li Turchi forono in quella possanza et forza sono al presente, et la republica de christiani, la fede captolica, et populo christiano et anche el regamo de Hungaria sono sottoposti ad immentio periculo, et el signore Zohanni conte Bastriciense è ogni dì alle mano et in battaglia con loro, ma chi porria ad tanto exercito et tanta multitudine senza subsidio et aiuto delli altri giammai resistere? Per la qual cosa prego la vostra signoria gli piaccia par suo fidele et veloce messo advisare el reverendissimo monsignore legato de questi periculi, insulti et occupatione, sono in nel Dannubio adciochè la sua reverendissima signoria sollicite et stimule el serenissimo re et tutti principi ecclesiastici et seculari, che vogliano prestare favore et subsidio ad resistere ad questo gran periculo, imperochè oramai non è piu tempo de dormire et stare in otio, ma è tempo et hora iam de somno surgere. Ecco già che quello de che uny dubitavamo n'è intervenuto, ecco già che l' inclito regame de Hungaria se non se fa resistentia, è per venire in mano, subiectione et ditione de Turchi. Aduncha se el re et li altri principi, baroni et prelati de quello regame non vogliono essere visitati da Turchi et cerchano et vogliono defendere loro dominii, vengano o vero mandeno loro exerciti militari qui all' oposito et non expecteno tempo de dovere cavare li Turchi delle proprie loro habitationi, imperochè qui a loco apto et idoneo ad resistere, qui è loco apto da pigliare cum essi la battaglia et qui se vole combattere adciochè poi che loro sono signori dell' aque non facciano anche delle terre. Scriva adoncha la vostra signoria al reverendissimo monsignore legato, che voglia sua signoria nocte et di dare opera con el prefato re et altri signori che ad resistere ad questo iminente periculo et instante necessità debbiano soccorrere et dare aiuto et subsidio, et in le lettere quali essa vostra signoria gli mandarà piacendogli poterrà includere dentro queste nostre ad fine, che la sua reverendissima possa più chiaramente comprendere et intendere questa presente et tanta tempesta. Io

per la grande afflictione, dolore et fatiga, quali sostengo non posso al presente scrivergli, ma la vostra signoria supplisca al mancamento mio sempre ricomandandome alla sua reverendissima signoria. Ex castro Albandor die IIIa Julii MCCCCLVI. 1456 júl. 3.

Eiusdem vestre reverendissime dominationis servus
frater Johannes de Capestrano, manu propria.

Milánói Á. L. P. E.

XI. (DXXXII.)

Buda, 1456. júl. 10.

Carvajal János bibornok pápai legatus Sforza Ferencz milanói herczeget megkeresi, hogy a török elleni küzdelemtől támogatását és segélyét ne vonja meg Tudósítja őt a török elleni hadjárat előkészületeiről és közli vele a törökök felől érkezett újabb híreket.

Illustrissimo et potentissimo domino domino Francisco Sfortie duci Mediolani etc. amico nostro singularissimo et patri optimo.

Serenissimo princeps et magnifice domine. Non scrivemo ad la vostra serenità per più infiammar quella in perseguitare li inimici della croce, imperochè habbiam inteso et veduto vuy cum gran fervore parlare et cognosciuto l' animo vostro contra loro commoto et compassionevole ad Christo qualle dalli inimici della croce ha sostenuta morte et destructione de soy, et in tal modo ché non era necessario azonzerle altro stimulo, perchè cognoscevamo dicto vostro animo assay essere stimulato et prompto, ma solum per questa cason ve habbiamo scripto, perchè la vostra excellentia cognosca como passan le cose de qua et adciochè quel che havia già delliberato ad tempo necessario le exeguisse. Al presente per vostre lettere habbiamo inteso el gran subsidio che ad questa expeditione ha apparechiato. Mandiamo ad la celsitudine vostra le copie della lettere del despoto de Rasia antiquo et zovene, et anche quelle de domino el governatore, ad cio che intenda la vostra serenità quanto el subsidio de quella et anche delli altri sia necessario et expediente, certificando quella, che se el subsidio quale dice haver già preparato fosse qui cresceria

tanto l'animo de fideli et indurria tanto terrore allo inimico, quanto cum penna scrivere se potesse. Imperochè avenga dio che quelli sian gran subsidi convenienti et degni ad ogni grande imperatore, nondimeno la lor ferma avanzaria el numero, et anchi multi quali per devotione non se moveno pigliando exemplo dalla vostra excellentia se moverebeno anche loro ad fare el simile. Per la quale cosa pregamo la vostra celsitudine ne voglia presto et con celerità mandare dicto subsidio et significarne per lettere quello et quanto ne manda, imperochè per ogniuno homodarme ne mandarà, haverà una legione d' angely alla custodia et governo della persona, del suo stato et dominio. Et non reste ad fare questo vostra illustrissima signoria, perchè forsi da vostri ve sia scripto che in questo anno contra el Turco non se faza apparechio veruno, imperochè colloro l' hano havuto da quilli, quali credevano el Turcho gli devesse dare quella indusia et tregua le quali loro multo volentero haveriano acceptate, ma creda ad questi la vostra signoria quali ad nuy scrivono che el Turcho vene contra de nuy con tutto el suo sforzo et sua potentia. Mandelo adunque vostra celsitudine presto et nuy procuraremo che nello introito de Albania li vostri harano dallo imperatore, dal re de Ungaria et anche dal conte de Cilia pieno et valido salvoconducto, et subito che noy sentiremo loro essere alli confini de Alamania gli mandaremo incontra. Nuy stamo qui procurare, che li subsidii descendan zuso dove habbiamo mandati cinque milia homini quali hano recevuta la croce. Noy gli mettiamo in ordine per descendere zuso et in cinque dì possiamo assere alli confini, dove è el reverendo patre domino el vesovo de Asisi, quale receve pellegrini. È anche li el venerabile patre fra Zohanni de Capestrano ad predicare. Della pace fra lo imperatore et re è grande speranza, imo quasi una certeza. Delle altre cose secundo accaderano faremo notitia ad vostra signoria, a la quale non scrivemo spesso in questo facto perchè sapemo la sanctità de nostro signore frequenter ne scrive et notifica alla vostra signoria, quale Dio se degne
1456 júl. 10. perpetuo conservare. Ex Buda die X Julii MCCCCLVI.

Jo. cardinalis S. Angeli } apostolice sedis legatus

Inclusa

Poi ad questa lettera havemo che el Turcho ha in nel Danubio duicento galee grandi, senza multe altre navette piccinine, et in terra duicentomilia homini, et per resistergli havemo mandati molti quali sono signati del signo della croce et ogni di ne mandamo ma è quasi niente ad respecto della loro moltitudine. Lo illustrissimo signore Johanni conte Basterciense capitanio generale ha posto el campo suo allo opposito del Turcho, ma è multo dispare de potentia ad quello del Turcho.

La vestra illustrissimo signoria per honore de Italia se non potesse mandare tutto quel che ha promisso, almancho mandene qualche parte adciochè ad mezo del mese de Augusto, se possa dire essere ad li confini de Italia qualche subsidio.

Con poco aiuto exteriore secundo la multitudine quale v'è al Danubio, dio ne darà victoria. Li Hungari non credettero chel Turcho fosse così tosto per venire. La fama serrà mazore chel subsidio.

Quelle galee che sono nel Dannubio non sono apte al mare, et se le galee de nostro signore intrassero nel Dannubio, noi armaremo le nostre barche grande et per questa via el Turcho da per luy se romperebbe perchè havemo qui certe barche longhe como galee, le quali se chiamano nave delle quale ciascuna è capace de cinquecento persone et più.

Milánói Á. L. P. E.

XII. (DXXXIII.)

Buda, 1456 (?) júl. 26.

Feljegyzés a sebenicói püspök által III. Calixt pápához küldött török harcztéri hírekről.

Copia novitatum missarum per episcopum Sebenicensem ad sanctissimum dominum nostrum papam Calixtum III., ex Hungaria antequam de victoria habita contra Turchos aliquid diceretur seu sciretur.

Scriptis iam et obsignatis litteris supersedente nuncio ecce ex castris concitato cursu nuncius veniens litteras detulit et verbis retulit seque illa vidisse et in ipso castro fuisse nunciat.

Maximas esse Turchorum copias plana et colles occupantes, sed ut a fidedignis relatum est, plurimas esse mulieres et numerus copiosior videatur.

Maximam esse pecuniam in castris Turchorum, unus panis triginta aspris emitur; sunt tres partes unius ducati.

Multos fame mori in eius exercitu, multos captivos ad nostra christianorum castra fugere.

Turchorum etiam plurimos fame compulsos advenire.

Turchum magnum quendam ex Asia venientem nunciantemque vastari orientales partes ab hostibus coram se occidi iussisse, dixisseque se ita ceteris talia nunciantibus facturum.

Turchum magnum iurasse, quod futuro mense videlicet Augusto ieiunium suum Bude celebraret, quod forte sibi deo adiuvante accidet. Sed in carcere et non in castro.

Castrum diligentissime oppugnat utpote fame ipse obsessus, habet naves CL in Danubio, sed de hiis parum curat christiana classis.

In christiano exercitu est habundantia, adsunt C^M^ cruce-
júl. 18. signatorum, ita referunt littere date XVIII Julii, ab illo die credo advenisse multa milia ax Transilvana, hodie in die sancti Jacobi
júl. 25. debebunt in castris constitui circa XXX milia hominum, ut quidam retulit per Budam solum ab illa die citra transivere fere tria milia.

Rassiam Turchi vehementer infesti sunt.

Usque ad illam diem habebat christianus exercitus naves ducentas bonas et magnas, usque ad istam diem habet tricentas.

júl. 17. XVII die fuit quidam conflictus navalis ceperunt nostri decem naves Turchorum, VII parve submerse sunt, tres magne retente plene spoliis et omnibus in eisdem navibus capti et submersi mille Turchi. Nos tres vacuas naves amisimus homines XII occisi de nostris.

In Castro sunt XII. milia hominum, aliqui decem milia dicunt, sed bene muniti sunt et non timent hactenus licet aliqua pars muri ictibus bombardorum prostata sit sed . . . sarcitur.

Cum prius Turchi castrum obsedissent et haberent naves in flumine Sava, nunc vero . . . habent et sunt in inferiori parte Danubii, ita quod castrum ex parte Save fluminis et ex parte Danubii non est obsessum, sed tutus accessus christianis patet

intrandi et exeundi nam fessi ex castro abeunt, recentes intrant, et sic hosti vehementer quidem oppugnanti resistitur.

Si maior equitum numerus esset iam prelium fuisset consertum nam peditum satis est magnus numerus adeo, ut sit miraculum nam sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita hic devotus et fortis populus videtur sitire Turchorum sanguinem ad salutem populi christiani et huius regni.

Post messem collectam creditur innumerabilem populum adventurum, ideo reverendissimus dominus legatus ducem exercitus dominum gubernatorem ante recessum suum admonuit, ut si fieri posset usque ad festum assumptionis beate Marie super- aug. 15.
sederet manus conserere, quia hosti mora nocua christianis utilis esset, existimant hii qui ex castris scribunt Turchos diutius moram ferre non posse, nollem propterea eos qui venturi sunt retardari, quia nunquam fuit tantum necesse, quam (?) nunc.

Quedam pugna fuit commissa ante castrum per eos qui eruperant de nostris contra Turchos, in qua pugna quatuor de nostris tantum amisimus, sed de hostibus multi occisi et miserabiliter vulnerati sunt.

In die beate Marie Magdalena Wienne proclamatum est, júl. 22.
quod qui vult habere stipendium contra Turchos, vadat ad illustrem comitem Cilie, quia stipendium bonum habebit.

Ex Maguntia et aliis partibus Alamanie venerunt boni et bene armati crucesignati qui sunt Wienne.

Ex Wienna multi venient qui prope diem aderunt imo nunc comes palatinus nunciavit, quod hodie venient Budam septingenti studentes bene armati, hodie CL excellenter armati ex Budensibus discessere.

Item ex quadam villa triginta venient quothidie multi crucesignanti, mulieres multe viros suis expensis mittunt.

Ex Buda XXVI Julii. 1456 (?) / júl. 26.

Milánói A. L. P. E. Ungheria.

XIII. (DXXXIV.)

In castello Turris, 1456. szept. 8.

Alfonz Aragon és Nápoly királyának Hunyadi Jánoshoz, belgrádi diadala alkalmából intézett üdvözlő levele, melyben igéri, hogy a jövő nyáron a török ellen nagy tengeri vállalatot fog indítani.

Rex etc. Illustris et magnanime comes magne vayvoda devote nobis dilecte. Litteris nobis tam a summo pontifice cum vestrarum litterarum exemplo ad eius S. misso que ex Venetiis Ragusioque nobis redditis audivimus, equidem non sine ingenti cum gaudio gloriosisimam victoriam, quam summus Deus adversus inmanes et barbaros Turchos vobis impatratum est. De qua primum ipsi omnipotenti deo immensas agimus gratias deinde vobis, cuius dictu et auspicio res optime gesta est admodum gratulamur vestram virtutem prestantiam magnanimitatem summis laudibus extollentes. Quod verum ad nos attinet, quantum possumus continue intendimus ac operam damus maritime quam magne expediende classi, quam estate futura in orientem contra ipsos Turchos mittere
1456 szept. 8. possimus. Datum in Castello Turris octavo die Septembris anno MCCCCLVI. Rex Alfonsus. Dominus rex mandavit mihi Arnaldo Fonolleda.

Illustri ac magnanimo Johani Huniac ac regni Hungarie magnovayvode devoto nobis dilecto.

Thallóczy Lajos gyűjteménye.

XIV. (DXXXV.)

Kevć, 1456. nov. 20.

V. László király Ragusa városát értesíti, hogy a török elleni hadjáratot nem adta fel, csak elhalasztotta a jövő esztendőre. Ez ügyben a következő év vízkeresztjekor gyűlést is fog tartani. Végül közli a várossal a nándorfejérvári eseményt, Czillei Ulrik meggyilkoltatását.

.Ladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie etc. Nobiles et prudentes fideles nobis sincere dilecti. Significatum vobis scriptis litteris nostris nos in Hungariam redisse et inde coacto

exercitu contra Turcum hostem procedere velle. Scitote vobis vera nunciata fuisse, ita enim actum est ut scripsimus, sed hoc intercessit ut cum voluntas et potentia non deesset tempus defuerit, et ob hoc videntes adventare hyemale tempus, in quo militare dificile est distulimus hanc rem ad tempus commodius. Que nisi dilata fuisset magis fortasse nobis quam hostibus nocuissemus. Nec tamen propositum nostrum omisimus, sed ecce habituri sumus circa festa Epiphaniarum Domini congregationem generalem prelatorum 1457
et baronum nostrorum nobiliumque regni nostri in civitate jan. 6. körül.
nostra Zegediensi, ut ibi de hac re plenius pertractemus; quid erit deinceps contra hostem ipsum, quid denique pro futura estate efficacius exequendum. Ceterum desideratis esse certiores tam incolumitatis nostre, quam etiam rerum hic actarum. Sumus quidem volenter incolumes, verum cum nuper ad castrum nostrum Nandoralbensem venissemus et ibi moraremur, accidit inopinatus quidam casus, nam orte sunt contentiones verborum inter fideles nostros quondam illustrem dominum Ulricum comitem Cilie ac spectabilem et magnificum Ladislaum comitem Bistriciensem nomine ipsius castri Nandoralbensis, ex quibus alter illorum vulneratus, alter vero interfectus est, nostra tamen regia persona et omnibus aliis nostris salvis et cum honore remanentibus. Sed cum hic casus non ex composito sed repentino motu animi evenisset, noluimus propterea ea negligere, que ad statum nostrum regium ac regni nostri commodum pertinent. Quare munitis his locis inferioribus presidiis opportunis, ibimus ad locum congregationis future parati si qua plura inter hec acta fuerint, vestram fidelitatem reddere certiorem. Datum in Kovino vigesimo die mensis Novembris anno Domini 1456, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimoseptimo, Bohemie vero quarto. 1456 nov. 20.

Ad mandatum domini regis in consilio.

Stephanus prepositus Agriensis vicecancellarius.

Kívül: Nobilibus et prudentibus viris rectori et consilio civitatis nostre Ragusiensis, fidelibus nobis sincere dilectis etc.

Milanói Á. L. P. E. Ungheria. (Másolat.)

XV. (DXXXVI.)

Nándorfejérvár, 1457. márcz. 3. (?).

A nándorfejérvári lakosok Carvajal János bibornokot értesítik, hogy egy visszaérkezett kémük jelentése szerint a török szultán útban van Nándorfejérvár felé, hogy azt ostrom alá vegye. Kérik a bibornokot, járjon a magyar királynál és uraknál közbe, hogy azok segítséget küldjenek, mert különben el vannak veszve.

Reverendissimo domino cardinali sancti Angeli.

Salutatione humili. Domine et pater noster honorande. Harum serie vestre notum facimus paternitati quomodo quorundam exploratorum nostrorum ex relationibus veraciter sumus edocti, uti inimicus crucis Christi devastator totius christianitatis videlicet imperator turcorum per se et personaliter cum potentia validissimi in via existit et fortiter et hostiliter et infra quindecim dierum spatia procul omni dubio remoto castrum Nandoralbense vallo arradere obsidere que nititur et laborat. Quare vestram querulose requirimus paternitatem per presentes, quatenus dominum regem et regni Hungarie barones, verbis vestris salubrius ad instandum contra Turcos admovere dignemini et velitis. Dum autem vestra paternitas nobiscum hic presens erat bene vidit nostras miserias et tribulationes, quas passi sumus, modo vero si remedio domini regis et baronum muniti non fuerimus, absque dubio peribimus, ullamque spem preter deum non habemus. Asserit etiam predictus explorator obligari se in sui capitis amissione ab ore cesaris audisse, quod si a tergo tota Turchia devastaretur, non se reversurum, sed castrum Nandoralbense penitus obsessurum. Ex Nandoralba feria quinta ante dominicam Invocavit (?) anno domini 1457.

1457 márcz. 3. (?)

Universitas populorum Nandoralbe
vestri in omnibus.

Milanói Á. L. P. E. Albania.

XVI. (DXXXVII.)

1521. ápr. 10.

A székesfejérvári keresztesek konventje bizonyitja, hogy Hédervári Ferencz nándorfejérvári bán a nándorfejérvári vár szükségleteire és az ottani zsoldosok fizetése czéljából testvérétől Hédervári Istvántól kölcsönvett 4000 magyar forintért a Szigetközben fekvő birtokait nevezett Istvánnak elzálogositotta.

Báró Radvánszky B.: A Hédervány család oklevéltára. 572—574.

XVII. (DXXXVIII.)

Visegrád, 1523. szept. 15.

II. Lajos király meghagyja a budai káptalannak, hogy Thurzó Elek kincstárnokot a neki adományozott Ozora vára és tartozékai birtokába — melyek előbb Hédervári Ferencz volt nándorfejérvári bán birtokát képezték, s ennek Nándorfejérvára elvesztése folytáni hűtlensége miatt a koronára szállottak vissza — beigtassa.

Báró Radvánszky B.: A Hédervány cs. okl. 586—587.

XVIII. (DXXXIX.)

Esztergom, 1523. szept. 23.

II. Lajos király Hédervári Ferencz volt nándorfejérvári bán Öttevény, Ásvány és Dunaszegben bírt birtokrészeit, melyek Hédervári Ferencztől, ki késedelmezésével Nándorfejérvár elvesztésének okozója volt, a koronára szálltak vissza, Petthréczy Pálnak adományozza.

Báró Radvánszky B.: A Hédervány cs. okl. 584—585.

NÉVMUTATÓ
AZ OKLEVELES FÜGGELÉKHEZ.

SAJTÓ- ÉS IRÁSHIBÁK.

15. oldal, felülről 12. sorban „napjára“ helyett olvasd „napjáról“. — Ugyanott „tüzetett ki“ helyett olvasd „esett, pünkösd nyolczadjára (máj. 31.) újabb“ szavakat. — Ugyanott széljegyzetben „febr. 4.“ helyett olvasd „jan. 20.“.

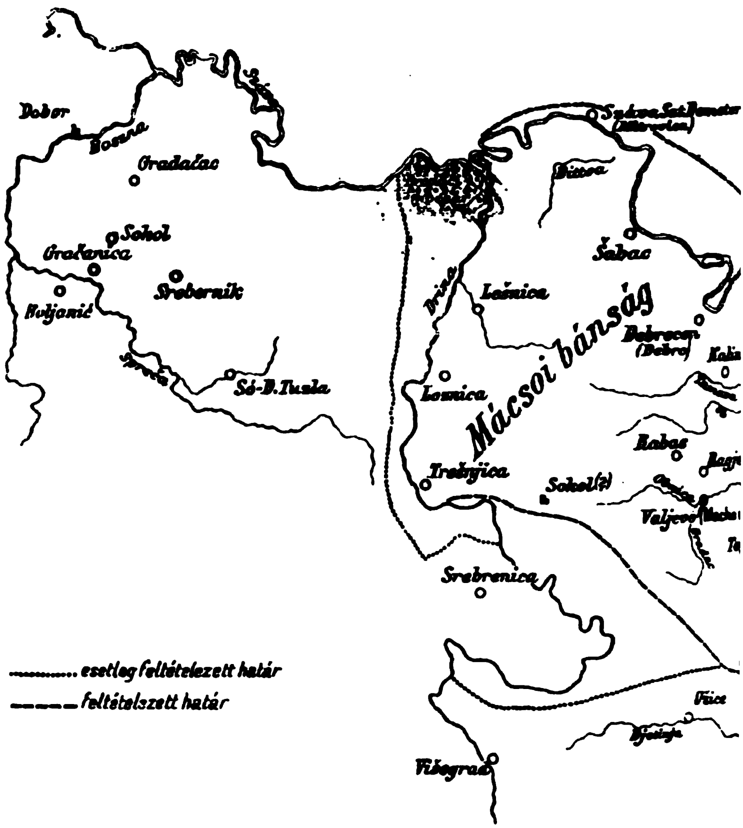
22. old., felülről 15. sorban „kerületekről“ helyett olv. „területekről“.
29. „ alulról 2. „ „előző LXIX. sz.“ „ „ „LXXIII. sz.“.
39. „ felülről 17. „ „adományozta“ „ „ „adományt ad“.
54. „ alulról 4. „ „CXI. számot“ „ „ „CX. számot“.
62. „ „ 1. „ „banis“ „ „ „bonis“.
65. „ felülről 13. „ „sui“ „ „ „cui“.
66. „ alulról 3. „ „Zaar“ „ „ „Zaaz“.
71. „ felülről 1. „ „1426.“ „ „ „1424.“.
71. „ alulról 3. „ „1423.“ „ „ „1424.“.
73. „ felülről 5. „ „deszpotának szerb“ „ „szerb deszpotának“
94. „ „ 15. „ „litis pendentis“ „ „ „litis pendentia“.
107. „ „ 17. „ „litis pendentis“ „ „ „litis pendentia“.
108. „ alulról 11. „ „excluden“ „ „ „excludendo“.
112. „ felülről 17. „ „proch“ szó törlendő.
128. „ a CXC. számú regesztában „Tekafalva, Hronafalva, Pardics, Poszhocz, Pelkámfalva, Usojafalva, Ivonviz“ helyett olvasd „Tehalfalva, Hranafalva, Pazdics, Poszkocz, Pelhámfalva, Usajafalva, Ivanovcz“.
144. old., felülről 14. sorban „nevezett káptalannak“ helyett olv. „aradi káptalannak“.
148. old., felülről 6. sorban „lite pendente“ helyett olv. „litis pendentia“.
151. „ „ 10. „ „lite pendente“ „ „ „litis pendentia“.
151. „ alulról 8. „ „diktatorával“ „ „ „dikatorával“.
163. „ „ 8. „ „lite pendente“ „ „ „litis pendentia“.
171. „ felülről 5. „ „képtalan“ „ „ „káptalan“.
181. „ alulról 15. „ „lite pendente“ „ „ „litis pendentia“.
192. „ felülről 17. „ „Barcelona“ szó törlendő.
200. „ „ 11. „ „Tudento“ helyett olv. „Tuderto“.

243. oldal, felülről 7. sorban „Hunyadi János“ helyett olvasd „Hunyadi Mátyás“.

259.	old., felülről	8.	sorban	„jan. 4.“	helyett olv.	„jún. 4.“.
264.	„ „	7.	„	„velencze“	„ „	„velenczei“.
271.	„ alulról	6.	„	„Dersyneh„	„ „	„Dersynch“.
272.	„ „	5.	„	„szentarábai“	„ „	„szentszábai“.
274.	„ felülről	2.	„	„özvegyének“	„ „	„feleségének“.
278.	„ „	12.	„	„Cselska“	„ „	„Oselska“.
288.	„ alulról	13.	„	„1492 jún. 2.“	„ „	„1492. jún. 12.“.
358.	„ felülről	13.	„	„júl. 9.“	„ „	„jún. 9.“

Megjegyzés. A 284. lapon a CCCXCVII. regestánál tévedésből kimaradt a megjegyzés, hogy e regesta már a Horvát véghelyek oklevéltára I. kötetében is megjelent. Mi e regestát a teljesség kedvéért vettük fel újból oklevéltárunkba.

TARTALOM.

A Mácsoi bánság térkép vázlata

rajzolta

Jakubec Joszef.

1:3.000.000

Kolpény
(Kulpin)
Duna
Száva
Nándorfehérvár
(Belgrád)
Keve
(Kubin)
Duna
Pozezian
Lászlóvára
Branicsevo
Galambócz
(Golubac)
Szendrő
(Semendria)
(Zmederevo)
Baljevac
Kolubara
Pek
Mlava
Morava
Kucsevo
Izzdril
Pepeljevac
Ljig
Borych
Chestyn
Čačak
Morava
Timok
Padina
Krusevácz

A Magyar Tud. Akadémia kiadásában megjelentek:

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten.